

Ο ΕΛΛΑΣ ΤΗΣ ΑΘΗΝΑΣ

*ΑΝΕΜΟΣ ΛΕΥΤΕΡΙΑΣ ΣΤΙΣ ΑΝΑΤΟΛΙΚΕΣ ΚΑΙ
ΝΟΤΙΕΣ ΣΥΝΟΙΚΙΕΣ 1941-1945 Χρονικό*

ΟΡΕΣΤΗ ΜΑΚΡΗ (ΓΙΑΝΝΗ)

Copyright: Εκδόσεις «ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΕΠΟΧΗ» Σόλωνος 130. 106 81. Τηλ. 3620 835-3640 713
Εξώφυλλο: Μιχάλης Νικολινάκος

Ο ΕΛΛΑΣ της Αθήνας

ΟΡΕΣΤΗ ΜΑΚΡΗ

ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΕΠΟΧΗ

«...Στη χάψη (φυλακή) ο αγωνιστής επιζώης άλλος κόψιμον με τη τζελατίνα (καρμανιόλα). Γιόμισαν οι χάψες του κράτους, και θησαύρισαν οι κριταί και οι αβοκάτοι μας. Κι από σας τους απατεώνες και τους ομοίους σας αφάνησε η τζελατίνα τα καλύτερα παλικάρια. Και τους κατασκότωσαν κι όλες οι χάψες είναι γιομάτες απ' αυτούς. Τη γη όπου λευτερώσαμε με τους αγώνες και τα αίματά μας, τη δίνετε και την αγοράζουν οι σύντροφοί σας, εκείνοι όπου κάναν σίγρι, όταν σκοτωνόμαστε. Αυτήναι τη χαίρονται αυτήναι την αγοράζουν κι όσοι είναι κολάκοι και σπιγούνιοι σας... Μας πήραν τη ματοκυλισμένη μας γη. Την αγόρασαν από ένα γρόσι το στρέμμα και βαλαν εμάς με τ' αλέτρι και τριφούμεν με το γενί και βγάνομεν των συγγενών μας τα κόκαλα. Και οι αφεντάδες μας περπατούνε με τις καρότσες τους και οι αγωνισταί δεν έχουν ούτε γουμάρι και ζυπόλητοι και γυμνοί διακονεύουν εις τα σοκάκια...

Και λένε πως οι αγωνισταί είναι λησταί... Η πατρίδα μας δεν λυτρώθη με παραμύθια, λευτερώθηκε με θυσίες και αίματα και όχι να βραβεύονται οι κόλακες και οι αγωνισταί να αδικούνται ότι ότα σκοτώνονταν εκείνοι κοιμόνταν...»

ΜΑΚΡΥΓΙΑΝΝΗΣ

«... τα παράσημα στολίζουν σήμεραν τα στήθη του προδότου... Το αίμα εχύθη από τα στρατοδικεία και η βασιλική κυβέρνησις εθυσάυρισε μίσος... το νέον βασίλειον έγινε κόσμος φόβου».

ΤΕΡΤΣΕΤΗΣ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Η νεοελληνική ιστορία από το 1821 μέχρι σήμερα είναι μια αλυσίδα από αδιάκοπους αγώνες και εξεγέρσεις του ελληνικού λαού για εθνική ανεξαρτησία, δημοκρατία και προκοπή του τόπου. Εκατόν πενήντα χρόνια οι βίαιες επεμβάσεις του ξένου κεφαλαίου (εγγλέζικου και σήμερα αμερικάνικου) ματοκυλούν τον περήφανο λαό μας κάθε φορά που διεκδικεί αποφασιστικά τη λευτεριά του...

Η Εθνική Αντίσταση κι ο Μεγάλος Δεκέμβρης του 1944 είναι απ' τα μεγαλύτερα και αποφασιστικά γεγονότα της νεοελληνικής ιστορίας και αποτελούν συνέχεια του αθάνατου 1821 στις καινούργιες συνθήκες.

Να γιατί η αντίδραση, σαράντα ολόκληρα χρόνια, προσπαθεί μ' όλα τα μέσα και τις μέθοδες που διδάχθηκε απ' τον «Γκαίμπελς» να συκοφαντήσει, να παραποιήσει, να μειώσει και να σβήσει απ' τη συνείδηση του λαού μας τους ένδοξους αγώνες του στα χρόνια '40 '45.

Όμως το «αμόκ» μίσους, συκοφαντίας και ψευτιάς τους κορυφώνεται και στο άκουσμα μόνο της φράσης «μαχητής της αδούλωτης Αθήνας».

Η εξήγηση είναι απλή και μας τη δίνουν ανάγλυφα στην «Ιστορία της Εθνικής Αντίστασης» ο Β. Γεωργίου με τους συνεργάτες του στις σελίδες 1716, 1719, 1720. Μα κι από τις σελίδες αυτού του βιβλίου θα νιώσεις, αγαπητέ αναγνώστη, «γιατί τόσο μίσος».

Αυτή η ηρωική γενιά, ζει, θυμάται και διηγείται, στους νεότερους την αληθινή ιστορία. Δε χάθηκε ακόμη.

Είναι μόνο δυστύχημα για τον τόπο μας, που δεν μπορέσαμε μέχρι σήμερα, να δώσουμε μια ολοκληρωμένη και αντικειμενική ιστορική μελέτη του ένοπλου αγώνα της Αθήνας αυτής της περιόδου. Αυτή η αδυναμία μας έχει φυσικά την εξήγησή της.

Αμέσως μετά τη συμφωνία της Βάρκιζας οι πατριώτες, που πρόταζαν τα στήθια τους στο βάρβαρο καταχτητή και τα τσιράκια του και επέζησαν απ' τις μάχες της κατοχής και του Δεκέμβρη, γέμισαν τις φυλακές και τα στρατόπεδα των ξενόδοιλων κυβερνήσεων της δεξιάς και εκτελέστηκαν με αποφάσεις «ελληνικών» δικαστηρίων.

Οι μεταδεκεμβριανές κυβερνήσεις «κατόρθωσαν» να εξοντώσουν «νομίμως» και με δολοφονίες χιλιάδες αξιωματικούς και μαχητές του ΕΛΑΣ. Μόνο στην Τρίπολη εκτελέστηκαν με αποφάσεις του «δικαστηρίου» 1300 αγωνιστές.

Από τους λίγους αξιωματικούς που είχαν απομείνει, οι περισσότεροι πέθαναν από τις κακουχίες των φυλακών και των στρατοπέδων συγκέντρωσης.

Έτσι η κύρια πηγή άντλησης αντικειμενικών πληροφοριών σε λεπτομέρειες, για τον ένοπλο αγώνα της Αθήνας, χάθηκε για πάντα. Οι λιγοστοί που ζούμε ακόμη, δεν εκπληρώσαμε το χρέος μας αυτό προς το λαό και την ιστορία του. Αφήσαμε να περάσουν πάρα πολλά χρόνια, αδυνάτισε η μνήμη μας και όσοι αποφάσισαν από μας πολύ αργά να γράψουν μελέτες - μονογραφίες, μπερδεύουν τα γεγονότα το ένα με το άλλο, μπερδεύουν ημερομηνίες και ονόματα, τα ελάχιστα που θυμούνται, και υπερισχύει αρκετός υποκειμενισμός στην αφήγηση.

Ειδικά για τον ΕΛΑΣ της Αθήνας, η μόνη μελέτη -μονογραφία που έχει αντικειμενικότητα με τη λακωνική αφήγηση των γεγονότων, είναι του «Αθηναίου»*, που δημοσιεύτηκε στο περιοδικό της Εθνικής Αντίστασης.

Αποδίδει με ακρίβεια τις συνθήκες κάτω από τις οποίες αγωνιζόταν ο ελασίτης, καθώς και την ψυχρόσυνηση του.

Δίνει ακόμη μια σχεδόν ολοκληρωμένη εικόνα του καινούργιου, πρωτοφανέρωτου, λαϊκού στρατού της κατεχόμενης πόλης.

Υπάρχουν όμως αρκετοί ιστορικοί, που μπερδεύονται και δεν κατορθώνουν μέχρι σήμερα να ερμηνεύσουν σωστά τα χαρακτηριστικά γνωρίσματα του λαϊκού στρατού της Αθήνας.

Άλλοι τον κατατάσσουν στον εφεδρικό ΕΛΑΣ, άλλοι στον ενεργό ή σε μια ενδιάμεση κατάσταση.

Το ζήτημα αυτό είναι τόσο απλό, όπως το «αυγό του Κολόμβου».

Ο ΕΛΑΣ της Αθήνας αποτελούνταν από δυο δυνάμεις αδιάσπαστα δεμένες η μια με την άλλη.

Η πρώτη ήταν η ένοπλη δύναμη, που το μέγεθος της ήταν συνάρτηση του αριθμού των όπλων, που διέθετε ο ΕΛΑΣ της Αθήνας

σε κάθε στιγμή του αγώνα. Ήταν τα βαφτισμένα από το λαό «φρουραρχεία» των συνοικιών μας. Αυτό το κομμάτι του ΕΛΑΣ, όχι μόνο ήταν ενεργά μάχιμος στρατός, αλλά σε όλη τη διάρκεια του ένοπλου αγώνα, βρισκόταν σε συνεχή κινητοποίηση. Μαχόταν, χωρίς διακοπή, σκληρά, με αντίπαλο που διέθετε 100πλάσιες δυνάμεις και που καθημερινά προσπαθούσε με επιθέσεις να τον εξοντώσει.

Από τις αρχές του 1944 μέχρι την απελευθέρωση και το Δεκέμβρη πολεμούσε καθημερινά. Επομένως, δεν ήταν απλά μάχιμος στρατός, αλλά βρισκόταν διαρκώς και στην πρώτη γραμμή του μετώπου για την απελευθέρωση της πατρίδας.

Η δεύτερη δύναμη του ΕΛΑΣ της Αθήνας-Πειραιά ήταν ο εφεδρικός άοπλος ΕΛΑΣ, από τον οποίο αντλούσαν τα φρουραρχεία τις εφεδρείες τους, αναπλήρωναν αμέσως τις απώλειες και πλαισιώναν όλες τις βοηθητικές υπηρεσίες των φρουραρχείων. Με αυτόν τον εφεδρικό ΕΛΑΣ συμπληρώθηκαν οι μονάδες μας το Δεκέμβρη, όταν αποσπάσαμε τα όπλα απ' τα αστυνομικά τμήματα, τις μονάδες Εθνοφυλακής, το Θησείο, τις γερμανικές αποθήκες κλπ.

* Τη μελέτη του «Αθηναίου» την έχουν συντάξει ο Νέστορας με ένα μικρό επιτελείο συνεργατών του.

Το Δεκέμβρη τα δύο αυτά αδιάσπαστα δεμένα κομμάτια του ΕΛΑΣ, συγκρότησαν ολόκληρο το μάχιμο Α' Σώμα Στρατού, που πάλεψε ηρωικά 33 μέρες ενάντια στις πολλαπλάσιες δυνάμεις του αγγλικού ιμπεριαλισμού.

Γιατί λοιπόν οι ιστορικοί μπερδεύονται τόσο πολύ για να χαρακτηρίσουν τον ΕΛΑΣ της Αθήνας, αν ήταν μάχιμος στρατός ή εφεδρικός; Μια και στο κάτω της γραφής, η ίδια η κυβέρνηση του βουνού (ΠΕΕΑ) τον Ιούλη του '44, με ειδική απόφαση της Γραμματείας της, κατέταξε το Α' Σώμα Στρατού, σαν ενεργό-μάχιμο τμήμα του ΕΛΑΣ, αναγνωρίζοντας έτσι με τον πιο επίσημο τρόπο την πολεμική του δράση στην περίοδο της κατοχής.

Η περιληπτική μελέτη του «Αθηναίου», θα πάρει σάρκα και οστά μόνο αν πλουτιστεί με λεπτομερειακό στοιχεία, απ' τα ίδια τα στελέχη των μονάδων του Α' Σώματος.

Εύχομαι η προσπάθεια που κάνω να βρει μιμητές. Και ζουν ακόμη αρκετοί: ο Τάσος Βρασιάς, ο Τσαπέλας, ο Γιάννης Κυριακίδης, ο Γιώργης Ζαφειρόπουλος, ο Γιώργης Σπανός, ο Τσαρικός (Θεμιστοκλής), ο Γ. Κιλιμανής, ο Στέλιος Ζαμάνος, ο Παναγιώτης Αρώνης, ο Βαγγέλης Φούφας, ο Πουλάς, ο Αύγουστος Γιαμπάνης και πολλοί ακόμη.

Όλοι μαζί μπορούμε να δώσουμε μια ολοκληρωμένη ζωντανή εικόνα των αγώνων και θυσιών του ΕΛΑΣ της Αθήνας, ανεξάρτητα απ' την πολιτική μας τοποθέτηση σήμερα.

Όταν ξεκίνησα να γράψω, αντιμετώπισα σοβαρές δυσκολίες με τη μνήμη μου. Τις ξεπέρασα ψάχνοντας με υπομονή και επιμονή, να βρω παλιούς συμπολεμιστές. Και βρήκα αρκετούς: το Γιώργη Σιδέρη, το Μιχάλη Λιαρούτσο, τον Αντώνη Φουρναράκη, το Θεοδωράκη Κουλίτσα, το Γιάννη Σταυριανίδη (Αράπη), το Λεύτερη Αγγελικάκη, το Γιάννη Κυριακίδη, το Γιάννη Φώσκολο, το Σταμάτη Αρβανιτάκη, το Σάββα Νικολαΐδη, τον Θωμά Κουγιαγκά, το Γιούρα Τσολακίδη, το Γιώργη Ζαφειρόπουλο (Μουστάκια), τον Κώστα Καραβίδα, την Αθηνά Αρτοπούλου, την Ευτυχία Μουρίκη και αρκετούς άλλους ακόμη. Κουβέντιασα μαζί τους και θυμηθήκαμε τα παλιά. Διασταύρωσα ορισμένα γεγονότα που είχαν μείνει στη μνήμη μου. Κι έτσι αποφάσισα να προχωρήσω.

Η μεγαλύτερη δυσκολία στο γράψιμο της ιστορίας, είναι ότι κανένας από μας δεν κρατούσε ημερολόγιο εκείνη την εποχή, μια και κάτι τέτοιο απαγορευόταν απ' τους κανόνες της βαριάς παρανομίας των οργανώσεων μας.

Αλλά και τα αρχεία του Α' Σώματος Στρατού και της ΚΘΑ εξακολουθούν να είναι θαμμένα, γιατί αυτοί που τα έκρυψαν εκτελέστηκαν και πήραν το μυστικό μαζί τους. Διασώθηκαν ωστόσο δυο αναφορές της Ι Ταξιαρχίας προς το Α' Σώμα Στρατού (ΕΛΑΣ) και αρκετές διαταγές του Ιου συντάγματος προς τα τάγματα, για τη μάχη του Μακρυγιάννη, απ' το αρχείο του Γιάννη Κυριακίδη.

Είναι αλήθεια πως μέχρι σήμερα ήμουν πολύ δισταχτικός. Δεν ήθελα να γράψω. Σκεφτόμουν ότι ο αναγνώστης θα θεωρούσε την εργασία μου σαν μια «εγωιστική προσπάθεια αυτοπροβολής, με αρκετή δόση φαντασίας».

Όταν όμως μελέτησα τη σχετική βιβλιογραφία (Ιστορικά δοκίμια), δηλ.:

- 1) «Ιστορία της Εθνικής Αντίστασης 40-45» των Ζωΐδη, Κάιλα, Μαμάτση, Αθανασίου και Ασούρα.
- 2) «Εθνική Αντίσταση και Δεκέμβρης 1944» του Βασίλη Μπαρτζιώτα.
- 3) «Ο Δεκέμβρης του 1944» του Νικ. Κεπέση.
- 4) «Ιστορία Εθν. Αντίστασης 40-45» του Β. Γεωργίου και των συνεργατών του και
- 5) «Συνοπτική Ιστορία της Εθνικής Αντίστασης (1941-44)» του Σάλωνα Γρηγοριάδη, διαπίστωσα ότι γράφονταν γεγονότα απ' τη δράση της Ι Ταξιαρχίας της Αθήνας, που δεν ανταποκρίνονταν απόλυτα και με ακρίβεια στην αλήθεια. Και ακόμη ορισμένα άλλα, που είχαν αποφασιστική επίδραση στην εξέλιξη του ένοπλου αγώνα της Αθήνας, σκεπάζονταν από τη λήθη, ύστερα από 40 ολόκληρα χρόνια που πέρασαν.

Έτσι παραμέρισσα τους δισταγμούς μου κι αποφάσισα να βοηθήσω τους ιστορικούς μας, δίνοντας τους από πρώτο χέρι στοιχεία, που δεν έχουν.

Και τέλος, έπρεπε να γραφτούν κάποτε και τα ονόματα αυτών, που στάθηκαν μπροστάρηδες στην αντιμετώπιση της θύελλας που είχε ξεσπάσει στον τόπο μας, είτε αυτοί είναι νεκροί, είτε ζουν ακόμη. Είναι η ελάχιστη τιμή που χρωστάμε σ' Αυτούς, που κράτησαν στα γερά τους μπράτσα την τιμή της πατρίδας και του λαού μας.

Στα επί μέρους κεφάλαια της εργασίας μου, θα επανορθώσω, όσα δε γράφτηκαν σωστά απ' τους ιστορικούς μας, στον τομέα φυσικά, που έχω προσωπική αντίληψη των γεγονότων και για την αντικειμενική τους παρουσίαση συνεργάστηκα με τους παλιούς μου συμπολεμιστές.

Εδώ στον πρόλογο αναφέρω σε συντομία μερικά απ' αυτά, κάνοντας τη σχετική διόρθωση.

1) Το ΙΙΙο τάγμα του 2ου συντάγματος, της Ι ταξιαρχίας (Καισαριανή), σ' όλη τη διάρκεια της κατοχής πολέμησε χωρίς στρατιωτικό διοικητή. Είχε μόνο καπετάνιο. Ο ταγματάρχης πυροβολικού Ορέστης Βαλαλάκης, άξιος αξιωματικός, πάντα γελαστό παλικάρι, ανέλαβε τη διοίκηση του πρότυπου τάγματος Καισαριανής, όταν συγκροτήθηκε, αμέσως μετά την

απελευθέρωση.

2) Ο Γιώργης Χαμάλικης (Άρης) - αεροπόρος, σύζυγος της καλλιτέχνιδας Καλή-Καλό, δε σκοτώθηκε στην Καισαριανή, αλλά στο Χασάνι, σε ενέδρα γερμανών, όταν τον ξεγέλασε ένας Ιταλός, ότι θα του πουλήσει όπλα.

Ανήκε τότε στη δύναμη του 1ου συντάγματος (Καλλιθέας - Ν. Σμύρνης) και όχι στην Καισαριανή.

3) Ο καπετάνιος του 2ου συντάγματος, ονομαζόταν Αργυροηλιόπουλος Θόδωρος (Λάμπρος) και όχι Αργυρόπουλος. Πέθανε το 1978.

4) Ο Γιώργης Σπανός ήταν και παρέμεινε ως το τέλος Β' καπετάνιος της Ι ταξιαρχίας. Δεν έγινε ποτέ Α' καπετάνιος της ταξιαρχίας.

5) Ο καπετάνιος της Ι ταξιαρχίας Γιάννης Λογοθέτης (Κοσμάς), αντικαταστάθηκε «σιωπηρά» από τον αξέχαστο Στέφανο Γκιουζέλη στις αρχές του Δεκέμβρη, μετά την προδοσία του μόνιμου αξιωματικού Ξανθόπουλου - επιτελάρχη της ταξιαρχίας.

6) Το 1ο σύνταγμα της Ιης ταξιαρχίας μέχρι την παραμονή της απελευθέρωσης δεν είχε στρατιωτικό διοικητή. Είχε μόνο καπετάνιο. Λίγο πριν την απελευθέρωση ανέλαβε ο συνταγματάρχης Φίλιππος με διαταγή του Α' Σώματος και μετά την απελευθέρωση ο αντισυνταγματάρχης ιππικού Λάμπρου Τάσος (Αχιλλέας).

Στις 3.12.44, ανέλαβε στρατιωτικός διοικητής ο ταγματάρχης πυροβολικού Γιάννης Κιλιμανής (Γύλος) και δίπλα του παρέμεινε ο αντισυνταγματάρχης Λάμπρου Τάσος στη διοίκηση του 1ου συντάγματος. Ενώ ο αντισυνταγματάρχης πυροβολικού Μαρκάκης, πιθανό να ήταν ανάμεσα στους δυο-τρεις αξιωματικούς του Α' Σώματος, με τον Αθηνέλη επικεφαλής, που παρευρίσκονταν στο σταθμό διοίκησης στη Γαργαρέττα, το βράδυ της 5ης προς 6η.12.44, όταν άρχισε η πρώτη έφοδος στον Μακρυγιάννη. Ο Λάμπρου στο ημερολόγιό του γράφει, ότι ο Μαρκάκης τοποθετήθηκε στις 3.12.44 στο 5^ο σύνταγμα Μεσογείων.

Σ' αυτή τη μικρή ομάδα αξιωματικών ήταν και ένας έφεδρος ανθυπολοχαγός, ο Μιχάλης Παπαναγκυτάκης (Αχιλλέας), ανιψιός του στρατηγού Μάντακα. που μας έκανε μεγάλη ζημιά, τη στιγμή που άρχισαν να βγαίνουν απ' τα μαγειρεία και να παραδίνονται οι χωροφύλακες στον Μακρυγιάννη.

7) Ο Κώστας Μακαρώνας ήταν ένα απ' τα άξια στελέχη της κομματικής οργάνωσης του κέντρου. Τον Ιούλιο του '44 τοποθετήθηκε καπετάνιος του 1ου συντάγματος. Στην απελευθέρωση αποσπάστηκε πάλι στην πολιτική οργάνωση του κέντρου. Το Δεκέμβρη 1944 ανέλαβε υπηρεσία στη διοίκηση του 2ου συντάγματος.

Δολοφονήθηκε άναδρα μετά τη συμφωνία της Βάρκιζας, απ' τους τραμπούκους της δεξιάς.

8) Ο Β. Γεωργίου στην ιστορία του, στο κεφάλαιο «Οι δυνάμεις του ΕΛΑΣ στην Αθήνα» σελίδα 1763 γράφει:

«...Ο στρατός αυτός (ο ΕΛΑΣ της Αθήνας) ήταν θαυμάσια εξοικειωμένος σε αγώνα σε κατοικημένο τόπο, αλλά δεν είχε καμιά πείρα τακτικής μάχης, κι είχε πλήρη άγνοια από αγώνα υπονομεύσεων, ναρκοπολέμου, ελιγμών, αγώνα αντιαρματικού κλπ. Ο ίδιος αυτός στρατός εναπέθετε περισσότερες ελπίδες στον ΕΛΑΣ του βουνού. παρά στα ίδια του τα χέρια».

Η άποψη αυτή του Β. Γεωργίου και των συνεργατών του κατά τη γνώμη μου δεν έχει σχέση με την πραγματικότητα και αδικεί όλους τους μαχητές και τα μπαρουτοκαπνισμένα στελέχη του ΕΛΑΣ της Αθήνας.

Γι αυτό θεωρώ χρέος μου προς όλους τους μαχητές της αδοúlωτης Αθήνας να ξεκαθαρίσω απ' την αρχή το θέμα: «Ταυτότητα του ΕΛΑΣ Αθήνας».

Κατ' αρχήν στον πιο πάνω συλλογισμό υπάρχει μια αντίφαση. Η πρώτη φράση του αναιρεί τις επόμενες. Αλλά ας συνεχίσουμε: Ο ΕΛΑΣ της Αθήνας μπορεί να μην είχε τα όπλα που του ήταν απαραίτητα, για να εκπληρώσει την αποστολή που του έταξε η ιστορική στιγμή, αλλά την πείρα του κατά τη διάρκεια της, κατοχής την είχε αναγάγει σε μια καινούργια επιστήμη τακτικής μάχης.

Ήταν ακριβώς αυτό, ένα από τα κύρια χαρακτηριστικά του. Αζίζει τον κόπο να αναφέρουμε γι' αυτό το θέμα, από γράμμα που έστειλε στο Βασ. Μπαρτζιώτα στις 8.4.60 ο συνταγματάρχης του σοβιετικού στρατού Ποπόφ Γρηγόρι Μιχάηλοβιτς, αρχηγός της σοβιετικής στρατιωτικής αποστολής στο Γενικό Στρατηγείο του ΕΛΑΣ και μεταπολεμικά καθηγητής στο Πανεπιστήμιο της Μόσχας, τις πιο κάτω φράσεις:

«Μόνο το θέμα-όραση των τμημάτων του ΕΛΑΣ στην Αθήνα, σε συνθήκης βαριάς παρανομίας και τρομοκρατίας από μύρους των γερμανών κατακτητών — είναι ανεξάντλητο θέμα για την ιστορία. Όταν χρειάστηκε να μιλήσω) για το ζήτημα αυτό σε συζητήσεις είτε σε διαλέξεις, πολλοί σοβιετικοί άνθρωποι μας, ακόμα και στρατιωτικοί, δεν πίστευαν και αμφέβαλαν για τα γεγονότα αυτά. Και είναι πολύ σοβαρό από κάθε άποψη να αποκατασταθεί η αλήθεια για την ιστορία της πάλης του ελληνικού λαού, για τη λευτεριά και την ανεξαρτησία του...».

Γ.Μ. Ποπόφ

Η αντοχή του ΕΛΑΣ να πολεμάει με πολλαπλάσιες δυνάμεις του εχθρού σε έμψυχο και άψυχο υλικό επί 33 μέρες το Δεκέμβρη, οι απίθανοι ελιγμοί του, τα περάσματά του από τετράγωνο σε τετράγωνο μέσα από τρύπες που άνοιγε στα σπίτια με κασμάδες και λοστούς, οι έφοδες του από τα ισόγεια στα οχυρά του εχθρού στους επάνω ορόφους σαν το λαγωνικό, που ζετρουπώνει το λαγό και τον φέρνει απ' το σβέρκο στον κυνηγό, ήταν μια καινούργια τακτική που εμφανίστηκε κατά το 2ο Παγκόσμιο Πόλεμο μέσα στις πόλεις που πάλευαν ηρωικά τη γερμανοφασιστική πανούκλα. Ήταν η τακτική των μαχητών του Στάλινγκραντ.

Στη δεύτερη έφοδό μας ενάντια στους στρατώνες του Μακρυγιάννη στις 9.12.44, ένα απόσπασμα 110 ανδρών του 1ου τάγματος Ν. Σμύρνης με επικεφαλής τον καπετάνιο του Γιάννη Κυριακίδη πραγματοποιούσε ελιγμό απ' το Θησείο - Πλάκα - Μητρόπολη, δια μέσου των οδών Ερμού - Μητροπόλεως και Αδριανού προς την Πλατεία Συντάγματος. Όμως στο ύψος του σημερινού υπουργείου Παιδείας προσέκρουσε σε ισχυρές δυνάμεις τανκς και εγγλέζικου πεζικού και ακινητοποιήθηκε επί 4 μέρες. Εκεί τραυματίστηκαν στο στήθος ο καπετάνιος του 1ου τάγματος Γιάννης Κυριακίδης και ο καπετάνιος της τριλοχίας Βούλας - Βουλιαγμένης Βαγγελής Ελευθεριάδης, που πυρπόλησαν κυριολεκτικά ένα τανκ «Σέρμαν» με το πλήρωμά του και ανάγκασαν τον εχθρό να αποσπάσει από άλλους τομείς ενισχύσεις για να συγκρατήσει τους θαρραλέους επιδρομείς μας.

Ακόμη, όταν οι εγγλέζοι με ισχυρές δυνάμεις χτυπούσαν στον Μακρυγιάννη ολόκληρο το Β' συγκρότημά μας και προσπαθούσαν να μας εκτοπίσουν απ' τα οχυρά, που είχαμε καταλάβει με τις δυο προηγούμενες εφοδούς μας, τα μαχητικά τμήματα του 1ου Συντάγματος κι ένας λόχος της Κορίνθου, με επικεφαλής τον καπετάνιο του 1^{ου} συντάγματος, πραγματοποιούσαν ελιγμό μέσα απ' τις γραμμές του εχθρού και εισχωρούσαν στην Πλάκα, στα μετόπισθεν του Μακρυγιάννη και του κτιρίου του Α' Σώματος

Στρατό, φτάνοντας στην πλατεία της Πλάκας, που δίπλα της περνάει η οδός Αδριανού.

Τελικά τα δυο πιο πάνω αποσπάσματα (του Γ. Κυριακίδη και του Ο. Μακρή) απείχαν μεταξύ τους περίπου 300 μέτρα. Δεν κατόρθωσαν να ενωθούν και να υπερφλαγγίσουν τις εχθρικές δυνάμεις στον Μακρυγιάννη, γιατί οι άγγλοι αντιλήφθηκαν τον κίνδυνο κι έφεραν έγκαιρα πολλά τανκς και πεζικό.

Ακόμη το αποδεκατισμένο Ιο τάγμα της Ν. Σμύρνης απ' τις μάχες του Μακρυγιάννη, κρατούσε καθηλωμένους επί 10 μέρες τους άγγλους στη Ν. Σμύρνη – Κατσιπόδι, παρ' όλο ότι διέθεταν αυτοί μια ολόκληρη ταξιαρχία πεζικού, 30 τανκς «Σέρμαν», πυροβολικό του στόλου και αεροπορία. Και τους κράτησε ακριβώς με τους απίθανους ελιγμούς και τις νυχτερινές αντεπιθέσεις, με σφήνες, στα οχυρά του εχθρού.

Αυτά δεν τα λέω μόνο εγώ. τα γράφει στην ιστορία του και ο Β. Γεωργίου.

Θυμάμαι ακόμη, στις 26.12.44 παραμονές της απαγκίστρωσής μας προς τον Ύμηττό, όταν το μέτωπό μας κρατιόταν με νύχια και δόντια στο Κατσιπόδι - Ν. Κόσμο, μπροστά στην πλημμυρίδα των εχθρικών δυνάμεων και σε μια νυχτερινή μας αντεπίθεση, που γινόταν με πυρά πολυβόλου κι ένα ατομικό όπλο του Νίκου Οικονομίδη (Ορφέα) ενάντια σ' ένα διώροφο σπίτι, που αμύνονταν 14 άγγλοι στρατιώτες με επικεφαλής επιλοχία, δεν μπορούσαμε να τους εκτοπίσουμε. Πήραμε την απόφαση να βάλουμε σε ενέργεια μεγάλα μέσα! Ρίξαμε δυο μπουκάλια με βενζίνη στους τοίχους του διώροφου σπιτιού! Στη θέα της φωτιάς οι εγγλέζοι παραδόθηκαν πανικόβλητοι κραυγάζοντας απεγνωσμένα.

Οι Ελασίτες της Αθήνας δεν έχασαν καμιά μάχη. Εκπλήρωσαν σε «χρόνο μηδέν» όλους τους αντικειμενικούς σκοπούς που διατάχθηκαν να πραγματοποιήσουν. Όταν ο ΕΛΑΣ βρισκόταν στην έφοδο, ξεσπούσε θύελλα και πανικός στον εχθρό.

Να τι γράφει η εφημερίδα «Ακρόπολις» στις 21.12.1980:

«...Η 3η Ορεινή ταξιαρχία στις 7 Δεκεμβρίου απέκρουσε τη σφοδρότατη επίθεση της γενειοφόρας 2ας μεραρχίας του ΕΛΑΣ που καπετάνιος της ήταν ο Ορέστης Μούντριχας. Ταυτόχρονα εκείνη την ίδια μέρα συνετέλεσε αποφασιστικά στο να αποκρουστεί μια άλλη βιαιότατη επίθεση του ΕΛΑΣ κατά της χωροφυλακής στον Μακρυγιάννη και οι Ελασίτες δεν χωράτεταν βέβαια. Ήταν αποφασισμένοι, φανατισμένοι, ακράτητοι...»

Μέσα σε τρεις ώρες είχαν καταληφθεί όλα τα εξωτερικά οχυρά του εχθρού στον Μακρυγιάννη. Οι ελασίτες τρύπωναν από σπίτι σε σπίτι κι έβγαζαν τους χωροφύλακες και τους αξιωματικούς τους απ' τα οχυρά τους, σαν βρεμένα κοτόπουλα.

Η μάχη του Μακρυγιάννη δε χάθηκε από έλλειψη πείρας ταχτικής μάχης των μαχητών και των στελεχών του ΕΛΑΣ της Αθήνας. Χάθηκε από άλλες αιτίες, που επιφυλάσσομαι να αναλύσω στα ειδικά κεφάλαια της μάχης του Μακρυγιάννη. Τώρα τι να πούμε για την «...έλλειψη πείρας υπονομεύσεων, ναρκοπολέμου, αντιαρματικούς»

Οι «δυναμίτες» που διέθετε το Ιο σύνταγμα, έφταναν για 4 κοινά φουρνέλα! Είχαμε και τέσσερις νάρκες, αλλά τη μια την είχαμε ζοδέψει στην ανατίναξη της κεντρικής πύλης των φυλακών Σγγηρού, όταν πραγματοποιούσαμε την κατάληψή τους με έφοδο ενάντια στις εγγλέζικες δυνάμεις που κάλυπταν τους οπλισμένους δοσίλογους.

Ζητούσαμε επίμονα βενζίνη για να βάλουμε φωτιά στους στρατώνες του Μακρυγιάννη και μας έστειλαν καθυστερημένα 3 μπιτόνια για να γεμίζουμε μπουκάλια και να τα ρίχνουμε στα τανκς.

Όσο για τον «αντιαρματικό πόλεμο» ας είναι καλά οι μαχητές μας που ανακάλυψαν μόνοι τους το περίφημο μπουκάλι με τη βενζίνη.

Αυτό το «αντιαρματικό μας» το έτρεμαν τα εγγλέζικα «Σέρμαν», γι αυτό δεν πλησίαζαν ποτέ στην απόσταση βολής του, που ήταν τα δέκα μέτρα.

Και τη νύχτα υποχωρούσαν πολύ πίσω απ' το πεζικό τους απ' το φόβο των μπουρλοτιέρηδων του ΕΛΑΣ.

Για ποια, λοιπόν, «έλλειψη πείρας αντιαρματικού» μιλάμε, όταν δεν διαθέταμε ούτε ένα, για δείγμα, αντιαρματικό τουφέκι; Τα αντιαρματικά μας βρίσκονταν στην Ήπειρο και τη Μακεδονία, μια και η ηγεσία μας δεν είχε προβλέψει έγκαιρα πως οι εγγλέζοι θα χτυπούσαν την καρδιά του ΕΑΜ στην Αθήνα. Εμείς, χωρίς τέτοια όπλα αντιμετωπίσαμε τα τανκς και τα ΚΑΘΗΛΩΣΑΜΕ με τη βοήθεια του λαού μας που έφτιαχνε οδοφράγματα, για να σταματήσουν τα άρματα εκεί που θέλαμε και να ρίζουμε τα μπουκάλια με τη βενζίνη.

Ο λαός μας με την καθοδήγηση του ΕΛΑΣ, δούλευε όπως τα μερμήγκια, χάλαγε τις μάντρες και τα καλύβια του κι εμπόδιζε τα σιδερένια θεριά του Σκόμπυ.

Τέλος, οι ελασίτες της Αθήνας, ποτέ δε βάσιαν τις ελπίδες τους σε άλλα χέρια, εκτός απ' τα δικά τους ΚΑΙ στην κατοχή ΚΑΙ στο Δεκέμβρη.

Εκπλήρωσαν το χρέος τους προς το λαό στο ακέραιο και με επιτυχία, ακριβώς χάρη στην πείρα τους σε ταχτική μάχη και ελιγμών απ' τους σκληρούς αγώνες της κατοχής και χάρη στη μεγαλειώδη επαναστατική δύναμη, που τους έδινε ο εξεγερμένος λαός της Αθήνας.

9) Νομίζω ακόμη, πως πρέπει απ' την αρχή να ξεκαθαρίσουμε κι ένα πολύ σημαντικό θέμα που απασχολεί τους ιστορικούς της Εθνικής Αντίστασης.

Είναι επιτακτικό καθήκον μας να δώσουμε απάντηση σ' όλους αυτούς που προσπαθούν να διαχωρίσουν την Εθνική Αντίσταση απ' το Μεγάλο Δεκέμβρη και που καθορίζουν αυθαίρετα, αντιεπιστημονικά, με μια μονοκοτυλιά σαν όριο λήξης του αγώνα της Εθνικής Αντίστασης του λαού μας την ημέρα της απελευθέρωσης της Αθήνας απ' τους γερμανοφασίστες.

Σ' όλους αυτούς, που προσπαθούν με τη «λαθολογία» και τις «καινούργιες ευρωκομμουνιστικές θεωρίες του ιστορικού συμβιβασμού» και δε συμμαζεύεται, να ρίξουν λάσπη στον ηρωικό αγώνα του ΚΚΕ - ΕΑΜ ενάντια στον αγγλοαμερικανικό ιμπεριαλισμό, που αντικατέστησε «επάξια» και με τον πιο ωμό τρόπο τους γερμανοφασίστες στη νέα κατοχή της χώρας μας.

Σ' όλους αυτούς, που τελικά καταλήγουν στο συμπέρασμα πως δεν έπρεπε να πολεμήσουμε τους άγγλους του Σκόμπυ στην Αθήνα το Δεκέμβρη του 44 μια και μας «χάρισαν» τη λευτεριά της πατρίδας και ήταν και «σύμμαχοι»!! στον αντιφασιστικό αγώνα και διέθεταν πολλαπλάσιες δυνάμεις.

Δε θα χρειαστεί να κάνουμε καμιά ανάλυση των γεγονότων της εποχής εκείνης, μα ούτε και ν' αναφερθούμε στα επίσημα έγγραφα στοιχεία αυτής της περιόδου, γιατί αυτοί οι κύριοι με τις θέσεις τους πάνω στην ιμπεριαλιστική επίθεση των

αμερικάνων και σιωνιστών στο Λίβανο, ΑΠΟΚΗΡΥΣΣΟΥΝ, έστω και στα λόγια, τις «θεωρίες» του συμβιβασμού με τους αδίσταχτους δολοφόνους των λαών.

Έπρεπε να πολεμήσουμε τους άγγλους ιμπεριαλιστές ως το τέλος, έστω κι αν γνωρίζαμε από τα πριν πως θα λυγίσουμε κάτω από το βάρος της φοβερής πολεμικής μηχανής του Τσώρτσιλ και της παρέας του.

Στη βάρβαρη επιδρομή του ιμπεριαλισμού, ενάντια σε εξεγερμένο λαό που ζητάει τη λευτεριά του, η μόνη απάντηση που ταιριάζει είναι τα όπλα.

Το Δεκέμβρη του 1944 ο ελληνικός λαός αν δεν πολεμούσε μ' όλα τα μέσα για την εθνική ύπαρξη, την ανεξαρτησία και την εθνική του αυτοτέλεια ενάντια στον αγγλόφιλο ιμπεριαλισμό, θα ήταν ανάξιος της ματοποτισμένης ιστορίας του, που απ' το 1821 αποτελεί μια αλυσίδα από συνεχείς αγώνες και εξεγέρσεις για να αποτινάξει τα δεσμά της ξένης ακρίδας απ' τον τόπο μας και να δημιουργήσει μια λεύτερη, ειρηνική κι ευτυχισμένη Ελλάδα.

Το λάθος δεν είναι που πήραμε τα όπλα και πολεμήσαμε τους άγγλους του Σκόμπυ το Δεκέμβρη.

Το λάθος βρίσκεται στο γεγονός, ότι η τότε πολιτική ηγεσία μας, από έλλειψη πείρας και τις ειδικές συνθήκες της παρανομίας, δεν είδε έγκαιρα τις προθέσεις των άγγλων ιμπεριαλιστών να αλυσοδέσουν ξανά τον εξεγερμένο και βασανισμένο λαό μας. Δεν είδε έγκαιρα πως ο Τσώρτσιλ δεν ερχόταν στην Ελλάδα σαν απελευθερωτής - εκπρόσωπος του αντιφασιστικού πολέμου, αλλά σαν καινούργιος κατακτητής, εχθρός του λαού. άξιος αντικαταστάτης των γερμανοφασιστών, βοηθούμενος απ' το ίδιο σκυλολόι των κρυφών και φανερών «ελλήνων» συνεργατών των γερμανοφασιστών, των «άξιων» εκπροσώπων της μεγαλοαστικής τάξης της χώρας μας.

Αυτή η βασική αδυναμία της ηγεσίας μας, σ' αυτή τη συγκεκριμένη αποφασιστική φάση της λαϊκής εξέγερσης, είχε σα συνέπεια να χαθεί τόσο η διπλωματική μάχη με τις συμφωνίες του Λιβάνου και της Καζέρτας, όσο και η απροετοίμαστη και χωρίς σοβαρά μελετημένο σχέδιο, ένοπλη αντίσταση του Δεκέμβρη με κατάληξη τη συμφωνία της Βάρκιζας, που στοίχισε ποταμούς αίματος στον ελληνικό λαό.

Και η μια και η άλλη δε δόθηκαν σε τύπο και χρόνο διαλεγμένο από μας και με ξεκαθαρισμένο το στρατηγικό μας στόχο που ήταν ο αγγλόφιλος ιμπεριαλισμός και όχι τα ελληνοφώνα ταιράκια τους και όταν φυσικά ο συσχετισμός των δυνάμεων ήταν ακόμη με το μέρος μας.

Αφού, λοιπόν, ήταν αζεκαθάριστη η στρατηγική μας σ' αυτή τη φάση του αγώνα, δεν μπορούσε, παρά να γίνουν και αποφασιστικές σημασίες λάθη ταχτικής, τόσο στον πολιτικό τομέα με το επίμονο αλληθώρισμα προς τη Μέση Ανατολή, όσο και στις μάχες που επακολούθησαν.

Και το ΚΚΕ διδάχτηκε απ' αυτά, κι εξακολουθεί να τα μελετάει. Αυτοί όμως σήμερα κατηγορούν το ηρωικό κόμμα της εργατικής τάξης, σαν «κόμμα των λαθών» παραλείποντας βέβαια να πουν, πως αυτό το κόμμα, από την ίδρυσή του μέχρι σήμερα, παλεύει σκληρά για εθνική ανεξαρτησία, κοινωνική δικαιοσύνη, ελευθερία, ειρήνη, παραλείποντας να μιλήσουν για τους χιλιάδες εκτελεσμένους αυτού του κόμματος στην ιερή υπόθεση του ελληνικού λαού.

Αυτοί, λοιπόν, έχουν το θράσος να μιλάνε «για σκοινί στο σπίτι του κρεμασμένου», όταν σήμερα, με την πολιτική τους, μας παραχάνουν στην αγκαλιά της ΕΟΚ των μονοπωλίων, του ΝΑΤΟ και των αμερικάνων δολοφόνων.

Το ΚΚΕ μελετάει τα λάθη του και δε φοβάται την ανοιχτή κριτική του. Απ' αυτά βγάζει τα αναγκαία διδάγματα για πιο αποφασιστικούς αγώνες ενάντια στην ντόπια πλουτοκρατία και την ξένη ακρίδα.

Αυτοί όμως που το κατηγορούν, την ίδια ώρα επαναλαμβάνουν αυτό το ίδιο λάθος και 10 φορές πιο βαρύ, γιατί οδηγούν το λαό μας σαν «πρόβατο επί σφαγή» στην κόψη του σιλήτου των αρχιδολοφόνων που έχουν μετατρέψει τη χώρα μας σε βάση θανάτου και για μας και για τους αραβικούς λαούς της Μεσογείου και για τις φιλειρηνικές γειτονικές μας χώρες του σοσιαλισμού.

Το 1944 χάσαμε τη μάχη. Όμως τον πόλεμο ενάντια στον ιμπεριαλισμό δεν τον χάσαμε. Ο αγώνας συνεχίζεται, περιπλέκεται και οξύνεται. Θα είναι σίγουρα νικηφόρος γιατί η εξαφάνιση του ιμπεριαλισμού από προσώπου γης αποτελεί ιστορική νομοτέλεια και δεν μπορεί να την αποφύγει.

Το μόνο που πέτυχαν οι ιμπεριαλιστές σ' αυτά τα 40 χρόνια ήταν να κάνουν πιο βασανιστική την πορεία του λαϊκού αγώνα.

Όμως δε μας νίκησαν. Κι όσο λιγότερα λάθη κάνουμε στο μέλλον, όσο πιο αποφασιστικά τους αντιπαλεύουμε στις περίπλοκες και σκληρές συνθήκες που μας δημιουργούν, τόσο θα συντομεύουμε το δρόμο και θα τον κάνουμε λιγότερο βασανιστικό, ώσπου να κατακτήσει η Ελλάδα μας κι ολόκληρη η ανθρωπότητα την παγκόσμια ειρήνη, το σοσιαλισμό, την αδελφότητα ανάμεσα στους λαούς, την πρόοδο και την ευτυχία χωρίς κανένα φραγμό.

Όλοι εννομένοι κι αδερφωμένοι στο παγκόσμιο κίνημα της ειρήνης, μπορούμε με αποφασιστικούς αγώνες να κόψουμε τα χέρια των πολεμοκάπηλων, να τσακίσουμε τους νέους φασίστες - επιδρομείς που θέλουν να ματοκυλίσουν και υποδουλώσουν την ανθρωπότητα για χάρη των άνομων συμφερόντων των πολυεθνικών τους.

Πριν κλείσω τον πρόλογό μου θεωρώ καθήκον μου να δώσω, σε σένα αναγνώστη μου, μερικά χαρακτηριστικά στοιχεία απ' το βιογραφικό μου για να γνωριστούμε καλύτερα και για να είσαι κάπως επεικής στην κριτική σου. όταν θα διαβάξεις το βιβλίο μου μια και δεν υπήρξα ποτέ συγγραφέας.

Γεννήθηκα το 1919 στη Σμύρνη. Ο πατέρας μου ήταν μηχανοδηγός στον αγγλόφιλο σιδηρόδρομο της Μικράς Ασίας. Πιάστηκε αιχμάλωτος των Τούρκων κι ήρθε στην Αθήνα το 1923 με την ανταλλαγή. Εδώ δούλεψε στο εργοστάσιο ΑΤΛΑΣ (τουβλάδικο). Με στερήσεις σπουδάσε τα τρία παιδιά του, το Νίκο, εμένα και το μικρότερο Κώστα. Και οι τρεις πήραμε πτυχίο του Εθνικού Μετσόβιου Πολυτεχνείου. Επειδή δεν έφτανε το μεροκάματο του πατέρα μου για σπουδές, τα καλοκαίρια ο Νίκος δούλεψε στο εργοστάσιο επίπλων του Καραβοκέρη και εγώ εισπράκτορας στα λεωφορεία της Αγίας Παρασκευής. Έτσι τον ανακουφίζαμε λιγάκι. Στην ΟΚΝΕ με οργάνωσε ο Νίκος, ο μεγαλύτερος, στα 1935. Μετά τρία χρόνια πέθανε σε ηλικία 23 χρόνων. Δυο μέρες μετά το θάνατό του, τον ζήτησε η ασφάλεια του Μανιαδάκη για να τον συλλάβει, με επικεφαλής τον αστυνόμο Χρυσανθο Μπεκιάρη.

Από το 1935 ως τις αρχές του 1937, παιδί, ακόμη 16 χρόνων, ήμουν γραμματέας της αχτίδας της ΟΚΝΕ των μαθητών. Καθοδηγητής μου ήταν ο Γιώργης Δρακόπουλος (Ποδάρας), ο άξιος σύντροφος που χάθηκε πρόωρα.

Ανήκα και στην κίνηση για την ειρήνη με το λογοτέχνη Νίκο Καρβούνη και τον Άγγελο Μεσσάρη τον ποδοσφαιριστή του Παναθηναϊκού.

Πήρα μέρος στην παράνομη και προδομένη εκδήλωση διαμαρτυρίας ενάντια στη δικτατορία του Μεταξά στο Σύνταγμα, λίγο

μετά την εγκαθίδρυσή της, τότε που μας κυνήγησαν οι αστυνόμοι ντυμένοι παπάδες.

Επίσης, την ίδια εποχή, οργάνωσα και καθοδήγησα τη μεγάλη απεργία των μαθητών της Αθήνας.

Μας συνέλαβε ο Μανιαδάκης (περίπου 150 μαθητές) και μετά 15 μέρες μας συγκέντρωσε σε μια μεγάλη αίθουσα των Παλαιών Ανατόρων. Από τα αριστερά του εμάς τους νεολαίους και από τα δεξιά του τους γονιούς μας. Κάλεσε πρώτα τον ανιψιό του μουσικοσυνθέτη Χαϊρόπουλου και τον ίδιο το Χαϊρόπουλο. Ο τελευταίος διαμαρτυρήθηκε ότι τον «εκθέτει» κι αυτός τον έβρισε χυδαία.

Μετά κάλεσε εμένα και τον πατέρα μου και μου λέει: «Καλά εσύ μια σταλιά «σκατό» πώς έγινες γραμματέας αχτίδας;» Του απάντησα: «Είχα ταχεία εξέλιξη». Με την αφελή απάντησή μου έσκασαν όλοι στα γέλια και τότε ο Μανιαδάκης, αφού έβγαλε ένα «δεκάρικο» λόγο μας άφησε ελεύθερους, με την προειδοποίηση ότι, αν ξαναανακατετούμε πάλι με οργανώσεις, θα κλείσει μέσα τους πατεράδες μας. Αυτό δεν έγινε μεν επί Μανιαδάκη, αλλά στη γερμανική κατοχή έκλεισαν το γέρο μου στο Χαϊδάρι, μια και δεν έβρισκαν να πιάσουν εμένα.

Αυτό ήταν το πρώτο βάφτισμά μου στο αριστερό κίνημα. Από τότε διάβαζα μαρξισμό - λενινισμό, ειδικά δε βιβλία, που αναφέρονταν στη στρατηγική και τακτική του πολέμου και της επανάστασης. Ο αδερφός μου ο Νίκος μου άφησε πλούσια κληρονομιά. Ολόκληρη βιβλιοθήκη, που την είχαμε κρυμμένη σε ειδική κρύπτη στο σπίτι.

Δυο μήνες πριν τελειώσει ο πόλεμος της Αλβανίας πήγα φαντάρος στην Κόρινθο για εκπαίδευση. Μια μέρα πριν πέσουν οι γερμανοί αλεξιπτωτιστές στον Ισθμό της Κορίνθου, μας έστειλαν να φυλάζουμε τη γέφυρα.

Το ίδιο απόγευμα εμφανίστηκαν 5 γερμανικά στούκας, που βούλιαζαν δυο καράβια στο Λουτράκι και μας πολυβόλησαν στη γέφυρα, καθώς και τους εγγλέζους, ενώ υποχωρούσαν. Τότε ΟΛΟΙ οι αξιωματικοί μας εξαφανίστηκαν! Φαίνεται πως ήταν οι «κουραμπιέδες» που με διάφορα μέσα είχαν μείνει μακριά απ' το μέτωπο και παρίσταναν τους «εκπαιδευτές».

Η διλοχία μας έμεινε με έναν μόνο έφεδρο ανθυπολοχαγό απ' τον Πειραιά. Του πρότεινα να τον βοηθήσω, κι επειδή βλέπαμε τους εγγλέζους υπαξιωματικούς να χτυπούν με γροθιές και χαστούκια τους συντεταγμένους Κύπριους φαντάρους στην υποχώρησή τους, αποφασίσαμε να γυρίσουμε στην Αθήνα με ολόκληρη τη διλοχία και τον σπλισμό της. Ήταν όλοι Αθηναίοι και Πειραιώτες.

Στο δρόμο της επιστροφής μίλησα στους φαντάρους και τους παρότρυνα να κρύψουν τα όπλα στα σπίτια τους, γιατί μια μέρα θα χρειαστούν να ελευθερώσουμε την πατρίδα, όπως οι πρόγονοί μας στα 1821. Το όπλο μου (ένα μάνλιχερ) το έκρυψα στην αυλή του σπιτιού μου. Όμως μέσα στο χόμα και στην γρασιά σκούριασε και αχρηστεύθηκε.

Το φοβερό χειμώνα της πείνας του 1941 δούλευα στην κατασκευή ενός χημείου της ΣΕΛΑ στο Πέραμα. Το έργο γινόταν «απολογιστικά» κι ο εργολάβος, χρέωνε τα διπλάσια μεροκάματα απ' τα πραγματικά. Επειδή έδιναν και τρόφιμα για κάθε εργαζόμενο, περίσσευαν οι κουραμάνες, τα φασόλια και το λάδι.

Έπρεπε όμως να περάσουν απ' την πύλη που τη φύλαγε γερμανός αξιωματικός, ο υπολοχαγός Φρανκ.

Με το φορτηγό του εργολάβου και με κίνδυνο να με τουφεκίσουν, έβγαζα τα περισσέματα των τροφίμων κάθε βδομάδα έξω, δήθεν ότι τα πάμε στην αποθήκη της εταιρίας, γιατί μέσα τα τρώνε οι ποντικοί. Τα πήγαινα στο σπίτι μου και εκεί γινόταν η διανομή με τους «συνεργάτες μου».

Με το μερίδιό μου έζησαν εκείνο το φοβερό χειμώνα της πείνας, η οικογένεια μου και η ΕΠ του ΚΚΕ του Πειραιά.

Από τότε παίρνω επαφή με το κίνημα της αντίστασης και δουλεύω στην οργάνωση των φοιτητών της Αθήνας. Παίρνω μέρος σ' όλες τις μεγάλες κινητοποιήσεις και διαδηλώσεις της Αθήνας και την άνοιξη του 1942 περνάω στον ΕΛΑΣ των φοιτητών σαν ομαδόρχης σε μια άοπλη ομάδα αγοριών και κοριτσιών.

Στο τέλος του καλοκαιριού του 1943 αποσπάστηκα στον ΕΛΑΣ των συνοικιών και ανέλαβα καπετάνιος διμοιρίας του ΕΛΑΣ Ιλίσιας.

Το χειμώνα του 1943 προάγομαι σε καπετάνιο του λόχου Ζωγράφου (3ος λόχος ΙΙΙου τάγματος Καισαριανής, 2ου συντάγματος. Ιης ταξιαρχίας, Α' Σώματος).

Στις αρχές Μάρτη 1944 ανέλαβα καπετάνιος, του ΙΙΙου τάγματος - 2^{ου} συντάγματος (Καισαριανή - Κουπόνια - Ζωγράφου - Ιλίσια). Έμεινα στην Καισαριανή ως τα μέσα Ιούνη 1944, δηλαδή στην περίοδο της πιο σκληρής δοκιμασίας της συνοικίας και παρέδωσα το τάγμα στο Σταύρο Πρασά. Σ' αυτή την περίοδο δεν είχα στρατιωτικό διοικητή.

Το τάγμα μας μαζί με το τάγμα του Γιάννη Κυριακίδη (Λευτέρη) σ' αυτή την περίοδο σήκωνε όλο το βάρος του ένοπλου αγώνα της Αθήνας.

Αντιμετώπιζε σχεδόν καθημερινά τις δυνάμεις των γερμανών, των παπαγιώρηδων, μπουραντάδων και γερμανοτσολιάδων που είχαν αναλάβει να λυγίσουν το «Στάλινγκραντ» της Αθήνας, όπως έλεγε ο λαός, πούχε στηρίζει τις ελπίδες του πάνω στους γενναίους μαχητές του ΕΛΑΣ. Όμως και το τίμημα της Καισαριανής ήταν βαρύ σε αίμα. Έπεσαν σαν ήρωες τα πιο άξια παιδιά της. Κι ακόμη, ύστερα από 40 ολόκληρα χρόνια, όχι μόνο δε στήθηκε το Ηρώο που τους αξίζει, απ' τις κυβερνήσεις των εθνοπατέρων της Ν. Δημοκρατίας, αλλά δεν τους αναγνωρίζουν ούτε τον απλό τίτλο του αγωνιστή που αντιστάθηκε στον κατακτητή. Σήμερα με την πάλη του λαού πραγματοποιείται αυτό το όνειρο των αγωνιστών.

Στα μέσα Ιουλίου 1944 ανέλαβα Β' καπετάνιος του 2^{ου} συντάγματος της Ιης ταξιαρχίας.

Στις 22 Αυγούστου 1944, μετά το μπλόκο της Καλλιθέας, ανέλαβα Β' καπετάνιος του Ιου συντάγματος της Ιης ταξιαρχίας. Στο σύνταγμα τότε Α' καπετάνιος ήταν ο Κώστας Μακαρώνας. Μόλις ανέλαβα τα νέα καθήκοντα μου, εκτελώ και χρέη Α' καπετάνιου, μια και ο Κώστας Μακαρώνας αποσπάστηκε στις πολιτικές οργανώσεις με σοβαρή αποστολή και μου παρέδιδε προοδευτικά τη διοίκηση του συντάγματος. Μετά την απελευθέρωση, το δεύτερο δεκαπενθήμερο του Οκτώβρη, με διαταγή του Α' Σώματος Στρατού ονομάστηκα και τυπικά Α' καπετάνιος του συντάγματος.

Η ΠΕΕΑ με το γνωστό διάταγμα απονομής στρατιωτικών βαθμών ιεραρχίας στους καπετάνιους, μου απένειμε το βαθμό του ταγματάρχη.

Τη σύνθεση ολόκληρης της Ιης ταξιαρχίας (στελέχη και μαχητές) παραθέτω στο Παράρτημα. Φυσικά, δεν είναι πλήρης.

Συγκέντρωσα όσα ονόματα αγωνιστών μπόρεσα, μέσα στην τετράχρονη προσπάθειά μου. Ας βοηθήσουν κι άλλοι συναγωνιστές να ολοκληρωθεί αυτό το έργο. Όσους κόπους κι αν κάνουμε δε θα πάνε χαμένοι. Πρέπει επί τέλους να τιμήσουμε όπως ταιριάζει

τους νεκρούς και ζωντανούς αγωνιστές, που κράτησαν στα γερά τους μπράτσα την τιμή της πατρίδας.

Ορέστης Μακρής (Γιάνης)
Νοέμβριος 1944

Στις 5.12.44 το 1^ο σύνταγμα πλαισιώθηκε βάσει διαταγής επιχειρήσεων του Α' Σώματος, από τα Ιο και Ιιο τάγματα του 2^{ου} συντάγματος της Ιης ταξιαρχίας και από ένα τάγμα του 6^{ου} συντάγματος Πειραιά και πήρε την ονομασία «Β' συγκρότημα Νότου» του Α' Σώματος Στρατού. Το συγκρότημά μας υπαγόταν απ' ευθείας στο Α' Σώμα κατά την πρώτη έφοδο, μετά δεχόταν διαταγές απ' την Ιη ταξιαρχία.

Στις 8.12.44 το απόγευμα ενισχύθηκε και με ένα τάγμα του 6^{ου} συντάγματος Κορίνθου, ενώ παράλληλα είχαν αποχωρήσει τα δυο πιο πάνω τάγματα του 2^{ου} συντάγματος Αθήνας.

Μετά τις 16.12.44 προστέθηκαν στη δύναμη του συγκροτήματος και δυνάμεις του 11^{ου} συντάγματος Τρίπολης στην Καλλιθέα. Το Β' συγκρότημα είχε στρατιωτικό διοικητή τον ταγματάρχη Γιάννη Κιλιμανή (Γύλο) με συνεργάτη του στη διοίκηση τον αντισυνταγματάρχη Λάμπρου Τάσο (Αχιλλέα) και καπετάνιο τον Ορέστη Μακρή (Γιάνη).

Η πρώτη έφοδος στον Μακρυγιάννη άρχισε την αυγή της 6.12.44, αφού τις προηγούμενες δυο μέρες είχαν ολοκληρωθεί όλοι οι αντικειμενικοί σκοποί της Ιης διαταγής του Α' Σώματος και της ΚΕ του ΕΛΑΣ.

Η δεύτερη έφοδος, με υποστήριξη δυο πεδινών πυροβόλων έγινε στις 9.12.44. Μετά την ανοιχτή επέμβαση των εγγλέζων με ισχυρές δυνάμεις πεζικού, αρμάτων μάχης, αεροπορίας και πυροβολικού απ' το στόλο και την Ακρόπολη και όταν πλέον οι δυνάμεις μας είχαν περάσει στην άμυνα, κατά τα μέσα του Δεκεμβρη, καταλήφθηκαν απ' τον εχθρό με τανκς και πεζικό η λεωφόρος Συγγρού. σ' όλο το μήκος της (από το Φάληρο ως τις Στήλες του Ολυμπίου Διός). Έτσι οι δυνάμεις του Β' συγκροτήματος διχοτομήθηκαν οριστικά στις 18.12.44.

Τα δυο τρίτα των δυνάμεων μας έδωσαν τη σκληρή μάχη της Καλλιθέας μαζί με το 11^ο σύνταγμα Τρίπολης και υποχώρησαν προς Νέα Σφαγεία - Εργοστάσιο «ΒΙΟ» στο Μεταξουργείο. Εκεί ανασυγκροτήθηκαν και εντάχθηκαν σαν συγκρότημα στη 11η ταξιαρχία του Α' Σώματος.

Το άλλο ένα τρίτο των δυνάμεών μας, υπό τη διοίκηση του καπετάνιου του 1^{ου} συντάγματος Ορέστη Μακρή (Γιάννη) αντιμετώπισε την επίθεση από το Παλιό Φάληρο, μιας αγγλικής ταξιαρχίας (άγγλοι και ινδοί) που υποστηριζόταν από 30 τανκς «Σέρμαν» πυροβολικό του στόλου και αεροπορία. Έγιναν σκληρές μάχες στη Νέα Σμύρνη. Όταν υποχωρήσαμε στο Κατσιπόδι - Νέο Κόσμο, ενισχυθήκαμε από το 1ο τάγμα του 2ου συντάγματος με το Γιώργη Ζαφειρόπουλο (Μουστάκια) και ένα λόχο του «Κρόνου» κρατήσαμε τους εγγλέζους 10 μέρες. Πιθαμιά προς πιθαμιά διεκδικούσαμε το έδαφος στις συνοικίες μας.

Με διαταγή της 1ης ταξιαρχίας και με αποδεκατισμένες τις δυνάμεις μας αποχωρήσαμε από τη Νέα Ελβετία - κορυφογραμμή Υμηττού - Κορωπί - Ανάκτορα Τατοίου.

Εκεί με διαταγή του Α. Τζήμα μείναμε (τα υπολείμματα του 1^{ου} συντάγματος και του 1ου τάγματος 2^{ου} συντάγματος) σαν οπισθοφυλακή για 24 ώρες και το βράδυ της 6.1.45 μπήκαμε σε πορεία.

Τελικά ύστερα από συνεχείς και επίπονες νυχτερινές πορείες, φτάσαμε στο Πλατύστομο και σε συνέχεια ανεβήκαμε, οι περισσότεροι με κουρελιασμένα άρβυλα και παπούτσια, στη βουνοκορφή της Οίτης με δυο μέτρα χιόνι. Μείναμε δυο μέρες στην Παύλιανη και τέλος φτάσαμε στον προορισμό μας, στο Ευπάλιο (Ναυπακτίας). Εκεί ανασυγκροτηθήκαμε σε ένα λόχο. Τόσοι είχαν απομείνει από το 1^ο σύνταγμα!

Σήμερα, ύστερα από πολλές περιπέτειες, δέκα χρόνια φυλάκισης, εξορίες, κλπ, ακολουθώ τον αγώνα του ελληνικού λαού, τις καινούργιες μάχες του για λευτεριά και ανεξαρτησία και που στην πρώτη γραμμή στέκουν και πάλι όρθιοι οι νέοι σύντροφοι, αντάμα με την άξια παλιά φρουρά του πρωτοπόρου κόμματος της εργατικής τάξης.

Μη μπορώντας να προσφέρω τίποτε άλλο, γράφω τις αναμνήσεις μου που θα ακολουθήσουν, με τη σκέψη πως ίσως οι νεότεροι πάρουν κάτι που θα τους βοηθήσει να λύσουν σωστά και πρακτικά τα πιο δύσκολα και πιο πολύπλοκα προβλήματα που τους περιμένουν στο μέλλον. Και πραγματικά παρουσιάζουν μεγάλο ενδιαφέρον για το σημερινό αγωνιστή τα συγκλονιστικά εκείνα γεγονότα και οι μέθοδες πάλης που ξεπήδησαν μέσα στη φοβερή δίνη εκείνου του πολέμου, ενάντια στο φασισμό των Χίτλερ - Μουσολίνι, στην ντόπια αντίδραση και στον αγγλοαμερικανικό ιμπεριαλισμό.

Η προσπάθεια μου αυτή πιστεύω πως θα αποδώσει καρπούς, αν ο αναγνώστης συνδυάσει τα γραφόμενα μου με τη μελέτη των τριών σχετικών βιβλίων:

α) «Εθνική Αντίσταση και Δεκέμβρης 1944» του Β. Μπαρτζιώτα,

β) «Ο Δεκέμβρης του 1944» του Νικ. Κεπέση και

γ) «Ιστορία της Εθνικής Αντίστασης» των Ζωΐδη, Κάιλα, Μαμάτση, Αθανασίου και Ασούρα. (Εκδόσεις «Σύγχρονη Εποχή»)

Η πρόθεσή μου είναι το βιβλίο μου αυτό να αποτελέσει ένα απλό βοήθημα στην προσπάθεια που θα κάνουν οι ιστορικοί συγγραφείς του μέλλοντος, να γράψουν την αληθινή ιστορία της Εθνικής Αντίστασης του ελληνικού λαού στην κατοχή και το Δεκέμβρη του '44.

Και φυσικά δε φιλοδοξώ να δώσω πλήρη εικόνα όλων των γεγονότων της εποχής, αλλά μόνο όσα έζησα ο ίδιος. Και δεν υπάρχει αμφιβολία, ότι αυτά αποτελούν ένα απειροελάχιστο κομμάτι στον ένοπλο αγώνα της αδούλωτης Αθήνας.

Τέλος η ιστορία της Εθνικής Αντίστασης του ΕΛΑΣ της Αθήνας μέχρι την αποστράτευση και τη διάλυσή του με τη βοήθεια όλων όσων ζουν ακόμη και με την κουραστική αναζήτηση από μέρους των ιστορικών, όλων των αγωνιστών που πήραν μέρος κι έχουν προσωπική αντίληψη των γεγονότων, πρέπει να γραφεί με απόλυτη ακρίβεια στα γεγονότα κι όσο γίνεται πιο αναλυτικά στις λεπτομέρειες.

Και τούτο γιατί, όπως στα 1821 η σωστή αφήγηση των γεγονότων σε μια κρίσιμη στιγμή του αγώνα του ελληνικού λαού, θα δώσει τις σωστές διαστάσεις του, που μάταια προσπαθούν εχθροί και «όψιμοι φίλοι» να υποβαθμίσουν, θα αποτελέσει το καλύτερο λίπασμα για να φυτρώσει απ' τους νεότερους αγωνιστές το δέντρο μιας Λευτέρης, ειρηνικής, ευτυχισμένης, δημοκρατικής Ελλάδας μακριά απ' τα αγκαλιίσματα του θανάτου και της καταστροφής των ιμπεριαλιστών.

Σημείωση: Σε παράρτημα παραθέτονται χάρτες και σχεδιαγράμματα για τις κυριότερες μάχες που προγράφονται στο βιβλίο αυτό.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ι

«ΕΛΕΥΘΕΡΟΙ ΠΟΛΙΟΡΚΗΜΕΝΟΙ ΣΤΗΝ ΚΑΙΣΑΡΙΑΝΗ»

1. ΤΟ ΠΡΩΤΟ ΒΑΦΤΙΣΜΑ ΤΟΥ ΠΥΡΟΣ

Αύγουστος 1943. Είμαι καπετάνιος της διμοιρίας του ΕΛΑΣ Ιλισίων. Στρατιωτικός της διμοιρίας, ο έφεδρος ανθυπολοχαγός Μάριος Ανωγειανάκης. Καπετάνιος του λόχου Ζωγράφου, στον οποίο ανήκαμε, ήταν ο «Γρηγόρης ο γυαλάκιας». Αν θυμάμαι καλά το πραγματικό του όνομα ήταν Σπύρος Βελουδής.

Η επαφή με το «Γρηγόρη» γίνεται με παράνομα τακτικά ραντεβού. Αντίθετα οι επαφές με τον Ανωγειανάκη και τους μαχητές της διμοιρίας, γίνονται στα σπίτια τους, σε καφεεντάκια και άλλα «στέκια» με το προπέτασμα της «απλής φιλικής παρέας».

Έτσι σε κάθε στιγμή είχα τη δυνατότητα να πάρω επαφή με τους άνδρες της διμοιρίας, που τότε δεν ξεπερνούσαν τον αριθμό 10. Οπλισμός της διμοιρίας 2 περίστροφα. 30 σφαίρες. 2 ιταλικές χειροβομβίδες και πέτρες στην τσέπη.

Εντολή του καπετάνιου Γρηγόρη, να περιφρουρήσουμε συνεργείο νεολαίων της ΕΠΟΝ που θα έγραφαν στους τοίχους συνθήματα του αγώνα με κόκκινη μπογιά στη διασταύρωση της λεωφόρου Κηφισίας και Παπαδιαμαντοπούλου (Ιλίσια).

Επικίνδυνη περιοχή. Απέναντι οι παλιοί στρατώνες με γερμανούς και η Παπαδιαμαντοπούλου πέραςμα για τους στρατώνες του Γουδιού.

Η ώρα είναι έντεκα το βράδυ. Η κυκλοφορία απαγορεύεται με διαταγή των γερμανών. Το συνεργείο, από δυο αγόρια και δυο κοπέλες, γράφουν στον τοίχο.

Στη μια γωνιά είναι τέσσερις μαχητές με το μισό οπλισμό της διμοιρίας και στην άλλη γωνιά τρεις μαζί με μένα, ανάμεσα μας το συνεργείο. Ξαφνικά οι τέσσερις μαχητές (δε θυμάμαι τα ονόματά τους) τρέχουν προς την κατεύθυνσή μας. παίρνουν και το συνεργείο των νεολαίων μαζί τους, φωνάζοντας πως έρχεται γερμανική περίπολος. Πράγματι τέσσερις γερμαναράδες με αυτόματα μας είχαν αντιληφθεί, στρίβουν τη γωνία κι έρχονται τρέχοντας με τα αυτόματα προτεταμένα.

Φωνάζω σ' όλους να φύγουν γρήγορα και πετάω τη χειροβομβίδα από απόσταση τριάντα περίπου μέτρων, φυλάχτηκα στη γωνία και μετά την έκρηξη σκύβω και βλέπω τους γερμανούς «πρηνηδόν» τα παιδιά έχουν κιόλας εξαφανιστεί τρέχοντας. Ρίχνω και 4-5 σφαίρες με το περιστρόφο προς την κατεύθυνσή τους, βάζω κι εγώ τα «πόδια μου στον ώμο» και δρόμο! (ήμουν καλός δρομέας στα 24 μου χρόνια).

Άκουγα από μακριά τις ριπές των αυτομάτων των γερμαναράδων. Εδώ που τα λέμε. πιο πολύ φοβήθηκα από την έκρηξη που προκάλεσα εγώ ο ίδιος παρά από τους γερμανούς. Έριχνα για πρώτη φορά στη ζωή μου χειροβομβίδα.

Απόλλειες εχθρού άγνωστες. Πάντως το πρωί στο πεζοδρόμιο είχε μερικές κηλίδες αίματος.

Απόλλειες διμοιρίας: 2 τενεκέδες με μπογιά, μια χειροβομβίδα και 5 σφαίρες. Πράγματι η χειροβομβίδα ήταν πολύ βαριά απώλεια για τη διμοιρία. Έπρεπε να αντικατασταθεί το γρηγορότερο. Ένας από τους μαχητές είχε φίλο που δούλευε στους ιταλούς, του αναθέσαμε να μας βρει με κάθε θυσία στη «μαύρη αγορά» χειροβομβίδες και πιστόλια από ιταλούς φαντάρους. Κάναμε και τοπικό έρανο, μαζέψαμε λεφτά και σε 15 μέρες είχαμε 2 πιστόλια «Μπερέττα», με δυο δεσμίδες το καθένα και τρεις ιταλικές χειροβομβίδες.

Τα όπλα φυλάγονταν σε μυστική αποθήκη, που την ήξερε μόνο ο αποθηκάριος μαχητής. Μετά το επεισόδιο αυτό. οι δέκα μαχητές της διμοιρίας γίνανε πέντε!

Με διάφορες προφάσεις μας έφυγαν οι πιο μεγάλοι, που ζήτησαν να δουλέψουν στην οργάνωση του ΕΑΜ και στην Εθνική Αλληλεγγύη. Όμως σε διάστημα λίγων ημερών, ξαναγατιάσαμε και γίναμε δώδεκα.

Είχαμε στρατολογήσει από την ΕΠΙΟΝ επτά νέα παιδιά, γύρω στα 17-18 χρόνων, που ήταν όλο φωτιά!

Ολόκληρο το φθινόπωρο του 1943, κάθε βράδυ η διμοιρία αναλαβαίνει υπηρεσία.

Περιφρουρεί τα συνεργεία που γράφουν στους τοίχους συνθήματα, τον «εκφωνητή» με τον τηλεβόα που μιλάει στο λαό της συνοικίας, τα συνεργεία που μοιράζουν προκηρύξεις στα σπίτια, στα καφενεία, στα μαγαζιά, τους ομιλητές που βγάζουν αιφνιδιαστικά λόγους σε τόπους συγκέντρωσης κόσμου, καφενεία, κινηματογράφους και αργότερα τις ομάδες που διενεργούν ανοιχτά το μεγάλο έρανο του ΚΚΕ.

Έτσι. τα βράδια, μετά το σούρουπο, γινόμαστε στρατιώτες και την ημέρα πηγαίναμε σαν «φιλήσυχοι» πολίτες στις δουλειές μας. Τότε δούλευα στον ελβετικό Ερυθρό Σταυρό σαν επιθεωρητής των συνοικιακών κέντρων διανομής γάλατος στα μικρά παιδιά. Με είχε διορίσει εκεί η αδερφή του γνωστού δικηγόρου Λυκουρέζου. Είχα και τη σχετική ταυτότητα του ελβετικού Ερυθρού Σταυρού, που μου έσωσε τη ζωή δυο φορές, όπως θα δούμε σε επόμενα κεφάλαια.

Το πιο πάνω επεισόδιο είχε μεγάλη απήχηση, όχι μόνο στον περιορισμένο χώρο των Ιλισίων. αλλά και πλατύτερα στις γύρω συνοικίες. Από στόμα σε στόμα και από τη λαχτάρα του λαού μας για λευτεριά, η μικρή αυτή συμπλοκή με τον εχθρό, περιγραφόταν στις συζητήσεις σαν μεγάλη μάχη ανταρτών με τους γερμανούς που κράτησε μια ώρα

Προκάλεσε τον ενθουσιασμό κι έδινε κουράγιο για πιο σκληρούς αγώνες, σ' ένα μεγάλο κομμάτι της Αθήνας.

Αυτή η πρώτη σπίθα του ένοπλου αγώνα στη συνοικία, μαζί με τόσες άλλες που άναψαν, τότε σ' όλες τις συνοικίες της Αθήνας, εξελίχτηκε στη συνέχεια σ' ένα πρωτοφανέρωτο ηφαιστειο, που καμιά δύναμη δεν μπορούσε να το δαμάσει.

2. ΑΨΙΜΑΧΙΕΣ ΜΕ ΟΡΓΑΝΑ ΤΗΣ ΠΡΟΔΟΤΙΚΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ ΣΤΟΥ ΖΩΓΡΑΦΟΥ

Νοέμβρης 1943. Προάγομαι σε καπετάνιο του λόχου Ζωγράφου -Κουπονίων - Ιλισίων. Στρατιωτικός διοικητής του λόχου ο «Μανώλης», παράνομος αγωνιστής από το Περιστέρι. 20 χρόνων. Κοιμόταν τα βράδια σε μια αποθήκη του χτήματος Ζωγράφου. Εκεί κρύβαμε και τον οπλισμό της διμοιρίας Ζωγράφου με ευθύνη του ίδιου.

Και ήταν αρκετός, 4 αραβίδες ιταλικές, ένα αυτόματο «στάγερ», 8 πιστόλια και 6 χειροβομβίδες.

Τα είχαμε αποχτήσει από τους ιταλούς στη συνθηκολόγησή τους και από τους γερμανοτσολιάδες.

Στην αρχή οι γερμανοτσολιάδες πήγαιναν με άδεια στα σπίτια τους άοπλοι. Τους ξεβρακώναμε, τους φτύναμε και τους διώχναμε. Αλήθεια πόση πάρωση και ηθική κατάπτωση πρέπει να είχαν αυτοί οι εγκληματίες — υπάνθρωποι, που είχαν ορκιστεί να εκτελούν πιστά τις διαταγές του «Φύρερ». Πόσους έλληνες πατριώτες έστειλαν στα στρατόπεδα των γερμανών, για να γίνουν «σαπούνι», πόσες χιλιάδες εκτέλεσαν εν ψυχρώ οι ίδιοι. Κι όμως εμείς, μεγαλόψυχα μόνο τους φτύναμε και τους περιφρονούσαμε. Αλλά οι μεταδεκεμβριανές κυβερνήσεις μας «ξεπέρασαν». Αυτούς τους βρωμερούς εγκληματίες του ελληνικού λαού, τους όπλισαν πάλι και τους «τίμησαν» σαν «αγωνιστές της Εθνικής Αντίστασης». Σε τι κατάπτωση ηθική έχει φτάσει ο λεγόμενος πολιτικός κόσμος της μεγαλοαστικής τάξης στη χώρα μας!

Αυτοί οι υπάνθρωποι, όσο τους περιφρονούσαμε, τόσο γίνονταν χειρότεροι κι από τους γερμανοφασίστες. Άρχισαν, όταν είχαν άδειες, να πηγαίνουν ομαδικά 3-4 μαζί και οπλισμένοι, για να μην μπορούμε να τους ρεζιλεύσουμε δημόσια.

Όμως και πάλι με αιφνιδιαστικές επιθέσεις τους παίρναμε τα όπλα και τους «ζαναζεβρακώναμε». Σε πολλές περιπτώσεις, όταν μας έφερναν αντίσταση, γίνονταν συμπλοκές με θύματα πάντα 1 προς 10 σε βάρος τους.

Εδώ κάνω μια παρένθεση. Αυτά που γράφει ο Παπαπαναγιώτου σαν «απομνημονεύματα του Ιωαννίδη», ότι δήθεν ο ΕΛΑΣ της Αθήνας δεν είχε όπλα και ότι «ξεγύμνωσε» τους αντάρτες του βουνού απ' τον οπλισμό τους, είναι «σκέψεις» ανθρώπων που δεν έζησαν το μεγαλείο του πρωτοφανέρωτου αγώνα της Αθήνας στην κατοχή.

Τα μόνα όπλα που πήρε απ' το βουνό ο ΕΛΑΣ της Αθήνας και του Πειραιά ήταν 250 αυτόματα που μας ήρθαν λίγο πριν την απελευθέρωση, το Σεπτέμβρη του 1944.

Αυτός ο κύριος θα έπρεπε, πριν γράψει, να αναλογιστεί τους νεκρούς αγωνιστές που έπεσαν στην προσπάθειά τους να αρπάξουν όπλα απ' τον εχθρό. Και είναι πολλές εκατοντάδες, όπως ο αξέχαστος αεροπόρος Μαμαλάκης Γιώργος (Αρης) σύζυγος της ηθοποιού Καλή Καλό, που έπεσε σε ενέδρα γερμανών. όταν τον ξεγέλασαν οι ιταλοί ότι θα του παραδώσουν όπλα και τον εκτέλεσαν απάνθρωπα στο Χασάνι.

Και πόσα άλλα κορμιά ηρωικών αγωνιστών πέσανε σε μάχες για την απόκτηση των πολύτιμων όπλων του εχθρού και πόσοι εκτελέστηκαν απ' τους γερμανοτσολιάδες σε αντίποινα για το άρπαγμα του οπλισμού τους.

Να τι γράφουν τα «Αθηναϊκά Νέα» (Μπενάκειος Βιβλιοθήκη) για την περίοδο μόνο από 8.1.1944 έως 16.3.1944:

Στις 8. 1.1944

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΙΣ

του Ανώτατου Αρχηγού των Ταγμάτων Ασφάλειας
και της Αστυνομίας Ελλάδος

Υπό κομμουνιστικών στοιχείων εδολοφονήθησαν από της 10.12.43, ο εύζωνος Ιωάννης Σιραγάκης, οι χωροφύλακες Γ. Αρβανιτόπουλος, Α. Καραπιτέρης, Αλ. Γερμανός και τραυματίστηκαν εν μέρει σοβαρώς έτεροι 14 εύζωνοι, 21 χωροφύλακες και εις αστυνόμος. Ως αντίποινα δια τα εγκλήματα ταύτα. Διέταξα σήμερα τον τυφεκισμό 30 κομμουνιστών.

Αθήναι 7.1.44

Ο Ανώτατος Αρχηγός των Ταγμάτων Ασφαλείας
και της Αστυνομίας Ελλάδος.

Στις 20.1.44

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΙΣ

του Ανωτάτου Αρχηγού των Ταγμάτων Ασφαλείας κλπ

Οι υπό κομμουνιστών ο δι ενέδρας βαρέως τραυματισθέντες Χρ. Αλιβέρης
εύζωνας και Δημ. Πολύχρονος χωροφύλακας υπέκυψαν εις τα τραύματά των.
Επίσης από 6.1.44 ετραυματίστησαν σοβαρώς πολλοί εύζωνοι, χωροφύλακες και
αστυνομικοί. Ως αντίποινα για τα εγκλήματα ταύτα, διέταξα σήμερα τον τυφεκισμό
10 κομμουνιστών ομήρων.

Αθήναι 18.1.44

Ο Ανώτατος Αρχηγός κλπ

Στις 27.1.44: Εκτελούν 50 αγωνιστές δεσμώτες.

Στις 9.3.44: Εκτελούν 50 αγωνιστές δεσμώτες.

Στις 16.3.44: Εκτελούν 22 αγωνιστές δεσμώτες και έπεται η συνέχεια...

Κύριε Παπαπαναγιώτου, αυτό ήταν το μόνιμο παράπονο του ελασίτη της Αθήνας ότι δεν τον βοήθησαν όσο έπρεπε με όπλα, για να παλέψει καλύτερα τον εχθρό στον άνισο αγώνα του. Κλείνει η παρένθεση.

Αυτή την εποχή περνάω στη σκληρή παρανομία. Δίπλα απ' το πατρικό μου σπίτι, στον Άγιο Δημήτρη Αμπελοκήπων, κατοικούσε ένας νεαρός «διστραμμένος» ο Βαλσάμης που μαζί με ένα «νάνο» είχαν γίνει πράκτορες των «ελληνόφωνων ΕΣ-ΕΣ του Αγήνορα» απέναντι από την Αγία Τριάδα της λεωφόρου Κηφισίας.

Ο νεαρός βρέθηκε ένα πρωί σκοτωμένος και, επειδή ήμουν γνωστός στη γειτονιά για τα αριστερά φρονήματά μου, έφυγα αμέσως από το σπίτι. Την άλλη μέρα ξημερώματα ήρθαν τα ΕΣ-ΕΣ με επικεφαλής τον ίδιο τον Αγήνορα και τα έκαναν «γυαλιά-καρφιά» στο πατρικό μου. Έδειραν τη μάνα μου και τον πατέρα μου και τους πίεζαν να μαρτυρήσουν πού κρύφτηκα.

Πήραν μαζί τους πολλές φωτογραφίες μου, κατάκλεψαν το σπίτι, ρουχισμό, δυο ρολόγια, κουβέρτες και ότι άλλο τους ήταν χρήσιμο, πήραν όσα λεφτά βρήκαν στις τσέπες του γέρου μου και τις δυο βέρες τους, κι άρχισαν άγριο κυνηγητό στους δρόμους των Αμπελοκήπων για να με βρουν.

Έτσι έγινα μόνιμος κάτοικος της Καισαριανής, τότε σε σπίτια συναγωνιστών στις παράγκες και τότε στον «καφενέ του Κιορπέ» που μετατράπηκε αργότερα σε βάση φρουραρχείου της Κάτω Καισαριανής και σε σταθμό διοίκησης του 111ου τάγματος Καισαριανής - Ζωγράφου. Το φρουραρχείο της Άνω Καισαριανής είχε τη βάση του στη δεξαμενή.

Οι γερμανοτσολιάδες χτυπούν τα νοσοκομεία, βασανίζουν και εκτελούν τους ηρωικούς τραυματίες της Αλβανίας. Συλλαμβάνουν τους ηγέτες των τραυματιών του αλβανικού έπους, αδειάζουν τα νοσοκομεία και πετούν στους δρόμους με ανοιχτές τις πληγές τους, χωρίς πόδια, χωρίς χέρια τους ήρωες της Αλβανίας, μόνο και μόνο γιατί στέκονταν μαχητική πρωτοπορία του μαζικού λαϊκού αγώνα της Αθήνας. Ήταν το πρώτο χτύπημα, ενός καλομελετημένου. σχεδίου των γερμανών και των εθνοπροδοτών συνεργατών τους. για να λυγίσουν τη μαζική αντίσταση του λαού της Αθήνας και κυρίως με την τρομοκρατία να απομονώσουν τον ΕΛΑΣ απ' τη λαϊκή υποστήριξη και σε συνέχεια να λυγίσουν τον ένοπλο αγώνα των συνοικιών.

Γιώργος Μαμαλάκης. (Αρης). Σμηναγός.
Σκοτώθηκε σε ενέδρα γερμανών στο Λασιάνι.

Ήξεραν καλά, ότι χτυπώντας το μαζικό κίνημα και τρομοκρατώντας το λαό, θα αφαιρούσαν το στήριγμα στο οποίο βασιζόταν ο ΕΛΑΣ, σαν τον Ανταίο της μυθολογίας και πίστευαν ότι γρήγορα θα ξεκαθάριζαν τους λογαριασμούς τους με τον ΕΛΑΣ. Όσο πάλευε και αντιστεκόταν ο λαός σύσσωμος με τις οργανώσεις του, τόσο δυνάμωνε και ο ΕΛΑΣ που ήταν σάρκα από τη σάρκα του. Είχε την ηθική και υλική υποστήριξη που του χρειαζόταν, τις ανεξάντλητες εφεδρείες του απ' τον απρόμητο αγωνιζόμενο λαό για λευτεριά.

Και αντίστροφα, όσο πάλευε και νικούσε Ο ΕΛΑΣ υπερασπίζοντας τις συνοικίες απ' τον εχθρό, τόσο δυνάμωνε το θάρρος και η αποφασιστικότητα του λαού να αποτινάξει την τυραννία μ' όλες τις μορφές πάλης και αντίστασης. Ένα δε λογάριασαν οι γερμανοράδες και οι «έλληνες» υποταχτικοί τους. Ότι τόχαμε βάλει βαθιά μέσ' την καρδιά μας για λευτεριά – λαοκρατία κι όχι κατοχή. Είχαμε όλοι, λαός και στρατός, «κρεμάσει την κάπα μας στην αλυγαριά» για τη λευτεριά της πατρίδας. Έτσι το «μικτό» επιτελείο των γερμανών και των κάθε λογής εθνοπροδοτών από γερμανοτσολιάδες, χίτες, ελληνόφωνους ΕΣ-ΕΣ, μέχρι και τους δήθεν αγλόφιλους, σε πλήρη συνεργασία των δυνάμεών τους και σε κοινή δράση προχωρούν στις πιο κάτω ενέργειες:

α) Με τα ελάχιστα «πιστά όργανά τους» μέσα στα συνοικιακά αστυνομικά τμήματα, μια και η πλειοψηφία των αστυνομικών στις συνοικίες ή έμενε ουδέτερη ή βοηθούσε με πολλούς τρόπους και πολύτιμες πληροφορίες το ΕΑΜ-ΕΛΑΣ, προβαίνουν σε συλλήψεις των απομονωμένων ελασιτών και άλλων αγωνιστών και προσπαθούν να τρομοκρατήσουν με τις ενέργειές τους το λαό της συνοικίας τους, προετοιμάζοντας το έδαφος για τη δεύτερη φάση.

β) Οργανώνουν ένοπλες ομάδες από χίτες, ελληνόφωνους ΕΣ-ΕΣ, προδοτικές οργανώσεις με διάφορους δήθεν εθνικούς τίτλους, όπως η ΟΕΔΕ κλπ, όλων των αποχρώσεων, συμπεριλαμβανομένων και των δήθεν «αγλόφιλων» μέσα στην καρδιά των ελεύθερων συνοικιών, από 5-6 κατοίκους της συνοικίας πλαισιωμένους από 20-30 προδότες των ταγμάτων Ασφαλείας και της Ειδικής Ασφάλειας. Αποστολή τους, η τρομοκράτηση, από μέσα, του λαού της συνοικίας. Δολοφονούν αγωνιστές,

πυροβολούν αθώους και προσπαθούν να δυσκολέψουν τον αγώνα και την αντίσταση του λαού της συνοικίας.

Τελικός στόχος τους πάντα, η εκμηδένιση του ΕΛΑΣ της συνοικίας.

γ) Τις ομάδες αυτές, στις κρίσιμες στιγμές της αναμέτρησής τους με τον ΕΛΑΣ, θα τις ενισχύουν αποφασιστικά με μεγάλες επιθέσεις και μπλόκα από τις γερμανικές δυνάμεις και τα τάγματα των γερμανοτσολιάδων - μπουραντάδων και Ειδικής Ασφάλειας του κέντρου.

Αυτά τα σχέδιά τους τα ανέτρεψε ο λαός, με πρωτοπόρο καθοδηγητή του το ΚΚΕ και το σιδερένιο χέρι του ΕΛΑΣ των συνοικιών με συνεχείς αγώνες, πολύ αίμα και θυσίες.

Προσωρινή επιτυχία είχαν στο Κάτω Παγκράτι με τους παπαγιώργηδες, στο Μεταξουργείο και στο Θησείο με τους χίτες, αλλά πολύ σύντομα και πριν την απελευθέρωση ο λαός και ο ΕΛΑΣ, ξεκαθάρισαν και τις τελευταίες αυτές εστίες των δολοφόνων τρομοκρατών, εθνοπροδοτών.

Στις αρχές Δεκεμβρίου 1943, στο αστυνομικό τμήμα Ζωγράφου, διοικητής του Παραρτήματος Γενικής Ασφάλειας ήταν ένας νεαρός υπαστυνόμος ο Σακελλαρίου. Μετά την απελευθέρωση και τη στρατιωτική ήττα του Δημοκρατικού Στρατού, έφτασε στο ανώτατο αξίωμα του αρχηγού της Αστυνομίας Πόλεων. Αυτός με 4 έως 5 πιστούς του αστυνομικούς έβγαιναν να συλλάβουν ένοπλους ελασίτες.

Εκείνη την εποχή κυκλοφορούσαμε απ' το πρωί ως το βράδυ, οπλισμένοι περιφρουρώντας όλες τις λαϊκές αγωνιστικές εκδηλώσεις και δεν αφήναμε να διεισδύσουν προδότες στη συνοικία του Ζωγράφου.

Τις αραβίδες τις είχαμε κρυμμένες. Ενώ τον ελαφρύ οπλισμό, 1 αυτόματο, πιστόλια και χειροβομβίδες, τις είχαμε κάτω απ' τα παλάτια μας, πάντα μαζί μας. Ξαφνικά, στον κάθετο δρόμο της κεντρικής αρτηρίας της συνοικίας, της λεωφόρου Ζωγράφου, λίγο πιο κάτω από το κτήμα Ζωγράφου, ακούμε ο Μανώλης κι εγώ, πυροβολισμούς και βλέπουμε ένα νεαρό να στρίβει τη γωνία και να πέφτει. Τρέχουμε κοντά του και σύγχρονα ξεπροβάλει ο Σακελλαρίου με την ομάδα του. Τους καθηλώνουμε με το αυτόματο ο Μανώλης και το «παραμπέλουμ» εγώ. Οι αστυνομικοί στάθηκαν μουνδιασμένοι, ενώ ο Σακελλαρίου προκλητικός με το πιστόλι στο χέρι, ζητούσε να συλλάβει τον τραυματία, γιατί δε στάθηκε να τον ελέγξει και απαίτησε να του παραδώσουμε και τα όπλα μας. Γυρίζει ο Μανώλης και του λέει: «Αν δε φύγετε ως τα δέκα θα σας γαζώσουμε και δεν αστειεύομαι καθόλου».

Εγώ του μίλησα με περισσότερη «πολιτικότητα» και του ζήτησα να ακολουθήσει και αυτός, τους υπόλοιπους αστυνομικούς της Αθήνας που τηρούν πατριωτική στάση απέναντι στον αγώνα του λαού. Τότε οι αστυφύλακες τράβηξαν το Σακελλαρίου κι έφυγαν. Πήραμε τον τραυματία, είχε ελαφρό τραύμα στο μηρό, και τον παραδώσαμε στην Εθνική Αλληλεγγύη για τα περαιτέρω. Ύστερα απ' αυτό το επεισόδιο, ο Σακελλαρίου συνέχισε τις προκλήσεις του, αλλά μη βρίσκοντας ανταπόκριση από τους συναδέλφους του, γινόταν προσεκτικότερος και πιο μαζεμένος. Όταν όμως του τραβούσαν τα αυτιά τ' αφεντικά του, ξανάρχιζε τα ίδια, όπως θα δούμε σε άλλο κεφάλαιο. Πάντως η δράση του τελικά δεν εμπόδιζε σοβαρά την αγωνιστική δραστηριότητα της συνοικίας. Και είχαμε πολλή δουλειά τότε, υπήρχε οργανωτικός οργανισμός με την αναδιάρθρωση του ΚΚΕ και του ΕΑΜ, με τη δημιουργία των ΚΟ Βάσης στις συνοικίες και με την αναδιοργάνωση αυτού του ίδιου του ΕΛΑΣ.

Αυτή την εποχή είχε διαλυθεί ο ΕΛΑΣ κατά επαγγέλματα και μετατέθηκαν από το Α' Σώμα Στρατού όλοι οι ελασίτες στις συνοικίες τους, κοντά στα σπίτια τους, που σε λίγο θα έπρεπε να τα υπερασπιστούν. Σοβαρή δουλειά, που τελείωσε με επιτυχία μέσα σε ένα μήνα. Ήταν λοιπόν απαραίτητη η αυξημένη επαγρύπνηση του ΕΛΑΣ, ώστε απερίσπαστες οι οργανώσεις μας να πάρουν τη νέα μαζικότερη μορφή τους στον αγώνα.

3. «ΚΑΜΙΚΑΖΙ» ΣΤΗ ΣΦΕΝΔΟΝΗ ΤΟΥ ΣΤΑΔΙΟΥ

Αρχές Μαρτίου 1944. Στον «καφενέ του Κιορπέ». Είναι μια μικρή παράγκα, τρεις δρόμους πιο κάτω απ' την πλατεία της Καισαριανής, στο τέρμα της οδού Πανιωνίου προς το ρέμα. Σήμερα η παράγκα έχει κατεδαφιστεί, το δε ρέμα - ο Ηριδανός ποταμός - έχει μπαζωθεί. Η πρόσοψή του είναι στην τελευταία παράλληλο (την οδό Ελευσίνας), της κεντρικής λεωφόρου προς την πλευρά των Κουπονίων.

Έχει το «στρατηγικό» πλεονέκτημα, ότι από την πόρτα του ελέγχεις, εκτός από την οδό Ελευσίνας προς τις δυο κατευθύνσεις της, και την κάθετο προς την κεντρική λεωφόρο, οδό Πανιωνίου. Στο πίσω μέρος έχει ένα παράθυρο που βλέπει προς το άλσος Συγγρού — Κουπονίων, απ' το οποίο μας χωρίζει η ρεματιά σ' όλο το μήκος της Καισαριανής.

Έτσι, απ' τον καφενέ, ελέγχουμε και τα τέσσερα σημεία του ορίζοντα και βρισκόμαστε στο κέντρο της Καισαριανής.

Εκεί είναι η διοίκηση του 1ου λόχου της Κάτω Καισαριανής με καπετάνιο τον «Ορέστη» (Γ. Σταθάτο). Η διοίκηση του 2ου λόχου Άνω Καισαριανής έχει την έδρα της στη δεξαμενή, πίσω από το σχολείο, με καπετάνιο το Λεωνίδα Σιδέρη (Μπαλωμένο).

Στα ίδια αυτά σημεία της Καισαριανής είχαν την έδρα τους και τα Φρουραρχεία των δυο λόχων.

Στον Κιορπέ πραγματοποιεί τις συναντήσεις του και ο γραμματέας της ΚΟΒ Καισαριανής, Βασίλης... και αργότερα, όταν αυτός εκτελέστηκε, ο αντικαταστάτης του Δαυλάκος Άρης (Απόλλωνας) ένα κοκκινόξανθο, ψηλό παλικάρι που σκοτώθηκε ηρωικά μαζί με άλλους 6 μαχητές στη μάχη της 15-16.6.44. Στον Κιορπέ είναι και ο καπετάνιος του τάγματος Καισαριανής Γρήγορης ο Γυαλάκιος, ο οποίος με συσταίνει στους δυο καπετάνιους λόχων και στο Βασίλη και λέει: «Ο νέος Β' καπετάνιος του τάγματος». Διέκρινα μια επιφύλαξη στα μάτια των δυο νεαρών καπετάνιων.

Όταν την άλλη μέρα έκανα αυτή την παρατήρηση στο Βασίλη, μου απάντησε: «Έχεις δίκιο, σε είδαν με τα χρυσά γυαλάκια και σε πήραν για «Κολωνακιώτη» κι εδώ που τα λέμε δεν είναι ευχαριστημένοι με το Γρήγορη, γιατί αποφεύγει να πηγαίνει μαζί τους στις συγκρούσεις και στις επικίνδυνες δουλειές, δίνει μόνο εντολές».

Και πράγματι, είχαν δίκιο, την άλλη μέρα ο Γρηγόρης ζήτησε από τον καπετάνιο του 2ου συντάγματος να μετατεθεί στις πολιτικές οργανώσεις και να αναλάβω εγώ το 3ο τάγμα της Καισαριανής. Τελικά έτσι έγινε και ο Γρηγόρης συνέχισε τον αγώνα του στις πολιτικές οργανώσεις.

Εκείνο το βράδυ, δεν κοιμήθηκα, προσπαθώντας να βρω τρόπο για να δημιουργήσω το συντομότερο, εμπιστοσύνη στους καπετάνιους της Καισαριανής, γύρω από την ικανότητά μου και να τους καθοδηγήσω στις σκληρές μέρες που μας περίμεναν. Το πρωί είχα αποφασίσει.

Παίρνω έγκριση από ίο σύνταγμα να οργανώσω με εθελοντές ελασίτες, μαχητικό συνεργείο, για να γράψουμε με πελώρια γράμματα 20 επί 10 μέτρα το καθένα, στο επάνω και κάτω διάζωμα της Σφενδόνης του Σταδίου (ΕΑΜ-ΕΛΑΣ).

Επιχείρηση δύσκολη.

Προβλήματα:

α) Χρειάζονταν 7 ώρες για την εκτέλεσή της.

β) Έπρεπε 7 δοχεία του λαδιού με μπογιά, να μεταφερθούν στα χέρια σε απόσταση δυο χιλιομέτρων περίπου (από Καισαριανή ως το Στάδιο) σε εχθρικό έδαφος ελεγχόμενο από Γερμανούς, γερμανοτσολιάδες και τις ομάδες των παπαγιώρηδων.

γ) Χρειάζονταν ακόμη, ένα σκοινί με κόμπους και γάντζο για να κατέβουν απ' το Στάδιο στο δάσος του Αρδηττού σε περίπτωση έκτακτης ανάγκης.

δ) Η επιχείρηση ήταν αναγκαίο να γίνει σε ώρες που απαγορευόταν η κυκλοφορία από τους γερμανούς.

ε) Στη διασταύρωση της σημερινής λεωφόρου Βασ. Κωνσταντίνου (τότε ήταν ακόμη το ρέμα του Ιλισού) και της οδού Ερατοσθένους, που οδηγεί στο Παγκράτι στη βορεινή γωνία στρατωνιζόταν μια διλοχία γερμανοτσολιάδων. Το χτίριο αυτό σαν γκαράζ υπήρχε μέχρι το 1979. Τώρα έγινε πολυκατοικία. Στο πίσω μέρος του Σταδίου είχαμε τις εχθρικές ομάδες των παπαγιώρηδων. Έτσι στην περίπτωση που θα γινόμαστε αντιληπτοί, θα υποχωρούσαμε μαχόμενοι δυο ολόκληρα χιλιόμετρα, με εκατοντάδες εχθρικές δυνάμεις για να βγούμε απ' τον εχθρικό κλοιό. Αυτό φυσικά σήμαινε τουλάχιστον 50% πιθανές απώλειες δικές μας.

Αξίζει πράγματι τον κόπο που τολμήσαμε!

Τότε δεν υπήρχαν οι πολυκατοικίες και η Σφενδόνη του Σταδίου φαινόταν από πολλά σημεία της Αθήνας. Το πρωί οι Έλληνες πατριώτες χαιρόνταν και δε χόρταιναν να βλέπουν τα τεράστια κόκκινα γράμματα που κάλυπταν ολόκληρη τη Σφενδόνη, από πάνω ως κάτω) στο στίβο του Σταδίου.

Οι γερμανοί και οι γερμανοτσολιάδες λύσσαζαν απ' το κακό τους, που μέσα στη μύτη τους βάφαμε ολόκληρη τη νύχτα. Και να πώς είχε γίνει η επιχείρηση.

Στις 10 το βράδυ στην Καισαριανή ήταν έτοιμοι οι 7 τενεκέδες με την μπογιά, το σκοινί με τους κόμπους και 7 μπατανόβουρτσες χωρίς κοντάρι.

Επτά χειροδύναμοι εθελοντές μαχητές του ΕΛΑΣ, με επικεφαλής το γραμματέα της ΚΟΒ Βασίλη, οπλισμένοι με πιστόλια, μεταφέρουν τους τενεκέδες στον ώμο. Ο καθένας τους θα γράψει από ένα γράμμα στη Σφενδόνη του Σταδίου.

Δέκα άλλοι ελασίτες εθελοντές δηλαδή οι καπετάνιοι των δυο λόχων, ο Ορέστης και Λεωνίδα Σιδέρης, πλαισιωμένοι από τέσσερις ο καθένας, αποτελούν την εμπροσθοφυλακή και οπισθοφυλακή του συνεργείου.

Είναι όλοι οπλισμένοι με αυτόματα, περίστροφα και χειροβομβίδες. Την ευθύνη για την εκτέλεση της αποστολής την κρατώ για τον εαυτό μου. Φτάσαμε στο Στάδιο τα μεσάνυχτα. Χρειάστηκαν δυο ώρες για να καλύψουμε τα δυο χιλιόμετρα της διαδρομής. Αθόρυβα, από τετράγωνο σε τετράγωνο προχωρούσαμε, πρώτα η εμπροσθοφυλακή που έκανε ανίχνευση και έλεγχο του δρόμου. Πίσω ακολουθούσε το συνεργείο με τις μπογιές και πιο πίσω η οπισθοφυλακή που έκανε καινούργιο έλεγχο στο δρόμο που είχαμε περάσει. Διαβάτες δεν υπήρχαν, ο κίνδυνος βρισκόταν μόνο απ' την τυχαία συνάντησή μας με εχθρικές περιπόλους. Τέλος πηδήσαμε απ' τα κάγκελα των προπολαίων μέσα στο Στάδιο. Το συνεργείο έβαφε ως τα ξημερώματα. Ο Ορέστης με την ομάδα του ήταν ταμπουρωμένος στην αριστερή σκάλα του άνω διαζώματος (στην πρόσοψη), κι είχε σαν αποστολή να κρατήσει τη διλοχία των τσολιάδων τουλάχιστον 10 λεπτά. Ο δε Λεωνίδας Σιδέρης, στο πίσω μέρος της Σφενδόνης προς το δάσος του Αρδηττού, θα εξασφάλιζε την υποχώρηση σε περίπτωση σύγκρουσης με τους γερμανοτσολιάδες.

Η «αφεντιά μου», καλυμμένος πίσω από το άγαλμα που υπήρχε τότε, στη μέση της πλατείας, μπροστά στα προύλαιο του Σταδίου, είχα τον άμεσο οπτικό έλεγχο του κτιρίου της διλοχίας των τσολιάδων από απόσταση 100 περίπου μέτρων.

Στην περίπτωση που θα χτυπούσαν συναγερμό, θα τους απασχολούσα για λίγο με ριπές αυτομάτου και τρεις χειροβομβίδες που είχα στη μέση μου.

Αυτό θα ήταν και το σύνθημα της αποχώρησης του συνεργείου από το πίσω μέρος προς το δάσος, με κάλυψή του απ' την ομάδα του Λεωνίδα Σιδέρη.

Ο Ορέστης θα αμυνόταν όσο μπορούσε περισσότερο, μέχρι να καλύψω συρόμενος πρηνηδόν, την απόσταση από το άγαλμα μέχρι την είσοδο του Σταδίου δηλαδή γύρω στα 40 μέτρα, μετά όλοι μαζί θα υποχωρούσαμε προς τη λεωφόρο Υμηττού - Καισαριανή.

Τελικά δε μας αντιλήφθηκαν, παρ' όλο ότι περνούσαν από την πλατεία συνεχώς ομάδες γερμανοτσολιάδων που επέστρεφαν στους στρατώνες τους, κι αναγκαζόμουν όλη τη νύχτα να «παίζω» το κρυφό μαζί τους γύρω από τη βάση του αγάλματος.

Αποχωρήσαμε στις 5 1/2 το πρωί, χωρίς τους άδειους τενεκέδες, αναπνυμένοι σε μικρές ομάδες. Σε μισή ώρα είχαμε φτάσει στη βάση μας.

Στον καφενέ του Κιορπέ ο Λεωνίδας Σιδέρης γύρισε και με φίλησε σταυρωτά γεμάτος χαρά. Είχαμε πετύχει στην αποστολή μας.

Οι Καισαριανιώτες, άνδρες και γυναίκες είχαν το συνήθειο, μετά από κάθε επιτυχία μας να μας φιλάνε σταυρωτά. Τέτοια φιλιά μαζέψαμε μπόλικά, τόσα όσα δε μας έδωσε η μάνα μας σ' όλη μας τη ζωή.

Θυμάμαι τη Μάνα της Καισαριανής (Ευτυχία Μουρίκη) που μας έλεγε:

«...βρε σεις, αυτά τα φιλιά είναι τα πιο ακριβά παράσημα που σας δίνει ο λαός με την ψυχή του...».

Και τώρα ακόμη το Νοέμβρη του 1980 όταν πήγα στο σπίτι του Γιώργη Σιδέρη, ύστερα από 36 χρόνια, μόλις μπήκα, ο παλιός συναγωνιστής μου με φίλησε σταυρωτά 6 φορές. Είναι ένα έθιμο της πατρίδας όπου γεννηθήκαμε, της Μ. Ασίας.

Αυτό λοιπόν, που ήθελα να πετύχω στο βάθος της σκέψης μου, το είχα καταφέρει με μιας. Απόχτησα την εμπιστοσύνη των καπετάνιων στο πρόσωπό μου. Ήταν η κύρια προϋπόθεση, για να σταθεί ένας καθοδηγητής στο πόστο του και να εκπληρώσει σωστά τα καθήκοντά του.

4. ΤΟ ΣΧΕΔΙΟ ΑΜΥΝΑΣ ΤΗΣ ΚΑΙΣΑΡΙΑΝΗΣ

Λέω πως φτάνουμε στην κορφή
που σημάδεψαν οι σταυροί μας.
Ένα χέρι κι αδράξαμε τον ήλιο.
Ένα χέρι
να γίνουμε και μεις φωτιά
για να λειώσουν τα χιόνια ...
Σπύρος Μήλας

Την επόμενη μέρα (Μάρτης 1944), έγινε συνεδρίαση, στην οποία πήραν μέρος: Ο οργανωτής του ΚΚΕ (Μάρκος), οι γραμματείς των ΚΟΒ Καισαριανής (Βασίλης) και Κουπονίων Ελένη (Ασπασία Παπαθανασίου), οι εκπρόσωποι της ΕΠΟΝ, του ΕΑΜ, της Ε. Πολιτοφυλακής, της Εθνικής Αλληλεγγύης και από μέρους του ΕΛΑΣ ο Γιάννης (Ορέστης Μακρής).

Ο Μάρκος έθεσε σα μοναδικό θέμα, τι μέτρα πρέπει να πάρουμε για την άμυνα των συνοικιών μας, εν όψει των αναμενόμενων μπλόκων και επιθέσεων των γερμανών και γερμανοτσολιάδων. Ο καθένας στον τομέα του, ανέλαβε να προετοιμάσει το λαό, για την αντιμετώπιση της καταγίδας που φαινόταν πια καθαρά στον ορίζοντα.

Σε μένα ανατέθηκε το καθήκον, σε συνεργασία και με τη Διοίκηση του 2ου συντάγματος, να εκπονήσουμε σχέδιο άμυνας των συνοικιών μας και να το θέσουμε σε εφαρμογή. Ακόμη μου ζήτησαν να τους καθορίσω ποιά υλική βοήθεια θα χρειαστεί ο ΕΛΑΣ απ' τις άλλες οργανώσεις πέρα απ' την απεριόριστη ηθική ενίσχυση, συμπαράσταση και μαζική συμμετοχή του λαού δίπλα στους μαχητές του ΕΛΑΣ. Πράγματι σε δυο μέρες είχαμε καταστρώσει το σχέδιο άμυνας, το θέσαμε υπ' όψη και του οργανωτή Μάρκου, για να προσαρμόσει τη δράση των πολιτικών οργανώσεων στις ανάγκες του ΕΛΑΣ και σε συνέχεια κάλεσα τους καπετάνιους των τριών λόχων: τον Ορέστη της Κάτω Καισαριανής, το Λεωνίδα Σιδέρη της Άνω Καισαριανής και το Βασάλο του Ζωγράφου-Κουπονίων και τους ανέλυσα το σχέδιο άμυνας και τη νέα διάταξη των δυνάμεων μας.

Ο καφενές του Κιορπέ
Σταθμός διοίκησης τον 31ου τάγματος Καισαριανής

Το πιο πάνω σχέδιο, όπως το θυμάμαι, ήταν περίπου το εξής:

Α. Θέμα:

1) Πιθανή επίθεση μεγάλων δυνάμεων γερμανών και γερμανοτσολιάδων στις συνοικίες μας, με σκοπό τις μαζικές συλλήψεις των κατοίκων, την καταστροφή των σπιτιών, τις δολοφονίες και κυρίως την εξόντωση των δυνάμεων του ΕΛΑΣ.

2) Πιθανά σημεία εκδήλωσης των επιθέσεων του εχθρού:

α) Δυτικά από τη λεωφόρο Υμηττού με δυνάμεις γερμανών -γερμανοτσολιάδων - παπαγιώρηδων από το κέντρο της Αθήνας.

β) Βορειοανατολικά, από το άλσος των Κουπονίων, με δυνάμεις Γουδιού και Κέντρου.

γ) Ανατολικά από τις υπώρειες του Υμηττού,

δ) Αιφνιδιαστική επίθεση από το Νότο, δηλαδή από το Άνω Παγκράτι, Βύρωνα. Νέα Ελβετία, Γούβα είναι απίθανη, γιατί πρέπει πρώτα ο εχθρός να λυγίσει την αντίσταση αυτών των συνοικιών, για να φτάσει στην Καισαριανή. Ο αιφνιδιασμός αποκλείεται.

Γι αυτό το λόγο η αποχώρηση των τμημάτων μας στις περιπτώσεις α,β,γ. πρέπει να γίνει απ' το Νότο προς Άνω Παγκράτι, Βύρωνα, Νέα Ελβετία κλπ.

Β. Δυνάμεις του ΕΛΑΣ για την άμυνα των συνοικιών μας:

1) Διαθέτουμε δυο λόχους με πλήρη σύνθεση στην Καισαριανή και ελαφρότερες δυνάμεις στον Ζωγράφου - Κουπόνια. Ο κάθε λόχος είχε 30 περίπου μαχητές οπλισμένους με αυτόματα, αραβίδες και χειροβομβίδες (τα φρουραρχεία) και από 100 άνδρες ακόμη σε εφεδρεία (εφεδρικός ΕΛΑΣ). Το 111ο τάγμα διαθέτει και ένα οπλοπολυβόλο.

2) Έχουμε στη διάθεσή μας θαυμάσιο πλέγμα 2ου γραφείου πληροφοριών του Α' Σώματος Στρατού, της Εθνικής Πολιτοφυλακής, της Οργάνωσης του ΕΑΜ στα αστυνομικά τμήματα και ομάδες αετόπουλων που χώνονται παντού. Σ' όλες τις μετέπειτα επιθέσεις του εχθρού είχαμε ειδοποιηθεί έγκαιρα και δεν αιφνιδιαστήκαμε. Τα αετόπουλα (Γαβριάδες) παλικάρια ελασίτες 10 έως 12 χρόνων ο καθένας, μπορούν να φτάσουν ως την καρδιά των συγκεντρωμένων για επίθεση γερμανοτσολιάδων «πουλούντας τσιγάρα». Αδύνατο να υποπτευθούν οι εχθροί, τόσο μικρά παιδιά. Μας φέρνουν πληροφορίες πολύτιμες για τη δύναμή τους, τον οπλισμό τους, τις προθέσεις τους, τις κινήσεις τους κλπ, με καταπληκτική ακρίβεια. Είναι το μάτι και ο ασύρματος του ΕΛΑΣ στη μάχη.

3) Διαθέτουμε επιμελητεία βασισμένη στη θυσία του «τσουκαλιού» της κάθε καισαριανιώτικης φτωχοπαράγκας. Επικεφαλής είναι μια άξια ελαστίτσα η Μάνα της Καισαριανής (Ευτυχία Μουρίκη).

4) Έχουμε την αποφασιστική συμπαράσταση ολόκληρου του λαού της Καισαριανής με όλες τις μορφές μαζικών εκδηλώσεων και κινητοποιήσεων.

Γ. Γενικές παρατηρήσεις:

Είναι γεγονός ότι οι δυνάμεις μας είναι σταγόνα στον ωκεανό, μπροστά στις δυνάμεις του εχθρού και τον οπλισμό του. Είναι όμως δυνατή η άμυνα της συνοικίας μας και θα επιτύχουμε στην αποστολή μας, γιατί αυτή την υλική υπεροχή του εχθρού την εξουδετερώνουμε με τα παρακάτω:

α) Στρατηγικά, όχι απλώς υπερέχουμε, αλλά συντρίβουμε τους αντιπάλους μας. Οι γερμανοί καταχτητές έχουν σα σκοπό τους το έγκλημα, τη βία, την εξόντωση αθώων. Οι γερμανοτσολιάδες που αποτελούνται απ' όλα τα κατακάθια, κακοποιά στοιχεία της Αθήνας, προδίνουν την πατρίδα τους και χτυπούν τα αδέρφια τους, ορκισμένοι στο «φύρερ» να εκτελούν πιστά τις διαταγές του για την εξόντωση των συμπατριωτών τους. Με τι ηθικό λοιπόν θα πολεμήσουν; Για ποια ιδανικά θα θυσιάστούν;

Ενώ από την πλευρά του ΕΛΑΣ; Οι λαϊκοί πολεμιστές, τα πιο ψυχωμένα και διαλεχτά παιδιά του λαού μας, είναι έτοιμοι να θυσιάστούν για τα υψηλά ιδανικά του αγώνα ενάντια στο φασισμό, που δέχεται κιόλας συντριπτικά χτυπήματα απ' τον Κόκκινο Στρατό, για τη λευτεριά της πατρίδας που αρχίζει να ροδίζει, για τα σπίτια τους, για τις οικογένειες τους, για μια Ελλάδα λεύτερη, λαοκρατούμενη κι ευτυχισμένη. Είναι αποφασισμένοι να ολοκληρώσουν αυτό που δεν κατόρθωσαν οι πρόγονοί μας στα 1821. Έχουν απέραντη πίστη στο δίκαιο του αγώνα τους. Έχουν απόλυτη εμπιστοσύνη στο ΚΚΕ και το ΕΑΜ που τους καθοδηγεί στον αγώνα τους, γιατί είναι το αγαπημένο κόμμα του λαού που σήκωσε ΗΡΩΤΟ τη σημαία της αντίστασης στο βάρβαρο κατακτητή, ενώ οι εκπρόσωποι της μεγαλοαστικής τάξης πρόδιναν το λαό στην πιο κρίσιμη και δύσκολη ώρα του, όταν αντιμετώπιζε το φάσμα της ολοκληρωτικής του εξόντωσης απ' την πείνα, τη γενοκτονία και τον εξανδραποδισμό του. Και οι μαζικοί αγώνες που έχει στο ενεργητικό του το ΕΑΜ - ΚΚΕ είναι μεγαλειώδεις νίκες ενάντια στον πάνοπλο και αδυσώπητο εχθρό.

β) Αλλά και από την άποψη της τακτικής: Η υπεροχή του ΕΛΑΣ είναι συντριπτική. Ο εχθρός και κυρίως οι γερμανοτσολιάδες, αποτελούνται από ένα συνονθύλευμα εγκληματιών, αγύμναστων ανδρών, ανίδεων σε μάχες κατοικημένου χώρου. Απ' το φόβο τους γίγαντα ελασίτη, πηγαίνουν στις επιδρομές μπουλούκια - μπουλούκια. Δε βλέπουν πουθενά τον ελασίτη. Νομίζουν πως σε κάθε σπίτι, (από τις χιλιάδες των συνοικιών μας) υπάρχουν ταμπουρωμένοι ελασίτες. Δεν ξέρουν πότε και από πού θα τους έρθει η ριπή. Πολεμούν σε εχθρικό περιβάλλον... Είναι δυσκίνητοι. Αντίθετα ο ΕΛΑΣ κρύβεται στις παράγκες, είναι ανακατωμένος με το λαό της Καισαριανής. Δεν δίνει κανένα στόχο. Χτυπάει όποτε θέλει και όπου θέλει. Οι ριπές των αυτομάτων και των αραβίδων έχουν στόχο τις πυκνές ομάδες των τσολιάδων που τους βλέπουν, χωρίς εκείνοι να μπορούν να εντοπίσουν, έστω και ένα μαχητή.

Η ευλυγισία, η διαρκής κίνηση και μετατόπιση των μικρών ομάδων μας ανάμεσα στα σπίτια και τους κατοίκους, χωρίς στολές στρατιωτικές, δημιουργεί στον αντίπαλο την εντύπωση μεγάλης δύναμης και του προκαλεί τον πανικό, γιατί τον κάνει ανήμπορο να βρει τον ελασίτη και να τον χτυπήσει.

Αυτή λοιπόν η συντριπτική στρατηγική και τακτική υπεροχή μας, ισοσταθμίζει με το παραπάνω και κάνει άχρηστη την τεράστια υλική υπεροχή σε έμπυχο και άψυχο υλικό του εχθρού.

Δ. Σχέδιο δράσης προσαρμοζόμενο ανάλογα με την πορεία της μάχης:

α) Ο 2ος λόχος (Άνω Καισαριανή) του Λεωνίδα Σιδέρη. Θα αντιμετωπίζει πρώτος την επίθεση από τις παρυφές του Υμηττού (Ανατολικά) και από το άλσος των Κουπονίων (Βορειοανατολικά). Οι μόνιμοι μαχητές του Φρουραρχείου θα είναι κρυμμένοι σε μικρές ομάδες, στις τελευταίες παράγκες προς τον Υμηττό και προς το ρέμα της Καισαριανής (Δεξαμενή — προς το Άλσος Κουπονίων).

Μια μικρή ομάδα θα εγκατασταθεί μόνιμα στη μέση του Άλσους Κουπονίων. Το σημείο θα επιλεγεί, ώστε από τη θέση αυτή να ελέγχουμε τις υπόγειες του Υμηττού, τα Κουπόνια και το Άλσος Συγγρού. Σε στιγμές επίθεσης του εχθρού, αποστολή της ομάδας αυτής να θέτει σε συναγερμό τις δυνάμεις μας. Σε περίοδο ησυχίας θα εξασφαλίζει όλο το χώρο του Άλσους από τους χαφιέδες, ώστε ανενόχλητες οι οργανώσεις μας να διατηρούν την επαφή μεταξύ τους (Καισαριανή - Κουπόνια - Ζωγράφου - Ιλίσια). Τέλος μια μικρή ομάδα εφεδρεία στο Γυμναστήριο της «Νήαρ Ηστ» θα καλύπτει την Καισαριανή απ' το νότο (Άνω Παγκράτι) και θα εξασφαλίζει την αποχώρηση των τμημάτων του λόχου προς Βύρωνα - Νέα Ελβετία. Αποστολή του λόχου της Άνω Καισαριανής, αφού δώσει τα πρώτα χτυπήματα στον εχθρό, με διαρκή μετακίνηση των ομάδων και νέα αιφνιδιαστικά χτυπήματα, να αποχωρεί, εφ' όσον πιέζεται ασφυχτικά προς Γυμναστήριο - Άνω Παγκράτι - Βύρωνα, κάνοντας κλεφτοπόλεμο. Σοβαρή σημασία δίνουμε στη διαρκή μετακίνηση των ομάδων μας, γιατί θα φέρουν σύγχυση στον εχθρό.

Ο 1ος λόχος (Κάτω Καισαριανή) του Ορέστη (Γ. Σταθάτου) θα αντιμετωπίζει την επίθεση πρώτος, από τη λεωφόρο Υμηττού (Δυτικά) των εχθρικών δυνάμεων που θα έρθουν από το Κέντρο της Αθήνας. Οι μαχητές του λόχου σε μικρές ομάδες, κοντά και γύρω απ' την εκκλησία της Κάτω Καισαριανής (Άγιο Νικόλα), ενισχυμένες και με το οπλοπολυβόλο του τάγματος, καλά καλυμμένες στα σπίτια, θα ελέγχουν τη λεωφόρο Υμηττού σε βάθος, ως την πλατεία του Παγκρατίου, απ' όπου θα εκδηλωνόταν και η επίθεση των δυνάμεων του εχθρού που θα έφταναν με αυτοκίνητα.

Μια μικρή ομάδα στα νότια τους, προς το άλσος των Κουπονίων -Συγγρού θα τους καλύπτει από το ενδεχόμενο κύκλωσης στην περίπτωση που θα εκδηλωνόταν σύγχρονη επίθεση και από το άλσος Κουπονίων. Άλλη μια μικρή ομάδα του λόχου θα εξασφαλίζει την υποχώρηση προς το Άνω Παγκράτι, τοποθετημένη τρεις δρόμους πιο πάνω απ' τη λεωφόρο Υμηττού, στην οδό Φορμίωνος και Κόνωνος, λίγο πιο κάτω από το Σκοπευτήριο. Αποστολή και αυτού του λόχου είναι, όπως και του 2ου, μετά το πρώτο ισχυρό χτύπημα με διαρκείς μετακινήσεις και όσο το δυνατόν πιο αργά, να υποχωρούν προς τα στενά της Καισαριανής και τελικά να φεύγουν απ' το κάτω μέρος του Σκοπευτηρίου προς το Άνω Παγκράτι, Βύρωνα, Νέα Ελβετία. Τέλος, ο 3ος λόχος Ζωγράφου-Κουπονίων, έχει σαν αποστολή, με ελαφρές ευκίνητες ομάδες, με ελαστική άμυνα, κινούμενες προς όλες τις κατευθύνσεις, να καθυστερεί όσο μπορεί την ανάπτυξη της επίθεσης του εχθρού απ' την πλευρά του άλσους Κουπονίων.

Για να είναι οι μαχητές του τάγματος πάντα ξεκούραστοι και άγρυπνοι φρουροί όλο το εικοσιτετράωρο, κάθε λόχος θα αλλάζει με βάρδιες κλιμακωτά τους άνδρες του φρουραρχείου με μαχητές του εφεδρικού ΕΛΑΣ.

Αυτό ήταν το γενικό σχέδιο άμυνας της Καισαριανής. Όταν όμως άρχισαν οι μάχες, κάθε μια είχε το δικό της χαρακτήρα. Έτσι και το σχέδιο δράσης άλλαζε, ανάλογα με τις ενέργειες του εχθρού.

Για την ιστορία πρέπει να αναφέρουμε ότι οι ελαστικές δυνάμεις αποτελούνταν κατά 90% από νεολαίους των 16-22 ετών. Όταν φούντωσαν οι μάχες, το Α' Σώμα Στρατού μας έδωσε οδηγίες να οργανώσουμε σύστημα συνδέσμων, για πλήρη συνεργασία και κινητοποίηση των δυνάμεων ολόκληρου του συντάγματος και της ταξιαρχίας ακόμη, για συνδυασμό των χτυπημάτων ενάντια στους γερμανούς και γερμανοτσολιάδες, όταν πραγματοποιούσαν τα μπλόκα στις συνοικίες μας. Έτσι προετοιμαζόμαστε αγωνιζόμενοι, όσο μπορούσαμε καλύτερα για την επερχόμενη καταγίδα.

Ολόκληρος ο Μάρτης περνάει, χωρίς ο εχθρός να μπορεί να περάσει στις συνοικίες μας ούτε ένα χαφιέ. Η Καισαριανή αναπνέει ελεύθερα. Ο ΕΛΑΣ γυμνάζεται στα όπλα και στις γρήγορες μετακινήσεις. Εκτελούνται μικροαποστολές επιθετικές προς το Κάτω Παγκράτι.

Εδώ κάνω μια παρένθεση. Απ' αυτή την εποχή με ανησυχούσε πολύ η εμφάνιση μιας ομάδας (ΟΕΔΕ) στα Κουπόνια με το Μανιάτη και Νικολάου επικεφαλής, που είχαν αρχίσει κιόλας τις προκλήσεις σε συνεργασία με τον υπαστυνόμο Σακελλαρίου του αστυνομικού τμήματος Ζωγράφου. Κλείνει η παρένθεση.

Ελασίτες φρουροί σε προωθημένο φυλάκιο στα πρώτα υψώματα της Καισαριανής.

5. 25 ΜΑΡΤΙΟΥ 1944. ΓΙΟΡΤΗ ΚΑΙ ΠΑΡΕΛΑΣΗ ΣΤΗΝ ΚΑΙΣΑΡΙΑΝΗ

Την προηγούμενη χρονιά 300.000 Αθηναίοι γιόρτασαν μαχητικά την εθνική επέτειο στο κέντρο της Αθήνας.

Αυτό το χρόνο, οργανώνουμε τη μεγάλη γιορτή στις ελεύθερες συνοικίες μας χωριστά σε κάθε μία.

Μέρες πριν το ΕΑΜ, η ΕΠΟΝ, η Αλληλεγγύη, ολόκληρος ο λαός της Καισαριανής και του Ζωγράφου βρίσκονται σε πυρετώδη κίνηση.

Ετοιμάζουν την παρέλαση των οργανώσεών τους με λάβαρα, πανό, τα «χωνιά», τις καλλιτεχνικές εκδηλώσεις και τους χορούς.

Ετοιμάζει και ο ΕΛΑΣ ένα μικρό τμήμα ένοπλο, με τη σημαία, τύμπανα και σάλπιγγες και ακόμη δυο πιο μεγάλα τμήματα άοπλα, απ' τον εφεδρικό ΕΛΑΣ των δυο λόχων, για την παρέλαση.

Οι κύριες ένοπλες δυνάμεις μας μπαίνουν σε επιφυλακή από το βράδυ της 24.3.44 και παίρνουν τις θέσεις τους, βάσει του σχεδίου άμυνας της συνοικίας. Κάνουμε και μερικές μικροαλλαγές στις θέσεις, για την καλύτερη περιφρούρηση της παρέλασης

και της γιορτής, που θα γινόταν στην Πλατεία της Καισαριανής, μπροστά στην εκκλησία της «Παναγίτσας» που γιόρταζε την ίδια μέρα.

Ολόκληρη η Καισαριανή είναι συγκεντρωμένη στην πλατεία και την εκκλησία. Χαίρονται γεμάτοι αισιοδοξία κι ελπίδα για μια γρήγορη απελευθέρωση.

Καμαρώνουν τα παλικάρια τους που περνούν στητόι, περήφανοι, αποφασιστικοί. Έχουν απόλυτη εμπιστοσύνη στους ακρίτες - φρουρούς της συνοικίας. Δε λογαριάζουν τον εχθρό, τα τραγούδια του αγώνα για τη λευτεριά και τα χωνιά, σκορπούν ρίγη ενθουσιασμού. Οι ελασίτες γεμάτοι αυτοπεποίθηση περιμένουν να φανεί ο εχθρός. Είναι ασυγκράτητοι. Σήμερα νιώθουν εκατό φορές πιο δυνατοί. Η παλλόμενη από πατριωτισμό και αποφασιστικότητα Καισαριανή, τους διοχετεύει σαν εκκένωση ηλεκτρικού ρεύματος μια πρωτόφαντη δύναμη, τους μεθάει και παρακαλούν νάρθει σήμερα ο εχθρός.

Τελειώνει πια η γιορτή και κατά το απομεσήμερο φάνηκαν στη λεωφόρο Υμηττού «μπουραντάδες», αλλά μόνο φάνηκαν. Με τις πρώτες ριπές εξαφανίστηκαν.

Έτσι ως το βράδυ οι γλεντούν και χαίρονται τη νίκη τους, χαίρονται τη λευτεριά τους. Είναι ξένοιαστοι. Δεν μπορούν να συλλάβουν ακόμη με το μυαλό και την καρδιά τους, το μελλούμενο Γολγοθά που τους περιμένει.

6. 5.4.1944. ΚΑΙΣΑΡΙΑΝΗ - ΖΩΓΡΑΦΟΥ - ΚΟΥΠΟΝΙΑ, ΜΑΧΟΝΤΑΙ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΠΕΝΤΕ ΚΡΕΜΑΣΜΕΝΟΥΣ

Την άνοιξη του 1944, οι γερμανοτσολιάδες είχαν συλλάβει τέσσερα στελέχη κι έναν ακόμη αγωνιστή, του κομματικού γραφείου των οργανώσεών μας στο νοσοκομείο Σηγηρού, τους Πρωτόπαπα Κ., Βαμπούλη Χρ., Αναστασόπουλο Κ., Αποστολάτο Π., και Γεωργιάδη Θ. Τα δυο άλλα μέλη του κομματικού γραφείου ο Γιώργης Σιδέρης (ανάπηρος) και ο Θανάσης Νικολαΐδης είχαν καταφέρει να ξεφύγουν απ' το μπλόκο, το οποίο έγινε ύστερα από προδοσία κάποιου νοσοκόμου χαφιέ.

Στις 25.3.1944 η ΕΠΙΟΝ Καισαριανής - Ζωγράφου κάνει ανοιχτό έρανο στις συνοικίες και ένα συνεργείο της φτάνει ως την περιοχή Ιλισίων, στη μικρή πλατεία όπου συγκλίνουν και καταλήγουν από το βορρά η οδός Μικράς Ασίας, απ' την ανατολή η κεντρική λεωφόρος Ζωγράφου, απ' το νότο η οδός Παπαδιαμαντοπούλου και απ' τη δύση η οδός Ξενίας.

Εκεί ένας λοχαγός των γερμανοτσολιάδων με πολιτική περιβολή, ο Μανωλάκος, βγάζει το πιστόλι του και προσπαθεί να συλλάβει τους επονίτες που κάνουν έρανο. Ο επονοελασίτης αδειάζει το πιστόλι που είχε κρυμμένο, επάνω στο Μανωλάκο και τον ζαπλώνει στη γη.

Σε αντίποινα οι γερμανοτσολιάδες κρεμούν στις 5.4.44 την αυγή, στην ίδια αυτή πλατεία, τους πέντε πιο πάνω αγωνιστές - στελέχη. Στην πλατεία, απ' το πρωί φύλαγαν τους κρεμασμένους ένας λόχος γερμανοτσολιάδων σκορπισμένοι στην πλατεία και μια ομάδα τους τοποθετημένη στο ύψωμα του Αγίου Γεράσιμου, πάνω απ' την πλατεία.

Οι τσολιάδες ήταν καθισμένοι στα πεζοδρόμια «μουλουκία-μουλουκία» αμέριμοι. Οι αξιωματικοί τους σ' ένα τραπεζάκι καφενείου με μερικές καρέκλες, έπιναν τον καφέ τους κι έλεγαν αστεία, κάτω από τα πτόματα των κρεμασμένων συντρόφων μας. Πίστευαν πως με τις κρεμάλες θα τρομοκρατούσαν το λαό της Αθήνας και θα πραγματοποιούσαν τα σχέδια των γερμανών ενάντια στην Αντίσταση του λαού. Δεν μπορούσαν να διανοηθούν αυτή την εποχή, ότι ο ΕΛΑΣ ήταν σε θέση να τους χτυπήσει μετωπικά και παλικαρίσια. Γι αυτό και ο αιφνιδιασμός μας τους επέφερε πανικό χωρίς προηγούμενο.

Είναι 10 η ώρα το πρωί. Είμαστε συγκεντρωμένοι με προκαθορισμένο ραντεβού, στο προωθημένο φυλάκιο του ΕΛΑΣ Καισαριανής, στο κέντρο του άλσους Κουπονίων οι:

- 1) Πέτρος Δαβερώνης (Μάρκος) - καθοδηγητής -οργανωτής της Καισαριανής - Ζωγράφου - Κουπονίων - Ιλισίων.
- 2) Ο υπεύθυνος της ΕΠΙΟΝ των ιδίων περιοχών Λιαρούτσος Μιχάλης. Σήμερα είναι δημοτικός σύμβουλος Καισαριανής.
- 3) Ο υπεύθυνος της Εθνικής Πολιτοφυλακής Παναγιώτης Χαρλαύτης (Άρης.)
- 4) Ο γραμματέας της ΚΟΒ Καισαριανής Βασίλης,
- 5) Η γραμματέας της ΚΟΒ Κουπονίων Ασπασία Παπαθανασίου, (η μεγάλη τραγωδός),
- 6) Ο εκπρόσωπος του ΕΑΜ,
- 7) Ο εκπρόσωπος της Εθνικής Αλληλεγγύης.
- 8) Ο καπετάνιος του τάγματος Ορέστης Μακρής (Γιάννης) και 4 ελασίτες ακόμη φρουροί του προωθημένου φυλακίου.

Περιμένουμε τον τότε γραμματέα της 6ης αχτίδας Βασίλη Κωτσάκη (Αργύρη) αδερφό του Νέστορα, για υπαίθρια συνεδρίαση. Ακόμη δεν ξέρουμε πολλά πράγματα για τους 5 κρεμασμένους στα Ιλίσια.

Και να πώς διηγείται ο επονίτης Μιχάλης Λιαρούτσος τη συνέχεια:

«...Είναι άνοιξη, η γης είναι καταπράσινη, στο δασύλλιο ανάμεσα Καισαριανή και Ζωγράφου, η ζωή αναδεύεται χαρωπή, ύστερα από τη νάρκη και τις παγωνιές του χειμώνα. Ένας χρυσός ήλιος χαϊδεύει τα κεφάλια των αγωνιστών που περιμένουν κάπου εκεί για τη συνεδρίαση. Είναι ο Μάρκος (Πέτρος Δαβερώνης), κομματικός καθοδηγητής Καισαριανής, Ζωγράφου, Κουπονίων, ο επονίτης Μιχάλης Λιαρούτσος, ο Άρης (Παν. Χαρλαύτης), οι κοβίτες της περιοχής, άλλοι ελασίτες με τον καπετάνιο του τάγματος Γιάννη (Ορέστη Μακρή), γύρω στους δέκα.

Βιαστικός μέσα από τα δέντρα, με τη μπλε του καπαρντίνα στο χέρι, τη ρεπούμπλικα στο κεφάλι με κατεβασμένα μπρος - πίσω τα «μπορ», ανηφορίζει ο Αργύρης (Βασ. Κωτσάκης), γραμματέας της 6ης Αχτίδας του ΚΚΕ. Φτάνει, παίρνει ανάσα, όλοι τον κοιτούνε στα μάτια, απαντέχοντας:

«Σύντροφοι, η συνεδρίαση ματαιώνεται. Καθήκον μας να μην αφήσουμε αναπάντητους τους δολοφόνους των συναγωνιστών

μας».

Ανασλεύουν τα κορμιά, τα βλέμματα υγρά, γεμάτα πυρετό είναι αυτά που ρωτούνε, «δηλαδή»;

Η απάντηση είναι κοφτή, τέτοια που απαιτούνε οι μεγάλες στιγμές.

«Να ξεχωθούν ό. τι όπλα υπάρχουν, αυτόματα, μακρύκαννα πιστόλια. Να καθαριστούν, να ετοιμαστούν. Να ειδοποιηθούν οι δυνάμεις μας όλες. Σε μια ώρα χτυπάμε».

Την καθορισμένη ώρα όλα είναι έτοιμα. Και η μάχη αρχίζει. Είναι πριν το μεσημέρι ακόμη. Οι γερμανοί κι οι ταγματλήτες αντιδρούν, φέρνουν ενισχύσεις, αναπτύσσονται. Γίνεται χαλασμός από πυρά, από πολυβολισμούς, από ριπές αυτομάτων. Γύρω στις 2 μ.μ. στο δασύλλιο ο εχθρός προχωρεί, απωθεί τους ελασίτες που τραβιούνται προς το ρέμα. Οι σφαίρες χτυπούν τα χαμόσπιτα, σχίζουν τα στενοσόκακα, μαδούν τα κλαδιά και τα ντουβάρια. Ένας ανταριασμένος λαός βγαίνει στους δρόμους, παρακολουθεί τη μάχη, εμψυχώνει τους αγωνιστές, φωνάζει, καταριέται το φασισμό και τα αποβράσματα του. Παντού χωνιά, παντού τρεξίματα, μια Καισαριανή στο πόδι, σ' αληθινό συναγεμώ.

Κατά τις 4 με 5 το απόγευμα η πρώτη και μοναδική απώλεια της μέρας, ένα δωδεκάχρονο ορφανό, που παρακολουθούσε έξω απ' το σπίτι του τη μάχη. Μια σφαίρα το βρίσκει, του διαπερνά την κοιλιά, του ξεσκίζει τα σωθικά.

Τρέχουν οι δικοί του, οι γείτονες. Το φέρνουνε στη Λεωφόρο. Μάταια...

«...τρομάζει ο εχθρός από τη νύχτα που έρχεται. Μόλις πάτησε τα πρώτα σπίτια, πλάι στο ρέμα και βιάζεται να τα εγκαταλείψει. Πέφτουν οι τελευταίοι ανιψιοί πυροβολισμοί και η μάχη σβήνει...»

και συνεχίζει ο επονίτης Μιχάλης Λιαρούτσος:

«...Βράδυ, στέκονται οι ελασίτες κι αναμετρούνε τα όσα γίνανε και μια περηφάνια πλημμυρίζει τις καρδιές τους. Κρατήσανε άπαρτη τη γειτονιά τους, δεν είναι μικρό κατόρθωμα. Υπολογίζουνε όμως και τη μέρα που ξημερώνει.

Έτσι μέσα στην ησυχία της απριλιάτικης νυχτιάς, καθώς όλα ηρεμούν κι αποκοιμούνται, αποσύρονται ν' ανταμώσουν κι άλλους, να σκεφτούν για αυτά που θάρθουνε. Περνούν πίσω απ' το Σκοπευτήριο, τραβούν για τη Ζωοδόχο, πίσω από το ρέμα που υπάρχει εκεί. Βρίσκουνε εδώ πολλούς συγκεντρωμένους από το Βύρωνα, Παγκράτι, Γούβα, Υμηττό, Κατσιπόδι. Κάθονται άγρυπνοι περιμένοντας.

Και να! Πιασμένα μεσάνυχτα, τα μουγκρητά των αυτοκινήτων που ανηφορίζουν από Βύρωνα, Νέα Ελβετία, βεβαιώνουν πως δεν απαντέχουν άδικα. Ναι τ' ακούνε, ύστερα τα ξεχωρίζουν τούτα τα αυτοκίνητα με τους ταγματλήτες και τους μπουραντάδες. Τα βλέπουν που στρίβουν, που περνούνε το δρόμο, πλάι στο ρέμα. Κάπου εκεί κοντά τους σταματούν. Οι άνδρες όμως που κουβαλούνε ούτε που προλαβαίνουν να βγούνε απ' τις πόρτες τους. Πυκνοί πυροβολισμοί και ριπές απ' τα αυτόματα των ελασιτών τους θερίζουν. 19 νεκροί και 35 τραυματίες του εχθρού είναι ο απολογισμός. Έτσι τελειώνει τούτη η πρώτη μάχη της Καισαριανής, πούναι η πρώτη της Αθήνας. Από τότες ο άνεμος της λευτεριάς φυσά πάνω απ' τις ανατολικές συνοικίες και θα φυσά όλες τις κατοπινές μέρες, παρά τα μπλόκα και τις ματωμένες 49 μάχες που θα δοθούν...».

Ας δούμε τώρα και από την καθαρή ελασίτικη πλευρά τα γεγονότα αυτής της μέρας:

...Κι αρχίζει η αντίστροφη μέτρηση...

Μέσα σε μια ώρα είχαν κινητοποιηθεί περίπου 20 μαχητές του ΕΛΑΣ και 6 της Εθνικής Πολιτοφυλακής. Μαζί και οι γραμματείς της ΚΟΒ Καισαριανής (Βασίλης) και της ΚΟΒ Κουπονίων (Ελένη) Ασπασία Παπαθανασίου.

Φτάνει στην Καισαριανή κι ο καπετάνιος του συντάγματος Λάμπρος και καθορίζουμε στο πόδι σχέδιο επίθεσης, ως εξής:

- 1) Το χτύπημα θα γίνει στις 12 και 7 λεπτά ακριβώς το μεσημέρι.
- 2) Οι ελασίτες θα χωριστούν σε τέσσερις ομάδες και θα προωθηθούν προς την πλατεία με τους κρεμασμένους σε απόσταση βολής των αυτομάτων, στους 4 δρόμους που οδηγούν στην πλατεία Παπαδιαμαντοπούλου - Μικράς Ασίας - Ξενίας και λεωφόρο Ζωγράφου, θ α βρίσκονται στις θέσεις τους στις 12 και 7 λεπτά. Με την πρώτη ριπή, θα αρχίσει σύγχρονο «μπαράζ» απ' όλες τις κατευθύνσεις.
- 3) Η ομάδα της Εθνικής Πολιτοφυλακής, με τους Άρη (Παν. Χαρλαύτη), Σταυριανίδη Γιάννη (Αράπη), Σωκράτη Σοφό, Βαγγέλη Μαρτάκη (Μαύρο) και Βασιλάκη Μ., θα προωθηθούν αργά προς το ύψωμα δίπλα στον Άγιο Γεράσιμο (Κουπονίων) για να χτυπήσουν την ομάδα των γερμανοτσολιάδων που βρίσκεται εκεί και να κρατούν ελεύθερο το άλσος των Κουπονίων, απ' όπου θα υποχωρήσουν μετά το αιφνிடιαστικό χτύπημα, οι ομάδες του ΕΛΑΣ προς την Καισαριανή.
- 4) Στο μεταξύ, θα συνεχιστεί η κινητοποίηση και άλλων ελασιτών στην Καισαριανή για να υποδεχτούν τις ομάδες μετά την υποχώρησή τους και να τις καλύψουν μέχρι να φτάσουν στις παράγκες. Την ίδια στιγμή ο καπετάνιος του συντάγματος προβαίνει σε κινητοποίηση του Που τάγματος του Γιάννη Κυριακίδη (Λευτέρη).

Αυτό ήταν το σχέδιο ενέργειας. Καλό μεν, αλλά στην πράξη εφαρμόστηκε εν μέρει, κυρίως όσον αφορά το αιφνιδιαστικό χτύπημα. Γι' αυτό και ο εχθρός είχε σχετικά μικρές απώλειες. 15 νεκροί και τραυματίες στο πρώτο αυτό χτύπημα...

Και συγκεκριμένα:

Στις 12 ακριβώς (επτά λεπτά πριν την καθορισμένη ώρα) η ομάδα της Πολιτοφυλακής κατά την προώθησή της προς τον Άγιο Γεράσιμο, συναντήθηκε με τρεις χαφιέδες με πολιτικά. Όταν προσπάθησαν να τους κάνουν έλεγχο, αυτοί έβγαλαν τα περιστροφά τους κι άρχισαν να πυροβολούν. Τότε αναγκάστηκαν οι Πολιτοφύλακες να τους απαντήσουν. Οι δυο χαφιέδες της Ειδικής Ασφάλειας έπεσαν νεκροί. Ο τρίτος τόσκασε. Όμως η σύγκρουση άρχισε από ανάγκη πλέον, 7 λεπτά πιο νωρίς απ' την καθορισμένη ώρα.

Οι τρεις ομάδες (της Παπαδιαμαντοπούλου — Ξενίας — και λεωφόρου Ζωγράφου) δεν είχαν φτάσει ακόμη στις θέσεις τους. Η

μόνη ομάδα με επικεφαλής τον καπετάνιο λόχου της Κάτω Καισαριανής Ορέστη και τους Γιάννη Σταθάτο και Σπύρο Μήλα βρισκόταν αυτή τη στιγμή σε θέση βολής απ' την οδό Μικράς Ασίας (κοντά στον όρχο αυτοκινήτων). Ξεκίνησε το «μπαράζ» σύγχρονα με την Πολιτοφυλακή και ξάπλωσε αρκετούς γερμανοτσολιάδες απ' το μπουλούκι της πλατείας. Οι άλλες τρεις ομάδες, χτύπησαν κι αυτές χωρίς όμως θετικά αποτελέσματα, μια και δεν ήταν ακόμη στη θέση τους. Έτσι οι γερμανοτσολιάδες αιφνιδιάστηκαν, δεν μπορούσαν να καταλάβουν τι συμβαίνει, πανικοβλήθηκαν και πηδούσαν σαν τους λαγούς στο ρέμα του Ιλισού (σήμερα λεωφόρος Μιχαλακοπούλου) κι από κει βρέθηκαν αλαφιασμένοι στη λεωφόρο Κηφισίας, ως τον Ευαγγελισμό. Οι αξιωματικοί τους με τη μισή δύναμη τσολιάδων ταμπουρώθηκαν και περίμεναν ενισχύσεις.

Τα τμήματά μας μετά το χτύπημα υποχώρησαν αργά, με προσοχή μέσω του άλσους Κουπονίων προς Καισαριανή. Η ομάδα του Ζωγράφου με τον Καραβίδα Κώστα, τον Μαραμπότα και δυο ακόμη, υποχωρούσε προς το κτήμα Ζωγράφου κι όταν πείστηκε από τους γερμανούς που έφτασαν με αυτοκίνητα, έφυγε προς τα υψώματα του Υμηττού. Οι δε Άγγελος Ευαγγελάτος, Χρήστος Γιαννόπουλος και Γεράσιμος Μολφέτας της ίδιας ομάδας καλύφθηκαν στον Ζωγράφου και στην Καισαριανή. Τους τέσσερις πρώτους οι γερμανοί τους κνήγησαν ως το Αστέρι, αλλά δεν κατόρθωσαν να τους πλησιάσουν και γύρισαν πίσω. Μετά το αιφνιδιαστικό μας χτύπημα, άρχισαν να καταφθάνουν αυτοκίνητα με ενισχύσεις από γερμανοτσολιάδες και γερμανούς κι άρχισαν αντεπίθεση προς το άλσος των Κουπονίων - Συγγρού με κατεύθυνση την Καισαριανή. Η επίθεσή τους εξελισσόταν αργά, γιατί τα ελαστικά τμήματα που υποχωρούσαν, μαζί με τους κινητοποιηθέντες στο μεταξύ ελασίτες της Καισαριανής, τους παρενοχλούν με πυρά που βρίσκουν στόχο. Στις πρώτες παράγκες, προς το άλσος, οι ελασίτες σε μικρές ομάδες, καλά ταμπουρωμένοι σε όλο το μήκος της Καισαριανής προς τη ρεματιά, βρίσκουν ψαχνό στα μπουλούκια των αγύμναστων γερμανοτσολιάδων και τους καθηλώνουν.

Όλη η δύναμη του τάγματος πολεμάει από τις παράγκες και δεν επιτρέπει στους γερμανοτσολιάδες να περάσουν το ρέμα. Οι ριπές των αυτομάτων και οι βολές των αραχίδων ρίχνονται με οικονομία. Σε αντίθεση με τον εχθρό που χαλάει κόσμο απ' το τουφεκίδι «στο γάμο του Καραγκιόζη», μια ομάδα, απ' το τάγμα, φυλάει στο ύψος της λεωφόρου Υμηττού τα πλευρά των δυνάμεών μας.

Ο σταθμός διοίκησης του τάγματος μαζί με μια ομάδα βρίσκονται στον καφενέ του «Κιορπέ».

Η μάχη στη ρεματιά της Καισαριανής άρχισε στις 2 μ.μ. και έληξε το σούρουπο με την αποχώρηση του εχθρού χωρίς να κατορθώσει να πατήσει την Καισαριανή. Εκτός από ένα σημείο μεταξύ της δεξαμενής και του καφενέ του «Κιορπέ», που μπόηκαν στα πρώτα σπίτια και ξαναβγήκαν σε λίγο.

Ο εχθρός διέθετε μια διμοιρία γερμανών και ένα τάγμα πλήρες γερμανοτσολιάδες με πολυβόλα και αραβίδες. Χειροβομβίδες δεν μπόρεσε να χρησιμοποιήσει, όλμους δεν είχαν.

Το απόγευμα αργά είχαμε νέα επαφή με τη διοίκηση του συντάγματος, η οποία είχε κινητοποιήσει τους ένοπλους ελασίτες του Που τάγματος. Το τάγμα αυτό, με επικεφαλής το Γιάννη Κυριακίδη, είχε κιόλας αποκρούσει με επιτυχία δύναμη τσολιάδων από τους στρατώνες Μαργαρίτη και πολλούς παπαγιόργηδες, που προσπάθησαν να χτυπήσουν τους από Μύρωνα - Παγκράτι προς το Σκοπευτήριο, πισώπλατα.

Ο καπετάνιος Λάμπρος μας πληροφόρησε ότι οι γερμανοτσολιάδες, μετά το πάθημά τους, ενισχυμένοι με μπουραντάδες και χωροφύλακες της Ειδικής Ασφάλειας, θα ξαναχτυπούσαν την Καισαριανή τα ξημερώματα, θα επιχειρήσουν κύκλωση των δυνάμεών και εκεί με ισχυρό χτύπημα πισώπλατα από το Σκοπευτήριο, για να μας αναγκάσουν να υποχωρήσουμε προς το άλσος των Κουπονίων και εκεί με άλλες δυνάμεις, που θα περιμένουν στα Κουπόνια, να μας εξοντώσουν.

Το Α' Σώμα Στρατού είχε υπέροχο δίκτυο πληροφοριών. Έφτανε ως το επιτελείο του Πλυτζανόπουλου. Κάτω από αυτές τις συνθήκες, μας δόθηκε διαταγή από το σύνταγμα, να αποσύρουμε τις δυνάμεις μας (του ΙΙου τάγματος) έξω από τον κλοιό που ετοιμάζουν. Και πράγματι κατά τις 10 το βράδυ αποσυρθήκαμε και πήραμε θέσεις στη Ζωοδόχο Πηγή (στα σύνορα του Βύρωνα και της Νέας Ελβετίας), κοντά στη ρεματιά της «Γριάς». Εκεί βρίσκονταν από νωρίς αναπτυγμένες και οι κινητοποιημένες από το σύνταγμα δυνάμεις του Που τάγματος με συνολική δύναμη περίπου 60 με 70 άνδρες, με αυτόματα και αραβίδες.

Το σχέδιο του 2ου συντάγματος ήταν να χτυπήσουμε τις δυνάμεις του εχθρού έξω από τον κλοιό, που θα σχημάτιζαν για την κύκλωση της Καισαριανής. Στη συζήτηση του σχεδίου δράσης, ο Γιάννης Κυριακίδης έκανε την πρόταση να τοποθετήσουμε τρεις ομάδες ευκίνητες, από τρεις άνδρες η κάθε μία, σαν προφυλακή, για να χτυπήσουν τα εν κινήσει αυτοκίνητα του εχθρού, ώστε όταν κατεβούν για ανάπτυξη των δυνάμεων τους, να χτυπηθούν όσο θα είναι ακάλυπτοι ακόμη. Η πρόταση έγινε δεκτή.

Και πράγματι, στις 2.30 το πρωί άρχισαν να ανεβαίνουν από το Παγκράτι και το Βύρωνα τα αυτοκίνητα με τους μπουραντάδες - χωροφύλακες και γερμανοτσολιάδες, με κατεύθυνση την Ανάλυση, για να αναπτυχθούν πίσω από το Σκοπευτήριο της Καισαριανής. Έτσι ακριβώς, όπως το είχε προβλέψει η διοίκηση του 2ου συντάγματος. Οι προφυλακές μας τους δίνουν το πρώτο ξαφνικό χτύπημα. Αυτοί σταματούν κι αρχίζουν πανικόβλητοι να πηδούν από τ' αυτοκίνητα με πρόθεση να αναπτυχθούν, χωρίς να υποψιάζονται ότι βρίσκονται κάτω από τις «μπούκες» των κύριων δυνάμεών μας. Κι έγινε πανηγύρι!! Η αλεπού έπεσε στη φάκα που είχε στήσει για τους άλλους.

Από μικρή απόσταση, άρχισαν να κελαιδούν τα ελαστικά αυτόματα κι αραβίδες. Οι εχθροί έπεφταν σαν τα στάχυα. Οι απώλειες τους ήταν πάνω από 30 άνδρες. Όταν άναψαν τους προβολείς για να εντοπίσουν τις δυνάμεις μας, υποχωρήσαμε: περίπου 600 μέτρα σε νέες θέσεις, στη Νέα Ελβετία. Ο εχθρός μάζεψε τους νεκρούς και τραυματίες του και αφού έμεινε ακροβολισμένος περίπου 1 ώρα, πήρε διαταγή κι έφυγε. Φαίνεται πως ο Πλυτζανόπουλος μετά απ' αυτό το νέο πάθημά του, ανέβαλε την επιχείρηση για αργότερα.

Αυτός ο «συνταγματάρχης» αρίστευσε στο κολύμπι μέσα στο αίμα του ελληνικού λαού, ήταν όμως «κουμπούρας» σαν επιτελικός αξιωματικός. Κι εδώ που τα λέμε, ποιος μορφομένος αξιωματικός με λίγη «τσίπα», θα δεχόταν να παίξει το ρόλο του «χασάπη» των παιδιών του λαού μας: Ποιος αξιωματικός, κάποιας αξίας, θα έφτανε σ' αυτό το έσχατο κατάντημα του προδότη Πλυτζανόπουλους Μη μπορώντας να τα βγάλει πέρα με τα παλικάρια του ΕΛΑΣ, από την ίδια κιόλας μέρα ξέσπασε για εκδίκηση, στους βασανισμένους δεσμώτες πούχε στα χέρια του:

Στις 5.4.44 εκτελεί 5 αγωνιστές (Αθηναϊκά Νέα) με τουφεκισμό.

Στις 8.4.44 εκτελεί 50 αγωνιστές με τουφεκισμό (Αθηναϊκά Νέα).

Στις 9-13.4.44 εκτελεί 35 αγωνιστές με τουφεκισμό (Αθηναϊκά Νέα) και έπεται συνέχεια...

Αυτή την πρώτη, εκ παρατάξεως μάχη, την περιγράφει και η διασωθείσα επίσημη αναφορά υπ'αρ. 31 από 24.5.44, της 1ης ταξιαρχίας προς το Α' Σώμα Στρατού, την οποία παραθέτω, όπως έχει γραφτεί τότε, αμέσως παρακάτω.

Μόνο που στην αναφορά, για λόγους ασφαλείας της εποχής εκείνης, δεν αναφέρονται, ούτε ονόματα, ούτε λεπτομέρειες για τις κινήσεις μας και τις δυνάμεις που διαθέταμε.

Καισαριανιώτης ελασίτης

Καισαριανιώτης ελασίτης στο προωθημένο φυλάκιο.

Ι Ταξιαρχία

Αρ. 33

ΠΡΟΣ ΤΟ Α' ΣΩΜΑ ΣΤΡΑΤΟΥ

Την πρωίαν της Τετάρτης 5ης Απριλίου ένα νέον τρομοκρατικόν μέτρον του κατακτητού και των οργάνων του προκάλεσε την αγανάκτησιν του αγωνιζόμενου για την ζωήν και τη λευτεριά του, λαού της Αθήνας.

Στην διασταύρωση των οδών (ς) εκρέμασαν 5 αγωνιστές του λαού μας.

Αι πολιτικά οργανώσεις του Εθνικοαπελευθερωτικού μετώπου με τον ΕΛΑΣ της περιοχής εκείνης, έλαβον την απόφασιν και οργανώσαν αυθημερόν μαζικήν διαμαρτυρίαν του λαού των γειτονικών συνοικισμών για το βδελυρό αυτό έγκλημα.

Για να χτυπήσουν την αγωνιστική αυτή εκδήλωση του λαού μας απεστάλησαν αμέσως ισχυραί δυνάμεις γερμανοτσολιάδων - χαφιέδων και τμήματα της Ειδικής Ασφαλείας και περικύκλωσαν τους συνοικισμούς Ζωγράφου - Κουπονίων- Καισαριανής καθ' ήν στιγμήν άλλαι δυνάμεις των επιχειρούν να διεισδύσουν από διάφορα σημεία προς το κέντρο των συνοικισμών. Περί την 12.10 μεσημβρινήν ευκίνητα μικρά τμήματά μας σε συνεργασία με μαχητικές ομάδες των πολιτικών μας οργανώσεων της περιοχής εκείνης, που ήταν εν επιφυλακή για την περιφρούρηση της μαζικής ως άνω εκδηλώσεως του λαού μας, αντιμετώπισαν με θάρρος και πίστη τους εχθρούς του λαού, συγκρούονται μαζί του και επιφέρουν εις τον εχθρόν μεγάλην φθοράν και σύγχυση. Ένα τμήμα

μας σε σκληρή και φονική σύγκρουση στο συνοικισμό Ζωγράφου, έχει στο ενεργητικό του το φόνο δυο χαφιέδων της Ειδικής Ασφαλείας.

Ταυτόχρονα άλλη μαχητική ομάδα αποκρούει σε σκληρό αγώνα και εξαναγκάζει εις υποχώρησιν δύναμη των ταχμάτων ασφαλείας αφού ετραυμάτισε θανασίμως τον επικεφαλής αξιωματικών. Η προσπάθεια του εχθρού στρέφεται κυρίως κατά του συνοικισμού Καισαριανής. Δύναμις 100 περίπου γερμανοτσοβιάδων και της Ειδικής Ασφαλείας που προσπαθεί να εισδύσει από την ανατολική πλευρά με βάση εξορμήσεώς της το εκεί πλησίον άλσος, συγκρούεται με δυνάμεις δικές μας της Καισαριανής. Οι δυνάμεις μας αυτά κατατετηγμένοι εις μικράς ευκινήτους ομάδας δίδουν σκληράς μάχας, διεκδικούν βήμα προς βήμα τετράγωνο σπιτιών προς τετράγωνο, φράσουν το δρόμο ανατρέπουν τα σχέδια του εχθρού να τρομοκρατήσουν το λαό και να εκφυλίσουν την αγωνιστική του προσπάθεια. Σκληραί μάχαι διαδέχονται η μια την άλλη μέσα στους δρόμους της Καισαριανής. Επί πέντε συνεχείς ώρας (από 14.30'-19.30') ο εχθρός δοκιμάζεται σκληρά, αντιμετωπίζει τα τμήματά μας με σύσσωμον συμμετοχήν των οργανώσεων μας και του λαού της Καισαριανής - Ν. Ελβετίας - Γούβας.

Παραδείγματα ηρωισμού και αυτοθυσίας έχομεν άφθονα. Προ της μεγαλειώδους αυτής αντιστάσεως του λαού μας ο εχθρός εγκαταλείπει τα σχέδιά του και αποσύρει τας δυνάμεις περί την 19.30' ώραν αφού υπέστη σοβαράς απώλειας (περί τους 15 νεκρούς και τραυματίας) έναντι ιδικών μας 4 νεκρών μη οργανωμένων στον ΕΛΑΣ.

Εν αναμονή νέας τρομοκρατικής ενεργείας, της αντίδρασης κατά των ιδίων συνοικισμών τα τμήματά μας ως και οι τοπικοί πολιτικοί οργανώσεις μας έμειναν εν επιφυλακή καθ' όλην την νύχτα.

Ομάδες τινές παρέμειναν για την περιφρούρηση της Καισαριανής και οι λοιποί κατέλαβαν υψώματα του συνοικισμού Ν. Ελβετίας. Περί την 2.30' πρωινήν ώραν ισχυραί δυνάμεις της αντίδρασης (τσοβιάδες, χωροφύλακες και χαφιέδες της Ειδικής) επιχείρησαν να κυκλώσουν τους συνοικισμούς Ν. Ελβετία και Καισαριανή. Σημαντική δύναμη του εχθρού εδέχθη πυρά δια πιστολίων και χειροβομβίδων από ενεδρεών τμήμα μας και πριν φθάσει να αναπτυχθεί εδέχθη πλευρικά πυρά δι' όπλο/λου ετέρου τμήματός μας με αποτέλεσμα να τεθούν εκτός μάχης 30 περίπου γερμανοτσοβιάδες.

Ο εχθρός ύστερα από το φονικό αυτό, αιφνιδιαστικό χτύπημα, καίτοι ενισχύθη στο μεταξύ, δεν επιχείρησε να επιτεθεί αλλ' ηρέσθη να καταλάβει θέσεις και να ερευνήσει την περιοχή δι' ισχυρών προβολέων. Τα τμήματά μας προ της αριθμητικής υπεροχής του εχθρού, απεσύρθησαν εις παρακείμενον ύψωμα.

Την 8ην Απριλίου σε μια τρομοκρατική τους επιδρομή στη συνοικία Αγ. Ιωάννου οι γερμανοτσοβιάδες κατακτηταί παίρνουν και πάλιν ένα σκληρό μάθημα και φονικό δίδαγμα. Μια ομάδα μας περιφρούρησης συμπλέκεται με δύναμη γερμανοτσοβιάδων και θέτει εκτός μάχης αρκετούς. Πανικοβλημένοι αποσύρονται στην περιοχή των στρατώνων όπου τρομοκρατούν τον πληθυσμόν με άσκοπους πυροβολισμούς. Στη συνοικία Χαροκόπου την ίδια μέρα άλλη ομάδα συγκρούεται με ομάδα γερμανών με αποτέλεσμα τον φόνον ενός και τον τραυματισμόν δυο εξ αυτών.

Η νικηφόρος αυτή αντίδραση του λαού μας συνταράσσει την αντίδραση που με μεγαλύτερη λύσσα εξαπολύει τα κακοποιά όργανά της κατά των συνοικισμών μας. ΕΛΑΣ και λαός μάχεται συνεχώς κάθε μέρα και με αδάμαστη θέληση να ζήσει και να αντισταθεί στα εξοντωτικά σχέδια του κατακτητή και των ντόπιων οργάνων του. Ψυχικόν σθένος υπάρχει και καταλλήλως αναζωπυρούται. Απαιτούνται όμως και υλικά μέσα εκτός των οικονομικών ιδία εις όπλα και πυρομαχικά τα οποία εξαντήθησαν. Επ' αυτού επιστώμεν την προσοχήν υμών όπως λάβητε ιδιαίτεραν μέριμναν.

Αθήναι 24.5.1044

Πάτροκλος – Κοσμάς

Έτσι τέλειωσε η πρώτη μεγάλη μάχη της Καισαριανής, με μια περιλάμπρη νίκη του ΕΛΑΣ. Και ήταν μεγάλη, γιατί όχι μόνο μάτωσε για καλά τον εχθρό, αλλά γιατί ΑΠΟΔΕΙΞΕ ΣΤΗΝ ΠΡΑΞΗ ότι ήταν δυνατό, κάτω από τις φοβερές δύσκολες συνθήκες της κατοχής, να υπερασπίσει ο λαός ένοπλα τις συνοικίες του. Το παράδειγμα της Καισαριανής και των γειτονικών της συνοικιών ακολούθησαν αμέσως όλες οι ανατολικές και νότιες συνοικίες της Αθήνας και σε συνέχεια ολόκληρη η Αθήνα. Δεν αφήσαμε από τότε τον εχθρό ανενόχλητο, να επαναλάβει τη «σφαγή» της Καλογρέζας. Ο σκοπός μας πέτυχε τελικά, αλλά με ανυπολόγιστες θυσίες και ποταμούς αίματος των καλύτερων παιδιών του λαού.

7. ΠΩΣ ΓΝΩΡΙΣΑ ΤΟΝ ΚΑΠΕΤΑΝΙΟ ΤΟΥ Α' ΣΩΜΑΤΟΣ ΝΕΣΤΟΡΑ

Στο πρώτο 15ήμερο του Απρίλη '44, μετά τη μάχη των 5 κρεμασμένων, στην επαφή που είχα με τον καπετάνιο του συντάγματος, αφού συζητήσαμε για τα ζητήματα που μας απασχολούσαν, στο τέλος μου έκλεισε ένα ραντεβού για την άλλη μέρα στις 11 παρά 5 το πρωί ακριβώς, μπροστά στην είσοδο του νοσοκομείου «Ευαγγελισμός» για να συναντήσω τον καπετάνιο της 1ης ταξιαρχίας Κοσμά, τον οποίο γνώριζα από πριν. Ρώτησα «τι με θέλεις». Δεν ήξερε να μου απαντήσει. Αρχισα να ανησυχώ. Σκέφτηκα πως θα αρπάξω καμιά γερή «κριτική», που ζοδέψαμε πολλά πυρομαχικά στη μάχη. Κι είναι αλήθεια πως μας είχαν μείνει ελάχιστα. Ήταν τότε πολύ οξύ το πρόβλημα των σφαιρών για τα τμήματά μας, τα όπλα μας κόντευαν να μετατραπούν σε μαγκούρες.

Πήγα στο ραντεβού ακριβώς στην ώρα μου. Την ίδια στιγμή ερχόταν ο Κοσμάς, χαιρετηθήκαμε. Δε μου είπε τίποτα, αλλά κοιτούσε ανήσυχα προς τη λεωφόρο Βασ. Σοφίας, στο απέναντι πεζοδρόμιο. Μετά 3 λεπτά, μου λέει, «πάμε, θα σε γνωρίσει ο καπετάνιος του Σώματος Νέστορας». Μου ήρθε «κεραμίδα». Ακολούθησα τον Κοσμά σα «βρεμένη γάτα». Φαίνεται, είπα στον εαυτό μου, κάτι δεν έκανα σωστά, να δούμε τι ψάλσιμο θα φάω.

Με τη φαντασία μου είχα πλάσει τον καπετάν Νέστορα, σαν ένα μεγαλόσωμο γίγαντα με μουστάκες, αυστηρό, που μόνο με την εμφάνισή του θα σου προκαλούσε «δέος».

Και ξαφνικά γινόμαστε τρεις και προχωρούμε στο πεζοδρόμιο προς τον Άγιο Νικόλα, λίγο πιο κάτω απ' τον Ευαγγελισμό.

Ο καπετάν Νέστορας ήταν ένας πολύ αδύνατος άνδρας, καλοντυμένος κι όλο έβηγε και μιλούσε νευρικά και γρήγορα. Πριν με συστήσει ο Κοσμάς, μου λέει: «Γεια σου Γιάννη» και με κοίταζε επίμονα από πάνω ως κάτω. Προχωρούσε με γρήγορο βήμα. Το μόνο που είπε στη συνέχεια ήταν:

«Να προσέχετε και να τηρείτε αυστηρά τους συνωμοτικούς κανόνες. Τα στελέχη μας είναι λιγοστά και δε φτιάχνονται εύκολα

καινούργια». Του απάντησα, πως είχα δυο μήνες να βγω έξω απ' την Καισαριανή και το Παγκράτι. Στη συνέχεια έκανε μια σύντομη λακωνική συνεργασία με τον Κοσμά, που κράτησε όσο να φτάσουμε στον Άγιο Νικόλα, δηλαδή περίπου 4 λεπτά. Μας χαιρέτησε και έφυγε.

Εγώ από μέσα μου ήμουν χαρούμενος, μια και δε μου έγινε καμιά «παρατήρηση» για τα πυρομαχικά. Μου έμεινε όμως η απορία για 36 ολόκληρα χρόνια. Τι με ήθελαν λοιπόν σε κείνο το ραντεβού;

Στα 1980 ξαναρώτησα το Νέστορα, για να μου λύσει την απορία και μου είπε: «Είχα εντολή από την κομματική οργάνωση να γνωρίσω προσωπικά όλα τα στελέχη του ΕΛΑΣ της Αθήνας, μέχρι τους καπετάνιους ταγματών».

Από περιέργεια τον ξαναρώτησα: «Και τι εντύπωση σου έκανα τότες».

Απάντηση: «Δε θυμάμαι, αλλά αφού αργότερα σου εμπιστευτήκαμε το Ιο σύνταγμα πρέπει να ήταν καλή».

Το Νέστορα τον ξαναείδα στην απελευθέρωση, στις συσκέψεις και συγκεντρώσεις των διοικήσεων των δυο ταξιαρχιών, της 11^{ης} μεραρχίας και των συνταγμάτων στο σταθμό διοίκησης του Α' Σώματος (δίπλα στο Οφθαλμιατρείο). Και μια και αναφέρομαι σ' αυτές, θα περιγράψω με λίγα λόγια και δυο στιγμιότυπα που θυμάμαι σε μια όπου ήταν και ο Μούντριχας της 11^{ης} μεραρχίας, ο γνωστός προβοκάτορας του Μεγάλου Δεκέμβρη και του αγώνα γενικότερα.

Γυρίζει ο Μούντριχας και λέει στο αυτί του Νέστορα για μένα: «Τι θέλει αυτός ο πιτσιρικός εδώ;...». Κι ο Νέστορας απάντησε αμέσως λίγο δυνατά: «Μακάρι νάχαμε κάμποσους «πιτσιρικούς» τέτοιους ακόμη». Τότε ήμουν 24 χρόνων...

Από τη στιγμή εκείνη δε χάνενα το Μούντριχα (κι είχα δίκιο) που με τη βαριά φωνή του, είχε την εμφάνιση «παλιού δεκανέα караβανά και μπεκρή», πούχε γίνει καπετάνιος. Αντίθετα, επειδή είχα και το ελάττωμα να είμαι υπερβολικά συναισθηματικός τύπος, από εκείνη τη στιγμή, αν μούλεγε ο Νέστορας να κάνω μακροβούτι με το κεφάλι στη φωτιά, θα τόκανα χωρίς καν να σκεφτώ καθόλου.

Θεωρώ επίσης χρέος μου να επιβεβαιώσω και το πιο κάτω περιστατικό:

Λίγες μέρες πριν το Δεκέμβρη, σε μια σύσκεψη καπετάνιων, θυμάμαι πως ο μόνος που έθεσε το ζήτημα:

«Τι θα κάνουμε με τους εγγλέζους αν μας χτυπήσουν; Κι όλα δείχνουν πως θα μας χτυπήσουν...», ήταν ο Νίκανδρος Κεπέσης (Σωτήρης) του βου συντάγματος Πειραιά. Η απάντηση δόθηκε από το συνταγματάρχη Πυρίοχο, κι έμοιαζε με χρησμό του Μαντείου των Δελφών:

«Θα τους βλέπουμε σαν κούτσουρα, σαν να μην υπάρχουν. Μόνο αν μας χτυπήσουν, θ' απαντήσουμε».

Τότε ρώτησα κι εγώ:

«Και τι θα κάνουμε, όταν δε μας χτυπάνε μεν, αλλά έρχονται προκλητικά να μας πάρουν τα όπλα;» (κι ανέφερα ένα παράδειγμα μιας περιπόλου μας στο κέντρο διασκέδασης του «Χειλά» απέναντι απ' τον Άγιο Σώστη). Η απάντηση ήταν πάλι γρίφος:

«Θα πράξετε κατά την κρίση σας» και συμπλήρωσε ο Νέστορας:

«Τα όπλα μας τα έχουμε αποκτήσει με αίμα και θυσίες. Πρέπει να τα τιμήσουμε και δε θα δεχτείτε σε καμιά περίπτωση να σας αφοπλίζουν». Προσωπικά αποκρυπτογράφησα αμέσως το «γρίφο».

Σε λίγες μέρες, όταν είχαμε πάρει διαταγή διακοπής των επιχειρήσεων (στις 4.12.44), την επομένη επιτεθήκαμε στις φυλακές Συγγρού, κατά παράβαση της διαταγής, με προφορική έγκριση του καπετάν Νέστορα. Και όταν μπήκαν ανάμεσά μας οι εγγλέζοι, για να σώσουν τους οπλισμένους δοσίλογους που ήταν μέσα, τότε δε δίστασα κι έδωσα διαταγή στα τμήματα του Ιου και ΙΙου τάγματος να χτυπήσουν τους εγγλέζους. Σ' αυτή τη σύγκρουση σκοτώθηκαν και οι δυο πρώτοι άγγλοι του Σκόμπυ.

8. ΑΝΑΤΙΝΑΞΗ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΣΚΑΛΑΣ ΤΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ ΤΗΣ ΚΑΙΣΑΡΙΑΝΗΣ (18.4.44)

Γεια σου χαρά σου Λεύτερη κι ηρώισσα γειτονιά!
Δόξα στ' αδάμαστα παιδιά σου, δόξα στο Λαό σου!
Ω! κάθε βράδυ ασώπαστα σαλπίζουν τα χουνιά
και της Αθήνας η καρδιά χτυπάει απ' τον αγό σου.
Κώστας Καλαντζής – «Θεσσαλός»

Στη λεωφόρο της Καισαριανής, απέναντι από το γυμναστήριο της «Νήαρ Ηστ», είναι το σχολείο του Βενιζέλου.

Μέχρι το Φλεβάρη του 1944, στρατωνίζονταν γερμανοί. Στο τέλος Φλεβάρη έφυγαν και έμεινε το σχολείο άδειο.

Ύστερα απ' το ισχυρό χτύπημα που δέχτηκαν οι γερμανοί και οι γερμανοτσολιάδες στη μάχη των 5 κρεμασμένων (5.4.44)

αποφάσισαν να εγκαταστήσουν μόνιμα, το βράδυ της 18.4.44, ένα λόχο ταγματαλητών και δύναμη της Ειδικής Ασφάλειας (χωροφυλακής) στο άδειο σχολείο. Την πληροφορία αυτή την πήραμε απ' τα ανώτερα κλιμάκια του 2ου γραφείου πληροφοριών του ΕΛΑΣ από το πρωί.

Η είδηση ήταν συγκλονιστική!

Την τεράστια σημασία της αντιληφθήκαμε όλοι μας αμέσως. Αν πράγματι κατόρθωναν να εγκαταστήσουν αυτές τις δυνάμεις στο σχολείο μόνιμα, τότε θα ήταν πλέον ΑΔΥΝΑΤΟ ν' αναπτυχθεί ένοπλος και μαζικός αγώνας στη συνοικία. Με την πρώτη επίθεση των εχθρικών δυνάμεων μέσα κι έξω από την Καισαριανή, θα παρέλυε κάθε αντίστασή μας, θα ήταν αδύνατο να ελιχθούν οι δυνάμεις μας μέσα στα στενά της συνοικίας και θα είμαστε υποχρεωμένοι, για ν' αποφύγουμε τη συντριβή μας, να απομακρυνθούμε από τη «φάκα», που μας έστηναν. Έτσι μ' αυτό το «σύστημα» θα προχωρούσαν και στις άλλες συνοικίες με ε αποτελεσμα να λυγίσουν προσωρινά την αντίσταση του λαού μας και του ΕΛΑΣ, με ανυπολόγιστα θύματα σε ομήρους, εκτελέσεις, συλλήψεις κλπ.

Χωρίς να χάσουμε καιρό, κινητοποιούμε όλες τις δυνάμεις του ΕΛΑΣ και μπαίνουμε σε επιφυλακή. Παράλληλα οι πολιτικές οργανώσεις, με τηλεβόες (χουνιά) καλούν σε συναγερμό και γενικό ξεσηκώμα το λαό της Καισαριανής. Μέσα σε λίγες ώρες, οργανώνεται διαδήλωση και συγκέντρωση των καισαριανιωτών μπροστά στο αστυνομικό τμήμα. Ξεσπούν διαμαρτυρίες και κατάρες ενάντια στους δολοφόνους ταγματαλήτες και εκδηλώνουν την απόφασή τους να μην αφήσουν τους γερμανοτσολιάδες να πραγματοποιήσουν το σχέδιό τους και χυθεί αθώο αίμα στη συνοικία.

Αυτή η αποφασιστική διαμαρτυρία του λαού της Καισαριανής και το γεγονός ότι ο εχθρός είχε χάσει το στοιχείο του αφηνιδιασμού, δημιούργησαν αμφιβολίες στους γερμανούς και το επιτελείο του Πλυτζανόπουλου για την επιτυχία του

εγχειρήματος τους. Το σούρουπο ήρθε ένα αυτοκίνητο με γερμανούς αξιωματικούς και δυο «έλληνες» (αξιωματικούς επίσης), μπήκαν στο σχολείο κι έκαναν ένα είδος ανίχνευσης για τη δυνατότητα πραγματοποίησης του σχεδίου τους. Τα χωνιά γύρω από το σχολείο, χαλούσαν τον κόσμο απ' τα συνθήματα. Οι γερμανοί μπήκαν πάλι στο αυτοκίνητο κι έφυγαν.

Πραγματοποιούμε συνεργασία έκτακτη με τη διοίκηση του συντάγματος και μελετάμε την επικίνδυνη κατάσταση που δημιουργήθηκε. Η πρώτη απόφασή μας είναι ότι πρέπει με κάθε θυσία να χτυπήσουμε με όλες τις δυνάμεις τη νύχτα και να χαλάσουμε τα σχέδιά τους, την ώρα ακριβώς που θα επιχειρούσαν να μουν στο σχολείο. Αποφασίσαμε και για τη διάταξη των δυνάμεών μας, έτσι που και το χτύπημα να είναι ισχυρό και η κάλυψη των τμημάτων μας από κύκλωση να είναι εξασφαλισμένη ικανοποιητικά.

Ετοιμαστήκαμε και περιμέναμε.

Και να μέσα στη νύχτα έρχεται στο σταθμό διοίκησης του τάγματος ο Λεωνίδας Σιδέρης (Μπαλωμένος) καπετάνιος του λόχου Άνω Καισαριανής και αναφέρει, ότι δυο στελέχη μας και τρεις μαχητές, ο Σπύρος Μήλας, ο Μαραμπότας, ο Στέλιος Διαμαντόπουλος, ο Ντέρης (φοιτητής) και μια κοπέλα, έχουν λίγους δυναμίτες και μπορούν να μουν στο σχολείο και να το τινάζουν στον αέρα. πριν έρθουν οι γερμανοτσολιάδες και ζητάει την άδεια για την ανατίναξη...

Του απάντησα: «Και το ρωτάς! Γρήγορα και χωρίς να πείτε τίποτε σε κανέναν άλλο ξεκινήστε...».

Πραγματικά στις 12 τα μεσάνυχτα περίπου, ακούστηκε η ισχυρή έκρηξη.

Οι δυο ελασίτες Στ. Διαμαντόπουλος - Μήλας, είχαν μπει απ' τα παράθυρα μέσα στο σχολείο κι έβαλαν τους δυναμίτες κάτω από τη σκάλα, οι άλλοι τρεις κρατούσαν «τασίλιες». Αλλά επειδή ήταν λίγοι οι δυναμίτες και δεν υπήρχε χρόνος και κατάλληλα εργαλεία για να τοποθετηθούν μέσα στη μάζα του μπετόν - αρμέ, το αποτέλεσμα της έκρηξης ήταν να καταστραφεί μερικώς, μόνο το κλιμακοστάσιο. Κι αυτό όμως ήταν αρκετό!

Από την έκρηξη ζόπνησε και ξεσηκώθηκε ολόκληρη η Καισαριανή. Ο Πλυτζανόπουλος και το επιτελείο του, πληροφορήθηκαν αμέσως το γεγονός και πίστεψαν πως είχαμε υπονομεύσει ολόκληρο το σχολείο... Φοβήθηκαν και παραιτήθηκαν οριστικά απ' τα σχέδιά τους, για μόνιμη εγκατάσταση στο σχολείο... Έμεινε πάλι άδειο, περίμενε κι αυτό τη λευτεριά, για ν' ακούσει πάλι τις χαρούμενες φωνές των παιδιών.

Έτσι ξεπέρασε η Καισαριανή το πιο θανάσιμο κίνδυνο που αντιμετώπισε σ' όλη τη διάρκεια των αγώνων της κατοχής και που θα είχε, αν πετύχαιναν οι εχθροί, σοβαρό αντίκτυπο σ' ολόκληρο τον ένοπλο και μαζικό αγώνα της Αθήνας. Η Καισαριανή βρισκόταν τότε στην πρωτοπορία κι έδινε τον τόνο και τον παλμό στον αγώνα για τη λευτεριά στη μαχόμενη Αθήνα.

9. ΙΣΧΥΡΗ ΕΠΙΘΕΣΗ ΓΕΡΜΑΝΙΚΟΥ ΣΤΡΑΤΟΥ, ΓΕΡΜΑΝΟΤΣΟΛΙΑΔΩΝ – ΜΠΟΥΡΑΝΤΑΔΩΝ ΣΤΗΝ ΚΑΙΣΑΡΙΑΝΗ ΚΑΙ ΓΕΙΤΟΝΙΚΕΣ ΣΥΝΟΙΚΙΕΣ (21.4.44)

20.4.44. Πέμπτη βράδυ. Ο καπετάνιος του συντάγματος Λάμπρος φέρνει την πληροφορία, ότι τα ξημερώματα της επόμενης θα εξαπολυθεί γενική επίθεση ενάντια στις ανατολικές συνοικίες, από του Ζωγράφου μέχρι και την Καλλιθέα - Νέα Σμύρνη, θα διαθέσουν όλες τις δυνάμεις των γερμανοτσολιάδων, μπουραντάδων. Ειδικής Ασφάλειας και ορισμένες μικρές μονάδες γερμανών των ΕΣ-ΕΣ. Επικεφαλής θα είναι ο συνταγματάρχης Πλυτζανόπουλος και για την Καισαριανή ειδικά, ένας αντισυνταγματάρχης πεζικού.

Κύριος σκοπός τους η κύκλωση και εξόντωση του ΕΛΑΣ Καισαριανής. Δευτερεύων σκοπός η τρομοκράτηση όλων των ανατολικών συνοικιών, που είχαν αρχίσει να δίνουν μάχες για την προστασία τους και η απασχόλησή τους για να μην μπορούν να έρθουν σε βοήθεια της Καισαριανής.

Στη συνέχεια ο Λάμπρος μας δίνει διαταγή γενικής κινητοποίησης μέσα στη νύχτα.

Και οι τρεις λόχοι μας παίρνουν τις θέσεις τους σύμφωνα με το προκαθορισμένο σχέδιο άμυνας. Παράλληλα κινητοποιούνται όλες οι πολιτικές οργανώσεις μας και προετοιμάζουν με τα χωνιά το λαό για την αυριανή νέα δοκιμασία της Καισαριανής. Δεν πρόλαβαν να πάρουν ανάσα και να πάλι στο πόδι οι!

Το ίδιο γίνεται και στην περιοχή του ΙΙου τάγματος (Γούβα - Παγκράτι - Βύρωνα - Νέα Ελβετία). Ολόκληρη η Ιη ταξιαρχία βρίσκεται σε συναγερμό για την αυριανή μάχη. Τα χωνιά ξεσηκώνουν τη μισή Αθήνα. Ο λαός συγκεντρώνεται σε μεγάλες ομάδες, συζητάει και είναι αποφασισμένος να αμυνθεί, να βοηθήσει τον ΕΛΑΣ.

Αυτή τη φορά ο Πλυτζανόπουλος μας «αιφνιδίασε». Δε χτύπησε τα ξημερώματα. Άφησε να χαλαρώσει η επαγρύπνηση και ξεκίνησε το μεσημέρι όταν πλέον εμείς είχαμε πιστέψει πως είχε αναβληθεί η «επιχείρησή τους», μια και όλο το πρωί γινόταν παρέλαση των γερμανών στον Αγνώστο Στρατιώτη για τα γενέθλια του Χίτλερ.

Ο «αιφνιδιασμός» αυτός τους βγήκε σε κακό. Πίστεψαν πως μέχρι το απόγευμα θάχανε ξεμπερδέψει με την Καισαριανή. Κι όμως ο ΕΛΑΣ και ο λαός της άντεξαν μέχρι το σούρουπο, κι αναγκάστηκε ο εχθρός να αποχωρήσει, χωρίς να πραγματοποιήσει και πάλι το σκοπό του. Αντίθετα αυτή τη φορά ματώθηκε για καλά...

21.4.44, Παρασκευή μεσημέρι. Είχαμε φάει τη φασολάδα μας στον Κιορπέ τον καφεéné και πίναμε το ρεβυθοκαφεδάκι μας. Έρχεται τρέχοντας ένας νεαρός ελασίτης απ' το προωθημένο φυλάκιο του Άλσους Κουπονίων και αναφέρει: «Είδαμε ύποπτες κινήσεις στα υψώματα του Υμηττού. Δε διακρίνουμε καλά, αλλά φαίνονται σαν νάαι γερμανοτσολιάδες».

Στέλνουμε αμέσως δυο φτεροπόδαρο αετόπουλα ν' ανέβουν στον Αράπη (Αλεποβούνι) και νάρθουν να πουν τί βλέπουν. Σε 20 λεπτά ήταν πίσω.

Πραγματικά πολλοί τσολιάδες κινούνταν πάνω στα υψώματα, στις υπόγειες του Υμηττού, τόσο της Καισαριανής όσο και της Νέας Ελβετίας, προς Ζωοδόχο Πηγή.

Ειδοποιούνται αμέσως και οι τρεις λόχοι μας, ότι ο εχθρός άρχισε την επίθεσή του και να είναι έτοιμοι για μάχη.

Στη μία ακριβώς, το πρώτο αυτοκίνητο με γερμανοτσολιάδες ανεβαίνει από την οδό Παπαδιαμαντοπούλου στα Ιλίσια, προς τη λεωφόρο Ζωγράφου.

Μια ομάδα του 3ου λ όχου (Ζωγράφου), με επικεφαλής τον καπετάνιο του λόχου Βασάλο, τον Καραβίδα και τον Μαραμπότα τους χτυπάει με αυτόματα αιφνιδιαστικά. Ο εχθρός έχει τις πρώτες απώλειες σε τραυματίες.

Το αυτοκίνητο κάνει στροφή και γυρίζει «κακήν – κακώς» στην πλατεία των Ιλισίων, όπου είχαν κρεμάσει τους 5 αγωνιστές. Εκεί βρίσκονταν άλλα 5 αυτοκίνητα φορτηγά με τσολιάδες. Κατεβαίνουν, αναπτύσσονται, και αρχίζουν επίθεση από τη Λεωφόρο Ζωγράφου, με κατεύθυνση τον Άγιο Γεράσιμο - άλσος Συγγρού - Κουπόνια. Δεν προχωρούν γρήγορα. Αντίθετα μπαίνουν σε σπίτια, δέρνουν τις γυναίκες, κάνουν συλλήψεις και σιγά – σιγά προωθούνται από δρόμο σε δρόμο προς το άλσος. Αφήνουν λίγες δυνάμεις στην κεντρική λεωφόρο Ζωγράφου, για ν' αντιμετωπίσουν τα αιφνιδιαστικά χτυπήματα των ομάδων μας. του 3ου λόχου (Ζωγράφου), που κινούνταν στα νότια τους απ' το βορεινό τμήμα της συνοικίας και το χτύπημα Ζωγράφου.

Φοβούνται και τα χωριά, που ξεσηκώνουν τον κόσμο από παντού. Οι ομάδες μας καθυστερούν την προώθηση των ταγματαλητών. Τους αναγκάζουν να ψάχνουν ένα - ένα τα σπίτια, μήπως βρίσκονται κρυμμένοι ελασίτες.

Τελικά έφτασαν αναπτυγμένοι στην παρυφή του άλσους, απέναντι απ' τη ρεματιά της Καισαριανής, γύρω στις 4 το απόγευμα. Τώρα τους παρενοχλεί και το προωθημένο, στο κέντρο του άλσους φυλάκιο μας του 2ου λόχου (Άνω Καισαριανής) που αποτελείται από 4 ελασίτες με ένα αυτόματο και 3 αραβίδες. Έχουν πάρει διαταγή να υποχωρήσουν προς τις παράγκες, μόνο αν αντιμετωπίσουν τον κίνδυνο της κύκλωσης. Δεν πιέζονται, παραμένουν στις θέσεις τους και σημαδεύουν κάθε τόσο τους τσολιάδες που σηκώνουν κεφάλι.

Ο 2ος λόχος της Άνω Καισαριανής, έχει καταλάβει τις θέσεις του, προς τη ρεματιά της Καισαριανής, έτοιμος ν' αντιμετωπίσει τον εχθρό, που κατέχει τα Κουπόνια και τα πρώτα υψώματα του Υμηττού. Περιμένουν, αλλά επίθεση των γερμανοτσολιάδων δεν εκδηλώνεται. Οι εχθροί περιμένουν κι αυτοί. Είναι σίγουροι, πως θα υποχωρήσουμε τελικά προς την «αγκαλιά τους».

Στις 1 και 30' ακριβώς, 10 αυτοκίνητα με μπουραντάδες σταματούν στη Λεωφόρο Υμηττού, αμέσως μετά την πλατεία Παγκρατίου και αναπτύσσονται με κατεύθυνση το Βύρωνα - Ανάληψη - Ζωοδόχο Πηγή - Νέα Ελβετία. Την ίδια στιγμή οι τσολιάδες απ' τα υψώματα του Υμηττού επιτίθενται και καταλαμβάνουν το ύψωμα «Νεράιδα».

Οι μπουραντάδες προσπαθούν να στραφούν προς το Σκοπευτήριο της Καισαριανής.

Στις 1 και 35' άλλα 14 φορτηγά αυτοκίνητα με τσολιάδες και 8 επιβατικά με γερμανούς των ΕΣ-ΕΣ, προχωρούν απ' τη λεωφόρο Υμηττού πιο πέρα. προς τον Άγιο Νικόλα της Κάτω Καισαριανής κι αρχίζουν να αναπτύσσονται προς την κεντρική λεωφόρο της Καισαριανής.

Έτσι αρχίζει η μάχη σύγχρονα και με τα δυο τάγματα του ΕΛΑΣ. α) με το ΙΙο τάγμα (της Γούβας - Βύρωνα - Νέας Ελβετίας - Παγκράτι - Υμηττού), με 50 περίπου μαχητές. Επικεφαλής του είναι ο Λευτέρης (Γιάννης Κυριακίδης). Τοπικά έχει το βαθμό του Β' καπετάνιου του τάγματος στην ουσία όμως εκτελεί χρέη Α' καπετάνιου. Κι αυτό το τάγμα είναι χωρίς στρατιωτικό διοικητή.

Γνωρίζοντας την αξία του Λευτέρη, ήμουν απόλυτα ήσυχος απ' την πλευρά του Σκοπευτηρίου. Αυτό το παλικάρι του ΕΛΑΣ έπρεπε να σπουδάσει σε ανώτερες σχολές πολέμου, κι όχι που έγινε καθηγητής μαθηματικών και β) με το ΙΙΙο τάγμα της Καισαριανής με 60 μαχητές. Επικεφαλής του ο καπετάνιος του τάγματος Γιάννης (Ορέστης Μακρής).

Το ΙΙο τάγμα με ισχυρά χτυπήματα καθηλώνει τους μπουραντάδες και τους Παπαγιώργηδες και δεν τους επιτρέπει να στραφούν προς το Σκοπευτήριο.

Περιορίζει τη δράση τους στο να μπαίνουν στα σπίτια, να δέρνουν και να τραυματίζουν άνδρες και γυναίκες στα τμήματα της Γούβας και του Βύρωνα που έχουν καταλάβει με τις δυνάμεις τους. Οι ελασίτες του ΙΙου τάγματος, χωρισμένοι σε μικρές ομάδες, δεν τους αφήνουν ούτε στιγμή ήσυχους. Χτυπούν ξαφνικά τους μπουραντάδες, μετακινούνται και τους ξαναχτυπούν από άλλη θέση. Οι εχθροί έχουν πελαγώσει, δεν ξέρουν πού να επιτεθούν, από παντού δέχονται ριπές. Τα νοσοκομειακά τους μεταφέρουν διαρκώς τραυματίες προς την Αθήνα. Ο ξεσηκωμένος λαός των συνοικιών και τα χωριά τους μεπρδεύουν ακόμη πιο πολύ.

Φοβούνται να προχωρήσουν έστω και ένα βήμα. Αλλά και οι τσολιάδες που έχουν καταλάβει το ύψωμα Νεράιδα δεν καλοπερνούν*. Δυο ομάδες του ΙΙου τάγματος τους έχουν κι αυτούς καθηλώσει. Τελικά μέχρι που ήρθε το σύρουπο και πήραν διαταγή να αποχωρήσουν, δεν κατάφεραν να φτάσουν στο Σκοπευτήριο για να πλαγιοβάλλουν την Καισαριανή. Το μόνο κατόρθωμά τους ήταν η τρομοκράτηση του πλήθους, που γιόρταζε τη Ζωοδόχο Πηγή.

Και τώρα η κύρια μάχη μέσα στην Καισαριανή.

Στις 1 και 35' κατεβαίνουν απ' τα αυτοκίνητά τους, περίπου 250 γερμανοτσολιάδες και 30 γερμανοί ΕΣ-ΕΣ, που μένουν πίσω απ' τους τσολιάδες.

Αναπτύσσονται ρίχνοντας πυκνά πυρά και προχωρούν προς την κεντρική λεωφόρο της Καισαριανής και την οδό Φορμίωνος (παράλληλα προς την πλευρά του Βύρωνα). Τότε δέχονται τα πρώτα πυρά των αυτομάτων και των αραβίδων απ' τις ομάδες του Ιου λόχου (Κάτω Καισαριανή), δηλαδή απ' τον Άγιο Νικόλα κι από την ομάδα κάλυψης των πλευρών του λόχου, που βρίσκεται στην οδό Φορμίωνος και Κόνωνος, πιο κάτω από το Σκοπευτήριο.

Τα χτυπήματά μας είναι αιφνιδιαστικά, ξαπλώνουν κιόλας 15 εχθρούς, προκαλούν σύγχυση κι οι τσολιάδες από το φόβο τους μαζεύονται σε πυκνές ομάδες.

Δείχνουν σημεία πανικού. Όμως οι Γερμανοί βρίσκονται ακριβώς από πίσω τους γι' αυτό το σκοπό. Με τα αυτόματά τους είναι έτοιμοι να σκοτώσουν τους τσολιάδες που θα αποπειραθούν να το σκάσουν. Δυο ομάδες του Ιου λόχου (Κάτω Καισαριανή), πιάνουν τις γωνίες της κεντρικής λεωφόρου, στο ύψος της πλατείας (Παναγίτσα) κι εμποδίζουν τον εχθρό να προχωρήσει προς τα εκεί.

Οι τσολιάδες επιμένουν, με πυκνά πυρά κάλυψης, προχωρούν αργά στην κεντρική λεωφόρο και στην οδό Φορμίωνος - Διαμάρεως προς τις παράλληλους οδούς Κύρκου και Τσουρουκτόγλου και από τα αριστερά της λεωφόρου, οδό

Αλεξανδρουπόλεως. Με άλλα λόγια προχωρούν προς την πλατεία, ελέγχοντας τέσσερις δρόμους συνολικά. Η προσπάθεια τους δεν είναι και τόσο εύκολη. Τρεις ομάδες του Ιου λόχου, τους χτυπούν από τα πλάγια, μέσα από τα 4 στενά που ελέγχουν ακόμη μέχρι τη ρεματιά της Καισαριανής. Από παράγκα σε παράγκα κινούνται σαν δαίμονες, χτυπούν και κρύβονται, αλλάζουν θέσεις συνεχώς. Οι άλλες δυο ομάδες αποκρούουν τους τσολιάδες, που προχωρούν προς την πλατεία.

Δυο διμοιρίες του εχθρού αποφασίζουν να προωθηθούν καθέτως της κεντρικής λεωφόρου, προς την κατεύθυνση της ρεματιάς, προς το άλσος Κουπονίων, για να διασπάσουν τις γραμμές μας. Οι τρεις ομάδες μας βρίσκονται σε δύσκολη θέση. Δεν έχουν πλέον περιθώρια ελιγμών. Μένουν στις θέσεις τους και περιμένουν τους ταγματαλήτες να πλησιάσουν, έτοιμοι όλοι τους για τη

μεγάλη θυσία στην υπόθεση της Λευτεριάς. Θα πουλήσουν πολύ ακριβά τη ζωή τους.

Η πρώτη ομάδα κυκλώνεται και αμύνεται, μέχρι που τελείωσαν όλες οι σφαίρες τους. Επικεφαλής είναι ο γραμματέας της ΚΟΒ Καισαριανής Βασίλης και τρεις ακόμη μαχητές. Ύστερα από μια ώρα μάχης, πιάνονται αιχμάλωτοι. Εκτελέστηκαν, ύστερα από φοβερά βασανιστήρια, σε λίγες μέρες στο Γουδί, εκτός απ' τον «Παναγιώταρο» που έγινε χαφιάς και μασκοφόρος. Τον τιμώρησε ο ΕΛΑΣ αργότερα στην απελευθέρωση.

Η άλλη διμοιρία των τσολιάδων προωθείται από τύχη ανάμεσα στις δυο ομάδες του 1ου λόχου. Μόλις προχώρησαν και έφτασαν πλέον σχεδόν στη ρεματιά, πολύ κοντά στο σταθμό διοίκησης του τάγματος, δίνει το σύνθημα ο καπετάνιος του 1ου λόχου Ορέστης (Γ. Σταθάτος) επικεφαλής της μιας ομάδας κι ακολουθεί η άλλη ομάδα με επικεφαλής τον Μ. Μακρίδη και τον Ν. Τζανετή και εξαπολύουν από τα νώτα της διμοιρίας των τσολιάδων πυκνά διασταυρούμενα πυρά. Οι τσολιάδες υποχωρούν πανικόβλητοι, εγκαταλείπουν 10 νεκρούς και τον επικεφαλής ανθυπολοχαγό και φτάνουν στην κεντρική λεωφόρο. Οι μαχητές μας παίρνουν τις αραβίδες των νεκρών, τρία πιστόλια και όσες σφαίρες είχαν. Τα χωνιά χαλάνε τον κόσμο, δίνουν κουράγιο στους ελασίτες. Ο λαός της Καισαριανής δε φοβάται, είναι πίσω από τους ελασίτες και διαδηλώνει με ουρανομήκεις φωνές και κατάρες, εναντίον στους δολοφόνους του λαού της συνοικίας. Την ίδια στιγμή σχηματίζεται καινούργια ομάδα με τα όπλα που τους πήραμε και μπαίνει κι αυτή στη μάχη. Υποχωρεί και η άλλη διμοιρία των τσολιάδων, παίρνοντας μαζί τους 4 συντρόφους μας αιχμάλωτους. Έχασαν κι αυτοί 3 νεκρούς και μερικούς τραυματίες.

Τελικά παραιτούνται από τις κάθετες προς τη λεωφόρο επιθέσεις τους και εντείνουν όλη τους την προσπάθεια και μ' όλες τους τις δυνάμεις, να φτάσουν στην κεντρική πλατεία. Το κατορθώνουν στις 5 το απόγευμα.

Πιάνουν όλη την πλατεία και ψάχνουν τα γύρω σπίτια, δέρνοντας τις γυναίκες που βρίσκουν μέσα. Συγκεντρώνουν σχεδόν όλες τους τις δυνάμεις εκεί.

Επικεφαλής τους είναι αντισυνταγματάρχης. Δίνει συνεχώς διαταγές προς όλες τις κατευθύνσεις. Φαίνεται καθαρά η πρόθεσή τους. Ετοιμάζονται να εξαπολύσουν «ακτινωτά», προς όλες τις κατευθύνσεις της Καισαριανής, επίθεση για να μας «σπρώξουν» έξω από τις παράγκες προς τις δυνάμεις τους, που έχουν κυκλώσει την Καισαριανή από παντού και μας περιμένουν.

Η στιγμή είναι κρίσιμη. Πρέπει να εκμεταλλευτούμε την αδράνεια των εξωτερικών δυνάμεων του εχθρού. Ξέρουμε πια, πως μόλις βγούμε από τη συνοικία κι απομονωθούμε από το λαό, είμαστε χαμένοι.

Αυτή τη στιγμή και πριν ολοκληρώσουν οι γερμανοτσολιάδες την προετοιμασία τους, παίρνει πρωτοβουλία η διοίκηση του τάγματος και αποσύρει ολόκληρο το 2ο λόχο της Άνω Καισαριανής, που μέχρι εκείνη τη στιγμή παρέμενε σε αδράνεια, φυλάγοντας τα σύνορα της συνοικίας, στη ρεματιά και προς τον Ψητό. Οι τρεις ομάδες με επικεφαλής τον καπετάνιο του λόχου Λεωνίδα Σιδέρη, το λοχαγό της Πολιτοφυλακής Γ. Κολλημένο και τον Θοδωράκη Κουλίτσα και άλλες δυο ομάδες με επικεφαλής τον καπετάνιο του τάγματος Γιάννη (Ορέστη Μακρή), με ένα οπλοπολυβόλο, αυτόματα, αραβίδες και χειροβομβίδες πιάνουν όλους τους δρόμους που οδηγούν στην πλατεία και με σύνθημα την πρώτη ριπή του οπλοπολυβόλου, εξαπολύουν ένα δυνατό «μπαραζ» συνεχές από πυρά, προς την πλατεία και την κεντρική λεωφόρο, ενάντια στα μπουλούκια των τσολιάδων. Οι απώλειες τους είναι πολύ βαριές. Τραυματίζεται θανάσιμα και ο αρχηγός τους αντισυνταγματάρχης, που προσπαθούσε να εμψυχώσει τους τσολιάδες, όρθιος στη μέση της πλατείας. Ο εχθρός δεν περίμενε αυτό το καινούργιο δυνατό χτύπημα. Αμύνεται απεγνωσμένα και ενώ είχε πρόθεση να εξαπολύσει επίθεση, υποχρεώνεται να μείνει καλυμμένος στην πλατεία και στη λεωφόρο μέχρι το ύψος του σχολείου.

Οι δυο ομάδες του Θοδωράκη Κουλίτσα και του Κολλημένου δίνουν σκληρή μάχη με τους τσολιάδες, γιατί είναι εκτεθειμένοι στα πυρά τους.

Καλύπτονται πίσω από γωνίες και κολώνες. Σ' αυτή τη σύγκρουση πέφτει «νεκρός» ο Θοδωράκης Κουλίτσας.

Παρένθεση: Γράφω σε εισαγωγικά τη λέξη «νεκρός», γιατί ο Θοδωράκης ζει! Βρίσκεται στην Καισαριανή. Τραυματίστηκε βαριά. Τον πήραν οι γερμανοί. Λευτερώθηκε όταν έφυγαν οι χιτλερικοί.

Οι τσολιάδες αρχίζουν να μαζεύουν τους νεκρούς τους και τους τραυματίες και σιγά - σιγά συμπτύσσονται προς τη βάση εξόρμησής τους, στην Κάτω Καισαριανή (Άγιο Νικόλα). Ξεσπάει θύελλα ενθουσιασμού από το λαό της Καισαριανής.

Με τις φωνές, τα συνθήματα και τα χωνιά, επιτείνουν τη σύγκρουση και τον πανικό στους γερμανοτσολιάδες.

Τα χωνιά ρίχνουν παραπλανητικά συνθήματα, δήθεν διαταγές όπως:

«Ο 4ος και ο 5ος λόχος να επιτεθούν αμέσως, να κόψουν την υποχώρηση των φασιστών», «Γενική έφοδος! ελασίτες προχωρείτε - προχωρείτε», «Θάνατος στους γερμανοτσολιάδες» και άλλα.

Όλες τώρα οι ομάδες του 1ου και 2ου λόχου χτυπούν τον εχθρό.

Αραιώνουν τα πυρά μας. Τα πυρομαχικά μας τελειώνουν. Που να ήξερε αυτή τη λεπτομέρεια ο Πλυτζανόπουλος. Σε δέκα λεπτά δε θα είχαμε να ριζούμε ούτε μια σφαίρα. Η θέση μας ήταν πολύ δύσκολη. Από στιγμή σε στιγμή, αν επέμενε ο εχθρός, αντιμετωπίζαμε την πλήρη εξόντωσή μας. Το σούρουπο που ερχόταν, ήταν ο καλύτερός μας σύμμαχος. Μας έσωσε κι εμάς και το λαό της Καισαριανής απ' τη σφαγή των γερμανοτσολιάδων. Όμως τη νύχτα τη φοβόταν αυτοί, «όπως ο διάολος το λιβάνι». Μένουν ως το σούρουπο στη λεωφόρο Ψητού και φεύγουν ντροπισμένοι.

Απώλειες του ΕΛΑΣ:

1 αξιωματικός «νεκρός» (Ο Θοδωράκης Κουλίτσας).

3 μαχητές νεκροί.

4 αιχμάλωτοι (εκτελέστηκαν οι τρεις).

6 ελαφρά τραυματισμένοι.

Απώλειες γερμανοτσολιάδων - μπουραντάδων:

24 νεκροί και 36 τραυματίες.

1 αντισυνταγματάρχης νεκρός.

1 ανθυπολοχαγός νεκρός.

Το Σάββατο 22.4.44 και την Κυριακή 23.4.44. ήρθαν πάλι ως τη λεωφόρο Υμηττού, αιφνιδιαστικά και τρομοκρατούσαν το λαό της Κάτω Καισαριανής και του Βύρωνα, με ξυλοδαρμούς και συλλήψεις αθώων πολιτών. Έφυγαν, αφού παρέμειναν περίπου 1 ώρα, φοβούμενοι επίθεση του ΕΛΑΣ.

Αυτές τις δυο μέρες το κύριο χτύπημά τους δεν ήταν η Καισαριανή, αλλά η Καλλιθέα, Νέα Σμύρνη, Κατσιπόδι.

Οι δυνάμεις μας της Καισαριανής δεν απάντησαν με χτυπήματα, γιατί οι ελάχιστες σφαίρες που μας είχαν μείνει και τα πιστόλια, μάς χρειάζονταν πλέον για έσχατη άμυνα. Τα αυτόματα και οι αραβίδες είχαν μετατραπεί σε απλά ρόπαλα.

Χρειάστηκαν 20 μέρες για να εφοδιαστούμε ξανά με πυρομαχικά. Μας έστειλαν αργότερα (τον Ιούνιο) και 15 νέα αυτόματα που τα μάζεψε το Α' Σώμα απ' τα άλλα συντάγματα, που δεν δέχονταν επιθέσεις εκείνη την εποχή.

Ευτυχώς, σ' αυτό το διάστημα δεν έγινε καμιά επίθεση των τσολιάδων.

Είχαμε καταφέρει να κρατήσουμε μυστική την πλήρη έλλειψη πυρομαχικών.

Παραθέτω πιο κάτω τη διασωθείσα επίσημη αναφορά της 1ης ταξιαρχίας προς το Α' Σώμα Στρατού, υπ' αρ. 32. που αναφέρεται στην πιο πάνω μάχη.

1 Ταξιαρχία

Αριθ. 32

ΠΡΟΣ ΤΟ Α' ΣΩΜΑ ΣΤΡΑΤΟΥ

Την 21ην Απριλίου έ.έ. ημέραν Παρασκευήν και περί την 13ην ώραν, τα ελληνόφωνα μισθοφορικά τμήματα του κατακτητού εξαπέλωσαν νέαν τρομοκρατικήν επίθεση κατά του λαού της Καισαριανής. αφού δεν κατόρθωσαν στις προηγούμενες επιδρομές τους να καταβάλουν και γονατίσουν την αγωνιστική δύναμη του λαού για τη ζωή και τη λευτεριά του. Η επίθεση του εχθρού ήτο αιφνιδιαστική και καλά οργανωμένη. Έλαβον μέρος μεγάλες δυνάμεις γερμανοτσολιάδων περί τους 400, με επικεφαλής τούτων τον Πλυτζανόπουλο και σώματα χωροφυλακής, ασφαλείας και χαφιέδες (περί 200) με επικεφαλής τους μπουραντάδες και σία.

Προτού μπουν μέσα στην Καισαριανή περικύκλωσαν το συνοικισμό με σοβαρές δυνάμεις.

α) Έπιασαν επίκαιρα σημεία — διαβάσεις από Παγκράτι — Βύρωνα προς Καισαριανή.

β) Προώθησαν τμήματά τους ανάμεσα στους συνοικισμούς Ζωγράφου — Ν. Ελβετία και κατέλαβαν υψώματα τέτοια, που είχαν υπό τον έλεγχό τους όλες τας παρόδους των συνοικιών τούτων.

γ) Κατέλαβαν το ύψωμα Νεράιδα που δεσπόζει των συνοικισμών Γούβας — Υμηττού.

δ) Άλλα τμήματα του εχθρού προωθήθηκαν προς Καισαριανήν από το άλσος των Κουπονίων.

Η έναρξις της επίθεσης έγινε από δυνάμεις που κατέφθασαν από τον κεντρικόν δρόμον της Καισαριανής με 15 φορτηγά αυτοκίνητα και 8 επιβατικά των Ε Σ -Ε Σ και που αμέσως άρχισαν να τρομοκρατούν τον πληθυσμό με πυροβολισμούς και με πιο βίαια και βάρβαρα μέσα. Επακολούθησαν ένοπλοι συγκρούσεις με τα τμήματά μας. που αμέσως συνεκροτήθησαν κατά μικρές ομάδες με συμμετοχήν του οργανωμένου στις εθνικοαπελευθερωτικές οργανώσεις λαού της Καισαριανής.

Όλο το απόγευμα και μέχρι τις 17.30 σκληραί μάχαι διεξήγοντο μέσα στους δρόμους της Καισαριανής. Στο συνοικισμό Ζωγράφου μια μικρή ομάδα έβαλε με το οπλοπολυβόλο ένα αυτοκίνητο γεμάτο τσολιάδες και το εξηνάγκασε να γυρίσει πίσω.

Φονικές για τον εχθρό συγκρούσεις έλαβον χώρα στη Γούβα και κατά την κατάληψη από τον εχθρό του υψώματος Νεράιδα — Υμηττού και περιορισμένες στον Άγιο Ιωάννη.

Τον εχθρό τον αντιμετώπισαν όχι περισσότεροι από 60 ένοπλοι αγωνισταί μας. Οι ολιγάριθμοι όμως αυτοί υπερασπισταί του αγωνιζόμενου λαού της Αθήνας και ιδιαίτερα της Καισαριανής με την παλικαρία στάση τους, τον ηρωισμό, την αυτοθυσία τους και με την πίστη που έκαίγε στα στήθια τους για το δίκαιο αγώνα τους. αλλά και με την ενεργό συμμετοχή του πλείστου μέρους του λαού, έδωσαν γερά και φονικά χτυπήματα στον άνανδρο και βάρβαρο επιδρομέα.

Απόλλειες εχθρού. Στην Καισαριανή περίπου 50 νεκροί και τραυματαί μεταξύ των οποίων και δυο αξιωματικοί, των γερμανοτσολιάδων.

Στη Γούβα άλλοι 10.

Απόλλειες δικές μας. Ο διοικητής ενός λόχου Καισαριανής ανεβασμένος στο πόστο του λοχαγού από τη βάση. Έπεσε ηρωικά σαν λαϊκός ηγέτης φωνάζοντας «Ζήτω το Εθνικό Απελευθερωτικό Μέτωπο του λαού μας. Φυλάξτε το οπλ/λο» και τρεις (3) ακόμη νεκροί, έξι (6) τραυματίες και πέντε (5) συλληφθέντες αφού έριξαν και την τελευταία σφαίρα που είχαν. Χάσαμε μόνο αυτόματα και μερικά πιστόλια που ήταν στα χέρια εκείνων που σκοτώθηκαν ή τραυματίστηκαν.

Τους πήραμε όμως και εμείς μερικά μακρύκαννα και μερικά πιστόλια. Καθ' όλην τη διάρκεια των μαχών μαχηταί μας και αγωνισταί όλων των οργανώσεών μας καλούσαν μ' όλα τα μέσα (τηλεβόες κλπ) τον λαό των γειτονικών συνοικιών (Δουργούτι, Νέο Κόσμου, Γούβας, Αγ. Γιάννη, Κατσιπόδι) σε μαζικές εκδηλώσεις διαμαρτυρίας.

Βανδαλισμοί των προδοτών. Οι γερμανοτσολιάδες δε σεβάστηκαν ούτε τα γυναικόπαιδα και το φιλήσυχο κόσμο, που ήταν συγκεντρωμένος στο πανηγύρι του ναού της Ζωοδόχου Πηγής (Ν. Ελβετία). Τον τρομοκράτησαν, τον διέλυσαν με το βιαιότερο τρόπο με πυροβολισμούς και χειροβομβίδες και έκαναν χρήση ακόμη και όλμων. Τραυμάτισαν πολλούς μεταξύ των οποίων και πολλά γυναικόπαιδα.

Έκαναν συλλήψεις. Μια γυναίκα που τους εμπόδιζε να μπουν στο σπίτι της την εξετέλεσαν επί τόπου.

Την 17.30. οι συγκρούσεις προσωρινά διεκόπησαν. Η αντίδραση απέσυρε από το κέντρο της Καισαριανής τα τμήματά της. Την επομένη Σάββατον, αι συγκρούσεις επανελήφθησαν όχι όμως σε μεγάλη έκταση.

Την Κυριακή εξαπελύθη νέα και σε μεγαλύτερη έκταση η επίθεση των προδοτών, σε όλη σχεδόν την περιοχή της ταξιαρχίας (από Αμπελοκήπους - Ζωγράφου - Καισαριανή — Παγκράτι - Γούβα - Ν. Κόσμο μέχρι Καλλιθέας Χαροκόπου).

Έκθεση για τα γεγονότα του Σαββάτου και Κυριακής θα σας υποβάλουμε μόλις συγκεντρώσουμε στοιχεία.

Γενικά έχουμε να παρατηρήσουμε ότι το αγωνιστικό πνεύμα του λαού των συνοικιών μας είναι ανεπτυγμένο, που το κρατάν

ψηλά τα γερά και φονικά χτυπήματα που δίνουμε στους εχθρούς μας. Αμφιβάλλουμε όμως αν θα κατορθώσουμε και στο μέλλον να δίνουμε μάχες με εχθρό εφοδιασμένο από τον κατακτητή με άφθονα πολεμικά μέσα, καθ' ην στιγμήν τα ολιγάριθμα πυρομαχικά μας εξηντλήθησαν ολοσχερώς με τις τελευταίες μάχες και υπάρχει κίνδυνος αν δεν εφοδιαστούμε εγκαίρως με ελαφρόν οπλισμό και με ανάλογο αριθμό πυρομαχικών να μη διατηρηθεί το ηθικό όχι μόνο τον λαού, αλλά και των μαχητών μας στο υψηλό επίπεδο που βρίσκεται τώρα.

Πάτροκλος-Κοσμάς

10. 28.4.44. ΤΟ ΚΑΣΤΡΟ ΤΟΥ ΥΜΗΤΤΟΥ

«Μαχαίρι στο λαό, φωτιά, κρεμάλα
και περασμένοι αραδαριά με μπάλα!
Τα θύματα βουνό και στην κορυφή
ξένοι και ντόπιοι φονιάδες αδερφοί!»
Κ. Βάρναλης

Έχουν γραφτεί πολλά για τα τρία παλικάρια του ΕΛΑΣ, το διμοιρίτη ΔΗΜΗΤΡΗ ΑΥΓΕΡΗ και τους μαχητές ΚΩΣΤΑ ΦΟΛΤΟΠΟΥΛΟ και ΘΑΝΑΣΗ ΚΙΟΚΜΕΝΙΔΗ, που με τη μεγάλη θυσία τους στο σπιτάκι του Υμηττού, έγιναν το σύμβολο της γρανιτένιας απόφασης του λαού μας να τα δώσει όλα για τη λευτεριά της Πατρίδας. Ο ηρωικός τους θάνατος έγινε ο φωτεινός ήλιος που καθοδηγούσε τους μαχητές του ΕΛΑΣ στον ένοπλο αγώνα τους, ενάντια στο φασισμό.

Σ' αυτό το κεφάλαιο δε θα επαναλάβω τις λεπτομέρειες αυτής της μεγάλης θυσίας των τριών ηρώων μας, θ' ασχοληθώ με μια άλλη πτυχή αυτής της μάχης, που ενώ είναι σίγουρο πως απασχολεί τους μελετητές της Ιστορίας της Αντίστασης, κανείς μέχρι σήμερα δεν έδωσε απάντηση σε μια απορία που είχε από τότε ο λαός μας και που σε μερικές περιπτώσεις είχε μετατραπεί και σε «κατηγορά» για τα υπεύθυνα στελέχη του 2^{ου} συντάγματος και των ταγμάτων.

Και να η απορία! «Γιατί οι υπόλοιπες δυνάμεις του Ηου τάγματος, μα ακόμη και του συντάγματος ολόκληρου, δε βοήθησαν τους τρεις λεβέντες με χτυπήματα έξω απ' τον κλοιό του λόχου των γερμανοτσολιάδων και της διμοιρίας των γερμανών που ήταν καθλωμένοι στα υψώματα γύρω από το Κάστρο του Υμηττού; Δε θα μπορούσαν άραγε να κινητοποιηθούν γρήγορα 3-4 ομάδες με αυτόματα και αραβίδες, να αναγκάσουν τους εχθρούς σε αναδίπλωση και να βρουν ευκαιρία τα τρία παλικάρια μας να φύγουν;»

Σωστή η απορία, αλλά να ποια ήταν και η σκληρή πραγματικότητα, που καταδίκασε τα παιδιά μας να βρουν τον ηρωικό θάνατο τελείως αβοήθητα.

α) Η κινητοποίηση από το σύνταγμα και τα τάγματα πραγματοποιήθηκε αμέσως. Χρειάστηκαν γι αυτό περίπου δυο ώρες, με τα πρωτόγονα μέσα συνδέσμων, τις αποστάσεις από συνοικία σε συνοικία και την ιδιομορφία στρατωνισμού των ελαστών.

β) Απ' αυτή την κινητοποίηση διαπιστώθηκε Η ΠΛΗΡΗΣ ΑΔΥΝΑΜΙΑ ΜΑΣ να συγκεντρώσουμε τις απαραίτητες δυνάμεις με αυτόματα και μακρύκαννα, για να εκτοπίσουμε τον εχθρό απ' τα υψώματα που κατείχε.

Το Ηο τάγμα της Καισαριανής δεν είχε ούτε μια σφαίρα για βαριά όπλα, διέθετε μόνο μερικά πιστόλια. Το Ιο τάγμα του Μουστάκια (Γ. Ζαφειρόπουλου) επίσης δεν είχε πυρομαχικά. Τα είχαμε ξοδέψει όλα στις μάχες της 21-23.4.44.

Τα ίδια και χειρότερα συνέβαιναν στο Ηο τάγμα του Λευτέρη (Γ. Κυριακίδη).

Ο μισός οπλισμός αυτού του τάγματος ήταν κρυμμένος σ ε καινούργια πρόχειρη αποθήκη μετά τις πρόσφατες μάχες, μέχρι να γίνει ο εφοδιασμός σε πυρομαχικά και στάθηκε αδύνατο να βρεθεί σε αυτές τις στιγμές ο αποθηκάριος, παρά τις υπεράνθρωπες προσπάθειες του καπετάν Λευτέρη. Αλλά κι αν τον έβρισκαν, τα πυρομαχικά στην αποθήκη ήταν ελάχιστα. Ο δε άλλος μισός οπλισμός του τάγματος βρισκόταν μέσα στο Κάστρο του Υμηττού. Το σπιτάκι αυτό ήταν η δεύτερη καινούργια αποθήκη οπλισμού του Ηου τάγματος και γι αυτόν ακριβώς το λόγο έγινε και η αιφνιδιαστική επίθεση του εχθρού, ύστερα από προδοσία.

Έτσι και ο Λευτέρης, ενώ κινητοποίησε γρήγορα ολόκληρο το Ηο τάγμα, δεν μπόρεσε να χτυπήσει, γιατί διέθετε κι αυτός μερικά πιστόλια άχρηστα για χτύπημα ενάντια σε εχθρό, που για να τον πλησιάσεις σε απόσταση βολής πιστολιού, έπρεπε να περάσεις ακάλυπτος και κάτω από τα πυρά του, τουλάχιστον 50 μέτρα στα χωράφια.

Ο τραγικός θάνατος των ηρώων μας και η πλήρης αδυναμία μας να εκτελέσουμε οποιαδήποτε στρατιωτική επιχείρηση, μας συγκλόνησε κυριολεκτικά τότε και θέσαμε ωμά, όλα τα στελέχη του συντάγματος και των ταγμάτων, προς την 1η ταξιαρχία, θέμα των πυρομαχικών κατ' αρχήν και των νέων όπλων σε συνέχεια: «Δεν μπορούμε να ζητήσουμε τίποτα πλέον από τους μαχητές μας, αν προηγούμενα δεν εφοδιαστούμε με σφαίρες. Κι αν δε γίνει αυτό σύντομα, πριν δεχτούμε νέο χτύπημα, τότε θάνατι πάρα πολύ δύσκολο να ζαναφτιάξουμε τον ΕΛΑΣ του 2ου συντάγματος. Ο λαός θα χάσει την εμπιστοσύνη που έχει σήμερα σε μας, θα απογοητευθεί, με όλες τις συνέπειες μιας τέτοιας πτώσης του ηθικού του».

Και πραγματικά το Α' Σώμα του ΕΛΑΣ ανταποκρίθηκε αμέσως στις ανάγκες μας. Πολύ γρήγορα εφοδιαστήκαμε με τα απαραίτητα πυρομαχικά. Κάναμε και από μόνοι μας παράλληλες προσπάθειες για απόκτηση βλημάτων. Ευτυχώς άργησαν και οι γερμανοτσολιάδες να μας ζαναχτυπήσουν. Εφάρμοζαν τότε την τρομοκρατία των μαζικών εκτελέσεων, σε αντίποινα για τις απώλειες που τους είχαμε προκαλέσει.

Πέσε στα γόνατα, προσκίνα το πανάγιο χόμα
 με την ψυχή κατάκορφα στον ουρανό υψωμένη,
 όποιος και νάσαι, όθε και νάσαι κι ότι άνθρωπος νάσαι!
 Πότερο, αν είσαι του Λαού ζωμάχος χερομάχος,
 φτωχόπαιδο, που αθέλητα σε βάλαν να καρφώσεις
 τον αδελφό σου αντίκρα σου - με μάνα εσύ και κείνος!
 Ετούτ' η μάντρα αγνάγια σου το σύνορο του κόσμου
 Σ' αυτή πάω βρόντηξεν ο Διγενής το χάρο
 Είτανε μέρα του Μαγιού, φως όλα μέσα κι έξω
 (έξω τα χρυσολούλουδα και μέσα η καλωσύνη)
 που αράδιασε πα στο σοβά πιστάγκωνα δεμένους
 και θέρισε με μπαταρίες οχτρός ελληνομάχος
 όχι έναν όχι δυο και τρεις, διακόσια παλικάρια.
 Δεν ήρθαν μελλοθάνατοι με κλάμα και λαχτάρα,
 μον' ήρθανε μελλόγαμπροι με χορό και τραγούδι.
 Και πρώτος άρχος του χορού, δυο μπόγια πάνου απ' όλους
 κι από το χάρο τρεις φορές πιο πάνου ο Ναπολέος.
 Κι είναι από τότες Μάης εδώ φως όλα μέσα κι έξω.
 Κόλλα τ' αφτί και την καρδιά στο ματωμένο χόμα
 στο κάτω κόσμο τραγουδάνε πάντα και χορεύουν
 κι αν κάπου ανάκουστος καημός θολώνει τη λαλιά τους.
 δεν είναι που τη μάνα τους τη μαύρη αναλογιούνται
 παρά που τους προδώσαν απορρίμματα δικά μας.
 Κι αν πέσανε για το λαό νικήσαν οι προδότες,
 που τώρα εδώ κατάχρυσοι περνούν και βλαστημάνε
 και τώρα πια τους μάχονται και τους ζανασκοτώνουν!
 Σιχαίνεσαι τους ζωντανούς! Μη κλαις τους σκοτωμένους!
 Απ' τα ιερά τους κόκκαλα. πρώτη του Μάη και πάλι,
 θα ξεπηδήσει ο καθαρός κι η λευτεριά του ανθρώπου.
 Κι είναι χιλιάδες στην Ελλάδα όμοιοι πανάγιοι τάφοι.

Κώστας Βάρναλης

11. 1.5.44.ΕΚΤΕΛΕΣΗ ΤΩΝ 200. ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ ΠΕΝΘΟΥΣ ΚΑΙ ΚΑΤΑΡΕΣ ΤΟΥ ΛΑΟΥ ΤΗΣ ΚΑΙΣΑΡΙΑΝΗΣ. ΟΡΓΙΟ ΕΚΤΕΛΕΣΕΩΝ

Από τις 23.4.44 ως τις αρχές Ιούνη, δηλαδή περίπου ενάμιση μήνα, οι γερμανοτσοβιάδες δεν τολμούν να πραγματοποιήσουν σοβαρή επίθεση στις ανατολικές συνοικίες. Το ηθικό τους βρίσκεται πολύ πιο κάτω από το μηδέν. Οι απώλειες τους είναι βαριές και δυσαναπλήρωτες.

Οι μεγάλες νίκες του Κόκκινου Στρατού που πλησιάζει στα Βαλκάνια, η δημιουργία του δεύτερου μετώπου απ' τους άλλους συμμάχους, η επίτευξη της «Εθνικής Ενότητας» με τους αστούς πολιτικούς που βρίσκονται στη Μέση Ανατολή, το φούντωμα του ανταρτοπόλεμου από το Ταϊνάρω ως τον Έβρο, με τα ισχυρά χτυπήματα ενάντια στα γερμανοφασιστικά στρατεύματα που αντιμετωπίζουν κιάλας τον κίνδυνο εγκλωβισμού τους και προσανατολίζονται για γρήγορη εκκένωση της Ελλάδας, οι βαριές απώλειες που έχουν υποστεί οι ταγματαλήτες και οι μπουραντάδες στις απόπειρες που έκαναν μέχρι τώρα να λυγίσουν το λαό των ανατολικών συνοικιών, η διάθεση τμημάτων τους στις εκκαθαριστικές επιχειρήσεις των γερμανών ενάντια στους αντάρτες του βουνού και η τέλεια άγνοια τους στον πόλεμο κατοικημένου χώρου, τους φέρνουν σε πλήρη αδυναμία να εξαπολύσουν επιθέσεις ενάντια στον ΕΛΑΣ των συνοικιών μας.

Τους χρειάζεται χρόνος και αίμα για να στηρίξουν με δεκανίκια το ηθικό τους και να ζαναρχίσουν τα μπλόκα.

Στο μεταξύ οι «ηγέτες» των γερμανοτσοβιάδων με την καθοδήγηση του στρατηγού ΣΙΜΑΝΑ και με την άμεση συμμετοχή γερμανικών δυνάμεων, δεν παραμένουν αδρανείς. Εξαπολούν ένα κτηνώδες τρομοκρατικό όργιο, με τη μορφή μαζικών εκτελέσεων των αγωνιστών που έχουν στα χέρια τους.

«Σίγουρη δουλειά!» Σκοτώνουν ομαδικά και άνανδρα τους αιχμάλωτους αγωνιστές, στελέχη του αγώνα, χωρίς να κινδυνεύουν απ' το αλάθευτο βόλι του ΕΛΑΣΙΤΗ. Πιστεύουν πως θα φοβίσουν το λαό με το μακελειό που εξαπέλυσαν. Αλλά και πάλι πέσαν έξω στους υπολογισμούς τους.

Στις 27.4.44, εκτελούν στο Γουδί 20 αγωνιστές σαν αντίποινα για τον αφοπλισμό και το θάνατο δυο γερμανοτσοβιάδων και ενός χαφιέ της Ειδικής Ασφάλειας σε σύγκρουση με περίπολο του ΕΛΑΣ («Ελεύθερον Βήμα» 28.4.44).

Στις 1.5.44, εκτελούν οι γερμανοί στο Σκοπευτήριο 200 Ακροναυπιώτες, Αναφιώτες και άλλους εξόριστους.

Την ίδια μέρα «έλληνες» εθελοντές εκτελούν άλλους 100 ομήρους («Ελεύθερον Βήμα» 2.5.44).

Στις 2.5.44, εκτελούν οι γερμανοτσοβιάδες 110 αγωνιστές σε αντίποινα για το θάνατο πολλών τσοβιάδων στις μάχες. Την ίδια μέρα εκτελούν ακόμη 30 αγωνιστές και απαγχονίζουν άλλους 10. («Ελεύθερον Βήμα» 3.5.44).

Στις 3.5.44, τουφεκίζουν 50 αγωνιστές και απαγχονίζουν άλλους 10, σαν αντίποινα για τις απώλειες τους στις μάχες. («Ελεύθερον Βήμα» 4.5.44).

Στις 11.5.44 τουφεκίζουν 100 αγωνιστές για αντίποινα («Ελεύθερον Βήμα» (12.5.44).

Στις 18.5.44, απαγχονίζουν 10 («Ελεύθερον Βήμα»).

Στις 28.5.44, απαγχονίζουν 10 («Ελεύθερον Βήμα»).

Στις 1.6.44, απαγχονίζουν 10 («Ελεύθερον Βήμα»).

... και έπεται η συνέχεια...

Με άλλα λόγια από τις 27.4.44 μέχρι την 1.6.44, δηλαδή μέσα σε ένα μήνα, εκτέλεσαν «επίσημα» 677 δεσμώτες αγωνιστές, ξέχωρα από αυτούς που εξόντωνσαν, χωρίς να τους φέρον στην δημοσιότητα.

Τέτοια «παλικάρια» λοιπόν μπορούσαν οι μεταδεκεμβριανές κυβερνήσεις να τα λησμονήσουν και να μην τους αποδώσουν «τίτλους και τιμές πατριωτών»; Ξέχασαν μόνο να δανειστούν από τις αποθήκες του Χίτλερ και του Χίμλερ μερικά «παράσημα», να τα προσθέσουν στα δικά τους και να κοσμήσουν τα «στήθη» των αισχρών «παλικαράδων» που μακέλεψαν τα πιο αγνά κι αφοσιωμένα παιδιά του λαού μας. Είχαν βέβαια, κάποιο «ιερό σκοπό», να φοβίσουν το μαχόμενο για τη λευτεριά του λαού. Είχαν πάρει και το πράσινο φως, όχι μόνο απ' τους γερμανούς, αλλά κι απ' τους άγγλους ιμπεριαλιστές, που έβλεπαν πανικοβλημένοι να τους ξεφεύγει η Ελλάδα, ύστερα από 120 χρόνια μόνιμης υποδούλωσής της στα αποικιακά ιμπεριαλιστικά συμφέροντά τους.

Δε θα ξεχάσω ποτέ όσο ζω το ομαδικό κλάμα του λαού της Καισαριανής, που συνοδεύονταν από μουγκρητό μίσους και κατάρες, ενάντια στους δολοφόνους και τους προδότες, την ημέρα της εκτέλεσης των 200 στο Σκοπευτήριο. Η αιμάτινη γραμμή στην ασφαλτο, που άφησαν τα φορτηγά με τους στοιβαγμένους, εκτελεσμένους συντρόφους μας, είχε γίνει ολόκληρη την ημέρα λαϊκό προσκόνημα.

Αντί να φοβίσουν και να λυγίσουν το λαό μας, τον πεισιμάτωσαν ακόμη πιο πολύ. Βλέπαμε καθαρά, πως η μόνη μας ελπίδα ήταν η αντίσταση ως το τέλος. Οι εχθροί, ήταν αδίστακτοι εγκληματίες. Κολυπούσαν στο αίμα του λαού μας. Περιμέναν σαν τα κοράκια να λυγίσουμε για να μας κατασπαράξουν ολοκληρωτικά.

Ένας λοιπόν ήταν ο δρόμος: ΑΓΩΝΑΣ και πάλι ΑΓΩΝΑΣ! Πυρομαχικά, πυρομαχικά, όπλα. Κι άλλα όπλα. ΣΤΑ ΟΠΛΑ! ΣΤΑ ΟΠΛΑ ΑΔΕΡΦΙΑ!

Για την πλήρη διάλυση και εξόντωση των εγκληματικών συμμοριών πούχαν γίνει αδίσταχτα όργανα των γερμανοφασιστών και των δόλιων ιμπεριαλιστών.

12. 16.5.44. ΑΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΑΠΩΛΕΙΩΝ ΤΟΥ «ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ». ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΤΩΝ ΦΡΟΥΡΑΡΧΕΙΩΝ

Στα τρία προηγούμενα κεφάλαια διαπιστώνουμε πως ο ΕΛΑΣ των ανατολικών συνοικιών (2ο σύνταγμα), έχει μείνει απ' τις 23.4.44 δίχως σφαίρες. Είναι ουσιαστικά άοπλος. Το μόνο όπλο του, η απόφασή του να υπερασπίσει το λαό των συνοικιών μας με τα δόντια και τα νύχια.

Αλλά κι ο εχθρός στο ίδιο διάστημα είναι τελειώς «ανήμπορος» να συνεχίσει τις επιθέσεις του, για τελειώς όμως διαφορετικούς λόγους.

Δεν ήταν τυχαίο το γεγονός της αλλαγής ταχτικής του, δηλαδή αντί των τρομοκρατικών επιθέσεων στις συνοικίες, να εκτελούν καθημερινά και μαζικά τους φυλακισμένους αγωνιστές. Με τη μέθοδο των μαζικών εκτελέσεων ήθελαν να κερδίσουν χρόνο, χωρίς να μειώσουν την τρομοκρατία.

Ας δούμε πιο αναλυτικά, ποια ήταν τα προβλήματα που αντιμετώπιζαν ο Σιμάνα, ο Πλυτζανόπουλος και το επιτελείο τους. Οι απώλειες τους στο διάστημα από 1.12.43 έως 1.5.44, από τις μάχες στις ανατολικές συνοικίες και από τις ενέδρες του ΕΛΑΣ στις περιπόλους τους και τα «ζεβρακόματά» τους, ήταν βαρύτατες. Έφτασαν πάνω από το 50% της όλης δύναμής τους. Το Υπουργείο Εσωτερικών ανακοινώνει στις εφημερίδες («Ελεύθερον Βήμα» 16.5.44), τον πιο κάτω επίσημο απολογισμό των νεκρών τους.

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΙΣ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΕΣΩ ΤΕΡΙΚΩΝ

ΝΕΚΡΟΙ, των Ταγμάτων Ασφαλείας και των Σωμάτων Ασφαλείας από 1.12.43 έως 1.5.44:

- 1) Αξιωματικοί 12
- 2) Υπαξιωματικοί 25
- 3) Οπλίται 813!

Αν σ' αυτούς προσθέσουμε τώρα τους τραυματίες και τους λιποτάχτες και τη μεταφορά τμημάτων τους σε μάχες με τους αντάρτες του Βουνού, τότε μπορούμε να εξηγήσουμε την αλλαγή ταχτικής τους και την προσωρινή, για ενάμιση μήνα, διακοπή των επιθέσεων τους.

Είχαν μεν άφθονα όπλα από τους γερμανοφασίστες, αλλά αντιμετώπιζαν οξύτατο το πρόβλημα των εφεδρειών και της αντικατάστασης των απωλειών τους σε έμπυχο υλικό. Δεν εύρισκαν εύκολα προδότες ανάμεσα στα παιδιά του ελληνικού λαού. Όταν ίδρυσαν τα «Τάγματα Ασφαλείας», τα επάνδρωσαν με όλα τα σκουπίδια (Λούμπεν) που μπόρεσαν να βρουν μέσα στη νεολαία μας, εκμεταλλεζόμενοι την πείνα και την ανέχειά τους. Το 90% των γερμανοτσολιάδων κατατάχτηκαν για να λύσουν το οικονομικό τους πρόβλημα. Ήξεραν πως οι γερμανοί και τα συνειδητά ελληνόφωνα όργανά τους, τους προόριζαν για να τους ριζούν ενάντια στ' αδέρφια τους και σιγά - σιγά θα τους βούταγαν ως το λαιμό στο αίμα του ελληνικού λαού. Ήταν όμως γλυκιά και η караβάνα, τα ζεστά ρούχα, ο μισθός και τα τυχερά απ' τις ληστείες στα σπίτια του λαού στις επιδρομές τους. Ποτέ όμως δεν μπορούσαν να φανταστούν πως ο βασανισμένος λαός μας θα είχε τη δύναμη να τους τιμωρήσει όπως άξιζε σε προδότες, με το σιδερένιο χέρι του, τον ΕΛΑΣ.

Αυτή την εποχή όσοι είχαν μείνει στα Τάγματα Ασφαλείας, όχι απλώς είχαν χάσει το ηθικό τους, αλλά είχαν και τάση φυγής.

Ήταν μόνιμα πανικοβλημένοι, αντιδρούσαν κι οι περισσότεροι έψαχναν τρόπους για να αποφύγουν τις μάχες.

Έτσι γερμανοί και έλληνες προδότες προσπαθούσαν να ανασυγκροτήσουν τα τάγματά τους. Και πού να βρουν νέους εθελοντές;

Έψαχναν τα σκουπίδια των σκουπιδιών, όπως οι πεινασμένοι το χειμώνα του '41, για να βρουν να ντύσουν ένα γερμανοτσολιά και για να τους απαλλάξουν απ' το μόνιμο πανικό.

Μερικές ανακοινώσεις των γερμανών αρχηγών των Ταγμάτων Ασφαλείας στις εφημερίδες είναι χαρακτηριστικές του τρόπου, με

τον οποίο προσπαθούσαν να «αναπτερώσουν» το ηθικό των ταγματαλητών.

Στις 16.10.43 ανακοινώνει ο στρατηγός Στρόοπ στις εφημερίδες:

«Με την ημερομηνία της απ' εμού αναλήψεως της υπηρεσίας, υπήγαγον υπό τας διαταγάς μου την Ελληνικήν Αστυνομίαν, την Χωροφυλακήν και τα Τάγματα Ασφαλείας (Ευζώνων). Οι αναφερόμενοι σχηματισμοί χρησιμοποιούνται δια την τήρησιν της τάξεως και της ησυχίας. Εκάστη απόπειρα εναντίον ανδρών των εν λόγω σχηματισμών στρέφεται συνεπώς εναντίον της ασφαλείας της χώρας.

Εάν λάβουν χώραν εις το μέλλον απόπειραι εναντίον ανδρών της Αστυνομίας, της Χωροφυλακής και των Ταγμάτων Ασφαλείας, θα λάβω άνευ δισταγμού αυστηρότατα μέτρα εναντίον των δραστήων και των συμπαθούντων αυτούς κύκλων.

Εάν φονεύσουν οι πολιτικοί εγκληματίαι μέλη της Αστυνομίας, της Χωροφυλακής και των Ταγμάτων Ασφαλείας θα τυφεκίζεται εις κάθε περίπτωση αριθμός τις των ομοφρονών των εγκληματιών αυτών εκ των γνωστών εις την Αστυνομίαν.

Αθήναι 16.10.43

Ο ανώτατος αρχηγός των Ταγμάτων Ασφαλείας και Αστυνομίας Ελλάδος

Στρόοπ

Διοικητής ταξιαρχίας Ταγμάτων Ασφαλείας και Υποστράτηγος ΕΣ-ΕΣ...

Ο Στρόοπ ήταν ένα μεγάλο κάθαρμα και γνωστός για τη σκληρότητά του, όμως και ο Σιμάνα που τον διαδέχτηκε ήταν ακόμη χειρότερος.

Την 28.11.43. αφού ανήγγειλε την εκτέλεση 19 αγωνιστών, εδήλωνε:

«Είμαι διατεθειμένος να θέσω άνευ δισταγμών υπό την προστασία μου τους «πατριωτικούς» σκεπτόμενους Έλληνας, οι οποίοι, όπως ο γερμανικός στρατός, αντιμετωπίζουν την κομμουνιστική τρομοκρατία και αγωνίζονται ούτε υπέρ των μοναδικών αξιών του ευρωπαϊκού ως και ελληνικού πολιτισμού»

Και στις 17.12.43, ανακοινώνει στις εφημερίδες:

«...ως αντίποινα δια τα εγκλήματα ταύτα διέταξα τον τυφεκισμόν 20 κομμουνιστών. Εάν δεν σταματήσουν τα κατά των ελληνικών οργάνων ασφαλείας καταφερόμενα πλήγηματα ταύτα, την αυτήν θα υποστούν τύχην όλοι οι εις την εξουσίαν μου ευρισκόμενοι κομμουνισταί...».

Αλλά και οι έλληνες πολιτικοί και αξιωματικοί συνεργάτες των γερμανοφασιστών, όπως ο Ράλλης, ο Στυλιανός Γονατάς, ο συναγματάρχης Χ. Παπαθανασόπουλος, ο Πλυτζανόπουλος, ο Γκίνος και άλλοι, διατυπώνουν αυτήν την εποχή και την «κοσμοθεωρία» τους για να δικαιολογήσουν την προδοσία και την εξοντωτική δράση τους ενάντια στον αγωνιζόμενο λαό. Έλεγαν λοιπόν στους τσολιάδες: «...θα πάρουμε απ' τους γερμανούς όπλα (οι γερμανοί ήταν τα «κοροίδα»!), για να χτυπήσουμε και εξαλείψουμε τον ΕΛΑΣ.

Και κατόπιν αυτά τα ίδια όπλα θα τα στρέψουμε κατά των γερμανών όταν αποχωρούν. Έτσι και το «συμμαχικό» μας καθήκον θα εκτελέσουμε και την Ελλάδα θα απαλλάξουμε απ' τον κομμουνισμό...».

Τελικό όσοι ακολούθησαν αυτή τη «θεωρία» κατάληξαν να γίνουν οι εκτελεστές των απαίσιων ομαδικών εγκλημάτων των γερμανοφασιστών στην Ελλάδα και να χρησιμοποιηθούν από αυτούς ως οπισθοφυλακή κατά την υποχώρησή τους, με συνέπεια να δεχτούν οι γερμανοί λιγότερα χτυπήματα από τον ΕΛΑΣ που τους κυνηγούσε. Αλλά κι αυτοί οι ταγματαλήτες αντί να διαλύσουν και να εξοντώσουν τον ΕΛΑΣ, όπως έλεγε η «θεωρία» τους, διαλύθηκαν και εξοντώθηκαν οι ίδιοι μέσα σε ένα 24ωρο απ' τα παλικάρια του ΕΛΑΣ.

Μ' αυτές λοιπόν τις ανακοινώσεις των ΕΣ-ΕΣ για εγγύηση της σωματικής ακεραιότητας των ανδρών των σωμάτων ασφαλείας και τις «κοσμοθεωρίες» των «ελλήνων» ηγετών τους, προσπαθούσαν να σηκώσουν το ηθικό των γερμανοτσολιάδων και να δημιουργήσουν προϋποθέσεις για αναπλήρωση με νέους «εθελοντές», των απωλειών τους. Χρειάστηκαν ενάμιση μήνα, με τις μαζικές εκτελέσεις αντιπoiών και με τη βοήθεια της απαίσιας και βρωμερής «Ιντέλιτζενς Σέρβις» των εγγλέζων, για να αναπληρώσουν τα κενά τους.

Όμως σ' αυτό το διάστημα μαζέψαμε και μεις «σπυρί – σπυρί» τις σφαίρες που μας χρειαζόνταν. Κι όχι μόνο αυτό. Τα φρουραρχεία μας που τα είχε γεννήσει η ανάγκη του ιδιόμορφου ένοπλου αγώνα μας απ' τις πρώτες κι όλες μάχες με τον εχθρό, περνούν αυτή την εποχή σε πλήρη οργανωτική ανάπτυξη και μαζικοποιούνται σ' ολόκληρη την Αθήνα. Το Α' Σώμα Στρατού του ΕΛΑΣ είδε έγκαιρα την αναγκαιότητα της παραπέρα οργάνωσης και ανάπτυξης των φρουραρχείων και με διαταγή του και την απεριόριστη βοήθεια όλων των οργανώσεών μας, αναπτύξαμε γρήγορα τα φρουραρχεία μας σε κανονικές στρατιωτικές μονάδες. Οι μαχητές μας στρατωνίζονται πλέον μόνιμα σε κατάλληλους χώρους, με συσσίτιο, ρούχα, επιμελητεία, γιατρούς, κανονισμό κλπ.

Με την πλήρη ανάπτυξη των φρουραρχείων είχαμε πετύχει να καλύψουμε μια πολύ σοβαρή αδυναμία μας. Μηδενίσαμε το χρόνο που χρειαζόμαστε πριν για κινητοποίηση και συναγερμό των δυνάμεών μας στις περιπτώσεις επιθέσεων των γερμανοτσολιάδων. Αυτό ήταν ένα στοιχείο που είχε αποφασιστική σημασία στην παραπέρα εξέλιξη του ένοπλου αγώνα μας ως την ημέρα που λευτερώσαμε την αδόουλη Αθήνα μας.

13. 18.5.44 ΠΟΡΕΙΑ 100 ΕΝΟΠΛΩΝ ΑΠΟ ΚΑΙΣΑΡΙΑΝΗ ΚΑΙ ΚΑΤΑΘΕΣΗ ΣΤΕΦΑΝΟΥ ΣΤΟΝ ΑΓΙΟ ΓΕΡΑΣ ΙΜΟ. ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ ΤΟΥ ΣΑΚΕΛΛΑΡΙΟΥ

Ομπρός, παιδιά και δεν βολει μονάχος του ν' ανέβει ο ήλιος.

Σπρώχτε με γόνα και με στήθος, να τον βγάλουμε απ' τη λάσπη
σπρώχτε με στήθος και με γόνα να τον βγάλουμε απ' το γαίμα
σπρώχτε με χέρια και κεφάλια, για να στράψει ο ήλιος πνέμα.
Άγγελος Σικελιανός

Είμαστε χαρούμενοι κι αισιόδοξοι. Το τάγμα μας (της Καισαριανής) στο πρώτο 10ήμερο του Μάη έχει εφοδιαστεί με διπλάσια από πριν πυρομαχικά για αραβίδες και αυτόματα, τόσο απ' το Α' Σώμα Στρατού, όσο κι απ' τη μαύρη αγορά ορισμένων γερμανοτσολιάδων, που από χέρι σε χέρι έφτασαν ως το τάγμα.

Αλλά και ολόκληρο το 2^ο σύνταγμα έχει εφοδιαστεί ικανοποιητικά με πυρομαχικά. Η ανάπαυλα που μας «χάρισαν» οι εχθροί, μας έδωσε την δυνατότητα σε αυτό το μήνα να οργανωθούμε καλά.

Όλα έγιναν με τάξη και ακρίβεια. Δεν ξεχνάμε όμως και το ρητό του λαού μας: «Η αργία μήτηρ πάσης κακίας». Τι θα κάνουμε; Θα περιμένουμε να μας χτυπήσουν όπου θέλουν και όποτε θέλουν αυτοί; Ή πρέπει να αρχίσουμε και μεις αιφνιδιαστικά χτυπήματα στις βάσεις του εχθρού, σε χρόνο και χώρο που εμείς θα διαλέγουμε;

Η συμμαχική επίθεση ενάντια στο φασιστικό άξονα εξελίσσεται ραγδαία, με τις αλληπάλληλες νίκες και προελάσεις του Κόκκινου Στρατού. Ο εχθρός, κάθε μέρα που περνάει αδυνατίζει και πιο πολύ. Είναι καιρός λοιπόν, να περάσουμε σε αντεπίθεση και να αφαιρέσουμε σιγά - σιγά την πρωτοβουλία απ' αυτόν.

Στα Κουπόνια οι γερμανοί έχουν εγκαταστήσει μια ομάδα προδοτών ΕΣ-ΕΣ, με την επωνυμία: «Οργάνωσις Εθνικών Δυνάμεων Ελλάδος» (ΟΕΔΕ). Επικεφαλής της ομάδας είναι ο Μανιάτης και ο Νικολάου. Δεν τολμούν να εμφανιστούν και να αναμετρηθούν με τον ΕΛΑΣ. Κρύβονται και χτυπούν τη νύχτα ύπουλα τους απομονωμένους αγωνιστές και τυχαίους πολίτες. Έχουν άμεση σύνδεση και συνεργασία με το παράρτημα Γενικής Ασφάλειας Ζωγράφου του Σακελλαρίου. Τους υπολογίζουμε γύρω στους 15 άνδρες. Πρέπει το ταχύτερο να τους ξετρυπώσουμε από τις φωλιές τους και να ξεκαθαρίσουμε τα Κουπόνια απ' αυτήν την πληγή που πάει να μετατραπεί σε γάγγραινα στα πλευρά μας.

Η διοίκηση του τάγματος παίρνει έγκριση από το σύνταγμα να οργανώσει σε συνεργασία και με τις πολιτικές οργανώσεις της Καισαριανής, ένοπλη πορεία - συλλαλητήριο από την Άνω Καισαριανή προς τα Κουπόνια και αφού διασχίσουμε τη συνοικία απ' την ανατολή προς τη δύση, να καταθέσουμε στεφάνι στον Άγιο Γεράσιμο για τους 200 εκτελεσμένους Ακροναυπιώτες και Αναφιώτες της Πρωτομαγιάς. Θα είναι μια πρόκληση για τους ΟΕΔΕίτες να εμφανιστούν και να επιχειρήσουν επίθεση στους διαδηλωτές.

Γύρω στις 11 το πρωί της Πέμπτης (18-5-44), συγκεντρωθήκαμε περίπου 100. Οι μισοί είναι επονίτες και επονίτισσες και οι υπόλοιποι 50 ελασίτες του τάγματος ενισχυμένοι από πολιτοφύλακες. Οπλισμένοι όλοι με αυτόματα, αραβίδες και πιστόλια. Τα όπλα μας τα έχουμε καλά «καμουφλαρισμένα» και κρυμμένα, ώστε να μην μπορούν να τα δουν και φαινόμεστε και μεις σαν απλοί διαδηλωτές. Παίρνουμε και τις κατάλληλες θέσεις στη φάλαγγα της διαδήλωσης. Έχουμε και τα αετόπουλα απλωμένα ακτινωτά σαν «βεντάλια» για να μας προειδοποιούν έγκαιρα, για οποιαδήποτε ύποπτη κίνηση στις παρόδους.

Και ξεκινάμε:

Μπροστά δύο ταμπούρα και μια σάλπιγγα, πιο πίσω η ελληνική σημαία βουτηγμένη ο το αίμα των 200 εκτελεσμένων Ακροναυπιωτών και Αναφιωτών, αμέσως μετά ένα μεγάλο στεφάνι που το κρατούν ένας επονίτης και μια επονίτισσα.

Πιο πίσω, νεολαίοι και κοπέλες με επικεφαλής την Ασπασία Παπαθανασίου (Ελένη). Στις δύο πλευρές της φάλαγγας εξωτερικά βαδίζουν οι ελασίτες με επικεφαλής τις διοικήσεις του τάγματος και των λόχων και οι πολιτοφύλακες με τον αρχηγό τους Κολημένο. Κρυμμένα και έτοιμα τα όπλα μας. Τραγουδάμε το «Επέσατε θύματα» και αντάρτικα τραγούδια και προχωράμε. Βγαίνει ο κόσμος στις πόρτες κι από τα μαγαζιά χειροκροτούν, δακρύζουν και μας φωνάζουν «Γειά σας λεβέντες». Είναι η απάντηση του λαού των Κουπονίων.

ΟΕΔΕίτες όμως πουθενά. Δεν εμφανίζονται. Φτάνουμε στον Άγιο Γεράσιμο. Καταθέτουμε το στεφάνι στον τοίχο της εκκλησίας, κι ένας επονίτης γράφει με μπογιά από πάνω: «Όποιος πειράζει αυτό το στεφάνι θα τιμωρηθεί σαν προδότης του λαού μας».

Μαζεύτηκε αρκετός κόσμος. Βγαίνει κι ένας ομιλήτης. Τελειώνουμε με το πένθιμο εμβατήριο και τον Εθνικό Ύμνο και παίρνουμε το δρόμο της επιστροφής πάλι με τα ταμπούρα, τη σάλπιγγα και τα τραγούδια. ΟΕΔΕίτες πουθενά.

Το στεφάνι έμεινε στη θέση του ως τις 11 το πρωί της άλλης μέρας (19-4-44). Δεν τόλμησε κανένας προδότης να το πειράξει.

Στις 11 ήρθαν δύο γερμανοί αξιωματικοί με πολλούς μπουραντάδες με αυτοκίνητα. Παρόντες και οι αστυνομικοί της Γενικής Ασφάλειας Ζωγράφου του Σακελλαρίου.

Οι γερμανοί κατάστρεψαν το στεφάνι με τα χέρια τους, κι οι Μπουραντάδες έσβησαν απ' τον τοίχο αυτά που είχε γράψει ο επονίτης μας. Σε μισή ώρα έφυγαν όλοι.

Ο λοχαγός του Λόχου Ζωγράφου Βασάλος Νίκος κι ο 16χρονο ς Κώστας Καραβίδας, κοιμόνταν αυτή την ώρα μέσα στο κτήμα Ζωγράφου.

Ήταν ξενυχτισμένοι από τις νυχτερινές περιπολίες. Ξαφνικά ο Κώστας Καραβίδας, από διαίσθηση του κινδύνου, ζύπνησε και λέει στο Βασάλο να φύγουν. Σηκώθηκαν αγουροζυπημένοι κι άρχισαν να λογοφέρνουν. Ο Βασάλος έδινε στο «Καραβιδάκι» ένα πιστόλι μπράουνινγκ που ήταν πολύ βαρύ για το νεαρό μαχητή κι αυτός του ζητούσε την μπερέττα, που μπορούσε να την κουμαντάρει καλύτερα. Ο Βασάλος αρνιόταν.

Τελικά πήδησαν τη μάντρα θυμωμένοι κι οι δυο. Ο μεν λοχαγός με τρία περίστροφα στη μέση του και το Καραβιδάκι «τσαντισμένο», χωρίς όπλο.

Και να, μπροστά τους ο αστυφύλακας Σωκράτης (συνεργαζόταν τότε με το ΕΑΜ), τους συμβουλεύει να μην πάνε απ' τη λεωφόρο, γιατί ο Σακελλαρίου κάνει έρευνα για οπλισμένους ελασίτες. Δεν τον άκουσαν, κατεβαίνουν τη λεωφόρο 150 μέτρα περίπου και στρίβουν γρήγορα αριστερά, στην οδό Ξηρογιάννη. Είχαν δει το Σακελλαρίου με τρεις ακόμη της ασφάλειας.

Ο Σακελλαρίου δεν κινήθηκε καθόλου προς τους ελασίτες. Ήξερε πως πηγαίνουν να πέσουν κατ' ευθείαν επάνω στη δεύτερη ομάδα του που ήταν ακριβώς στην οδό Ξηρογιάννη. Πράγματι πετάγονται μπροστά τους από τη γωνία στα 3 μέτρα οι αστυνομικοί Κάιλας, Πολίτης, ο Φώτης και ένας ακόμη. Λέει ο Κάιλας: «Έχουμε εντολή να σας κάνουμε έρευνα για όπλα».

Κι ο Καραβίδας σιγά στον Βασάλο: «Άσε να πάω εγώ κοντά τους που δεν έχω όπλο». Τη στιγμή που ξεκινούσε να πάει κοντά τους, βάζει ο Βασάλος το χέρι στην τσέπη του.

Μ' αυτή την κίνηση, φοβήθηκε ο αστυνομικός Πολίτης και ρίχνει με το περιστροφό του. Βρίσκει μια σφαίρα το Καραβιδάκι στη μέση του πλάγια και πέφτει κάτω. Τρέχει ο Κάλας κι αγκαλιάζει το λοχαγό μας Βασάλο. Εκείνος του ρίχνει και τον τραυματίζει, χαμηλά στα γεννητικά του όργανα και στη συνέχεια καλυπτόμενος πίσω απ' τον τραυματισμένο Κάλα, ρίχνει προς τους υπόλοιπους που το βάζουν στα πόδια.

Αμέσως φεύγει κι ο Βασάλος προς την κατεύθυνση της οδού Παπαδιαμαντοπούλου (προς Ιλίσια). Από πίσω τον κυνηγούν ο Σακελλαρίου με την ομάδα του. Κοντά στην οδό Παπαδιαμαντοπούλου τον σταματούν γερμανοτσολιάδες με αραβίδες. Ο Βασάλος τους φωνάζει: «Με κυνηγούν να με σκοτώσουν οι ελασίτες». Αμέσως οι γερμανοτσολιάδες άρχισαν να ρίχνουν με τις αραβίδες εναντίον του Σακελλαρίου και της ομάδας του.

Έτσι, ώσπου να αντιληφθούν το λάθος τους, βρίσκει την ευκαιρία ο λοχαγός μας κι απομακρύνεται απ' τους τσολιάδες περίπου 50 μέτρα, στρίβει δεξιά από τη λεωφόρο κι αρχίζει να ανεβαίνει από παρόδους πάλι προς τα επάνω στον Ζωγράφο. Τώρα όμως τον κυνηγούν όλοι μαζί, γερμανοτσολιάδες και Σακελλαρίου. Κοντά στη βίλλα Κοτοπούλη τον τραυματίζουν στο πόδι. Ζητάει πεσμένος βοήθεια από μια γυναίκα (σύμπτωση ήταν η αδελφή του Κάλα), που του λέει: «Δεν πας στο διάολο που θα σε βοηθήσω». Τελικά κουτσαίνοντας έπεσε σε αγωνιστές του ΕΑΜ που τον έκρυψαν.

Τώρα, ας δούμε τι απέγινε το τραυματισμένο Καραβιδάκι. Είναι πεσμένος στο έδαφος, μουνδιασμένος ακόμη, μόνος.

Ξαναγύρισαν οι αστυνομικοί Πολίτης, Φώτης κι ο άλλος για να πάρουν τον τραυματισμένο Κάλα.

Πλησιάζει ο αστυνομικός Φώτης τον Καραβίδα κι ετοιμάζεται να του δώσει τη χαρακτηριστική βολή. Γυρίζει το Καραβιδάκι και του λέει: «Δεν φτάνει που με σακατέψατε, τώρα θέλεις να με αποτελειώσεις;» Αυτός έμεινε δισταχτικός, τον άφησε κι έφυγε.

Αρχίζει να τριβει το πόδι του. συνέρχεται απ' την παράλυση και κουτσαίνοντας προχωρεί προς την κατεύθυνση των Κουπονίων.

Στα 20 μέτρα τον σταματάει ένας νέος αστυφύλακας με στολή και με το πιστόλι στο χέρι του λέει: «Πού πας; Με βάλανε να σε φυλάω». Κι έτρεμε ολόκληρος. Ήταν νεαρός και καλό παιδί. Τον άφησε να φύγει, κι όταν απομακρύνθηκε αρκετά, άδειασε το πιστόλι του στον αέρα για να δικαιολογηθεί ότι ο Καραβιδας του το έσκασε (αυτή την ιδέα του την έδωσε ο Καραβιδας).

Φτάνει ο Κώστας στις αρχές του Άλσους Κουπονίων. Δεν μπορεί να προχωρήσει άλλο, στέλνει ένα μικρό παιδί προς το προωθημένο φυλάκιο μας της Καισαριανής (στη μέση του Άλσους). Τρέχουν οι μαχητές μας Δελαβίνιας, Μανούσος και ένας ακόμη. Τον σηκώνουν και τον φέρνουν.

Στο μεταξú, στο φυλάκιο του ΕΛΑΣ έφτασε κι ο καπετάνιος του τάγματος Γιάννης (Ορέστης Μακρής), για να αντιληφθεί από πιο κοντά, τι συμβαίνει στα Κουπόνια και Ζωγράφο που ακούγονται πυροβολισμοί. Το Καραβιδάκι φαίνεται να έχει χάσει τις αισθήσεις του κι όμως ακούει τα πάντα γύρω του. Ακούει τον καπετάνιο του τάγματος να λέει:

«Είναι πολύ σοβαρό το τραύμα του. Διαμπερές στην κοιλιά. Δε νομίζω πως θα τον γλιτώσουμε. Έχει και αιμορραγία.. Αμέσως να τον πάτε στο γιατρό».

Τον πήγαν κι έγινε γρήγορα καλά κι έφυγε για το αντάρτικο του βουνού. Ο γιατρός Καμηλαυκάς, πατέρας της τωρινής δημάρχου Ζωγράφου Κας Σακελλαρίου, είχε πει τότε: «Είναι θαύμα και μυστήριο πώς πέρασε η σφαίρα ανάμεσα απ' τα σπλάχνα του και ένα εκατοστό μακριά από τη σπονδυλική στήλη, χωρίς να του πειράξει τίποτε».

Το Νοέμβρη του 1980, ο Κώστας Καραβιδας, μου ομολόγησε πως είχε ακούσει όλα όσα είπα στο φυλάκιο τότε και ότι μόλις τα άκουσε έχασε στα αλήθεια τις αισθήσεις του. Του ζήτησα συγγνώμη ύστερα από 36 χρόνια!

14. 29.5.44. ΣΥΓΚΡΟΥΣΗ ΣΤΑ ΚΟΥΠΟΝΙΑ. 1 ΝΕΚΡΟΣ ΕΛΑΣΙΤΗΣ ΚΑΙ 3 ΑΞΙΩΜΑΤΙΚΟΙ ΤΩΝ ΤΑΓΜΑΤΩΝ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ

«Στην κόλαση, που ολόγουρα μας έχουν στήσει με το αίμα και τις σάρκες μας έχουν μεθύσει. Τέτοιους καιρούς καλύτερα και από το πνέμα ακόμα του πολυβόλου θα μιλάει το τίμιο στόμα».
Μ. Αυγέρης

Η εφημερίδα «Ελεύθερον Βήμα» της 3.6.44 γράφει:

«... Ευθύς από της επομένης της συνάψεως της ανηκούστου αυτής συμμαχίας (εννοεί τη συμφωνία του Λιβάνου), ήρχισεν εντατική πλέον καθ' όλην την χώραν η δολοφονική δράσις των ΚΚΕ, ΕΑΜ, ΕΛΑΣ, ΟΠΛΑ. Καθ' ημέραν δε πίπτουν θύματα άτιμων ενεδρών των μίσθαρνων οργάνων των κακούργων αυτών οργανώσεων τίμιοι Έλληνες πολίται, πιστά και γενναία όργανα της ασφαλείας και της τάξεως.

Ούτω εκτός των άλλων, την 29.5.44. περί ώραν 19ην εν Αθήναις τρεις Έλληνες αξιωματικοί, πιστοί εις τα εθνικά ιδεώδη, έντιμοι και αφοσιωμένοι φρουροί της ζωής και της ησυχίας των πολιτών, οι 1) Αμβράζης Ευθύμιος, αντισυνταγματάρχης Πεζικού, 2) Ξιούτης Αχιλλεύς, μοίραρχος και 3) Κίτσος Παναγιώτης, ανθυπασπιστής Χωροφυλακής, απήχθησαν κατόπιν αιματηράς συμπλοκής εις τα Κουπόνια, υπό οργάνων της ΕΑΜ και Κομμουνιστών εις την δεξαμενήν της Καισαριανής εξετελέσθησαν δια πυροβολισμών εξ επαφής, κατά το σύστημα της Γκεπεύ και έπειτα εσλήθησαν ληστρικός, διαρπαγέντων και αυτών των ενδυμάτων και υποδημάτων των. Τραυματίστηκε βαρέως ο τυχαίως διερχόμενος Ιωάννης Καμπάνης από τας δολοφονικές σφαίρας. Η κηδεία των γενναίων αξιωματικών εγένετο την 30.5.44, την 10ην πρωινήν από τον Άγιο Γεώργιο Καρύτση. Τον επικήδειο εξεφώνησεν ο Υπουργός Κ. Ταβουλάρης. Παρέστησαν οι κ.κ. Πλυτζανόπουλος, Λάμπου, Σαμπάνης (αρχηγός Αστυνομίας Πόλεων), Άγγελος Έβερτ και ανώτεροι γερμανοί αξιωματικοί κ.κ. ΜΠΟΟΣ και ΖΑΪΤΕΛ της γερμανικής χωροφυλακής.

Αποσπάσματα ευζώνων απέδιδαν τιμάς...»

Καιρός όμως είναι ύστερα από 40 χρόνια να βάλουμε τα πράματα στην θέση τους. Πριν αφηγηθώ τα γεγονότα, όπως γίνανε και

όχι όπως τα εμφάνισε η γερμανική Γκεστάπο με τους έλληνες συνεργάτες της, θα κάνω μερικές παρατηρήσεις στο πιο πάνω «κείμενο» του «Ελεύθερου Βήματος», που ήταν ο προάγγελος της «πρωματολογίας» του Σιτρίν και Σία, με τα «κονσερβοκούτια». Με τέτοιες βρωμερές συκοφαντίες εκτελέστηκαν από τις μεταδεκεμβριανές κυβερνήσεις χιλιάδες τίμιοι και γενναίοι αγωνιστές που πολέμησαν το φασισμό.

α) Η αιματηρή συμπλοκή έγινε στις 7 το απόγευμα στις 29.5.44 στα Κουπόνια και την επόμενη το πρωί. 30.5.44 στις 10 η ώρα κηδεύτηκαν οι τρεις αξιωματικοί στον Αγ. Γιώργη τον Καρύτση. Πώς λοιπόν, «απήχθησαν» οι αξιωματικοί στη δεξαμενή της Καισαριανής κι εκτελέστηκαν με το «σύστημα της Γκεπεού» και «εσυλήθησαν ληστρικά...» κλπ.; Πού τους βρήκαν μέσα στη νύχτα στη δεξαμενή της Καισαριανής, για να τους πάρουν και να τους κηδέψουν την επομένη το πρωί;

Οι γερμανοτσοβιάδες σ' όλη την κατοχή δεν κατόρθωσαν να πατήσουν το πόδι τους στη δεξαμενή της Καισαριανής ούτε μια φορά! Ακόμη κι όταν έκαναν τις ισχυρότερες μαζικές επιθέσεις τους με τεράστιες δυνάμεις. Και θα πήγαιναν μέσα στη νύχτα στη δεξαμενή να «ρωτήσουν» τους ελασίτες, «πού έχετε, ρε παιδιά, τους 3 νεκρούς μας να τους πάρουμε;» Και θα τους απαντούσαμε, «Να εκεί είναι, τους έχουμε τσίτσιδους πάρτε τους». Αηδίες. Έτσι συκοφαντούσαν τον τίμιο αγώνα του λαού μας και τους λεοντόκαρδους ελασίτες.

β) Ο «τυχαίως διερχόμενος Καμπάνης που τραυματίστηκε βαρέως από τας δολοφονικές σφαίρας των Κομμουνιστών», δεν ήταν καθόλου ΤΥ ΧΑΙΟΣ. Ήταν ο μαχητής του ΕΛΑΣ που σταμάτησε τους τρεις αξιωματικούς, ντυμένους με πολιτικά, για έλεγχο ταυτοτήτων, κι αυτοί σε απάντηση τον γάζωσαν με το αυτόματο και τα πιστόλια τους. Έτσι ξεκίνησε εξάλλου και η σύγκρουση με αυτούς.

γ) Είναι πολύ χαρακτηριστική και η εκπροσώπηση των «επισημών» στην κηδεία. Ανάμεσα σ' αυτούς φιγουράρουν, εκτός των ανοιχτών συνεργατών των γερμανών ναζιδών και ο Άγγελος Έβερετ. Και δίπλα τους οι ναζίδες Μπόρος και Ζάιτελ.

Και τώρα, ας αφηγηθούμε τι ακριβώς συνέβηκε εκείνο το απόγευμα της 29.5.44. Οι ταγματάρχες δεν μπορούσαν να χωρέσουν το θαρραλέο συλλαλητήριό μας στα Κουπόνια και την κατάθεση του στεφανιού στον Άγιο Γεράσιμο, στις 18.5.44. Έπρεπε να χτυπήσουν τα Κουπόνια - Ζωγράφου - Καισαριανή, να μας δώσουν ένα «μάθημα» και να ενισχύσουν το ηθικό της ΟΕΔΕ Κουπονίων. Επειδή όμως είχαν πικρή πείρα από τις προηγούμενες επιχειρήσεις τους, αποφάσισαν να καταστρώσουν προηγούμενα λεπτομερές σχέδιο ενέργειας. Το ανέθεσαν στον αντισυνταγματάρχη πεζικού Αμβράζη Ευθύμιο (των Ταγμάτων Ασφαλείας).

Έτσι στις 2:ί.5.44 το απόγευμα ήρθε ο Αμβράζης συνοδευόμενος από το μοίραρχο Ξιούτη και τον ανθυπασπιστή Κίτσο (της Ειδικής Ασφάλειας), ντυμένο με πολιτικά, με επιβατικό αυτοκίνητο που οδηγούσε ο Κίτσος.

Ήταν οπλισμένοι με ένα αυτόματο και περίστροφα που τα είχαν «καλυμμένα». Αρχισαν να κάνουν επιτόπιο ανίχνευση - αυτοψία των συνοικιών Ζωγράφου και Κουπονίων. Σταματούσαν κάθε 100-200 μέτρα, κυρίως στα υψώματα και κρατούσαν σημειώσεις, για να σχεδιάσουν κατόπιν επί χάρτου την προετοιμαζόμενη «επιχείρησή» τους. Από την πλευρά του ο ΕΛΑΣ, με την ενίσχυση και της Εθνικής Πολιτοφυλακής, αμέσως μετά το συλλαλητήριο και τον τραυματισμό του Βασάλου και του Καραβίδα, έχει οργανώσει μόνιμες περιπολίες μέρα και νύχτα στις δυο συνοικίες, για να ξετρυπώσει τους ΟΕΔΕίτες και να δώσει την πρέπουσα απάντηση στις δραστηριότητες του Σακελλαρίου.

Οι τρεις αξιωματικοί εντοπίζονται σαν ύποπτοι από μια μικτή περίπολό μας (ΕΛΑΣ - Εθνική Πολιτοφυλακή), που αποτελείται από τον Κολλημένο Γ., Σωκράτη, Τσιφλάκο Α. (Καμπούρη), Μαραμποτά και Καμπάνη. Κάθε τόσο αυτοί σταματούν για λίγο, βγαίνουν από το αυτοκίνητο, σημειώνουν και προχωρούν. Αφού τελείωσαν τη συνοικία του Ζωγράφου, προχωρούν προς τα Κουπόνια.

Η περίπολός μας μπαίνει στο δρόμο τους και πιάνει θέσεις μπροστά τους σε μια από τις στάσεις τους. Βγαίνει ο ελασίτης Καμπάνης και τους λέει:

«Εδώ ΕΛΑΣ, προχωρήστε εμπρός, για έλεγχο ταυτοτήτων». Πριν προλάβει να τελειώσει τη φράση του, βγάζουν συγχρόνως και οι τρεις, ο ανθυπασπιστής το αυτόματο και οι άλλοι δυο τα περίστροφα και γαζώνουν κυριολεκτικά τον Καμπάνη. Πετάνονται τότε απ' τις γωνιές τους οι ελασίτες και οι πολιτοφύλακες της περιπόλου κι αρχίζει μια σκληρή μάχη μαζί τους. Έχουν κι αυτοί καλυφθεί στις γωνιές των μικρών σπιτιών που είναι γύρω τους.

Απ' τις πρώτες ριπές της περιπόλου μας πέφτει νεκρός ο ανθυπασπιστής Κίτσος με το αυτόματο. Ο Αμβράζης και ο Ξιούτης αμύνονται με τα περίστροφά τους. Και να! Πλησιάζει από τα νώτα τους η δεύτερη περίπολός μας. Πιο μπροστά έχει προχωρήσει η ελαστίτσα Ξανθούλα. Κατορθώνει να πλησιάσει τον Αμβράζη σε απόσταση 5 μέτρων, στην άλλη γωνιά του μικρού σπιτιού που αμύνεται. Αδειάζει το πιστόλι της και ρίχνει νεκρό τον αντισυνταγματάρχη. Σε δύο λεπτά έπεσε κι ο τρίτος απ' τα πυρά της περιπόλου.

Όλα έγιναν σε διάστημα 10 λεπτών της ώρας και σχεδόν ταυτόχρονα καταφθάνουν απ' την πλατεία των 5 κρεμασμένων 2 αυτοκίνητα φορτηγά με τσοβιάδες που ρίχνουν πυκνά πυρά εναντίον των ελασιτών. Τους είχαν, όπως έδειξαν τα γεγονότα, σε επιφυλακή, για να σπεύσουν μόλις ακούσουν πυροβολισμούς.

Τα τμήματά μας υποχωρούν προς το προωθημένο φυλάκιο (στη μέση του άλσους Κουπονίων) και σε συνέχεια προς τη ρεματιά και τις πρώτες παράγκες της Καισαριανής.

Ο εχθρός παρέλαβε αμέσως τους τρεις νεκρούς αξιωματικούς απ' το πεδίο της συμπλοκής, μαζί και το μαχητή μας Καμπάνη, που τον βάφτισαν «τυχαίως διερχόμενο πολίτη». Τους έβαλαν στα φορτηγά κι έφυγαν. Αν, λοιπόν, ώσπου να φτάσουν στον προορισμό τους, τους έλειπαν τα ρούχα και τα παπούτσια τους, θάπρεπε να ρωτήσουν τους γερμανοτσοβιάδες που τους μετέφεραν. Αυτοί ήταν μαθημένοι στο «πλιάτσικο» και τις «σκυλεύσεις» απ' τις επιδρομές που έκαναν στις συνοικίες.

15. 4 ΚΑΙ 5.6.44. ΠΟΛΥΩΡΗ ΜΑΧΗ ΕΚ ΠΑΡΑΤΑΞΕΩΣ ΜΕ ΓΕΡΜΑΝΟΤΣΟΒΙΑΔΕΣ ΜΠΟΥΡΑΝΤΑΔΕΣ-ΠΑΠΑΓΙΩΡΓΗΔΕΣ ΣΤΟ ΒΥΡΩΝΑ — ΝΕΑ ΕΛΒΕΤΙΑ — ΚΑΤΣΙΠΟΔΙ

«Εμπρός ανοίξετε το δρόμο
για να περάσει η λεβεντιά

να δώσει μάχη με τον τρόπο
την αδικία και τη ψευτιά»
Δώρα Μοάτσου-Βάρναλη

4-0-44. μεσημέρι. Περίπου 150 μπουραντάδες (μηχανοκίνητα αστυνομίας) και παπαγιώρηδες (αρχιβασανιστές του Κάτω Παγκρατίου, ντυμένοι με γερμανική στολή των ΕΣ-Ε Σ), ανηφορίζουν με αυτοκίνητα την οδό Φορμίωνος και φτάνουν στη γέφυρα του ρέματος «Πήδημα της γριάς» (τοποθεσία Μπακούρου). Εκεί είναι τα σύνορα της Νέας Ελβετίας. Προορισμός τους να τρομοκρατήσουν το λαό της Ζωοδόχου Πηγής με συλλήψεις, ξυλοδαρμούς και εκτελέσεις αγωνιστών.

Σταματούν στη γέφυρα κι αρχίζουν να κατεβαίνουν από τα αυτοκίνητα για να αναπτυχθούν προς τη Νέα Ελβετία.

Ο καπετάνιος του Ήου τάγματος Λευτέρης (Γιάννης Κυριακίδης) βρίσκεται εκεί επικεφαλής του φρουραρχείου της Νέας Ελβετίας με 25 περίπου μαχητές. Παίρνουν γρήγορα κατάλληλες θέσεις απέναντι από τη γέφυρα και πριν αρχίσουν να περνούν οι μπουραντάδες, ανοίγουν πυρ εναντίά τους από απόσταση περίπου 40 μέτρων. Τα αυτόματα και οι αραβίδες των ελασιτών ξερνούν καυτό μολύβι. Οι εχθροί προσπαθούν να καλυφτούν, έχουν κιόλας 10 νεκρούς και τραυματίες. Η μάχη συνεχίζεται πάνω από δύο ώρες. Οι μπουραντάδες κι οι παπαγιώρηδες δεν μπορούν να περάσουν τη γέφυρα και το ρέμα. Είναι εκτεθειμένοι στα πυρά του φρουραρχείου μας. Οι ελασίτες κρατούν γερά τις θέσεις τους. Έρχονται εν ισχύσεις από τα φρουραρχεία του Υμηττού-Κοπανά-Βύρωνα και Καισαριανής. Τώρα ο εχθρός νιώθει άσχημα.

Βλέπει πως αντί να υποχωρήσουν οι ελασίτες απ' τη γέφυρα, αντίθετα έρχονται καινούργιοι που χτυπούν από παντού. Αρχίζουν να φοβούνται την κύκλωση απ' τις δυνάμεις μας, μπαίνουν γρήγορα-γρήγορα σ τ' αυτοκίνητα, παίρνουν τους νεκρούς και τραυματίες τους και φεύγουν ολοταχώς προς το κέντρο.

Η μάχη όμως δεν τέλειωσε. Έχουμε αποχτήσει κι εμείς πείρα. Ξέρουμε καλά πως ύστερα από κάθε ελαφρό χτύπημα και «φιάσκο» του εχθρού, πρέπει να περιμένουμε άμεσα το κύριο, το δυνατό χτύπημα (το μπλόκο) στην ίδια περιοχή με μεγάλες εχθρικές δυνάμεις.

Αριστερά: Γιόργος Κολλημένος - λοχαγός.

Δεξιά: Αρισ. Τσιφλάκος, μηχανικός (ο θρυλικός Καμπούρης). Μόνο στο άκουσμά τους έτρεμαν οι γερμανοπροδότες.
Ο πρώτος εκτελέστηκε κι ο δεύτερος έπεσε σε μάχη του Δημοκρατικού Στρατού...

Αμέσως μετά τη μάχη, το βράδυ νωρίς, γίνεται «πεταχτή» σύσκεψη του συντάγματος. Παίρνουν μέρος ο καπετάνιος του 2ου συντάγματος Λάμπρος (Θ. Αργυροηλιόπουλος), ο καπετάνιος του 1ου τάγματος Μουστάκας (Γιώργης Ζαφειρόπουλος), ο

καπετάνιος του ΙΙου τάγματος Λευτέρης (Γ. Κυριακίδης) κι ο καπετάνιος του ΙΙΙου τάγματος Γιάννης (Ο. Μακρή).

Στη σύσκεψη αποφασίζουμε να κινητοποιήσουμε μέσα στη νύχτα ολόκληρο το σύνταγμα. Με απόλυτη ομοφωνία, ύστερα από αντικειμενική εξέταση των δυνατοτήτων μας, καταλήγουμε στην απόφαση να δώσουμε τη μάχη εκ παρατάξεως με τον εχθρό και να μην τον αφήσουμε να μπει στη Νέα Ελβετία και Ζωοδόχο Πηγή να αλωνίσει με συλλήψεις και εκτελέσεις.

Πρέπει να κρατήσουμε με κάθε θυσία το ηθικό του λαού της συνοικίας ψηλά.

Η Νέα Ελβετία είναι ένα από τα βασικότερα στηρίγματα του ένοπλου αγώνα των Ανατολικών συνοικιών. Είναι το πέρασμα των ένοπλων ελασιτών, όταν υποχρεώνονται να κάνουν υποχωρητικούς ελιγμούς από τη μια συνοικία στην άλλη, δηλαδή απ' του Ζωγράφου-Καισαριανή-Βύρωνα-Παγκράτι προς Αι Γιάννη-Υμηττό-Κατσιπόδι-Δουργούτι-Νέο Κόσμο και αντίστροφα.

Κι αυτό λόγω της γεωγραφικής της θέσης.

Παρένθεση. Ακόμη και στο Μεγάλο Δεκέμβρη, όταν οι δυνάμεις της Ιης Ταξιαρχίας πιάστηκαν απ' όλες τις πλευρές, υποχώρησαν τελικά προς το οχυρό της Νέας Ελβετίας, που «το κράτησαν» με νύχια και δόντια και τελικά υποχώρησαν από δίοδο μόνο 300 μέτρων προς το Αστέρι του Υμηττού. Κλείνει η παρένθεση.

Καταστρώνουμε αμέσως το σχέδιο ενέργειας. Στη μελλούμενη μάχη εκ παρατάξεως θα πάρουν μέρος:

α) ολόκληρο το ΙΙο τάγμα (Βύρωνα – Παγκράτι - Νέα Ελβετία – Υμηττός – Κοπανά - Γούβα,

β) ο 2ος λόχος του ΙΙου τάγματος (Άνω Καισαριανή),

γ) μια ομάδα του Ιου λόχου του ΙΙου τάγματος (Κάτω Καισαριανή) και

δ) οι πολιτοφύλακες της περιοχής ΙΙου και ΙΙΙου τάγματος.

Συνολική δύναμη μαχητών 150, με οπλισμό αυτόματα, αραβίδες. Χειροβομβίδες και περίστροφα. Την ευθύνη για τη διεξαγωγή της αμυντικής μάχης την αναθέτει το σύνταγμα στον καπετάνιο του ΙΙου τάγματος Λευτέρη (Γ. Κυριακίδη).

Διάταξη των δυνάμεων:

α) Ολόκληρο το ΙΙο τάγμα και ο 2ος λόχος της Καισαριανής θα αναπτυχθούν σε όλο το μήκος του ρέματος «Πήδημα της γριάς», περίπου 600 μέτρα, στα σύνορα Νέας Ελβετίας, πιάνοντας επίκαιρες ισχυρές θέσεις. Αντικειμενικός σκοπός αυτών των δυνάμεων να μην επιτρέψουν στον εχθρό να περάσει το ρέμα και να χωθεί στη Νέα Ελβετία.

β) Η ομάδα του Ιου λόχου (Κάτω Καισαριανή) θα παρενοχλήσει τις εχθρικές δυνάμεις στην οδό Κόνωνος και Φορμίωνος, κοντά στο Σκοπευτήριο, όσο μπορεί περισσότερο και μετά θα υποχωρήσει προς τη λεωφόρο Καισαριανής.

γ) Οι ομάδες της Πολιτοφυλακής θα πιάσουν θέσεις στην Ανάληψη-Σκοπευτήριο και μέσα στους κύριους δρόμους του Βύρωνα, που οδηγούν προς Νέα Ελβετία. Σκοπός τους να εμποδίζουν με ελαστική άμυνα την άνοδο του εχθρού προς το ρέμα της «Γριάς».

Τελικά, μόνο κάτω απ' την πίεση του εχθρού θα υποχωρούν προς τις κύριες δυνάμεις μας παρασέρνοντας τον εχθρό προς τα εκεί και καταπονώντας τον.

Οι υπόλοιπες δυνάμεις του ΙΙΙου τάγματος (Καισαριανής) με επικεφαλής τον καπετάνιο Γιάννη (Ο. Μακρή), θα βρίσκονται στις προκαθορισμένες θέσεις τους για την άμυνα της Καισαριανής, εξασφαλίζοντας έτσι το δεξιό πλευρό των κύριων δυνάμεων μας και τα μετόπισθεν στα πρώτα υψώματα του Υμηττού.

Τέλος 5 ομάδες του Ιου τάγματος του Μουστάκια θα προωθηθούν προς Υμηττό-Κοπανά-Γούβα, για να καλύπτουν το αριστερό πλευρό της κύριας παρατάξεώς μας και να χρησιμοποιηθούν σε περίπτωση ανάγκης σαν εφεδρεία της μάχης.

Στη διάρκεια της νύχτας επιβεβαιώνεται από το 2ο Γραφείο πληροφοριών του Α' Σώματος η προοπτική μας για την άμεση επίθεση των εχθρικών δυνάμεων στη Νέα Ελβετία από το κέντρο. Και πράγματι στις 4 το πρωί ακούγεται το μουγκρητό πολλών αυτοκινήτων που ανεβαίνουν προς το Βύρωνα από τις κάθετες οδούς της λεωφόρου Υμηττού (Κόνωνος-Φορμίωνος-Τιμοθέου-Χρεμωνίδου-Εκφραντίδου προς Χρυσστόμου Σμύρνης-Εμπεδοκλέους κλπ.). Είναι γερμανοτσολιάδες, μπουραντάδες και παπαγιώρηδες, συνολικά περίπου 600 άνδρες και μια μικρή μονάδα γερμανών ΕΣ-ΕΣ.

Στα πρώτα 100 μέτρα δέχονται καταγιστικά πυρά από την ομάδα των οδών Φορμίωνος-Κόνωνος και τις ομάδες πολιτοφυλάκων. Υποχρεώνονται να σταματήσουν. Κατεβαίνουν από τα αυτοκίνητά τους και αναπτύσσονται σε τάξη μάχης.

Πιέζουν τους πολιτοφύλακες και προχωρούν αργά προς το κέντρο του Βύρωνα και προς τη ρεματιά της «Γριάς».

Είναι 7 το πρωί και μόλις φτάνουν οι προφυλακές τους στο ρέμα. Οι ομάδες της Πολιτοφυλακής έχουν κιάλας ενσωματωθεί με τις κύριες δυνάμεις μας.

Συγκεντρώνονται οι εχθροί κι ετοιμάζονται να «εξορμήσουν» προς τη Νέα Ελβετία. Νομίζουν πως έχουν λυγίσει την άμυνα του ΕΛΑΣ και πως ο δρόμος για τη δήωση της συνοικίας είναι «ελεύθερος». Αρχίζουν συγκεντρωμένοι σε πυκνές ομάδες, να περνούν τη γέφυρα και το ρέμα.

Κι ο καπετάν Λευτέρης δίνει το ΣΥΝΘΗΜΑ.

Οι ελασίτες αρχίζουν με χειροβομβίδες και συνεχίζουν όλοι μαζί με ριπές αυτομάτων και τις αραβίδες. Πίσω από τους ελασίτες συγκεντρώνεται ο λαός της Νέας Ελβετίας, διαδηλώνει τα χωνιά βονίζουν από παντού. Οι εχθροί τα χάνουν, γυρίζουν πίσω πανικόβλητοι και καλύπτονται στα σπίτια, εκεί από όπου είχαν αρχίσει την εξόρμησή τους. Σαράντα νεκροί και τραυματίες είναι πεσμένοι στο ρέμα της «Γριάς». Οι τραυματίες βογγάνε κι ο εχθρός δεν τολμά να ξεμυτίσει για να τους πάρει. Συνεχίζεται το τουφεκίδι.

Στις 10 το πρωί έρχονται ασθενοφόρα και μαζεύουν τους νεκρούς και τραυματίες. Ο ΕΛΑΣ δεν τους χτυπάει, τους αφήνει ανενόλητους να τους πάρουν.

Ως τις 2 το μεσημέρι συνεχίζεται η ανταλλαγή πυρών, χωρίς να τολμήσουν, ούτε μια φορά, να εξαπολύσουν «εξόρμηση» για να περάσουν το ρέμα.

Σε αυτή τη μάχη διακρίθηκε ο λοχαγός της Γούβας Π. Χάλαρης, ο «Φακίρης» και άλλοι.

Μετά τις 2 μμ. άρχισαν να υποχωρούν, τρομοκρατώντας, δέρνοντας και συλλαμβάνοντας αθώους πολίτες και γυναίκες από το Βύρωνα, ώσπου μπήκαν στ αυτοκίνητα και έφυγαν.

Σε όλη τη διάρκεια της κύριας μάχης, οι δυνάμεις του Ιου τάγματος (Μουστάκια) είχαν εμπλακεί κι αυτές, σε σοβαρές αιμαχίες και συγκρούσεις με άλλες δυνάμεις γερμανοτσολιάδων στο Κατσιπόδι, Γούβα, Αη Γιάννη.

Τους κράτησαν γερά και δεν τους επέτρεψαν να φτάσουν στον Κοπανά, δηλαδή στο αριστερό της παρατάξής μας. Στο ίδιο διάστημα ο 2ος λόχος (της Κάτω) Καισαριανής είχε αναλάβει την άμυνα ολόκληρης της συνοικίας.

Ο εχθρός δεν ήρθε. Ο 3ος λόχος (Κουπόνια-Ζωγράφου) με μικρές ομάδες, είχε πιάσει επίκαιρα σημεία στις συνοικίες τους, για ν' αποκρούσει πιθανή εχθρική επίθεση αντιπερισπασμού. Σε κάποια στιγμή πέφτουν επάνω στην περιπόλο των Κουπονίων οι δύο «αρχηγοί» της Ο.Ε.Δ.Ε., Μανιάτης και Νικολάου. Τους αναγνώρισε ένας από τους μαχητές της περιπόλου. Τους διατάζουν να σηκώσουν τα χέρια και να πλησιάσουν. Αυτοί βγάζουν τα περιστροφά τους κι αρχίζουν να πυροβολούν. Τραυματίζεται στον ώμο ένας μαχητής μας και μέσα σ' ένα λεπτό πέφτουν κι οι δύο γερμανοπροδότες νεκροί. Όταν το μάθαμε, πιστέψαμε πως ξεπερδέσαμε με τη φωλιά της Ο.Ε.Δ.Ε. στα Κουπόνια. Είχαμε πέσει έξω. Οι αρχηγοί τους ήταν άλλοι, βρισκόνταν στο κέντρο της Αθήνας, μέσα στο άντρο της Γκεστάπο.

Έτσι τελείωσε άλλη μια μάχη που είχε μια καινούργια και πιο σύνθετη ταχτική από την πλευρά του ΕΛΑΣ.

Απώλειες του εχθρού 20 νεκροί και 30 τραυματίες καν καταρρακωμένο ηθικό.

Απώλειες του ΕΛΑΣ, ένας διμοιρίτης νεκρός και 7 μαχητές τραυματίες.

Την επόμενη της μάχης, στις 6-6-44, έγινε σύσκεψη στελεχών του 2^{ου} συντάγματος. Πήραν μέρος, ο καπετάνιος της 1ης ταξιαρχίας Κοσμάς (Γιάννης Λογοθέτης), ο Β' καπετάνιος της Ταξιαρχίας Γιώργης Σπανός, ο καπετάνιος του 2^{ου} συντάγματος Λάμπρος (Θόδωρος Αργυροηλιόπουλος), ο στρατιωτικός διοικητής του 2^{ου} συντάγματος Γύλος (Γιάννης Κιλισμάνης) ταγματάρχης Πυροβολικού, ο Β' καπετάνιος του συντάγματος Τάσος Πλούμπης, ο καπετάνιος του 1^{ου} τάγματος Γ. Ζαφειρόπουλος, ο καπετάνιος του Ιου τάγματος Λευτέρης (Γιάννης Κυριακίδης) κι ο καπετάνιος του ΙΙΙ^{ου} τάγματος Γιάννης (Ορ. Μακρής).

Στη σύσκεψη, αφού έγινε πρώτα ανάλυση της στρατιωτικοπολιτικής κατάστασης σε παγκόσμια κλίμακα από τον Κοσμά, όπως και για τις προοπτικές που ξανοίγονται για την απελευθέρωση της πατρίδας μας και βγήκαν τα γενικά καθήκοντα του ΕΛΑΣ της Αθήνας για το άμεσο μέλλον, περάσαμε στην κριτική της πιο πάνω μάχης και βγάλαμε τα πιο κάτω συμπεράσματα:

1) Με καλά μελετημένο σχέδιο και σωστή εκτέλεσή του απ' τα κατώτερα κλιμάκια, μπορούμε και στο μέλλον να δίνουμε μάχες εκ παρατάξεως σε θέση και χρόνο που εμείς θα καθορίζουμε.

2) Πάντα μπροστά από τη σταθερή μετωπική γραμμή που θα καθορίζουμε, πρέπει να υπάρχουν σε βάθος μικρές ευκίνητες ομάδες (προφυλακές), που θα κουράζουν και θα παρασύρουν τον εχθρό προς τις οχυρωμένες θέσεις μας. Αλλά και πίσω από τη μετωπική γραμμή άμυνας, θα πρέπει οι πολιτικές οργανώσεις να ξεσηκώνουν το κόσμο σε μαχητικές, μαζικές διαδηλώσεις διαμαρτυρίας, με πολλούς τηλεβόες (χωνιά). Οι επονίτες να οργανώνουν ομάδες τραυματιοφορέων και ομάδες που θα φέρνουν τσιγάρα, νερό και τροφή στους μαχητές του μετώπου την ώρα της μάχης. Ακόμη το ΕΑΜ να κινητοποιεί όλους τους γιατρούς και τα ιατρεία της συνοικίας για την άμεση ιατρική βοήθεια προς τους τραυματίες μας.

3) Επειδή εκδηλώθηκαν από ορισμένους αξιωματικούς της Εθνικής Πολιτοφυλακής τάσεις για υποκατάσταση της Διοίκησης των ελαστικών δυνάμεων στη διεύθυνση της επιχείρησης πάνω στην εξέλιξή της, Θα πρέπει:

α) Να διαβιβαστεί προς τα ανώτερα κλιμάκια της Εθνικής Πολιτοφυλακής το πιο πάνω γεγονός, με τη σύσταση να πάρουν μέτρα, ώστε οι ομάδες της Πολιτοφυλακής που βοηθούν στις στρατιωτικές επιχειρήσεις, να πειθαρχούν απόλυτα στις διοικήσεις μας.

β) Να κάνουμε ειδικές διαλέξεις στα κατώτερα στελέχη και τους μαχητές μας για τη σημασία της αυστηρής στρατιωτικής πειθαρχίας και για τη χωρίς ενδοιασμούς και αντιρρήσεις εκτέλεση των διαταγών των ανώτερων υπεύθυνων διοικήσεων προς τις κατώτερες.

γ) Σε κάθε τέτοια, από πριν οργανωμένη αμυντική μάχη, θα πρέπει να καθορίζουμε με απόλυτο τρόπο, ποια διοίκηση θα διευθύνει τη μάχη και θα έχει την ευθύνη για τη διεξαγωγή της. Σ' αυτή τη διοίκηση θα πειθαρχούν όλες οι δυνάμεις των γειτονικών μονάδων που παίρνουν μέρος στη μάχη βοηθητικά.

4) Να καταβληθεί από όλους υπεράνθρωπη προσπάθεια για αύξηση των όπλων και των πυρομαχικών μας και να οργανωθούν μόνιμα οπλοφυλές.

5) Να μελετήσουμε, το κάθε τάγμα χωριστά, ποιους στόχους (βάσεις) εχθρικούς έχουμε στην περιοχή μας, που μπορούμε να προσβάλλουμε αιφνιδιαστικά με τις δυνάμεις μας. Είναι καιρός να απαντούμε στα «μπλόκα» του εχθρού με δικά μας «ΝΤΟΥ» στις βάσεις του. Έτσι θα μειώσουμε την ισχύ και τη συχνότητα των «μπλόκων» στις συνοικίες μας, που υποφέρουν τα πάνδεινα απ' τους φονιάδες γερμανοπροδότες και γερμανούς.

Τέλος πάρθηκε απόφαση πάνω στο θέμα «Ανακατάταξη στελεχών συντάγματος».

α) Επειδή το Ιο τάγμα (Μουστάκια) δέχεται αλλεπάλληλα κτυπήματα στο Δουργούτι, Κατσιπόδι. Αη Γιάννη κλπ., θα ενισχυθεί με το Λευτέρη (Γιάννη Κυριακίδη), που θα αναλάβει αμέσως στρατιωτικός διοικητής του Ιου τάγματος. Ο Γιάννης Κυριακίδης να παραδώσει αμέσως το ΙΙ^ο τάγμα στον Παύλο (Σ. Μ πούσια) που έγινε αργότερα, όταν συνελήφθη χαφιάς.

β) Επειδή ο ένοπλος αγώνας φούντωσε σ' ολόκληρη την Αθήνα, είναι ανάγκη μέσα σε 15-20 μέρες, ο Γιάννης (Ορ. Μακρής) να παραδώσει προοδευτικά το τάγμα του στο Σταύρο Πρασά και σύγχρονα να αναλάβει (πάλι προοδευτικά) Β' καπετάνιος του 2^{ου} συντάγματος.

Ο δε μέχρι τότε Β' καπετάνιος του συντάγματος Τάσος Πλούμπης θα μετατεθεί σαν Β' καπετάνιος στο 4^ο σύνταγμα του Τσαπόγα, της Πας ταξιαρχίας, που χρειάζεται πεπειραμένο βοηθό στο σύνταγμά του.

Αυτές οι πιο πάνω αλλαγές έγιναν με μεγάλη δυσκολία γιατί δε μας άφηναν οι γερμανοτσολιάδες να πάρουμε ανάσα.

Κι ένα επεισόδιο. Σε ένα παράνομο ραντεβού μου με το Λάμπρο, που είχε μαζί του και κάποιον νέο συνεργάτη μου (δεν τον θυμάμαι), στις 7.6.44. στη λεωφόρο Βασ. Σοφίας (Εθνικό Κήπο), μας σταμάτησαν ξαφνικά 3 γερμανοτσολιάδες οπλισμένοι κι ένας λοχίας και μας ζήτησαν ταυτότητες. Δ εν μπορώ να θυμηθώ και να εξηγήσω, τι διάβολο ραντεβού ήταν αυτό που μου έδωσε ο Λάμπρος μέσα στη φάκα του εχθρού και ποια ήταν η ανάγκη να συναντηθούμε στον Εθνικό Κήπο. Είμαστε και οι τρεις άοπλοι. Το χειρότερο ήταν που ξέραμε μόνο τα ψευδώνυμα μας (ο ένας του άλλου). Είμαστε κι οι τρεις καλοντυμένοι, φαίνεται όμως πως τους προκαλέσαμε υποψίες. Τότε βγάξω απ' την τσέπη μου μ' επισημότητα και τους δείχνω την ταυτότητά μου και τους

λέω με βαριά φωνή: «Επιθεωρητής του Ελβετικού Ερυθρού Σταυρού». Αυτό ήταν!! Μας ζήτησαν συγγνώμη και έφυγαν. Έτσι γλυτώσαμε το θάνατο χάρις στην «θαυματουργή» ταυτότητα που είχα του Ελβετικού Ερυθρού Σταυρού, όπου δούλευα, πριν βγω στην παρανομία. Και πράγματι έγραφε «Επιθεωρητής», αλλά αυτή δεν ήταν καμιά ανώτερη θέση, απλώς επιθεωρούσα τα κέντρα που μοίραζαν γάλα στα παιδιά κι έκανα έλεγχο με ένα ειδικό «γαλακτόμετρο» που έδειχνε αν νέρωναν το γάλα οι υπάλληλοι που το μοίραζαν στα παιδιά, κι είχαν το νου τους στην κλεψιά.

Εκείνη την εποχή συνάδελφός μου στον Ελβετικό Ερυθρό Σταυρό ήταν και ο πρώην Υπουργός Εμπορικής Ναυτιλίας Φικιώρης. Προϊστάμενός μας ήταν ο πλωτάρχης Θεοδωρίδης. Ο Φικιώρης με έναν άλλον «κιτρινιάρη» συνάδελφό μας που ήταν χίτης, προσπαθούσαν πριν βγω στην παρανομία να με ψαρέψουν και να βγάλουν συμπέρασμα για το ρόλο που έπαιζα στην Αντίσταση. Δεν το κατάφεραν τελικά, γιατί ήμουν πάρα πολύ προσεχτικός και δεν κουβέντιαζα ποτέ πολιτικά θέματα. Έτσι όταν την ημέρα της απελευθέρωσής τους επισκεφθήκα με τη στολή του ΕΛΑΣ, έμειναν «κόκκαλο» απ' την έκπληξή τους. Και μου ομολόγησε μια δακτυλογράφος την εξής στιχομυθία, του χίτη προς το Φικιώρη. «Μιάν φίδι που είχαμε στον κόρφο μας και δεν το ζέραμε...».

16. 10.6.44. ΣΥΓΚΡΟΥΣΗ ΣΤΑ ΚΟΥΠΟΝΙΑ. ΔΥΟ ΝΕΚΡΟΙ ΑΞΙΩΜΑΤΙΚΟΙ ΤΩΝ ΤΑΓΜΑΤΩΝ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ ΚΙ ΕΝΑΣ ΑΙΧΜΑΛΩΤΟΣ

Το ΙΙο τάγμα (Καισαριανής — Ζωγράφου — Κουπονίων) είναι ανήσυχο. Η δραστηριότητα της ΟΕΔΕ παίρνει διαστάσεις. Απ' τις 7.6.44 προσπαθούν με ενισχύσεις από το κέντρο, να επιβληθούν στα Κουπόνια, όπως οι παραγώργηδες στο Παγκράτι. Αποθρασύνονται και βγαίνουν προκλητικά και τη μέρα ακόμη. Συλλαμβάνουν αγωνιστές του ΕΑΜ και τους παραδίνουν «τουμπανιασμένους» απ' το ζύλο στο Σακελλαρίου, που τους στέλνει στη συνέχεια στους μπουραντάδες. Αυτή η δραστηριότητά τους είναι ο προάγγελος καινούργιας επίθεσης του εχθρού στην Καισαριανή. Βάζουμε πρώτο και άμεσο καθήκον σ' ολόκληρο το τάγμα, να ξεκαθαρίσουμε σι: λίγες μέρες, μια για πάντα, τη γάγγραινα της ΟΕΔΕ. Πυκνές περιπόλοι του 3^{ου} λόχου (Ζωγράφου - Κουπονίων) ενισχυμένες και με ελασίτες του 1^{ου} και 2^{ου} λόχου (Καισαριανής) αλωνίζουν μέρα και νύχτα τα Κουπόνια για να πετύχουν τους ΟΕΔΕίτες, που μέχρι τώρα τηρούν κι αυτοί αυστηρούς συνωμοτικούς κανόνες, έτσι που δεν μπορούμε να τους παγιδέψουμε εύκολα.

Είναι Παρασκευή 9 το πρωί. της 10.6.44. Τρεις ύποπτοι τύποι κυκλοφορούν δήθεν άσκοπα στους δρόμους των Κουπονίων. Οι ελασίτες της συνοικίας δεν τους αναγνωρίζουν για ντόπιους. Τους πλησιάζουν σε απόσταση 30 μέτρων. Αυτοί αντιλαμβάνονται την περίπολο και φεύγουν τρέχοντας.

Οι δυο μπαίνουν σε ένα μπακάικο, διώχνουν το μπακάλη κι αμύνονται με τα πιστόλια τους περιμένοντας ενισχύσεις. Ο αρχηγός της περιπόλου μας, διμοιρίτης Μαραμπότας Νίκος (εκτελέστηκε στην Κέρκυρα, ακριβώς γι αυτή τη σύγκρουση), βλέπει πως είναι δύσκολο να τους εξουδετερώσει χωρίς απώλειες. γι αυτό διατάσσει τους υπόλοιπους της περιπόλου να απασχολούν με πυρά από την πρόσοψη του μπακάικου τους εχθρούς και βρίσκει μια σκαλίτσα ξύλινη. Ανεβαίνει στο ύψος ενός φεγγίτη στο πίσω μέρος του μαγαζιού, σπάει το τζάμι και ρίχνει μια χειροβομβίδα «μιλς» μέσα. Αυτό ήταν, σκοτώθηκαν και οι δυο.

Ο τρίτος προσπάθησε να διαφύγει. τελικά όμως παραδόθηκε 100 μέτρα πιο κάτω. Τον είχαν προλάβει οι φτεροπόδαροι ελασίτες. Έτρεμε ολόκληρο από το φόβο του. Η ταυτότητά του έδειχνε πως ήταν υπολοχαγός. Λεγόταν Διαμαντόπουλος ή Διαμαντίδης, δεν θυμάμαι καλά. Τον έφεραν στο προωθημένο φυλάκιο, μέσα στο άλσος των Κουπονίων. Του είπαμε πως αν δεν έχει βάψει τα χέρια του στο αίμα των ελλήνων πατριωτών, δεν έχει να φοβηθεί τίποτα από τον ΕΛΑΣ.

Απ' την αρχή έδειξε προθυμία να μας αποκαλύψει τα πάντα. Είπε πως κατατάχτηκε στα Τάγματα Ασφαλείας πριν από ένα μήνα. Ήταν μόνιμος υπολοχαγός. Τον είχε παρασύρει ένας συνάδελφός του αντισυνταγματάρχη, που του είπε πως είναι εντολή από το Κάιρο να καταταθούν όλοι οι αξιωματικοί στα τάγματα για να αντιμετωπίσουν, μετά την υποχώρηση των γερμανών τους κομμουνιστές. Τον τοποθέτησαν στο γραφείο «επιχειρήσεων» του Πλυτζανόπουλου. Εκεί διαπίστωσε, στον μήνα που έμεινε, πως τα Τάγματα Ασφάλειας, στην πράξη έκαναν εγκλήματα και εκτελούσαν απάνθρωπα αθώους έλληνες. Είχε αηδιάσει αλλά φοβόταν να αποχωρήσει. Μας ζήτησε μάλιστα να τον στείλουμε στο βουνό, στους ανάρτες, γιατί ύστερα από αυτά που θα μας αποκαλύψει, θα τον σκοτώσουν αν γυρίζε πίσω. Και πράγματι μας αποκάλυψε, ότι και οι άλλοι δυο που σκοτώθηκαν ήταν αξιωματικοί των ταγμάτων. Ο ένας ήταν αποσπασμένος σαν αρχηγός της ΟΕΔΕ Κουπονίων και ο άλλος ταγματάρχης στο γραφείο «επιχειρήσεων» του Πλυτζανόπουλου.

Μας έδωσε τη διεύθυνση της μονοκατοικίας, που ήταν το κρυφό αρχηγείο της ΟΕΔΕ στα Κάτω Κουπόνια, απ' όπου και ξεκίνησαν για να κάνουν ανίχνευση και να διαπιστώσουν από κοντά πού υπάρχουν εστίες αντίστασης του ΕΛΑΣ. Υπολόγιζε δε τη δύναμη της ΟΕΔΕ σε 20 άνδρες με πιστόλια και αυτόματα.

Τέλος έδωσε την ΠΟΛΥΤΙΜΗ πληροφορία, για την προετοιμαζόμενη μεγάλη επίθεση ενάντια στην Καισαριανή που θα γινόταν μετά 5 μέρες, στις 15.6.44, η οποία και πραγματοποιήθηκε. Σε γενικές γραμμές περιέγραψε ποιες εχθρικές δυνάμεις θα πάρουν μέρος και το σχέδιο ενέργειας για την εξόντωση του ΕΛΑΣ της Καισαριανής.

Μετά την ανάκριση ο καπετάνιος του 2ου λόχου Λεωνίδα Σιδέρης πρότεινε να τον παραδώσουμε στην Εθνική Πολιτοφυλακή. Αρνήθηκα, γιατί τον είχα ψυχολογήσει πως όσα έλεγε ήταν αλήθεια και τον άφησα ελεύθερο να φύγει. Του είπα: «Στο βουνό δε μπορούμε να σε στείλουμε, γιατί το ζητάς κάτω από συνθήκες που δεν αποτελούν για μας εγγύηση ότι είσαι πραγματικά αποφασισμένος να προσχωρήσεις στον ΕΛΑΣ. Όμως σου συνιστώ, να πας να κρυφτείς από τώρα σε συγγενικό σου σπίτι, ως την ημέρα που θα λευτερωθούμε. Οι συνάδελφοί σου δε θα σε αναζητήσουν, γιατί θα σε νομίζουν νεκρό. Μετά την απελευθέρωση κάνε ότι θες».

Δεν ξέρω τι απέγινε αυτός ο αξιωματικός, πάντως δεν ήταν «βαμμένος» και φαινόταν πραγματικά αηδιασμένος από το «βρώμικο παγνίδι» των γερμανοτσολιάδων και των εγγλέζων σε βάρος του βασανισμένου λαού μας. Αν ζει και διαβάσει αυτές τις σελίδες, θα θυμηθεί πως την κλωστή από την οποία κρεμόταν εκείνη τη στιγμή η ζωή του, του την κράτησα γερή και δεν έσπασε. Όπως του το είπα, μετά από δύο μέρες ο Πλυτζανόπουλος τους θεωρούσε και τους τρεις νεκρούς, όπως πληροφορηθήκαμε.

17. 13.6.44. ΕΠΙΔΡΟΜΗ ΤΗΣ ΕΙΔΙΚΗΣ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ ΣΤΗΝ ΚΑΙΣΑΡΙΑΝΗ. ΑΝΤΕΠΙΘΕΣΗ ΤΟΥ ΕΛΑΣ ΣΤΑ ΚΟΥΠΟΝΙΑ

Όπως είδαμε σε προηγούμενα κεφάλαια, ο εχθρός προσπαθεί με λύσσα εδώ και ένα μήνα, να εξοντώσει τον ΕΛΑΣ των Ανατολικών συνοικιών και κυρίως την Καισαριανή. Είναι αποφασισμένοι, γερμανοί και γερμανοτσολιάδες, να παραβιάσουν και να συντρίψουν όπως έλεγαν, την «Κόκκινη γραμμή των Ανατολικών συνοικιών».

Στέλνουν τους «επιτελικούς τους» στις συνοικίες μας, για να πάρουν στοιχεία που τους χρειάζονται για τον τελικό σχεδιασμό της αποφασιστικής τους «επιχείρησης».

Πριν τρεις μέρες ο αιχμάλωτος υπολοχαγός των Ταγμάτων Ασφαλείας, μας αποκάλυψε το γενικό σχέδιό τους, που δεν το είχαν κάνει ακόμα οριστικό, θα χτυπήσουν στις 15.6.44 τα ξημερώματα. Τη διεύθυνση της επιχείρησης θα την έχουν γερμανοί αξιωματικοί με βοηθούς τους Πλυτζανόπουλο και Σία. Θα πάρουν μέρος οι διαθέσιμες γερμανικές δυνάμεις, περίπου δύο λόχοι και 1500 γερμανοτσολιάδες, μπουραντάδες της Ειδικής Ασφάλειας, παπαγιώργηδες - χίτες και η ΟΕΔΕ ακόμη. Είναι αποφασισμένοι να κάψουν τις παράγκες της Καισαριανής με τους κατοίκους της μαζί. Θα κυκλώσουν τις τρεις συνοικίες, Καισαριανή - Βύρωνα - Νέα Ελβετία. Η κύκλωση θα πραγματοποιηθεί με την κατάληψη του Ζωγράφου - Κουπονίων -υψωμάτων Υμηττού - Κοπανά - Γούβας - λεωφόρος Υμηττού σ' όλο το μήκος της - νοσοκομείου Συγγρού προς το άλσος Συγγρού - Κουπονίων. Υπολογίζουν ότι αν δεν τελειώσουν ως το βράδυ, να μείνουν και τη νύχτα ως την άλλη μέρα, έτσι που να μη μπορέσουμε να τους ξεφύγουμε. Με άλλα λόγια ολόκληρο το 2^ο σύνταγμα θα δεχτεί ισχυρό χτύπημα.

Το δίλημμα για μας είναι, να δεχτούμε την πρόκληση ή να βγούμε έξω από τον κλοιό και από κει να χτυπήσουμε.

Αν μείνουμε θα έχουμε πολύ σοβαρές απώλειες σε στελέχη και μαχητές του συντάγματος. Ίσως μείνουμε οι μισοί. Αλλά και αν φύγουμε κι αφήσουμε τις συνοικίες μας στο έλεος των γερμανών και των γερμανοπροδοτών, είναι τόσο μεγάλο το μίσος τους ενάντια στο λαό που ενισχύει με όλες του τις δυνάμεις την «Κόκκινη γραμμή μας», ώστε είναι περισσότερο από βέβαιο πως οι απώλειες απ' τις εκτελέσεις, τις σφαγές και τις πυρκαγιές θάναι 30 φορές μεγαλύτερες.

Κάτω από αυτές τις συνθήκες το Α' Σώμα Στρατού αποφασίζει να ΜΕΙΝΟΥΜΕ και να πολεμήσουμε. Δίνει διαταγή στην 1η Ταξιαρχία και το 2^ο σύνταγμα ειδικότερα, να εκπονήσουν σε συνεργασία με τα τάγματα, σχέδιο άμυνας και να θέσουν από τώρα σε διαρκή επιφυλακή τις δυνάμεις για τη μάχη της 15.6.44.

Ο «κύβος ερίφθη». Θα μείνουμε και θα παλέψουμε τον εχθρό ως το τέλος. Δεν μπορεί! Μετά τη μάχη, όσοι και αν πέσουμε, θα μείνει «μαγιά» για να ανασυγκροτηθεί το 2^ο σύνταγμα.

Ενώ, αν φύγουμε, εκτός από τις απώλειες και τις καταστροφές στις συνοικίες μας, ο λαός θα χάσει την εμπιστοσύνη του σε μας, κι όχι μόνο δε θα μας βοηθάει, αλλά δε θα μας θέλει πια να ξαναγυρίσουμε στη συνοικία.

Διακόπτουμε και τη διαδικασία της παράδοσης του Που τάγματος από μένα στο Σταύρο Πρασά και ριχνόμαστε όλοι με τα μούτρα στο σχεδιασμό και την οργάνωση της άμυνας των συνοικιών μας, όσο πιο καλά μπορούμε.

Στο μεταξύ έχει αρχίσει οργασμός δουλειάς και προετοιμασίας κι από τις πολιτικές μας οργανώσεις για να πάρει μέρος στη μάχη ο λαός δίπλα στον ΕΛΑΣ, με μαζικές, μαχητικές, πολυμορφες εκδηλώσεις και διαδηλώσεις διαμαρτυρίας, ενάντια στο ετοιμαζόμενο έγκλημα των γερμανών και ελλήνων συνεργατών τους.

Ακόμη και η οργάνωση του ΕΑΜ του αστυνομικού τμήματος της Καισαριανής, κατορθώνει να πείσει το σύνολο των αστυνομικών του τμήματος, μέχρι και το διοικητή του, να αντιδράσουν μαζί με το λαό της Καισαριανής στο κάψιμο της συνοικίας.

Οι Γραμματείς των ΚΟΒ και άλλα στελέχη των πολιτικών οργανώσεων (ΕΑΜ - ΕΠΟΝ - Ε.Α. - Ε.Π.) μας δηλώνουν πως είναι έτοιμοι την ώρα της μάχης, να αναλάβουν επικεφαλής ομάδων του ΕΛΑΣ. ώστε να ενισχύσουν τα στελέχη των λόχων, για μια πιο αποφασιστική άμυνα μέχρις εσχάτων.

Ο καπετάνιος του Α' Σώματος Νέστωρας παραβιάζει τους συνωμοτικούς κανόνες και γυρίζει σαν τη σβούρα τις συνοικίες μας.

Παρακολουθεί από κοντά τις προετοιμασίες, δίνει κουράγιο στα στελέχη με την παρουσία του, κάνει παρατηρήσεις και διορθώνει καταστάσεις που δεν ταιριάζουν με τη σοβαρότητα των στιγμών. Κυκλοφορεί από συνοικία σε συνοικία με ένα ποδήλατο. Όταν κάτι δε βρίσκει καλά γινόμενο, τα βάζει πάντα με τον Κοσμά που τον καταδιώκει αρκετά συχνά.

Στις παραμονές της μεγάλης μάχης, ούτε ο εχθρός κάθεται με σταυρωμένα χέρια. Ούτε όμως και εμείς!!

Στις 13-6-44 το πρωί έρχονται περίπου 100 χωροφύλακες της Ειδικής Ασφάλειας με αυτοκίνητα από τη λεωφόρο Υμηττού.

Κατεβαίνουν, ακροβολίζονται κι αρχίζουν τους πυροβολισμούς, ξυλοδαρμούς και βρισιές ενάντια στους πολίτες που βρίσκουν μπροστά τους. Προχωρούν προς τον Αη Νικόλα και την κεντρική λεωφόρο της Κάτω Καισαριανής. Χτύπησαν αιφνιδιαστικά.

Δεν έχουν πρόθεση να προχωρήσουν. Όλα δείχνουν πως ήρθαν να διαπιστώσουν τη δύναμη αντίστασης του ΕΛΑΣ. από τη λεωφόρο Υμηττού.

Οι ομάδες μας του 1^{ου} λόχου, απαντούν αμέσως και τραυματίζουν μερικούς. Αυτοί καλύπτονται στα μαγαζιά και στα σπίτια της λεωφόρου Υμηττού και συνεχίζουν το τουφεκίδι.

Παίρνει θάρρος ο λαός της Καισαριανής και αστραπιαία, μέσα σ' ένα τέταρτο, πραγματοποιεί μαχητική διαδήλωση 300 περίπου επονιτών και εαμιτών, στην πλατεία της Παναγίτσας και κατεβαίνουν με φωνές και κατάρες την κεντρική λεωφόρο.

Ακούνε οι χωροφύλακες τη βουή του αγανακτισμένου λαού και το βάζουν στα πόδια, μπαίνουν στ' αυτοκίνητα και φεύγουν.

Απ' αυτό το επεισόδιο, μπορεί να έβγαλε το εχθρικό «επιτελείο» τα δικά του συμπεράσματα, όμως και εμείς κάναμε μια «πρόβα τζενεράλε» της τακτικής που θα ακολουθήσουμε στη μάχη, δηλαδή των θαρραλέων μαχητικών - μαζικών εκδηλώσεων του λαού, την ίδια στιγμή που οι σταυραετοί του ΕΛΑΣ θα κρατούν μακριά τις εχθρικές δυνάμεις με το αλάθευτο βόλι τους.

Προσωπικά είμαι ανησυχός από δύο προβλήματα που έχουμε:

α) Από το μεσημβρινό πλευρό μας (Σκοπευτήριο - Βύρωνα - Γούβα - Νέα Ελβετία), έχει αναλάβει το ΙΙ τάγμα ο καινούργιος καπετάνιος Σπύρος Μπούσιας (Παύλος) και δεν ξέρω πώς θα τα καταφέρει. Ο Λευτέρης (Γ. Κυριακίδης) μετατέθηκε κιόλας πιο πέρα, στρατιωτικός του Ιου τάγματος.

β) Με ανησυχούν οι ΟΕΔΕίτες των Κουπονίων. Θα κάνουν σίγουρα ζημιά εκεί όπου βρίσκονται ανάμεσα στην Καισαριανή και στον Ζωγράφου.

Στο πρώτο πρόβλημα δε δίνω και τόση σημασία, γιατί στο κάτω - κάτω υπάρχουν οι παλιοί καπετάνιοι των λόχων, όπως ο Χάλαρης, ο Φακίρης κλπ που ξέρουν καλά τη δουλειά τους.

Για το δεύτερο όμως δεν χάνω καιρό. Φωνάζω το μεσημέρι τον Ορέστη (Γ. Σταθάτο) καπετάνιο του 1^{ου} λόχου και το Λεωνίδα Σιδέρη (του 2^{ου} λόχου) και αποφασίζουμε να ετοιμάσουμε αμέσως 20 μαχητές για αντεπίθεση στα Κουπόνια να ξεκαθαρίσουμε τη φωλιά της ΟΕΔΕ και να προλάβουμε να οργανώσουμε την άμυνα στα Κουπόνια πριν τη μεγάλη μάχη.

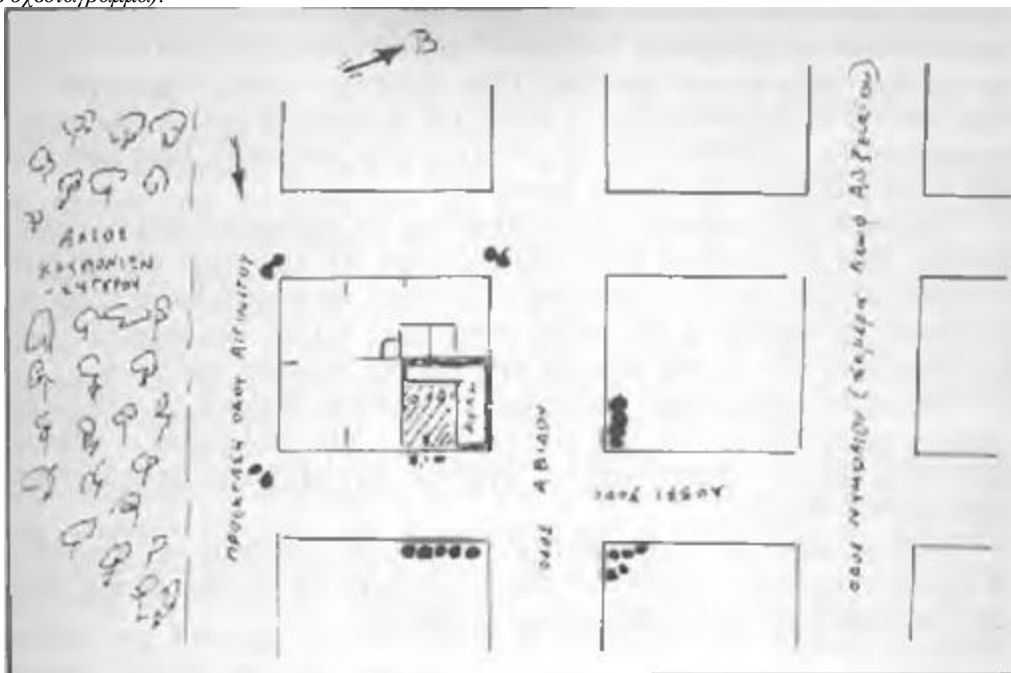
Την προηγούμενη μέρα έχουμε κάνει ανίχνευση επί τόπου κι έχουμε άμεση αντίληψη της περιοχής, όπου βρίσκεται το μυστικό αρχηγείο της ΟΕΔΕ, όπως μας το είχε αποκαλύψει ο αιχμάλωτος αξιωματικός.

Ξεκινούμε από τη δεξαμενή της Καισαριανής στις 6 το απόγευμα, περνάμε στα πρώτα σπίτια των Κουπονίων στις υπόγειες του Υμηττού. Χωριζόμαστε σε τέσσερις ομάδες και κατεβαίνουμε από τους τέσσερις παράλληλους δρόμους, τρέχοντας με την ίδια ταχύτητα όλοι. Έτσι έχουμε ένα κινούμενο μέτωπο που χτένιζε τα Κουπόνια από την ανατολή προς τη δύση.

Στην πρώτη ομάδα επικεφαλής ο Λεωνίδας Σιδέρης, στη δεύτερη ο Ορέστης (Γ. Σταθάτος), στην τρίτη ο Γιάννης (Ο. Μακρής) και στην τέταρτη ο Καπετάν «Συκώτε» (παρατσούκλι). Στην ομάδα του Γιάννη ήταν και οι Θαν. Βουδούρης, ο Αστραπόγιαννος, ο Βαγγέλης..., κι ο Κώστας. Όσο κατεβαίναμε, ιδρωμένοι και ζεναμμένοι, βγαίνουν οι γυναίκες στις πόρτες και τα παράθυρα και φώναζαν αλαφιασμένες και χαρούμενες: «κατεβαίνουν αντάρτες από τον Υμηττό».

Όταν φτάσαμε στο Κέντρο, μας πληροφόρησαν στο καφενείο, ότι 5 από δαύτους, πριν λίγα λεπτά έφυγαν απ' το καφενείο προς τα κάτω. Συνεχίσαμε την κάθοδο ως την οδό Ισσοῦ, όπου ήταν και το «άντρο» τους και προλαβαίνουμε την 5μελή ομάδα της ΟΕΔΕ τη στιγμή που έμπαιναν μέσα στη μονοκατοικία κι έκλεισαν γρήγορα την πόρτα. Ήταν ένα σπίτι παλιού τύπου με ολόσωμη ξύλινη πόρτα ανάμεσα στα δυο παράθυρα με παντζούρια.

Δεξιά και πίσω του σπιτιού προς τον άλλο δρόμο, την οδό Αβίδου, είχε αυλή με μαντρότοιχο ύψους περίπου 3 μέτρων, χωρίς πόρτα (βλέπε σχεδιάγραμμα).

Πέρασα από κει στις 20-1-81 και βρήκα το σπίτι αυτό κατεδαφισμένο οικόπεδο χωρίς μαντρότοιχο. Σώζονται τα χαλάσματα των Καλυβιών του γειτονικού οικοπέδου από την οδό Αβίδου.

Παίρνουν αμέσως θέσεις οι μαχητές μας απέναντι, πίσω απ' τις χαμηλές μάντρες των «πρασιών» των σπιτιών κι ελέγχουν το σπίτι κι απ' τους δυο δρόμους (Ισσοῦ- Αβίδου). Τέσσερις μαχητές πιάνουν τις πίσω γωνιές του τετραγώνου, ώστε να μην μπορούν να διαφύγουν.

Ένας γείτονας μας «σφυραίει» πως έχει πολλούς μέσα το σπίτι, πάνω από 10!!

Ο Λεωνίδας, με μια αραβίδα και μια χειροβομβίδα κι εγώ με αυτόματο και μια «Μιλς» χειροβομβίδα, κολάμε στον τοίχο του αρχηγείου της ΟΕΔΕ δίπλα στην εξώθυρα. Τους φωνάζουμε να παραδοθούνε και δε θα τους πειράζουμε, αρκεί να μας δώσουν τα όπλα τους και να φύγουν.

Αυτοί απαντούν από μέσα: «Δεν κάναμε τίποτα. Δεν έχουμε όπλα. Αφήστε μας ήσυχους».

Γνέφω του Λεωνίδα να ρίξει με την αραβίδα στην κλειδαριά, κι εγώ έχω στο στόμα την ασφάλεια της «Μιλς», μόλις ανοίξει η πόρτα με κλωτσιά, να τη ρίξω μέσα.

Όμως η κλειδαριά δεν άνοιξε, ούτε με την πρώτη, ούτε με τη δεύτερη σφαίρα. Φαίνεται πως οι πόρτες ανοίγουν με πιστολιές μόνο στα αστυνομικά φιλμ.

Πριν ρίξει την τρίτη, μια δυνατή έκρηξη στα πόδια μας, μας πέταξε και τους δυο ανάσκελα δύο μέτρα μακριά. Είχαν πε τάξει από το μαντρότοιχο, στο πλάι, δυναμίτες (όπως κάνουν οι ψαράδες) και η πίεση των αερίων μας ξάπλωσε κάτω. Πριν σηκωθούμε, είχαν κιόλας ρίξει οι δικοί μας δυο χειροβομβίδες μέσα στην αυλή τους και πέτυχαν τους δυναμιτιστές τη στιγμή που προσπαθούσαν να ζεναμπούν στο σπίτι. Την ίδια στιγμή γάζωναν τα παράθυρα με δυο αυτόματα και αραβίδες. Είδα κι έπαθα να τους σταματήσω τα πυρά. Από την αυλή ακούγονταν οι φωνές και τα βογγητά των τραυματισμένων εχθρών. Το ίδιο ακούγονταν βογγητά κι μέσα στο σπίτι. Τους ζεναφονάζουμε να παραδοθούν, κι αυτοί αρνούνται.

Στη συνέχεια, αποφασίζουμε να λύσουμε την πολιορκία και να αποχωρήσουμε, γιατί είχε περάσει πάνω από μισή ώρα, από τη στιγμή που κάναμε την εμφάνισή μας στα Κουπόνια και από στιγμή σε στιγμή θα έφταναν τα αυτοκίνητα με γερμανούς και γερμανοτσολιάδες για να τους σώσουν. Δεν προλαβαίνουμε πια να οργανώσουμε «γιουρούσι» για μέσα στο σπίτι.

Την άλλη μέρα μάθαμε πως είχαμε τραυματίσει βαριά 4 κι ο Πλυτζανόπουλος με προκήρυξή του μας είχε επικηρύξει τάζοντας λεφτά σ' όποιον δώσει πληροφορίες για τους δράστες, εναντίον των «Εθνικώς σκεπτόμενων Ελλήνων» της ΟΕΔΕ.

Αμέσως μετά την αποχώρησή μας ήρθαν τρία φορτηγά με γερμανούς και γερμανοτσολιάδες, τους πήραν όλους κι έφυγαν και δεν ζαναγύρισαν! Από κείνη την ώρα τα Κουπόνια αναπνέουν ελεύθερα!

18. 15 ΚΑΙ 16.6.44. ΙΣΧΥΡΗ ΕΠΙΘΕΣΗ ΓΕΡΜΑΝΩΝ - ΤΑΓΜΑΤΑΛΗΤΩΝ - ΜΠΟΥΡΑΝΤΑΔΩΝ - ΕΙΔΙΚΗΣ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ ΚΑΙ ΠΑΠΑΓΩΡΓΗΔΩΝ ΓΙΑ ΝΑ ΚΑΨΟΥΝ ΤΗΝ ΚΑΙΣΑΡΙΑΝΗ. ΗΡΩΙΚΟΣ ΘΑΝΑΤΟΣ ΑΡΗ ΔΑΥΛΑΚΟΥ ΚΑΙ 7 ΠΑΛΙΚΑΡΙΩΝ

Στον Απόλλωνα Δαυλάκο
(Ηρωα της Καισαριανής - Γραμματέα της ΚΟΒ)
«Μ' εφτά συντρόφους χτύπαγες τ' αμέτρητα ζαγάρια
γύρω όλη νύχτα σώριαζες των προδοτών κουφάρια!
Κι η γειτονιά καρτέραγε του κάκου νάρθεις πίσω
Τ' αρματολίκι του Υμηττού πήρες με τη θανή σου»
Κώστα Καλαντζή (Θεσσαλού)

Το 2ο σύνταγμα έχει εφοδιαστεί απ' το Α' Σώμα πριν λίγες μέρες με 35 καινούργια αυτόματα κι αρκετά πυρομαχικά. Τα συγκέντρωσαν απ' την ΙΙ ταξιαρχία (δυτικών συνοικιών) που δε δεχόταν μεγάλες επιθέσεις αυτή την εποχή. Απ' αυτά, το ΙΙΙο τάγμα μας πήρε τα 15. Ήταν για μας γερή ενίσχυση εν όψει της μεγάλης μάχης. Αλλά καιρός είναι να ομολογήσω και μία αμαρτία μου. Το τάγμα μας, στις αναφορές του τότε προς τα ανώτερα κλιμάκια, δεν έδινε τα αληθινά στοιχεία του αριθμού των όπλων και των πυρομαχικών που διέθετε. Η τέλεια έλλειψή τους από τις 25.4.44 και για ένα εικοσαήμερο μας υποχρέωνε να κρύβουμε περίπου το 1/3 του οπλισμού μας, για να προσδίνουμε μεγαλύτερη βαρύτητα στην απαίτησή μας για νέα όπλα...

13.6.44. Απ' τις δύο μετά τα μεσάνυχτα, όλες οι δυνάμεις του 2^{ου} συντάγματος παίρνουν τις προκαθορισμένες θέσεις μάχης. Το Ιο τάγμα (Γιάννη Κυριακίδη - Μουστάκια), με 50 περίπου μαχητές, προωθείται από το Κατσιπόδι και πιάνει θέσεις για επιθετική εξόρμηση πίσω από το Πρώτο Νεκροταφείο, στη βορειοανατολική γωνία του (οδό Υμηττού - Φρύωνος), μέχρι την τοποθεσία «Δούγκαν» και την πλατεία Γεωργίου Β' κοντά στο εργοστάσιο Μαλτσιονιώτη. Έτσι είναι αναπτυγμένο στα μεσημβρινά σύνορα της Γούβας. Αντικειμενικός σκοπός του τάγματος ήταν να χτυπήσει στα πλευρά του εχθρού την κρίσιμη στιγμή της μάχης, δημιουργώντας αντιπερισπασμό για την ανακούφιση του Που τάγματος.

Το ΙΙο τάγμα του Παύλου (Σπύρου Μπούσια), με δύναμη 70 ανδρών, έχει αναπτύξει ελαφρές ομάδες κατά μήκος της οδού Φιλολάου (παράλληλου της λεωφόρου Υμηττού), για να εμποδίζει και να καθυστερεί την ανάπτυξη και προώθηση των εχθρικών δυνάμεων προς Βύρωνα - Γούβα - Νέα Ελβετία.

Στο ύψος της Ανάληψης, πίσω από το Σκοπευτήριο της Καισαριανής, άλλες ομάδες της Εθνικής Πολιτοφυλακής θα αποτελούν τη δεύτερη ελαστική γραμμή άμυνας του Που τάγματος. Τέλος οι κύριες δυνάμεις αυτού του τάγματος, μαζί με τις πιο πάνω ομάδες Πολιτοφυλακής, θα κρατήσουν «μέχρις εσχάτων» τον εχθρό στα σύνορα της Νέας Ελβετίας - Ζωοδόχου Πηγής, στο ρέμα της «Γριάς» που αποτελεί φυσικό οχυρό και δύσκολα πατιέται από τον εχθρό. Είναι ανάγκη να διατηρήσουμε ελεύθερο το δρόμο υποχώρησης προς Νέα Ελβετία, των δυνάμεων του Που τάγματος Καισαριανής στην περίπτωση που θα χρειαστεί να σπάσει τον κλοιό και να υποχωρήσει προς τα εκεί.

Το ΙΙΙο τάγμα, με 80 άνδρες, θα δεχτεί το κύριο βάρος της επίθεσης του εχθρού. Ο 1^{ος} και ο 2^{ος} λόχος (Κάτω και Άνω Καισαριανή) παίρνουν τις θέσεις του γενικού σχεδίου άμυνας της συνοικίας, όπως το έχω περιγράψει σε προηγούμενο κεφάλαιο. Ο καπετάνιος του τάγματος Γιάννης (Ορέστης Μακρής) με διαταγή του συντάγματος αναλαμβάνει υπεύθυνα να διευθύνει τη μάχη μέσα στην Καισαριανή. Το τάγμα εφοδιάζεται με άφθονα πυρομαχικά. Θα δώσει τη μάχη μέσα στη συνοικία, με ελιγμούς μέσα στα σοκάκια και τις παράγκες και όποια τελικά τύχη θα έχει ο λαός της Καισαριανής, θα έχουν και οι 80 μαχητές της λοχίας. Η διαταγή είναι: «Οι παράγκες της Καισαριανής να γίνουν ένα καινούργιο Κάστρο του Υμηττού». Δεν πρέπει να περάσει ο εχθρός!!

Ο 3^{ος} λόχος του ΙΙΙου τάγματος (Ζωγράφου - Κουπόνια), ενισχυμένος με τους πολιτοφύλακες, θα πρέπει επίμονα και με θάρρος να προβαίνει σε συνεχή χτυπήματα ενάντια στον εχθρό, που θα προσπαθήσει να προωθηθεί από το άλσος των Κουπονίων προς τις παράγκες της Καισαριανής. Δεν πρέπει να αφήσουν τον εχθρό να δημιουργήσει προϋποθέσεις μιας τέτοιας επίθεσης. Την αποστολή αυτή του λόχου αναλαμβάνουν να φέρουν σε πέρας ο Βασιλίσ και ο Μαραμπότας με 30 περίπου μαχητές.

Οι πολιτικές οργανώσεις όλων των συνοικιών μας έχουν κάνει καλή δουλειά στην προετοιμασία του λαού μας για μαχητική - μαζική συμμετοχή του στη μάχη. Άκουσα προσωπικά ομάδα επονιτών και κοριτσιών που μελετούσαν τρόπους, πώς θα πλησιάσουν τους απομονωμένους «τσολιάδες» ξαφνικά από πίσω, την ώρα της μάχης, για να τους αροπλίζουν και να φτιάχνουν αμέσως καινούργιες ΕΛΑΣΤΙΚΕΣ ομάδες!!

Η αποφασιστικότητα, η πίστη στη νίκη και η αυτοθυσία της νεολαίας της Καισαριανής σ' αυτές τις στιγμές έφτανε στο «παράλογο», στο «απίστευτο». Ο ηρωισμός είχε χάσει πλέον την πραγματική σημασία του, γιατί είχε γίνει ένα ομαδικό - καθολικό φαινόμενο!

Ο εχθρός δεν ήρθε το πρωί. Ήθελε φαίνεται να μας αιφνιδιάσει πάλι.

Και μεις όμως, έχοντας την προηγούμενη πείρα, δε «λασκάραμε» καθόλου την ετοιμότητά μας. Είναι 4 η ώρα το απόγευμα. Στο τάγμα έρχεται η πρώτη πληροφορία. Στα Ιλίσια (στην οδό Παπαδιμαντοπούλου) έχουν συγκεντρωθεί ισχυρές δυνάμεις περίπου 300 γερμανοτσολιάδων με αυτοκίνητα. Αλλά δεν είναι μόνο αυτοί. Άλλοι 300 έχουν πιάσει σε βάθος τα υψώματα του Υμηττού, από το Μοναστήρι της Καισαριανής - Γαλοπούλα - Αστέρι και νοτιότερα πάνω από τη Νέα Ελβετία. Αυτούς δεν τους έχουμε αντιληφθεί, γιατί δεν έχουν πλησιάσει προς τα πρώτα υψώματα πάνω από την Καισαριανή, όπως έκαναν σε προηγούμενες περιπτώσεις. Επί κεφαλής τους είναι ο Γκοτζαμάνης και ο ταγματάρχης Μπαρκάτσας που αργότερα προσχώρησε στον ΕΛΑΣ...

Και να! Ξαφνικά και με απόλυτο συγχρονισμό, εμφανίζονται με πολλά αυτοκίνητα, σε όλο το μήκος της λεωφόρου Υμηττού από το Παγκράτι ως τον Αη Νικόλα της Κάτω Καισαριανής. Είναι περίπου 250 μπουραντάδες και παπαγιώργηδες, που

αναπτύσσονται και κινούνται στις καθέτους της λεωφόρου Υμηττού προς το Βύρωνα. Άλλοι 500 περίπου γερμανοτσολιάδες, χωροφύλακες και γερμανοί των ΕΣ-ΕΣ πλησιάζουν και αναπτύσσονται γρήγορα στην περιοχή του Αη Νικόλα της Κάτω Καισαριανής. Επί κεφαλής τους είναι ο αντισυνταγματάρχης Χριστοδουλάκης.

Την ίδια στιγμή ανεβαίνουν απ' τη λεωφόρο Ζωγράφου τα αυτοκίνητα με τους τσολιάδες από τα Ιλίσια.

Έτσι με πλήρες και καλά οργανωμένο σχέδιο, ο εχθρός πετυχαίνει μέσα σε 15 λεπτά να αναπτύξει ό λες του τις δυνάμεις και να αρχίσει την επιχείρηση.

Η μάχη έχει αρχίσει! Χαλάει ο κόσμος από το κροτάλισμα των πολυβόλων και των αραβίδων του εχθρού, που συνοδεύεται από το «ψιλό κακάρισμα» των αυτομάτων του 1^{ου} λόχου της Καισαριανής. Πιο πέρα οι μπουραντάδες τα «βρήκαν μπαστούνια» στο Βύρωνα από το Πο τάγμα κι έχουν κολλήσει στις αρχές της λεωφόρου Υμηττού. Με πολύ δυσκολία προχωρούν για να μπου στο Βύρωνα. Οι εχθρικές δυνάμεις στην Καισαριανή κατορθώνουν να καταλάβουν γρήγορα τις πρώτες παράγκες και τα σπίτια γύρω από τον Αη Νικόλα και απέναντι από την οδό Φορμίωνος - Φιλολάου - Μεταξά, μέχρι και την κάθετο της λεωφόρου Καισαριανής, την οδό Σμύρνης.

Δημιουργούν ένα μεγάλο κύκλο (μπλοκάρισμα) στην Κάτω Καισαριανή και κρατούν σε απόσταση τις ομάδες του 1^{ου} λόχου μας, που έχουν υποχωρήσει κάτω από τη φοβερή πίεση και εξακολουθούν από νέες θέσεις, πάνω από την οδό Σμύρνης, να παρενοχλούν τον εχθρό.

Οι τσολιάδες κι οι χωροφύλακες με τους λίγους γερμανούς των ΕΣ-ΕΣ δεν προχωρούν. Προβαίνουν σε έρευνες και συλλήψεις των πολιτών στα σπίτια τους και τους συγκεντρώνουν στο κέντρο του κύκλου. Εκεί έχουν τρεις μασκοφόρους, ο ένας ήταν ο Παναγιώταρος, που δείχνουν τους πιασμένους αγωνιστές.

Έτσι σχεδόν όλες τους οι δυνάμεις μέχρι το σούρουπο ασχολούνται με ληστείες στα σπίτια, με συλλήψεις, με ξυλοδαρμούς απάνθρωπους των πολιτών και των γυναικών.

Μόλις άρχισε να σουρουπώνει, η διοίκηση του τάγματος βάζει σε εφαρμογή επιθετικό χτύπημα από την πλατεία της Παναγίτσας και από τα πλάγια, δηλαδή από τις παράγκες της κεντρικής Καισαριανής. Χρησιμοποιούνται οι δυνάμεις του 1^{ου} λόχου, ενισχυμένες και με το οπλοπολυβόλο μας. Το χτύπημα είναι ξαφνικό. Βρίσκει τους τσολιάδες και τους χωροφύλακες κουρασμένους από το πολύωρο αιματηρό όργιό τους στην Κάτω Καισαριανή και τους προκαλεί σοβαρές απώλειες (γύρω στους 25 νεκρούς και τραυματίες).

Ο κλοιός του εχθρού (μπλόκο) σκορπίζει και μετατρέπεται αμέσως σε μέτωπο μάχης στη λεωφόρο Υμηττού ως τον Αη Νικόλα και πιο πέρα ως το άλσος. Οι συλληφθέντες μένουν ελεύθεροι και φεύγουν... Οι μασκοφόροι κρύβονται πίσω από τους τσολιάδες. Και τότε ο Πλυτζανόπουλος, μέσα στην απόγνωση του, τηλεφωνεί στον «πρωθυπουργό» Ράλλη: «Αν θέλεις να ξεκαθαρίσω την Καισαριανή, δώσε μου την άδεια να της βάλω φωτιά!»

Πραγματικά έχουν κατεβάσει απ' τα αυτοκίνητά τους δύο βαρέλια με βενζίνη για να βάλουν φωτιά!

Εκεί κοντά βρίσκεται και ο διοικητής του Αστυνομικού τμήματος της Καισαριανής με τους αξιωματικούς του. Ο Ράλλης απαντάει στον Πλυτζανόπουλο: «Κάνε ότι θέλεις!»

Και τότε επεμβαίνει ο διοικητής του Αστυνομικού τμήματος και λέει στον Πλυτζανόπουλο: «Αυτό δε θα το κάνετε, δε θα βάλετε φωτιά!»

Σύγχρονα δίνει διαταγή σ' έναν αστυνόμο του, μπροστά στον Πλυτζανόπουλο, να τρέξει να βρει τον επικεφαλής των μπουραντάδων, να σπεύσουν σε βοήθεια για να μην αφήσουν τους τσολιάδες να βάλουν φωτιά. Κάτω από αυτές τις συνθήκες ο Πλυτζανόπουλος αναγκάζεται να υποχωρήσει κι αποφασίζει να εξαπολύσει επίθεση για την κατάληψη ολόκληρης της Καισαριανής. Την πιο πάνω στιχομυθία την πληροφορηθήκαμε την άλλη μέρα από αστυφύλακες του τμήματος... Δεν κατορθώσαμε μέχρι σήμερα να την επαληθεύσουμε... Υπάρχει και η άποψη ότι ο διοικητής του τμήματος διέδωσε τα πιο πάνω, για να δείξει στους ότι ήταν ο «σωτήρας» τους...

Οι δυνάμεις τους είναι αρκετές. Στο μεταξύ, παρά τα χτυπήματα του 3^{ου} λ όχου μας στον Ζωγράφου και τα Κουπόνια, ο εχθρός έχει καταλάβει τα Κουπόνια και προβαίνει κι εκεί σε συλλήψεις πολιτών.

Όμως και το ΕΛΑΣΙΤΙΚΟ χτύπημα ηλέκτρισε τον μουνδιασμένο ως εκείνη τη στιγμή λαό της Καισαριανής. Ξαφνικά πίσω απ' τις γραμμές μας, μέσα στα στενά των φτωχόσπιτων, ο λαός, άνδρες - γυναίκες - παιδιά, βγαίνουν στους δρόμους, τραγουδούν, καταριούνται τους δολοφόνους. Τα χωνιά δημιουργούν πανδαιμόνιο, δίνουν κουράγιο στους ΕΛΑΣΙΤΕΣ... «θάνατος στους γερμανοφασίστες», «Λευτεριά ή θάνατος».

Ο λαός παίρνει κουράγιο από τον ΕΛΑΣ και οι ελασίτες απ' το φουρτουνιασμένο λαό.

Έχουμε γίνει όλοι μαζί ένα σώμα. Αντιμετωπίζουμε τον ίδιο κίνδυνο από τους εγκληματίες. Κανένας δε λογαριάζει τη ζωή του!! Εκείνες τις στιγμές το σύνθημα «Λευτεριά ή θάνατος» είναι το «πιστεύω μας». Είχαμε υποφέρει τόσα πολλά στα τρία χρόνια της φασιστικής κατοχής, ώστε δε λογαριάζαμε πια το χάρο. Είχαμε ρίξει ομαδικά την «κάπα μας στην αλυγαριά», όπως λέει η λαϊκή παροιμία. Τα παλικάρια του ΕΛΑΣ ήταν ριζωμένα βαθιά στην αγκαλιά του λαού μας. Ακόμη και οι παράγκες με το λαβύρινθο των σοκακιών τους ζωντάνεψαν και ενώθηκαν μαζί μας. Όλοι μαζί είχαμε μια καρδιά, που χτυπούσε ρυθμικά «Λευτεριά ή θάνατος».

Για να εξουδετερώσει, λοιπόν, ο εχθρός τους 80 οπλισμένους μαχητές που βρίσκονταν μέσα σ' αυτό το ηφαιστειο, το έτοιμο να εκραγεί και να κάνει στάχτη κάθε εχθρό που θα επιχειρούσε να το παραβιάσει, υπήρχαν ΜΟΝΟ δύο τρόποι: ή να βομβαρδίσουν με αεροπλάνα και κανόνια ξεθεμελιώνοντας ολόκληρη τη συνοικία με τους κατοίκους της μαζί ή να βάλουν φωτιά και να κάψουν τη συνοικία μαζί με μας.

Αν επιχειρούσε ο εχθρός να χωθεί στα στενά σοκάκια της ηρωικής Καισαριανής, καιροφυλαχτούσε εκεί ο θάνατος από το βόλι του ταμπουραμένου ελασίτη. Μια τέτοια επιχείρηση θα τους стоίχιζε τη μισή τους δύναμη.

Και οι μεν γερμανοί δεν τόλμησαν να διαπράξουν το έγκλημα του εμπρησμού. Είχαν πικρή πείρα από τις άμεσες αντιδράσεις του ελληνικού λαού, από ένα όμοιο έγκλημα που είχαν διαπράξει, μόλις 5 μέρες πριν στο Δίστομο. Αρχισαν να φοβούνται τα αντίποινα του ΕΛΑΣ, μια κι ετοιμάζονταν να ξεκουμπιστούν από την Ελλάδα μας.

Το τόλμησαν όμως και τα' αποφάσισαν ο Πλυτζανόπουλος κι ο Ράλλης, που είχε γίνει πρωθυπουργός, με την έγκριση των εγγλέζων.

Αν τελικά δεν πραγματοποιήθηκε, παρά τη θέλησή τους, οφείλεται στην αντίδραση του λαού, του ΕΛΑΣ, των τίμιων αστυνομικών του τμήματος της Καισαριανής και στην απροθυμία αυτών των ίδιων των κατώτερων αξιωματικών και των γερμανοτσολιάδων, που φοβήθηκαν να εκτελέσουν μια τέτοια αποτρόπαιη πράξη.

Η στάση των αστυνομικών του τμήματος Καισαριανής, όπως το βεβαίωσαν οι ίδιοι, ήταν μια πατριωτική πράξη, που θα τους τιμά για πάντα! Ο καισαριανιώτικος λαός δεν ξεχνά και τιμάει τους πραγματικούς πατριώτες, ανεξάρτητα από την πολιτική τους τοποθέτηση.

Ο Πλυτζανόπουλος, λυσσασμένο ς από την καινούργια αποτυχία του, διατάσσει επίθεση των δυνάμεών του. Είναι νύχτα, περίπου 9 το βράδυ. Δημιουργούν σφήνα στην κεντρική λεωφόρο και προχωρούν προς την πλατεία της Παναγίτσας. Τώρα μπαίνει στη μάχη και ο 2^{ος} λόχος μας (της Άνω Καισαριανής). Ο εχθρός κάνει δύο - τρεις προσπάθειες να στραφεί αριστερά προς τις παράγκες. Δέχεται γερά χτυπήματα από τις ομάδες μας των δύο λόχων και έχει σοβαρές απώλειες. Παραιτούνται απ' αυτές τις επιθέσεις και εξαπολύουν νέα πιο ισχυρή, με όλες τους τις δυνάμεις, στην κεντρική λεωφόρο προς τα πρώτα υψώματα του Υμηττού. Πρόθεσή τους να κόψουν την Καισαριανή στα δύο και μετά να επιτεθούν στις παράγκες.

Ύστερα από 4 ώρες σκληρής μάχης με ολόκληρη τη διλοχία της Καισαριανής, κατορθώνει ο Πλυτζανόπουλος να απωθήσει τις δύο ομάδες του 2^{ου} λόχου που αμύνονται στην κεντρική λεωφόρο, παρά τα συνεχή πλευρικά χτυπήματα που δέχονται από τις ομάδες των δύο λόχων μας στις παράγκες. Ο Αντ. Αραμπατζής με την ομάδα του κατορθώνει να περάσει στη Νέα Ελβετία και να ενωθεί με τις δυνάμεις του Που τάγματος.

Ενώ ο Άρης Δαυλάκος (Απόλλων), Γραμματέας της ΚΟΒ, με τη δική του ομάδα αναγκάστηκε, κάτω από την πίεση του εχθρού, να υποχωρήσει πέρα από τα τελευταία σπίτια της Καισαριανής και να βρεθεί στα νταμάρια.

Ήταν πλέον αδύνατο να στραφεί κι αυτή η ομάδα προς τη Νέα Ελβετία...

Όταν σε κάποια στιγμή το αποφάσισε, ήταν αργά!

Έτσι ο εχθρός πέτυχε τον πρώτο αντικειμενικό του στόχο, ύστερα από πολύωρη μάχη. Είχε καταλάβει τη λεωφόρο σ' όλο το μήκος της από τον Αη Νικόλα ως τα πρώτα υψώματα του Υμηττού. Είναι 1 η ώρα μετά τα μεσάνυχτα.

Δεν έχουν κουράγιο να συνεχίσουν την κύρια ενέργειά τους ενάντια στις παράγκες. Είναι εξουθενωμένοι και εξαντλημένοι απ' την κούραση και την αγωνία του θανάτου που τους περιμένει σε κάθε σοκάκι. Μένουν ταμπουρωμένοι στη λεωφόρο, που είχαν καταλάβει, ως το πρωί της 16.6.44.

Όσο διαρκούσε μέσα στη νύχτα η μάχη της κεντρικής λεωφόρου στην Καισαριανή, το Πο τάγμα, σε συνεργασία και με το Ιο τάγμα που είχε περάσει σε επίθεση στα πλευρά του εχθρού, στο Βύρωνα και τη Γούβα, καθήλωσαν τους μπουραντάδες, πετυχαίνοντας αντιπερισπασμό, ώστε οι 250 μπουραντάδες να μην μπορούν να απαγκιστρωθούν για να βοηθήσουν τον Πλυτζανόπουλο στην Καισαριανή. Στις 1 και 30' μετά τα μεσάνυχτα, όταν ο εχθρός σταμάτησε την επίθεσή του, οι δυνάμεις μας των δύο λόχων (1ου και 2ου) περίπου 60 μαχητές (μετά την υποχώρηση του Αν. Αραμπατζή προς Νέα Ελβετία και του Απόλλωνα προς τον Υμηττό), με διαταγή του τάγματος ακολούθησαν την ταχτική της «Λούφας», δηλαδή κατέχοντας ισχυρά οχυρές θέσεις, δεν ρίχνουν πυρά σε μεμονωμένους εχθρούς. Μόνον αν ο εχθρός εξαπολύσει επίθεση ενάντια στις παράγκες, τότε από πολύ μικρή απόσταση να χτυπούν αποφασιστικά με πυκνά πυρά, για να υποχρεώνουν τον εχθρό σε υποχώρηση.

Όμως οι γερμανοτσολιάδες ήταν ζωντανά πτώματα από την κούραση και το φόβο της νύχτας. Ήταν αδύνατο να εξαπολύσουν άλλη επίθεση. Πέρασε η νύχτα σε κατάσταση αναμονής και για τον εχθρό και για μας.

Μιχάλης Πρωτονοτάριος (Διμοιρίτης)
Εκτελέστηκε στην Αίγινα τον Μάιο 1948

Τα ξημερώματα ακούσαμε πολύ μακριά, προς το Αστέρι (ψηλά στον Υμηττό), πυροβολισμούς και ριπές, που είχαν κρατήσει αρκετή ώρα. Δεν αργήσαμε να εξηγήσουμε τι συνέβηκε. Κατά τις 9 το πρωί μια κουστωδιά από γερμανοτσολιάδες έσερνε στη λεωφόρο «θριαμβευτικά», τον τραυματισμένο ελασίτη Στέφανο Τσάφο της ομάδας του Απόλλωνα. Μέσα σε φωνές και βλαστήμιες έλεγαν πως εξόντωσαν όλους τους ελασίτες στο βουνό.

Αμέσως μετά άρχισαν την αναδίπλωση και συγκέντρωσή τους στην Κάτω Καισαριανή. Ξεκουμπίζονταν από τα ιερά χρώματα της Καισαριανής για άλλη μια φορά νικημένοι.

Την ίδια στιγμή οι ελασίτικες δυνάμεις ακολουθούσαν τον εχθρό και έπαιρναν και πάλι τις κανονικές θέσεις τους και πιο πίσω άρχισε να συγκεντρώνεται ο οργισμένος λαός της Καισαριανής στην πλατεία της Παναγίτσας. Ξαναγύρισε και ο Αραμπατζής με την ομάδα του.

Μας λείπει όμως ο «Απόλλων» (Άρης Δαυλάκος) με τη δική του ομάδα... Μαθαίνουμε πως είναι νεκροί κοντά στο Αστέρι, ο Απόλλων, ο Σωτήρης Βενιέρης, ο Πρόδρομος Αδραμίτογλου, ο Ανδρέας Κρυσταλάκος, ο Μενεγάκης (Καλογεράκι) και ο Νίκος Νταλιάνης...

Η είδηση για το θάνατο των παλικαριών μας κυκλοφορεί σαν αστραπή...

Απ' τις παράγκες, τα φτωχόσπιτα βγαίνουν όλες οι μανάδες της Καισαριανής. Θρηνούν τον θάνατο των παιδιών τους. Δεν είναι

όμως κλάμα αυτό. Είναι ένα μουγκρητό θηριού που το λάβωσαν πισώπλατα. Οι κατάρες φτάνουν ως τα μεσουράνα. Όλη η συνοικία είναι ανάστατη, έχει συγκλονιστεί από την θυσία των μαχητών μας! Και ποιον να πρωτοκλάψουν!.. Και να! Ξαφνικά από τη ρεματιά ξεκινάει μια οργισμένη διαδήλωση προς τα κάτω, στη λεωφόρο, για την πλατεία της Παναγίτσας.

Επικεφαλής είναι η Ελένη (Ασπασία Παπαθανασίου). Ο θρήνος, οι φωνές, οι κατάρες έχουν το ρυθμό χορού αρχαίας τραγωδίας!! Προκαλούν τέτοια συγκίνηση που ανασηκώνονται και ριγούν ακόμη και οι πέτρες. Πού βρέθηκαν εκείνα τα ποιήματα που απαγγέλλονται ομαδικά, όπως στα αρχαία δράματα του Αισχύλου; Πού βρέθηκαν αυτά τα γεμάτα πάθος τραγούδια του αγώνα; Πού βρέθηκαν αυτές οι έμμετρες κατάρες κατά των φονιάδων; Σκουπίζουν τα δάκρυα τους οι νοικοκυρές, σφίγγουν τις γροθιές τους τα παλικάρια και οι κοπέλες και με μιας φουσκώνει σαν φουρτουνιασμένο κύμα η λαοθάλασσα που κατεβαίνει προς την πλατεία. Για μια ακόμη φορά η Καισαριανή βροντοφωνάζει: «Θάνατος στο φασισμό»,» Δε μας φοβίζουν των γερμανών τα βόλια, ούτε των προδοτών τα άδοξα σπαθιά», «Λευτεριά ή Θάνατος».

Με μιας έκλεισαν όλα τα μαγαζιά της συνοικίας. Κηρύχθηκε γενική απεργία πένθους για τους ηρωικούς μας νεκρούς και πραγματοποιήθηκε μεγάλη συγκέντρωση διαμαρτυρίας.

Την άλλη μέρα το πρωί μια ομάδα από ελασίτες και επονίτες μαζί με τις μανάδες των νεκρών μαχητών, τους βρήκαν κοντά στο «Αστέρι» κάτω από τον Ταξiάρχη, σ' ένα υψωματάκι. γαζωμένους κυριολεκτικά από τις σφαίρες του εχθρού, πλημμυρισμένους στο αίμα. Οι θέσεις που είχαν, έδειχναν πως είχα ν δώσει σκληρή μάχη με τους εχθρούς, που τους είχαν κυκλώσει...

Επικεφαλής των τσολιάδων στα υψώματα του Υμηττού ήταν ο Κοτζαμάνης και ο Μπαρκάτσας, που αργότερα εγκατέλειψε τα «Τάγματα Ασφαλείας» και προσχώρησε στον ΕΛΑΣ. Ο Απόλλων και ο Νίκος Ντάλιανης τάφηκαν στο ύψωμα όπου έπεσαν νεκροί... Οι υπόλοιποι τέσσερις τάφηκαν από τους γονείς τους στο νεκροταφείο της Καισαριανής.

Ο Στέφανος Τσάφος τραυματισμένος πιάστηκε αιχμάλωτος... Αργότερα μάθαμε τον ηρωικό θάνατο αυτού του παλικαριού. Τη στιγμή που τον «ανέκρινε» στο Γουδί γερμανός αξιωματικός επιχείρησε ν' αρπάξει το πιστόλι του για να τους ρίξει, αλλά πρόλαβαν οι τσολιάδες και γέμισαν το σώμα του με σφαίρες.. Μαζί με τον Τσάφο έπιασαν και το Γιόργκο Πολεμαρχάκη που εκτελέστηκε στο Γουδί.

Τελείωσε μια απ' τις πιο σκληρές κι αποφασιστικές μάχες, που έδωσε η Καισαριανή και νίκησε έναν εχθρό αποφασισμένο να την ξεθεμελιώσει, δίνοντας σαν αντάλλαγμα για τη νίκη στο βωμό της θυσίας τα πιο διαλεχτά της παιδιά..

Ας είναι αιώνια η μνήμη των ηρωικών νεκρών μας. Σε τούτη τη μάχη οι απώλειες του ΙΙου τάγματος ήταν βαριές:

8 νεκροί - αξιωματικοί και μαχητές.

2 αιχμάλωτοι (ο Στ. Τσάφος και ο Πολεμαρχάκης).

Απώλειες του εχθρού:

Νεκροί και τραυματίες 45.

19. 17.0.44. ΑΠΟΚΡΟΥΣΗ ΕΠΙΘΕΣΗΣ ΤΑΓΜΑΤΟΣ ΓΕΡΜΑΝΟΤΣΟΛΙΑΔΩΝ ΑΠΟ ΤΑ ΚΟΥΠΟΝΙΑ ΚΑΙ ΑΠΩΘΗΣΗ ΤΟΥΣ ΣΤΑ ΙΙΙΣΙΑ. ΕΛΑΣΙΤΕΣ ΚΑΤΑΔΡΟΜΕΙΣ ΣΕ ΑΝΤΡΟ ΤΩΝ ΠΑΠΑΓΙΩΡΓΗΔΩΝ

«Το χέρι τους είναι κολλημένο στο τουφέκι
το τουφέκι είναι συνέχεια του χεριού τους το
χέρι τους είναι συνέχεια της ψυχής τους».

Γιάννης Ρίτσος

Το βράδυ της 16.6.44. μετά τη μεγάλη μάχη, συνήλθε σε έκτακτη συνεδρίαση η διοίκηση του 2^{ου} συντάγματος με τις διοικήσεις των τριών ταγμάτων. Ήταν κι ο Β' καπετάνιος της ταξιαρχίας Γιώργης Σπανός. Μετά τις αναφορές των ταγμάτων για τη μάχη ακολούθησε εισήγηση του καπετάνιου του συντάγματος Λάμπρου (Η. Αργυροηλιόπουλου). Μας ανέλυσε την κατάσταση και μας προετοίμασε, με βάση τα τελευταία στοιχεία που είχε συγκεντρώσει το Α' Σώμα, για άμεσες-συνεχείς και εκτεταμένες σε χώρο μάχες με τον εχθρό.

Οι γερμανοί μαζί με τους ράλληδες είχαν αποφασίσει να τσακίσουν με κάθε θυσία την αντίσταση των Ανατολικών συνοικιών και ολόκληρης της Αθήνας-Πειραιά γενικότερα.

Τους χρειάζονταν «επειγόντως» εργατικά χέρια για τη Γερμανία και άνδρες για τα «Σώματα Ασφαλείας», έστω και με αναγκαστική στρατολογία, για να εξασφαλίσουν και την υποχώρησή τους από την Ελλάδα.

Πίστευαν ότι θα πετύχουν το σκοπό τους με τις συνεχείς επιθέσεις και τα μπλόκα ενάντια σε πολλές συνοικίες συγχρόνως όπου θα συγκέντρωναν κατά χιλιάδες τους έλληνες πατριώτες, για να τους μεταφέρουν στα στρατόπεδα καταναγκαστικής εργασίας. Κι απ' αυτούς θα ξεδιάλεγαν όσους κατόρθωναν να με τα τρέψουν σε «γενίτσαφους», για να τους εντάξουν στα «Σώματα Ασφαλείας». Σύγχρονα οι μασκοφόροι τους θα υπόδειχναν τα στελέχη του αγώνα, που θα τουφεκίζονταν επί τόπου. Σ' αυτά τα μπλόκα συμμετέχουν από εδώ και πέρα και ισχυρές γερμανικές δυνάμεις των ΕΣ-ΕΣ, μαζί μ' όλα τα «Σώματα Ασφαλείας» και τις προδοτικές ομάδες (παπαγιώργηδες-χίτες κλπ).

Από την πιο πάνω ανάλυση βγήκε σαν γενικό συμπέρασμα, ότι ο ένοπλος αγώνας μας περνάει πλέον σε μια καινούργια, ανώτερη κι αποφασιστική φάση. Δεν είναι πια δυνατό ν' ανταποκριθούμε στα καθήκοντά μας με την πρωτόγονη και ελλιπή οργανωτική διάρθρωση και λειτουργία του στρατού μας, όπως είχε τότε. Αντέχαμε μεν στον κλεφτοπόλεμο, αλλά τώρα, για να αντιμετωπίσουμε τον εχθρό, μας χρειαζόταν καλά οργανωμένος στρατός, ικανός να κάνει συνδυασμένες στρατιωτικές επιχειρήσεις σε μεγάλο τμήμα της Αθήνας. Οι μάχες δεν θα περιορίζονταν σε μια συνοικία, αλλά αντίθετα θα εξελίσσονταν σύγχρονα σε πολλά μέτωπα. Οι διοικήσεις των μεγάλων μονάδων μας (συντάγματα, ταξιαρχίες, Α' Σώμα) θα έπαιζαν πλέον αποφασιστικό ρόλο στην άμεση διεύθυνση και διεξαγωγή αυτών των εκτεταμένων επιχειρήσεων.

Το σοβαρό καθήκον της οργανωτικής προετοιμασίας του 2^{ου} συντάγματος για την ανώτερη μορφή του αγώνα, έπρεπε να το πραγματοποιήσουμε μέσα στη φωτιά των συνεχών μαχών που μας επέβαλε ο εχθρός, θα εκμεταλλευόμαστε και την πιο μικρή ανάπαυλα, για να πετύχουμε όσο γίνεται πιο γρήγορα το στόχο μας.

Από αυτή την ανάγκη ξεπήδησαν τα άμεσα πρακτικά καθήκοντα, που θα πραγματοποιούσαμε μαχόμενοι.

Και τα καθήκοντα τα καθορίσαμε συγκεκριμένα ως εξής:

- 1) Μαζικοποίηση των φρουραρχείων με κανονική στρατιωτική διάρθρωση και πειθαρχία.
- 2) Μόνιμος στρατωνισμός σε επίκαιρες ισχυρές θέσεις κατά λόχους και διμοιρίες.
- 3) Αύξηση του οπλισμού μας με όλα τα γνωστά μέσα και δημιουργία συνεργείων οπλουργών σε κάθε τάγμα.
- 4) Συνεχής εκπαίδευση (θεωρητική και πρακτική) των αξιωματικών και μαχητών μας.
- 5) Απόσπαση ικανών στελεχών στα γραφεία διαβιβάσεων και συνδέσμων από διμοιρία και πάνω. Απόκτηση ποδηλάτων με αγορές, προσφορές ή και επιτάξεις ακόμη.
- 6) Προώθηση στελεχών από τον εφεδρικό ΕΛΑΣ για την πλήρη οργάνωση Επιμελητείας, Υγειονομικής υπηρεσίας και Μηχανικού για γρήγορη κατασκευή οχυρώσεων και ορυγμάτων.
- 7) Προώθηση έμπιστων και ζύπνιων αγωνιστών για τη συμπλήρωση του 2^{ου} Γραφείου Πληροφοριών από διμοιρία και πάνω.
- 8) Θαρραλέα ανάδειξη νέων στρατιωτικών στελεχών για την οργανωτική συμπλήρωση των διοικήσεων του συντάγματος, των ταγμάτων και των λόχων.
- 9) Αυτό το καθήκον αφορούσε εμένα.

Επειδή ο Β' καπετάνιος του συντάγματος Τάσος Πλούμης είχε μεταταθεί κιάλας στο 4ο σύνταγμα της II ταξιαρχίας, έπρεπε μέχρι την επομένη 17.6.44 (Παρασκευή), να παραδώσω ολοκληρωτικά το IIIο τάγμα στο Σταύρο Πρασά και ν' αναλάβω Β' καπετάνιος του συντάγματος, όπως είχε αποφασιστεί στην προηγούμενη συνεδρίαση. Ήταν κι ο καπετάν Λάμπρος που δυσκολεύονταν πολύ στις μετακινήσεις του από συνοικία σε συνοικία με τα πόδια, μια και είχε μείνει με το 1/4 του στομαχιού του ύστερα από εγχείρηση.

Έτσι μου ανετέθη υπεύθυνα να εκπληρώσω τα πιο πάνω καθήκοντα στο σύνταγμα και παράλληλα να βοηθώ άμεσα τον καπετάνιο Λάμπρο στη διοίκηση του συντάγματος την ώρα της μάχης. Άμεσος καθοδηγητής μου στα νέα μου καθήκοντα ήταν ο Β' καπετάνιος της Ταξιαρχίας Γιώργης Σπανός και οριζόντια συνεργάτης - καθοδηγητής ο Λάμπρος.

Φύγαμε από τη συνεδρίαση και πήγα αμέσως στο τάγμα μας (στον Κιορπέ). Βρήκα το Σταύρο Πρασά, τον κατατόπισα ως αργά τη νύχτα και μείναμε σύμφωνοι το πρωί της 17.6.44 να συγκαλέσουμε συνεδρίαση του τάγματος, για να του παραδώσω. Έτσι κι έγινε. Μόνο που η συνεδρίαση αυτή δεν ολοκληρώθηκε!

Είναι 9 η ώρα το πρωί. Είμαστε συγκεντρωμένοι στον «Κιορπέ» οι καπετάνιοι των τριών λόχων Ορέστης. (Γ. Σταθάτος), Λεωνίδας Σιδέρης και Βασάλος, ο Σταύρος Πρασάς κι εγώ.

Τελειώνω σχεδόν την εισήγησή μου, όταν ακούω πυκνούς πυροβολισμούς, ριπές κι εκρήξεις από χειροβομβίδες από τα Κουπόνια. Διαλύουμε αμέσως τη συνεδρίαση. Ο μεν Σταύρος Πρασάς πηγαίνει στο 2^ο λόχο της Άνω Καισαριανής κι εγώ μένω στον 1^ο λόχο. Ο Βασάλος παίρνει διαταγή να φύγει προς το νοσοκομείο Σηγηρού και να προσπαθήσει να περάσει στον Ζωγράφου, όπου έχει αφήσει το λόχο του στο διμοιρήτη Μαραμπότα. Μόλις φτάσει, να αναπτύξει τις ομάδες του λόχου και να χτυπήσει από τα νώτα τον εχθρό.

Σύγχρονα μας έρχεται η πληροφορία από το προωθημένο φυλάκιο μας στο άλσος, που έχει υποχωρήσει στις παράγκες, ότι πολλοί γερμανοτσολιάδες και γερμανοί έχουν έρθει με αυτοκίνητα στα Κουπόνια και αναπτύσσονται γρήγορα με μέτωπο προς την Καισαριανή.

Μέσα σε 10 λεπτά αρχίζει η επίθεσή τους προς τις παράγκες, σ' όλο το μήκος του άλσους των Κουπονίων. Προσπαθούν να φτάσουν στη ρεματιά της Καισαριανής γρήγορα, για να χωθούν στις παράγκες πριν προλάβουμε να οργανώσουμε την άμυνά μας. Προωθούνται σε διπλή μετωπική γραμμή.

Με άλματα προχωρεί μπροστά 20 μέτρα η πρώτη γραμμή, ενώ καλύπτεται με πυκνά πυρά από τη δεύτερη. Σε συνέχεια προχωρεί μπροστά η δεύτερη γραμμή, ενώ η πρώτη την καλύπτει με τη σειρά της με πυρά. Έφτασαν κιάλας σε απόσταση 50 μέτρων από τις παράγκες. Και τότε αρχίζουν να «κελαηδούν τα πουλιά», τα αυτόματα, κι οι αραβίδες των ελαστών ξερνούν καυτό μολύβι!

Καλύπτονται πρόχειρα οι εχθροί πίσω από τα δένδρα και τις εδαφικές ανωμαλίες, αλλά δεν μπορούν τελικά να αποφύγουν τα εύστοχα πυρά των παλικαριών της Καισαριανής. Καθλώνονται εκεί για μια ώρα.

Επιμένουν. Τώρα μπαίνει στη μάχη και το μονάκριβο - αγαπημένο μας οπλοπολυβόλο! Το χειρίζεται ο καπετάνιος του 1^{ου} λόχου Ορέστης (ήταν λοχίας οπλοπολυβολητής στην Αλβανία). Θερίζει κυριολεκτικά!! Να κι ο Βασάλος με τον Μαραμπότα απ' του Ζωγράφου ακούγονται να μπαίνουν κι αυτοί για καλά στο «χρό». Τους χτυπούν στα νώτα. Δεν αντέχουν άλλο οι γερμανοτσολιάδες. Τα χωνιά της Καισαριανής ρίχνουν συνθήματα, «θάνατος στους γερμανοτσολιάδες», «Ελασίτες προχωρείτε», «Φωτιά και τσεκούρι στους προδότες».

Οι πίσω από τις γραμμές μας φωνάζουν όλοι μαζί «ΑΕΡΑΑΑ!» Και να! Οι πρώτοι ελασίτες πηδούν μέσα στη ρεματιά για να κυνηγήσουν τους γερμανοτσολιάδες που έντρομοι το βάζουν στα πόδια και τρέχουν να κρυφτούν στα σπίτια των Κουπονίων. Μπαίνουν στα αυτοκίνητα, παίρνουν και τους νεκρούς και τραυματίες (περίπου 30) και γίνονται «καπνός» προς τα Ιλίσια. Οι ελασίτες προχωρούν άφοβα και μπαίνουν στα Κουπόνια. Ο λαός των Κουπονίων συγκεντρώνεται και τους υποδέχεται μ' αγκαλιές και φιλιά, λες και ελευθερωθήκαμε!

Ήταν η πρώτη φορά όπου τα ελαστικά τμήματά μας πέρασαν σε ανοιχτή μετωπική αντιμετώπιση ενάντια στον εχθρό!!

Όταν καταλάγιασε πάλι η Καισαριανή, κατά το μεσημέρι, πρότεινα στο Σταύρο Πρασά να οργανώσουμε, πριν φύγω, το απόγευμα καταδρομική επιχείρηση με 4 μαχητές (ο ένας ήταν ο Λευτέρης Καμπούρης) και επικεφαλής τους τον καπετάνιο του 1^{ου} λόχου Ορέστη. Θα χτυπήσουν το καφενείο - εντευκτήριο των παπαγιώργηδων, πίσω από τον Αη Σπυρίδωνα, στο Βατραχονήσι, στην οδό Ιπποδάμου (μεταξύ των οδών Αριστοξένου και Φαίδρου). Σήμερα δεν υπάρχει αυτό το καφενείο, έχει γίνει πολυκατοικία.

Πήραν μαζί τους αυτόματα, πιστόλια και χειροβομβίδες. Τα έκρυψαν κάτω από τα ριχτά τους πουκάμισα και ξεκίνησαν.

Σε 20 λεπτά ακούσαμε ριπές και την έκρηξη μιας χειροβομβίδας. Σ' ένα τέταρτο της ώρας είχαν γυρίσει όλοι πίσω ξαναμμένοι.

Ο Ορέστης αναφέρει:

«... Όταν φτάσαμε στην τζαμαρία του καφενείου, είδαμε μέσα περίπου 10 νεαρούς παπαγιώργηδες, 4 όρθιους και 6 καθισμένους γύρω από ένα μπιλιάρδο.

Ανοίξαμε την πόρτα ξαφνικά και με το «ψηλά τα χέρια» τράβηξαν πιστόλια οι 4 όρθιοι.

Πριν ολοκληρώσουν την κίνηση, τους ρίχνω με τα αυτόματα. Οι δύο έπεσαν αμέσως, οι άλλοι δυο προσπάθησαν να φύγουν από μια πόρτα πίσω απ' το μπιλιάρδο, κι οι άλλοι που κάθονταν, πέσαν κάτω στο πάτωμα για να γλυτώσουν.

Φεύγουμε τρέχοντας προς τη γωνία Ιπποδάμου και Αριστοξένου και ρίχνουμε μια ιταλική χειροβομβίδα και ριπές, για να τους κρατήσουμε σε απόσταση και γυρίσαμε. Αλλά, καπετάνιε, αν ξέραμε πως ήταν μόνο αυτοί οι 10 του καφενείου, θα τους ξεκαθαρίζαμε όλους!»

Τους απάντησα πως η καταδρομή ήταν πετυχημένη. Τους έδωσα συγχαρητήρια.

Σκοπός της ενέργειας μας ήταν να σπάσουμε το ηθικό των παπαγιώργηδων, όπως κάναμε πριν από μέρες με τους ΟΕΔΕίτες των Κουπονίων, για να τους αναγκάσουμε τελικά να εγκαταλείπουν το Παγκράτι. που υπέφερε τα πάνδεινα από δαύτους.

Πραγματικά από τότε ολόκληρη η ομάδα τους συγκεντρώθηκε και οχυρώθηκε με άφθονο γερμανικό οπλισμό στο σπίτι των παπαγιώργηδων, στην προέκταση της οδού Σπύρου Μερκούρη προς τον Προφήτη Ηλία, στην οδό Μελίσσου.

Πριν την απελευθέρωση, την 1.9.44, όταν ξεκαθαρίσαμε κι αυτή τη φωλιά τους, στους τοίχους του υπογείου τους, όπου βασάνιζαν και σκότωναν τους αγωνιστές που συλλάμβαναν, υπήρχαν τα ξερά αίματα και τα χυμένα μυαλά των ηρώων μας που είχαν πέσει στα νύχια αυτών των κακούργων. Σήμερα στη θέση του άντρου των παπαγιώργηδων έχει χτιστεί πολυκατοικία.

Όλο το απόγευμα αυτής της μέρας (17.6.44), οι συζητούσαν ομάδες-ομάδες στους δρόμους για την πρωινή επίθεση των γερμανοτσολιάδων. Ο ΕΛΑΣ δεν είχε ξεκαθαρίσει ακόμη το νόημα της «ανορθόδοξης» πρωινής επίθεσης των γερμανοτσολιάδων. Οι όμως στις συζητήσεις τους είχαν βγάλει το σωστό συμπέρασμα. Οι εχθροί «νόμιζα ν» πως μετά τη μεγάλη μάχη και το θάνατο του Αρη Δαυλάκου και των παλικαριών του, οι υπόλοιποι ελασίτες θα είχαν φύγει από την Καισαριανή και θα έμπαιναν ανενόχλητοι στις παράγκες για να «αλωνίσουν».

Είχαν παρανοήσει το πραγματικό νόημα των συγκλονιστικών εκδηλώσεων πένθους των πατριωτών της Καισαριανής από τον ομαδικό θάνατο των παλικαριών της. Είχαν πρόθεση να επαναλάβουν τη σφαγή της ανυπεράσπιστης Καλογρέζας.

20. 18.6.44. ΤΟ ΜΕΓΑΛΟ «ΜΠΛΟΚΟ» ΣΤΗ ΓΟΥΒΑ ΚΑΙ ΠΑΓΚΡΑΤΙ

Στις 17.6.44, το βράδυ, αφού παρέδωσα το ΙΙο τάγμα στο Σταύρο Πρασά. συναντήθηκα με τον καπετάνιο του ΙΙου τάγματος Σπύρο Μπούσια και του ζήτησα να μου εξασφαλίσει ένα πρόχειρο κατάλυμα για μια νύχτα, σε σπίτι συναγωνιστή μας. Ήμουν φοβερά κουρασμένος κι ήθελα να κοιμηθώ σε κρεβάτι, έστω και για μια βραδιά.

Με παρέδωσε σ' ένα μαχητή του εφεδρικού ΕΛΑΣ και πήγαμε στο σπίτι του, στην οδό Αμήτωρος και Ωτου πίσω από το Πρώτο νεκροταφείο. Ήταν ένα φτωχικό σπιτάκι με πολλά καμαράκια, που οι πόρτες τους έβλεπαν στην αυλή. Τα ερείπια του σώζονται μέχρι σήμερα. Αφού φάγαμε, έπεσα σε βαθύ ύπνο. Και να το πρωί στις οχτώ με ξυπνάει ο συναγωνιστής, δίπλα η γυναίκα του τρομαγμένη. Έχουμε «μπλόκο» μου λένε. Με τηλεβόες καλούν οι τσολιάδες όλους τους άνδρες να συγκεντρωθούν στην οδό Υμηττού, στην πλατεία Παγκρατίου. Όσοι βρεθούν μέσα στα σπίτια τους, θα εκτελούνται επί τόπου.

Στην πλατεία του Παγκρατίου είναι το επιτελείο των γερμανών, ο Πλυτζανόπουλος, έλληνες αξιωματικοί, ο λοχαγός Γκοτζαμάνης και οι «μασκοφόροι». Ανάμεσά τους κι ο Παναγιώταρος που μας ξέρει όλους. Έχουν εκτελέσει κιόλας αρκετούς αγωνιστές και προωθούν προς το κέντρο της Αθήνας περίπου χίλιους άνδρες της Γούβας, που τους προορίζουν για τα στρατόπεδα καταναγκαστικής εργασίας της Γερμανίας. Αυτό το «μπλόκο» είχε μεγάλη έκταση κι είχαν πάρει μέρος γερμανοί, γερμανοτσολιάδες, χωροφύλακες και παπαγιώργηδες, περίπου 1200! Μας είχαν αιφνιδιάσει και δυσκολευτήκαμε πολύ στην κινητοποίηση των δυνάμεών μας.

Ντύνομαι γρήγορα. Δίνω στο συναγωνιστή του σπιτιού το πιστόλι μου να το κρύψει. Παίρνω μαζί μου την «μπουζουριέρα» μου (ήταν η δερμάτινη τσάντα που είχε μέσα διάφορα χαρτιά του Ελβετικού Ερυθρού Σταυρού και το γαλακτόμετρο) και προχωρώ προς την αντίθετη κατεύθυνση του χώρου συγκέντρωσης των πολιτών (Νότια). Στους δρόμους δεν υπάρχει ψυχή. Όλα είναι έρημα. Κατεβαίνω την οδό Αμήτωρος (βλέπε σκαρίφημα), στρίβω δεξιά την οδό Ανδροκλέους και στον πρώτο δρόμο, στην οδό Χερσίφρονος στρίβω νότια. Στη διασταύρωση της Χερσίφρονος με τη σημερινή κάθοδο των αυτοκινήτων από τη λεωφόρο Βουλιαγμένης, βλέπω ένα μπουλούκι από 20 περίπου τσολιάδες που έχουν κλείσει το δρόμο. Προχωρώ με σταθερό βήμα και στητό παράστημα, «όλος αυτοπεποίθηση», προς τους τσολιάδες.

Επικεφαλής τους είναι ένας λοχίας, αγριόμουτρο με μουστάκες. Με το αλτ, που μου φωνάζουν, δείχνω στο λοχία την ταυτότητα του Ελβετικού Ερυθρού Σταυρού και του λέω: «Επιθεωρητής Ελβετικού Ερυθρού Σταυρού». Μελετάει σκεπτικός την ταυτότητα και μου λέει: «Πού πάτε, πρέπει πρώτα να περάσετε από έλεγχο στην πλατεία. Τέτοια διαταγή έχω. Δεν μπορώ να σας αφήσω να περάσετε».

Γυρίζω πίσω και στρίβω στην οδό Αυλίου. βγαίνω στην οδό Υμηττού, (τότε ήταν χωματόδρομος δίπλα στη μάντρα του νεκροταφείου) και κατεβαίνω πάλι προς το νότο).

Στη γωνία του νεκροταφείου βρίσκονται περίπου 30 γερμανοτσολιάδες.

Επικεφαλής τους είναι ένας ανθυπολοχαγός. Τον πλησιάζω και του επαναλαμβάνω το ίδιο τροπάρι. προσθέτοντας ότι έχω να κάνω έλεγχο σε τρία ακόμη κέντρα διανομής γάλακτος για τα παιδιά και δεν θα προλάβω αν πάω πρώτα στην πλατεία.

Η όλη φυσιογνωμία μου και η ευγένειά μου τον κλόνισαν και μου λέει:

«Στην τσάντα σας τι έχετε;» Ανοίγω αμέσως το χαρτοφύλακα, βλέπει τα χαρτιά και το γαλακτόμετρο και μου λέει: «Περάστε».

Αυτό ήταν. Είχα σωθεί! Προχωρώ ψύχραιμα απέναντι προς την οδό Περσεφόνης. Στρίβω δεξιά την οδό Μενεκράτους και στον πρώτο δρόμο αριστερά, στην οδό Αετίωνος, βρίσκω συγκεντρωμένους περίπου 25 μαχητές του ΕΛΑΣ του Ιου τάγματος με τον διοικητή τους Λευτέρη (Γιάννη Κυριακίδη) επικεφαλής, τον Αντρανίκ. τον Ντίνο Μαυρόπουλο, το Συρίγο Νίκο, το Ρενιέρη Χρήστο, το Ρούσο Γιώργη (Κροκόδειλο), το Βένο Κώστα και Χρήστο και άλλους.

Έχουν προωθηθεί μέχρι εκεί, αλλά δεν έχουν ακόμη εντοπίσει τη διάταξη του μπλόκου των τσολιάδων.

Τους κατατοπίζω γρήγορα για τις δυνάμεις τους και τη διάταξή τους.

Χωρίζομαστε σε τρεις ομάδες, η μια στη γωνία Περσεφόνης και Μενεκράτους, η δεύτερη στη Χερσίφρονος και Μενεκράτους και η τρίτη ακόμη πιο πέρα, για να χτυπήσει το τρίτο μπουλούκι των τσολιάδων που βρίσκονται στην οδό Δανάης.

Είναι περίπου 9 η ώρα κι ακούμε ξαφνικά πυκνούς και συνεχείς

πυροβολισμούς και κροταλισμάτα πολυβόλων και αυτομάτων από το Βύρωνα - Παγκράτι. Το ΙΙο τάγμα του Μπούσια και το ΙΙο τάγμα του Πρασά, μαζί με δυνάμεις της Εθνικής Πολιτοφυλακής του Κολημένου έχουν εμπλακεί κιόλας σε σκληρές μάχες με

τους γερμανούς, τους χωροφύλακες και τους τσολιάδες, σε εκτεταμένο μέτωπο.

Χωρίς να χάσουμε καιρό εξαπολύουμε από απόσταση 40 μέτρων περίπου αιφνιδιαστική επίθεση και με τις τρεις ομάδες μας, με πυκνά πυρά αραβίδων, αυτομάτων και χειροβομβίδων ενάντια στα τρία μπουλούκια των τσολιάδων. Μέσα σε τρία λεπτά είχαν χάσει 20 νεκρούς και τραυματίες. Ο αιφνιδιασμός μας πέτυχε απόλυτα. Ο εχθρός υποχωρεί πανικόβλητος προς την πλατεία του Παγκρατίου. Του ε ακολουθούμε και τους παρενοχλούμε με τα πυρά μας. Μέσα σε μια ώρα η περιφέρεια του «μπλόκου» συρρικνώνεται, στενεύει και συγκεντρώνονται όλοι οι εχθροί στην πλατεία Παγκρατίου, μπαίνουν στ' αυτοκίνητα και φεύγουν προς το κέντρο της Αθήνας, εγκαταλείποντας πολλούς συγκεντρωμένους πολίτες που πανηγυρίζουν και διαδηλώνουν για την απελευθέρωσή τους από τον ΕΛΑΣ.

Σ' αυτή τη σκληρή μάχη έπεσαν σαν ήρωες οι αξέχαστοι αξιωματικοί της Εθνικής Πολιτοφυλακής Μαύρος (Βαγγέλης Μαρτάκης) και Άρης (Παναγιώτης Χαρλαύτης). Το Ιο τάγμα και το ΙΙο τάγμα έχουν καταφέρει ακόμη πιο βαριά πλήγματα στον εχθρό, και του προξένησαν απώλειες περίπου 100 νεκρούς και τραυματίες.

Οι απώλειες του ΕΛΑΣ ήταν 2 νεκροί και αρκετοί ελαφρά τραυματισμένοι.

Αυτό το αιφνιδιαστικό «μπλόκο» του εχθρού είχε σαν συνέπεια να κλειστούν σε στρατόπεδα συγκέντρωσης περίπου χίλιοι πατριώτες, που δεν ξαναγύρισαν ποτέ στα σπίτια τους. Και θα στοίχιζε πολύ ακριβότερα, αν δε χτυπούσε αποφασιστικά, ολόκληρο το 2^ο σύνταγμα μας το «μπλόκο» απ' έξω.

Διαπιστώσαμε τότε ότι οι γερμανοί, με τα «ελληνόφωνα Σώματα Ασφάλειας τους», αΐζαν την πίεσή τους με συνεχή και αιφνιδιαστικά μπλόκα για μαζική συγκέντρωση εργατικών χεριών, που τα είχαν απόλυτη ανάγκη στη Γερμανία, μια και οι άνδρες τους πετσοκόβονταν κυριολεκτικά στο Ανατολικό Μέτωπο από τον Κόκκινο Στρατό.

Κάτω απ' αυτές τις συνθήκες πήραμε διαταγή απ' το Α' Σώμα να μπορούμε σε διαρκή επιφυλακή, μέρα και νύχτα, παρατάσσοντας όλες μας τις δυνάμεις σε ενιαίο μέτωπο από την Καισαριανή - κατά μήκος της οδού Φιλολάου - Κατσιπόδι ως το Δουργούτι (Κόκκινη Γραμμή).

Το ίδιο βράδυ της 18.6.44 θυμάμαι είχα ταχθεί από το σύνταγμα να βρίσκομαι κοντά στη διοίκηση του Ιου τάγματος, στο κέντρο του μετώπου, στην οδό Φιλολάου, στο ύψος της πλατείας Παγκρατίου. Οι μαχητές και οι αξιωματικοί του τάγματος κοιμόταν με τετράωρες βάρδιες. Στο κεφάλι μας για μαξιλάρι είχαμε το κράσπεδο του πεζοδρομίου και για κρεβάτι το δρόμο.

Στα όνειρά μου έβλεπα συνέχεια ένα ωραίο μαλακό κρεβάτι. Έγινε πραγματικότητα πολύ αργότερα, όταν πλησίαζε η απελευθέρωση.

21. 21.6.44. ΜΕΓΑΛΗ ΚΑΤΑΔΡΟΜΙΚΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ ΤΟΥ ΕΛΑΣ ΣΤΟΥΣ ΣΤΡΑΤΩΝΕΣ ΤΩΝ ΓΕΡΜΑΝΟΤΣΟΛΙΑΔΩΝ

Μέσα στη φωτιά των μαχών ο ΕΛΑΣ οργανώνεται με ταχύ ρυθμό, σύμφωνα με τις τελευταίες αποφάσεις του Α' Σώματος και περνάει αποφασιστικά στην καινούργια φάση των εκτεταμένων και συνδυασμένων επιχειρήσεων σε ολόκληρη την Ιη Ταξιαρχία. Οι δυνάμεις μας αμύνονται σθεναρά σε κάθε επίθεση του εχθρού και παίρνουν την πρωτοβουλία με ισχυρές αιφνιδιαστικές αντιπθέσεις στα μαλακά του εχθρού.

Στις 21.6.44 από τα ξημερώματα, δύο λόχοι γερμανοτσολιάδων, που στρατωνίζονταν στο κτίριο «Μαργαρίτη» (επί της σημερινής λεωφόρου Καλλιρρόης, μεταξύ του Αγίου Παντελεήμονα και της οδού Αναπαύσεως ιδιοκτησία Τραπεζής Εργασίας), μαζί με μια διμοιρία γερμανών των ΕΣ-ΕΣ, μπλοκάρουν τη συνοικία των Παλαιών Σφαγείων και τμήμα της Καλλιθέας.

Σκοπός τους, η συγκέντρωση και σύλληψη των ανδρών της συνοικίας για τα καταναγκαστικά έργα της Γερμανίας.

Το Ι^ο σύνταγμα του ΕΛΑΣ, με δυνάμεις του Ιου τάγματος (Καλλιθέας) και του ΙΙου τάγματος (Νέων Σφαγείων), έδωσε σκληρή μάχη με τους ταγματάλητες και δεν τους άφησε να ολοκληρώσουν το όργιο της τρομοκρατίας και των συλλήψεων. Ολόκληρο το πρωί ως το μεσημέρι, που αναγκάστηκαν να υποχωρήσουν στους στρατώνες τους, οι τσολιάδες δέχονταν χτυπήματα απ' τα παλικάρια της Καλλιθέας και των Παλαιών Σφαγείων. Τα αυτόματα του Χάρη Ταυρίδη, του Λάμπη Ψωμιάδη, του Αυχούνα κι όλων των μαχητών μας είχαν ανάψει.

Οι εχθροί είχαν 15 νεκρούς, χόρια τους τραυματίες. Και τελικά έφυγαν χωρίς να πραγματοποιήσουν το σκοπό τους.

Τα Παλαιά Σφαγεία είχαν γλυτώσει προσωρινά. Η μάχη όμως για τον ΕΛΑΣ δεν είχε τελειώσει ακόμη. Η διοίκηση του Ιου τάγματος, 2^ο συντάγματος (καπετάνιος ο Γιώργος Ζαφειρόπουλος – στρατιωτικός ο Γιάννης Κυριακίδης), κινητοποιεί από το πρωί τις δυνάμεις του για να πάρει μέρος στην πιο πάνω μάχη. Δεν προλαβαίνει. Οι τσολιάδες έχουν γυρίσει στο στρατόνα τους. Και τότε ο Γιάννης Κυριακίδης (Λευτέρης), που από πολύ καιρό δούλευε στο μυαλό του και σχεδίαζε χτύπημα ενάντια στους στρατώνες του Μαργαρίτη, αποφασίζει να το πραγματοποιήσει αμέσως με τις κινητοποιημένες δυνάμεις του. Χωρίζει τους ενοπλους μαχητές του σε τρεις ομάδες: Η Ιη διαθέτει 15 άνδρες από το Νέο Κόσμο και το Δουργούτι, με τρία αυτόματα, αραβίδες, χειροβομβίδες και πιστόλια. Επικεφαλής αυτής της ομάδας μπαίνει ο ίδιος ο Λευτέρης και τοποθετείται στο κέντρο του επιθετικού τόξου. Δεξιά του η 2η ομάδα με 12 άνδρες απ' το Κατσιπόδι, οπλισμένους με 2 αυτόματα, αραβίδες, χειροβομβίδες και πιστόλια. Επικεφαλής βρίσκεται ο καπετάνιος Ντίνος Μαυρόπουλος. Στο αριστερό τοποθετείται η 3η ομάδα με 9 άνδρες από το Δουργούτι με τον ίδιο οπλισμό. Επικεφαλής ο καπετάνιος Αντρανίκ.

Η Ιη ομάδα του κέντρου κινείται προς το προαύλιο των στρατώνων, που βρίσκεται μεταξύ του κτιρίου και της εκκλησίας.

Κατεβαίνει από την οδό Μενέχμου.

Η 2η ομάδα κινείται από την οδό Φοίβου προς την οπίσθια όψη των στρατώνων, ελέγχοντας τους δρόμους στο δεξί της ομάδας του κέντρου.

Η 3η ομάδα κινείται από την οδό Ήρας προς το υψωματάκι πίσω από την εκκλησία (Άγιος Παντελεήμων).

Ο συγχρονισμός των τριών ομάδων και η ακρίβεια των κινήσεων ήταν υποδειγματικός.

Αυτή τη στιγμή οι τσολιάδες αμέριμνοι στέκονται στη γραμμή, στο προαύλιο με τις καραβάνες τους και παίρνουν το συσσίτιό τους απ' τα μαγειρεία τους που βρίσκονται σε ένα πρόχειρο κτίσμα, στο κέντρο του προαυλίου (σήμερα εκεί υπάρχει ένα παρτέρι με πράσινο). Είναι κουρασμένοι και φοβισμένοι ύστερα από την οχτάωρη μάχη με τους αετούς μας του Ιου συντάγματος.

Η δεύτερη ομάδα του Ντίνου έχει κιόλας πλησιάσει στα βορεινά του κτιρίου. Η τρίτη ομάδα του Αντρανίκ έφτασε στο ύψωμα πίσω από την εκκλησία.

Η πρώτη ομάδα του Λευτέρη δίνει το σύνθημα έναρξης της επίθεσης.

Χτυπάει αιφνιδιαστικά με τα αυτόματα, τις αραβίδες και χειροβομβίδες τους τσολιάδες που βρίσκονται στη γραμμή για συσσίτιο.

Μια χειροβομβίδα που ρίχνει ο διμοιρίτης Θόδωρος Καραπάνος (Λάκης) από τη Θεσσαλονίκη αναποδογυρίζει το καζάνι του συσσίτιου. Την ίδια στιγμή, συγκρούεται η 3^η ομάδα του Αντράνικ με έναν υπολοχαγό και επτά τσολιάδες στο ύψωμα. Πέφτει νεκρός ο υπολοχαγός και δύο τσολιάδες. Ο Λευτέρης με την ομάδα του θερίζει κυριολεκτικά. Οι μισοί πέφτουν στο προαύλιο, οι υπόλοιποι τρέχουν προς την πύλη και χώνονται στις ισόγειες αίθουσες. Εκεί τους παραλαβαίνει η 2η ομάδα του Ντίνου με ριπές και χειροβομβίδες.

Φτάνει κι ο Γιάννης Κυριακίδης στη μεσημβρινή όψη του κτιρίου, ρίχνει χειροβομβίδες και ριπές μέσα στο ισόγειο απ' τα παράθυρα. Οι γερμανοτσολιάδες ζουν στην κόλαση του Δάντη. Κι όλα αυτά μέσα σε πέντε λεπτά της ώρας. Η επιχείρηση είχε τελειώσει, τα τμήματά μας αποχωρούν με τάξη, χωρίς να ενοχληθούν καθόλου.

Το αψιφειδαστικό χτύπημα του ΕΛΑΣ στην καρδιά του εχθρού ήταν απόλυτα επιτυχημένο. Ο εχθρός αισθάνθηκε να φεύγει κάτω απ' τα πόδια του ολόκληρη η γη.

Οι απώλειες τους βαριές, 45 νεκροί και τραυματίες, σύμφωνα με την επίσημη αναφορά του διοικητή τους προς τον Πλυτζανόπουλο. Οι τσολιάδες πανικοβλήθηκαν και ζητούσαν να μεταφερθούν στους στρατώνες του Γουδιού.

Το επιτελείο τους άρχισε να σκέφτεται και να κάνει σχέδια άμυνας, μέχρι να φτάσουν οι εγγλέζοι για να τους σώσουν από την τιμωρία του ΕΛΑΣ. Επί 15 μέρες οι τσολιάδες αυτής της διλοχίας δεν τόλμησαν να ξεμυτίσουν από τους επάνω ορόφους του στρατώνα τους, όπου ήταν ταμπουρωμένοι με βάρδιες και σκοπιές, περιμένοντας δεύτερο χτύπημα του ΕΛΑΣ.

22. 27.6.44. ΜΠΛΟΚΟ ΣΤΟΥ ΖΩΓΡΑΦΟΥ ΚΙ ΕΠΙΔΡΟΜΕΣ ΣΤΟ ΠΑΓΚΡΑΤΙ - ΒΥΡΩΝΑ – ΓΟΥΒΑ

Δεν πέρασε μια βδομάδα απ' τη νύκτα τους στους στρατώνες του Μαργαρίτη και οι γερμανοτσολιάδες του Γουδιού, ενισχυμένοι από χωροφύλακες της Ειδικής Ασφάλειας και γερμανούς, μπλοκάρισαν τη συνοικία του Ζωγράφου.

Επίμονα οι γερμανοί επεδίωκαν να συγκεντρώσουν «εργάτες». Αυτή τη φορά για να το επιτύχουν πραγματοποίησαν σύγχρονα με το μπλόκο και επιδρομές με ισχυρές δυνάμεις στο Παγκράτι, Βύρωνα και Γούβα.

Με τις επιδρομές αυτές απασχόλησαν τις δυνάμεις μας του 2^{ου} συντάγματος κι έτσι κατόρθωσαν να αποφύγουν τα χτυπήματά μας ενάντια στον κύριο στόχο, που ήταν το μπλόκο στον Ζωγράφο.

Παρά τις αιματηρές μάχες του ΕΛΑΣ σε πραγματικό σταθερό μέτωπο, οι γερμανοί κι οι τσολιάδες κατόρθωσαν τελικά να αρπάξουν αρκετές εκατοντάδες ζωγραφιώτες για τη Γερμανία.

Όμως και οι δυνάμεις μας τους έδωσαν γερό μάθημα. Το ΙΙο τάγμα της Καισαριανής είχε προωθηθεί στα Κουπόνια και χτυπούσε απ' έξω το μπλόκο. Το ΙΙο και το Ιο τάγμα κρατούσαν τους επιδρομείς έξω από τις συνοικίες του Βύρωνα, της Γούβας και της Νέας Ελβετίας.

Οι απώλειες του εχθρού ξεπέρασαν τους 30 άνδρες κι αξιωματικούς σε νεκρούς και τραυματίες. Οι δικές μας απώλειες, ελάχιστοι ελαφρά τραυματισμένοι και 10 πολίτες που εκτελέστηκαν στον Ζωγράφο. Από τις εκατοντάδες ομήρους που πήραν, λίγοι γύρισαν μετά τη συμμαχική νίκη, στα σπίτια τους.

Μέρα με τη μέρα, λαός και στρατός ατσαλώνονταν στη φωτιά της μάχης και διαμόρφωναν τα σύνορα της ελεύθερης Αθήνας.

Διαμόρφωναν το σταθερό μέτωπο μάχης, που πίσω απ' αυτό χαίρονταν τη Λευτεριά τους οι Αθηναίοι των ανατολικών συνοικιών τρεις ολόκληρους μήνες, πριν ξεκουμπιστούν οι χιτλερικοί απ' την ανταρτομάνα Αθήνα μας.

23. 4.7.44. ΕΠΙΔΡΟΜΗ ΤΟΥ ΕΧΘΡΟΥ ΣΤΟ ΠΑΓΚΡΑΤΙ, ΚΑΙΣΑΡΙΑΝΗ, ΒΥΡΩΝΑ, ΑΗ ΓΙΑΝΝΗ

Ο «συνταγματάρχης» Πλυτζανόπουλος και τα ΕΣ-ΕΣ των γερμανών είναι αδύνατο να συλλάβουν με το αρρωστημένο μυαλό τους πως ύστερα από τόσο όργιο αίματος, ο λαός της Αθήνας, με μπροστάφηδες τους ένοπλους ελασίτες του, κατορθώνει όχι μόνο να αντέχει στα χτυπήματά τους, αλλά και να ανατρέπει τα σχέδιά τους για συγκέντρωση εργατικών χεριών και να μη τους αφήνει να αλωνίζουν στις ηρωικές γειτονιές της Αθήνας.

Καταχτητές και προδότες δεν είναι σε θέση να αντιληφθούν τη γρανιτένια απόφασή μας, να δώσουμε απλόχερα τη ζωή μας για τη σωτηρία του λαού, για την απελευθέρωσή του από τους χιτλερικούς επιδρομείς και τα τσιράκια τους.

Έτσι στις 4.7.44 (Δευτέρα) αξιωματικοί των ΕΣ-ΕΣ, ο Πλυτζανόπουλος, ο λοχαγός αρχιβασιανιστής Γκοτζαμάνης με 500 διαλεχτά καθάρματα (ΕΣ-ΕΣ, ταγματαλίες, χίτες, Ειδική Ασφάλεια), προωθούνται από το ξημέρωμα με αυτοκίνητα από το κέντρο και αναπτύσσονται σε τάξη μάχης κατά μήκος της λεωφόρου Ψηφτού (στο Παγκράτι).

Ένα τμήμα τους χτυπάει την Κάτω Καισαριανή, από τον Αη Νικόλα. Το δεύτερο χτυπάει το Άνω Παγκράτι με κατεύθυνση το Βύρωνα. Το τρίτο τη Γούβα (πίσω από το Ιο νεκροταφείο) και το τέταρτο τον Αη Γιάννη. Από το χάραμα και τα τρία τάγματα του 2^{ου} συντάγματος του ΕΛΑΣ, δέχονται σύγχρονα ισχυρή πίεση από τον εχθρό, που δημιουργεί σφήνες μέσα στις συνοικίες μας κι αρχίζει τις συλλήψεις, βασανισμούς και εκτελέσεις πολιτών.

Το ΙΙο τάγμα της Καισαριανής, του καπετάν Σταύρου Πρασά, με δύναμη γύρω στους 80 άνδρες και αξιωματικούς τους Λεωνίδα Σιδέρη, Ορέστη (Γ. Σταθάτο), Βυζανιάρη, Μαραμπότα, Βενιζέλο, Μακρίδη, Μήλα, Ευτυχία Μουρίκη και άλλους, αμύνεται ηρωικά. Ολόκληρη η Καισαριανή είναι στο πόδι. Σύσσωμος ο λαός, με επικεφαλής τις οργανώσεις του, έχει κινητοποιηθεί και με την κάλυψη του ΕΛΑΣ προβαίνει σε διαδηλώσεις. Τα χωνιά στέλνουν από όλες τις γωνιές συνθήματα του αγώνα. Τα αντάρτικα τραγούδια δίνουν κουράγιο στους μαχητές. Η απόφαση του λαού της Καισαριανής είναι να μην επιτρέψει στον εχθρό να πατήσει τα άγια χώματα της αντάρτισσας Καισαριανής. Οι μαχητές μας ξαναμμένοι από τη ζέση και το μίσος τους ενάντια στον αιμοφόρο εχθρό, παλεύουν σαν γίγαντες και περιορίζουν τα μπουλούκια των ταγματαλητών στην κεντρική λεωφόρο της Καισαριανής, ως την πλατεία της Παναγίτσας.

Μέχρι το απόγευμα κρατούν γερά τις θέσεις τους στα σοκάκια του συνοικισμού κι αναγκάζουν τους εγκληματίες, γύρω στις 5μμ να υποχωρήσουν πίσω από την «Κόκκινη γραμμή». Οι εχθρικές απώλειες είναι 15 νεκροί και 20 τραυματίες. Δεν αντέχουν άλλο. Το ΙΙο τάγμα του Σπύρου Μπούσια (Παύλου) με 70 άνδρες και 15 περίπου πολιτοφύλακες του Κολλημένου, με αξιωματικούς το Χάλαρη, το Φακίρη και άλλους, με ελαστική άμυνα και ξαφνικές αντεπιθέσεις στα πλευρά του εχθρού, κατορθώνει να κρατήσει το μέτωπο στο μήκος της οδού Φιλολάου, από το Βύρωνα ως τη Γούβα. Οι εχθροί δέχονται ισχυρά χτυπήματα και ως το απόγευμα δεν κατορθώνουν να προωθηθούν πάνω από 100 μέτρα απ' τις βάσεις εξόρμησής τους.

Μια ομάδα από 15 τσολιάδες με επικεφαλής αξιωματικό, που τόλμησε να προχωρήσει προς το ύψωμα «Νεραίδα», κυκλώθηκε από ευκίνητες ομάδες μας και εξοντώθηκε. Το Ιο τάγμα του Γιάννη Κυριακίδη μάχεται στο ύψωμα του Αη Γιάννη. Ως το απόγευμα εξόντωσε περίπου 15 γερμανοτσολιάδες και χίτες.

Σ' όλη τη διάρκεια της ημέρας, όσο συνεχιζόταν το ντουφεκίδι και οι ριπές των αυτομάτων των ελασιτών, οι πολιτικές οργανώσεις έφεραν κοντά στο μέτωπο μάζες οργισμένου λαού αποφασισμένου να κυνηγήσει τους επιδρομείς, ακόμη και με ξύλα και πέτρες.

Η πλάστιγγα άρχισε να γέρνει προς το μέρος του ΕΛΑΣ. Ο λαός των συνοικιών βρισκόταν σε «επικίνδυνη» για τον εχθρό, κατάσταση εξέγερσης. Οι γερμανοί όχι μόνο δεν κατόρθωσαν να συγκεντρώσουν εργάτες, αλλά φοβούμενοι γενικότερη εξέγερση, έδωσαν διαταγή στον Πλυτζανόπουλο να αποσύρει αμέσως προς το κέντρο όλες του τις δυνάμεις. Η αποχώρησή τους είχε όλα τα χαρακτηριστικά της άτακτης φυγής.

Οι συνολικές απώλειες του εχθρού ήταν 100 νεκροί και τραυματίες.

Πήραμε και λάφυρα 4 αυτόματα στήγιερ, 7 αραβίδες, 15 περίστροφα. 2000 φυσίγγια σε κασόνια, 20 γερμανικά κράνη, μπαλάσκες, ζωστήρες και κονσέρβες.

Τη μάχη διεύθυνε η διοίκηση του 2^{ου} συντάγματος (στρατιωτικός ο ταγματάρχης πυροβολικού Κιλιμανής Γιάννης και καπετάνιος ο Θόδωρος Αργυροηλιόπουλος). Το σύνταγμα σ' αυτή τη μάχη διέθετε πλήρες επιτελείο και συνδέσμους με ποδήλατα. Ο σταθμός διοίκησης του συντάγματος ήταν στη Νέα Ελβετία. Η «αφεντιά» μου είχε αποσπαστεί από τη διοίκηση του συντάγματος στο σταθμό διοίκησης του 11ου τάγματος (Μπούσια) στο Βύρωνα κι είχα την ευθύνη για τη διεξαγωγή της αμυντικής μάχης αυτού του τάγματος.

Απώλειες του ΕΛΑΣ:

IIIο τάγμα : 2 νεκροί και 5 τραυματίες.

IIο τάγμα : 4 νεκροί και 9 τραυματίες.

Iο τάγμα : 1 νεκρός και 0 τραυματίες.

Ακόμη εκτελέστηκαν από τους τσολιάδες 15 πατριώτες και πιάστηκαν 200 περίπου πολίτες, που δεν ξαναγύρισαν ποτέ στα σπίτια τους. Ύστερα κι απ' αυτή τη νικηφόρα μάχη, ο λαός των συνοικιών μας πίστεψε απόλυτα στην ορθότητα της γραμμής της ΚΟΑ ότι με τα παλικάρια του ΕΛΑΣ στην πρώτη γραμμή και την αποφασιστική μαζική κινητοποίηση ολόκληρου του λαού, είμαστε σε θέση να αποκρούσουμε τους γερμανούς επιδρομείς και τα τσιράκια τους, μια και η δύναμή τους λιγότευε καθημερινά κι ετοιμάζαν ταμπογάκια τους για φευγάλα από τη ματοκυλισμένη χώρα μας. Ο ηρωικός λαός των ανατολικών συνοικιών συνειδητοποίησε πλέον, πως για να σωθεί από τα γερμανικά στρατόπεδα, έπρεπε να αγωνιστεί σκληρά και αποφασιστικά, όσες θυσίες κι αν χρειάζονταν.

Από τότε, με διαταγή του Α' Σώματος, η διοίκηση του 2^{ου} συντάγματος, αρχίζει να οργανώνει οχυρές θέσεις σ' όλο το μήκος της «Κόκκινης Γραμμής», ώστε στο τέλος Αυγούστου να έχει σχηματιστεί ένα σταθερό πολεμικό μέτωπο ενάντια στον εχθρό, με συρματοπλέγματα κατά μήκος της λεωφόρου Υμηττού και με μόνιμες σε θέση μάχης, τις δυνάμεις μας.

Τα οχυρά μας στα «σύνορα της Ελεύθερης Ελλάδας». Είναι η «κόκκινη γραμμή» των ανατολικών συνοικιών.

Στο τέλος του Αυγούστου 1944, ολόκληρη η περιοχή της 1 ταξιαρχίας (ανατολικές και νότιες συνοικίες), δηλαδή η μισή Αθήνα, είχε ελευθερωθεί από τον ΕΛΑΣ, σχεδόν δυο μήνες πριν αποχωρήσουν οι γερμανοί. Με λαϊκές επιτροπές, οι οργανώσεις μας εξασφάλιζαν τον επισιτισμό, την αυτοδιοίκηση και την ασφάλεια των πολιτών. Η τάξη και το νοικοκυριό που επικρατούσε στις ελεύθερες περιοχές μας, ήταν κάτι που δεν είχαν ξαναζήσει οι Αθηναίοι.

Οι βασανιστές του λαού μας, πριν κλειστούν οριστικά μέσα στα άντρα τους (βάσεις εξόρμησής τους), σε μια τελική αναμέτρησή τους με τον ΕΛΑΣ, αφρισμένοι από τη λύσσα και το μίσος τους ενάντια στον αγωνιζόμενο λαό για τη λευτεριά του και σαν θηρίο που σφαδάζει απεγνωσμένα κι επικίνδυνα πριν αφήσει την τελευταία του πνοή, όρμησαν από το τέλος του Ιούλη ως τα μέσα

Αυγούστου, ενάντια στις λεύτερες συνοικίες μας. Βασάνισαν, έσφαζαν αδιάκριτα άνδρες, γυναίκες, παιδιά και γέροντες. Τα εγκλήματα τους αυτά, έμειναν στη μνήμη μας μέχρι σήμερα με την ονομασία «Ο ματωμένος Αύγουστος του '44».

24. 23 και 24.7.44. Η ΜΕΓΑΛΗ ΜΑΧΗ ΤΗΣ ΚΑΛΛΙΘΕΑΣ. ΘΥΣΙΑ ΣΤΟ ΜΠΙΖΑΝΙ

Από τις 4.744 μέχρι τις 21.7.44, οι γερμανοί και τα προδοτικά τάγματα Ασφαλείας, ετοιμάζουν πιο ισχυρά και αποφασιστικά χτυπήματα ενάντια στις ελεύθερες συνοικίες μας. Αφιονίζουν τους άνδρες τους για να πέσουν σαν τα κοράκια, αδιάκριτα, ενάντια στους ελεύθερους αθηναίους πολίτες, με εκτελέσεις στις μάντρες, σφαγές, βασανιστήρια, φωτιές, λεηλασίες και συλλήψεις σε μια απεγνωσμένη προσπάθειά τους να λυγίσουν την αντίσταση μας, για να συγκεντρώσει ο προδότης «πρωθυπουργός» Ράλλης τους 100.000 εργάτες και στρατιώτες για το Ρωσικό μέτωπο, που υποσχέθηκε στο Χίτλερ και να εξασφαλίσουν οι γερμανοί και την υποχώρησή τους απ' την Αθήνα.

Το σύνθημα έναρξης των επιχειρήσεών τους, ήταν η εκτέλεση με απαγχονισμό των 54 πατριωτών στο Πικέρμι την 21.7.44. Με αυτό το φρικαλέο έγκλημά τους θέλησαν οι γερμανοφασίστες να δείξουν στην πράξη στους υποταχτικούς τους «έλληνες» προδότες, με ποιο τρόπο θα έπρεπε να συμπεριφέρονται στις μελλούμενες «επιχειρήσεις» που είχαν αποφασίσει.

Δυο μέρες μετά, στις 23.7.44, εξαπολύουν την πρώτη τους επίθεση ενάντια στο Δουργούτι- Φάρο-Κατσιπόδι-Νέα Σμύρνη.

Η επιχείρηση αυτή είχε σαν στόχο να λυγίσουν και να απομακρύνουν προσωρινά τους ένοπλους ελασίτες απ' αυτές τις περιοχές, ώστε την επόμενη μέρα να έχουν ελευθερία κίνησης σ' όλο το μήκος της λεωφόρου Συγγρού, από τη γέφυρα του Κουκακίου ως τον Χρυσάκη (Νέα Σμύρνη).

Το απόγευμα της ίδιας μέρας (23.7.44) επιτέθηκαν αιφνιδιαστικά οι μπουραντάδες με τα μηχανοκίνητά τους και στην Καλλιθέα. Επικεφαλής τους ήταν ο αστυνόμος Χρυσάνθος Μπεκιάρης. Πρόθεσή τους να διαπιστώσουν τη δύναμη αντίστασης και τις οχυρές θέσεις του ΕΛΑΣ και σύγχρονα να παραπλανήσουν το λαό της συνοικίας, να πιστέψει πως δε θάρθουν την άλλη μέρα. Την επομένη 24.7.44 τα ζημερώματα, εξαπέλυσαν τη σφοδρότερη απ' όλες τις επιθέσεις τους, ενάντια στην ηρωική Καλλιθέα. Είναι 10 η ώρα το βράδυ της 23.7.44. Στη Νέα Ελβετία έχουμε κληθεί από τη διοίκηση της 1 ταξιαρχίας για επείγουσα σύσκεψη. Ο καπετάνιος του 2^{ου} συντάγματος Λάμπρος μου αναθέτει μια ώρα πριν, να οργανώσω με μια διμοιρία απ' το Πο τάγμα (του Σπύρου Μπούσια) την περιφρούρηση του σπιτιού, όπου θα γινόταν η σύσκεψη.

Σ' αυτήν πήραν μέρος οι: 1) Κοσμάς (Γιάννης Λογοθέτης) καπετάνιος της 1 ταξιαρχίας, 2) Δεληβοριάς Στάθης, αντισυνταγματάρχης πυροβολικού, στρατιωτικός διοικητής της ταξιαρχίας, 3) Σπανός Γιώργης, Β' καπετάνιος της ταξιαρχίας, 4) Μακαρώνας Κώστας, καπετάνιος του 1ου συντάγματος, 5) Τάσος, Β' καπετάνιος του 1^{ου} συντάγματος, 6) Λάμπρος (Θ. Αργυροηλιόπουλος), καπετάνιος του 2^{ου} συντάγματος, 7) Γύλος (Γιάννης Κιλισμανής), ταγματάρχης πυροβολικού, στρατιωτικός διοικητής του 2^{ου} συντάγματος και 8) Γιάννης (Ορέστης Μακρής) Β' καπετάνιος του 2ου συντάγματος.

Σημείωση: Μετά ένα μήνα ο Μακαρώνας Κώστας μετατέθηκε στις πολιτικές οργανώσεις και ανέλαβε το 1^ο σύνταγμα ο Ορέστης Μακρής ως τη συμφωνία της Βάρκιζας).

Στη σύσκεψη, αφού δώσαμε μια σύντομη αναφορά για τις επιθέσεις των γερμανοτσολιάδων στο Δουργούτι-Φάρο-Κατσιπόδι-Νέα Σμύρνη και των μπουραντάδων στην Καλλιθέα, πήρε το λόγο ο Κοσμάς και μας γνωστοποίησε λακωνικά, ότι από πληροφορίες που δεν ήταν απόλυτα σίγουρες, πρόκειται το πρωί να χτυπήσουν την Καλλιθέα με μεγάλες δυνάμεις γερμανοπροδοτών και γερμανών.

Η απόφαση του Α' Σώματος είναι να πάρει μέρος στη μάχη ολόκληρη η 1 ταξιαρχία. Πρέπει να δώσουμε ένα γερό μάθημα στον εχθρό και να μην τον «φήσουμε» να πραγματοποιήσει το σκοπό του. Να μη μας πάρουν ούτε ένα πολίτη για τα καταναγκαστικά έργα στη Γερμανία.

Μας πληροφόρησε ακόμη ότι την ίδια στιγμή, η 5η και 6η αχτίδες της ΚΟΑ κινητοποιούν τις μαζικές πολιτικές οργανώσεις (ΕΑΜ-ΕΠΟΝ-ΕΑ-Συνδικαλιστικές οργανώσεις) των περιοχών μας για γενική απεργία, συγκεντρώσεις και διαδηλώσεις ενάντια στην επιστράτευση 15 ηλικιών του προδότη Ράλλη και για μαζική αντίσταση και απερίοριστη βοήθεια στα μαχόμενα τμήματα του ΕΛΑΣ.

Μετά πήρε το λόγο ο αντισυνταγματάρχης Στ. Δεληβοριάς. Μας είπε πως αν πραγματοποιήσουν την επίθεση, το πιθανότερο είναι να εξαπολυθεί από το Κουκάκι, μια και όλες οι δυνάμεις των γερμανοπροδοτών βρίσκονται πίσω από το Κουκάκι προς το κέντρο της Αθήνας. Με βάση αυτή τη γενική σκέψη, καθόρισε τη διάταξη των δυνάμεων μας:

Το Πο τάγμα (φρουραρχεία) του 1^{ου} συντάγματος (Καλλιθέα-Χαροκόπου-Τζιτζιφιές-Παλαιά Σφαγεία) θα πάρει κατάλληλες θέσεις σε συνεχές μέτωπο από το λόφο Σικελίας-ΕΛΒΙΕΛΑ-Χαροκόπειος Σχολή-Λασκαρίδου και Κρέμου ως το ποτάμι (Ιλισός). Αυτή η γραμμή να οργανωθεί καλά με τους πιο δοκιμασμένους μαχητές μας και όλα τα στελέχη.

Στις παρυφές των συνοικιών Χαροκόπου με τα Παλαιά Σφαγεία να τοποθετηθούν προφυλακές, που ύστερα από την πρώτη επαφή με τον εχθρό να υποχωρήσουν και να οχυρωθούν στην κύρια γραμμή άμυνας.

Το Ιο τάγμα του 1^{ου} συντάγματος (φρουραρχεία Νέας Σμύρνης) να μείνει στη διάθεση της διοίκησης του 1^{ου} συντάγματος αναπτυγμένο στο συνοικισμό των Ποντίων (οδός Φιλαρέτου), ώστε ανάλογα με την εξέλιξη της μάχης να χρησιμοποιηθεί σαν εφεδρεία.

Το ΙΙο τάγμα του 1^{ου} συντάγματος (φρουραρχεία των Νέων Σφαγείων) θα βρίσκεται σε ετοιμότητα κοντά στην οδό Πειραιώς. Μόλις αρχίσει η εχθρική επίθεση, να προωθηθεί κατά μήκος της σιδηροδρομικής γραμμής του ηλεκτρικού για να έχει στον έλεγχό του τις γέφυρες από την Καλλιθέα ως τις Τζιτζιφιές, καλύπτοντας το αριστερό της μετωπικής μας γραμμής, ώστε να μπορέσουν να υποχωρήσουν ελεύθερα τα τμήματά μας μετά τη μάχη.

Στη συνέχεια καθόρισε και τη συμμετοχή του 2^{ου} συντάγματος. Μαχητικό τμήμα του 1ου τάγματος του 2^{ου} συντάγματος, με επικεφαλής

το στρατιωτικό διοικητή του Λευτέρη (Γιάννη Κυριακίδη), όταν αρχίσει η μάχη να προωθηθεί προς Νέα Σμύρνη, να έρθει σε επαφή με τη διοίκηση του 1^{ου} συντάγματος και να χρησιμοποιηθεί όπου χρειαστεί ενίσχυση το κύριο μέτωπο μαζί με τους

νεοσυμρινωτές. Τέλος ομάδες των φρουραρχείων και των τριών ταγμάτων του 2^{ου} συντάγματος, υπό τη διοίκηση του Γιάννη (Ορέστη Μακρή), να καταλάβουν επίκαιρες οχυρές θέσεις κατά μήκος της ανατολικής πλευράς της λεωφόρου Συγγρού, από το Δουργούτι ως το Ιωσηφόγειο της Νέας Σμύρνης, για να εξασφαλίζουν το δεξιό πλευρό της αμυντικής μας διάταξης, ελέγχοντας όλους τους δρόμους (τους παράλληλους προς τη γραμμή αμύνης) της Καλλιθέας. Αποστολή τους να παρενοχλούν τον επιτιθέμενο εχθρό από πλάγια θέση και να εξασφαλίσουν πάση θυσία την υποχώρηση των τμημάτων μας προς Νέα Σμύρνη. Τελειώνοντας μας ζητήσε να δώσουμε αυστηρές διαταχές στα τμήματα να μην υποχωρούν παρά μόνον, όταν αντιμετωπίζουν άμεσο κίνδυνο κύκλωσης. Είναι ανάγκη να τους κρατήσουμε ως το απόγευμα.

Η σύσκεψη τελείωσε γύρω στις 12 τα μεσάνυχτα. Αρχίσαμε αμέσως την κινητοποίηση. Δύσκολη δουλειά και λίγος ο χρόνος στη διάθεσή μας, αν υπολογίσουμε τις μετακινήσεις από συνοικία σε συνοικία με τα πόδια, τους κινδύνους από γερμανικές περιπόλους, το ακατάλληλο της ώρας για γενική κινητοποίηση.

Οι πληροφορίες βγήκαν αληθινές και η προοπτική της ταξιαρχίας για την αιχμή της επίθεσης σωστή. Επομένως και η διάταξη των δυνάμεων μας ήταν η καλύτερη.

Τα ξημερώματα αρχίζει η ανάπτυξη των εχθρικών δυνάμεων από το Κουκάκι προς Παλαιά Σφαγεία με κατακλυσμό πυρός από αραβίδες, πολυβόλα και όλμους.

Απαντούν οι προφυλακές μας των Παλαιών Σφαγείων. Επικεφαλής των ομάδων προφυλακής είναι οι: Κουνενής Νάσος (Λοχαγός), Απόλλων (διμοιρίτης) και Τζιμόπουλος Κώστας (διμοιρίτης). Έχουν ακόμη μαζί τους δέκα μαχητές. Ανάμεσα τους η Αθηνά των Παλ. Σφαγείων.

Κρατούν την επίθεση των γερμανοσολιάδων περίπου 20 λεπτά και υποχωρούν προς το λόφο Σικελίας και την ΕΛΒΙΕΛΑ.

Ο εχθρός προχωρεί με αργό ρυθμό, ρίχνοντας άφθονα πυρά. Στο λόφο Σικελίας έχει οχυρωθεί ο λόχος της Καλλιθέας με 50 διαλεχτούς μαχητές με αυτόματα, αραβίδες και χειροβομβίδες. Επικεφαλής τους είναι ο καπετάνιος λόχου Χάρης Ταυρίδης (ηρωική μορφή της αντίστασης). Έχει μαζί του και το φρούραρχο Καλλιθέας Αζάρο Λυχούνα με τα διαλεχτά παλικάρια του. Όλοι δεκαοχτάρηδες γεμάτοι φλόγα και πάθος για τη λευτεριά της πατρίδας.

Δίπλα από το Χάρη, στην ΕΛΒΙΕΛΑ είναι αναπτυγμένη η δεύτερη ομάδα μας από 25 μαχητές και στελέχη. Επικεφαλής είναι ο στρατιωτικός διοικητής του 1ου τάγματος Λάμπης (Σόλων Ψωμάδης) ο ατσάλενιος υπερασπιστής της ματωμένης γειτονιάς. Είναι μόλις 20 χρόνων με ικανότητες ενός ώριμου άντρα.

Στην ομάδα του συμμετέχουν: ο Μάριος, διμοιρίτης (σκοτώθηκε ηρωικά σε αυτή τη μάχη με ριπή πολυβόλου στο στήθος), ο Βάνιας, ράσος αιχμάλωτος, που λευτερώθηκε από τον ΕΛΑΣ, η Παυλίδου Αλεξάνδρα, ο λοχαγός Γιουρούκος, ο Πέτρος ο φοιτητής, ο καπετάνιος λόχου Αλέκος Σαμπλίδης, ο Ηλίας Ιταλός, ο φρούραρχος Τζιτζιφιών - Αγίας Ελεούσας Παναγιωτάκος Παναγιώτης, ο Βασιλειάδης Μανώλης, ο Οργανίδης Κώστας και άλλοι. Οι δυο τελευταίοι αργότερα πιάστηκαν απ' το διοικητή του αστυνομικού τμήματος Παπαδοπούλο, παραδόθηκαν στους γερμανούς που τους εκτέλεσαν.

Στο αριστερό αυτής της ομάδας, στη Χαροκόπειο Σχολή, έχει οχυρωθεί η τρίτη ομάδα με επικεφαλής τον καπετάνιο του λόχου Μαυρομάτη Γιαννακό. Έχει δύναμη γύρω στους 20 μαχητές. Μαζί του είναι ο Ραντόπουλος Γιάννης - διμοιρίτης, ο Μητσέας Χρήστος, διμοιρίτης (ανήκε στην ΕΛΑ), ο Ευθυμίου Γιώργος - διμοιρίτης και άλλοι βαθμοφόροι και μαχητές.

Τέλος στο άκρο αριστερό του μετώπου, δηλαδή από τη Χαροκόπειο Σχολή ως το ρέμα του Γλισού, βρίσκεται η τέταρτη ομάδα του Γυμνόπουλου Γιώργη με 10 ακόμη μαχητές. (Πριν ένα μήνα οι γερμανοί είχαν κάψει ζωντανό τον τραυματισμένο αδελφό του στα Νέα Σφαγεία μέσα στο σπίτι τους, γιατί είχαν κρύψει δυο γερμανούς αντιφασίστες που είχαν προσχωρήσει στις γραμμές μας). Την ομάδα αυτή την αποτελούσαν, εκτός από το Γιώργη Γυμνόπουλο (21 χρόνων) και οι Αλεξίου Θανάσης, Βασιλειάδης Δημήτριος (19 χρόνων), Βιτζέντζος Στέλιος (20 χρόνων), Γαλιάτσος Δημήτρης (19 χρόνων), Ιωακειμίδης Γιάννης (17 χρόνων), Λιγνόπουλος Παύλος (19 χρόνων), Μυριδινός Γαβρίλος (25 χρόνων), Μωυσιδής Παναγιώτης (20 χρόνων), Παπαδόπουλος Ιορδάνης (20 χρόνων), Χατζηπουλημένος Σπύρος (17 χρόνων).

Το συντονισμό των τεσσάρων ομάδων του κύριου μετώπου μας τον έχει ο καπετάνιος του 1ου τάγματος, 1^{ου} συντάγματος Μήτσιας (Δημήτρης Σαλονικίδης - σκοτώθηκε σε μάχη του Δημοκρατικού Στρατού) με ένα μικρό επιτελείο συνδέσμων στην οδό Αγίων Πάντων.

Η διοίκηση του 1ου συντάγματος εγκαταστάθηκε στο λόφο Φιλαρέτου. Οι δυνάμεις μας αφήνουν τα μπουλούκια του εχθρού να πλησιάζουν στα 50 μέτρα. Αυτά προχωρούν βιαστικά γιατί νομίζουν πως έχει καμφθεί η αντίστασή μας, με την υποχώρηση των προφυλακών μας.

Και να! Δίνεται το σύνθημα από το Χάρη κι αρχίζει το πανηγύρι. Οι γερμανοσολιάδες τα χάνουν. Κρύβονται στα Παλαιά Σφαγεία και χτυπούν με πολυβόλα, όλμους και τις αραβίδες τους τις θέσεις μας.

Στις 7 το πρωί αρχίζουν μαζική επίθεση προς το λόφο Σικελίας με 400 περίπου γερμανοσολιάδες. Στην προσπάθειά τους να κάνουν κυκλωτικό ελιγμό από τη λεωφόρο Συγγρού, πέφτουν στα πυρά των δυο ομάδων του 1ου τάγματος του 2^{ου} συντάγματος που βρίσκονται κιάλας εγκατεστημένοι στην ανατολική πλευρά της λεωφόρου Συγγρού στην ΕΘΕΑ (φρουραρχείο Δουργουτιού) και στο μικρό λόφο - σήμερα οδός Μακνανά, (τα φρουραρχεία Νέου Κόσμου - Κασιποδιού). Αναγκάζονται οι εχθροί να υποχωρήσουν και περιορίζονται στη μετωπική τους επίθεση από τη βορεινή πλευρά του λόφου Σικελίας.

Τα αυτόματα του Χάρη, του Λυχούνα κι όλων των μαχητών μας δεν σταματούν ούτε στιγμή. Οι υπόλοιπες ομάδες (ΕΛΒΙΕΛΑ - Χαροκοπέιου Σχολής και Λασκαρίδου - Κρέμου) δέχονται επιθέσεις από τους μπουραντάδες - γερμανούς και γερμανοσολιάδες. Το μέτωπό μας κρατάει γερά. Κανένας δεν υποχωρεί!

Την ίδια ώρα οι μαζικές πολιτικές οργανώσεις μας (ΕΑΜ-ΕΠΟΝ-ΕΛΑ -Συνδικαλιστικές Οργανώσεις) με επικεφαλής τα κομματικά στελέχη της 5^{ης} και 6^{ης} αχτίδας έχουν ξεσηκώσει το λαό της μισής Αθήνας. Τα χωνιά χαλάνε τον κόσμο. Κηρύσσεται γενική απεργία στην Καλλιθέα, κλείνουν όλα τα μαγαζιά. Οι τραμβαγιέρηδες συγκεντρώνονται στο αμαξοστάσιο της Καλλιθέας. Κανένα τραμ δεν κουνιέται. Τα χωνιά καλούν όλους τους άνδρες 15 ως 60 χρόνων να βρίσκονται πάντα πίσω απ' τις γραμμές του ΕΛΑΣ και να κινηθούν προς την οδό Δήμητρας (σήμερα λεωφόρος Δαβάκη) στην αγορά και το αμαξοστάσιο. Υπάρχει άμεσος κίνδυνος να τους πιάσουν και να τους στείλουν στα κάτεργα της Γερμανίας.

Πραγματικά σε λίγη ώρα συγκεντρώνονται 15.000 πολίτες και διαδηλώνουν την απόφασή τους να αντισταθούν μαζί με τους μαχητές του ΕΛΑΣ, στα σχέδια του κατακτητή.

Κοπέλες και επονίτες - αετόπουλα, πάνε κι έρχονται στο μέτωπο και βοηθούν τους μαχητές, χωρίς να φοβούνται τα εχθρικά βόλια. Στις 8 το πρωί, η μάχη έχει ανάψει. Φτάνουν και οι δυνάμεις του ΙΙου τάγματος Νέων Σφαγείων και τρέπουν σε άτακτη φυγή τους χίτες του Γρίβα από το σιδηροδρομικό σταθμό της Καλλιθέας. Τους κυνηγούν, κι αυτοί ξεφεύγουν κι ενώνονται με τις κύριες δυνάμεις του Πλυτζανόπουλου στη γέφυρα των Παλαιών Σφαγείων. Επικεφαλής του ΙΙου τάγματος είναι ο Τάσος Αναστασίου κι ο Παν. Σαμπλίδης. Στις ομάδες του επικεφαλής ήταν οι Ρούσσος Σταύρος (λοχαγός), Αρβανιτάκης Σταμάτης (φρούραρχος), Χόντζογλου Γιώργης (καπετάνιος λόχου), Ζαφειριού Μάνος (καπετάνιος λόχου), Σφακιανάκης Μήτσος (καπετάνιος λόχου), Κρυσταλίδης Μάρκος (λοχαγός), Τσακίρης Νίκος (διμοιρίτης), Δημάκος Νίκος (διμοιρίτης), Μπόνης Μιχάλης (διμοιρίτης), Λαμπρίδης Γρηγόρης, Καραϊσκος Σάββας, Μακρής Μιχάλης και άλλοι. Όλοι τους νεολαίοι από 17 ως 25 χρόνων! Έτσι είχε εξασφαλιστεί το αριστερό πλευρό του μετώπου μας.

Στο δεξί, τη στιγμή που άρχισε η επίθεση του εχθρού στο λόφο Σικελίας και οι δυο ισχυρές ομάδες μας στην ΕΘΕΛ και Μπακκανά του Ιου τάγματος 2^{ου} συντάγματος εμπόδιζαν τους γερμανοτσοβιάδες να κάνουν τον κυκλωτικό ελιγμό, απ' τη λεωφόρο Συγγρού, ο Γιάννης (Ορέστης Μακρής) τοποθετούσε τις άλλες τρεις ομάδες του Ιου τάγματος του 2^{ου} συντάγματος (του Σπύρου Μπούσια), στον Άγιο Σώστη, στην οδό Αιγαίου και στον Κνανού Σταυρό, στην ανατολική πλευρά της λεωφόρου Συγγρού.

Στη συνέχεια ως τις 8 και 30 λεπτά είχαν πάρει τις θέσεις τους και οι υπόλοιπες δυο ομάδες, από 15 μαχητές η κάθε μία, του ΙΙου τάγματος (Καισαριανής). Η μια στην οδό Χρυσοστόμου Σμύρνης με επικεφαλής τον Ορέστη (Γ. Σταθάτος), καπετάνιο της Κάτω Καισαριανής και η άλλη στο Ιωσηφόγλειο με επικεφαλής το Λεωνίδα Σιδέρη, καπετάνιο της Άνω Καισαριανής. Έφτασε και ο Λευτέρης (Γιάννης Κυριακίδης) στο Ιωσηφόγλειο με 25 μαχητές και στελέχη του Ιου τάγματος του 2^{ου} συντάγματος, που πέρασε αμέσως τη λεωφόρο Συγγρού. Στην οδό Φιλαρέτου πήρε μαζί του και 15 άνδρες του τάγματος Νέας Σμύρνης που βρήκε εκεί και προωθήθηκε αναπτυσμένος στους τρεις παράλληλους δρόμους της Συγγρού από την οδό Δήμητρας ως την οδό Μενελάου. Εκεί ήρθε σε επαφή με τους επιτιθέμενους γερμανοτσοβιάδες. Η ώρα ήταν 9 και 30' το πρωί.

Ας γυρίσουμε όμως στο κύριο μέτωπο.

Είναι 8 και 30' το πρωί. Οι μαχητές μας ξεπέρασαν τους Σουλιώτες! Πολεμούν λεβέντικα! Όσο νιώθουν, πως πίσω τους υπάρχει ένας ολόκληρος λαός ξεσηκωμένος κι αποφασισμένος να αντισταθεί στους γερμανοφασίστες, τόσο τους κυριεύει το πάθος για αγώνα, έστω κι αν αυτό στοιχίζει τη ζωή τους. Δεν ξεχωρίζουν σε ηρωισμό οι μαχητές από τους βαθμοφόρους.

Όλοι τους είναι από ασάλλι, καινούργια πάστα πολεμιστών. Ο καθένας τους έχει ν' αντιμετωπίσει 10 εχθρούς. Αποκρούονται νικηφόρα όλες οι επιθέσεις των γερμανών και των προδοτών.

Έρχεται η σειρά να δεχτεί φοβερή πίεση το κέντρο του μετώπου μας.

Ρίχνεται στη μάχη κι ένας λόχος γερμανών των ΕΣ-ΕΣ. Προσπαθούν να κάνουν θύλακα στη λεωφόρο Θησέως.

Οι δυνάμεις μας στην ΕΛΒΙΕΛΑ (Λάμπης) και στη Χαροκόπειο Σχολή (Μαυρομάτης), πιέζονται τρομερά. Οι γερμανοί προχωρούν στη λεωφόρο Θησέως. Υπάρχει κίνδυνος κύκλωσης των δυνάμεών μας. Και γύρω στις 9 το πρωί υποχρεώνονται να υποχωρήσουν στη δεύτερη γραμμή άμυνας, στην οδό Μενελάου. Υποχωρεί και η ομάδα του Χάρη στην ίδια ευθεία.

Η ομάδα της Χαροκόπειου Σχολής δεν μπόρεσε να κρατηθεί στη Μενελάου και οχυρώθηκε στην αμέσως επόμενη οδό Δημητρακοπούλου.

Η υποχώρηση από τη Χαροκόπειο ήταν ξαφνική. Έτσι δεν πρόλαβαν να ειδοποιήσουν την ομάδα του Γυμνόπουλου, στο αριστερό άκρο προς τον Ιλισό. Ο Γυμνόπουλος, μια και δε δεχόταν πίεση σοβαρή, έμεινε με την Ομάδα του πίσω απ' τη Χαροκόπειο, στην οδό Λασκαρίδου και Κρέμου.

Όταν αναλήφθηκαν πως οι δυνάμεις μας είχαν υποχωρήσει ήταν αργά. Οι μπουραντάδες και οι γερμανοτσοβιάδες τους χτυπούσαν από παντού.

Κατορθώνουν να περάσουν την οδό Χαροκόπου κάτω από χαλάζι

σφαιρών. Αλλά ο εχθρός έχει φτάσει πίσω τους στην οδό Αγίων Πάντων και τους χτυπάει πισώπλατα στην οδό Λασκαρίδου και Κρέμου.

Έχει πέσει ο πρώτος νεκρός της ομάδας ο 19χρονος Δημήτρης Βασιλειάδης. Έτσι υποχρεώνεται η ομάδα να καλυφτεί στην οδό Μπιζανίου. Αμύνονται οι μαχητές μας στις γωνιές και στις μάντρες προς την οδό Λασκαρίδου και Κρέμου και προς τις δυο κατευθύνσεις. Τελικά κλείνονται στο σπίτι της οδού Μπιζανίου 10.

Εκεί κράτησαν τα λεφούσια που έπεσαν πάνω τους, ως τις 2 μετά το μεσημέρι, που σώθηκαν οι σφαίρες τους. Κι όσοι είχαν μείνει ζωντανοί φύλαξαν την τελευταία σφαίρα για τον εαυτό τους. Έπεσαν τραγουδώντας τον εθνικό ύμνο.

Για τη θυσία αυτών των παλικαριών γράφτηκαν πολλά από συναγωνιστές τους, από ποιητές και λογοτέχνες. Όμως το μνημείο τους δεν είναι αυτό που τους αξίζει. Κρίμα!

Πέρασα πρόσφατα από κει να προσκυνήσω και ράγισε η καρδιά μου.

Θαρρείς πως ακόμη και στον τάφο τους είναι φυλακισμένοι, καταδιωκόμενοι και ξεχασμένοι.

Το 1983 με προσπάθειες του Δήμου Καλλιθέας, αγοράστηκε το σπιτάκι - φρούριο και έγινε Μουσείο.

Ας συνεχίσουμε όμως την περιγραφή της μάχης που έχει ανάψει για καλά.

Στη νέα γραμμή άμυνας (Μενελάου - Δημητρακοπούλου), ενισχύεται το μέτωπο και με τους 40 λεβέντες του Γιάννη Κυριακίδη, που προωθούνται στο άκρο δεξί του μετώπου, στους 3 τελευταίους δρόμους προς τη λεωφόρο Συγγρού. Φτάνουν στη Μενελάου. Αντιμετωπίζουν ισχυρή επίθεση γερμανοτσοβιάδων, που προσπαθούν να προωθηθούν προς νότο.

Τώρα και οι 5 ομάδες μας του 2ου συντάγματος στα ανατολικά της λεωφόρου Συγγρού (ΕΘΕΛ - Μπακκανά - Αγίου Σώστη - Αιγαίου - Κνανού Σταυρού), παρενοχλούν τον εχθρό με πυρά προς το λόφο Σικελίας, την οδό Ευαγγελίστριας, Ατιθίδων, Χαροκόπου, Αγίων Πάντων. Έτσι οι γερμανοτσοβιάδες δέχονται πυρά και οριζόντια και κάθετα στους δρόμους που έχουν καταλάβει. Δυσκολεύονται οι κινήσεις τους και καθιλώνονται στη Χαροκόπου.

Πίσω από τη γραμμή άμυνας οργανώνονται συγκεντρώσεις και βγαίνουν ομιλητές. Γυναίκες και άντρες της Καλλιθέας έχουν ξεσηκωθεί, δε φοβούνται. Είναι αποφασισμένοι όλοι μαζί με τα παιδιά τους που μάχονται ηρωικά, να χαλάσουν τα σχέδια του Ράλλη και των γερμανών.

Σ' αυτή τη γραμμή άμυνας κρατήθηκαν ύλες οι επιθέσεις του εχθρού ως τις 6 το απόγευμα! Στην υπεράσπισή της έπεσε ο Χάρης

Ταυρίδης, το όμορφο κι αγνό παλικάρι της Καλλιθέας. Πεθαίνοντας ζητούσε να παραδώσει σε γερά χέρια το τιμημένο αυτόματό του!

Τραυματίζεται θανάσιμα κι ο Μιχάλης Περάκης της ομάδας του Γιάννη Κυριακίδη. Πέθανε στο νοσοκομείο. Είχαμε ακόμα και 30 ελαφρά τραυματισμένους που εξακολουθούσαν να πολεμούν.

Η διαταγή της υποχώρησης δόθηκε μόνον όταν τέλειωναν τα πυρομαχικά μας.

Η ομάδα της Χαροκοπέιου Σχολής υποχωρεί προς τα Νέα Σφαγεία. Οι ομάδες του λόφου Σικελίας και της ΕΛΒΙΕΛΑ υποχωρούν προς Νέα Σμύρνη από το Ιωσηφόγλειο. Εκεί τους δίνουν τις πρώτες βοήθειες και τους καλύπτουν οι δυο ομάδες της Καισαριανής. Οι μαχητές μας είναι πτώματα από την κούραση και μαύροι σαν αράπηδες απ' τον ιδρώτα, τη σκόνη και το μαπαρούτι. Οι τραυματίες ολόρθοι προχωρούν γελαστοί γεμάτοι αίματα, περήφανοι, στητοί. Ο Λάμπης είχε όρεξη και γράφει σατιρικό ποίημα για τη μάχη στην ποντιακή διάλεκτο!...

«Τους τσολιάδες σου στην Καλλιθέα στέλνεις
Ντερτιλάκι μου, εκεί την επαθαίνεις,
Δρόμο γρήγορα από την Καλλιθέα
μη σου φάμε πάλι κι άλλους δεκαεννέα»

Ο σεμνός αυτός πολεμιστής έχασε σε επόμενη μάχη, στις 24.8.44, τα δάχτυλα του χειριού του από ριπή αυτόματου. Καταδικάστηκε σε θάνατο μετά τη Βάρκιζα από «ελληνικά» δικαστήρια και εκτελέστηκε!

Τέλος ο Γιάννης Κυριακίδης με το τμήμα του υποχώρησαν προς την Αγία Ελεούσα, πέρασαν στο Μοσχάτο, Νέα Σφαγεία και γύρισαν το βράδυ στο Δουργούτι περνώντας με τα όπλα τους ανάμεσα από συνοικίες όπου βρίσκονταν ακόμη οι εχθροί.

Ο Πλυτζανόπουλος κι οι μπουραντάδες με τους γερμανούς φτάσανε το σούρουπο εξουθενωμένοι ως το αμαξοστάσιο της Καλλιθέας. Αλλά άντρες για τη Γερμανία δεν μπόρεσαν να πιάσουν.

Ξεκουπίστηκαν ντροπιασμένοι απ' την ηρωική γειτονιά, μαζί με τα αφεντικά τους, το λόχο ΕΣ-ΕΣ και τους 50 νεκρούς και 100 τραυματίες τους.

Αργά το βράδυ τα φρουραρχεία μας ξαναπήραν τις θέσεις τους.

Όλη τη νύχτα το σπίτι της οδού Μπιζανίου έγινε ιερός τόπος προσκυνήματος. Πέρασαν από κει χιλιάδες ζάγρυπνοι και ταλαιπωρημένοι απλοί άνθρωποι ν' αφήσουν ένα δάκρυ, ένα λουλούδι στα άζια παιδιά τους που θυσίασαν τη ζωή τους πρόθυμα για τη λευτεριά του λαού μας, στο άνθισμα της ηλικίας τους.

Την άλλη μέρα σύσσωμος ο λαός της Καλλιθέας κήδεψε τους ηρωικούς νεκρούς μας μ' όλες τις τιμές που τους αξίζανε.

Αυτή η μάχη ήταν η σπίθα για το γενικό ξεσηκωμό του λαού της Αθήνας ενάντια στα σχέδια των γερμανών και του Ράλλη να επιστρατέψουν 100.000 αθηναίους πολίτες για τη Γερμανία και το Ανατολικό μέτωπο.

Τελικά η Αθήνα νίκησε! Ούτε ένας Έλληνας δεν πολέμησε ενάντια στη Σοβιετική Ένωση. Η θυσία των άγουρων βλασταριών του λαού μας δεν πήγε χαμένη.

ΕΠΙΓΡΑΜΜΑ ΣΤΟΥΣ 10 ΤΗΣ ΚΑΛΛΙΘΕΑΣ

«Αρματομένα γύρω μας κάθε λογής φουστάτα
και δέκα μόνο εμείς παιδιά, σε χάνι νέο Γραβιάς
μ' ανεμισμένα φλάμπουρα, τα' ατίμητα μας νιάτα
σύραμε το λεβέντικο χορό της λευτεριάς.
Κι αφού τριγύρω εστρώσαμε τη γη, μ' οχτρών κουφάρια
μ' ένα τραγούδι αφήσαμε την ύστερη πνοή.
Διαβάτη, δος το μήνυμα: Σα γνήσια παλικάρια
για την Ελλάδα πέσαμε κι' οι δέκα εδώ νεκροί.»
Σοφία Μανροειδή – Παπαδάκη

ΠΛΥΤΖΑΝΟΠΟΥΛΟΣ ΚΑΙ ΜΠΕΚΙΑΡΗ Σ ΠΕΡΙΓΡΑΦΟΥΝ ΤΗ ΜΑΧΗ ΤΗΣ ΚΑΛΛΙΘΕΑΣ

Μου δόθηκε η ευκαιρία μετά τη συμφωνία της Βάρκιζας, στα μέσα του 1946, ν' ακούσω από «πρώτο χέρι» την αφήγηση της μεγάλης μάχης της Καλλιθέας από το συνταγματάρχη Πλυτζανόπουλο.

Και πολύ αργότερα από τον αστυνόμο Χρύσανθο Μπεκιάρη, που ήταν το δεξί χέρι του Μπουραντά.

Το καλοκαίρι του 1946 οι μεταδεκεμβριανές κυβερνήσεις με συνέλαβαν για συμμετοχή μου στην οργάνωσή μας μέσα στο στρατό. Με παρέπεμψαν στο στρατοδικείο για παράβαση του νόμου 375 «περί κατασκοπείας».

Ύστερα από ένα μήνα «ανακρίσεις» και βασανιστήρια στα υπόγεια μιας «βίλλας» στην Εκάλη, με μετέφεραν μαζί με 15 άλλους συντρόφους, (τον Τάσο Ρασιά, τον Κούρναβο, τον υπολοχαγό Αριστείδη Παπαδόπουλο, το λοχαγό Ευάγγελο Μονιάκη, το Νίκο Καστρίνη, τον Πανταζή, το Γιάννη Μαυρομάτη, το Γαβρίλο Μανιά, το Μπαρτζάκα και άλλους) στις φυλακές του Σταδίου (αποδυτήρια).

Εκεί κρατούσαν σαν υπόδικους όλους τους «έλληνες» γερμανοκατάσκοπους της Μέσης Ανατολής, περίπου 50. Ανάμεσα σε αυτούς ήταν κι ο αρχηγός της γερμανικής κατασκοπείας Μέσης Ανατολής γερμανός Ζάιτς, ο «συνταγματάρχης» Πλυτζανόπουλος, ο βασανιστής της «Ειδικής Ασφάλειας» ανθυπομοίραρχος Παπαρηγοράκης, οι βασανιστές χωροφύλακες Κουρεμπανιάς και Γραφάκος και 10 ακόμα υπαξιωματικοί – βασανιστές γερμανοτσολιάδες.

Ο δικός μας ερχομός στις φυλακές δεν άρεσε καθόλου στον Πλυτζανόπουλο, γιατί μέχρι τότε είχε μετατρέψει το δωμάτιο που τον κρατούσαν σε «γκαρσονιέρα», όπου δεχόταν καθημερινά μια στρουμπουλή νεαρή κοπέλα. Όταν το βράδυ έκλειναν τα κελιά μας,

αυτός έφρευγε ελεύθερος για το σπίτι του και γυρίζε πάλι το πρωί!

Γι αυτό έβαλε σαν σκοπό του να μας διώξει κι άρχισε τις προκλήσεις με τους δικούς του, προσπαθώντας να παρασύρει εναντίά μας και τους γερμανοκατάσκοπους. Σε μια τέτοια απόπειρα να μας λιανίσουν στο ξύλο.

για να μας πάρουν με τα φορεία, όταν ο Πλυτζανόπουλος είδε απ' τα σκαλιά, ότι θα τα βρουν σκούρα οι παλικαράδες του, άρχισε να φωνάζει:

«Σταματήστε ρέεε! Παπαγρηγοράκη πάρε τους δικούς σου και γρήγορα μέσα στα κελιά σας. Δεν είσαστε ρε, άξιοι να τα βάλετε με τα κομμούνια. Αν δεν είχαν το «μιάσμα» του κομμουνισμού, θα γινόμουν εγώ αρχηγός τους, γιατί είναι πραγματικά παλικάρια...» Τότε του φωνάζω κι εγώ:

«Ναι, αλλά δε μας ρώτησες εμάς αν θα σε δεχόμαστε για αρχηγό μας».

Από τότε δε μας ξαναπροκάλεσαν. Αντίθετα ο Πλυτζανόπουλος γινόταν «λαλιστάτος» και διηγιόταν στο προαύλιο τα «κατορθώματά» του. Σε μια τέτοια «ρητορική του ευφορία» έλεγε, ανάμεσα σε βωμολοχίες, στρίβοντας συνέχεια το τσιγκελωτό μουστάκι του με τη βαριά του φωνή, στους ακροατές του (τον επικεφαλής της φρουράς ανθυπομοίραρχο και δυο - τρεις ύποπτους επισκέπτες του) για τη μάχη της Καλλιθέας:

«... Με κάλεσε ο πούσ... ο Ράλλης (εννοούσε τον κουίσλιγκ πρωθυπουργό) στο γραφείο του. Ήταν εκεί και ο γερμανός στρατηγός των ΕΣ ΕΣ και μου λέει:

Θέλουμε 100.000 εργάτες για τη Γερμανία. Πρέπει να τους μαζέψεις σ' ένα μήνα. Είσαι ελεύθερος να ενεργήσεις όπως θέλεις. Σκότωσε, κρέμασε, κάψε όσους νομίζεις, θα σε ενισχύουν και μονάδες των ΕΣ-ΕΣ, αρκεί να φέρεις τους 100.000 που θέλουν οι γερμανοί.

Τώρα ο πούσ... τα γυρίζει και λέει ότι ενεργούσε βάσει εντολών του αγγλικού στρατηγείου και ρίχνει τα βάρη σε μένα για το αίμα που χύθηκε. Βγάζει την ουρά του και λέει πως τα έκανα όλα με δική μου πρωτοβουλία.

Μόλις πήρα τη διαταγή, σχηματίζω ένα κοινό επιτελείο, με τον Μπουραντά, τον Γρίβα, τον Γκίνο κι έναν ταγματάρχη γερμανό.

Είχαμε στη διάθεσή μας περίπου 1200 άνδρες. Την πρώτη μέρα θα ξεκαθαρίζαμε τις ανατολικές συνοικίες

(23.7.44), που γειτόνευαν με τη λεωφόρο Συγγρού, για να μπορούμε να πραγματοποιήσουμε ανενόχλητο κυκλωτικό ελιγμό από τη γέφυρα του Κουκακιού προς την οδό Δήμητρας, να καταλάβουμε το αμαξοστάσιο και να μπλοκάρουμε όλους τους ελασίτες της Καλλιθέας. Αλλά οι πούσ... τα κομμούνια, ενώ φτάσαμε ως την οδό Αρτάκης μας ξέφευγαν, μόλις τους πλησιάζαμε μας έριχναν και φεύγανε. Δε μπορέσαμε να πιάσουμε ούτε έναν.

Έκανε κι ο Μπουραντάς μια ψευτοεπίθεση το απόγευμα στην Καλλιθέα, για να τους ξεγελάσουμε και να τους πιάσουμε στον ύπνο.

Μετά τα μεσάνυχτα συγκεντρώσαμε όλες μας τις δυνάμεις στο Κουκάκι και τις χωρίσαμε σε τρία σώματα. Το 1ο με το Γρίβα και τους 200 χίτες του, θα έπιαναν όλες τις γέφυρες του ηλεκτρικού, από το Θησείο ως την Καλλιθέα, για να μη μπορούν τα κομμούνια να φύγουν από κει. Το 2ο με τους μπουραντάδες, τους χωροφύλακες και τους ευζώνους, γύρω στους 700, θα έδιναν το κύριο χτύπημα απ' τα Παλαιά Σφαγεία και Χαροκόπου. Και, τέλος το 3ο με 300 ευζώνους θα ξεκινούσαν από τη γέφυρα του Κουκακιού προς τη λεωφόρο Συγγρού να μπλοκάρουν τα κομμούνια στην οδό Δήμητρας. Έτσι θα τους κυκλώναμε και θα τους πιάναμε όλους. Ύστερα με την άνεσή μας θα μαζεύαμε 10 και 20 χιλιάδες εργάτες, για το Ράλλη και τους γερμανούς. Είχαμε κι ένα λόγο από γερμανούς με πολυβόλα και όλμους, για να τους ρίξουμε, όπου βρίσκαμε αντίσταση. Φαίνεται όμως πως οι πούσ... είχαν πληροφορηθεί το σχέδιό μας και μας περίμεναν. Χρειάστηκα τρεις ώρες για να τους εκτοπίσω από το λόφο Σικελίας και την ΕΛΒΙΕΛΑ κι όταν τους διώξαμε χάσαμε πολύ χρόνο στην οδό Μπιζανίου. Εκεί κολλήσαμε. Ήταν 10 παιδαρέλια και πολεμούσαν σα λύκοι.

Μου στέλνανε απανωτές αναφορές οι αξιωματικοί μου ότι έχουν κυκλώσει ένα τάγμα ελασιτών. Τέτοιοι μαλάκ... δεσ ήταν. Τους έστειλα και μια διμοιρία γερμανών με δύο όλμους. Με τις βλακειές τους έχασα πολύτιμο χρόνο πιστεύοντας πως είχα κυκλώσει τις κύριες δυνάμεις τους.

Όταν είδα το απόγευμα με τα μάτια μου πως ήταν μονάχα 10, έχασα πατόκορφα τους αξιωματικούς που μου έστειλαν τις καλοαναφορές τους.

Δίνω αμέσως διαταγή για γενική επίθεση με όλες μας τις δυνάμεις να καταλάβουμε το αμαξοστάσιο της Καλλιθέας.

Τελικά φτάσαμε εκεί γύρω στις 6 το απόγευμα. Τα κομμούνια μας χτυπούσαν από όλες τις ταράτσες, παράθυρα, χωρίς να τους βλέπουμε. Δεχόμαστε πυρά κι από τη λεωφόρο Συγγρού, όπου είχαν φτάσει οι ελασίτες απ' τις συνοικίες του Νέου Κόσμου και της Νέας Σμύρνης. Όταν φτάσαμε στο αμαξοστάσιο και την οδό Δήμητρας, οι κομμουνιστές είχαν εξαφανιστεί. Αλλά και μεις είμαστε κατάκοποι.

Όλοι οι άνδρες είχαν φύγει από την Καλλιθέα. Πιάσαμε μοναχά καμιά εκατοσταριά ύποπτους. Είχαμε σκοτώσει και καμιά 50ριά ελασίτες, αλλά χάσαμε και μεις άλλους τόσους. Εμείς δίναμε το αίμα μας κι ο πούσ... ο Ράλλης με τους εγγλέζους τα γυρίζουν σήμερα κι αντί να με, γεμίσουν παράσημα που έσωσα την Ελλάδα, με κλείσαν στη φυλακή...».

Αυτά έλεγε ο Πλυτζανόπουλος πίνοντας το καφεδάκι του στο προαύλιο της φυλακής.

Και τώρα ας δούμε τι έλεγε ο αστυνόμος Χρύσανθος Μπεκιάρης, του μηχανοκίνητου του Μπουραντά, όταν πια είχε πάρει τη σύνταξή του, σε καφενείο του τέρματος Αμπελόκηπων. Μετανιωμένος και γεμάτος αγανάκτηση γι αυτούς που τον έβαλαν να χτυπάει και να βασανίζει τους έλληνες πατριώτες και που όταν πια δεν τον χρειαζόνταν τον πέταζαν σαν άχρηστο σκουπίδι στην άκρη, μια και ο Μπουραντάς δεν τον χώνευε και τον κατηγορούσε συνεχώς, γιατί τον θεωρούσε αντίζηλό του στη θέση του αρχηγού του μηχανοκίνητου.

Ο Μπεκιάρης ήταν κουμπάρος ενός παιδικού μου φίλου στους Αμπελόκηπους, του Μήτσου Τράπαλη.

Ένα βράδυ που περνούσα απ' το καφενείο, με φώναξε ο Τράπαλης και με σύστησε στο Μπεκιάρη. Αυτός απάντησε αμέσως πως με ήξερε και πως από την κατοχή είχε τις πληροφορίες του πως ήμουν στέλεχος του ΕΛΑΣ και πως πολέμησα εναντίον τους στην Καλλιθέα.

Και συνέχισε: «Αν μ' άκουγε τότε ο Πλυτζανόπουλος, θα σας πιάναμε. Του είχα προτείνει να κατέβουμε από τα ζιμερώματα, με τα αυτοκίνητά μας στον Ιππόδρομο και να σας χτυπήσουμε από τις Τζιτζιφιές και την Αγία Ελεούσα.

Έτσι θα σας συνθλίβαμε σαν τις συμπληγάδες πέτρες και δεν θα μας ξεφεύγατε...»

Θυμάμαι του απάντησα. «Πριν μας συνθλίψετε, πάλι θα σας ξεφεύγαμε. Δε μπορούσατε να μας νικήσετε γιατί μας βοηθούσε ολόκληρος ο λαός της Αθήνας κι όταν έπρεπε μας έκρυβε και δε μας βρίσκατε».

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΙ Ο ΜΑΤΩΜΕΝΟΣ ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ ΤΟΥ 1944.

Ι. ΓΕΝΙΚΗ ΘΕΩΡΗΣΗ ΤΩΝ ΕΞΕΛΙΞΕΩΝ ΤΟΥ ΣΥΜΜΑΧΙΚΟΥ ΠΟΛΕΜΟΥ

«Τι καταραμένη νύχτα! Στοιχείωσε κι η πόλη λες
και στα ρημαγμένα σπίτια με τις άνανθες αυλές
τα στοιχειά γλεντοκοπώντας κροταλούν τις πόρτες τους
σαν φασίστες που περνούνε και χτυπούν τις μπότες τους».
Φώτης Αγγουλές

Αύγουστος 1944. Ο Κόκκινος Στρατός συντρίβει τη μια μετά την άλλη τις στρατιές του Χίτλερ στο Ανατολικό Μέτωπο. Ο στρατάρχης Τολμπούχιν ξεχύνεται ακάθεκτος με τους κόκκινους τανκίστες στα Βαλκάνια απειλώντας να κυκλώσει τις ΙΙ γερμανικές μεραρχίες που βρίσκονται στην Ελλάδα.

Οι αγγλοαμερικάνοι προελαύνουν κι αυτοί σε όλα τα μέτωπα, προσπαθώντας να προλάβουν να μπουν αυτοί στην καρδιά της Γερμανίας και όχι ο Κόκκινος Στρατός.

Οι χιτλερικοί αποσύρουν τις δυνάμεις τους από τα νησιά του Αιγαίου προς την περιοχή Αττικής, χωρίς να ενοχλούνται καθόλου από την αγγλική αεροπορία και το στόλο!!

Το γεγονός αυτό αφήνει άναυδους και τους πιο φανατικούς αγγλόφιλους στην πατρίδα μας. Ο Αχιλλέας Κύρου στο βιβλίο του «Σκλαβωμένοι Νικητές» γράφει:

«... Προξενεί δε κάποια περίεργη εντύπωση στον απογοητευμένο από τις μεγάλες ελπίδες αθηναϊκό πληθυσμό το γεγονός ότι οι σύμμαχοι που παρακολουθούν με τα ανιχνευτικά τους όλη αυτή την κίνηση αφήνουν τους γερμανούς σχεδόν ανενόχλητους στις μεταφορές τους...».

Έτσι, τη στιγμή που ο ΕΛΑΣ και το ΕΑΜ με ολόκληρο τον αγωνιζόμενο λαό μας, πραγματοποιούσε το πανεθνικό σύνθημα «ΟΛΟΙ ΕΠΙ ΠΟΔΟΣ ΠΟΛΕΜΟΥ» της ΚΕ του ΚΚΕ και κατάφερε αποφασιστικά χτυπήματα ενάντια στα γερμανοφασιστικά στρατεύματα και τα προδοτικά Σώματα Ασφαλείας, χύνοντας ποτάμι το αίμα των καλύτερων παιδιών του, οι άγγλοι, όχι μόνο δεν έδιναν καμιά βοήθεια, αλλά αντίθετα συνόδευαν τις γερμανικές νησοπομπές με υποβρύχια και αεροπλάνα χωρίς να ρίχνουν ούτε μια βολή εναντί τους, ώσπου να φτάσουν στη Ραφήνα και τον Πειραιά.

Την ίδια εποχή ο Ράλλης με εντολές του Κάιρου (Σημ: Στη δίκη των δοσίλογων είχε δίπλα του τη βαλίτσα με τα σχετικά έγγραφα κι απειλούσε τους πάντες, ότι θα κάνει συγκλονιστικές αποκαλύψεις στην περίπτωση που θα τον καταδικάζαν σε θάνατο), επιστράτευε αξιωματικούς και ταγματάρχες, τους οποίους εξόπλιζε με κάθε είδους εφόδια και όπλα πιο σύγχρονα από αυτά που τους έδιναν οι γερμανοί.

Τους τα έστειλαν οι άγγλοι με κρυφές αποστολές στη Ραφήνα κλπ.

Παράλληλα ο Ράλλης, μέσα στον Αύγουστο του 1944, οργάνωσε σε συνεργασία και με την ηγεσία των γερμανοφασιστών, τα φοβερά μπλόκα, που πλήρωσε με άφθονο αίμα ο λαός της Αθήνας και του Πειραιά, στην προσπάθειά του να ικανοποιήσει, απ' τη μια μεριά το αίτημα του Χίτλερ για τους 100.000 εργάτες, κι από την άλλη (με αυτό το «θεάρεστο» έργο του) να βοηθήσει τους άγγλους, που του συμπαραστέκονταν και τον παρότρυναν, για να βρουν, όταν θα αποβιβάζονταν στην Ελλάδα, την Εθνική Αντίσταση της Αθήνας και του Πειραιά γονατισμένη και να επιβάλουν πιο εύκολα τα σκοτεινά ιμπεριαλιστικά τους σχέδια στην πατρίδα μας.

Οι γερμανοί δεν είχαν βέβαια τη δυνατότητα πια να διαθέσουν μεταφορικά μέσα για εργάτες στη Γερμανία, όμως επιδίωκαν κι αυτοί να γονατίσουν την αντίστασή μας, για να φύγουν ανενόχλητοι. Ήθελαν να έχουν σε στρατόπεδα στην Αθήνα και τον Πειραιά όσους περισσότερους μπορούσαν ομήρους, για να τους χρησιμοποιήσουν στην υποχώρησή τους. Φοβούνταν μήπως ξεσπάσει λαϊκή εξέγερση στην Αθήνα, πριν αποσύρουν όλες τους τις δυνάμεις.

Αυτές ήταν σε γενικές γραμμές οι συνθήκες κάτω απ' τις οποίες ματοκυλίστηκε η Αθήνα και ο Πειραιάς τον Αύγουστο του 1944 από τους Ούνους και τα προδοτικά τάγματα Ασφαλείας του Ράλλη.

Αυτός ο κρίσιμος μήνας για τον αγώνα του λαού μας βρίσκει τον ΕΛΑΣ ανδρομένο. Οι μαχητές του είναι αποφασισμένοι να νικήσουν ή να πεθάνουν. Τα λαογέννητα στελέχη του έχουν αποκτήσει μεγάλη πείρα στις μάχες με τον εχθρό.

Τώρα κι οι δύο ταξιαρχίες του ΕΛΑΣ της Αθήνας, μαζί με το 6^ο σύνταγμα του Πειραιά, ελέγχουν όλες τις συνοικίες του λεκανοπέδιου της Αττικής. Η κάθε γειτονιά έχει τη διμοιρία της, το λόχο της.

Μα κι ο βασανισμένος λαός μας με τις Οργανώσεις του, βλέπει ότι χαράζει η λευτεριά κι ενωμένος παλεύει αποφασιστικά και οργανωμένα, με πείσμα για να χαλάσει τα βρώμικα σχέδια των καταχτητών και των «ελλήνων» προδοτών. Είναι σαν την ανταριασμένη θάλασσα, σαν ηφαιστείο έτοιμο να εκραγεί. Όλα δείχνουν πως βρισκόμαστε μπροστά σε βαθιά επαναστατική έξαρση.

Η μοιρολατρία έχει παραχωρήσει τη θέση της στην ομαδική, μαζική λεβεντιά. Δεν περιμένει κανείς να του χαρίσουν τη Λευτεριά, θέλει να την πάρει με το σπαθί του, με τον αγώνα του και να πραγματοποιήσει τα όνειρά του για Λαοκρατία, Ανεξαρτησία και Λευτεριά, διώχνοντας μια για πάντα την ξένη ακρίδα και τους πουλημένους λακέδες της απ' τον τόπο μας.

Μέσα στον Αύγουστο γίνονται στην Αθήνα χιλιάδες συσκέψεις απ' τα ανώτερα κλιμάκια όλων των λαϊκών οργανώσεων ως τον τελευταίο πυρήνα της βάσης του ΚΚΕ, του ΕΑΜ, του ΕΛΑΣ, της ΕΑ, της ΕΠΟΝ, των Συνδικαλιστικών Οργανώσεων κλπ. Σε αυτές τις συσκέψεις αναλύεται η απόφαση της ΚΕ του ΚΚΕ της 3.8.44 που καλεί όλο τον ελληνικό λαό με το σύνθημα «ΟΛΟΙ ΕΠΙ ΠΟΔΟΣ ΠΟΛΕΜΟΥ», να απελευθερώσει τη χώρα από τη φασιστική χολέρα. Παίρνονται συγκεκριμένες

αποφάσεις για την προετοιμασία της τελικής επίθεσης του ΕΛΑΣ, για την απελευθέρωση της Αθήνας και τη σύγχρονη οργάνωση της Λαϊκής Εξουσίας στην πόλη, για μια καλύτερη ζωή στο μαρτυρικό μας λαό, που τόσα υπέφερε από τη δικτατορία του Μεταξά και τη γερμανοϊταλική κατοχή.

2. ΜΠΛΟΚΟ ΣΤΟ ΒΥΡΩΝΑ ΚΑΙ ΣΤΗΝ ΚΑΙΣΑΡΙΑΝΗ

«Ω! τώρα πια δεν είμαστε οι ανήμποροι κι αδύναμοι
κι ούτε ένα σφίξιμο κανείς δεν νιώθει στην καρδιά
του.

Γυρτός κανείς, δειλός κανείς, μονάχα ψηλομέτωποι,
αγέρωχοι ανοίγουμε τα κάστρα του θανάτου».
Κώστας Γιαννόπουλος

1 Αυγούστου 1944. Οχτακόσιοι γερμανοτσολιάδες, μπουραντάδες, δολοφονικές ομάδες των παπαγιώρηδων ντυμένοι με γερμανικές στολές των ΕΣ-ΕΣ και μια διμοιρία γερμανών, επιτίθενται στις δύο μετά το μεσημέρι στην Καισαριανή και το Βύρωνα. Διευθύνουν ο Πλυτζανόπουλος και ένας γερμανός ταγματάρχης.

Ήρθαν με φορτηγά γερμανικά αυτοκίνητα και τα μηχανοκίνητα των μπουραντάδων. Σταμάτησαν στη σειρά κατά μήκος της λεωφόρου Υμηττού, πήδησαν κάτω γρήγορα κι αμέσως ακροβολίστηκαν.

Έστησαν πολυβόλα στις γωνιές των δρόμων κι άρχισαν να προχωρούν προς τις δύο συνοικίες μας. Βλαστημούσαν, πυροβολούσαν συνεχώς και προχωρούσαν γρήγορα, στο Βύρωνα ως την Πλατεία Σμύρνης και την οδό Βρυσύλων, στην Καισαριανή ως την οδό Σμύρνης, δηλαδή την τέταρτη παράλληλο της λεωφόρου Υμηττού.

Η κινητοποίηση του ΙΙου τάγματος (Μπούσια) και του ΙΙΙου τάγματος Καισαριανής (Πρασά) ήταν κεραυνοβόλα. Μέσα σε λίγα λεπτά παρατάχτηκαν. σε όλο το μήκος του μετώπου, οι πρώτες ομάδες του ΕΛΑΣ και της ΕΠ κι άρχισαν αμέσως πυρά παρενόχλησης του εχθρού. Ο επικεφαλής γερμανός αξιωματικός εφάρμοξε μια καινούργια ταχτική στο μπλόκο. Με τις μισές δυνάμεις του απασχολούσε και συγκρατούσε τις δυνάμεις του ΕΛΑΣ και τις άλλες μισές τις χρησιμοποιούσε στο εσωτερικό του μπλόκου.

Αυτοί οι τελευταίοι λεηλατούσαν τα σπίτια στην περιοχή που είχαν καταλάβει, σκότωναν αθώους πολίτες, βίαζαν γυναίκες κι έπιαναν όλους τους άνδρες που τους συγκέντρωναν στη λεωφόρο Υμηττού, στην πλατεία Παγκρατίου για να τους πάρουν μαζί τους.

Στην πεντάωρη διάρκεια του μπλόκου και της μάχης κατόρθωσαν να οδηγήσουν προς το κέντρο της Αθήνας και σε συνέχεια στο Χαϊδάρι περίπου 200 άνδρες.

Αυτές τις συλλήψεις τις πλήρωσαν πολύ ακριβά. Οι μαχητές μας με αποφασιστικά χτυπήματα λιάνιζαν κυριολεκτικά τα μπουλουκία των γερμανοπροδοτών.

Εβδομήντα από αυτά τα χτήνη πλήρωσαν με το τομάρι τους την ίδια στιγμή που εκτελούσαν τα εγκλήματα τους στα ιερά χώματα των συνοικισμών μας.

Γέρνει ο ήλιος στη δύση του. Ο λαός των Ανατολικών συνοικιών παίρνει θάρρος και κουράγιο από τις επιτυχίες των ελαστών και ξεσηκώνεται σύσσωμος. Πραγματοποιεί διαδηλώσεις πίσω από το μέτωπο και με τα χωνιά, τα συνθήματα και τις κατάρες δημιουργεί πανικό στις εχθρικές δυνάμεις, που αναδιπλώνονται με δυσκολία κάτω από τα πυρά του ΕΛΑΣ, μπαίνουν στ' αυτοκίνητα τους και φεύγουν προς το Παγκράτι - Κέντρο, αφού έβαλαν φωτιά στις τελευταίες παράγκες της Καισαριανής.

Τα δύο τάγματά μας (ΙΙο και ΙΙΙο) είχαν βαριές απώλειες: 7 νεκρούς, 15 σοβαρά τραυματισμένους και 30 ελαφρότερα.

Πόσες όμως χιλιάδες έλληνες πατριώτες έσωσαν από την αιχμαλωσία;

Ο επονίτης Μιχάλης Λιαρούτσος (τέως αντιπρόεδρος Δημοτικού Συμβουλίου Καισαριανής), θυμάται για τούτον το ματωμένο Αύγουστο:

«... Είναι μεσημέρι. Δύο-τρεις, όχι περισσότερο. Ο κόσμος αποκαμωμένος από τη φοβερή ζέστη έχει τραβηχτεί στα σπίτια του, ζαπλώνει στους ίσκιους, αδειάζει τις στάμνες με το δροσερό νεράκι, σιγοκουβενιάζει. μαθαίνει τα καλά μαντάτα και η ελπίδα φουντώνει στα στήθια του. Και να που από το τέρμα Παγκρατίου απανωτά ξεχύνονται σαν σίφουνας τα μπουραντάδικα λεωφορεία. ύψος της οδοῦ Κόνωνος σταματούν. Οι άντρες που κουβαλούν, πηδούνε έξω, ακροβολίζονται Γερμανοί και ταγματασφαλίτες αξιωματικοί βγαίνουν απ τις κούρσες τους και διατάσσουν ανάπτυξη. Ανοίγονται οι ομάδες, οι διμοιρίες, πιάνουν τοίχους και προχωρούν. Στα σταυροδρόμια στήνουνε πολυβόλα. Κι η μάχη σαν κεραυνός ξεσπά.

Μέσα στο ραφτάδικο τον Γιάννη, που βρίσκεται στη δυτική πλευρά της οδοῦ Υμηττού, δύο επονίτες έχουμε καθηλωθεί. Βλέπουμε τους ταγματάρχες να περνούν μπροστά μας, να τρέχουν, να φωνάζουν αγριεμένοι και βλοσυροί. Νιώθουμε κι οι δύο πως φτάνει το τέλος μας. Σιγά, σιγά πλησιάζουμε έρποντας την τζαμόπορτα και την κλείνουμε. Ξαπλωμένοι πίσω από τον πάγκο απαντέχουμε, απαντέχουμε κι η αγωνία μας φτάνει στο κατακόρυφο. Ωστόσο δεν είναι για μας ο κίνδυνος. Γρήγορα καταλαβαίνουμε πως είμαστε έξω απ' τον κλοιό του μπλόκου.

Ο στόχος του εχθρού είναι σ' άλλη κατεύθυνση. Προς την ανατολική πλευρά του δρόμου και πέρα ακόμη προς την Καισαριανή. Προς τα κει η προσοχή τους, προς τα κει κι οι πυκνοί πυροβολισμοί τους. οι χειροβομβίδες τους, οι βλαστήμιές τους, οι αισχρολογίες τους, το άγριο φαρμακερό μίσος που στάζουνε τα μάτια και τα στόματά τους. Και να μην υπάρχουν απ' την άλλη, από την αντικρινή πλευρά, παρά κάτι λιανοτούφεκα, κάτι μικροριπές. που πέφτουνε ίσα-ίσα για να κρατούν τούτους τους αφρισμένους μακριά, από τη γειτονιά. Αζάφνα μέσα σε τούτη τη χλαπαταγή, μέσα σε τούτο το χαλασμό από κρότους και βλαστήμιες, μια γυναικεία εκ βαθέων κραυγή (ήταν η Φώφη) με το χωνί, ψαλμός και εγερτήριο μαζί, μια φωνή αρχαγγέλου, κάτι από ήχο καμπάνας, φύσημα ανέμου, βουή φορτυνιασμένης θάλασσας ξεπηδά από τα πέρα σπίτια της φτωχογειτονιάς, χύνεται στον αγέρα, φτάνει ως πέρα εκεί, στο ραφτάδικο του Γιάννη.

«ΔΟΛΟΦΟΝΟΙ! ΦΑΣΙΣΤΕΣ ! ΑΕΡΑΑΑ , ΠΑΙΔΙΑ! ΧΤΥ ΠΑΤΕ ΤΟΥΣ ΠΡΟΔΟΤΕΣ ! ΘΑΝΑΤΟΣ ΣΤΟ ΦΑΣΙΣΜΟ ! ΛΕΥΤΕΡΙΑ ΣΤΟ ΛΑΟ!»

Πόσο μπορεί να κρατήσουν, ετούτη η φωνή και τα λιανοτούφεκα των παλικαριών του ΕΛΑΣ; Καθόλου! Θα έλεγε κανένας. Κι όμως το βράδυ πέφτει κι ο εχθρός είναι ακόμη καθηλωμένος στις παρυφές της γειτονιάς. Άλλη μια νίκη ακόμη για την Καισαριανή, που όμως τη μοίρα της δεν την αποφεύγει. Αφού ο εχθρός είδε πως δεν μπορεί να πατήσει τις παράγκες και τα καλύβια της, να περάσει απ' το λαβύρινθο των στενοσόκακων της, βρήκε τη λύση. Έβαλε φωτιά στα ξύλινα σπίτια. Σε λίγο μια ολόκληρη γειτονιά λαμπάδισε. Χάθηκε βιός, χύθηκε αίμα και το μικρό αετόπουλο, ο Πέπος Καλαμπαλίκης, βρήκε ένδοξο θάνατο. Τρυπημένος απ' τις ξιφολόγχες των ταγματαλητών, με βγαλμένα τα μάτια, άφησε την τελευταία του πνοή. «Ξίφει τελειωθείς», όπως γράφουνε και για τους μάρτυρες της εκκλησίας τα συναζάρια. Μάρτυρες θύματα, φωτιές. Μα τι ασαλένιες ψυχές σφυρηλατηθήκανε σε τούτο το καμίνι!

Ποια γειτονιά το μπόρεσε, αρχές του Σεπτέμβρη ακόμη, να γράψει εκεί στα όρια της με το Παγκράτι, στην οδό Υμηττού, στη σημερινή Δημαρχία, «Εδώ σύνορα της Ελεύθερης Ελλάδας»;

3. ΜΠΛΟΚΟ ΣΤΟ ΝΕΟ ΚΟΣΜΟ

3.8.44. Ο Πλυτζανόπουλος έχει λυσσάζει. Δεν μπόρεσε να μπει στην Καισαριανή και το Βύρωνα και πιστεύει πως η συνοικία του Νέου Κόσμου είναι πιο εύκολη λεία, μια και βρίσκεται πολύ μπροστά απ' την «Κόκκινη Γραμμή». Νομίζει πως θα βρει αφύλαχτη τη συνοικία και ανενόχλητος θα συγκεντρώσει ομήρους! ΛΑΘΟΣ!

Το 2^ο σύνταγμα βρίσκεται σε θέση μάχης. Η επιφυλακή μας είναι διαρκής. Έχουμε πάρει την εξής διάταξη:

Ο σταθμός διοίκησης του συντάγματος έχει εγκατασταθεί πλέον φανερά σε σπίτι στη Νέα Ελβετία, μ' όλες τις βοηθητικές του υπηρεσίες εκεί γύρω. Ο λόχος της Νέας Ελβετίας παραμένει μέσα στη συνοικία σαν εφεδρεία στη διάθεση της διοίκησης του συντάγματος. Οι λόχοι τώρα έχουν πάρει την κανονική τους σύνθεση και λειτουργία.

Το Ιο τάγμα του Λευτέρη (Γιάννη Κυριακίδη) έχει αναπτυχθεί στο Κατσιπόδι — Αη Γιάννη-Φάρο-Λεύκα σαν προέκταση της «Κόκκινης Γραμμής», από τη Γούβα-Πρώτο νεκροταφείο και πέρα. Ο λόχος Νέου Κόσμου-Δουργούτι, παραμένει στις συνοικίες αυτές για τη φύλαξή τους και σαν προφυλακή του τάγματος.

Το Ιιο τάγμα του Παύλου (Σ. Μπούσια), μ' όλες του τις δυνάμεις εκτός απ' το λόγο της Νέας Ελβετίας, έχει παραταχθεί κατά μήκος των οδών Φιλολάου και Υμηττού, απ' τη Γούβα ως τα σύνορα του Βύρωνα με την Καισαριανή.

Το ΙΙιο τάγμα του Σταύρου Πρασά, της Καισαριανής, έχει αναπτύξει τις δυνάμεις του απ' τον Αη Νικόλα (στο σημερινό Δημαρχείο) — Άλσος Κουπονίων — Κουπόνια — Ζωγράφου.

Έτσι ολόκληρο το 2^ο σύνταγμα, έχει δημιουργήσει μια οχυρωμένη μετωπική γραμμή, που πίσω από αυτή πραγματοποιήθηκε κιόλας η απελευθέρωση των συνοικιών μας από τη γερμανική κατοχή.

Οι λαϊκές οργανώσεις και οι λαϊκές επιτροπές οργανώνουν νόμιμα πλέον τη ζωή των κατοίκων στις νέες συνθήκες της ιδιόμορφης απελευθέρωσης των ανατολικών συνοικιών μας.

Ο ΕΛΑΣ και ο λαός προετοιμάζονται εντατικά για την τελική επίθεση ενάντια στους γερμανούς κατακτητές, που έχουν αρχίσει να πραγματοποιούν προοδευτικά την εγκατάλειψη της Αθήνας και ενάντια στους γερμανοπροδότες, που παίζουν το ρόλο της οπισθοφυλακής των αφεντικών τους.

Και να! Ξαφνικά ανεβαίνουν στον κεντρικό δρόμο του Νέου Κόσμου 16 φορτηγά αυτοκίνητα με γερμανοτσολιάδες, για να πάρουν θέσεις στα ανατολικό και να κόψουν την επαφή της συνοικίας με την «Κόκκινη Γραμμή».

Ο λόχος του Νέου Κόσμου-Δουργούτι άγρυπνά! Μια χειροβομβίδα «Μιλς» σκάει επάνω στο πρώτο φορτηγό και οι ριπές των αυτομάτων από κοντινή απόσταση ακινητοποιούν το αυτοκίνητο και εξοντώνονται όλοι οι γερμανοτσολιάδες που βρίσκονται επάνω. Τα υπόλοιπα αυτοκίνητά τους σταματούν 100 μέτρα πιο κάτω. Οι τσολιάδες αναπτύσσονται και η μάχη αρχίζει.

Ο Λόχος μας αμύνεται αποφασιστικά. Υποχωρεί 100 μέτρα. Οι μαχητές μας πιάνουν οχυρές θέσεις από πριν καθορισμένες και δεν αφήνουν τον εχθρό να προχωρήσει.

Στο πεδίο της μάχης κείτονται 34 νεκροί γερμανοτσολιάδες. Η μάχη κρατάει 2 ώρες και τελειώνει με την αποχώρηση του εχθρού προς το κέντρο, χωρίς να πραγματοποιήσει το σκοπό του.

Η νίκη μας ξεσηκώνει θύελλα ενθουσιασμού στους κατοίκους. Τα χωνιά καλούν τον κόσμο να βρίσκεται σε διαρκή επιφυλακή, γιατί το θερίο του φασισμού, τώρα που σφαδάζει βαριά πληγωμένο, είναι πιο επικίνδυνο από πριν.

4. ΑΝΑΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΕΧΘΡΙΚΩΝ ΔΥΝΑΜΕΩΝ ΣΤΗΝ «ΚΟΚΚΙΝΗ ΓΡΑΜΜΗ»

4, 5 και 6 Αύγουστο 1944. Γερμανική δύναμη τάγματος, γερμανοτσολιάδες, μπουραντάδες, παπαγιώργηδες, χίτες του Γρίβα και χωροφύλακες της Ειδικής Ασφάλειας, ένα σύνολο γύρω στους 1500 επιτίθεται σ' ολόκληρο το μέτωπο των ανατολικών συνοικιών, σε μια προσπάθεια να διασπάσουν την «Κόκκινη Γραμμή» του 2^{ου} συντάγματος του ΕΛΑΣ, χρησιμοποιώντας όλμους, πολυβόλα και θωρακισμένα αυτοκίνητα.

Η μάχη αυτή κράτησε τρία μερόνυχτα. Μα η «Κόκκινη Γραμμή» δεν έσπασε!

Το λάθος του εχθρικού επιτελείου βρισκόταν στη διασπορά των δυνάμεών του σε ένα μέτωπο τεσσάρων χιλιομέτρων, που το υπερασπιζόνταν 800 μαχητές του ΕΛΑΣ με αραβίδες, αυτόματα, χειροβομβίδες και λίγα οπλοπολυβόλα. Ήταν όλοι αποφασισμένοι να πεθάνουν ταμπουρωμένοι σε καλά οργανωμένες θέσεις, υποστηριζόμενοι κι από 100.000 εξεγερμένους κατοίκους, άνδρες, γυναίκες και παιδιά, που πίσω απ' τις γραμμές του ΕΛΑΣ πραγματοποιούσαν, με επικεφαλής τις πολιτικές τους οργανώσεις, μαχητικά συλλαλητήρια διαμαρτυρίας.

Τρία μερόνυχτα τα παλικάρια του ΕΛΑΣ πολεμούσαν σα λιοντάρια.

Κανένας δεν ένοιωθε την ανάγκη να κοιμηθεί. Λαός και στρατός μια μόνο σκέψη είχαν, να νικήσουν τον εχθρό, να διώξουν τους φασίστες, κι ύστερα θα έβρισκαν τον καιρό για ύπνο.

Στη διοίκηση του 2^{ου} συντάγματος έφταναν οι σύνδεσμοι με ποδήλατα κι έφερναν τις αναφορές των ταγμάτων που μας γέμιζαν περηφάνια.

Όλες ήταν μηνύματα νίκης. Βαριές οι απώλειες του εχθρού. Καμιά υποχώρηση των τμημάτων μας. Πολλά τα λάφυρα.

Στη μάχη αυτή εξοντώθηκαν 67 γερμανοπροδότες και ένας λοχαγός των ΕΣ-ΕΣ. Είχανε αρκετούς τραυματίες.

Ο ΕΛΑΣ είχε 8 νεκρούς και πολλούς τραυματίες. Ακόμη εκτελέστηκαν άγρια με ξιφολόγχες ανεξακρίβωτος αριθμός αθώων αντρών, γυναικών και παιδιών, που πέσαν στα χέρια των αδίσταχτων δολοφόνων.

Θυμάμαι, τρεις φορές την ημέρα, η διοίκηση του συντάγματος εξέδιδε στρατιωτικά ανακοινωθέντα που μεταδίδονταν στο λαό με τα χωνιά και δημιουργούσαν ενθουσιασμό και λαϊκό ζεσήκωμα τέτοιο, που σου έδινε την εντύπωση πως αυτές οι συνοικίες δεν αποτελούνταν από ανθρώπους, σπίτια και σοκάκια, αλλά ήταν ένα συμπαγές ασόλι, που καμιά δύναμη δεν μπορούσε να το διαπεράσει!

Τη μεγαλύτερη πίεση τη δεχόταν το ΙΙο τάγμα του Μπούσια. Στις κρίσιμες στιγμές έπαιρνα τις διαταγές του συντάγματος, για τις κινήσεις των δυνάμεών μας και την αντιμετώπιση του εχθρού στο Βύρωνα-Γούβα και πήγαινα ο ίδιος στο σταθμό διοίκησης του ΙΙου τάγματος για τη γρήγορη και σωστή πραγματοποίησή τους. Έτσι δημιουργήσαμε και τη δυνατότητα έκδοσης νέων διαταγών στην πορεία της μάχης από μένα. χωρίς να χάνεται χρόνος με τους συνδέσμους στο σύνταγμα.

Σ' αυτό το κρίσιμο τριήμερο της νικηφόρας μάχης του 2^{ου} συντάγματος πάλευε ηρωικά παράλληλα με μας και το 1^ο σύνταγμα, που αντιμετώπιζε νικηφόρα άλλες τόσες εχθρικές δυνάμεις απ' τη Νέα Σμύρνη-Καλλιθέα ως τα Νέα Σφαγεία.

Η συνειδητή πειθαρχία, το θάρρος κι η αυτοθυσία μαχητών και στελεχών ολόκληρης της Ι ταξιαρχίας ήταν το χαρακτηριστικό μαζικό φαινόμενο του λαογέννητου στρατού της Αθήνας. Εδώ κουρελιάσαμε κυριολεκτικά τις καλά οργανωμένες ορδές του φασισμού.

Εδώ φάνηκε ξεκάθαρα η ανωτερότητα του Λαϊκού Στρατού μας και η νικηφόρα πορεία του ενάντια στο φασισμό.

Αυτό το νιώσαν βαθιά στο πετσί τους οι γερμανοφασίστες κι απ' την επομένη μέρα άρχισαν κιόλας τα ομαδικά εγκλήματα τους ενάντια στους αθώους και άοπλους πολίτες και τα γυναικόπαιδα της Αθήνας και του Πειραιά.

5. ΜΠΛΟΚΟ ΣΤΟ ΒΥΡΩΝΑ

7.8.44. Από τα ξημερώματα δυο γερμανικοί λόχοι πλαισιωμένοι από 800 γερμανοτσολιάδες μπλοκάρουν αιφνιδιαστικά μόνο ένα τμήμα του συνοικισμού Βύρωνα, συγκεντρώνοντας εκεί όλες τους τις δυνάμεις.

Δεν επανέλαβαν το λάθος της διασποράς των δυνάμεων τους της προηγούμενης μάχης.

Ξεκινούν την επίθεση από τη λεωφόρο Υμηττού σε σχήμα λαβίδας.

Αυτή τη φορά στην πρώτη γραμμή της επίθεσης βρίσκονται οι δυο γερμανικοί λόχοι κι ακολουθούν οι γερμανοπροδότες.

Οι ελαφρές δυνάμεις μας του λόχου Βύρωνα υποχρεώνονται σε υποχώρηση.

Μερικές ομάδες εγκλωβίζονται στο μπλόκο. Ο εχθρός σχηματίζει τον κλοιό και μισή τη φοβερή δύναμη πυρός που διαθέτει κρατάει σε απόσταση ασφαλείας τις υπόλοιπες δυνάμεις του λόχου μας. Διαθέτουν πολυβόλα, όλμους και μπαζούκας.

Η διοίκηση του 2^{ου} συντάγματος κινητοποιεί αμέσως το ΙΙΙο τάγμα Καισαριανής και τις υπόλοιπες δυνάμεις του ΙΙου τάγματος και διατάσσει συγχρονισμένη επίθεση για τη διάσπαση του μπλόκου από δυο σημεία και την απελευθέρωση των πολιτών που έχουν συγκεντρώσει στην πλατεία του Βύρωνα.

Το ΙΙΙο τάγμα της Καισαριανής εξορμάει από το Σκοπευτήριο και τη Ζωοδόχο Πηγή, με κατεύθυνση την πλατεία του Βύρωνα.

Την ίδια ώρα το ΙΙο τάγμα εξαπολύει αντεπίθεση από το Ρέμα της «Γριάς» στα σύνορα Νέας Ελβετίας-Βύρωνα. Η μάχη ξεσπάει σαν θύελλα. Είναι σκληρή και άنيση. Τώρα αντιμετωπίζουμε γερμανούς έμπειρους πολεμιστές οπλισμένους ως τα δόντια.

Οι απώλειες και των δυο πλευρών είναι βαριές. Ο εχθρός έχει αρκετούς τραυματίες κι ένα νεκρό γερμανό αξιωματικό. Αλλά κι εμείς έχουμε 2 νεκρούς και πάρα πολλούς τραυματίες. Τελικά οι οχυρωμένοι γερμανοί κατορθώνουν να συγκαταστήσουν τις επιθέσεις μας ξερνώντας φωτιά και σίδερο με τους άφθονους όλμους και τα πολυβόλα τους. Τέσσερες ώρες κρατάει η μάχη ανάμεσα στο σιδερόφραχτο εχθρό και στις αδάμαστες ψυχές των ελαστών. Τόσο τους χρειαζόνταν για να πραγματοποιήσουν το εγκληματικό τους όργιο στην πλατεία.

Συγκεντρώνουν 1.000 άνδρες που τους προωθούν γρήγορα προς το κέντρο της Αθήνας και από κει στο Χαϊδάρι. Στην πλατεία οι μασκοφόροι υπόδειξαν 10 άοπλους ελαστές, που αφού τους βασάνισαν απάνθρωπα τους έστησαν στον τοίχο. Πλησιάζει ο γερμανός διοικητής και τους ζητάει να μαρτυρήσουν τους αξιωματικούς του ΕΛΑΣ που βρίσκονταν μέσα στο πλήθος και ήταν υπεύθυνοι για το θάνατο των γερμανού αξιωματικού. Τους υποσχέθηκε σαν αντάλλαγμα να τους χαρίσει τη ζωή.

Δεν πήρε καμιά απάντηση! Και τότε πετάγεται απ' το πλήθος ένας νεολαίος, ο Παναγιώτης Κασιμάτης, η απόλυτη έκφραση της επαναστατικής έξαρσης του γίγαντα λαού μας την εποχή εκείνη.

Προχωρεί περήφανα, στέκεται μπροστά στο γερμανό διοικητή και του λέει: «... Εγώ χτύπησα το γερμανό. Εμένα να σκοτώσετε. Αυτοί οι δέκα πολίτες είναι αθώοι. Αφήστε τους».

Ο γερμανός φρύαζε και εξάλλος δίνει διαταγή και εκτελούν αμέσως και τα 11 παλικάρια. Έπεσαν σαν ήρωες οι:

- 1) Μυλωνάς Λευτέρης — ετών 22
- 2) Μαλαμούτης Γιώργος — ετών 22
- 3) Μουρίκης Κώστας — ετών 19
- 4) Κεσέρογλου Ιορδάνης — ετών 17
- 5) Χατζηγιωάννου Ιπποκράτης — ετών 23
- 6) Μερκουριάδης Ιάκωβος — ετών 18
- 7) Κλειδάς Γιώργος — ετών 35
- 8) Κασιμάτης Παναγιώτης — ετών 20
- 9) Καλίτας Βαγγέλης — ετών 25
- 10) Διαμαντόπουλος Γιώργος — ετών 25

Η επιμελητεία του τάγματος Καισαριανής σε Δράση.

Αιώνια η μνήμη σ' αυτούς που θυσίασαν ό,τι πολυτιμότερο είχαν για τα πιο ιερά ιδανικά του λαού μας.

Έτσι οι γερμανοί φασίστες, μαζί με τους «έλληνες» προδότες, αφού ολοκλήρωσαν το βρωμερό τους ομαδικό έγκλημα, ενάντια στο μαρτυρικό συνοικισμό, απαγκιστρώθηκαν και έφυγαν προς το κέντρο κάτω από τις κατάρες των χαροκαμένων μανάδων, παιδιών και αδερφών που έχασαν για πάντα τους αγαπημένους τους. Και αυτοί, γερμανοί και προδότες, βουτηγμένοι στο αίμα τραγουδούσαν το «Ολα-ρία-Ολα-ρά».

Οι δυνάμεις μας ξαναπήραν τις θέσεις τους στη Φιλολάου - Δαμάρεως και λεωφόρο Υμηττού και οργάνωσαν καλύτερα τα οχυρά τους για να μην μπορέσει να ξαναμπει ο εχθρός στις ανατολικές μας συνοικίες.

Στο τέλος Αυγούστου η λεωφόρος Υμηττού ήταν το σύνορο της ελεύθερης Αθήνας. Από κει ξεκίνησαν την εξόρμησή τους οι ελασίτες του 2^{ου} συντάγματος την 1 Σεπτέμβρη για την απελευθέρωση του Παγκρατίου από τις ομάδες των παπαγιώρηδων που ήταν ντυμένοι με γερμανικές στολές των ΕΣ-ΕΣ και μετέφεραν αρχές Σεπτέμβρη την «Κόκκινη Γραμμή» σ' όλο το μήκος της ανατολικής όχθης του Ιλισού, στο Στάδιο.

Ο συνοικισμός του Βύρωνα θυσίασε στον αγώνα ενάντια στο φασισμό τους πιο διαλεχτούς λεβέντες του. Η προσφορά τού σε αίμα συναγωνίζεται την αντάρτισσα Καισαριανή. Γι αυτό και ο λαός μας χάρισε σ' αυτές τις συνοικίες επίθετα - τίτλους τιμής. Η Καισαριανή πήρε τον τίτλο: «Το Στάλινγκραντ της Αθήνας». Ο Βύρωνας τον τίτλο: «Ο απρόμητος Βύρωνας». Από αυτές τις δυο συνοικίες 30 διαλεχτοί λεβέντες στις 23 Σεπτέμβρη 1944, προωθήθηκαν ως το Ζάππειο και κάλυψαν τη διαφυγή από τους ραδιοθαλάμους του Ραδιοφωνικού Σταθμού της Αθήνας, χτυπώντας με επιτυχία και καθυλώνοντας τους γερμανούς που βγήκαν από τα υπόγεια του μεγάρου για να κυνηγήσουν τον εκφωνητή του Σταθμού Ντίνο Τσαλόγλου, που διακόπτοντας την κανονική εκπομπή του ξαφνικά άρχισε να εκπέμπει το σύνθημα:

«Προσοχή - προσοχή! Σας μιλάει το ΕΑΜ! Έλληνες! Όλοι επί ποδός πολέμου!».

ΣΤΑΥΡΟΙ

«Τόσοι σταυροί που στήθηκαν, τόσοι σταυροί που θα στηθούνε
εμάς μονάχα σε σταυρούς μπορούν να μας μετρούνε.

Σταυροί, παντού σταυροί.

Είμαστε «οι αδάκρυτοι κι οι αγέλαστοι» δεν κλαίμε ούτε γελάμε,
τα σπίτια μας καπνίζουνε, πεινούνε τα παιδιά μας, δε λυγούμε.

Ήρθαμε να χαράζουμε του πόνου μας τα σύνορα
και στήνουμε σημάδια και περνούμε.

Σταυροί, παντού σταυροί».

Φώτης Αγγουλιές

6. ΜΠΛΟΚΟ ΣΤΟ ΔΟΥΡΓΟΥΤΙ - ΦΑΡΟ - ΚΑΤΣΙΠΟΔΙ. ΤΟ «ΔΙΣΤΟΜΟ» ΤΗΣ ΑΘΗΝΑΣ

9.8.1944. Το γερμανικό Επιτελείο της Αθήνας αποφασίζει να χτυπήσει τα ζημερώματα τον προωθημένο θύλακα αντίστασης της

«Κόκκινης Γραμμής» στην περιοχή του Ιου τάγματος του 2^{ου} συντάγματος, δηλαδή το συνοικισμό Δουργουντιού, το Κατσιπόδι και μέρος του Νέου Κόσμου. Την ίδια στιγμή το «Υπουργείο Εσωτερικών» του Ράλλη παρέδιδε στις εφημερίδες («Αθηναϊκά Νέα» κλπ.) ανακοίνωση για τις απώλειες των «Ταγμάτων Ασφαλείας» με προφανή σκοπό να δικαιολογήσουν το ωμό έγκλημα που θα πραγματοποιούσαν εκείνη την ημέρα στην Αθήνα.
Η ανακοίνωσή τους έγραφε:

«ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΙΣ Υ ΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ

Αι απώλειαι των Ταγμάτων Ασφαλείας εις τον αγώνα τον εναντίον των μίσθαρνων οργάνων του Σλαυκοκομμουνισμού εις τας Αθήνας και Πειραιά έχουν ως εξής:

Τον Ιούνιο ε.ε. απωλέσθησαν 150 άνδρες.

Τον Ιούλιον ε.ε. απωλέσθησαν 131 άνδρες.

Από 1 έως 8 Αυγούστου απωλέσθησαν 50 άνδρες.

Αξιωματικοί

Εις συνταγματάρχης — ο Σιδερώτος.

Εις αντισυνταγματάρχης — ο Κασίμης.

Δύο ταγματάρχαι — ο Μαυρομάτης και ο Καπράλος.

Τέσσερις άλλοι αξιωματικοί και δέκα υπαξιωματικοί.

Εκ του Υπουργείου Εσωτερικών»

Από τις 3 το πρωί δυνάμεις τάγματος 400 γερμανών των ΕΣ-ΕΣ απέκοψαν το Κατσιπόδι και το Νέο Κόσμο απ' την υπόλοιπη αμυντική διάταξη του 2ου συντάγματος μας στην περιοχή Αη Γιάννη - Κατσιπόδι - Α' νεκροταφείο. Είχαν στη διάθεσή τους και 20 θωρακισμένα οχήματα, πολλούς ομαδικούς όλμους και πολυβόλα. Η διάταξή τους ήταν οργανωμένη σε βάθος και σε διαλεγμένα επίκαιρα οχυρά σημεία.

Ένα δεύτερο τάγμα ιταλών φασιστών δύναμης 400 ανδρών είχε πάρει θέσεις προς την πλευρά της Νέας Σμύρνης. Κι αυτό το τάγμα διέθετε άφθονο βαρύ οπλισμό.

Τέλος ένα μικτό τάγμα από γερμανοτσολιάδες - μπουραντάδες και χωροφύλακες, δύναμης 450 ανδρών, με 15 μασκοφόρους. αν έλαβε την εκτέλεση του αιματηρού οργίου στις συνοικίες μας. Επικεφαλής αυτού του τάγματος ήταν ο Πλυτζανόπουλος, ο Μπουραντάς κι ο Γκίνος.

Με τηλεβέδες καλούσαν όλους τους άνδρες από 16-60 χρόνων να συγκεντρωθούν στην πλατεία του Φάρου, στην ΕΘΕΛ της λεωφόρου Συγγρού και στην αρμένικη εκκλησία «Άγιος Γρηγόριος».

Εκεί, κάτω από την εποπτεία των γερμανών αξιωματικών και με τη βοήθεια των μασκοφόρων, μέσα σε βρισιές, ξυλοδαρμούς, βασανιστήρια και λογισμούς ξεχώριζαν τους οργανωμένους αγωνιστές του ΕΛΑΣ και τα στελέχη των Εαμικών οργανώσεων. Τους έστηναν στον τοίχο και τους εκτελούσαν κατά ομάδες με πολυβόλο.

Στο Φάρο επικεφαλής των εκτελεστών ήταν ο ανθρωπιστής των γερμανοτσολιάδων Γεώργιος Ζαχαρόπουλος. που εκτέλεσε 34 μαχητές του λόχου του Βύρωνα και 80 άλλα στελέχη των πολιτικών μας οργανώσεων.

Έξω από το εργοστάσιο της ΕΘΕΛ εκτέλεσαν 20 μαχητές του ΕΛΑΣ του Ιου τάγματος και 60 άλλους αγωνιστές. Ανάμεσά τους ήταν οι Δημήτρης Μόνος, Τάσος Βασιλόπουλος, Νίκος Κόλιας, ο Σπύρος Κίτρινος, και ο Δημήτρης Μπαρουτιδής το σεμνό παλικάρι που τράβηξε την κουκούλα από το μασκοφόρο που τον υπόδειξε κι αποκάλυψε τον προδότη Θανάση Μπαξεβανίδη. Όλοι τους πέσανε με το κεφάλι ψηλά σαν λαϊκοί αγωνιστές.

Μετά το μεσημέρι κι ύστερα από συστηματικό πλιάτσικο, οι γερμανοτσολιάδες ρίζανε βενζίνη και κάψανε ολόκληρο το συνοικισμό του Δουργουντιού. Παράγκες και βιος χιλιάδων ανθρώπων, ακόμη γυναικόπαιδα και άρρωστοι γέροι, έγιναν παρανάλωμα του πυρός των αδιάστατων δολοφόνων.

Το απόγευμα μετέφεραν προς το κέντρο της Αθήνας και σε συνέχεια στο Χαϊδάρι περίπου 2500 ομήρους πατριώτες.

Ο εχθρός σε αυτή του την επιχείρηση πέτυχε στον αιφνιδιασμό. Οι πληροφορίες μας ήταν ότι θα χτυπήσουν μόνο το συνοικισμό του Δουργουντιού. Δεν ξέραμε ότι θα έπαιρναν μέρος και τα δυο τάγματα των γερμανοϊταλών με τα θωρακισμένα και τους όλμους. Έτσι δυο λόχοι του Ιου τάγματος από 120 άνδρες μαζί με τη διοίκηση του τάγματος (Γιάννη Κυριακίδη) βρέθηκαν το ξημέρωμα κυκλωμένοι μέσα στο μπλόκο. Μαζί τους ήταν κι ο λόχος του Βύρωνα με 60 άνδρες που είχε κατέβει στο Κατσιπόδι για ανασυγκρότηση μετά το χτύπημα που δέχτηκε στις 7.8.44 στη συνοικία του.

Η επαφή της διοίκησης του 2ου συντάγματος με το Ιο τάγμα διακόπηκε κι έτσι ο Γιάννης Κυριακίδης (Λευτέρης) ενεργούσε πλέον με απόλυτη πρωτοβουλία.

Από το ξημέρωμα, αφού αμύνθηκε με τις δυνάμεις του περίπου 1 ώρα, διαπίστωσε ότι δε θα μπορούσε ν' αντέξει για πολύ μπροστά στην πλημμυρίδα των εχθρών. Έτσι σκέφτηκε ορθά να ακολουθήσει την ταχτική της λούφας. Διέταξε να κρύψουν οι μαχητές τον οπλισμό τους και να κρυφτούν και οι ίδιοι σε έρημα σπίτια, αποθήκες, πηγάδια κλπ.

Και οι μεν δυο λόχοι του Ιου τάγματος τα κατάφεραν αρκετά καλά. εκτός από 20 μαχητές που έκαναν το λάθος να ακολουθήσουν το πλήθος στην ΕΘΕΛ. Εκεί τους αναγνώρισαν οι μασκοφόροι κι εκτελέστηκαν επί τόπου μαζί με άλλους 60 αγωνιστές μας των πολιτικών οργανώσεων. Ο λόχος όμως του Βύρωνα έπαθε φοβερή πανωλεθρία, γιατί βρέθηκε μακριά από τη συνοικία του και οι περισσότεροι μαχητές υποχρεώθηκαν να εμφανιστούν με το πλήθος στην πλατεία του Φάρου. Απ' αυτούς οι μασκοφόροι αναγνώρισαν 34 που εκτελέστηκαν κι αυτοί επί τόπου, μαζί με τους άλλους 80 αγωνιστές της αντίστασης.

Στις 6 και 30 το πρωί στο σταθμό διοίκησης του 2^{ου} συντάγματος είχαμε συγκεντρωθεί ο διοικητής ταγματάρχης Γ. Κιλισμάνης (Γύλος). Ο καπετάνιος του συντάγματος Θ. Αργυροηλιόπουλος, ο Β' Καπετάνιος του συντάγματος Ορέστης Μακρής (Γιάννης) και οι μισοί περίπου αξιωματικοί του επιτελείου μας.

Αποφασίσαμε να κινητοποιήσουμε αμέσως όλες μας τις δυνάμεις και να επιτεθούμε για να διασπάσουμε το μπλόκο.

Ο Λάμπρος θα αναλάβει το Ιιο τάγμα (του Μπούσια) και τους δυο λόχους του Ιου τάγματος που είχαν μείνει έξω απ' τον κλοιό του μπλόκου, περίπου 150 άνδρες και Θα επιτεθεί στο Κατσιπόδι εξορμώντας από τη συνοικία του Υμηττού.

Ο Γιάννης (Ορ. Μακρής) θα πάρει το ΙΙΙο τάγμα της Καισαριανής με 120 άνδρες και θα επιτεθεί από τη λεωφόρο Υμηττού - Δαμάρεως και Φιλολάου, δια μέσου της Γούβας, προς Α' νεκροταφείο - Νέο κόσμο.

Σύγχρονα στείλαμε αγγελιοφόρο στο Ιο σύνταγμα για βοήθεια. Τους ζητούσαμε να προβούν στις δυο πιο κάτω ενέργειες:

α) Το Ιο τάγμα της Νέας Σμύρνης να αναπτυχθεί και να επιτεθεί σε μέτωπο από το Φάρο ως τον Άγιο Σώστη της λεωφόρου Συγγρού ενάντια στους Ιταλούς φασίστες.

β) Επίλεκτες δυνάμεις του ΙΙΙου τάγματος Νέων Σφαγείων και του Που τάγματος Καλλιθέας να διεισδύσουν στο Κουκάκι δια μέσου Παλαιών Σφαγείων και να επιτεθούν στη λεωφόρο Συγγρού απ' την Γέφυρα ως του Φις.

Ξεκινήσαμε αμέσως οι δυο καπετάνιοι αφήνοντας στο σταθμό διοίκησης το στρατιωτικό διοικητή Γύλο με το επιτελείο του συντάγματος.

Σωστές οι ενέργειές μας, όμως μεγάλες οι δυσκολίες στην εκτέλεση αυτής της διαταγής. Σε 3 ώρες κινητοποιήσαμε τις δυνάμεις μας. Πέρασε κι άλλη μια ώρα για την προώθηση και τη διάταξη μάχης.

Όταν ήρθαμε σε επαφή με τον εχθρό, διαπιστώσαμε πως είχαμε να κάνουμε με υπέρτερες δυνάμεις γερμανών των ΕΣ-ΕΣ με φοβερή δύναμη πυρός, πολυβόλων, όλμων και θωρακισμένων αυτοκινήτων.

Σε κάθε προσπάθεια εφόδου για κατάληψη επίκαιρων θέσεων μας απαντούσαν με χαλάζι από σφαίρες, όλμους και πολυβολισμούς από τα θωρακισμένα.

Όμως η διαταγή ήταν ΔΙΑΤΑΓΗ ! ΕΠΙΤΕΘΗΚΑΜΕ ! Και παρά τις προσπάθειες μας, η μάχη μετατράπηκε σε αγώνα θέσεων στις νότιες παρυφές της Γούβας, στην οδό Ανδροκλέους, Μετεώρων, Αυλίου, Τιμοκλέους, Δανάης και μέσα στο Α' νεκροταφείο, όπου είχαμε καταλάβει το βορειοανατολικό τμήμα του και καθηλωθήκαμε στους τάφους, γιατί μας χτυπούσαν τόσο απ' το ύψωμα του Βατραχονησιού, όσο κι από την περιοχή της κεντρικής πύλης του νεκροταφείου.

Οι απώλειες μας ήταν βαριές. Όλες οι προσπάθειες μας να βρούμε αδύνατο σημείο για διείσδυση των τμημάτων μας προς Νέο Κόσμο δεν καρποφόρησαν, παρά τις ηρωικές εξορμήσεις των μαχητών μας με επικεφαλής τους μπαρουτοκαπνισμένους καπετάνιους Λεωνίδα Σιδέρη, Ορέστη, (Γιάννη Σταθάτο), Μαραμπότα και άλλους.

Με ενθουσιασμό, πίστη και πείσμα έπεφταν στη φωτιά της μάχης. Είχαν απόλυτη εμπιστοσύνη στην καθοδήγησή τους.

Τελικά δεν καταφέραμε ούτε εμείς, ούτε ο καπετάν Λάμπρος στο Κατσιπόδι. ούτε και το Ιο τάγμα της Νέας Σμύρνης να σπάσουμε τον κλοιό των καλά οχυρωμένων γερμανοϊταλών.

Το θετικό αποτέλεσμα αυτών των συγκρούσεων ήταν οι δεκάδες απώλειες που επιφέραμε στον εχθρό και το γεγονός ότι είχαμε καταφέρει για ΠΡΩΤΗ ΦΟΡΑ να πραγματοποιήσουμε ενάντια στον εχθρό ένα έστω υποτιπώδες «αντιμπλόκο». Τους πολεμούσαμε έχοντας τους σχεδόν πολιορκημένους. Η μόνη οδός υποχώρησής τους ήταν η λεωφόρος Συγγρού!

Νωρίς το απόγευμα, όταν άρχισαν να υποχωρούν οι εχθροί με τους 2500 ομήρους στη λεωφόρο Συγγρού προς το κέντρο, δέχτηκαν ισχυρό χτύπημα από τις επίλεκτες ομάδες του Που και ΙΙΙου Τάγματος του Ι^{ου} συντάγματος που είχαν εισχωρήσει απ' την Καλλιθέα — Παλαιά Σφαγεία, στο Κουκάκι.

Μπροστά στο εργοστάσιο «Φις» χτύπησαν αιφνιδιαστικά και με αποφασιστικότητα τις οπισθοφυλακές του εχθρού και κατάφεραν να εξοντώσουν ένα γερμανό ανθροπολοχαγό και 30 γερμανούς και γερμανοσολιάδες.

Πάνω στη φασαρία της μάχης κατάφεραν να το σκάσουν και να γλυτώσουν την ομηρία περίπου 500 πατριώτες απ' το τέλος της φάλαγγας της πορείας προς το κέντρο της Αθήνας.

Θα ήταν όμως σοβαρό λάθος μου να περιοριστώ στην περιγραφή των καθαρά στρατιωτικών επιχειρήσεων αυτής της ημέρας, γιατί έτσι δε θα είχαμε ολόκληρη την εικόνα της αντίστασης του αγωνιζόμενου λαού, ενάντια σε αυτούς τους φριχτούς εγκληματίες.

Ίσως οι εκτελέσεις και η ένοπλη πάλη του ΕΛΑΣ να ήταν απ' τα κύρια γεγονότα αυτής της μέρας. Όμως δεν ήταν τόσο αποφασιστικά όσο οι άλλες δυναμικές εκδηλώσεις του αγωνιζόμενου λαού των συνοικιών της Αθήνας. Τεράστιες μάζες αγανακτισμένων πολιτών σε κάθε συνοικία, κάτω από την καθοδήγηση της ΚΟΑ και των κομματικών Αρχίδων, ξέσπασαν σε δυναμικά συλλαλητήρια διαμαρτυρίας μπροστά στα Αστυνομικά Τμήματα και τις πλατείες όλων των συνοικιών. Με ομιλίες και συνθήματα καλούσαν το λαό ν' αγωνιστεί με θάρρος και αποφασιστικότητα ενάντια στα εγκληματικά σχέδια των γερμανών και των ράλληδων, να σταματήσουν τα μπλόκα, οι εκτελέσεις και οι μαζικές συλλήψεις ομήρων.

Ένα χαρακτηριστικό γεγονός εκείνης της μέρας, δείχνει ανάγλυφα το μέγεθος και το βάθος αυτού του παλλαϊκού ξεσηκώματος, στον προωθημένο σταθμό διοίκησης του ΙΙΙου τάγματός μας, στα

νότια της Γούβας, είχαν μαζευτεί εκατοντάδες νέοι και ώριμοι άνδρες που μας ζητούσαν επίμονα όπλα για να πολεμήσουν κι αυτοί. Τους φώναζα να καλυφτούν απ' τα εχθρικά πυρά και να περιμένουν για να πάρουν τη θέση των τραυματισμένων μαχητών μας. Τελικά για να τους ξεφορτωθώ» ζήτησα να έρθει να μιλήσουμε όποιος είναι τεχνικός ή τεχνίτης οικοδόμος. Εμφανίστηκαν 5 χτιστάδες οικοδόμοι. Τότε τους δίνω διαταγή να οργανωθούν σε ένα λόχο Μηχανικού με 4 διμοιρίες. Τους «ονόμασα» αμέσως αξιωματικούς, όρισα και το λοχαγό και τους έδωσα οδηγίες πώς να οργανώσουν τις διμοιρίες τους και να τεθούν αμέσως «επί το έργο», δηλαδή να βρουν κασμάδες, λοστούς και φτυάρια και να κλείσουν τους κύριους δρόμους της παράταξής μας, πίσω απ' τα μαχόμενα τμήματα, ώστε, αν επιτεθεί ο εχθρός με τα θωρακισμένα αυτοκίνητα, να τον εμποδίσουμε να μας σκορπίσει.

Έτσι και έγινε. Σε μισή ώρα είχαν αρχίσει τη δουλειά και σε δυο ώρες είχαν φτιάξει 5 οδοφράγματα με τα πιο παράξενα υλικά που είχαν φέρει.

Ήταν τα ΠΡΩΤΑ ΟΔΟΦΡΑΓΜΑΤΑ της μαρτυρικής Αθήνας μας! Προλετάριε, τι μπορείς να κάνεις όταν το ΘΕΛΗΣΕΙΣ !

Μέσα σε μισή ώρα είχε σχηματιστεί ο λόχος μηχανικού του Που τάγματος!

Ολόκληρος ο λαός μας, ανεξάρτητα από πολιτικές τοποθετήσεις, ακολουθούσε με εμπιστοσύνη το ΕΑΜ στον αγώνα για την Εθνική Απελευθέρωση και για μια κυβέρνηση βγαλμένη από το λαό και για το λαό.

Το ηφαίστειο κόχλαζε, ήταν έτοιμο να εκραγεί. Η επαναστατική κρίση στη χώρα μας έφτανε πια στο κατακόρυφο, στο ξέσπασμα. Ακόμη κι οι Κατσάμπηδες - Μποδοσάκηδες έλεγαν πως είναι εαμίτες και πρόσφεραν προϊόντα και λίρες για τον εαμικό αγώνα (φυσικά, όχι γιατί το πίστευαν, αλλά για να εξασφαλίσουν την «πισινή», όπως λέγαμε τότε κοροϊδεύοντάς τους). Από το Λαναρά

φτιάξαμε λίγο αργότερα τις στρατιωτικές στολές του ΕΛΑΣ του Α' Σώματος Αθήνας.

Αυτά λοιπόν, που γράφουν οι πληρωμένοι «κονδυλοφόροι» της δεξιάς εδώ και 40 χρόνια, ότι δήθεν το ΕΑΜ ήταν μια μικρή δυναμική μειοψηφία που «τρομοκρατούσε» την τεράστια πλειοψηφία των φιλήσυχων ελλήνων, είναι κούφια λόγια των λογιής-λογής «σφουγγακαλάριων καλαμαράδων» της «εθνικοφροσύνης», που τα γραφτά τους τελικά ο λαός μας τα πέταξε στον κάλαθο των αγρήστων της ιστορίας.

Μια και μόνη είναι η αλήθεια. Αν η ηγεσία του αγώνα, μας έδινε διαταγή να πάρουμε την εξουσία στην Αθήνα τη μέρα της αποχώρησης των γερμανών, που ήταν και η κρίσιμη στιγμή της λαϊκής εξέγερσης, όχι μόνο θα την παίρναμε χωρίς να ρίζουμε ούτε μια τουφέκια, αλλά αντίθετα θα χρειαζόταν να καταβάλουμε υπεράνθρωπες προσπάθειες για να συγκρατήσουμε τη λαϊκή εξέγερση και να σώσουμε όλο το «σκυλόλοι» των συνεργατών του εχθρού απ' τη λαϊκή Νέμεση.

Τελικά τέτοια διαταγή δε μας δόθηκε ποτέ!

Το μπλόκο αυτό ήταν το τελευταίο που μπόρεσαν να πραγματοποιήσουν οι γερμανοί στις ανατολικές συνοικίες.

Από τις 9 Αυγούστου ως το τέλος του μήνα οργανώνεται το 2^ο σύνταγμα για επιθετικές επιχειρήσεις για την προώθησή του προς το κέντρο της Αθήνας.

Την 1 Σεπτέμβρη απελευθερώνει το Παγκράτι από τα ΕΣ-ΕΣ των παπαγιώρηδων και στα μέσα του Σεπτέμβρη προωθεί τη μετωπική γραμμή στον Ιλισό και στο Στάδιο.

7. ΔΙΑΤΑΓΗ ΤΟΥ Α' ΣΩΜΑΤΟΣ ΓΙΑ ΕΠΕΙΓΟΥΣΑ ΜΕΤΑΘΕΣΗ ΤΟΥ ΟΡ. ΜΑΚΡΗ (ΓΙΑΝΝΗ) ΣΤΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΤΟΥ ΙΟΥ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΟΣ

Μετά το μπλόκο της 9.8.44 στο Δουργούτι, ο εχθρός έχει στρέψει την δράση του στον Πειραιά. Στις 17.8.44 όλες οι διαθέσιμες γερμανικές δυνάμεις, τα τάγματα των γερμανοτσολιάδων, οι χωροφύλακες και οι μπουραντάδες χτυπάνε την Κοκκινιά και επαναλαμβάνουν σε μεγαλύτερη κλίμακα το έγκλημα του Δουργουτιού. Εκτελούν 200 αγωνιστές στη Μάντρα και συλλαμβάνουν 4.000 άνδρες που τους κλείνουν στο ασφυχτικά γεμάτο στρατόπεδο του Χαϊδαρίου. Απ' αυτούς προώθησαν στη Γερμανία μόνο χίλιους. Τόσους μπόρεσαν.

Ξαφνικά στις 22.8.44 το πρωί, με επείγουσα διαταγή του Α' Σώματος, κλήθηκα να παρουσιαστώ αυθημερόν στη διοίκηση του 1^{ου} συντάγματος (Κ. Μακαρώνα) και να αναλάβω αμέσως Β' καπετάνιος του 1^{ου} συντάγματος.

Την προηγούμενη μέρα είχε προηγηθεί μπλόκο στην Καλλιθέα-Χαροκόπου. Οι γερμανοί και οι τσολιάδες είχαν συγκεντρώσει στο γήπεδο 4.000 πατριώτες. Εκτέλεσαν 22 επί τόπου. Τους είχαν υποδείξει οι μασκοφόροι της Καλλιθέας Σκατόκωλος και Κολοκοτρώνης. Ο ΕΛΑΣ δεν κινήθηκε. Αντίθετα οργανώθηκαν απ' το ΚΚΕ και το ΕΑΜ μεγάλες μαχητικές συγκεντρώσεις διαμαρτυρίας από γυναίκες και παιδιά κυρίως των συλληφθέντων, που πλησίασαν θαρραλέα τους εχθρούς και με φωνές, κλάματα και επιθετικές διαμαρτυρίες ανάγκασαν τους γερμανούς ν' αφήσουν ελεύθερους όλους τους συλληφθέντες.

Οι εκδηλώσεις αυτές έδειξαν ότι μπορούσαμε να γενικεύσουμε και πάλι τις μαζικές κινητοποιήσεις σε παναθηναϊκή κλίμακα. Προσωπικά πιστεύω πως απελευθερώθηκαν, γιατί δεν είχαν οι γερμανοί πού να βάλουν τους ομήρους, μια και το Χαϊδάρι ήταν γεμάτο και δεν είχαν πλέον τη δυνατότητα να προωθήσουν τους ομήρους στη Γερμανία.

Αυτό ήταν το τελευταίο μπλόκο τους στην Αθήνα-Πειραιά.

Δεν έμαθα, ούτε και ερευνήσα, αν η ξαφνική μου μετάθεση είχε σχέση με το γεγονός, ότι το 1^ο σύνταγμα δεν κινήθηκε να δώσει μάχη ενάντια στους εχθρούς εκείνη τη μέρα, αλλά αρκέστηκε μονάχα στις μαζικές διαμαρτυρίες των γυναικόπαιδων.

Μόλις συναντήθηκα με τον Κώστα Μακαρώνα, μου είπε πως έπρεπε να κατατοπιστώ γρήγορα, για ν' αναλάβω προοδευτικά τη διοίκηση του 1^{ου} συντάγματος, μια και ο ίδιος επρόκειτο να αποσπαστεί σύντομα στις πολιτικές οργανώσεις για πολύ σοβαρή αποστολή.

Την ίδια μέρα ως το μεσημέρι ήρθα σε επαφή με το Δημήτρη Σαλονικίδη (Μήτσια), καπετάνιο τώρα του Ιου τάγματος (Νέας Σμύρνης) και με το Σόλωνα Ψωμάδη (Λάμπη), στρατιωτικό διοικητή του ΙΙου τάγματος (Καλλιθέας) και τον καπετάνιο του Τάσο Αναστασίου. Το απόγευμα κατά τις 4η ώρα πήγα να συναντήσω χωρίς ραντεβού τον Παναγιώτη Σαμπλίδη, καπετάνιο του ΙΙου τάγματος (Νέων Σφαγείων).

Έφτασα στην οδό Πειραιώς και στη διασταύρωση με την κεντρική λεωφόρο των Νέων Σφαγείων στάθηκα και περίμενα. Ήξερα πως θα με συλλάβουν για «κόμπο» κάποια περίπολος του ΕΛΑΣ ή οι πολιτοφύλακες.

Δεν πέρασαν 5 λεπτά και για κακή μου τύχη με πλησίασαν με τα πιστόλια τους προτεταμένα τρεις πολιτοφύλακες. Τους εξήγησα ποιός είμαι και ποιόν θέλω να συναντήσω, αλλά αυτοί δε με πίστεψαν και με τραβολογούσαν για ανακρίσεις.

Στο δρόμο, ευτυχώς, μας συνάντησε ο καπετάνιος Σφακιανάκης, που με ήξερε και με πήγε στον Παναγιώτη Σαμπλίδη.

Μ' αυτές τις πρώτες συναντήσεις μου κατατοπίστηκα σε λεπτομέρειες και προσαρμόστηκα αμέσως στα νέα μου καθήκοντα μια και γνώριζα προσωπικά τους περισσότερους καπετάνιους του Ιου συντάγματος από προηγούμενες μικτές επιχειρήσεις της 1^{ης} ταξιαρχίας.

Σ' αυτή την πρώτη συνεργασία με τα στελέχη των τριών ταγμάτων, διορθώσαμε γρήγορα όλες τις οργανωτικές μας αδυναμίες και βάλαμε στόχο την προετοιμασία του συντάγματος για τις μελλούμενες επιθετικές επιχειρήσεις, που διαγράφονταν πια καθαρά στον ορίζοντα.

Εδώ στο 1^ο σύνταγμα υπήρχε μια ιδιομορφία στη διάταξη των δυνάμεών μας. Δεν υπήρχε αυτή την εποχή συγκεκριμένη μετωπική γραμμή, όπως στο 2^ο σύνταγμα. Κάθε γειτονιά είχε τη διμοιρία της, κάθε συνοικία το λόχο της. Με λίγα λόγια ολόκληρο το σύνταγμα από την Πλάκα ως τη Βουλιαγμένη είχε τις δυνάμεις του διάσπαρτες στις γειτονιές με στενή οργανική σύνδεση μεταξύ τους. Οι μονάδες μας ήταν απλωμένες σ' όλη την περιοχή σαν τα πλοκάμια του χταποδιού. Και ανάλογα με το σημείο όπου χτυπούσε ο εχθρός, με γρήγορες μετακινήσεις τα πλοκάμια αυτά στρέφονταν και έσφιγγαν τον εχθρό από παντού. Τα γειτονικά τμήματά μας μετακινούνταν γρήγορα και έπαιρναν θέσεις μάχης ενάντια στο συγκεκριμένο χτύπημα του εχθρού.

Το ίδιο βράδυ είχα δίωρη συνεργασία με την Ελένη (Κατσαρίδα), Γραμματέα της 5ης αχτίδας του ΚΚΕ και το 2ο Γραμματέα της το Χαλκιάδακη. Έπρεπε να ετοιμαστούμε για την περιφρούρηση της γενικής εθνικής απεργίας, που είχε αποφασιστεί για τις 24-8-44 ενάντια στην τρομοκρατία, τις εκτελέσεις και τις μαζικές συλλήψεις ομήρων. Είχε κιόλας αρχίσει ο οργανισμός δουλειάς για την

προετοιμασία της.

Μου έδωσαν και διάβασα την προκήρυξη του Εργατικού ΕΑΜ, για να προσαρμόσουμε τη δράση του Ιου συντάγματος πάνω στο μαχητικό πνεύμα που δίνουμε σε τούτη την αποφασιστική κινητοποίηση του λαού μας.

Η προκήρυξη έγραφε:

«Η μεγάλη στιγμή της μάχης έφτασε. Εμπρός για τη νίκη. Εμπρός για τη λευτεριά. Το έθνος κινδυνεύει. Η επιστράτευση πραγματοποιείται. 150.000 έλληνες ζητά ο Χίτλερ, 100.000 υποσχέθηκε να δώσει ο Ράλλης από την Αθήνα. Άρχισαν αποστολές στα γερμανικά κάτεργα. Κάθε στιγμή η επίθεση γίνεται αγριότερη. Βγάζουν μάτια με τις λόγγες. Καίνε ζωντανούς μέσα στα σπίτια, θερίζουν ομαδικά με τα πολυβόλα. Χωρίς εξαίρεση, χωρίς ίχνος ανθρωπισμού.

Οι στιγμές είναι κρίσιμες. Ο θάνατος απλώνεται παντού. Σ' όλη τη σκλαβωμένη Ελλάδα. Σ' ολόκληρη την Αθήνα. Έλληνες, όχι δισταγμοί. Όχι λόπες. Αποφάσεις επιβάλλουν οι στιγμές. Ν' απαντήσουμε κεραυνοβόλα στο Χίτλερ και στο Ράλλη.

Εμπρός να εξορμήσουμε με την αιματόβρεχτη, μα υπερήφανη σημαία μας ψηλά.

Εμπρός για την 24ωρη Εθνική Απεργία της Πέμπτης.

Εμπρός όλοι ενωμένοι στο εθνικό πένθος της 24 Αυγούστου. Μ' ένα παλμό, μ' ένα σύνθημα.

Να ματαιώσουμε την επιστράτευση. Να υπερασπίσουμε το έθνος.

Να μείνουμε έλληνες στο πλευρό των συμμάχων. Πανεθνικός ο κίνδυνος. Πανεθνικός ο αγώνας. Πανεθνική η Νίκη. Εμπρός όλοι στη μάχη. Κανείς απεργοσπάστης. Κανείς προδότης. Ρόδα να μην κυλήσει. Εργοστάσιο να μην ανοίξει. Γραφείο να μη λειτουργήσει.

Έλληνες, ενωμένοι σ' ένα Εθνικό μέτωπο. Δε μας χωρίζουν πάθη και διαφορές. Μας ενώνει ένα αίσθημα: το μίσος στους τυράννους.

Ένα καθήκον: η υπεράσπιση του έθνους.

Ζήτω η Εθνική Απεργία της Πέμπτης, Αθήνα - Πειραιά. Ζήτω το Έθνος.

Ζήτω οι Μεγάλοι Σύμμαχοι!»

22.8.44

ΕΡΓΑΤΙΚΟ ΕΑΜ ΑΘΗΝΑΣ

Την άλλη μέρα 23.8.44 γυρίζαμε όλοι σαν τις σβούρες. Ο λαός των συνοικιών μας είχε ξεσηκωθεί και δούλευε ακούραστα για να πετύχει η απεργία. Προκηρύξεις, συνθήματα, τηλεβόες, πλακάτ, αφίσες. Όλοι ήταν «επί ποδός πολέμου». Ελασίτες, Επονίτες, Εαμίτες, και οι απλοί οπαδοί του ΕΑΜ, δηλαδή ολόκληρος ο λαός, ετοιμαζόταν για την αυριανή αποφασιστική μάχη. Οι γειτονιές έμοιαζαν με φορτουνιασμένη θάλασσα. Πρωτοπόροι, όπως πάντα, οι κομμουνιστές.

Στο σύνταγμα αποφασίσαμε ο μεν Κώστας Μακαρώνας με το Ιο τάγμα να περιφρουρήσει βασικά την πλατεία της Νέας Σμύρνης, την διασταύρωση της λεωφόρου Συγγρού με τη Χρυσοστόμου Σμύρνης και κατά δεύτερο λόγο με τις τοπικές δυνάμεις του Φαλήρου, Γλυφάδας, Βούλας, Βουλιαγμένης, να περιφρουρήσει τα κεντρικά σημεία αυτών των συνοικιών. Ο πρόχειρος σταθμός διοίκησής του ορίστηκε σε σπίτι κοντά στο Ιωσηφόγλειο.

Ο Ορέστης Μακρής (Γιάννης) ανέλαβε το ΙΙο τάγμα, για να περιφρουρήσει τη λεωφόρο Θησέως, την οδό Δήμητρας, τη Χαροκόπου, την πλατεία Καλλιθέας ως το σιδηροδρομικό σταθμό και κυρίως το αμαξοστάσιο των τραμ. Επίσης με τις τοπικές δυνάμεις του Κουκακίου, Βεΐκου, Πλάκας να περιφρουρήσει τα κεντρικά σημεία τους. Πρόχειρος σταθμός διοίκησης ορίστηκε ο χώρος μπροστά στην εκκλησία, πίσω απ' τη Χαροκόπειο Σχολή. Και τέλος ο Παναγιώτης Σαμπλίδης με το ΙΙΙο τάγμα του ανέλαβε την περιφρούρηση της οδού Πειραιώς και του κεντρικού δρόμου των Νέων Σφαγείων.

Αποστολή όλων των δυνάμεων του συντάγματος:

α) Να χτυπήσουμε αποφασιστικά κάθε προσπάθεια του εχθρού να ανοίξει τα μαγαζιά με τη βία και να κινήσει τα τραμ απ' το αμαξοστάσιο της Καλλιθέας.

β) Να περιφρουρήσουμε όλες τις μαζικές συγκεντρώσεις και διαδηλώσεις του λαού των συνοικιών μας.

8. ΠΑΝΕΘΝΙΚΗ ΑΠΕΡΓΙΑ ΕΝΑΝΤΙΑ ΣΤΗΝ ΤΡΟΜΟΚΡΑΤΙΑ ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΠΙΣΤΡΑΤΕΥΣΗ. Ο ΕΛΑΣ ΑΝΑΤΡΕΠΕΙ ΟΡΙΣΤΙΚΑ ΤΟΝ ΕΧΘΡΟ

24.8.44. Χαράζει η αυγή, μα η Αθήνα μας ξαγρυπνά, δεν κοιμάται κανείς. Σιγά-σιγά αρχίζουν να συγκεντρώνονται στις γειτονιές ομάδες θαρραλέων αγωνιστών του ΕΑΜ με τα ματωμένα λάβαρα τους. Θέλουν να σταθούν στο πλευρό των ελασιτών παρά την εντολή της ΚΟΑ να μείνουν κλεισμένοι στα σπίτια τους.

Ένας ολόκληρος λαός, σύσσωμος κι αποφασισμένος, θα δώσει σήμερα την πιο σκληρή του μάχη ενάντια στον αδυσώπητο εχθρό. Πιστεύει στη νίκη του. Θα σταματήσει το τρομοκρατικό όργιο των φασιστών, θα σώσει τα παιδιά του απ' τον αφανισμό. Τίποτα δεν κινείται σήμερα στους δρόμους, παρά μόνο τα οπλισμένα τμήματα του ΕΛΑΣ, οι ακοίμητοι φρουροί των βασανισμένων συνοικιών της εφτάφυχης Αθήνας.

Το Α' Σώμα Στρατού του ΕΛΑΣ με διαταγή του προς όλα τα τμήματα, καλεί να περιφρουρηθούν η απεργία και οι λαϊκές εκδηλώσεις με κάθε θυσία. Κι αν χρειαστεί να δώσουν μάχη με τον εχθρό, να επικρατήσει απόλυτα το επιθετικό πνεύμα και να ανατραπεί στη γένεσή της κάθε προσπάθεια των γερμανών και των προδοτών να σπάσουν την απεργία με τη βία.

Οι μαχητές του ΕΛΑΣ της Αθήνας, σεμνοί όπως πάντα, αποφασιστικοί και με πλήρη συνείδηση της αποστολής τους, παίρνουν τις προκαθορισμένες θέσεις τους.

Το γερμανικό επιτελείο μαζί με τον κούσιλικ Ράλλη και Σία αγρυπνούν κι αυτοί. Βρίσκονται σε απόγνωση. Δεν θέλουν να παραδεχτούν ακόμη πως πλησιάζει η ώρα που θα πιουν ως τον πάτο το φαρμάκι του οριστικού τους χαμού. Έχουν την ψευδαίσθηση πως με το αίμα και τη βία θα λυγίσουν σήμερα την αδόλωτη Αθήνα.

Κι αυτός μεν είναι ο διακαής τους πόθος, αλλά δε φτάνουν πια οι δυνάμεις τους για να τον πραγματοποιήσουν.

Είναι υποχρεωμένοι ΝΑ ΣΚΟΡΠΙΣΤΟΥΝ σε ολόκληρη την πόλη για να συγκρατήσουν την ανταριασμένη Αθήνα.

Αυτή τη διασπορά των δυνάμεων τους την περιμένουν πως και πως οι αετοί μας των συνταγμάτων του Α' Σώματος.

Στις 6 το πρωί φτάνουν στην περιοχή του 1^{ου} συντάγματος δυο λόχοι γερμανοτσολιάδων με φορτηγά αυτοκίνητα. Ο ένας λόχος μπήκε στο αμαξοστάσιο των τραμ στην πλατεία της Καλλιθέας και ο άλλος στο Ιωσηφόγειο Ορφανοτροφείο στη λεωφόρο Συγγρού (στάση Χρυσάκη). Οι σκορπισμένοι σύνδεσμοί μας φέρνουν τις αναφορές τους, τόσο στο σταθμό διοίκησης του Ιου τάγματος (Μήτιας), όπου βρίσκεται και ο καπετάνιος του συντάγματος Κ. Μακαρώνας, όσο και στο σταθμό διοίκησης του ΙΙου τάγματος (Λάμπης), όπου βρίσκεται και ο Β' καπετάνιος του συντάγματος Ορέστης Μακρής (Γιάννης).

Σαλονικίδης Πέτρος. Ο μικρότερος αδερφός του Μήτια.
Εκτελέστηκε από τους γερμανούς στο μεγάλο μπλόκο της Καλλιθέας, τον Αύγουστο 1944, με άλλους 21 πατριώτες.

Οι αναφορές μας γεμίζουν χαρά και αισιοδοξία. Αν δεν έρθουν άλλοι εχθροί, αυτοί είναι του χεριού μας. Έχουν πιαστεί στη φάκα που τους έχουμε στημένη. Ουσιαστικά είναι κυκλωμένοι από τις αθέατες ισχυρές δυνάμεις μας μέσα στα μονώροφα σπίτια, στις αυλές και τις ταράτσες της Καλλιθέας και της Κάτω Νέας Σμύρνης.

Προσανατολιζόμαστε να τους επιτεθούμε και να τους εξοντώσουμε μέχρις ενός στην κατάλληλη στιγμή κι όταν θα έχουν βγει απ' τις φωλιές τους και ξανοιχτούν για τρομοκρατικές ενέργειες στους δρόμους.

Είναι 7 η ώρα το πρωί. Βγαίνουν απ' το αμαξοστάσιο της Καλλιθέας δειλά-δειλά. Βρήκαν κι ΕΝΑΝ (!) απεργοσπάστη τραμβαγιέρη. Τον υποχρεώνουν να κινήσει ένα τραμ προς την Αθήνα. Μπαίνουν δίπλα του και δυο οπλισμένοι γερμανοτσολιάδες που τον συνοδεύουν. Το τραμ ξεκινάει. Φτάνει στη Χαροκόπου. Μια ριπή απ' το αυτόματο του Λυχούνα ακινητοποιεί το τραμ. Ο τραμβαγιέρης κατεβαίνει τρέμοντας, κατακίτρινος. Οι δυο γερμανοτσολιάδες παραδίδονται χωρίς αντίσταση. Τους παίρνουν οι ελασίτες τα όπλα, τους ξεβρακώνουν και τους διώχνουν προς το αμαξοστάσιο μέσα σε γέλια και γιουχαΐσματα των πολιτών.

Τρέχω κι εγώ προς τη λεωφόρο Θησέως. Έχει μαζευτεί πολύς κόσμος. Δε φοβούνται. Όλοι γελάνε με το πάθημα των γερμανοτσολιάδων που τρέχουν με τα σόβρακα για το αμαξοστάσιο. Ξαφνικά μούρθε μια ιδέα και φωνάζω: «Δεν ντρεπόσατε, μωρέ, που θέλετε να λευτερώσετε και την πατρίδα και δεν είσατε άξιο να τουμπάρετε ένα τραμ;». Δεν πρόλαβα να τελειώσω τη φράση μου κι ακούω από 50 στόματα: «Εεε-οπ... εεε-οπ» και το τραμ έγειρε στη μια του πλευρά σαν άχυρο κι έκλεισε τη γραμμή. Την ίδια ώρα ένα άλλο τραμ στο Κουκάκι που κατέβαινε προς την Καλλιθέα ακινητοποιήθηκε απ' τη διμοιρία του Κουκακίου. Στη σύγκρουση που επακολούθησε με τη γερμανική περίπολο σκοτώθηκε ο διμοιρίτης μας.

Η μάχη είχε αρχίσει.

Οι γερμανοτσολιάδες αναπτύσσονται σε δυο κύκλους. Ο ένας γύρω απ' το Ιωσηφόγειο και ο άλλος γύρω απ' την πλατεία της

Καλλιθέας. Έχουν πολλά οπλοπολυβόλα και όλμους. Χτυπούν προς όλες τις κατευθύνσεις κι ανοίγονται, ανοίγονται κι όλο πλησιάζουν προς τις δυνάμεις μας, που τους έχουν κυκλωμένους, χωρίς να φαίνονται.

Η διαταγή μας είναι: «Αφήστε τους να πλησιάσουν πολύ κοντά μας».

Όσο μεγαλύτερος είναι ο κύκλος που κάνουν οι εχθροί, τόσο πιο αραιωμένους θα τους βρούμε για να τους καταφέρουμε το αποφασιστικό πλήγμα στα σίγουρα.

Στις 8 το πρωί δίνεται το σύνθημα της γενικής επίθεσης. Οι ελασίτες μας έχουν έρθει σχεδόν σώμα με σώμα με τους τσολιάδες. Η Καλλιθέα και η Νέα Σμύρνη φλέγονται. Όλη η Αθήνα σήμερα κάνει πόλεμο. Το 2^ο σύνταγμα στις ανατολικές συνοικίες κρατάει σταθερά την «Κόκκινη Γραμμή» στη λεωφόρο Υμηττού κι ο εχθρός δεν κατορθώνει να εισχωρήσει σε καμιά συνοικία μας.

Μα και η ΙΙ ταξιαρχία δίνει γερά χτυπήματα στους εχθρούς στου Γκύζη και στο Μπαρουτάδικο.

Οι μαχητές μας σήμερα είναι ακράτητοι, νιώθουν πολύ δυνατοί. Ρίχνονται στη φωτιά της μάχης, γιατί ξέρουν καλά ποιος είναι ο σκοπός και το καθήκον που έχουν να εκπληρώσουν.

Ο εχθρός υποχωρεί άταχτα. Σε μισή ώρα τους κλείσαμε πάλι στο αμαξοστάσιο και στο Ιωσηφόγλειο.

Οι απώλειες τους σε νεκρούς και τραυματίες ξεπερνούν τους 25.

Τα τμήματά μας προωθούνται από αυλή σε αυλή και φτάνουν έξω απ' τα οχυρά τους. Κι όσο πλησιάζουμε, τόσο γινόμαστε πιο πολλοί. Πυκνώνει η διάταξή μας.

Προετοιμαζόμαστε για γιουρούσι μέσα στις φωλιές τους, για να τους πιάσουμε όλους νεκρούς ή ζωντανούς.

Τόχουν νιώσει οι προδότες και τρέμουν απ' το φόβο τους. Οι επικεφαλής αξιωματικοί τους καλούν με τον ασύρματο τους γερμανούς να στείλουν επειγόντως ισχυρές δυνάμεις τους για να τους σώσουν απ' τα χέρια μας.

Είναι δέκα το πρωί και ξαφνικά κατεβαίνουν απ' τη λεωφόρο Συγγρού πολλά γερμανικά φορτηγά αυτοκίνητα με στρατό. Έχουν και δυο θωρακισμένα οχήματα. Κατεβάζουν ένα λόχο στο Ιωσηφόγλειο. Στήνουν 2 μυδράλια στην ταράτσα και παίρνουν θέσεις γύρω απ' το ορφανοτροφείο ως τη διασταύρωση της Νέας Σμύρνης. Το Ιο τάγμα μας έχει πάρει θέσεις στο υψωματάκι στην αρχή της οδού Ομήρου μέχρι την οδό Μεγάλου Αλεξάνδρου. Κατεβαίνουν απ' τα αυτοκίνητα και οι υπόλοιποι γερμανοί, με δύναμη περίπου ενός λόχου και προχωρούν απ' την οδό Δήμητρας (σήμερα λεωφόρο Δαβάκη) και την οδό Φιλαρέτου προς την πλατεία Καλλιθέας. Προπορεύονται τα δυο θωρακισμένα αυτοκίνητα. Διασπούν το κλοιό μας κι ενώνονται με τους κλεισμένους στο αμαξοστάσιο γερμανοτσολιάδες.

Και τα δυο τάγματά μας (Ιο και ΙΙο) κρατούν τις θέσεις τους. Εκδίδονται διαταγές για συνέχιση των επιθετικών ενεργειών μας και ενάντια στις γερμανικές δυνάμεις. Καλούνται οι μαχητές μας να υπερασπίσουν με τα στήθια τους τον αγωνιζόμενο λαό κι αν χρειαστεί να δώσουν και τη ζωή τους ακόμη. Δεν πρέπει ν' αφήσουμε σήμερα τους γερμανοφασίστες να αλωνίσουν στις συνοικίες μας. Εμπρός για τη νίκη να διώξουμε για πάντα τα καθάρματα απ' τις γειτονιές μας.

11 η ώρα. Οι γερμανοί εξαπολύουν επίθεση με τα δυο θωρακισμένα και μια διμοιρία πεζικού ενάντια στις θέσεις που κατέχει ο λόχος Τζίτζιφιών-Αγίας Ελεούσας (νότια της οδού Δήμητρας). Ο λόχος μας αμύνεται αποφασιστικά. Δεν υποχωρεί. Κρατάει το μέτωπο στην οδό Σκρά. Επικεφαλής βρίσκεται ο ηρωικός καπετάνιος του λόχου Ζαννής Μιλτιάδης. Πολεμάει πρώτος μέσα στους πρώτους. Προσπαθεί με μια ομάδα να ρίξει χειροβομβίδες στα θωρακισμένα των γερμανών. Μια ριπή τον γαζώνει στο στήθος και πέφτει βαριά τραυματισμένος. Δίπλα του ο επιλοχίας Παναγιωτάκος Διαμαντής προσπαθεί να πάρει τον τραυματισμένο καπετάνιο. Μια δεύτερη ριπή βρίσκει κι αυτόν στα πόδια και πέφτει δίπλα στον καπετάνιο του ανήμπορος να σηκωθεί.

Εκεί κοντά πολεμάει το άλλο λιοντάρι του λόχου ο στρατιωτικός διοικητής του Γιουρούκος Γιώργης με μια διμοιρία μας. Με πυκνά πυρά κρατάει τους γερμανούς μακριά. Οι μαχητές μας τους προκαλούν βαριές απώλειες. Πέφτει νεκρός ένας γερμανός υπαξιωματικός στην οδό Ανδρομάχης και Περικλέους και τραυματίζονται 6 ακόμη γερμανοί. Χάνουμε και μεις τον πρώτο νεκρό μας, το Λαζαρίδη Γιάννη. Οι μαχητές μας κατορθώνουν και παίρνουν τους δυο τραυματίες μας και τους μεταφέρουν πίσω από την πρώτη γραμμή.

Η μάχη γενικεύεται. Από τη βορεινή πλευρά της οδού Δήμητρας (Δαβάκη), ο λόχος της Καλλιθέας έχει περάσει στην αντεπίθεση για αντιπερισπασμό και προσπαθεί να αποκόψει τους γερμανούς της Καλλιθέας απ' τους γερμανούς της Νέας Σμύρνης, ώστε να ενωθούν και πάλι τα τμήματά μας.

Επικεφαλής της αντεπίθεσης είναι ο διοικητής του Που τάγματος Ψωμιάδης Σόλων (Λάμπης) και ο καπετάνιος του τάγματος Τάσος Αναστασίου.

Μια ριπή αυτομάτου κόβει τα τέσσερα δάχτυλα του δεξιού χεριού του Λάμπη κι αχρηστεύει το αυτόματό του. Τα δάχτυλά του κρέμονται σαν σταφύλια κι εκείνος τους βρίζει που τον χάλασαν το αυτόματο και γελάει!...

Εξακολουθεί να δίνει διαταγές στα τμήματά μας. Δε δέχεται να φύγει απ' τη μάχη. Ζητάει έναν επίδεσμο για να σφίξει το χέρι του στον καρπό να σταματήσει την αιμορραγία!.. Το μεσημέρι αποχωρεί απ' τη μάχη... Δεν αντέχει άλλο...

Ας παρακολουθήσουμε τώρα και την αφήγηση του 17χρονου μαχητή του Παλαιού Φαλήρου Αλέκου Αδαμόπουλου, που πολέμησε με την ομάδα του Κατσουλίδη στα νότια του Ιωσηφόγλειου, κοντά στη λεωφόρο Συγγρού...

Ήταν η ομάδα που παρέλαβε τον τραυματία Λάμπη για τις πρώτες βοήθειες:

«... Απ' την προηγούμενη μέρα μας είχαν ειδοποιήσει ότι θα είχαμε γενική απεργία. Και αυτό σήμαινε ότι όλη η ομάδα έπρεπε να είναι επιφυλακή. Εκείνο το βράδυ το περάσαμε στην ταράτσα της κ. Καραγιάννη. Ας είναι καλά. Ζει ακόμη. Μια πικραμένη γυναικα που πρόσφατα της είχαν σκοτώσει οι γερμανοί την κόρη της. Όλο έκλαιγε με πόνο και με μάτια γλαρά κοιτούσε εμάς, που ρισκοκινδυνεύαμε κάθε στιγμή τη ζωή μας. Μας έβλεπε σα να είμαστε δικά της παιδιά και μας μοίραζε το φαγητό, αυτό φυσικά που υπήρχε. Ίσιο μερδικό!..

Λοιπόν αυτό το βράδυ 23.8.44 δεν κοιμηθήκαμε κανένας μας. Γινόταν κάτι το μυστήριο. Δηλαδή, ένα πάρτι ανακατεμένο με θέατρο τύπου επιθεώρησης. Ο Βασίλης Αρναουτάκης (γείτονάς μου) είχε τα κέφια του. Μα τέτοιο κέφι που μας έκανε να γελάμε όλη τη νύχτα. Και τι δεν μας έκανε. Μέχρι μπαλέτο μας χόρευε. Ήταν φίλος του θεάτρου και παρακολουθούσε όλες τις επιθεωρήσεις που ανέβαζαν τότε τα θέατρα της Αθήνας. Χορεύοντας μας έλεγε στίχους τραγουδώντας κάπως έτσι:

«Κι ο Ερυθρός Σταυρός μας είπε
ο καθένας μας για να σκεφτεί
πού θέλει τα τρόφιμά του
στο μέλλον να τα χορηγεί.
Κι 'εμείς χωρίς αμφιβολία
και δίχως πονοκεφαλιά
τα παίρνουμε απ' το μακάλη
το μήνα μιάμιση οκά...»

Γέλια πολλά. Λες και γνώριζε ότι ήταν η τελευταία του βραδιά και ήθελε να μας αφήσει στη μνήμη μας τη νύχτα αυτή που πέρασε με γέλιο και χωρατά. Θαμπά ήρθε το γλυκοχάραμα. Ακούμε ξαφνικά να χτυπά η καμπάνα της εκκλησίας (Αγίας Παρασκευής). Όλοι πεταχτήκαμε στο πόδι κι αμέσως πήραμε στο χέρι τα όπλα μας... Το χτύπημα της καμπάνας σήμαινε συναγερμό. Κι έπρεπε η ομάδα να πάει στα πόστα της. Οι καταδικωμένοι να λάβουν τα μέτρα τους, καθώς και οι εβραίοι να προφυλαχτούν. Μετά από λίγο αρχίζει η μάχη στην Καλλιθέα. Ανάβει το τουφεκίδι για καλά. Κροταλίζουν τα πολυβόλα και τα μυδράλια του Ιωσηφόγλειου, που ήταν επάνω στην ταρατσα, έτσι που οι γερμανοτσιλιάδες και οι γερμανοί έβλεπαν όλους τους δρόμους της Καλλιθέας και της Νέας Σμύρνης.

Η ομάδα η δική μας, πίσω από το γήπεδο του Πανιώνιου, χτυπάει το Ιωσηφόγλειο με ένα οπλοπολυβόλο και τους απασχολούμε σοβαρά. Χειριστής ήταν ο Αυγουστίνος. Του αφήσαμε δυο-τρεις μαχητές και η κύρια ομάδα, πιάσαμε τη λεωφόρο Συγγρού, στο ύψος που σήμερα παίζουμε για Αμφιθέα (φανάρια), για να βοηθήσουμε τους Καλλιθηώτες. Κοντά μου είναι ο Βασίλης Αρναουτάκης, ο Ζαφείρης Τζίνης, ο Αχιλλέας Βέλλης, ο Γιάννης Φώσκολος, ο Μιχάλης Πρωτονοτάριος και πιο πάνω ο ομαδάρχης Κώστας Κατσουλίδης με την υπόλοιπη ομάδα.

Όταν πήραμε διαταγή να αποσυρθούμε στη βάση μας, μετά το μεσημέρι, βλέπω πεσμένο το λοχαγό Λάμπη Ψωμιάδη στη λεωφόρο Συγγρού, που προσπαθούσε να περάσει προς εμάς. Τον είχε πάρει μια ριπή απ' το μυδράλιο του Ιωσηφόγλειου. Το παλικάρι αυτό, θυμάμαι, πετάχτηκε όρθιος, έτσι αιμόφυρτος που ήταν και μας λέει: «Δεν είναι τίποτα. Μπορώ να προχωρήσω!» και τα δάχτυλα του χεριού του να κρέμονται!...

Τον συνόδεψε ο Αρναουτάκης κάνα-δυο τετράγωνα και μετά τον παρέλαβε ο Κατσουλίδης και τον πήγαν πέρα από το δρόμο του νεκροταφείου σ' ένα περιβόλι και φώναζαν ένα γιατρό.

Εμείς σαν οπισθοφυλακή βρισκόμαστε στην αποθήκη του Κούβελου, στο ρεματάκι (σήμερα σούπερ-μάρκετ Βερόπουλου). Εκεί ταμπουρωθήκαμε. Ερχόταν από το Φάληρο μια φάλαγγα από γερμανικά αυτοκίνητα. Οι γερμανοί μας είδαν, έτσι φαίνεται και σταμάτησε το πρώτο αυτοκίνητο, το οποίο είχε κάτι ντουλάπες επάνω κι από κει πήδησαν μερικοί στρατιώτες με τα όπλα στο χέρι. Εμείς δε χάσαμε καιρό, τους ρίχνουμε στα γεμάτα και τους αναγκάσαμε να μετακινηθούν και να πάνε πλησιέστερα στη μάντρα του νεκροταφείου...

Ξεφύγαμε. Καλυπτόμενοι στο ρεματάκι, προχωρώντας προς την Αμφιθέα-Φάληρο.

Ο Βασίλης Αρναουτάκης δε μας ακολούθησε ως το τέλος. Πήρε την οδό Πανδρόσου και κατέβαινε τρέχοντας χωρίς καμιά προφύλαξη. Έπεσε σε γερμανούς που βρίσκονταν στις γωνίες Πανδρόσου και Δημοκρατίας. Περνάει μπροστά τους τρέχοντας. Του έριξαν και οι σφαίρες τον πήραν στην πλάτη. Τον γάζωσαν κυριολεκτικά. Κι είχε τη δύναμη να τρέξει περίπου 400 μέτρα και να φτάσει στην ΑΒΑ (κινηματογράφος σήμερα), στις Πετροπούλου το σπίτι, όπου και ξεψύχησε στο δωμάτιό της. Ήταν 19χρονών παλικάρι!.. Αιώνια η μνήμη του!...».

Αλέκος Αδαμόπουλος

Αλλά ας ξαναγυρίσουμε στη γενική περιγραφή της μάχης.

Φέρνουν ενισχύσεις οι γερμανοί και κρατούν την οδό Δήμητρας σ' όλο της το μήκος. Έχουν αρκετούς τραυματίες. Το ίδιο και μες. Πέφτει νεκρός και ο Β' καπετάνιος του τάγματος Τάσος Αναστασίου.

Λύσσαζαν απ' την αντίσταση που βρίσκουν και τηλεφωνούν στο Γουδί να τους στείλουν 17 δεσμώτες για να τους εκτελέσουν σε αντίποινα για το θάνατο του γερμανού υπαξιωματικού. Ο Γιουρούκος αντέχει. Κρατάει γερά το νότιο τομέα. Η οδός Σπάρτης και η Σκρά πότε περνάνε στα χέρια του εχθρού και πότε στα δικά μας.

Με διαταγή του λοχαγού Γιουρούκου, οι Θόδωρος Παπαδόπουλος, Μαρίτσας Παναγιώτης και δυο ακόμα μαχητές παίρνουν τους δυο τραυματίες. Περνάνε τη λεωφόρο Συγγρού πιο κάτω απ' το Ιωσηφόγλειο για να φτάσουν στη Νέα Σμύρνη σε παράνομο σταθμό τραυματιών. Τους αντιλαμβάνονται οι γερμανοί απ' το Ορφανοτροφείο και τους ρίχνουν με το μυδράλιο. Κρύβονται σ' ένα περιβόλι πίσω απ' το Ιωσηφόγλειο. Πλησιάζει μια γερμανική περίπολος που τους ψάχνει. Και τότε εμφανίζεται ο «Εφιάλης» με τη μορφή κοπέλας. Είναι η Καράμπελα, ιδιοκτήτρια του περιβολιού, που δείχνει στους γερμανούς το μέρος όπου κρύφτηκαν οι δυο τραυματίες με τους 4 μαχητές μας. Πιάνονται αιχμάλωτοι και οι έξι. Τους μεταφέρουν στο Ιωσηφόγλειο. Φτάνουν στο μεταξύ και οι 17 όμηροι απ' το Γουδί. Ανάμεσά τους είναι μια γυναίκα και ο φιλόλογος Εξαρχόπουλος. Σπρώχνουν τον τραυματισμένο Παναγιωτάκο Διαμαντή στην ομάδα των 17 ομήρων και τους οδηγούν απέναντι στην ΕΤΑΜ επί της λεωφόρου Συγγρού. Εκεί τους εκτελούν και τους 18 με πολυβόλο. Το Ζαννή Μιλτιάδη, το Θ. Παπαδόπουλο, το Μαρίτσα Παν. και τους άλλους δυο μαχητές μας τους οδηγούν στο άντρο της οδού Μέρλιν. Την επόμενη μέρα 25.8.44 τους φορτώνουν με άλλους 17 κρατούμενους στο αυτοκίνητο και τους εκτελούν στην οδό Σπάρτης της Καλλιθέας, σαν αντίποινα για το θάνατο ενός άλλου γερμανού, που υπέκυψε στα τραύματά του.

Μόλις τελείωσαν το φριχτό έγκλημά τους έφυγαν αφήνοντας τα πτώματα των αγωνιστών στον τόπο της εκτέλεσης. Ανάμεσά τους και ο Κώστας Μπερντέσης (Αλέκος), γραμματέας της ΕΠΟΝ Καισαριανής, που είχε συλληφθεί στις 16.6.44 στη μάχη της Καισαριανής.

Αμέσως κινητοποιήθηκε μια διμοιρία του ΕΛΑΣ, έπιασε τις γωνίες και κάλεσε το αυτοκίνητο του Δήμου, για να πάρει τους νεκρούς. Τότε εκπλήκτος ο Γιουρούκος Γ. βλέπει τον «εκτελεσμένο» Μαρίτσα Παναγιώτη να κουνιέται και να βογγάει. Γρήγορα τον σηκώνουν και τον κρύβουν. Τον οδηγούν στο γιατρό Γιάννη Γάλλο (το σημερινό δήμαρχο Καλλιθέας), που του δίνει τις πρώτες βοήθειες. Έχει τρεις σφαίρες στην κοιλιά και δύο στο στήθος. Τον μεταφέρουν με φορείο στην κλινική Σκανδαλάκη, που

αρνείται να τον δεχτεί λόγω «εθνικοφροσύνης». Τον πάνε με το Γ. Γάλλο στην κλινική «Αγία Όλγα». Εκεί ο γιατρός, Κουνάδης, μαζί με το γιατρό Γ. Γάλλο, κατόρθωσαν να σώσουν τη ζωή του Μαρίτσα, ύστερα από αλλεπάλληλες εγχειρήσεις κι' αφού του αφαίρεσαν αρκετά κομμάτια απ' τα κατεστραμμένα έντερά του.

Ο Μαρίτσας ζει! Από τότε φοράει μια λαστιχένια ζώνη που του κρατάει την κοιλιά, μια και καταστράφηκαν όλοι οι κοιλιακοί μύες απ' τις αλλεπάλληλες εγχειρήσεις. Έχει ένα καφενείο στη Νέα Σμύρνη και δουλεύει για να ζήσει, χωρίς καμιά βοήθεια από κανένα.

Οι «εθνικόφρονες» κυβερνήσεις συνταξιοδότησαν τους εκτελεστές του Μαρίτσα κι' όχι αυτόν που... διέπραξε τη φοβερή «αντεθνική» πράξη να ζήσει μετά την «εκτέλεσή» του!

Ας επανέλθουμε στη σφοδρή μάχη που συνεχίζεται.

Οι γερμανοί βλέπουν πως δεν μπορούν με τις δυνάμεις που έχουν να αναπτυχθούν περισσότερο. Έχουν περάσει στην άμυνα. Και γύρω στη μια μετά το μεσημέρι αποφασίζουν να υποχωρήσουν. Μπαίνουν στα αυτοκίνητά τους πρώτα οι γερμανοτσολιάδες που είναι κλεισμένοι στο αμαξοστάσιο. Οι μισοί έχουν βγάλει τη «χρυσή» κι οι άλλοι μισοί είναι «κατουρημένοι» από το φόβο τους. Με την κάλυψη και των δυο θωρακισμένων διασχίζουν την οδό Δήμητρας, βγαίνουν στη λεωφόρο Συγγρού και φεύγουν ολοταχώς προς το κέντρο. Πίσω τους συμπύσσονται και οι γερμανοί, φτάνουν στη λεωφόρο Συγγρού και όλοι, μαζί με τον άλλο λόχο των γερμανοτσολιάδων του Ιωσηφόγλειου, φεύγουν κι αυτοί προς το κέντρο. Φεύγουν στον «αγύριστο».

Είναι η τελευταία φορά που γερμανοί και τσολιάδες πατούν τα χώματα της Νέας Σμύρνης και της Καλλιθέας.

Από τότε όλη η νότια Αθήνα αναπνέει ελεύθερα. Ο ΕΛΑΣ λευτέρωσε κι αυτές τις συνοικίες. Το ΕΑΜ και η Εθνική Αλληλεγγύη οργανώνουν με τις λαϊκές Επιτροπές τη ζωή των κατοίκων. Εξασφαλίζουν τον επισιτισμό. Η ζωή παίρνει καινούργια μορφή. Ο λαός μας λύνει τα τοπικά προβλήματα μόνος του σαν πραγματικός αφέντης.

Ο ΕΛΑΣ οργανώνεται καλύτερα. Επικρατεί ενθουσιασμός. Νέοι και νέες ζητούν να καταταγούν. Συμπληρώνονται οι υπηρεσίες μας. Ιδιαίτερα η επιμελητεία μας εξασφαλίζει θαυμάσια τον επισιτισμό των ανδρών με αξιόπαινο τρόπο. Επικεφαλής ο άξιος μάρμπα Γιάννης Λαντούρης, που δημιουργεί κιόλας και αποθέματα με τις ομάδες των «ειδικών σαλταδόρων» που διαθέτει από το 11ο τάγμα μας των Νέων Σφαγείων, οι οποίοι αρπάζουν τρόφιμα απ' τις γερμανικές αποθήκες της οδού Πειραιώς.

Αυτή η μεγάλη μάχη, μαζί με τις άλλες, στου Γκύζη, στο Μπαρουτάδικο, στην Υμηττού κλπ. είχε πολύ σοβαρές συνέπειες στον αγώνα για τη σωτηρία του αθηναϊκού λαού.

Την άλλη μέρα ο Ράλλης και οι γερμανοί υποχρεώθηκαν να αποσύρουν το διάταγμα για την επιστράτευση. Η απεργία είχε πετύχει 100% σε ολόκληρη την πόλη. Σταμάτησαν τα μπλόκα για συγκέντρωση ομήρων. Οι γερμανοτσολιάδες άρχισαν να διαρρέουν ομαδικά και υποχρεώθηκαν οι γερμανοί να τους κλείσουν μόνιμα στο Γουδί και στους στρατώνες του Μακρυγιάννη. Αίγιοι «παλικαράδες» πήγαν και ενώθηκαν με τους χίτες του Γρίβα στο Θησείο.

Είχαμε πετύχει μια υπέροχη νίκη! Εκείνη την εποχή δεν καταλαβαίναμε και πάρα πολύ τη σημασία της. Βλέπαμε τη μάχη αυτή σαν όλες τις προηγούμενες που είχαμε δώσει.

Όσο όμως περνάει ο χρόνος, τόσο νιώθουμε πόσο άξιζε η θυσία των παλικαριών μας, που έπεσαν τούτη τη μεγάλη μέρα για τα πιο ευγενικά ιδανικά του λαού μας.

Οι ραδιοσταθμοί της Μόσχας, του Λονδίνου και του Κάιρου χαίρησαν την επόμενη μέρα τη μεγάλη επιτυχία της Πανεθνικής Απεργίας σαν προμήνυμα της νίκης που πλησίαζε γοργά.

9. Ο ΣΥΝΟΙΚΙΣΜΟΣ ΠΑΛΑΙΩΝ ΣΦΑΓΕΙΩΝ ΣΤΙΣ ΦΛΟΓΕΣ

Απ' τις 26.8.44, το 1^ο σύνταγμα προωθεί ισχυρές δυνάμεις του, κυρίως απ' το 11ο τάγμα της Καλλιθέας, στη γραμμή Ιλισού-Χαροκόπειο Σχολή-ΕΛΒΙΕΛΑ - λόφο Σικελίας.

Ο έλεγχός μας στη λεωφόρο Συγγρού και στη λεωφόρο Θησέως είναι κάτι παραπάνω από ικανοποιητικός. Περίπολοι του ΕΛΑΣ κινούνται στις βασικές αυτές αρτηρίες μέρα και νύχτα.

Οι λαϊκές μας οργανώσεις μπορούν πλέον να αναπτύξουν τις δραστηριότητές τους «νόμιμα». Οι ελασίτες αγρυπνούν για την ασφάλειά τους.

Λυσασμένοι οι γερμανοί απ' την αδυναμία τους να βάλουν κάτω απ' τον έλεγχό τους τις συνοικίες μας, ξεσπούν στις 28.8.44 ενάντια στη φτωχογειτονιά των Παλαιών Σφαγείων (στο Κουκάκι).

Από τα ξημερώματα χίτες του Γρίβα και γερμανοτσολιάδες κυκλώνουν το συνοικισμό, προβαίνουν σε συλλήψεις, ξυλοδαρμούς, βιάζουν κορίτσια, σκοτώνουν 3 πολίτες στους δρόμους και εκτελούν 5 μαχητές του τοπικού ΕΛΑΣ, που έπιασαν αιχμαλώτους και πριν υποχωρήσουν βάζουν φωτιά στις παράγκες του συνοικισμού.

Το 11ο τάγμα του ΕΛΑΣ στις 8 το πρωί, ξεκινώντας απ' τις γραμμές Ιλισού, εξαπολύει επίθεση για να διώξει τους φασίστες απ' το συνοικισμό. Οι απώλειες του εχθρού είναι βαριές. Μα ακόμη βαρύτερες είναι οι δικές μας.

Σε τούτη τη μάχη έπεσαν οι ελασίτες:

1) Γεωργιάδης Γιώργος - καπετάνιος λόχου

2) Δραμιντός Στέλιος (Ποδιάς) - διμοιρίτης

3) Κάτε Μουράτ - ομαδάρχης και τραυματίστηκαν ακόμη 14 μαχητές και βαθμοφόροι.

Τελικά γύρω στις 11 το πρωί απωθήσαμε τους γερμανούς και τους χίτες προς το Κέντρο. Βγήκαν στους δρόμους οι κάτοικοι των Παλαιών Σφαγείων και με τη βοήθεια των ελαστών έσβησαν τη φωτιά και σώθηκε ένα μέρος από το βιος χιλιάδων ανθρώπων. Την άλλη μέρα, ύστερα από προδοσία, πιάνουν στο Κουκάκι 6 αγωνιστές,

τους Κώστα Δημητριάδη, Κούλα Αγγελή, Μάρκο Γαβαλά, Πέτρο Καποτά, Παύλο Παπακωνσταντίνου και Τάσο Ιωαννίδη και τους εκτελούν στη γέφυρα του Κουκακιού.

Στις 31.8.44. πάλι από προδοσία, μέσα στη νύχτα εκτελούν στο «τρελάδικο» της Αγίας Ελεούσας 15 ελασίτες, δηλαδή ολόκληρο το φρουραρχείο μας, την ώρα που κοιμούνταν κουρασμένοι απ' τις συνεχείς μάχες και τις περιπολίες. Ανάμεσά τους κι ο λοχαγός τους Γιουρούκος. Δεν είχαν σκοπιές μια και κοιμούνταν στα κρεβάτια που προορίζονταν για αρρώστους.

Οι γιατροί και οι νοσοκόμοι ήταν οργανωμένοι στο ΕΑΜ.

Έτσι απ' το βαρύ τους ύπνο πέρασαν κατ' ευθείαν στην αιωνιότητα οι 15 ήρωες της μάχης της οδού Σκρα, την ημέρα της Πανεθνικής Απεργίας, μαζί με άλλους επτά αγωνιστές του ΕΑΜ.

Ήταν οι:

1) Γιουρούκος Γιώργος - λοχαγός (ο ήρωας της μάχης της οδού Σκρα)

2) Κυρίκος Δημήτρης

3) Βασιλάς Γιώργης

4) Καλογήρου Αντώνης

5) Παπαδημητρίου Δημήτρης

6) Γρίσπος Πέτρος

7) Ευθυμίου Δημήτρης

8) Νιχλής Χρήστος

9) Καραγιώργης Γιώργης

10) Βάνιας - Κόλιας ρώσοι αιχμάλωτοι που τους είχαμε ελευθερώσει.

Γενναίοι πολεμιστές.

11) Γεωργιάδης

12) Γεωργιάδου (η μάνα του) και άλλοι εννέα ακόμη...

Με αυτή τη θυσία των παλικαριών μας κλείνει ο ματωμένος Αύγουστος. που στοίχισε στην Αθήνα μας και στον Πειραιά ποταμούς αίματος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΙΙ

ΑΠΕΛΕΥΘΕΡΩΣΗ ΤΗΣ ΑΘΗΝΑΣ. ΣΑΤΑΝΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΤΩΝ ΑΓΓΛΩΝ ΙΜΠΕΡΙΑΛΙΣΤΩΝ ΝΑ ΥΠΟΔΟΥΛΩΣΟΥΝ ΞΑΝΑ ΤΟ ΛΑΟ ΜΑΣ

Ι. ΣΕΠΤΕΜΒΡΗΣ 1944. ΑΠΕΛΕΥΘΕΡΩΣΗ ΟΛΩΝ ΤΩΝ ΣΥΝΟΙΚΙΩΝ ΤΗΣ ΑΘΗΝΑΣ.

ΠΡΟΕΤΟΙΜΑΣΙΑ ΤΟΥ ΕΛΑΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΤΕΛΙΚΗ ΕΠΙΘΕΣΗ ΣΤΟ ΚΕΝΤΡΟ. ΣΥΜΦΩΝΙΑ ΤΗΣ ΚΑΖΕΡΤΑΣ

Απ' την 1η του Σεπτεμβρίου το 1^ο σύνταγμα μας εντείνει τις προσπάθειες για την πραγματοποίηση των στόχων που έχουν καθοριστεί από την ΚΟΑ στις 7.8.44, για την τελική έφοδο του ΕΛΑΣ στο κέντρο της Αθήνας και την ολοκληρωτική απελευθέρωση της πόλης απ' τις οπισθοφυλακές των γερμανοφασιστών και των «ελλήνων» συνεργατών τους.

Έχουμε κιόλας ελευθερώσει την Καλλιθέα, τις Τζιτζιφιές, τη Νέα Σμύρνη, τα Νέα Σφαγεία, το Φάληρο, το Γλυφάδα, τη Βούλα, τη Βουλιαγμένη.

Οι Γερμανοί κατέχουν ακόμη το αεροδρόμιο του Ελληνικού και ορισμένα κτίρια στην παραλιακή λεωφόρο Ποσειδάωνος.

Η λεωφόρος Συγγρού, ή Θησέως και η οδός Πειραιώς ελέγχονται από τον ΕΛΑΣ του 1^{ου} συντάγματος, αλλά χρησιμοποιούνται κι από τους γερμανούς για τις μεταφορές τους με στρατιωτικά φορτηγά αυτοκίνητα.

Το αμαξοστάσιο των τραμ στην Καλλιθέα χρησιμοποιείται σαν έμπειρο, όπου γυμνάζονται οι καινούργιοι ελασίτες.

Ο οπλισμός του συντάγματος ενισχύθηκε με 50 αυτόματα, τα μόνα που μας έστειλαν απ' το βουνό.

Με ειδικούς «σαλταδόρους» της κατοχής κλέψαμε από γερμανικές αποθήκες του αεροδρομίου και της οδού Πειραιώς αρκετά όπλα, άφθονα βλήματα και τρία οπλοπολυβόλα.

Συμπληρώσαμε τα επιτελεία των τριών ταγμάτων και εφαρμόστηκε στους λόχους ο θεσμός του επιλοχία («μιάνα» του λόχου).

Οι μονάδες μας στρατωνίζονται πλέον σε κατάλληλα κτίρια. Κάθε λόχος έχει τα μαγειρεία του, σταθμό Α' Βοηθειών κλπ.

Με λίγα λόγια τώρα το σύνταγμα μοιάζει πάρα πολύ με ταχτικό στρατό καλά οργανωμένο. Κάθε μέρα που περνάει ο συσχετισμός των δυνάμεων γέρνει αποφασιστικά με το μέρος μας. Οι περίπολοι των μονάδων μας τηρούν υποδειγματικά την τάξη στις γειτονιές.

Ισχυρές δυνάμεις μας έχουν προωθηθεί στις όχθες του Ιλισού και σχηματίζουν ενιαία μετωπική γραμμή με το 2^ο σύνταγμα. Από εδώ θα εξορμήσουμε, μαζί με τον εξεγερμένο λαό, για την κατάληψη του κέντρου της Αθήνας.

Οι προφυλακές μας μπαίνουν στο Κουκάκι και μαζί με το λόχο της συνοικίας στα μέσα του Σεπτεμβρίου προωθούν τη μετωπική γραμμή ως τον Αη Γιάννη της Γαργαρέτας.

Οι χωροφύλακες και οι γερμανοτσολιάδες πούναι κλεισμένοι στον Μακρυγιάννη μπορούν να κινούνται με δυσκολία μόνο προς το κέντρο της Αθήνας. Έχει αρχίσει και η ομαδική διαρροή απ' τις τάξεις τους. Αξιωματικοί τους έρχονται σε επαφή με στελέχη του Που τάγματός μας και διαπραγματεύονται τους όρους για την παράδοσή τους στον ΕΛΑΣ. Ζητούν να τους φρουρούμε γύρω απ' το στρατόνα για να μην τους επιτεθεί ο εξαγριωμένος λαός. Υπόσχονται να μη μας χτυπούν και να κρατήσουν τα όπλα τους για να τα παραδώσουν οι ίδιοι στους άγγλους. Όπως ήταν φυσικό, αυτό το τελευταίο δεν το δεχτήκαμε. Τους εξασφαλιζαμε τη ζωή τους απ' το λυντσάρισμα, αλλά τα όπλα τους έπρεπε να μας τα παραδώσουν.

Από τις 7 Σεπτεμβρίου αρχίζουν μαζικές κινητοποιήσεις όλων των κλάδων των εργαζομένων της Αθήνας και του Πειραιά, με αποκορύφωμα την παλλαϊκή απεργία της 16.9.44.

Αυτή τη μέρα οργανώθηκαν τεράστιες συγκεντρώσεις του λαού της

Αθήνας. Μια στις ανατολικές συνοικίες, άλλη στην πλατεία της Καλλιθέας, στον Γκόζη, Κυψέλη κλπ.

Ο ΕΛΑΣ περιφρούρησε με ισχυρές δυνάμεις τις λαϊκές εκδηλώσεις.

Θα αναφέρω πιο κάτω ένα πολύ χαρακτηριστικό γεγονός απ' τη συγκέντρωση της Καλλιθέας, που δείχνει καθαρά ποιός είχε τον έλεγχο της Αθήνας αυτή την εποχή.

Η πλατεία ήταν γεμάτη απ' τα πλήθη των απεργών-διαδηλωτών. Το Πο τάγμα του ΕΛΑΣ είχε καλύψει περιφερειακά τη συγκέντρωση. Περίπολοι του ΕΛΑΣ έκαναν χρέη τροχονόμων και κατηύθυναν τα αυτοκίνητα να παρακάμπτουν τη λεωφόρο Θησέως σε παράλληλο δρόμο. Απ' τον κανόνα δεν κάναμε εξαίρεση στα γερμανικά αυτοκίνητα. Οι ελασίτες μας με τα

αυτόματά τους, τους υποχρεώνουν να στρίβουν κι αυτοί, ώστε να μην ενοχλείται το συγκεντρωμένο πλήθος. Οι γερμανοί κάνανε τα «πικρά-γλυκά» και γελώντας υποχρεώνονταν απ' τους μαχητές μας να στρίβουν στην παρακαμπτήριο.

Δεν μπορούσαν πλέον να κάνουν και τίποτα άλλο!...

Τα αιτήματα των παλαιϊκών συγκεντρώσεων ήταν πλέον ΕΠΙΘΕΤΙΚΑ!

Ζητούσαμε να σταματήσουν οι συλλήψεις, οι εκτελέσεις, η τρομοκρατία και να ΕΛΕΥΘΕΡΩΘΟΥΝ ΟΛΟΙ ΟΙ ΟΜΗΡΟΙ ΤΩΝ ΣΤΡΑΤΟΠΕΔΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΦΥΛΑΚΩΝ .

Την άλλη μέρα (17.9.44) με κάλεσε η γραμματέας της 5ης αχτίδας (Κατσαρίδα) και ιδιαίτερα μου εμπιστεύτηκε:

«...ότι στις φυλακές Συγγρού (Νέα Σφαγεία) έχουν γερμανοκρατούμενο ένα σύντροφό μας, το Μανώλη Γλέζο.

Είναι αυτός που κατέβασε τη σβάστικα από την Ακρόπολη. Αυτό πρέπει να μείνει μυστικό μεταξύ μας, γιατί ο εχθρός δεν ξέρει αυτή τη λεπτομέρεια. Έχει συλληφθεί για άλλη αιτία. Πρέπει να τον ελευθερώσουμε με κάθε θυσία».

Έφυγα και συναντήθηκα αμέσως με τον καπετάνιο του 3ου τάγματος Παναγιώτη Σαμπλίδη. Του ανέθεσα προσωπικά την εκτέλεση της επιχείρησης, όπως την καθορίσαμε στη συνεργασία μας. Φυσικά δεν του είπα και το μυστικό για το Μανώλη. Μέσα στη νύχτα μια διμοιρία μας κατέλαβε θέσεις στην περιοχή της κεντρικής πύλης των φυλακών. Το πρωί έφτασε ο διευθυντής της φυλακής από το σπίτι του, για να πάει στο γραφείο του των φυλακών. Τον πλησιάζουν

ο Παναγιώτης κι ο γραμματέας της ΚΟΒ Ν. Σφαγείων, Μιλτιάδης Σάλτας, με τα πιστόλια στο χέρι και του δηλώνουν:

«Αν θέλεις τη ζωή σου, θα εκτελέσεις τη διαταγή του ΕΛΑΣ που σου διαβιβάζουμε».

Ο διευθυντής τρομοκρατημένος δέχτηκε να κάνει ό,τι τον διατάζουν:

«Θα παραδώσεις το Μανώλη Γλέζο σε δυο φύλακες σου να τον μεταφέρουν επειγόντως στο νοσοκομείο. Σε 10 λεπτά από τώρα πρέπει ο Γλέζος με τους δυο φύλακες να βγουν απ' τη φυλακή. Από κει και πέρα είναι δική μας δουλειά να τον πάρουμε».

Ο διευθυντής συμφώνησε και ήταν συνεπής. Μόλις απομακρύνθηκαν οι δυο φύλακες με το Μανώλη Γλέζο απ' την πύλη, ο Σαμπλίδης με τους ελασίτες του τους πλησίασαν, παρέλαβαν τον κρατούμενο Γλέζο και έδιωξαν τους φύλακες.

Ήταν η πρώτη φορά που γλύτωσε ο Γλέζος απ' τα χέρια των Γερμανών.

Για δεύτερη φορά, όταν είμαστε μαζί στις φυλακές Αβέρωφ, στη διάρκεια του εμφυλίου πολέμου, γλύτωσε το εκτελεστικό απόσπασμα των μεταδεκεμβριανών κυβερνήσεων την τελευταία στιγμή, χάρη στην κινητοποίηση του λαού της Αθήνας και των δημοκρατικών δυνάμεων του εξωτερικού.

Στις 27.9.44 γιορτάσαμε τα τριχρόνα του ΕΑΜ. Έγιναν ογκώδεις διαδηλώσεις στην Κυψέλη, στην Καισαριανή, στο Βύρωνα, στο Παγκράτι, στην Καλλιθέα και στον Κολωνό.

Στην πλατεία της Καλλιθέας συγκεντρώθηκε όλος ο λαός της Καλλιθέας, της Νέας Σμύρνης, των Νέων Σφαγείων. Ήρθαν ακόμη και από τη Βουλιαγμένη.

Ο λαός μας οσφραϊνόταν πως φτάνει η ποθητή μέρα της Λευτεριάς του. Είναι όλοι χαρούμενοι, αισιόδοξοι, αποφασιστικοί, ώριμοι να πάρουν τις τύχες της πατρίδας στα χέρια τους.

Χοροί, τραγούδια, ομιλίες, πλακάτ, αφίσες, χωνιά. Δονείται η ατμόσφαιρα από τα συνθήματα του αγώνα. Όλοι περιμένουμε το σύνθημα της εξέγερσης, της τελικής επίθεσης ενάντια στο κέντρο της Αθήνας, που κατέχουν ακόμη οι γερμανοί και οι γερμανοπροδότες. Λαός και στρατός είναι σίγουροι για τη νίκη. Πλησιάζει η ώρα της Λευτεριάς και της τιμωρίας όλων αυτών που εξόντωσαν τους χιλιάδες αγνούς αγωνιστές του λαϊκού αγώνα.

Και ενώ ο ΕΛΑΣ κι ο ξεσηκωμένος λαός ετοιμάζονται για το μεγάλο «γιουρούσι» στην Αθήνα, ξαφνικά στις 28.9.44 ξεσπάει ο κεραυνός. Υπογράφηκε. λέει, η συμφωνία της Καζέρτας. Το αναγγέλλει ο κουίσινγκ Ράλλης.

Η ΚΟΑ θεωρεί την είδηση σαν «προβοκάτσια» του Ράλλη και κυκλοφορεί αμέσως σχετική προκήρυξη προς το λαό της Αθήνας.

Στη συνέχεια, όταν αποδείχτηκε η είδηση αληθινή, πειθαρχήσε και εκτέλεσε τους όρους της συμφωνίας.

Ο τότε γραμματέας της ΚΟΑ Β. Μπαρτζιώτας (Φάνης) στο βιβλίο του «Εθνική Αντίσταση και Δεκέμβρης 1944» περιγράφει πολύ παραστατικά τις πρώτες αντιδράσεις της Αθήνας για τούτη τη συμφωνία.

Αυτή την εποχή είχαμε τυφλή εμπιστοσύνη στην ηγεσία του κινήματος και στη γραμμή που χάραζε.

Είναι αλήθεια πως κάναμε υπεράνθρωπες προσπάθειες να πείσουμε τους μαχητές μας και το λαό πως πρέπει να πειθαρχήσουμε στις εντολές της «Εθνικής Κυβέρνησης», στην οποία συμμετείχαμε με 4 υπουργούς. Κι αυτό το κάναμε με κρύα καρδιά. Δεν μπορούσαμε να χωνέσουμε αυτό το φρούτο που λεγόταν Σκόμπυ και που μας τον κάθισαν στο σβέρκο μας σαν «αρχηγό» μας.

Τότε δεν ξέραμε και πάρα πολλά πράγματα για το ρόλο των άγγλων «συμμάχων» μας

Όμως απ' τις εκπομπές του BBC που έχυναν άφθονο δηλητήριο ενάντια στο ΕΑΜ, από τη σκανδαλώδη υποστήριξη που έδιναν στο Ζέρβα, στους χίτες και σε όλο το σκυλολόι των γερμανοπροδοτών, σε αντίθεση με τις ρίψεις που έκαναν σε μας κι έριχναν τις αριστερές αρβύλες στη Ρούμελη και τις δεξιές στη Μακεδονία. Απ' την αισχρή κατάπνιξη του εαμικού κινήματος της Μέσης Ανατολής και το κλείσιμο στα σύρματα των χιλιάδων εθελοντών φαντάρων μας, που ζητούσαν να πολεμήσουν για τη λευτεριά της πατρίδας, κι απ' την εχθρική θρασύτητα στάση των αστών πολιτικών, μ' επικεφαλής το Γεώργιο Παπανδρέου. που ενώ δεν εκπροσωπούσαν κανέναν είχαν κρατήσει τα κυριότερα υπουργεία στην κυβέρνηση. Απ' όλα αυτά τα πιο πάνω γεγονότα δεν είχαμε καμιά εμπιστοσύνη στους άγγλους, σαν «συμμάχους». Δεν τους βλέπαμε με καλό μάτι.

Όταν μάθαμε τους όρους της συμφωνίας της Καζέρτας, χρειάστηκε μεγάλη προσπάθεια για να πεισθούν οι άνδρες μας. πως πρέπει να πειθαρχήσουμε στις εντολές της κυβέρνησης «Εθνικής Ενότητας» και να μη κινηθούμε για να ξεκαθαρίσουμε το κέντρο της Αθήνας.

Ένα χαρακτηριστικό δείγμα του πώς έβλεπε ο λαός μας τους άγγλους είναι και η πιο κάτω αμίμητη αναφορά του στρατιωτικού διοικητή του 3ου τάγματος Σόλωνα Ψωμάδη (Λάμπη) προς τον καπετάνιο του Α' Σώματος Νέστορα, στην παράδοση του 1^{ου} συντάγματος στην Καλλιθέα, στην απελευθέρωση.

«... Καπετάνιο, οι εγγλέζοι δε μου αρέσουν. Δε θα τα πάμε καλά μαζί τους. Δε συμφωνώ με την πολιτική που ακολουθάμε. Εγώ είμαι με τη δικτατορία του Προλεταριάτου. Πάντως πειθαρχώ».

Ο λαός μας, με το αλάθητο ένστικτό του, είχε καταλάβει πως οι άγγλοι ιμπεριαλιστές είχαν σκοπό να του περάσουν ξανά τις αλυσίδες, που είχε σπάσει με τους σκληρούς αγώνες του. Τη σύγκρουση με το λαό μας ο Τσώρτσιλ την είχε αποφασίσει πολλούς μήνες πριν την απελευθέρωση. Και την πραγματοποίησε το Δεκέμβρη εκεί που ήθελε και όπως ήθελε, αφού είχε εξασφαλίσει τις δυνάμεις που του χρειαζόταν σε βάρος φυσικά του συμμαχικού αντιφασιστικού αγώνα ενάντια στον άξονα.

Προτίμησε να αποσπάσει μεραρχίες από το ιταλικό μέτωπο, προκειμένου να χτυπηθεί αλύπητα το ΕΑΜ και ο ΕΛΑΣ, που στέκονταν εμπόδιο στα μελλοντικά ιμπεριαλιστικά σχέδιά τους.

Πάρα πολλά αποκαλυπτικά στοιχεία για το ρόλο των άγγλων και του Παπανδρέου σ' αυτή την ιστορική περίοδο γράφονται στα σύγχρονα ιστορικά δοκίμια του Βάσου Γεωργίου, του Νίκανδρου Κεπέση και άλλων ιστορικών μας.

Έτσι, η πονηρή αλεπού, ο Τσώρτσιλ, κατάφερε χωρίς στρατό, με τη συμφωνία της Καζέρτας και με τυφλό όργανό του τον Παπανδρέου, να ξεγελάσει την ηγεσία του αγώνα μας και να πάρει έτοιμο πιάτο μέσα από τα χέρια μας, την εξουσία στην Αθήνα. Κατάφερε να κρατήσει τους αετούς των βουνών μακριά από την Αττική και τους σκληροτράχηλους μαχητές της αδούλωτης Αθήνας κλεισμένους μέσα στους στρατώνες τους με μοναδικό τους έργο την τήρηση της τάξης στις συνοικίες, για την αποφυγή «αυτοδικιών» ενάντια στους φονιάδες των παιδιών του λαού και με την αυστηρή σύσταση να εφαρμόσουμε σιδερένια πειθαρχία. Κέρδισε το χρόνο που του χρειαζόταν να συγκεντρώσει τις θωρακισμένες μεραρχίες του για το αποφασιστικό χτύπημα στην καρδιά του εαμικού κινήματος στην Αθήνα.

Πειθαρχήσαμε, λοιπόν, στην «Εθνική Κυβέρνηση» και δεν πραγματοποιήσαμε το τελικό χτύπημα στην Αθήνα ενάντια στις οπισθοφυλακές των γερμανών και των υπολειμμάτων των γερμανοπροδοτών. Μας το είχε απαγορεύσει ο «αρχηγός» μας, ο χασάπης «στρατηγός» Σκόμπυ!

Ο Π. Σπηλιωτόπουλος και ο Π. Κατσώτας, όταν ρωτήθηκαν αργότερα αν ο ΕΛΑΣ επεχείρησε να καταλάβει την εξουσία στην απελευθέρωση, όπως μας κατηγορούσαν οι άγγλοι και τα τσιράκια τους, απάντησαν:

Σπηλιωτόπουλος:

«Αν το επιχειρούσε ο ΕΛΑΣ και αν ακόμη έδινε διαταγή αντιστάσεως εις την εισβολήν, η απόκρουσίς τους θα ή το αδύνατος. Εις τους άνδρας των ταγμάτων (γερμανοτσιολιάδες) δεν ηδυνάμην να βασισθώ. Μου ήτο απηγορευμένο και εξάλλου διελύοντο ήδη, διέρρεαν. Οι άνδρες της αστυνομίας ήτο αμφίβολον εάν θα συνεμορφούντο με πορομοίαν διαταγήν...».

Και ο Π. Κατσώτας:

«Δεν είχαμε τίποτα στη διάθεσή μας...»

2. ΑΠΕΛΕΥΘΕΡΩΣΗ ΤΗΣ ΑΘΗΝΑΣ. ΟΙ ΤΕΛΕΥΤΑΙΕΣ ΜΑΧΕΣ

Αρχές Οκτώβρη. Το Α' Σώμα του ΕΛΑΣ παίρνει πλέον διαταγές από το δοσίλογο στρατηγό Σπηλιωτόπουλο, αντιπρόσωπο του Σκόμπυ και του Παπανδρέου.

Ανάμεσα στις άλλες απαγορεύσεις που μας επέβαλαν, πήραμε και την αυστηρή διαταγή να μην καταλάβει το 1^ο σύνταγμα το αεροδρόμιο του Ελληνικού (Χασάνι), για να μην προβούν, λέει, οι γερμανοί σε καταστροφές!

Επίσης μας απαγορεύουν να επιτεθούμε ενάντια στους χωροφύλακες του Μακρυγιάννη και τους χίτες του Γρίβα στο Θησείο.

Ο Σπηλιωτόπουλος ισχυρίζεται πως έχει συμφωνήσει μ' αυτούς να παραδοθούν απ' ευθείας στην «Εθνική Κυβέρνηση» και στους άγγλους «συμμαχούς», οι οποίοι θα αναλάβουν το έργο της τιμωρίας των προδοτών της πατρίδας.

Ευτυχώς για μας, οι διαταγές δεν έλεγαν τίποτα για τα κτίρια, που κατέχουν οι γερμανικές μονάδες στην παραλιακή λεωφόρο Ποσειδώνος και για τις μεγάλες αποθήκες όπλων, ρουχισμού και τροφίμων στο Δέλτα του Φαλήρου και στην οδό Πειραιώς. Το Α' Σώμα μας έχει ανοίξει ένα παραθυράκι για δράση ενάντια στους υποχωρούντες γερμανούς. Μας επιτρέπει να περνάμε σε δράση εναντίά τους, εφόσον κατά την κρίση μας «καθίσταται τούτο αναγκαίον», αρκεί να μη δημιουργήσουμε προβλήματα στους υπουργούς μας στην Εθνική Κυβέρνηση.

Έτσι στις 2.10.44, βάσει σχετικής διαταγής του Α' Σώματος και της ταξιαρχίας, η διοίκηση του 1^{ου} συντάγματος στέλνει στα Ιο και Ιιο τάγματα την πιο κάτω διαταγή που αφορά τη μάχη του Μπραχαμιού: (από το αρχείο του Γιάννη Κυριακίδη):

ΕΛΑΣ

1^ο Σύνταγμα - 1^η Ταξιαρχία

3^{ον} Γραφείον

Αρ. Πρωτ.: 28, 2-10-44

ΔΙΑΤΑΓΗ

Ιο και Ιιο τάγματα

Ι. Άμα λήψη παρούσης ετοιμάσατε δυο (2) διμοιρίας πλήρεις και μαχητές εκάστης ομάδας εφοδιασμένους με ένα αυτόματο και ανάλογον αριθμόν μακρυκάνων και χειροβομβίδων, με επικεφαλής λοχαγόν. Η δύναμις αυτή θα αποσταλεί προς παραλαβήν από καπετάνιο Β' του συντάγματος εις θέσιν Αρτάκη παρά το Ορφανοτροφείον την 13 και 30'.

ΙΙ. Οι ανωτέρω μαχητές θα είναι εφοδιασμένοι με ξηράν τροφήν μιας (1) ημέρας. Το Ιο τάγμα υπό την διοίκηση του οποίου θα υπαχθούν οι ανωτέρω δυο (2) διμοιρίες με επικεφαλής λοχαγόν, θα ενισχύσει αυτάς με άλλας δυο διμοιρίας εκ των δυνάμεων του φρουραρχείου 3^{ου} και 1^{ου} λόχου.

Η Διοίκηση του Ιου τάγματος εις προσωπικήν επαφήν με τον Β' καπετάνιο του συντάγματος Θα ενεργήσουν, ανάλογα με σχετική διαταγή του συντάγματος, επέμβασιν προς πλήρη (εξόντωσιν) εχθρού, ο οποίος πιέζει γειτονικό τάγμα Ιο - του 2^{ου} συντάγματος εις χώρον επί τόπου υποδειχθησόμενον.

Η παρούσα ουδόλως μεταβάλλει τα ήδη τηρούμενα αυστηρά μέτρα ασφαλείας περιοχής του 1^{ου} συντάγματος.

Κοινοποίηση Παραλήπται

Ταξιαρχία Ι και ΙΙ Τάγμα
2^ο Σύνταγμα
Σ. Διοικητής Α' Καπετάνιος
Φίλιππας. Κώστας Μακαρώνας

Από την πιο πάνω διαταγή φαίνεται ότι η διοίκηση του συντάγματος μου είχε αναθέσει με προφορικές οδηγίες την εκπροσώπηση του συντάγματος στο πεδίο της μάχης.
Ομολογώ όμως, πως ύστερα από 40 χρόνια, η μνήμη μου σε με βοηθάει καθόλου να θυμηθώ λεπτομέρειες αυτής της επιχείρησης. Ο Γιάννης Κυριακίδης, στο βιβλίο του «Εθνικοαπελευθερωτικός Αγώνας - Νέα Σμύρνη – Φάληρο, 41-45», περιγράφει με λεπτομέρειες την εκτέλεση της πιο πάνω επιχείρησης που είχε πλήρη επιτυχία.
Έτσι ξεκαθαρίστηκαν όλες οι φωλιές των γερμανών απ' τις Ανατολικές συνοικίες μας.
Και να! Μια νέα διαταγή της ταξιαρχίας προς το 1^ο σύνταγμα.
Υπήρχαν τότε θετικές πληροφορίες ότι από το Πόρτο Ράφτη ως το Κορωπί, είχαν συγκεντρωθεί πολλές ομάδες χιτών και γερμανοτσολιάδων με πολιτικά, που είχαν στήσει μηχανισμό, κάτω απ' την καθοδήγηση και κάλυψη του στρατηγού Σπηλιωτόπουλου, για τη διοχέτευση όπλων στους συνεργάτες των γερμανών. Τα ξεφόρτωναν με καΐκια μυστικά οι άγγλοι στο Πόρτο Ράφτη και τα προωθούσαν οι χίτες προς την Αθήνα.
Στις 6-10-44 το 1ο σύνταγμα στέλνει την πιο κάτω διαταγή στα Ιο και Ιιο τάγματα (απ' το αρχείο Γ. Κυριακίδη):

ΕΛΑΣ

Ι Ταξιαρχία
1^ο Σύνταγμα

αριθ. πρωτ.: 56

I. Γενική Κατάσταση: Κατόπιν διαταγής της ταξιαρχίας το σύνταγμα διατάσσεται να αποστείλει ένα τάγμα ενισχυμένο και με όργανα πυρός και ετέρου τάγματος εις περιοχή Κορωπί, όπως από κοινού μετά του εκεί 2^{ου} λόχου Μεσογείων Ιου τάγματος 34^{ου} συντάγματος, μελετηθεί και ενεργηθεί δραστήρια επίθεσις κατά των χιτών περιφέρειας Πόρτο Ράφτη και εξοντωθεί η βρωμερή αυτή εστία.
II. Ειδική Κατάσταση: Ιο τάγμα με δύναμη (2) λόχων από περιοχή Νέας Σμύρνης (4ου και 5ου λόχων), Βουρλοποτάμου και Φαλήρου (3ου λόγου) ενισχυμένων με όργανα πυρός τεσσάρων (4) αυτομάτων και δέκα (10) μακρυκάννων με δύναμιν μιας διμοιρίας από το Ιιο τάγμα Καλλιθέας να αχθή αμέσως από θέσεις αναμονής του και δια δρομολογίου Μπραχάμι-Ηλιούπολης-φρουραρχείο Βούλας.
Οι ανωτέρω δυο λόχοι, ενισχυμένοι και με έναν λόχον από δυνάμεις Γλυφάδας -Βούλας, θα αχθούν από κει δια δρομολογίου υποδειχθησόμενου από διοίκηση λόχου Βούλας εις ύψωμα «Ραψανάς» όπου θα ενωθούν με 2^{ον} λόχον Μεσογείων Ιου τάγματος, 34^{ου} συντάγματος.
III. Το τάγμα να έχει υπ' όψιν του ότι εις την περιοχή Νέας Σμύρνης - Βουρλοποτάμου θα κρατήσει δυνάμεις, ώστε να εξασφαλίζει με ανάλογο οπλισμό την περιφρούρηση των συνοικιών, τον πρότυπον λόχον και ανά μίαν διμοιρίαν 3^{ου}, 4^{ου}, 5^{ου} λόχων. Συνεπώς, σύνολον αποσταλεισόμενων δυνάμεων εις «Ραψανά» - Κορωπί θα είναι δυο λόχοι εκ τριών διμοιριών έκαστος από περιοχή Νέας Σμύρνης - Βουρλοποτάμου με οπλισμόν 4 αυτομάτων κατά λόχον, ανάλογον αριθμόν φυσιγγίων και ανά 20 μακρύκαννα κατά λόχον, ανάλογον δε αριθμόν χειροβομβίδων, πιστολίων και έναν της Βούλας με 2 βαρέα πολυβόλα και 4 αυτόματα. 25 μακρύκαννα, χειροβομβίδες και πιστόλια.
IV. Το Ιιο τάγμα θα αποστείλει αμέσως εις φρουραρχείον Ταταύλων (1) μίαν διμοιρίαν με τον παραπάνω οπλισμόν. Επικεφαλής των λόχων θα πάνε λοχαγοί και καπετάνιοι των οικείων λόχων, του δε τάγματος επικεφαλής ο Α' καπετάνιος με τον Γ' καπετάνιο ως και ο επιτελής του τάγματος.
V. Του όλου τάγματος θα προηγηθεί περί τα 1.000 μέτρα διμοιρία εμπροσθοφυλακής, η οποία θα προηγείται χαράσσουσα το δρομολόγιο, αφήνουσα δεικτες, όπου υπάρχει φόβος παραπλάνησεως. Η εμπροσθοφυλακή θα συνδέεται με το τάγμα δια 14) ποδηλατιστών, δυο θα προχωρούν προς την εμπροσθοφυλακήν και δυο από την εμπροσθοφυλακήν προς το τάγμα. Της εμπροσθοφυλακής θα προηγείται μια ομάς ανιχνευτών.
VI. Ωρα εκκινήσεως η 17η ακριβώς Από πρότυπο λόχον ειδικά δεν θα αφαιρεθούν δυνάμεις. Οι λόχοι θα πάρουν μαζί τους ξηράν τροφήν μιας ημέρας.

Κοινοποίηση
1^η Ταξιαρχία
Παραλήπται
Ιο και Ιιο Τάγματα

Σ.Δ. 6-10-1944 η Διοίκηση
Φίλιππας
Α' Καπετάνιος
Α.α Γιάννης

Σ' αυτή τη διαταγή υπογράφω με το ψευδώνυμό μου «Γιάννης» αντί του Κ. Μακαρώνα, γιατί ο Κώστας έχει κιόλας αναλάβει τα νέα του καθήκοντα κι έρχεται μόνο για λίγη ώρα κάθε πρωί και ξαναφεύγει.
Έτσι ουσιαστικά ασκώ πλέον τα καθήκοντα του Α' καπετάνιου. Στις 8.10.44 η εμπροσθοφυλακή των πιο πάνω δυνάμεων, που αναφέρει η διαταγή, ενισχυμένη από τον 2^ο λόχο του 34^{ου} συντάγματος των ανταρτών, με επικεφαλής τον καπετάνιο του Ιου τάγματός μας Μήτια, ελευθέρωσαν το Κορωπί και πραγματοποίησαν παρέλαση στην κεντρική λεωφόρο...

Γερμανοί και χίτες εξαφανίστηκαν μόνο με την εμφάνιση των δυνάμεών μας...

Το μεσημέρι οι εχθροί έφεραν ενισχύσεις με αυτοκίνητα και ανακατέλαβαν το χωριό, υποχρεώνοντας τις δυνάμεις μας να αποσυρθούν στα γύρω υψώματα. Έκαψαν 70 σπίτια, σκότωσαν 10 άμαχους κατοίκους και τρομοκρατούσαν το χωριό.
Το πρωί της επομένης στις 5.30 (9.10.44) οι δυνάμεις μας εξαπολύουν σφοδρή αντεπίθεση με επικεφαλής το Μήτια που είχε

σχεδιάσει και την επιχείρηση. Ύστερα από τρίωρη μάχη οι εχθροί υποχώρησαν άτακτα με βαριές απώλειες. Για πρώτη φορά, οι χιτλερικοί εγκατέλειψαν στο πεδίο της μάχης τους 19 νεκρούς τους. Εμείς δεν είχαμε καμιά απώλεια. Έτσι ελευθερώθηκε το Κορωπί απ' τη γερμανοφασιστική πανούκλα και τη «Γκρίχεν Πολιτσία» (τους χίτες) που εξαφανίστηκαν κι από το Λιόπεσι, το Μαρκόπουλο και το Πόρτο-Ράφτη.

Όλα δείχνουν πως οι γερμανοί ετοιμάζονται για εσπευσμένη αποχώρηση. Με κάθε μυστικότητα τα Ιο και ΙΙο τάγματα ετοιμάζουν ειδικές ομάδες που θα αναλάβουν την εξουδετέρωση των μηχανισμών ανατίναξης των μεγάλων γερμανικών αποθηκών.

Τοπικές ομάδες «κομάντος» του ΕΛΑΣ βρίσκονται πολύ κοντά στους εχθρικούς στόχους.

Στις 11 προς 12 Οκτώβρη, πριν ξημερώσει, οι γερμανοί εγκαταλείπουν τα κτίρια και τις αποθήκες κι αρχίζουν οι ανατινάξεις στο Δέλτα Φαλήρου και στην οδό Πειραιώς. Γρήγορα τα τμήματά μας επεμβαίνουν και γλυτώνουν απ' την καταστροφή τις περισσότερες αποθήκες που περιείχαν άφθονο οπλισμό και ρουχισμό. Η πιο πάνω επιχείρηση πήρε την ονομασία «η μάχη της Ζίμπελ». Ο Γιάννης Κυριακίδης την περιγράφει θαυμάσια στο γνωστό βιβλίο του.

Έτσι σε μια νύχτα ο ΕΛΑΣ του Ι^{ου} συντάγματος κατάφερε να διπλασιάσει τον οπλισμό του. Ντύθηκαν «παρδαλά» πολλοί ελασίτες με γερμανικές στολές και ο μπάμπα-Γιάννης της επιμελητείας του Ι^{ου} συντάγματος γέμισε τις αποθήκες μας με τρόφιμα που έφταναν να συντηρήσουν το σύνταγμα για τρεις μήνες.

Πιο κάτω παραθέτω ένα κομμάτι από τις αναμνήσεις (δημοσιεύτηκε στο Ριζοσπάστη), του Μίκη Θεοδωράκη (διμοιρίτη του ΕΛΑΣ), που περιγράφει πολύ ζωντανά τη δράση των τμημάτων του λόχου μας στο Παλαιό Φάληρο εκείνη τη νύχτα, για την απόκτηση του οπλισμού των υποχωρούντων γερμανών:

Έτσι σώθηκαν οι στρατιωτικές αποθήκες του Φαλήρου.

«Οκτώβρης του 44. Φήμες ότι από μέρα σε μέρα οι γερμανοί εγκαταλείπουν την Αθήνα. Η κατάσταση γίνεται όλο και πιο τεταμένη. Κάποια νύχτα γύρω στις 4 τα πρωί ξυπνάμε από τρομερές ανατινάξεις. Ανεβαίνουμε στην ταράτσα του σπιτιού μας στη Νέα Σμύρνη και βλέπουμε να καίγεται το Δέλτα του Φαλήρου.

Εκεί υπήρχαν μεγάλες στρατιωτικές εγκαταστάσεις των γερμανών, στρατώνες και κύρια αποθήκες πολεμικού υλικού. Τρέχω προς την Άνω Νέα Σμύρνη στο σπίτι που βρίσκεται το τάγμα μας, (Ιο τάγμα Ι^{ου} συντάγματος)».

Και πιο κάτω:

«...Στο ύψος του Ιππόδρομου γίνεται μια τρομαχτική έκρηξη πολύ κοντά μας που μας τινάζει στον αέρα. Απέναντι μας το γερμανικό Διοικητήριο φαίνεται έρημο, λεηλατημένο. Αποφασίζουμε να μπούμε στο υπόγειο με την ελπίδα, ότι οι γερμανοί το χουν εγκαταλείψει. Διακρίνουμε μια σκιά που προσπαθεί να κρυφτεί.

Όμως πριν πυροβολήσουμε φωνάζει: «Είμαι Έλληνας!». Βγαίνει μπροστά μας και μας λέει ότι εργαζόταν στους γερμανούς, που μόλις λίγο πριν είχαν εγκαταλείψει το Διοικητήριο και ότι αν θέλαμε να σώσουμε όλες τις αποθήκες, έπρεπε να βιαστούμε να περάσουμε απέναντι για να κόψουμε τα καλώδια, πραγματικά βγήκαμε στην παραλιακή λεωφόρο που ήταν σκεπασμένη με καπνούς, με φλόγες που έβγαιναν από παντού. Περάσαμε την κεντρική πύλη και μπήκαμε στο προαύλιο.

Αριστερά ήταν το φυλάκιο γεμάτο γερμανικό οπλισμό. Ο άγνωστος πήρε ορισμένα εργαλεία και τρέξαμε πλάι στον τοίχο του κεντρικού κτιρίου να βρούμε τα καλώδια. Τα κόψαμε. Μας χαιρέτισε και χάθηκε μέσα στους καπνούς. Όλες οι πόρτες ήταν κλειδωμένες. Αρχίσαμε να τις σπάμε. Τα δωμάτια μύριζαν... Βέρμαχτ.

Παντού υπήρχε άφθονος οπλισμός. Ατομικά όπλα, μυδράλια, σφαίρες, βλήματα, όλμοι, για να οπλίσεις ένα ολόκληρο τάγμα. Ανοίξαμε τη μεγάλη αποθήκη που είχε ρουχισμό κάθε είδους Χαρήκαμε που τελειώσαμε τόσο εύκολα.

Βάλαμε σκοπιές γιατί είχαμε αρχίσει να διακρίνουμε σκιές από κλέφτες. Εγώ με έναν άλλο συναγωνιστή καθόμουν μπροστά στην πύλη και σκεφτόμασταν πώς να σβήσουμε τη φωτιά που έκαψε το φυλάκιο...».

(Από το «Ριζοσπάστη»)

Πρωί ξημέρωμα της 12 Οκτώβρη. Στο σταθμό διοίκησης του Ι^{ου} συντάγματος στην Άνω Νέα Σμύρνη, έρχεται φουσκωμένος από την τρεχάλα ο Γ' καπετάνιος του Ιου τάγματος Παναγιωτίδης Μιχάλης με ένα μεγάλο μπόγο στα χέρια και μου λέει:

«Καπετάνιο σου έφερα ένα δώρο απ' το τάγμα μας».

Ανοίγει το μπόγο και είχε μέσα ένα ζευγάρι μπότες, ένα πουκάμισο και μια σκελέα γερμανού αξιωματικού, καθώς και μια εξάρτηση με ένα υπέροχο 12σφαιρο πιστόλι. Τα φόρεσα αμέσως και μου 'ρχονταν «κουτί».

Την ίδια ώρα αρχίσαμε τη μεταφορά του σταθμού διοίκησης του

συντάγματος, στη λεωφόρο Συγγρού και Γκύζης σήμερα Καντακουζηνού (κοντά στη στροφή της Νέας Σμύρνης). Ήταν ένα διώροφο σπίτι με μεγάλες βεράντες. Τότε είχε τον αριθμό 237. Σήμερα είναι πολυκατοικία και έχει αριθμό 201, κοντά στο Ιωσηφόγλειο Ορφανοτροφείο.

Η μεταφορά του σταθμού διοίκησης ήταν αναγκαία για να βρισκόμαστε πιο κοντά στα ΙΙο και ΙΙΙο τάγματα.

Δεν είχαμε προλάβει να εγκατασταθούμε στα νέα μας γραφεία κι ακούγονται οι καμπάνες και οι τηλεβόες που καλούσαν τον κόσμο να κατέβει στο κέντρο για να γιορτάσει τη Λευτεριά του.

Ο ΕΛΑΣ της Αθήνας δεν τη χάρηκε αυτή τη Μεγάλη Μέρα. Είμαστε όλοι σε αυστηρή επιφυλακή στις μονάδες μας.

Κατά τις 11 το πρωί δεν άντεξα. Αφησα στο σταθμό διοίκησης το Χάντζο Φλώρο (Θέμη), Β' καπετάνιο του συντάγματος, ανέβηκα στη μοτοσικλέτα που είχαμε επιτάξει πριν λίγες μέρες (ήταν μια Β.Σ.Α. με πολλά κυβικά, όπως λένε οι «καμικάζι» σήμερα), έβαλα στο πίσω κάθισμα και το Δελιγιάννη (Κίτσο), Β' καπετάνιο του Ιου τάγματος κι ανεβήκαμε ολοταχώς στην Αθήνα, στη λεωφόρο Πανεπιστημίου.

Κάποιο στιγμή, μπροστά στο Ρεξ το πλήθος που παραληρούσε πνιγμένο στις κόκκινες σημαίες και τα πλακάτ, μας αρπάζει κυριολεκτικά και τους δυο, όπως είμαστε πάνω στη μηχανή και μαζί με τη μοτοσικλέτα, μας σηκώνουν ψηλά σαν να είμαστε «πούπουλα». Τότε ξέσπασαν οι ζητωκραυγές και τα χειροκροτήματα για τον ΕΛΑΣ. Και όταν τους είπαμε να μας κατεβάσουν, γιατί έπρεπε να γυρίσουμε γρήγορα στις μονάδες μας, με μιας έγινε ένας στενός διάδρομος και μέσα σε ζητωκραυγές και χειροκροτήματα γυρίσαμε πίσω.

Αυτή ήταν η μόνη γεύση που πήραμε απ' το μεγάλο λαϊκό πανηγύρι την ημέρα της λευτεριάς. Και να σκεφτεί κανείς, ότι όλα τα ξενοδοχεία της λεωφόρου Πανεπιστημίου και της Ομόνοιας ήταν γεμάτα από τους κάθε λογής γερμανοπροδότες και τους χαφιέδες - βασανιστές της Ειδικής Ασφάλειας, που κοιτάζαν έντρομοι το χαρούμενο και ξένοιαστο λαό που χόρευε και τραγουδούσε.

Δεν είχανε έρθει ακόμη οι «σύμμαχοί» μας του Σκόμπυ, που τους έδωσαν αργότερα τη διαταγή να πυροβολούν εκ του ασφαλούς τους ειρηνικούς άοπλους διαδηλωτές.

Σε τρεις μέρες πειθάρχησαν στην εντολή του και χτυπούσαν στο ψαχνό, έχοντας εξασφαλίσει την ατιμωρησία τους. Κι έτσι μετά τον όρκο τους να εκτελούν πιστά τις διαταγές του φύρερ, έγιναν και οι εκτελεστές των αγγλικών προκλήσεων που μας οδήγησαν στο Μεγάλο Δεκέμβρη...

3. ΣΕ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΟ ΣΧΕΔΙΟ «ΜΑΝΑ» ΤΟΥ ΤΣΩΡΤΣΙΑ ΣΤΗΝ ΑΘΗΝΑ

Μόλις έφτασαν στην Αθήνα ο Σκόμπυ και ο Παπανδρέου, διαπίστωσαν με τα ίδια τους τα μάτια πως ο λαός μας δεν ήταν διατεθειμένος να δεχτεί αδιαμαρτύρητα να του ξαναπεράσουν τις αλυσίδες της αποικιοκρατίας.

Πίστευαν πως θα βρουν ένα ανοργάνωτο, απείθαρχο όχλο, που θα προέβαινε σε έκνομες πράξεις, λεηλασίες κλπ. και θα τους έδιναν το «νόμιμο» δικαίωμα της επέμβασης για την «διατήρηση της τάξης».

Απελευθέρωση: Το αυτοκίνητο της διοίκησης του 1^{ου} συντάγματος μπροστά στο Ιωσηφόγειο
Στην πόλη φρουρός ο Αλέκος Αδαμόπουλος.

Πίστευαν ακόμη πως θα μπορούσαν να τον ξεγελάσουν με τα τρόφιμα, που έφερναν μαζί τους και με τις αισχρές συκοφαντίες

που διέδιναν επίμονα ενάντια στο ΕΑΜ.

Η πειθαρχία του λαού και του στρατού μας στις οργανώσεις και την ηγεσία του λαϊκού αγώνα και η απόλυτη τάξη που επικρατούσε, δυσκόλευε τα εγκληματικά τους σχέδια.

Έπρεπε, λοιπόν, να αρχίσουν προοδευτικά τις ωμές προκλήσεις, για να χάσουμε την ψυχραιμία μας και να προβούμε σε τέτοιες απαντητικές ενέργειες, που θα τους έδιναν αυτό το «δικαίωμα» της επέμβασης.

Μ' άλλα λόγια ήθελαν να «αποδείξουν» στο εξωτερικό και στο εσωτερικό, ότι ο ΕΛΑΣ δεν ήταν σε θέση να διατηρήσει την τάξη και επομένως έπρεπε το συντομότερο να αποπλιστεί και να αναλάβουν την «εμπέδωση της τάξης» τα αγγλικά στρατεύματα που έφταναν στην περιοχή της Αττικής με τα αποβατικά τους σκάφη.

Για πόλεμο των άγγλων, ενάντια στα υποχωρούντα γερμανοφασιστικά στρατεύματα. ούτε κουβέντα. Αυτόν τον πόλεμο τον έκανε η Σοβιετική Ένωση, ο ΕΛΑΣ και οι ξεσηκωμένοι λαοί όλης της Ευρώπης.

Έτσι αρχίζει η καινούργια κατοχή της μαρτυρικής Αθήνας. Είναι σε όλους γνωστές οι χυδαίες προκλήσεις του Σκόμπυ, των πραιτοριανών που κουβάλησαν από την Ιταλία και όλων των γερμανοπροδοτών, τσολιάδων, χωροφυλάκων, μπουραντάδων, χιτών που συνέρρεαν κι από την επαρχία κυνηγημένοι απ' τους μαχητές του βουνού.

Κι αντί να τους αποπλίσουν και να τους συλλάβουν τους συγκέντρωναν στο Γουδί, στον Μακρυγιάννη, στα ξενοδοχεία του κέντρου, στη σχολή Ευελπίδων κλπ. Τους εφοδίαζαν με εγγλέζικα όπλα, πολυβόλα, όλμους και τους χρησιμοποιούσαν σαν εκτελεστικά όργανα των προκλήσεων που άρχισαν απ' την ίδια μέρα της άφιξής τους στην Αθήνα. Δε θα αναφερθώ σ' αυτά τα γεγονότα. Λίγο πολύ είναι γνωστά, θα περιοριστώ στην περιγραφή μερικών απ' τις αισχρές ενέργειες τους στις περιοχές που βρίσκονταν κάτω απ' τον έλεγχο της 1^{ης} ταξιαρχίας μας, για να προστεθούν σε όσα έχουν γραφτεί μέχρι σήμερα για τις 45 κρίσιμες μέρες που κράτησε η απελευθέρωση της Αθήνας.

Η 5η Αχτίδα της ΚΟΑ την ημέρα της απελευθέρωσης κινητοποιεί τους καλλιτέχνες και τους μαραγκούς της περιοχής μας και μέσα σε 24 ώρες

στήνει μια τεράστια Αψίδα, σ' όλο το φάρδος της λεωφόρου Συγγρού, με καλλιτεχνικές παραστάσεις και ένα πελώριο «WELCOME» «Καλώς Ήρθατε», για να υποδεχτούμε τους άγγλους «συμμάχους» μας, την «Εθνική Κυβέρνηση» και τον «Ιερό Λόχο», που θα 'ρχονταν απ' το Φάληρο στην Αθήνα.

Την καμαρώναμε και νιώθαμε περηφάνια για την εκπληκτική ταχύτητα της κατασκευής της και γιατί ήταν πραγματικά ένα έργο τέχνης.

Στις 14 Οχτώβρη, ανεβαίνουν τη Λεωφόρο Συγγρού οι ιερολοχίτες με στρατιωτικά φορτηγά και τζιπ. Ο λαός της Καλλιθέας και της Νέας Σμύρνης τους υποδέχεται και τους χειροκροτεί σαν συναγωνιστές του στον απελευθερωτικό αγώνα.

Και να πώς μας ανταπέδωσαν το χαιρετισμό. Μέσα από ένα εν κινήσει αυτοκίνητό τους, μια ριπή αυτομάτου γαζώνει τη μεγάλη βεράντα του σταθμού διοίκησης του 1^{ου} συντάγματος. Είμαστε όλοι συγκεντρωμένοι εκεί και τους χειροκροτούμε. Και ξαφνικά πέφτουν στο δάπεδο της βεράντας τραυματισμένοι ένας μαχητής της φρουράς του σταθμού διοίκησης, που δέχτηκε τη σφαίρα στη δεξιά ωμοπλάτη και η υπεύθυνη σασιτίου της φρουράς και του προσωπικού της διοίκησης Τριανταφυλλιά Μουρατίδου που δέχτηκε τη σφαίρα στο μέτωπο, πάνω απ' το δεξί μάτι.

Το τραύμα του μαχητή μας ήταν ελαφρύ, ενώ της Μουρατίδου πολύ σοβαρό. Τη μεταφέρουμε στα χέρια απέναντι στην κλινική Σκανδαλάκη. Οι γιατροί μόλις την είδαν είπαν πως δεν μπορούν να κάνουν τίποτα. Αφήστε τη να πεθάνει!

Τη μεταφέρουμε με αυτοκίνητο στο Αρεταίειο. Την παρέλαβε ο χειρουργός Κατράκης, βοηθός του καθηγητή Κόκκαλη. Της έκοψε ένα κομμάτι απ' το κρανίο και αφαίρεσε το βλήμα που βρισκόταν σε επαφή με τον εγκέφαλο. Τελικά επέζησε. Έχασε το ένα μάτι και σήμερα ζει στην Καλλιθέα σχεδόν τυφλή και απ' το άλλο, χωρίς καμιά σύνταξη.

Την άλλη μέρα το πρωί έρχεται στο σταθμό διοίκησης ένας υπολοχαγός του Ιερού Λόχου και μου λέει:

«...Έχω διαταγή από το διοικητή μου να σας ζητήσω να εκκενώσετε το κτίριο, γιατί θα εγκατασταθεί εδώ η διοίκηση του Ιερού Λόχου».

Τον ρωτάω:

«Ποιος είναι ο διοικητής σας;».

Απάντηση:

«Ο συνταγματάρχης Χριστόδουλος Τσιγάντες».

Συγκρότησα όσο μπορούσα τα νεύρα μου, μια κι είχα να κάνω με τον αδερφό του δολοφονημένου απ' τους Γερμανούς αξιωματικό Τσιγάντε και τον ήξερα για δημοκρατικό αξιωματικό απ' το κίνημα του '35 και του απάντησα μαλακά:

«Κύριε, εδώ είναι εγκαταστημένη η διοίκηση του 1^{ου} συντάγματος και διαταγές παίρνουμε μόνο απ' την ταξιαρχία μας και το Α' Σώμα Στρατού. Αν θέλετε να μας παρακαλέσετε να σας εξυπηρετήσουμε, ευχαρίστως υπάρχουν κτίρια διαθέσιμα στη λεωφόρο Συγγρού, λίγο πιο πάνω. Αυτά να πεις στον διοικητή σου».

Δεν πέρασαν τρεις ώρες και έρχεται σύνδεσμος από το Α' Σώμα Στρατού με διαταγή να παραδώσουμε το κτίριο με τα έπιπλα όπως έχει, στον Ιερό Λόχο. Τα μαζέψαμε και εγκατασταθήκαμε σαν φιλοξενούμενοι στο σταθμό διοίκησης του Ιου τάγματος απέναντι από το άλσος της Νέας Σμύρνης.

Βέβαια τον κύριο Χ. Τσιγάντε δεν τον χώραγε ολόκληρη η Αθήνα. Σώνει και καλά ήθελε να μας ταπεινώσει, να μας προκαλέσει. Τέτοιες διαταγές είχε κι αυτός απ' τους ανώτερους του.

Μόλις εγκαταστάθηκαν άρχισαν και τη «δράση» τους, μια περίπολος από 5 ιερολοχίτες συνέλαβε τρεις μαχητές του ΕΛΑΣ.

Μόλις μου το ανέφεραν έβαλα μια γερή κατσάδα στον αξιωματικό μας και ξεκίνησα θυμωμένος για το διοικητήριο του Ιερού Λόχου. Με δέχτηκε στο γραφείο του (το πρώην γραφείο μου) ο συνταγματάρχης Χριστόδουλος Τσιγάντες. Δεν μου είπε να καθίσω. Μου ανταπέδωσε το χαιρετισμό, χωρίς να σηκώσει το κεφάλι απ' τα χαρτιά του.

Του ζήτησα να μου παραδώσει αμέσως τους τρεις μαχητές μας που συνέλαβαν οι άνδρες του. Χωρίς να σηκώσει πάλι το κεφάλι

του, λέει:

«Παιδί μου, αυτοί συνελήφθησαν, γιατί έχουμε πληροφορίες πως συνεργάζονταν με τους γερμανούς!».

Τον διακόπτω:

«Κατ' αρχήν δεν είμαι παιδί σας, αλλά ο διοικητής του ΕΛΑΣ της περιοχής. Αν έχετε τέτοιες «πληροφορίες» να μου τις δώσετε, μαζί με τους μαχητές. Οι μόνοι αρμόδιοι να τους ανακρίνουμε είμαστε εμείς μια και ανήκουν στη δύναμή μας».

Η απάντησή του:

«Εκτελώ διαταγές της κυβερνήσεως».

Του υπενθύμισα πως και εμείς ανήκουμε στην κυβέρνηση, επομένως αυτή η διαταγή έπρεπε να έχει έρθει σ' εμάς και όχι σε σας. Χαίρετε κύριε, του είπα κοφτά και έφυγα.

Γυρίζω στο σταθμό διοίκησης και δίνω διαταγή στο Ιο τάγμα του Γιάννη Κυριακίδη να συλλάβουν αμέσως 4 ιερολοχίτες και να τους φέρουν στο σταθμό διοίκησης μας.

Σε ένα τέταρτο της ώρας φέρνουν έναν ανθυπολοχαγό και τρεις φαντάρους του Ιερού Λόχου. Ανεβάζει ο αρχηγός της φρουράς μας το οπλοπολυβόλο στην ταρατσα και μπαίνει σε ετοιμότητα μια διμοιρία του Ιου τάγματος.

Αφήνω τον ένα φαντάρο ελεύθερο και του λέω:

«Εσύ είσαι αθώος... φεύγα. Οι άλλοι τρεις θα μείνουν για ανακρίσεις, γιατί έχουμε πληροφορίες πως πριν κατέβουν στη Μέση Ανατολή ήταν γερμανοτσολιάδες».

Δεν πέρασε μισή ώρα και βλέπουμε νάρχονται απ' τη λεωφόρο Συγγρού, προς την αλάνα που μας χωρίζει απ' αυτούς δύο τζίπ με καμιά δεκαπενταριά εγγλέζους και ιερολοχίτες με τα αυτόματα προτεταμένα. Όταν έφτασαν στα 50 μέτρα, δίνω εντολή και ρίχνουν μια ριπή με το οπλοπολυβόλο προς το έδαφος δέκα μέτρα μπροστά τους. Σταματούν, πηδάνε κάτω και κρύβονται πίσω από τα τζίπ.

Τους φωνάζω:

«Ένα μέτρο ακόμη και καλή αντάμωση στον Σκορδά το χάνι!».

Τότε ένας ανθυπολοχαγός ανεμίζει ένα άσπρο μαντήλι και μου φωνάζει πως θέλει να μου μιλήσει.

Ήρθε κοντά και μου λέει κοφτά πως έχει διαταγή να παραλάβει αμέσως τους τρεις Ιερολοχίτες.

«Ε, τότε να εκτελέσεις αμέσως τη διαταγή του ανωτέρου σου. Εδώ μέσα τους έχουμε».

Και συνεχίζω ειρωνικά:

«Άκουσε παιδί μου. Αυτά που ξέρατε στη Μέση Ανατολή να τα ξεχάσετε. Πήγαινε και πες στο διοικητή σου, πως όταν έρθουν ελεύθεροι οι τρεις ελασίτες με τα όπλα τους που κρατάει παράνομα, τότε θα του στείλω κι εγώ τους δικούς του. Κι όσες διαταγές και να μου φέρει, αν δεν πάρω τους άνδρες μου πίσω, δεν πειθαρχώ σε κανένα, ούτε και στο Σιάντο τον ίδιο».

Έφυγε και σε λίγο ελευθέρωσαν τους μαχητές μας και τότε άφησα κι εγώ τους δικούς του.

Έκαναν τότε μια «δοκιμή» να δουν αν θα υποταχθούμε στην προσπάθειά τους να εμφανιστούν, σαν τα μόνα εκτελεστικά όργανα της «Εθνικής Κυβέρνησης» για την τήρηση της τάξης. Και διάλεξαν τον Ιερό Λόχο, να παίξει αυτό το ρόλο στις ματοβαμμένες συνοικίες της Καλλιθέας και της Νέας Σμύρνης. Πήραν την απάντηση. Και δεν πέρασαν 20 μέρες, τα μάζεψαν, έφυγαν απ' τη Νέα Σμύρνη για το Ψυχικό κι αργότερα κλείστηκαν κι αυτοί στο Γουδί, μαζί με την ταξιαρχία του Ρίμινι.

Πριν φύγουν όμως έπρεπε να μας «εκδικηθούν», κι άφησαν τη βρωμερή σφραγίδα τους. Στις αρχές Νοέμβρη ένα πρωί μ' ένα τζίπ χωρίς διακριτικά, τρεις ιερολοχίτες έριξαν βενζίνη και σκόνη στις βάσεις της όμορφης Αψίδας μας, έβαλαν φωτιά, μπήκαν στο τζίπ και εξαφανίστηκαν.

Την άλλη μέρα ξαναστήθηκε απ' τους κομμουνιστές μια καινούργια Αψίδα, πιο μεγάλη και πιο καλλιτεχνική. Και μια ομάδα του λόχου Καλλιθέας ανέλαβε με σκοπιές να τη φυλάει νύχτα - μέρα απ' την πλευρά της Καλλιθέας και μια άλλη ομάδα του ΕΛΑΣ Νέας Σμύρνης, απ' την άλλη πλευρά.

Οι Χίτες του Θησείου, αφού ανασυγκροτήθηκαν και ενισχύθηκαν με γερμανοτσολιάδες, κάνουν επιδρομή στα Πετράλωνα και εκτελούν 20 πολίτες. Ανάμεσα τους ήταν κι αρκετοί τσιγγάνοι των Πετράλωνων.

Στις αρχές Νοέμβρη μας προκαλούν πλέον και οι ίδιοι οι Άγγλοι.

Ένα βράδυ έξι άγγλοι στρατιώτες διασκέδαζαν στην ταβέρνα του Χειλά, απέναντι από τον Άγιο Σώστη. Μπήκε μέσα μια περιπόλος του ΕΛΑΣ από τρεις άνδρες για να κάνει έλεγχο μήπως βρίσκονται ελασίτες μέσα χωρίς άδεια. Οι Άγγλοι τους επιτέθηκαν ξαφνικά από πίσω και τους αφόπλισαν.

Στέλνουμε αμέσως μια ομάδα με επικεφαλής τον καπετάνιο του Ιου τάγματος Γιάννη Κυριακίδη και με την απειλή των αυτομάτων υποχρέωσαν τους εγγλέζους να παραδώσουν τον οπλισμό της περιπόλου. Να πώς περιγράφει το επεισόδιο ο Γιάννης Κυριακίδης:

«...Πράγματι πήγα. Βρήκα 3-4 άγγλους, τους έστησα τα αυτόματα και τους ζήτησα πίσω τα όπλα. Δυσανασχέτησαν. Δεν ήταν αυτοί. Οι πραγματικοί ένοχοι είχαν γίνει άφαντοι. Έφτασα μαζί με το διμοιρίτη της περιοχής στον καταυλισμό των άγγλων. Ήταν στη Χαροκόπειο Σχολή. Προσπαθήσαμε να μπούμε, δε μας άφηναν. Τελικά με την απειλή, ότι θα αφοπλίζουμε όποιους πάνε να μπουν ή να βγουν, δέχτηκαν να μπω εγώ σαν ανώτερος. Σε λίγο εμφανίστηκε ο διοικητής, που ύστερα από μια έντονη συζήτηση τελικά υποχώρησε. Διέταξε να επιστραφούν τα όπλα. Όπλα όμως δε βρίσκονταν. Οι «μαχητές» εγγλέζοι τα είχαν εξαφανίσει προφανώς, για να τα δείχνουν στους δικούς τους σαν δήθεν γερμανικά λάφυρα. Ο διοικητής φάνηκε στεναχωρημένος κι εγώ έξαλλος. Μάλλον παίζαμε και οι δυο θέατρο. Τελικά μου πρότεινε να μου δώσει ισάριθμα εγγλέζικα όπλα. Μ' έστειλε στο υπόγειο στην αποθήκη και πήρα 7 πιστόλια (μας είχαν πάρει 3) κι ένα κιβώτιο σφαίρες...».

Τα επεισόδια κάθε μέρα πλήθαιναν και μεγάλωναν. Όταν οι ατελείωτες φάλαγγες του λαού μας ξεκινούσαν από τις συνοικίες, να διεκδικήσουν το δικαίωμα στη ζωή, να υπερασπίσουν τις λαϊκές ελευθερίες, στην κεφαλή της διαδήλωσης βρίσκονταν οι πεθαμένοι απ' την πενή του '41, οι σκοτωμένοι υπερασπιστές της λευτεριάς μας, οι κρεμασμένοι κι εκτελεσμένοι υπερασπιστές των ιερών ιδανικών της Ελλάδας μας.

Η απαίτηση του λαού μας για μια λεύτερη, ανεξάρτητη και λαοκρατούμενη Ελλάδα, ήταν η δικαίωση της θυσίας των νεκρών και

της καθημερινής πάλης των ζωντανών.

Μια τέτοια διαδήλωση ξεκίνησε στις 15 του Οχτώβρη, τρεις μέρες μετά την απελευθέρωση όλων των συνοικιών της Αθήνας. Μια βροχή από σφαίρες και χειροβομβίδες χάρισαν τον αιώνιο ύπνο σε εφτά αγωνιστές της λευτεριάς. Τραυματίστηκαν και πολλές δεκάδες άλλοι.

Είχαν πυροβολήσει το πλήθος οι δολοφόνοι συνεργάτες των γερμανών απ' τα ξενοδοχεία «Ερμής», «Πάνθεον» και «Εθνικόν» της Ομόνοιας. Στις εισόδους των ξενοδοχείων φύλαγαν σκοπιές άγγλοι. Όχι σαν δεσμοφύλακες, αλλά σαν σωματοφύλακες των δολοφόνων.

Οι ζητωκραυγές και οι αλαλαγμοί της χαράς για την απελευθέρωση ανακατεύτηκαν με τα βογγητά των χτυπημένων αγωνιστών μας. Κάτω απ' τις πολύχρωμες πανηγυρικές αφίδες και τις σημαίες περνούν τα πτώματα κι ο ζωηρός χαρούμενος ρυθμός της «Λαοκρατίας» ξαφνικά ανακατεύεται με το επιβλητικό κρεσέντο του πένθιμου εμβατηρίου. Το ζύπνημα του ξαφνιασμένου λαού μας ήταν σκληρό κι οδυνηρό.

Από τότε ο ορίζοντας σκοτεινιάζει κάθε μέρα περισσότερο. Είχε γίνει πεποίθηση πως προδότες, δοσίλογοι και εκπρόσωποι της πλουτοκρατίας στη χώρα μας, έχοντας την ανοιχτή υποστήριξη των άγγλων ιμπεριαλιστών, προσπαθούσαν να αφοπλίσουν το λαό και σύγχρονα εξοπλίζοντας τους τσολιάδες, χωροφύλακες, χίτες και κάθε λογής φασιστικά αποβράσματα, προσπαθούσαν να εγκαθιδρύσουν μια καινούργια 4η Αυγούστου, χειρότερη από κείνη του Μεταξά.

Επειδή, αγαπητέ μου αναγνώστη, μπορεί να σου δημιουργηθεί η απορία:

Μήπως φταίγαμε και εμείς; Μήπως είμασταν εξ' ίσου προκλητικοί προς τους άγγλους «συμμάχους» και τους δίνουμε το δικαίωμα να μας φέρονται μ' αυτόν τον εχθρικό, αντισυμμαχικό τρόπο;

Σε αυτή λοιπόν, τη δικαιολογημένη απορία σου δίνει απάντηση το πιο κάτω ντοκουμέντο που παραθέτω. Είναι μια διαταγή του 1^{ου} συντάγματος για την υποδοχή του υπουργού εξωτερικών της Αγγλίας Ήντεν, που διασώθηκε κι αυτή στο αρχείο του Γιάννη Κυριακίδη:

ΕΛΑΣ

1^η Ταξιαρχία

1^ο Σύνταγμα

ΔΙΑΤΑΓΗ

Προκειμένου αύριο 27-10-44 να λάβη χώραν παλαιαϊκή υποδοχή του υπουργού των εξωτερικών της Αγγλίας κ. Ήντεν, ο οποίος ξεκινώντας εκ του ξενοδοχείου «Μεγάλη Βρετανία» περί ώραν 11 και 30' πρωινή, θέλει επισκεφθεί την Ακρόπολη, διερχόμενος δια λεωφόρου Αμαλίας - Μακρυγιάννη - Διονυσίου Αρεοπαγίτου - είσοδος προς Ακρόπολιν, καθορίζω τα κάτωθι ως προς τη συμμετοχή του ΕΛΑΣ εις την υποδοχήν ταύτην:

1) Παράταξις: Το Ιο τάγμα θα παρατάξει τις δυνάμεις του κατά μήκος των πεζοδρομίων της λεωφόρου Αμαλίας και Μακρυγιάννη από το ύψος των στηλών Ολυμπίου Διός, Λυσικράτους, μέχρι στάση Μακρυγιάννη, με σχηματισμόν της παρατάξεως επί δυο ζυγών αφήνοντας όλον τον οπίσθιον χώρον δια τον κόσμο και ελεύθερον τον δρόμο δια την διέλευσιν της ακολουθίας των επισήμων. Το ΙΙο τάγμα θα παρατάξει τις δυνάμεις του καθ' όμοιον τρόπον ως ανωτέρω από στάση Μακρυγιάννη μέχρι θεάτρου Ηρώδου του Αττικού. Το ΙΙΙο τάγμα θα παρατάξει τις δυνάμεις του από θεάτρου Ηρώδου Αττικού και κατά μήκος της εισόδου προς Ακρόπολιν.

2) Οι διοικήσεις προ εκκινήσεως για τους χοίρους της παρατάξεως να επιθεωρήσουν τους μαχητές, ώστε όλοι να φέρουν το δίκασμό τους και να είναι εμφανίσιμοι. Επικεφαλής των παρατεταγμένων επί δυο ζυγών μαχητών από αμφοτέρες τις πλευρές των πεζοδρομίων θα είναι εις το μεν ένα ο καπετάνιος, εις το έτερον ο στρατιωτικός. Οι μαχητές θα είναι άοπλοι.

3) Συνθήματα τα οποία θα κυριαρχήσουν είναι:

«Ζήτω το ΕΑΜ, η σύμμαχος Αγγλία, η Εθνική Κυβέρνηση».

«Θάνατος στους προδότες. Λαϊκά δικαστήρια».

4) Οι δυνάμεις θα βρίσκονται στις θέσεις παρατάξεως την 9ην πρωινήν.

Κοινοποίησης
1^η Ταξιαρχία
Παραλήπται
I, II, III τάγματα

Ο στρατ. διοικητής
Φίλιππας
Σ.Δ. 6-10-44
Ωρα 22α

Ο Καπετάνιος
Α.α Ορέστης Μακρής

Ως ποτέ όμως θα ανεχόμαστε τους άγγλους αποικιοκράτες να μας συμπεριφέρονται σαν κατακτητές, ενώ εμείς τους υποδεχόμαστε σαν συμμάχους;

Ο αναβρασμός στις τάξεις του ΕΛΑΣ παίρνει σοβαρές διαστάσεις.

Αντί ηθικών αμοιβών για τους σκληρούς αγώνες μας ενάντια στους γερμανοφασίστες, μας ποτίζουν τώρα «όζος και χολή».

Το Α' Σώμα, αναγνωρίζοντας αυτό το πικρό παράπονο του ελασίτη της Αθήνας, στις 29-10-44 μας κοινοποιεί την πιο κάτω ημερήσια διαταγή του στρατηγού Στέφανου Σαράφη:

ΕΛΑΣ

1^η Ταξιαρχία

1^ο Σύνταγμα

αριθ. πρ. 96

Προς

[80]

Το 1^ο και 2^ο σύνταγμα Πεζικού
Ενταύθα
Κατωτέρω κοινοποιού διαταγή του
Στρατηγού Σαράφη προς γνώση και
κοινοποίηση εις τους υφ' υμάς μαχητάς.
Σ.Α. 29-10-44
Η Διοίκηση
Υ/στής
Υπογραφή

ΕΛΑΣ
αριθ. 1201

ΗΜΕΡΗΣΙΑ ΔΙΑΤΑΓΗ 28-10-44
Προς
τον ΕΛΑΣ ΤΩΝ ΑΘΗΝΩΝ

Ο οποίος διεξήγαγε τόσον σκληρούς αγώνας κατά την διάρκεια της κατοχής κατά του κατακτητού και των εθνοπροδοτών οργάνων των, φέρνω τον θερμό χαιρετισμό του ΕΛΑΣ της υπαίθρου. Ο αγών των Αθηνών ήτο πολύ σκληρότερος και αι μάχαι του Α' Σώματος Στρατού με τα ελάχιστα μέσα που διέθετε προκάλεσαν πάντοτε τον θαυμασμό μας και μας ενέπνεαν να εξακολουθήσωμεν τον αγώνα κατά των κατακτητών και του φασισμού με μεγαλύτεραν πίστιν για την τελική νίκη. Η σημερινή παρέλασις επί πλέον διεπίστωσεν, ότι ο ΕΛΑΣ των Αθηνών αποτελεί πραγματικόν Στρατόν με παράστημα, στρατιωτικήν εκπαίδευσιν και πίστιν στον αγώνα κατά του φασισμού. Προς άπαντας τους συναγωνιστάς του Α' Σώματος Στρατού εκφράζω τα θερμά μου συγχαρητήρια για τους αγώνες των και την Παραδειγματικήν πειθαρχίαν των.

Στρατηγός Στέφανος Σαράφης

Ο στρατηγός Στέφανος Σαράφης χαιρετά τους Ελασίτες πολεμιστές της Καισαριανής. Στα δεξιά του ο συνταγματάρχης Πυριόχος - διοικητής Α' Σώματος. Στα αριστερά του ο ταγματάρχης Γιάννης Κίλιμανής (Γύλος) - Διοικητής 2^{ου} συντάγματος.

Στη συνέχεια την επομένη 30-10-44 το Α' Σώμα Στρατού καλεί σε σύσκεψη τα στελέχη του. από τάγμα και πάνω και μας παρουσιάζει τον αρχηγό του ΕΛΑΣ Στέφανο Σαράφη, ο οποίος με ζεστά λόγια εκφράζει και πάλι το θαυμασμό του για τους ωραίους αγώνες των ελασιτών της Αθήνας και ζητάει να επιθεωρήσει ολόκληρο το 1ο σύνταγμα και να καταθέσει στεφάνι στο ηρώο της οδού Μπιζανίου στην Καλλιθέα.

Για τη συγκέντρωση των στελεχών και την παρέλαση ενώπιον του στρατηγού Στέφανου Σαράφη, το 1^ο σύνταγμα εξέδωσε τις δυο παρακάτω σχετικές διαταγές:

ΕΛΑΣ
1^η Ταξιαρχία
1^ο Σύνταγμα

Επείγουσα

ΔΙΑΤΑΓΗ

Αι διοικήσεις του I, II, III ταγμάτων, ήτοι ο στρατιωτικός διοικητής και Α' καπετάνιος να ευρίσκονται αύριο το πρωί Δευτέρα (30-10-44) στις 7 και 30 π.μ. στην είσοδο των γραφείων Α' Σώματος Στρατού, από Σίνα, απ' όπου θα παραληφθούν από διοικήσεις συντάγματος προκειμένου να παρουσιαστούν ενώπιον του σ. στρατηγού Σ. Σαράφη. Οι διοικήσεις να φέρουν

απαραιτήτως τη στολή των.

Σ.Δ. 29-10-44

Ο σπρ. διοικητής
Αναστ. Λάμπρου
αντισυνταγματάρχης

Ο καπετάνιος
Ορέστης Μακρής

ΕΛΑΣ
1^η Ταξιαρχία
1^ο Σύνταγμα
αρ. πρ. 92

ΔΙΑΤΑΓΗ

Προκειμένου αύριο 31 Οκτωβρίου και ώρα 10ην ακριβώς ο συναγωνιστής Αρχιστράτηγος του ΕΛΑΣ στρατηγός Στέφανος Σαράφης να επιθεωρήσει το σύνταγμά μας και καταθέσει στέφανον εις το μνημείον των ηρώων της οδού Μπιζανίου, παραγγέλλομεν τα κάτωθι:

1) ΠΑΡΑΤΑΞΙΣ ΣΥΝΤΑΓΜΑ ΙΟΥΣ. Το σύνταγμα θα παραταχθεί επί της οδού Χαροκόπου από του σημείου διασταυρώσεώς της με τη λεωφόρο Συγγρού, μέχρι της καθέτου οδού Λασκαρίδου, επί της οδού Λασκαρίδου, μέχρι της παρόδου οδού Μπιζανίου, από της οδού Μπιζανίου μέχρι του Ηρώου.

Το Ι Τάγμα θα καταλάβει το τμήμα της οδού Χαροκόπου από λεωφόρο Συγγρού μέχρι οδού Δημοσθένους.

Το ΙΙ Τάγμα θα καταλάβει το τμήμα οδού Χαροκόπου μεταξύ Δημοσθένους και Θησέως.

Το ΙΙΙ Τάγμα θα καταλάβει το τμήμα της οδού Χαροκόπου από της οδού Θησέως μέχρι του μνημείου.

2) ΤΡΟΠΟΣ ΠΑΡΑΤΑΞΕΩΣ. Έκαστον τάγμα θα παραταχθεί επί του άνω καθοριζόμενου τμήματος της οδού ένθεν και εκείθεν της οδού με τους λόχους εν παρατάξει κατά τριάδας πλην του τμήματος της οδού Λασκαρίδου μέχρι του μνημείου, όπου η παράταξις θα γίνη κατ' άνδρα ένθεν και εκείθεν της οδού.

Οι λόχοι θα παραταχθούν επί της οδού ώστε τα πεζοδρόμια να είναι ελεύθερα δια την κυκλοφορίαν του λαού.

Ώρα λήξης της παρατάξεως. Τα τμήματα δέον να έχουν αποπερατώσει την παράταξίν των την 9ην ώρα ακριβώς.

ΤΙΜΗΤΙΚΗ ΦΡΟΥΡΑ. Το Ιο τάγμα θα συγκροτήσει ένα τιμητικό απόσπασμα εκ 15 ανδρών ενόπλων μαχητών, το οποίον θα αποδώσει τιμάς και θα τεθεί επικεφαλής του τάγματος. Ομοίως θα εκλέξει και ετέρους 5 ενόπλους μαχητάς οίτινες θα αποτελέσουν την φρουράν της σημαίας. Το ΙΙΙ τάγμα θα συγκροτήσει ομοίως τιμητικόν απόσπασμα εκ 15 ανδρών ενόπλων μαχητών, όπερ θα παραταχθεί έναντι του μνημείου των ηρώων προς απόδοσιν τιμών κατά την κατάθεσιν του στεφάνου.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ. Το γενικόν πρόσταγμα της παρατάξεως θα έχει ο στρατιωτικός διοικητής του συντάγματος βοηθούμενος υπό του επιτελείου του συντάγματος.

Λεπτομέρειαι της παρατάξεως θα δοθούν προφορικώς εις τας διοικήσεις των ταγμάτων.

Απελευθέρωση: Παρελαίνουν οι λόχοι του προτύπου τάγματος Καισαριανής. Διακρίνεται η καπετάνισσα Ευτυχία Μουρίκη.

Όλα τα πιο πάνω ντοκουμέντα δείχνουν ξεκάθαρα ποιοι ήταν οι μοναδικοί υπεύθυνοι στην εξώθηση της κατάστασης προς τη σύγκρουση.

Οι ίδιες και χειρότερες προκλήσεις πραγματοποιούνται και στην περιοχή του 2ου συντάγματος της ταξιαρχίας μας.

Να πώς περιγράφει τα γεγονότα ο ελασίτης Κ.Δ. στο ημερολόγιό του, ένα χρόνο μετά την απελευθέρωση το 1945:

7 Νοεμβρίου 1944. Είναι η μέρα που για τιμή τη φορά οι άγγλοι στρατιώτες προκάλεσαν τον 6^ο λόχο του IIIου τάγματος. Ήταν 7 το βράδυ κι όλοι οι μαχητές του λόχου βρίσκονταν στη γιορτή που γινότανε στην πλατεία της Νέας Ελβετίας. Ξαφνικά μας ειδοποιούν πως δυο φορτηγά με άγγλους στρατιώτες σταμάτησαν κοντά στην πλατεία. Δεν προφτάσαμε να ζυγώσουμε και τρεις άγγλοι μας πρότειναν τα αυτόματα, όπως μας τα είχανε πολλές φορές προτείνει οι γερμανοσολιάδες. Προσπάθησα να τους δώσω να καταλάβουν πως δεν είναι τιμητικό γι' αυτούς να χτυπάνε τον ΕΛΑΣ που χρόνια πολεμούσε τους καταχτητές. Άδικο όλα. Μας αποπλίζουν και μας σπρώχνουν παραπέρα. Η συνοικία όμως ξεσηκώνεται κι ο λαός πλησιάζει απειλητικά. Οι άγγλοι τα χάνουν, βρίσκουν μια ανόητη δικαιολογία και φεύγουν ντροπισμένοι. Όλα πια δείχνουν πως προσπαθούσαν με κάθε τρόπο να βρουν μια δικαιολογία για να μας χτυπήσουν.

Στις 20 του Νοέμβρη επαναλαμβάνεται η ίδια απόπειρα στην Καισαριανή. Τρία αυτοκίνητα με εγγλέζους σταματούν κοντά στη διοίκηση του προτύπου τάγματος και προσπαθούν να αποπλίσουν τον αντάρτη Λουμπάρ που αντιστέκεται και φωνάζει πως το όπλο το πήρε πολεμώντας τους γερμανούς και δεν το παραδίνει σε κανέναν.

Τρέχει ο διοικητής του προτύπου, ταγματάρχης Ορέστης Βαλαλάκης και προσπαθεί να τους εξηγήσει πως η στάση τους απέναντι στο λαό και στον ΕΛΑΣ είναι εχθρική. Οι άγγλοι είναι αμετάπειστοι. Αφού εξαντλήθηκε κάθε ειρηνικό μέσο συνεννόησης οι ελασίτες αποφασίζουν να μιλήσουν στους εγγλέζους τη γλώσσα που φαίνεται πως καταλαβαίνουν. Στήνουν τα πολυβόλα και τους διατάζουν να ξεκουμιστούν. Οι άγγλοι παύουν ως δια μαγείας να είναι ανένδοτοι, μαζεύουν τα βρεμένα τους και φεύγουν, ενώ ολόκληρος ο λαός της Καισαριανής που είχε συγκεντρωθεί στο μεταξύ, τους σφυρίζει και τους γιουχαΐζει. Τέτοια επεισόδια δεν δείχνουν βέβαια ιδεώδεις συμμαχικές σχέσεις, αλλά αυτό θα έπρεπε να βάλει τους άγγλους στη σκέψη, πώς αυτός ο λαός που τους έπνιξε στις 12 του Οκτώβρη στα λουλούδια και τους σήκωσε στα χέρια, τους πετάει αργότερα με τις κλωτσιές από τις συνοικίες του;

Γυναικείο τμήμα του ΕΛΑΣ Καισαριανής παρελαύνει μπροστά στο στρατηγό Στέφανο Σαράφη.

Η απάντηση στο ερώτημα είναι πως ο λαός μας είναι αγγλόφιλος, όπως είναι φίλος όλων των ελεύθερων λαών. Του ζήτησαν όμως να γίνει αγγλόδουλος κι αυτό ήτανε αντίθετο με την εθνική του τιμή και αξιοπρέπεια.

Και οι προκλήσεις δεν έχουν τέλος.

Από τα μέσα του Νοέμβρη χίτες, παπαγιώργηδες και μπουραντάδες του 1^{ου} τμήματος εγκαθιστούν μπλόκο στο τέρμα Παγκρατίου και στο νοσοκομείο Συγγρού, κάνουν έρευνες, απειλούν και βρίζουν τους δημοκρατικούς πολίτες. Στήνουν δολοφονική ενέδρα στην ηρωίδα ελασίτισσα Ευτυχία Μουρίκη που σαπίζει σήμερα στις φυλακές με γεμάτο το κορμί της απ' τα τραύματα των γερμανοσολιάδων, των γερμανών και των σκόμπηδων.

Από τα λόφο του Αράπη πυροβολούν το κτίριο της διοίκησης του προτύπου τάγματος.

Στις 25 του Νοέμβρη άγγλοι προσπαθούν ν' αποπλίσουν μια διμοιρία του προτύπου τάγματος που πήγαινε στο Κατσιπόδι. Γίνεται σύγκρουση και οι άγγλοι τρέπονται σε άτακτη φυγή κάτω απ' τα γιουχαΐσματα του πλήθους.

Στις 27, 28 και 29 του Νοέμβρη η Ορεινή Ταξιαρχία ακροβολίζεται ανάμεσα στην Καισαριανή και τα Κουπόνια, για να κάνει «γυμνάσια». Στη διάρκεια των «γυμνασίων» μια σφαίρα βρίσκει το μικρό Δουρμούση στην κοιλιά και τον τραυματίζει θανάσιμα. Η δολοφονία του Δουρμούση ήταν από τα πιο αποτρόπαια εγκλήματα που διαπράχθηκαν τις παραμονές του Δεκέμβρη, γιατί ο Δουρμούσης δεν ήτανε ελασίτης. Ήτανε 12 χρονών παιδί και την ώρα που δολοφονήθηκε έπαιζε στην αυλή του με τέσσερις φίλους του. Ο δολοφόνος του όμως ήξερε ότι όποιον και να σκοτώσει στην Καισαριανή «κέρδος» είναι, γιατί, όλοι τους είναι «κουκουέδες». Και δε δίστασε να πυροβολήσει το παιδάκι.

Την 1η του Δεκέμβρη μπροστά στο Αστυνομικό τμήμα του Παγκρατίου, εγγλέζοι προσπαθούν ν' αποπλίσουν έναν ελασίτη. Ο διμοιρίτης του προτύπου Βασίλης Σαραντόπουλος προσπαθεί να τους αποτρέψει και δέχεται από πίσω μια ριπή αυτομάτου που τον σωριάζει νεκρό. Η σύγκρουση γίνεται μέρα με τη μέρα αναπόφευκτη. Απ' τη μια προσπαθούν να αποπλίσουν τον ΕΛΑΣ κι από την άλλη εξοπλίζουν όλα τα φασιστικά καθάρματα.

Ο καθένας πια αναρωτιέται, αφού τώρα που είμαστε οπλισμένοι μας προκαλούν και μας δολοφονούν έτσι ζετσίπωτα, τι θα γίνει όταν τους παραδώσουμε τα όπλα;

Έτσι ο λαός μας που αντίκρισε νικητής τον ήλιο της απελευθέρωσης, σακατεμένος, κουρελιασμένος, πεινασμένος, καταματομένος έβλεπε τους άγγλους μπερλιαστές και τα ελληνόφωνα όργανά τους, να τον χτυπούν χειρότερα και από τους γερμανοφασίστες.

Τα συνθήματα «Θάνατος στους προδότες», «Ψωμί και λευτεριά στο λαό» δεν ήταν απλά λόγια. Αποτελούσαν οργανική ανάγκη κι ήταν το πιο μικρό έπαθλο της νίκης που δικαιούνταν και πάλευε αποφασιστικά για την απόκτησή του. Κι ήρθε το πλήρωμα του χρόνου κι όταν οι άγγλοι ήταν έτοιμοι πλέον για το αποφασιστικό χτύπημα, έβγαλε ο Σκόμπυ το γνωστό «φιρμάνι» σα νέος «γκουλάιτερ» περιφρονώντας ακόμη και την δήθεν «Εθνική» Κυβέρνησή μας, να του παραδώσουμε λεία τα όπλα μας, γιατί αλλιώς θα μας άφινε νηστικούς και μας έταζε κι από μια χρυσή λίρα για κάθε όπλο σαν αμοιβή για τις υπηρεσίες που προσφέραμε στην πατρίδα μας. Πόσα ο λίγο μας ήξερε αυτό το κτήνος της Αγγλίας!

Ο λαός μας απάντησε στις 3 του Δεκέμβρη με την ειρηνική μεγάλη διαδήλωση στο Σύνταγμα και τότε ο Σκόμπυ έδωσε το σινιάλο για την έναρξη της ΣΦΑΓΗΣ του ελεύθερου δημοκρατικού λαού της Αθήνας και του Πειραιά.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ IV

ΠΟΛΕΜΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΤΟΥ 1^{ου} ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΟΣ ΣΤΟ ΜΕΓΑΛΟ ΔΕΚΕΜΒΡΗ

1. 3 ΔΕΚΕΜΒΡΗ 44. Η ΜΕΓΑΛΗ ΣΦΑΓΗ

Όπως είδαμε στα προηγούμενα κεφάλαια, η μοναδική απασχόληση των άγγλων και του Παπανδρέου ήταν πώς να αποπλίσουν τον ΕΛΑΣ, λες και είχαν λύσει όλα τα άλλα προβλήματα του πεινασμένου και βασανισμένου λαού μας.

Κι ενώ ο Παπανδρέου δέχτηκε στην αρχή και υπόγραψε με την ηγεσία του ΕΑΜ πρωτόκολλο να αποπλιστούν ταυτόχρονα όλες οι ελληνικές δυνάμεις (ΕΛΑΣ, ΕΛΕΣ, Ορεινή Ταξιαρχία, Ιερός Λόχος) και να κληθούν στα όπλα ορισμένες ηλικίες που θα σχημάτιζαν τον Εθνικό Στρατό, με αξιωματικούς που δεν είχαν προδώσει την πατρίδα στους γερμανούς φασίστες, ξαφνικά, ύστερα από ωμή επέμβαση του Τσώρτσιλ, υπαναχώρησε από τη συμφωνία.

Κι ο Σκόμπυ σαν «υπερκυβερνήτης» δικτάτορας απαίτησε τον άμεσο και μονόπλευρο αποπλισμό του ΕΛΑΣ, γράφοντας στα παλιά του μπερλιαστικά παπούτσια κυβέρνηση και λαό.

Οι υπουργοί μας παραιτούνται και συνεχίζει η ηγεσία του ΕΑΜ τις προσπάθειες για τη λύση του προβλήματος με μια σειρά από παραχωρήσεις.

Παράλληλα κινητοποιείται ο λαός για παλλαϊκή ειρηνική συγκέντρωση διαμαρτυρίας στο Σύνταγμα στις 3 του Δεκέμβρη το πρωί. Παίρνει το ΕΑΜ και άδεια για τη συγκέντρωση από την κολοβή «κυβέρνηση» του Παπανδρέου.

Τα ξημερώματα της 3 του Δεκέμβρη ο Παπανδρέου ακυρώνει την άδεια, γνωρίζοντας βέβαια πως ήταν πια αδύνατο στην ηγεσία μας να την αναστείλει. Κι αυτό ακριβώς επεδίωκαν, για να πέσουμε στην παγίδα.

Έτσι ο αγανακτισμένος κι εξαγριωμένος λαός μας, βλέποντας την κατοχή και το φασισμό να βρικολακιάζουν, απαντάει σαν ένας άνθρωπος στο προσκλητήριο του ΕΑΜ και πλημμυρίζει το πρωί άλλη μια φορά το κέντρο της Αθήνας.

ΟΛΕΣ ΟΙ ΔΥΝΑΜΕΙΣ ΤΟΥ ΕΛΑΣ ΑΘΗΝΑΣ - ΠΕΙΡΑΙΑ ΜΕΝΟΥΝ ΣΕ ΑΥΣΤΗΡΗ ΕΠΙΦΥΛΑΚΗ ΣΤΟΥΣ ΣΤΡΑΤΩΝΕΣ ΤΟΥΣ ΣΤΙΣ ΣΥΝΟΙΚΙΕΣ.

(Όσα γράφτηκαν για το αντίθετο είναι αισιόχρη, χοντρή συκοφαντία των σκόμπυδων και των προδοτών, για να κρύψουν τα φοβερά εγκλήματά τους).

Μπροστά στον Άγνωστο Στρατιώτη χτυπούν στο ψαχνό οι μπουραντάδες του Έβερτ με πολυβόλα από τα μπαλκόνια και τις ταράτσες, την φάλαγγα του λαού της Καλλιθέας - Νέας Σμύρνης.

Αυτό πια δεν ήταν πρόκληση. Ήταν σφαγή «εν ψυχρώ» απ' τους εγκληματίες δολοφόνους ενάντια στο άοπλο πλήθος ανδρών, γυναικών και παιδιών που ζητούσαν ελευθερία κι όχι άλλη κατοχή.

Είκοσι τέσσερις (24) οι νεκροί και εκατοντάδες οι τραυματίες.

Ατρόμητος ο λαός αφηφά τις σφαίρες και εξακολουθεί να διαδηλώνει.

Στην επόμενη σελίδα μια σπάνια φωτογραφία των στελεχών της 1ης Ταξιαρχίας, τραβηγμένη έξω από το σταθμό διοίκησης της ταξιαρχίας στη Νέα Ελβετία στις παραμονές του Μεγάλου Δεκέμβρη '44.

Όρθιοι από αριστερά:

1) Νικήτας... ανθυπολοχαγός - υψασπιστής 2^{ου} συν/τος.

2) Γιάννης Κιλιμανής(Γύλος): ταγματάρχης πυροβολικού - στρατιωτικός διοικητής 2^{ου} συντάγματος.

3) Θ. Αργυροηλιόπουλος (Λάμπρος): ταγματάρχης ΠΕΕΑ - καπετάνιος 2^{ου} συντάγματος.

4) Σωτήρης Μπούρμπος: αξιωματικός επιτελείου 2^{ου} συν/τος.

5) Χρυσόστομος Λαμπαδαρίδης: μόνιμος υπολοχαγός πεζικού.

6) Ορέστης Μακρής (Γιάννης): ταγματάρχης ΠΕΕΑ - καπετάνιος 1^{ου} συντάγματος.

7)...

8)...

Καθιστοί στις καρέκλες από αριστερά:

1) Γιώργης Σπανός: Β' καπετάνιος της 1^{ης} ταξιαρχίας.

2) ...

3) Γιάννης Λογοθέτης (Κοσμάς): αντισυνταγματάρχης ΠΕΕΑ - καπετάνιος 1^{ης} ταξιαρχίας.

4) Στάθης Δεληβοριάς (Πάτροκλος): αντισυνταγματάρχης πυροβολικού - στρατιωτικός διοικητής 1^{ης} ταξιαρχίας.

5) Τάσος Λάμπρου (Αχιλλέας): αντισυνταγματάρχης ιππικού - στρατιωτικός διοικητής 1^{ου} συντάγματος.

Καθιστοί στο χόμα:

1) Τάσος Ρασιάς: Β' καπετάνιος 2^{ου} συντάγματος.

2) Ελευθερία: σύζυγος του Θ. Αργυροηλιόπουλου: σύνδεσμος 2^{ου} συντάγματος.

3)

4) Βαλυράκης: ταγματάρχης πεζικού.

κάτω από τη βροχή των βλημάτων. Τα λάβαρα, βουτηγμένα στο άλικο αίμα των παιδιών του, σηκώνονται ψηλά και περήφανα! Εμπρός, παιδιά, είμαστε οι πολλοί, είμαστε περισσότεροι από τις σφαίρες τους!

Το σκοινί είχε σπάσει. Βαθύς γκρεμός μας χώριζε πια από τους γερμανοπροδότες, τους πραιτοριανούς του Παπανδρέου και τους σκόμπηδες.

Στη φασιστική χτηνώδικη κραιπάλη του Σκόμπυ και των υποταχτικών του, με τα άπειρα εγκλήματά τους ενάντια στο φιλειρηνικό δημοκρατικό λαό, απαντήσαμε με τα τιμημένα όπλα του ΕΛΑΣ. Απαντήσαμε στη μοναδική γλώσσα, που καταλάβαιναν οι φασίστες-ιμπεριαλιστές.

Τριάντα τρεις μέρες ο λαός και ο στρατός, γεμάτοι φλόγα στα στήθια για λευτεριά κι ανεξαρτησία, πάλεψαν σαν το Διγενή με το Χάροντα.

Ο Δεκέμβρης δημιούργησε μια ολόκληρη στρατιά ηρώων. Δημιούργησε τη στρατιά της Λαϊκής Δημοκρατίας που ως τα σήμερα εξακολουθεί να προχωρεί προς τη ΝΙΚΗ!

Στις 5 το απόγευμα, ύστερα από το πρωινό μακελειό, παίρνω σήμα από την Ι ταξιαρχία να πάω αμέσως στο σταθμό διοίκησης, στη Νέα Ελβετία. Εκεί βρίσκονταν μαζεμένοι πολλοί αξιωματικοί μας της Ι ταξιαρχίας του 2^{ου} συντάγματος κι αρκετοί απ' το Α' Σώμα Στρατού. Είναι ξαναμμένοι όλοι τους και ανήσυχoi. Μας ανακοινώνει ο καπετάνιος της ταξιαρχίας Κοσμάς πως αποφάσισε η Κεντρική Επιτροπή του ΕΛΑΣ να περάσουμε στη δράση και να απαντήσουμε στα εγκλήματα που διαπράττουν ενάντια στο λαό μας.

Μου παρέδωσε σε φάκελο την ΠΡΩΤΗ διαταγή για δράση και μου ανακοίνωσε, ότι τις επιχειρήσεις του 1^{ου} συντάγματος θα τις διευθύνει ο πεπειραμένος ταγματάρχης του πυροβολικού Γιάννης Κιλισημανής (Γύλος), που τον γνώριζα από πριν, στο 2^ο σύνταγμα. Ο συνταγματάρχης Λάμπρου Τάσος (Αχιλλέας) είχε αποσπαστεί στο Α' Σώμα και ήμουν χωρίς στρατιωτικό διοικητή.

Γυρίσαμε με το Γύλο στη Νέα Σμύρνη και στρωθήκαμε αμέσως στη μελέτη της διαταγής που καθόριζε τη δράση του 1^{ου} συντάγματος, δηλαδή:

1) Τον αφοπλισμό όλων των αστυνομικών τμημάτων της περιοχής μας και

2) Το ξεκαθάρισμα του θησείου από τους 500 χίτες του συνταγματάρχη Γρίβα, με τη βοήθεια και του τάγματος Πετραλώνων του

Προβελέγγιου, του 4ου συντάγματος.

Η διαταγή επίσης ανέφερε, ότι οι πιο πάνω στόχοι έπρεπε να καταληφθούν το συντομότερο, ώστε να προετοιμαστεί το έδαφος για την κατάληψη της Αθήνας από τις δυνάμεις των ανταρτών του βουνού που συγκλίνουν προς την πόλη. Γι αυτό το θέμα ο συνταγματάρχης Τάσος Λάμπρου (Αχιλλέας) γράφει στο ημερολόγιό του:

«... Κυριακή 3 Δεκέμβρη. Κατά τις 10 και 30' το πρωί διατάχθη να μεταβώ δι' αυτοκινήτου στα Άνω Λιόσια και Χασιά, να συναντηθώ με τον διοικητή της II μεραρχίας συνταγματάρχη Ρήγο και τον καπετάνιο Ορέστη και να τους ζητήσω να μου καθορίσουν πού ακριβώς βρίσκονται τα τμήματα της μεραρχίας κατά την ώρα αυτή, να μου δώσουν επίσης αριθμόν δυνάμεως, όπλων και πυρομαχικών και αφού πάρω τα στοιχεία αυτά να επιστρέψω ευθύς στο Σώμα και να αναφέρω. Συνάντησα τους διοικητές της μεραρχίας στη Χασιά. όπου και η έδρα της μεραρχίας με το λόγο του στρατηγείου. Πήρα τα ζητηθέντα στοιχεία και επέστρεψα στο Σώμα Στρατού το μεσημέρι. Ανέφερα προφορικώς και έδωσα και σημείωμα στο οποίο ανέγραφα τα εξής:

1ο σύνταγμα εν επισταθμία στα ανάκτορα Τατοΐου.

34ο σύνταγμα εν επισταθμία στα Άνω Λιόσια.

7ο σύνταγμα εν πορεία από Ελευσίνα προς Χασιά.

Δύναμις 2^{ου} συντάγματος περί τους 2200 άνδρες.

Δύναμις 34^{ου} συντάγματος περί τους 1400 άνδρες.

Δύναμις 7^{ου} συντάγματος περί τους 1000 άνδρες.

Λόχος Στρατηγείου 300 άνδρες.

Πυροβολικόν 4 κανόνια με ελάχιστα βλήματα.

Πυρομαχικά γενικά αρκετά.

Πλεόνασμα όπλων περίπου 500 τουφέκια...».

Και πιο κάτω γράφει ακόμη:

«... Βάσει των πληροφοριών που έφερα απ' τη II μεραρχία, το Σώμα συνέταξε διαταγή μετακινήσεως της μεραρχίας κατά τη νύχτα της Κυριακής προς την Δευτέρα (3 προς 4 Δεκέμβρη). Επίσης συνετάγη και εξεδόθη διαταγή αφοπλίσεως αστυνομικών τμημάτων δι αύριο το πρωί...»

Μόλις τελειώσαμε το διάβασμα της διαταγής μείναμε ο Γύλος κι εγώ για λίγο αμίλητοι. Τα συναισθήματά μας ήταν μεπεδμεμένα. Νιώθαμε και χαρά και στενοχώρια, ανάκατα. Χαρά, επειδή επιτέλους μας έλυναν τα χέρια να υπερασπιστούμε το λαό, όπως ξέραμε. Αυτόν το λαό που δυο μήνες τώρα πάλευε απεγνωσμένα για λευτεριά και λαϊκή κυριαρχία και αντιμετώπιζε άοπλος τους απαισίους δειλούς δολοφόνους του.

Και στεναχώρια, γιατί οι αντικειμενικοί σκοποί που καθόριζε η διαταγή για το σύνταγμά μας δεν ήταν απλά πολύ κατώτεροι από τις δυνατότητες μας, μα έδειχναν καθαρά πως η Κεντρική Επιτροπή του ΕΛΑΣ υποτιμούσε τις δυνατότητες που είχε το Α' Σώμα Στρατού στη συγκεκριμένη στιγμή σε συνδυασμό και με την τρομερή δύναμη του εξεγερμένου λαού μας.

Εγώ προσωπικά, επηρεασμένος από όσα είχα διαβάσει για την Οχτωβριανή Επανάσταση και για την έφοδο του Λένιν ενάντια στα χειμερινά ανάκτορα της Πετρούπολης όπου ο εξεγερμένος λαός μαζί με τους οπλισμένους στρατιώτες και ναύτες συνέλαβαν ολόκληρη την κυβέρνηση του Κερένσκι και τη φρουρά της και κυριάρχησαν στην πόλη, περίμενα πως η διαταγή της Κεντρικής Επιτροπής του ΕΛΑΣ θα είχε σαν περιεχόμενό της κάτι τέτοιο.

Περίμενα πως, μαζί με το λαό σ' ένα δυναμικό ένοπλο συλλαλητήριο, με εμπροσθοφυλακή τις δυνάμεις του ΕΛΑΣ της Αθήνας, θα κατεβαίναμε στο κέντρο της Αθήνας να καταλύσουμε τις «Αρχές» και να συλλάβουμε ολόκληρη την «ψευτοκυβέρνηση» των εγκληματιών που είχε την έδρα της στο ξενοδοχείο της Μεγάλης Βρετανίας και το Σκόμπυ με το επιτελείο του δίπλα στο Μετοχικό Ταμείο Στρατού...

Αυτή τη νύχτα οι δυνάμεις των άγγλων ήταν ελάχιστες. Δεν είχαν συγκεντρωθεί απ' την Πελοπόννησο και τα καράβια τους ήταν μακριά.

Σε καμιά περίπτωση δεν περιμέναμε να μας δώσουν τόσο δευτερεύουσες αποστολές. Τελικά συνήλθαμε γρήγορα και είπαμε πως η ηγεσία μας θα έχει το σχέδιό της και μεις θα πρέπει να εκτελέσουμε τη διαταγή με τον καλύτερο δυνατό τρόπο.

Για τον αφοπλισμό των αστυνομικών τμημάτων δεν χρειάστηκε να μιλήσουμε καθόλου, μια και οι ΕΑΜίτες αστυνομικοί ήταν σε θέση μόνοι τους να αφοπλίσουν τους λίγους μπουραντάδες στα τμήματά τους, αρκεί να στέλναμε εκεί μια μικρή ομάδα του ΕΛΑΣ, που θα τους ζητούσε να παραδώσουν τον οπλισμό τους και να πάνε στα σπίτια τους. Μόνη εξαίρεση αποτελούσε το αστυνομικό τμήμα Καλλιθέας, που το διοικούσε ο Παπαδόπουλος (συνεργάτης των γερμανών) και είχε συγκεντρώσει εκεί στη συντριπτική τους πλειοψηφία μπουραντάδες.

Έτσι ο μόνος στόχος που χρειάζοταν μελέτη και σχεδιασμό στην επιχείρηση ήταν η κατάληψη του Θησείου. Ο ταγματάρχης Γύλος εξέθεσε το σχέδιο ενεργείας που ήταν σε γενικές γραμμές το εξής:

«Ένας λόχος του I τάγματος (Νέα Σύμρνη), ένας λόχος του II τάγματος (Καλλιθέα), μαζί με δυο λόχους του III τάγματος (Νέα Σφαγεία), θα επιτεθούν κατά μέτωπο τα ζημερώματα από τα Πετράλωνα ως τις παρυφές του λόφου Φιλοπάππου. Το συντονισμό των πιο πάνω δυνάμεων θα αναλάβει ο Αχιλλέας (Μιχ. Παπαναγιωτάκης) ανθρωπολογαγός πεζικού, ανιψιός του στρατηγού Μάντακα, που μας τον είχε στείλει το Α' Σώμα για να τον χρησιμοποιήσουμε στις επιχειρήσεις. Δίπλα του καπετάνιος θα αναλάβει ο Μιχάλης Παναγιωτίδης (Γ' καπετάνιος τον I τάγματος). Μικρές δυνάμεις του I τάγματος και του II τάγματος, μαζί με τον 1ο λόχο των Νέων Σφαγείων (Σφακιανάκης), θα παραμείνουν σε εφεδρεία αναπτυγμένοι γύρω από τις φυλακές Συγγρού (μεταξύ Καλλιθέας και Νέων Σφαγείων), τις οποίες θα περισφίγγουν, μια και βρίσκονται μέσα, εκτός από τους

ποινικούς κρατούμενους και πολλοί δοσίλογοι οπλισμένοι σαν αστακοί, μαζί με τη φρουρά των φυλακών. Τέλος το τάγμα Πετραλώνων του 4ου συντάγματος (ο Στάθης και ο Γιώργης Προβελέγγιος), θα έρθει σε επαφή μαζί μας, ώστε να επιτεθεί όταν η μετωπική προσπάθειά μας θα βρίσκεται σε πλήρη εξέλιξη, από τη δυτική πλευρά (Γέφυρα Πουλόπουλου) για να τους πλαγιοβάλλουμε, με τελικό στόχο την κατάληψη του αστυνομικού Τμήματος Θησειού, που θα σημαίνει και τον εγκλωβισμό των χιτών. Έτσι, χτυπώντας τους κι από τα μετόπισθεν, θα τους υποχρεώσουμε να παραδοθούν ή να εξοντωθούν». Όταν ήρθε η σειρά μου να μιλήσω, συμφώνησα απόλυτα με το σχέδιο και πρόσθεσα δυο σημεία που είχαν, κατά την αντίληψη μου, βασική σημασία για την επιτυχία της επιχείρησης:

α) Επειδή η δύναμη των χιτών κατά το 1/3 αποτελείται από μόνιμους κατώτερους αξιωματικούς και ευέλπιδες και η διοίκησή τους επίσης κι αυτή αποτελείται από μόνιμους αξιωματικούς, ο δε οπλισμός τους είναι πολυβόλα, οπλοπολυβόλα και όμοιοι ομαδικοί και ατομικοί, θα επιδίωκαν να δώσουν τη μάχη σε ανοιχτό πεδίο. Έχουν διδαχτεί στις σχολές να κάνουν πόλεμο στα βουνά και σηκώνουν τα χέρια ψηλά, όταν η σύγκρουση πραγματοποιείται με ελιγμούς σε κατοικημένο χώρο. Εκεί μας φοβούνται, γιατί υπερέχουμε με την πείρα μας της κατοχής.

Με αυτά τα δεδομένα προτείνω να αναπτύξουμε το λόχο Κουκακίου-Πλάκας (του Κώστα Βαμβακά), επάνω στο λόφο του Φιλοπάππου, σε πολύ αραιή διάταξη, ώστε να αποφύγουμε όσο το δυνατό τις βαρείες απώλειες απ' τους όλμους του εχθρού. Αυτός ο λόχος να εξαπολύσει στις 4 και 30' το πρωί μια ψευτοεπίθεση ενάντια στο Αστεροσκοπείο, που κατέχουν οι χίτες, με πυκνά και συνεχή πυρά. Έτσι μέχρι τις 6 το πρωί, είναι σίγουρο πως ο εχθρός θα μεταφέρει τον βαρύ οπλισμό του με τα πιο κύριες δυνάμεις του προς το Αστεροσκοπείο, για να αντεπιτεθεί στον Φιλοπάππου που τον «βολεύει» σύμφωνα με τα πιο πάνω δεδομένα. Στις 6 το πρωί να εξαπολυθεί αιφνιδιαστικά η κύρια μετωπική μας επίθεση και στη συνέχεια να δώσει το αποφασιστικό χτύπημα από τα πλάγια το τάγμα του Προβελέγγιου, όπως το σχεδίασε ο Γύλος.

β) Να χρησιμοποιήσουμε στη μάχη τη δοκιμασμένη μέθοδο της κατοχής. Η 5η αχτίδα να κινητοποιήσει μεγάλες λαϊκές μάζες στην Καλλιθέα, που θα τις προωθήσει μετά το ξεκίνημα της κύριας επίθεσής μας πίσω απ' τη μετωπική γραμμή και με διαδηλώσεις, φωνές, συνθήματα και τα χωνιά να σπάνε το ηθικό των αμυνόμενων.

Έγιναν δεχτές αμέσως και οι δυο προτάσεις μου και ξεκινήσαμε για την κινητοποίηση και προώθηση των δυνάμεών μας μέσα στη νύχτα στις θέσεις εξόρμησης.

Στις 8 το βράδυ είχαμε ετοιμάσει γραφτές τις ειδικές διαταγές για τις δυνάμεις μας, βάσει του γενικού σχεδίου επιχειρήσεων, και καλέσαμε τους καπετάνιους των ταγμάτων για να τις παραλάβουν.

Προσωπικά ανέλαβα να ετοιμάσω το λόχο Κουκακίου στο λόφο του Φιλοπάππου. Τους έδωσα οδηγίες πώς θα φυλαχτούν από τους όλμους και τα πολυβόλα και πώς θα βρίσκονται σε αραιή διάταξη, δυο μαχητές κάθε 20 μέτρα.

Στη συνέχεια πήγα στο σταθμό διοίκησης του τάγματος Προβελέγγιου στα Πετράλωνα και εξέθεσα το σχέδιό μας. Αυτός συμφώνησε κι οργανώσαμε σύστημα συνδέσμων για το συντονισμό της επιχείρησης, μέσω του Μιχάλη Παναγιωτίδη.

Ο σταθμός διοίκησης του 1^{ου} συντάγματος ορίστηκε υπαίθριος σε μια αλάνα που λεγόταν «Βάραθρο Ηραίας» στα Πετράλωνα. Απ' τις 3 μετά τα μεσάνυχτα είχαμε εγκατασταθεί εκεί. Στήσαμε πίσω από ένα τοίχο ένα τραπέζι και μερικές καρέκλες.

Όλα έγιναν μέσα στη νύχτα μυστικά, με τάξη και ακρίβεια. Ο εχθρός δεν αντιλήφθηκε τίποτα και αιφνιδιάστηκε.

2. 4 ΔΕΚΕΜΒΡΗ. Η ΜΑΧΗ ΤΟΥ ΘΗΣΕΙΟΥ. ΑΦΟΠΛΙΣΜΟΣ ΑΣΤΥΝΟΜΙΚΩΝ ΤΜΗΜΑΤΩΝ.

Είναι 3 και 30' το πρωί. Έρχεται η πρώτη αναφορά από το λόχο του Κουκακίου. Έχουν πάρει τις θέσεις τους στο λόφο του Φιλοπάππου. Σε λίγο έρχεται και ο σύνδεσμος από τον Αχιλλέα και τον Μ. Παναγιωτίδη. Είναι όλοι έτοιμοι για την εξόρμηση. Απαγορεύεται αυστηρά το κάπνισμα και οι ομιλίες. Το τάγμα του Προβελέγγιου βρίσκεται κι αυτό κινητοποιημένο στα Πετράλωνα, πολύ πίσω απ' τη γέφυρα του Πουλόπουλου.

Στις 4 και 30' το πρωί ακριβώς αρχίζει ο λόχος του Κουκακίου πυκνά πυρά απ' το λόφο του Φιλοπάππου.

Περνάει ένα τέταρτο χωρίς να απαντάει ο εχθρός. Τους πιάσαμε στον ύπνο. Οι μαχητές μας παίρνουν θάρρος από την έλλειψη αντίδρασης κι αρχίζουν να ροβολούν στην πλαγιά του λόφου προς το Αστεροσκοπείο.

Αλλά αυτό ήταν υπέρβαση της διαταγής που είχαν. Ήταν πολύ επικίνδυνη ενέργεια. Στέλνουμε φτεροπόδαρο σύνδεσμο να τους ειδοποιήσει να σταματήσουν την προώθηση, να μείνουν καλά καλυμμένοι σε αραιή διάταξη και να συνεχίσουν τα πυκνά πυρά τους προς το Αστεροσκοπείο.

Και να, σε λίγο αρχίζουν οι χίτες το δικό τους «μπαράζ» προς το λόφο του Φιλοπάππου. Κάθε λεπτό που περνάει αυξάνουν προοδευτικά τα πυρά τους. Τα πολυβόλα θερίζουν το λόφο που στις 5 και 30' το πρωί κυριολεκτικά φλέγεται κι οι όμοιοι τους ανασκαλεύουν ολόκληρη την περιοχή.

Ο Γύλος λέει ικανοποιημένος:

«Ο Γρίβας τσιμπάει το δόλωμα που του ρίξαμε, σε λίγο θα το καταπιεί».

Εγώ είμαι αμίλητος. Έχω τύψεις, γιατί ξέρω πως θα χάσουμε στον Φιλοπάππου το μισό λόχο μας από τους άφθονους όλμους του εχθρού. Τα βλήματα πέφτουν βροχή στην κορυφή και τη δυτική πλαγιά. Και ξαφνικά δυναμώνει το τοφεκίδι των χιτών από το Αστεροσκοπείο. Τα πολυβόλα τους χαλάνε τον κόσμο, οι ριπές των αυτομάτων τους πυκνώνουν και διακρίνουμε πλέον καθαρά πως ο Γρίβας έχει περάσει στην αντεπίθεση για να καταλάβει το λόφο του Φιλοπάππου.

Οι μαχητές μας τώρα αμύνονται παλικάρισμα. Αποκρούουν με επιτυχία τους χίτες που εξακολουθούν να προωθούνται με πολλή προσοχή αλλά και με άφθονα πυρά.

6 ακριβώς το πρωί. Οι σάλπιγγες των λόχων μας ρίχνουν το σύνθημα «προχωρείτε - προχωρείτε». Οι πολεμικές κραυγές των μαχητών μας «αέρα- αέρα» σπάνε τη νεκρική ησυχία των Πετραλώνων. Αρχισε η κύρια κατά μέτωπο επίθεσή μας.

Οι αναφορές έρχονται απανωτές. Το ένα τετράγωνο μετά το άλλο πέφτουν στα χέρια μας. Τα ελαστικά δεν κρατιούνται με τίποτα. Ζητούν να πάρουν εκδίκηση για τα αδικηχάμενα αδέρφια τους που πέσαν απ' τις άνανδρες επιθέσεις της «Γκρίχεν - Πολιτσία» και στην κατοχή και στην απελευθέρωση.

Στις 7 το πρωί μας φέρνουν τους πρώτους αιχμάλωτους που οδηγούνται στο προσωρινό στρατόπεδο του ΕΛΑΣ στην ΕΛΒΙΕΛΑ της Καλλιθέας.

Φέρνουν και τους πρώτους τραυματίες μας. Ανάμεσά τους είναι και τραυματίες του εχθρού.

Η 5η Αχτίδα της ΚΟΑ έχει κιόλας συγκεντρώσει χιλιάδες λαού που άφοβα διαδηλώνουν πίσω από τις γραμμές των ελαστών με εκατοντάδες χωνιά. Η βουή του πλήθους και τα συνθήματα προκαλούν τον πανικό στον εχθρό.

Ο ίδιος ο λαός δίνει τις πρώτες βοήθειες στους τραυματίες μας, μα ακόμη και σ' αυτούς του εχθρού. Τους μεταφέρουν στη Χαροκόπειο Σχολή, που από τα ξημερώματα έχει αρχίσει να μετατρέπεται σε νοσοκομείο. Άνδρες, γυναίκες, παιδιά κουβαλάνε στους ώμους από τα σπίτια τους κρεβάτια, στρώματα, σεντόνια, μαξιλάρια, κουβέρτες, θαρρείς κι ολόκληρη η Καλλιθέα μετακομίζει!

Στις 2 το πρωί είχε στηθεί πλήρες χειρουργείο με 10 γιατρούς και εκατοντάδες νοσοκόμους με άσπρες ποδιές. Οι νοικοκυρές στήνουν τα μαγειρεία του νοσοκομείου. Είναι έτοιμο και πλήρες φαρμακείο. Έτσι έφτιαχνε, ο λαός μας τα νοσοκομεία του με την καθοδήγηση του ΕΑΜ. Μέσα σε λίγες ώρες!

Η προώθησή μας πραγματοποιείται με γρήγορο ρυθμό. Ο αντίπαλος διαθέτει μόνο αυτόματα, τουφέκια και μερικά σπλοπολυβόλα. Οι ομαδικοί και ατομικοί όλμοι τους βρίσκονται στο Αστεροσκοπείο και στις υπόγειες του Φιλοπάππου, που χτυπούσαν το λόγο Κουκακίου.

Είναι 9 το πρωί. Τα πυρά των χιτών δυναμώνουν. Τώρα μας ρίχνουν και με όλμους που τους μετέφεραν όσο πιο γρήγορα μπορούσαν. Και να. Ξεκινάει το τάγμα του Προβελέγγιου απ' τη γέφυρα του Πουλόπουλου. Αυτό ήταν! Ο Γρίβας πελάγωσε. Η άμυνα των χιτών μέσα σε μισή ώρα έχει σπάσει, Πετούν τα αυτόματά τους στους δρόμους και κρύβονται μέσα στα σπίτια παριστάνοντας τους άρρωστους, κουκουλωμένοι κάτω από τις κουβέρτες.

Εκεί τους ζετρυπώνουν οι ελασίτες μας.

Έχουν μείνει 100 από δαύτους κλεισμένοι μέσα στο αστυνομικό Τμήμα του Θησείου, μαζί τους κι ο αρχηγός τους Γρίβας κι άλλοι 80 περίπου στο σχολείο.

Οι ακράτητοι λεβέντες μας ετοιμάζονται να τους εξαφανίσουν από προσώπου γης. Το τάγμα Προβελέγγιου έχει κυκλώσει το αστυνομικό Τμήμα και οι λόχοι του Ι, ΙΙ, και ΙΙΙ τάγματος τους άλλους 80 στο σχολείο.

Μόλις παραδώσαμε στους συνδέσμους τη διαταγή της τελικής εξόρμησης για την κατάληψη των δυο τελευταίων οχυρών των χιτών και πριν τα τμήματά μας ξεκινήσουν για την πραγματοποίησή της, συνέβησαν δυο παράδοξα γεγονότα.

Φτάνει «αλαφιασμένος» ο σύνδεσμος του Α' Σώματος Στρατού Στέλιος Ζαμάνος και μας παραδίνει τη ΔΕΥΤΕΡΗ διαταγή της ΚΕ του ΕΛΑΣ

«για την άμεση διακοπή κάθε πολεμικής ενέργειας απ' τις δυνάμεις μας». Είχε εκδοθεί από το βράδυ της προηγούμενης μέρας. Κοιταζόμαστε με το Γύλο έκπληκτοι στα μάτια. Δεν μπορούμε να εξηγήσουμε το γεγονός. Όμως συνεννοηθήκαμε απόλυτα. Και λέμε στο Στέλιο να περιμένει λίγο, να πάρουμε και τις τελευταίες αναφορές των τμημάτων μας για να απαντήσουμε στο Σώμα. τόσο για τη λήψη της διαταγής για διακοπή των επιχειρήσεων, όσο και για τα γεγονότα στο Θησείο μέχρι και την τελευταία στιγμή.

Η κρυφή μας σκέψη ήταν πως μέσα σε μισή ώρα το πολύ, θα πρέπει οι μαχητές μας να έχουν ξεκαθαρίσει και τις δυο τελευταίες εστίες των χιτών. Ίσως να τους στέλναμε πεσκέσι και τον ίδιο το συνταγματάρχη Γρίβα.

Σε 20 λεπτά πραγματικά μας έρχεται η άλλη κεραμίδα, με τη μορφή αναφοράς των τμημάτων μας.

Ήρθαν λέει εγγλέζικα καμιάνα με πολλούς στρατιώτες και πήραν τους κυκλωμένους χίτες προς το κέντρο της Αθήνας. Δεν τους χτύπησαν τα τμήματά μας, γιατί δεν είχαν τέτοια διαταγή.

Κυριαρχούμε πλέον σ' ολόκληρο το Θησείο! Γράφουμε και την αναφορά μας προς το Α' Σώμα Στρατού:

Ώρα ΙΙ και 30'. Θησείο κατελήφθη. Απώλειες εχθρού 300 νεκροί, τραυματίες και αιχμάλωτοι. Γρίβας με 180 χίτες διέφυγαν προς Κέντρο με τη βοήθεια αγγλικών δυνάμεων. Λάφυρα άφθονα. Απώλειες ημετέρες 20 νεκροί και 70 τραυματίες. Διαταγή διακοπής επιχειρήσεων ελήφθη».

4.12.44

Η διοίκηση

Γύλος - Γιάννης

Τέλος αφήσαμε το τάγμα του Προβελέγγιου να κάνει το τελικό ξεκαθάρισμα του Θησείου από τυχόν ξεμοναχιασμένους χίτες που μπορεί να υπήρχαν ακόμη κρυμμένοι εκεί και μεταφέραμε αυτές τις δυνάμεις μας κάτω απ' την ίδια διοίκηση του Αχιλλέα και του Παναγιωτίδη, γύρω από τις φυλακές Συγγρού με την εντολή να συνεχίσουν την περίσφιξή τους.

Μια διμοιρία της Καλλιθέας έχει κάνει κλοιό στο αστυνομικό τμήμα της Καλλιθέας και ελαφρές δυνάμεις μας στην Πλάκα έχουν κυκλώσει το Β' αστυνομικό τμήμα.

Ο λόχος του Κουκακίου παραμένει με την κύρια δύναμή του στο λόφο του Φιλοπάππου. Και περιμένουμε νέες διαταγές για συνέχιση των επιχειρήσεων που διακόπηκαν μέσα στη μέρα, αλλά δεν έρχονται. Αντίθετα το 2^ο Γραφείο μας στις αναφορές του μας πληροφορεί:

«Στου Μακρυγιάννη έρχονται συνεχώς ενισχύσεις από ταγματσαφάιτες της επαρχίας, του Παπαδόγκωνα και του Γερακίνη. Επίσης πολλοί της Ειδικής Ασφάλειας του Λάμπου και του Πλυτζανόπουλου κι άλλα κατακάθια που τους ντύνουν όλους με στολή χωροφύλακα. Οχυρώνονται εσπευσμένα. Κατέλαβαν όλα τα γύρω τετράγωνα των στρατώνων και στήνουν πολυβόλα στα παράθυρα. Υπολογίζονται ότι μέσα στους στρατώνες είναι συγκεντρωμένοι 600 και στα γύρω τετράγωνα οχυρώθηκαν περίπου 200 χωροφύλακες με επικεφαλής αξιωματικούς. Επίσης στο παλιό Α' Σώμα Στρατού στην Πλάκα έχουν οχυρωθεί άλλοι 200 χωροφύλακες. Επικεφαλής των δυνάμεων ολόκληρου του συγκροτήματος είναι ο συνταγματάρχης Κωνσταντίνος Κωστόπουλος και ο Σαμουήλ».

Όλα λοιπόν, δείχνουν πως αιφνιδιάσαμε μεν τον εχθρό στο Θησείο, αλλά χάσαμε οριστικά το στοιχείο του αιφνιδιασμού στους

στρατώνες του Μακρυγιάννη. Ο εχθρός παίρνει γρήγορα τα μέτρα του.

Εδώ πρέπει να σημειώσουμε ότι ο Σκόμπυ το βράδυ της 4.12.44, μετά τη γρήγορη νίκη μας στο Θησείο, περίμενε πως τα ξημερώματα της 5^{ης} Δεκεμβρίου θα χτυπούσαμε τους στρατώνες Μακρυγιάννη. Και δεν ήταν ακόμη σίγουρος ότι θα άντεχε το συγκρότημα, μέχρι να συγκεντρώσει τις αγγλικές δυνάμεις επέμβασης. Δεν είχε πάρει ακόμη και τη διαταγή του Τσώρτσιλ για ανοιχτή επέμβαση. Γι αυτό έδωσε εντολή στην Ορεινή Ταξιαρχία να κατέβει αμέσως στο Σύνταγμα να τους προστατέψει απ' την απειλούμενη αιχμαλωσία τους.

Όταν διαπίστωσε ότι μετά το Θησείο δεν χτυπήσαμε στον Μακρυγιάννη, ζανάστειλε την Ορεινή Ταξιαρχία στο Γουδί και σύγχρονα ενίσχυσε με 4 τανκς το συγκρότημα Μακρυγιάννη. Απ' όλα αυτά φαίνεται καθαρά πως αν είχαμε χτυπήσει αιφνιδιαστικά τους στρατώνες, αντί για το Θησείο, στις 4.12.44, μέσα σε τρεις ώρες θα βρισκόμασταν στο Σύνταγμα. Μα ακόμη και την επόμενη μέρα υπήρχαν όλες οι δυνατότητες να καταβάλουμε την αντίσταση των χωροφυλάκων και γερμανοτσολιάδων. Δεν προτίθεται, φυσικά, να δώσω εγώ ερμηνεία στο ερώτημα, γιατί άραγε δε μας δόθηκε η διαταγή να επιτεθούμε αιφνιδιαστικά στους στρατώνες που αποτελούσαν το κύριο εμπόδιο για την προώθηση λαού και στρατού στο Σύνταγμα, πριν το μετατρέψουν σε οχυρό συγκρότημα που το ενίσχυε στη συνέχεια ο Σκόμπυ με τανκς, αεροπορία, πυροβολικό και στρατό.

Αλλά ας ξαναγυρίσουμε στα γεγονότα. Η σφαγή του λαού της 3^{ης} Δεκεμβρίου επαναλαμβάνεται και στις 4 στην επιστροφή του λαού από την κηδεία των θυμάτων της προηγούμενης. Παραιτείται ο Παπανδρέου κι ο Σιάντος ελπίζει ακόμη στην ομαλή εξέλιξη των πολιτικών πραγμάτων. Εξοικονομεί να πιστεύει πως μπορεί να αποφύγουμε την αιματοχυσία. Πιστεύει ακόμη πως οι άγγλοι, αν δεν προκληθούν δεν θα επέμβουν. Προσπαθεί να κερδίσει χρόνο ως ότου φτάσουν οι κύριες δυνάμεις των ανταρτών για να αντιμετωπίσουν τις αυξανόμενες αγγλικές δυνάμεις.

Είναι μεσημέρι. Έχει τελειώσει η μάχη στο Θησείο. Μεταφέρεται ο σταθμός διοίκησης του συντάγματος πάλι στη Νέα Σμύρνη. Ο Γύλος φεύγει για την ταξιαρχία. Εγώ επισκέφτηκα τους τραυματίες μας στο νοσοκομείο (Χαροκόπειος Σχολή).

Μετά ανέβηκα στο λόφο του Φιλοπάππου και μίλησα με τους αξιωματικούς του λόχου Κουκακίου. Είχαν ευτυχώς μόνο 6 νεκρούς και 18 τραυματίες.

Τους έδωσα συγχαρητήρια, γιατί πραγματικά εκπλήρωσαν στο ακέραιο την αποστολή τους.

Παρατηρούσα επίμονα με τα κιάλια μου την περιοχή των στρατώνων του Μακρυγιάννη και λέω στο λοχαγό:

«...το βράδυ θα σου στείλω ένα λόγο από τα Νέα Σφαγεία να σας αντικαταστήσει. Να πεις στο λοχαγό τους να αναπτυχθούν όπως εσείς, σε αραιή διάταξη, αλλά με μέτωπο προς τους στρατώνες του Μακρυγιάννη και την Ακρόπολη. Εσύ με το λόγο σου θα πάρεις τις παλιές θέσεις σου στη γραμμή της εκκλησίας του Αη Γιάννη (Γαργαρέττα) με αποστολή να μην επιτρέψεις στους χωροφύλακες να αναπτυχθούν περισσότερο από κει που βρίσκονται τώρα.

Από κει ψηλά παρατηρούσα το κτίριο των στρατώνων. Βρισκόταν σχεδόν σε επαφή με το βορεινό του μαντρότοιχο (προς την Ακρόπολη). Ενώ αντίθετα από τη νότια πλευρά μεσολαβούσε ένα γυμνό γήπεδο περίπου 100 μέτρων. Επίσης διέκρινα, ότι ο μαντρότοιχος απ' τη βορεινή πλευρά είχε ύψος μόνο 2 μέτρα, ενώ απ' τη νότια ήταν πάνω από 5 μέτρα. Κι έβγαλα μόνος μου το συμπέρασμα πως αν αποφασιστεί να επιτεθούμε στους στρατώνες, θα πρέπει η κύρια έφοδος να γίνει απ' την οδό Διονυσίου Αρεοπαγίτου (βορεινή πλευρά) και την οδό Μητσαίων (δυτική πλευρά), όπου είχαν και τα μαγειρεία τους, γιατί με ένα σάλτο οι μαχητές μας θα χώνονταν μέσα στο κυρίως κτίριο των στρατώνων. Ενώ αντίθετα απ' τη νότια πλευρά θα έπρεπε να διανύσουν ακάλυπτοι 100 μέτρα για να φτάσουν στο στόχο τους, στο κτίριο.

Γύρισα και κοίταξα προς την Ακρόπολη. Καμιά κίνηση. Με διαταγή του Α' Σώματος είχε αποχωρήσει η ομάδα παρατηρητών του ΕΛΑΣ που είχαμε επάνω τις προηγούμενες μέρες. Αυτόματα μου 'ρθε η σκέψη. Γιατί καθόμαστε και δεν τοποθετούμε μια μικρή δύναμη επάνω, ώστε να μην επιτρέψουμε στους εχθρούς ν' ανέβουν και να μας χτυπούν από κει, αν αποφασιστεί απ' την ΚΕ του ΕΛΑΣ η έφοδος μας. Μα ακόμη σκέφτηκα πως η Ακρόπολη θα είναι ένα σπουδαίο στήριγμα για τις επιχειρήσεις μας γύρω απ' το Σύνταγμα. Μ' αυτές τις σκέψεις κατέβηκα απ' το λόφο και πήγα στο σταθμό διοίκησης του συντάγματος στη Νέα Σμύρνη. Το βράδυ παρουσιάστηκα στο σταθμό διοίκησης του Α' Σώματος να αντιληφθώ από κοντά τι γίνεται με τη διαταγή της διακοπής των επιχειρήσεων. Πλησίασα το Νέστορα και μου είπε εμπιστευτικά, ότι παρά το δυσάρεστο γεγονός του αφοπλισμού του συντάγματος Νικηφόρου, οι δυνάμεις της Πης Μεραχίας (Μούντριχα) απόψε θα μουν στην Αθήνα και θα σας στείλουμε διαταγή. Του ζήτησα την άδεια να ξεκαθαρίσουμε και την τελευταία εστία που έχουμε στην περιοχή μας τις φυλακές Συγγρού, που έχουν μέσα, εκτός απ' τη φρουρά, και 100 περίπου δοσίλογους οπλισμένους ως τα δόντια.

Μου απαντάει:

«Γιάννη, προφορικά σου δίνω την άδεια. Μόνο να τελειώσετε γρήγορα και με ευθύνη δική σου».

Στη συνέχεια του ανέφερα τις πληροφορίες που είχαμε για του Μακρυγιάννη και τη σκέψη μου για την κατάληψη της Ακρόπολης, έστω και με μια διμοιρία, για να καλύψουμε τα πλευρά μας στην περίπτωση εφόδου ενάντια στον Μακρυγιάννη. Πήγαμε μαζί και στον συνταγματάρχη Πυριόχο και επανέλαβα τις πιο πάνω πληροφορίες και τη σκέψη μου για την Ακρόπολη.

Συμφώνησαν αμέσως και οι δυο μαζί μου. Αντιλήφτηκαν αμέσως τη σοβαρή σημασία που είχε ο βράχος για τη συγκεκριμένη περίπτωση. Τελικά αποφάσισαν, επειδή ήταν λεπτό ζήτημα, να ζητήσουν την άδεια από την ΚΕ του ΕΛΑΣ και να μου δώσουν τη σχετική διαταγή την επομένη 5.12.44 το πρωί.

Έφυγα. Αργά το βράδυ ήρθε στο σταθμό διοίκησης του συντάγματος ο Γύλος κι έστειλε ένα σημείωμα - διαταγή προς το τάγμα (Λευτέρη), δηλαδή στον ανθυπολοχαγό Αχιλλέα και το Μιχάλη Παναγιωτίδη που βρίσκονταν επικεφαλής των δυνάμεών μας, που είχαν ζώσει τις φυλακές. Αυτό το σημείωμα - διαταγή έχει διασωθεί μέχρι σήμερα στο αρχείο του Γιάννη Κυριακίδη.

Ήταν το παρακάτω:

4.12.44. Τιμητικό απόσπασμα στην κηδεία των θυμάτων της Σφαγής στο Σύνταγμα από τους Σκόμπυ-Εβερτ. Στα πρόσωπα των μαχητών είναι αποτυπωμένη η αποφασιστικότητα και το μίσος ενάντια στις ορδές του εγγλέζικου ιμπεριαλισμού και των «ελλήνων» προδοτών.

ΕΛΑΣ
I Ταξιαρχία
I Σύνταγμα

ΔΙΑΤΑΓΗ
Τάγμα Λευτέρη

Κατόπιν εντολής Ταξιαρχίας, Σώματος Στρατού, εντελλέσθε να κρατήσετε θέσεις σας γύρω, τριγύρω από τις φυλακές μέχρι θανάτου. Απόψε κατεβαίνει ο ΟΡΕΣΤΗΣ. Δε θα αποσυρθείτε χωρίς διαταγή μας.

Η Διοίκηση
Γύλος

Στη συνέχεια έστειλα κι εγώ ένα σύνδεσμο στον Π. Σαμπλίδη, καπετάνιο του ΙΙου τάγματος, με διαταγή να μετακινηθεί αμέσως ένας λόχος στο Φιλοπάππου για ν' αντικαταστήσει το λόχο Κουκακίου. Τελικά, εκτός από τον αφοπλισμό του συντάγματος Νικηφόρου απ' τους άγγλους και οι υπόλοιπες δυνάμεις της Ιης μεραρχίας (Α. Μούντριχας) έφτασαν πολύ αργά και τμηματικά. Και εμείς περιμέναμε. (!)

Περιμέναμε να πάρει τη διαταγή ο Σκόμπυ από τον Τσώρτσιλ στις 5.12.44, για ν' αναπτυχθεί σε θέσεις μάχης και να μας επιτεθεί ανοιχτά με τις μηχανοκίνητες ταξιαρχίες του, που αποβιβάζονταν όλο και σε μεγαλύτερη κλίμακα.

Η ΚΕ του ΕΛΑΣ μέσα σε 24 ώρες διαπίστωσε ότι οι άγγλοι και οι υποταχτικοί τους όχι μόνο δε σταμάτησαν στο πρώτο μακελειό του λαού στο Σύνταγμα, αλλά αντίθετα χτυπούσαν ακόμη πιο λυσσασμένα το λαό την επόμενη στην κηδεία των θυμάτων και ξεδίπλωσαν με γεωμετρική πρόοδο τις δυνάμεις τους για την τελική αναμέτρηση.

Η σκέψη λοιπόν που οδήγησε την ΚΕ στη διακοπή των επιχειρήσεων και στην συνέχιση της πάλης μας με πολιτικά μέσα, μέχρι να φτάσουν οι κύριες δυνάμεις μας από την ύπαιθρο, δε γινόταν αποδεχτή απ' τους άγγλους, που είχαν αρχίσει κιόλας την ανοιχτή επίθεση εναντίά μας με όλο και αυξανόμενες θωρακισμένες δυνάμεις.

3. 5 ΔΕΚΕΜΒΡΗ. ΟΙ ΑΓΓΛΟΙ ΣΤΗΝ ΑΚΡΟΠΟΛΗ. ΚΑΤΑΛΗΨΗ ΦΥΛΑΚΩΝ ΣΥΓΓΡΟΥ. ΠΡΟΕΤΟΙΜΑΣΙΕΣ ΤΗΣ ΜΑΧΗΣ ΤΟΥ ΜΑΚΡΥΓΙΑΝΝΗ

«Έφτασαν
ντυμένοι «φίλοι»
αμέτρητες φορές οι εχθροί μας.
τα παμπάλαια δώρα, προσφέροντας
και τα δώρα τους και άλλα δεν ήτανε
παρά μόνο σίδερο και φωτιά.
Στ' ανοιχτά που καρτέραγαν δάχτυλα
μόνο όπλα και σίδερο και φωτιά
μόνο όπλα και σίδερο και φωτιά.»
Οδυσσέας Ελύτης

Πρωί. Ο ταγματάρχης Γύλος κλήθηκε επειγόντως στην ταξιαρχία. Στη διοίκηση του I^{ου} συντάγματος είμαι πάλι μόνος.

Γύρω στις 8 το πρωί ο σύνδεσμος του Α' Σώματος φέρνει την απάντηση στην πρόταση, που είχα κάνει την προηγούμενη για να καταλάβουμε την Ακρόπολη.

Στελέχη και μαχητές 1 τάγματος (Ν. Σμύρνης)

Από αριστερά όρθιοι:

1 ...

2. Κερκουλάς Κώστας - εκτελέστηκε στην Κέρκυρα.

3. Αλισάφης - χειριστής του μυδράλιου αεροπλάνου.

4. Βαγγέλης Ελευθεριάδης - (καπετάνιος τριλοχίας)

Καθιστοί:

1 ...

2 ...

3. Αχιλλέας Βέλλης (του λόχου Φαλήρου).

Όπως θυμάμαι, το περιεχόμενό της ήταν περίπου το πιο κάτω:

«Ύστερα από τηλεφωνική συνεννόηση της ΚΕ του ΕΛΑΣ με το στρατηγείο του Σκόμπυ, συμφωνήθη να ΜΗΝ καταληφθεί η Ακρόπολη από κανέναν, ώστε ο Ιερός Βράχος να μείνει έξω απ' τη διαμάχη των αντιπάλων και να διασωθούν οι αρχαιότητες από τις καταστροφές».

Δεν πέρασε ούτε μια ώρα και στις 9 το πρωί με επείγουσα αναφορά του, το ΙΙΙ τάγμα (Παν. Σαμπλίδης) μας πληροφορεί:

«2ος λόχος (Φιλοπάππου) αναφέρει ότι 30 περίπου άγγλοι με αυτόματα ανέβηκαν στην Ακρόπολη και ακροβολίστηκαν προς τη νότια πλευρά απέναντί μας και στα Προπύλαια».

Θρασύτατα μας κορόιδεψαν οι τόνυδες αποικιοκράτες που δεν είχαν ούτε ιερό ούτε όσιο. Ίσως να ήταν καλύτερα, χωρίς να δημιουργήσουμε «πρόβλημα», να ανεβάζαμε αθόρυβα μια διμοιρία, όπως είχαμε τις προηγούμενες μέρες το παρατηρητήριό μας. Κάθουμαι και γράφω αμέσως διαταγή προς το ΙΙΙ τάγμα, παραβαίνοντας φυσικά τη διαταγή της ΚΕ του ΕΛΑΣ για διακοπή των επιχειρήσεων, που είχε περίπου το πιο κάτω περιεχόμενο:

«Άγγλοι καταλαμβάνουν την Ακρόπολη. Ο διαθέσιμος 3^{ος} λόχος σας με επικεφαλής τη διοίκηση του τάγματος να κινηθεί αμέσως προς το λόφο Φιλοπάππου. Συνδεθείτε με προωθημένες στο Θησείο δυνάμεις τάγματος Προβελέγγιου και επιτεθείτε το ταχύτερο, από την Πνύκα προς τα Προπύλαια Ακροπόλεως. Αντικειμενικός σκοπός η εκδίωξη των 30 άγγλων που ανέβηκαν στον Παρθενώνα και η εγκατάστασή σας εκεί. Μη διστάσετε να χτυπήσετε χωρίς έλεος τους άγγλους. Αναφέρατε εξέλιξη επιχειρήσεως».

Πραγματικά μέσα σε μια ώρα (χρόνο ρεκόρ), ο 3^{ος} λόχος, περίπου 50 άνδρες, ενισχυμένος και με άλλους 30 άνδρες του Προβελέγγιου είχαν εξαπολύσει την επίθεσή τους προς τα Προπύλαια. Ήταν όμως αργά! Δεν είχαν πια ν' αντιμετωπίσουν μονάχα τους 30 εγγλέζους. Ο Σκόμπυ είχε συγκεντρώσει κι άλλες ισχυρές δυνάμεις με όλμους και πολυβόλα που κάλυπταν ολόκληρη τη δυτική πλαγιά της Ακρόπολης προς τα Προπύλαια.

Είχε αντιληφθεί τη στρατηγική σημασία του βράχου κι αφού μας ξεγέλασε και μας καθυσάχασε, πρόλαβε ν' ανέβει πρώτος, αφήνοντας εμάς να παίζουμε το ρόλο του ενετού Δόγη Μοροζίνι, να χτυπάμε τα αρχαία μνημεία και τους άγγλους που τα κατείχαν.

Κι είναι γνωστό ακόμη και στα μικρά παιδιά, πως η Ακρόπολη είναι απόρθητο φρούριο. Μόνο από τα Προπύλαια, που έχουν συνολικό άνοιγμα γύρω στα 10 μέτρα, μπορεί να πατηθεί με έφοδο ή με τη γνωστή μέθοδο του Μανώλη Γλέζου και του Λάκη Σάντα.

Τέλος οι δυνάμεις μας κάτω από τη βροχή των όλμων και των πολυβόλων κι όταν έφτασαν 4 τανκς από τη Διονυσίου Αρεοπαγίτου, που χτυπούσαν πισώπλατα κι ένα αεροπλάνο που σκόρπαγε ρουκέτες, υποχρεώθηκαν να αναδιπλωθούν με

δυσκολία και αρκετές απώλειες στον Φιλοπάππου και στο Θησείο.

Αυτές τις σκληρές της κατάληψης της Ακρόπολης απ' τους άγγλους τις έχουν αποθανάτισει σε ταινία και τις παρουσίασαν από την τηλεόραση της ΕΡΤ στις 28.10.80 το βράδυ.

Οι άγγλοι από το απόγευμα κι όλη τη νύχτα της 5ης και την ημέρα της 6ης Δεκεμβρη ανέβαζαν πολυβόλα και όλμους ομαδικούς επάνω στον Παρθενώνα.

Ο Σκόμπυ στο πρωινό ανακοινωθέν του της 6ης Δεκεμβρη αναφέρει γι' αυτή τη σύγκρουση:

«... Βρετανικές δυνάμεις χτυπήθηκαν από την Ακρόπολη, ενώ επιχειρούσαν να βοηθήσουν αγγλικό τμήμα που την κατείχε...» (βλέπε: Βάσου Γεωργίου - Ιστορία Εθνικής Αντίστασης 40-45, σελ. 1777).

Εδώ κάνω μια παρένθεση. Είμαι υποχρεωμένος, μια και συνεργάστηκα με το Γιάννη Κυριακίδη για τη συγκέντρωση των στοιχείων αυτών των κρίσιμων ημερών, να αναφέρω ότι ο Γιάννης Κυριακίδης δε θυμάται και αμφιβάλλει, αν έγινε από μας αυτή η απόπειρα ανακατάληψης της Ακρόπολης, όπως την περιγράφω πιο πάνω, και πιστεύει ότι οι άγγλοι ανέβηκαν την επόμενη μέρα.

Πάντως είναι γεγονός ότι στις 6.12.44, στην πρώτη έφοδό μας, οι άγγλοι δεν χτύπησαν τις δυνάμεις μας από την Ακρόπολη. Ίσως δεν αισθάνονταν σίγουροι ακόμη επάνω στο βράχο.

Αντίθετα το πρωί της επόμενης 7.12.44 έβαλαν με κατατιγιστικά πυρά ενάντια στο Ι τάγμα μας από την Ακρόπολη και σ' όλες τις δυνάμεις μας εφόδου με τα τανκς (Σέρμαν) γύρω απ' τους στρατώνες...

Αν και η πιο πάνω διαφορά μας ως προς το χρόνο κατάληψης της Ακρόπολης απ' τους άγγλους δεν έχει ουσιαστική σημασία, αν υπάρχει συμπολεμιστής που να διαθέτει στοιχεία γύρω απ' αυτό το θέμα, καλό θα είναι να μας τα γνωστοποιήσει, μια και προσπαθούμε να περιγράψουμε, όσο πιο αντικειμενικά μπορούμε τα τότε γεγονότα. Κλείνει η παρένθεση.

Η Ακρόπολη πάντως είχε χαθεί για μας, χάρη στην υπερβολική ευαισθησία μας για τα πολύτιμα αρχαία μνημεία και που γι αυτά θυσιάσαμε κατόπιν πολλές ανθρώπινες ζωές.

Είναι δε σίγουρο πως αν είχαμε τοποθετήσει έγκαιρα μια διμοιρία μας επάνω, δεν θα τολμούσαν να επιτεθούν για να την καταλάβουν, μια και δε θα τους ενδιέφερε να χτυπήσουν τις αρχαιότητες και να εξοντώσουν μια διμοιρία που δεν επρόκειτο στο κάτω κάτω της γραφής να κάνει χρήση πυρός εναντίον τους στις επιχειρήσεις της Αθήνας. Η αποστολή της θα ήταν απλώς το εμπόδιο της κατάληψης του βράχου απ' αυτούς.

Η ΚΕ του ΕΛΑΣ και μ' αυτή της την απόφαση να μη καταλάβουμε την Ακρόπολη δείχνει πως έτρεφε ακόμη ελπίδες, ότι δε θα επενέβαιναν οι άγγλοι ανοιχτά για να κάνουν πόλεμο εναντίά μας.

Εδώ είναι αναγκαίο να κάνω άλλη μια παρένθεση.

Γράφουν οι ιστορικοί ότι «η διακοπή των επιχειρήσεων στις 4 του Δεκεμβρη οφειλόταν στο γεγονός ότι η ΚΕ του ΕΛΑΣ είχε πληροφορίες πως οι άγγλοι θα επενέβαιναν ανοιχτά εναντίον μας». Η άλλη άποψη ότι οφειλόταν στον αφοπλισμό του 2^{ου} συντάγματος του Νικηφόρου δεν ευσταθεί, γιατί η διαταγή της διακοπής των επιχειρήσεων εκδόθηκε αρκετή ώρα πριν απ' τον αφοπλισμό από τους άγγλους του πιο πάνω συντάγματος.

Μπαίνει τώρα αμέσως το ερώτημα: Αφού, λοιπόν, είχαν αυτές τις πληροφορίες, που πραγματικά επιβεβαιώθηκαν στην πράξη στις 4 και 5 Δεκεμβρη με την ανοιχτή ανάμιξη των άγγλων σε μια σειρά επιχειρήσεις (Ακρόπολη – Φυλακές Συγγρού κλπ.) καθώς και το δεύτερο μακελειό στην κηδεία των θυμάτων και ο αφοπλισμός του 2^{ου} συντάγματος από τους άγγλους γιατί τότε δόθηκε η διαταγή της γενικής επίθεσης για την κατάληψη της Αθήνας το ίδιο βράδυ της 5ης προς την 6η του Δεκεμβρης; Είχαν μήπως καινούργιες πληροφορίες ότι δε θα τολμήσουν οι άγγλοι να μας επιτεθούν; Ή μήπως (εκδοχή που πιστεύω) διαπίστωσαν, ότι οι κύριες δυνάμεις των ανταρτών, που πάνω τους στήριζαν την κατάληψη της Αθήνας, θα καθυστερήσουν να φτάσουν και θα χαθεί η δυνατότητα αποφασιστικού χτυπήματος μια και οι άγγλοι άρχισαν την επίθεση ανοιχτά και ξετσιπίωτα εναντίά μας για την πλήρη εξόντωσή μας. Και διορθώνοντας το αρχικό λάθος τους, της υπερβολικής υποτίμησης των δυνατοτήτων του Α' Σώματος Στρατού του ΕΛΑΣ της Αθήνας και της τεράστιας δύναμης του εξεγερμένου λαού μας, έδωσαν την τρίτη διαταγή της γενικής επίθεσης. ΠΟΛΥ ΑΡΓΑ, ΒΕΒΑΙΑ! Αλλά ήταν και η μοναδική απάντηση, ήταν η σωστή απόφαση. Έτσι άρχισε ο αγγλοελληνικός πόλεμος που μας επέβαλαν.

Αυτή την άποψή μου την ενισχύει και η περικοπή του τηλεγραφήματος του Σιάντου προς το Βαβούδη Αντρέα (Σόφια) της 5.12.44.

«... Συνεχίζομεν αγώνα. Μόλις συγκεντρώσωμεν αναγκαίας ενόπλιους δυνάμεις εξ υπαίθρου προβώμεν γενικήν εκκαθάρισιν πρωτευούσης από έλληνες φασίστες και άγγλους». Το θέμα αυτό πάντως χρειάζεται ακόμα διερεύνηση.

Κλείνει η παρένθεση. Ας ξαναγυρίσουμε στα γεγονότα.

Με νέα διαταγή μας παρέμειναν οι δύο λόχοι του ΙΙΙου τάγματος στον Φιλοπάππου και αναπτύχθηκαν στη βορειοανατολική πλαγιά του λόφου μέχρι το αριστερό του λόχου Κουκακίου στη Γαργαρέττα, ώστε να αποτελούν και οι τρεις λόχοι μαζί ενιαίο μέτωπο προς το συγκρότημα Μακρυγιάννη. Η δε διοίκηση του Μου τάγματος παρέμεινε στο λόφο.

Στις 12 το μεσημέρι με κάλεσε η γραμματέας της 5ης αχτίδας της ΚΟΑ να μιλήσω στο λαό της Νέας Σμύρνης και της Καλλιθέας, που είχε συγκεντρωθεί στην κεντρική πλατεία της Νέας Σμύρνης. Τη συγκέντρωση είχε οργανώσει η 5η αχτίδα της ΚΟΑ.

Το θέμα της ομιλίας ήταν η ψυχολογική προετοιμασία του λαού για τη σκληρή ένοπλη σύγκρουση, που είχε κιόλας αρχίσει ανάμεσα στο λαό μας απ' τη μια και στον εγγλέζικο ιμπεριαλισμό με τα γερμανοφασιστικά κατακάθια που είχαν εξοπλιστεί ξανά, από την άλλη.

Το σύνθημα που κυριαρχούσε ήταν:

«... όταν ο λαός έχει να διαλέξει ανάμεσα στις αλυσίδες και τα όπλα, διαλέγει τα όπλα».

Προετοιμάστηκα με λίγες σημειώσεις για τη σύντομη ομιλία μου.

Όταν όμως βγήκα στο μπαλκόνι της Ευαγγελικής Σχολής (δίπλα στο σημερινό Δημαρχείο) και είδα τη μεγάλη πλατεία γεμάτη από το πλήθος που παραληρούσε, έπαθα τρακ. Πρώτη φορά μιλούσα σε λαϊκή συγκέντρωση. Ήταν αδύνατο να παρακολουθήσω τις σημειώσεις μου. Βάζω το χαρτάκι στην τσέπη κι αρχίζω να λέω αυτά που αισθανόμουν εκείνη τη στιγμή κι αυτά που ήθελαν να ακούσουν από μένα, τα χιλιάδες αυτιά του αγανακτισμένου κι αποφασισμένου ν' αγωνιστεί για τη λευτεριά του λαού μας. Αναφέρθηκα στους σκληρούς αγώνες μας της κατοχής, στις θυσίες μας, μίλησα για τα τιμημένα όπλα του ΕΛΑΣ, που δε μας τα χάρισε κανείς και κανείς ξένος δεν έχει το δικαίωμα να μας τα πάρει για ν' αλυσοδέσει μετά με την άνεσή του το λαό μας. Και σε κάποια στιγμή θυμήθηκα μια φράση του Κώστα Θέου, σε μια συγκέντρωση του 1936, όπου είχε μιλήσει μαζί με το Λύσανδρο Μηλιαρέση, τον ευγενικό και καλό θεωρητικό αγωνιστή της εποχής. Μια φράση που με εντυπωσίασε τότε και την «αμόλησα» σαν φινάλε της ομιλίας μου:

«...Ζητάνε τα όπλα μας. Ας έρθουν λοιπόν οι κοκκινόκολοι πίθηκοι να μας τα πάρουν!..».

Αυτό ήταν! Έγινε πανζουρλισμός. Οι συναγωνιστές στο μπαλκόνι με φιλούσαν κι έκλαιγαν. Όλος ο κόσμος έκλαιγε από συγκίνηση. Το σύνθημα ΕΛΑΣ-ΕΛΑΣ, Αδέρφια στα όπλα!, βροντούσε σαν κεραυνός από χιλιάδες στόματα...

Κι ένα στιγμιότυπο σε χαροπλαστείο της Νέας Σμύρνης την άνοιξη του 1945, μετά τη συμφωνία της Βάρκιζας. Καθόμαστε σε ένα τραπέζι ο Βαγγέλης Ελευθεριάδης, ο Μιχάλης Παναγιωτίδης, εγώ και δυο-τρεις ακόμη. Στο διπλανό τραπέζι, ο τότε διοικητής του αστυνομικού τμήματος Νέας Σμύρνης. Η αφεντιά μου έχει ξυρίσει το μεγάλο μουστάκι, δε φοράω τα γυαλιά μου κι είμαι ντυμένος φυσικά με πολιτικά. Είμαι πραγματικά αγνώριστος.

«Ουδεμία σχέση έχω με την αγριωπή μορφή του πρώην καπετάνιου».

Και λέει ο διοικητής προς το τραπέζι μας:

«Αν καθίσετε φρόνιμα και δε μας δημιουργήσετε προβλήματα, δεν πρόκειται να σας ενοχλήσει κανείς. Δε μ' ενδιαφέρουν τα φρονήματα σας. Αλλά αν πιάσω εκείνο τον πούσ... τον καπετάνιο σας που μας είπε κοκκινόκολους πίθηκους, θα του κόψω το λαρύγγι!...».

Δαγκωθήκαμε για να μη γελάσουμε. Δε με είχε αναγνωρίσει! Στις 12 και 30' το μεσημέρι ήρθε ο Αντισυνταγματάρχης Τάσος Λάμπρου (Αχιλλέας) με εντολή του Α' Σώματος κι αναλαμβάνει πάλι στρατιωτικός διοικητής του συντάγματος μας. Στο μεταξύ οι δυνάμεις του Ι τάγματος αποπλίζουν το αστυνομικό τμήμα Νέας Σμύρνης.

Από τη θέση που πήρε ο Αχιλλέας (Τάσος Λάμπρου) στο θέμα του αποπλισμού του τμήματος και από την πρόθεσή του να τηρήσει πιστά τη διαταγή περί διακοπής των επιχειρήσεων, κατάλαβα πως θα μας έφερνε εμπόδια στην κατάληψη των φυλακών Συγγρού, μια και είχα μόνο προφορική έγκριση από το Νέστορα για την επίθεση.

Έτσι, χωρίς να του που τίποτε, δίνω εντολή στο Μιχάλη Παναγιωτίδη και τον Ανθυπολοχαγό Αχιλλέα να επιτεθούν στις φυλακές στις 4 το απόγευμα.

Όλα δείχνουν πως η σύγκρουση με τους άγγλους και τα τσιράκια τους είναι πλέον αναπόφευκτη. Πρέπει να τελειώνουμε με τις φυλακές για να ελευθερώσουμε το ταχύτερο τους λόχους μας που τους περισφίγγουν.

Οι ελασίτες όρμησαν σαν θηριά. Κατέλαβαν τα εξωτερικά φυλάκια. Συνέλαβαν την εξωτερική φρουρά. Ανέβηκαν στα φυλάκια και πετούσαν μέσα χειροβομβίδες. Με μια νάρκη ανατίναξαν την πίσω σιδερένια πόρτα των φυλακών και μέρος του μαντρότοιχου. Κι ήταν έτοιμοι να χιμίζουν στο προαύλιο. Τότε εμφανίστηκε το πρώτο εγγλέζικο τανκ κι έκλεισε τη δίοδο που είχαμε ανοίξει. Είχαν έρθει και φορτηγά αυτοκίνητα με άλλα δυο τανκς και εγγλέζικο πεζικό κι άρχισαν να παίρνουν τους δοσίλογους. Οι ποινικοί κρατούμενοι είχαν στασιάσει.

Δοσίλογος διοικητής, ένας νεαρός λοχαγός, ξανθός με μουστάκι, στην αρχή ήρθε στο σταθμό διοίκησης δήθεν σα φίλος. Ζήτησε από τον Παναγιωτίδη και τον Αχιλλέα να σταματήσουν την επίθεση και είπε πως θέλει να πάρει μόνο τους δοσίλογους. Πείσθηκαν τελικά οι δικοί μας και μόλις τους φόρτωσαν στα καμιόνια, οι άγγλοι πήραν θέσεις μάχης κι άρχισαν να βάλουν με τα τανκς και το πεζικό ενάντια στις δυνάμεις μας.

Έχω φτάσει στο σταθμό διοίκησης των μαχόμενων τμημάτων μας.

Επηρεασμένοι κι από την πρωινή «τρικλοποδιά» των άγγλων στην Ακρόπολη, παραβαίνω άλλη μια φορά τη διαταγή «περί διακοπής των επιχειρήσεων» και δίνω το πράσινο φως στα τμήματά μας να επιτεθούν ενάντια στους άγγλους.

Η μάχη με δαύτους δεν κράτησε πάνω από 20 λεπτά. Έπεσαν νεκροί οι δυο πρώτοι σκόμπυδες και τραυματίστηκαν καμιά δεκαριά ακόμη. Τα μάζεψαν γρήγορα, μπήκαν στα αυτοκίνητα και εξαφανίστηκαν.

Οι φυλακές ήταν στα χέρια μας. Σε τούτη τη μάχη έπεσε ηρωικά, ρίχνοντας χειροβομβίδες πάνω από το φυλάκιο, ο φρούραρχος Καλλιθέας Λάζαρος Λυχούνας, με ριπή αυτόματου, που τον γάζωσε από το πρόσωπο ως την κοιλιά.

Έπεσαν ακόμη, σαν ελασίτες οι Παυλίδης Σοφοκλής του 6^{ου} λόχου Νέας Σμύρνης, Μαυρομάτης Γιαννακός, καπετάνιος λόχου Καλλιθέας και ο Λαμπρίδης Γρηγόρης του λόχου Νέων Σφαγείων, που πιάστηκε αιχμάλωτος απ' τους άγγλους και τον εκτέλεσαν οι δοσίλογοι στο δρόμο της φυγής τους.

Οι τρεις πρώτοι κηδεύτηκαν την άλλη μέρα με πάνδημη κηδεία στο νεκροταφείο Νέας Σμύρνης. Είχαμε και μερικούς τραυματίες. Ανάμεσά τους οι Μαρούγκας Κώστας και Μιχάλης Μακρής του λόχου Νέων Σφαγείων.

Μετά την κατάληψη οι δυνάμεις μας παρέμειναν στην περιοχή.

Είχαμε ολοκληρώσει την κατάληψη όλων των στόχων που μας είχε τάξει η 1η διαταγή του Α' Σώματος.

Στις φυλακές μπήκε μια επιτροπή με ένα δικηγόρο επικεφαλής, κι ύστερα από συνοπτική διαδικασία έδωσε αμνηστία στους ποινικούς κρατούμενους που είχαν συλληφθεί για μικροκλοπές εγγλέζικων αποθηκών τροφίμων και ελαστικών.

Είναι 6 η ώρα το βράδυ. Παίρνω σήμα να πάω επειγόντως στο σταθμό διοίκησης του Α' Σώματος.

Μόλις έφτασα με δέχτηκε ο διοικητής του Σώματος Πυριόχος και ο καπετάν Νέστορας. Μου παρέδωσαν την 3η διαταγή επιχειρήσεων, αφού πρώτα τη διάβασαν και έκαναν λεπτομερή ανάλυση.

Στη συνέχεια με κατατόπισαν προφορικά πώς θα παραλάβω το τάγμα του Πειραιά στη 1 μετά τα μεσάνυχτα και πώς θα έρθω σε επαφή με το Ι και ΙΙ τάγματα του 2^{ου} συντάγματος, για το συντονισμό των επιχειρήσεων που περιλάμβανε η διαταγή.

Τέλος, μου ανακοίνωσαν ότι τώρα που θα γυρίσω πίσω, θα βρω εκεί και τον ταγματάρχη Γύλο, που θα αναλάβει πάλι τη διεύθυνση των επιχειρήσεων.

«Γέρο Αχιλλέας»: Συνταγματάρχης πυροβολικού Τάσος Λάμπρου. Διοικητής 1^ο Συντάγματος του ΕΛΑΣ.
Κατόπιν Επιτελάρχης της I ταξιαρχίας του ΕΛΑΣ.

.Η πιο πάνω διαταγή είχε το εξής περιεχόμενο, σε γενικές γραμμές, όπως τη θυμάμαι, μια και την είχα διαβάσει, τουλάχιστον 50 φορές:

« 1) Η II Μεραρχία των ανταρτών του βουνού με το πρότυπο τάγμα Καισαριανής και το III τάγμα του 2^ο συντάγματος, υπό τη διοίκηση της I ταξιαρχίας (Δεληβοριάς - Κοσμάς) θα αποτελέσουν το Α ανατολικό συγκρότημα επιχειρήσεων. Αντικειμενικός σκοπός η αιφνιδιαστική κατάληψη των στρατώνων του Γουδιού με έφοδο, ο αφοπλισμός της Ορεινής Ταξιαρχίας και εν συνεχεία

η προώθηση όλων των δυνάμεων του συγκροτήματος για εκκαθάριση Κέντρου.

2) Το 1^ο σύνταγμα μας, ενισχυμένο με ένα τάγμα του Πειραιά και τα I και II τάγματα του 2^ο συντάγματος υπό τη διοίκηση του Γύλου (Γιάννη Κιλισιμανή) και Γιάννη (Ορ. Μακρή), θα αποτελέσουν το Β νότιο συγκρότημα επιχειρήσεων.

Αντικειμενικός σκοπός, η κατάληψη των στρατώνων Μακρυγιάννη και του κτιρίου του παλαιού Α' Σώματος Στρατού και εν συνεχεία προώθηση των δυνάμεων δια μέσου Πλάκας-Φιλελλήνων προς Σύνταγμα για εκκαθάριση Κέντρου».

Η διαταγή περιλάμβανε πολλές διευκρινήσεις και λεπτομέρειες για τον τρόπο ενέργειας των δυο συγκροτημάτων, για τον απόλυτο συγχρονισμό και τον αιφνιδιασμό του εχθρού στις δυο αυτές επιχειρήσεις. Επίσης καθόριζε τη στάση μας έναντι των άγγλων. Συγκεκριμένα έγραφε ότι θα απαντούσαμε, μόνον εφ' όσον άνοιγαν πυρ εναντίά μας.

Φυσικά, ο αιφνιδιασμός σ' αυτές τις επιχειρήσεις είχε χαθεί για μας από μέρες και ο συγχρονισμός των δυο αυτών αποφασιστικής σημασίας επιχειρήσεων δεν έγινε κατορθωτός τελικά, γιατί η II μεραρχία έφτασε πολύ αργά. Είχε αφοπλιστεί και το ένα σύνταγμα της και επετέθη χλιαρά μόνο με το 34^ο σύνταγμα την επόμενη στις 7.12.44 στις 9 το πρωί, δηλαδή 27 ώρες μετά την πρώτη έφοδό μας στον Μακρυγιάννη.

Στις 9 το βράδυ γύρισα στο σταθμό διοίκησης του συντάγματος, όπου με περίμεναν ο Γύλος και ο συνταγματάρχης Τ. Λάμπρου (Αχιλλέας). Ο δεύτερος είναι χολωμένος. Όσο βρισκόμουν στο Σώμα, ο Γύλος είχε έρθει με τον καπετάνιο της I Ταξιαρχίας Κοσμά. Ο Αχιλλέας εξέφρασε και στους δυο την άποψή του για αναβολή της επιχείρησης, ώστε να μας δοθεί ο απαιτούμενος χρόνος για την καλή προετοιμασία της. Του απάντησαν πως είναι διαταγή και πρέπει να εκτελεστεί.

Γι' αυτή την άποψή του γράφει ο Τάσος Λάμπρου στο ημερολόγιό του:

«... Όλη τη νύχτα ο Γύλος με τον καπετάνιο οργάνωσαν ένα τμήμα με ελάχιστες δυνάμεις και όχι καλό οπλισμό και ξεκίνησαν το πρωί για την επίθεση κατά του Μακρυγιάννη. Χωρίς καμιά διάθεση το πρωί, γιατί δια της συγκροτήσεως του αποσπάσματος εκ του συντάγματος μου και την ανάθεση αυτού εις τον Γύλο, το θεωρήσα κάπως προσβλητικό και ότι δεν με ελάμβαναν υπ' όψιν τους».

Είναι αλήθεια πως είχα πρόβλημα με τους στρατιωτικούς διοικητές του συντάγματος. Ο μεν Γύλος είχε την τάση να διευθύνει τις επιχειρήσεις, χωρίς να συζητάει προηγούμενα με κανένα τις διαταγές που εξέδιδε. Ο δε Αχιλλέας ήταν πάρα πολύ ευαίσθητος, και τον έπιανε το παράπονο με το παραμικρό. Το λαϊκό μας στρατό τον έβλεπε με το μάτι του αξιωματικού του παλιού αστικού στρατού, στον οποίο είχε υπηρετήσει όλη του τη ζωή.

Ρίζαμε μια πρώτη ματιά στη διαταγή και για να μη χάνουμε χρόνο, όσο θα μελετούσαμε το σχέδιο επίθεσης, στείλαμε συνδέσμους να καλέσουν επειγόντως τις διοικήσεις των τριών ταγμάτων μας.

Μίλησα πρώτος. Κατατόπισα το Γύλο για τη δύναμη του συντάγματος.

1800 άνδρες εκ των οποίων μόνο τα 2/3 ήταν οπλισμένοι με αραβίδες, 100 αντόματα, δύο μυδράλια αεροπλάνου, 10 σπλοπολυβόλα, 3 όλμους με 8 βλήματα, (λάφυρα του Θησείου) και τρεις νάρκες. Απ' την πιο πάνω δύναμη μπορούσαμε να χρησιμοποιήσουμε άμεσα μόνο τη μισή.

Τους είπα ακόμη, ότι θα παραλάβω προσωπικά το τάγμα του Πειραιά με άλλους 400 άνδρες και θα το προωθήσω μέσα στη νύχτα στη γραμμική εξόρμησης. Επίσης ανέλαβα να συνδεθώ με το Ι τάγμα του 2^{ου} συντάγματος (Γιώργης Ζαφειρόπουλος ή Μουστάκιος) που θα προωθηθεί στον Ιλισό κοντά στη γέφυρα της οδού Αναπαύσεως. Για το ΙΙ τάγμα του 2^{ου} συντάγματος (Βασίλης Βενετσάνοπουλος) θα ανελάμβανε ο Γύλος να έρθει σε επαφή μέσα στη νύχτα με το διοικητή του Βασιλή, για να τον κατατοπίσει στην αποστολή του και το γενικό σχέδιό μας. Τους γνωστοποίησα ακόμη ότι το Α' Σώμα Στρατού καθόρισε σταθμό διοίκησης του Β' Συγκροτήματος το σπίτι του γιατρού Λιακόπουλου στην πλατεία της Γαργαρέττας (ήταν το σπίτι του Πορφύρη μέλους της Ε.Π. της ΚΟΑ και παιδικού μου φίλου) και ότι έπρεπε να μεταφερθούμε εκεί γύρω στα μεσάνυχτα.

Τέλος, τους ανέφερα τις πληροφορίες που είχαμε για τις δυνάμεις του εχθρού και τη διάταξή τους στα γύρω από τους στρατώνες οικήματα, που τα είχαν μετατρέψει σε ισχυρές φωλιές αντίστασης με τη δυνατότητα διασταυρούμενων πυρών (600 στο κυρίως κτίριο των στρατώνων, 200 στις γύρω απ' τους στρατώνες φωλιές αντίστασης και 200 περίπου στο παλιό Α' Σώμα Στρατού). Τους τόνισα ιδιαίτερα τις παρατηρήσεις που είχα κάνει με τα κιάλια απ' το μνημείο το Φιλοπάππου. Και κύρια το γεγονός, ότι το κτίριο των στρατώνων είναι περισσότερο εύαλωτο από τη βορεινή πλευρά, οδό Διονυσίου Αρεοπαγίτου και Μητσαίων, όπου βρίσκονταν τα μαγειρεία και διάφοροι βοηθητικοί χώροι σε επαφή με το μαντρότοιχο και σε απόσταση 2 έως 3 μέτρων ήταν το κυρίως κτίριο. Ο δε μαντρότοιχος είχε ύψος περίπου 2 μέτρα.

Τέλος γνωστοποίησα στο Γύλο όσα είχαν γίνει το πρωί με τους άγγλους στην Ακρόπολη και τις δυσκολίες που θα αντιμετωπίσουμε απ' το πιθανό πίσωπλάτο χτύπημά τους ενάντια στις δυνάμεις εφόδου, οι οποίες θα δράσουν στην οδό Διονυσίου Αρεοπαγίτου και Μητσαίων, εφόσον θα επέμβουν ανοιχτά εναντίά μας.

Μετά πήρε το λόγο ο Γύλος και πρότεινε το πιο κάτω σχέδιο δράσης των τμημάτων μας, αγνοώντας φυσικά κι αυτός τον παράγοντα «άγγλοι».

Διάταξη και αποστολή δυνάμεων Β' Συγκροτήματος επιχειρήσεων.

Α. Το Ι τάγμα (Νέας Σμύρνης) του Λευτέρη με δύναμη 250 άνδρες, ενισχυμένο με δύο λόχους του Που τάγματος (Θωμάς Κουγιαγκάς - Σάββας Νικολαΐδης), με δύναμη 150 περίπου ανδρών, ήτοι συνολικά 400 άνδρες. Θα καταλάβει θέσεις στη δυτική πλευρά των στρατώνων, στην περιοχή που ήταν το σπίτι του Ζωγράφου Παρθένη, στην οδό Ροβέρτου Γκάλι ως το αρχαίο Κολωνάκι που βρίσκεται στη μέση της οδού Μισαραλιώτου.

Αποστολή του πιο πάνω αποσπάσματος:

Αφού ξεκαθαρίσει τις φωλιές αντίστασης του εχθρού στα οικήματα, που βρίσκονται έξω απ' τους στρατώνες σ' επαφή με το δυτικό μαντρότοιχο του στρατώνου, να εξορμήσει μαζικά κι αιφνιδιαστικά μέσα στο κτίριο απ' τα μαγειρεία στη γωνία Μητσαίων και Διονυσίου Αρεοπαγίτου με αποφασιστική έφοδο για να παραλύσει κάθε αντίσταση του εχθρού μέσα στο κτίριο.

Β. Το τάγμα του Πειραιά (Μπάμπης) με 400 άνδρες θα καταλάβει θέσεις στη μεσημβρινή πλευρά, οδό Ζήντρου-Μισαραλιώτου έχοντας στο αριστερό του τη διλοχία της Καλλιθέας και απ' τα δεξιά θα αναπτυχθεί ως την εκκλησία του Αη Γιάννη Γαργαρέττας.

Αποστολή τάγματος:

Αφού ξεκαθαρίσουν τις φωλιές αντίστασης στην οδό Χατζηχρήστου και καταλάβουν τα οικήματα που βρίσκονται σε επαφή με το μεσημβρινό μαντρότοιχο των στρατώνων, να απασχολούν στη συνέχεια με συνεχή εύστοχα πυρά τους αμυνόμενους εχθρούς στα παράθυρα του κτιρίου, ώστε να διευκολύνουν την έφοδο του τάγματος Λευτέρη. Παράλληλα να ανοίγουν τρύπες με κασμάδες και λοστούς στην υψηλή μάντρα, ώστε στην κατάλληλη στιγμή να εξορμήσουν κι αυτοί μέσα στο γήπεδο των στρατώνων.

Γ. Το Ι τάγμα του 2^{ου} συντάγματος (Γιώργης Ζαφειρόπουλος) με 300 περίπου άνδρες θα καταλάβει θέσεις στην ανατολική πλευρά της λεωφόρου Συγγρού, από τη γέφυρα Αναπαύσεως ως τα σχολεία.

Αποστολή του τάγματος:

Θα περάσουν αναπτυσσόμενοι σε τάξη μάχης τη λεωφόρο Συγγρού και θα ξεκαθαρίσουν όλες τις ισχυρές φωλιές αντίστασης του εχθρού και κυρίως αυτές που βρίσκονται στην οδό Μακρυγιάννη απέναντι απ' την κεντρική πύλη των στρατώνων, έτσι ώστε να μη μπορέσουν να διαφύγουν οι εχθροί προς την Πλάκα.

Μόλις δε εξαπολυθεί η Ιη έφοδος του Λευτέρη, να είναι έτοιμοι για τη μαζική έφοδο απ' την κεντρική πύλη.

Δ. Το ΙΙ τάγμα του 2^{ου} συντάγματος (Βασίλης Βενετσάνοπουλος) με άλλους 500 άνδρες θα αναπτυχθεί απ' το Ζάππειο ως τις στήλες του Ολυμπίου Διός.

Αποστολή του τάγματος:

Θα περάσει τη λεωφόρο Αμαλίας σε τάξη μάχης και θα επιτεθεί ενάντια στο κτίριο του Παλιού Α' Σώματος Στρατού και τις γύρω μικρές εστίες αντίστασης. Αφού εξουδετερώσει τον εχθρό, να προχωρήσει από την Πλάκα προς τη βορεινή πλευρά των

στρατώνων στην οδό Διονυσίου Αρεοπαγίτου και απασχολώντας τον εχθρό με συνεχή πυρά προς τα παράθυρα, να επιχειρήσει την 3η έφοδο μέσα στο κτίριο απ' τη χαμηλή μάντρα.

Ε. Το III τάγμα του Ιου συντάγματος (Παναγιώτης Σαμπλίδης) με δύναμη 300 ανδρών. Θα παραμείνει εφεδρεία, αναπτυγμένο στο λόφο Φιλοπάππου.

ΣΤ. Οι δυο υπόλοιποι λόχοι του ΙΙου τάγματος (Μήτιας) θα πάρουν θέσεις στην περιοχή της γέφυρας του Κουκακίου.

Αποστολή Διλοχίας:

Να μην επιτρέψει σε αγγλικά φορτηγά αυτοκίνητα με στρατό να περάσουν τη γέφυρα, για να ενισχύσουν από το Φάληρο τους εχθρούς στον Μακρυγιάννη. Η αποστολή αυτής της διλοχίας ήταν πολύ λεπτή και γι αυτό ανατέθηκε στον επιδέξιο και θαρραλέο καπετάνιο Μήτια

Συμφωνήσαμε με το Γύλο στο πιο πάνω σχέδιο (ενώ ο συνταγματάρχης Τάσος Λάμπρου επέμενε στη δική του άποψη περί αναβολής). Ήταν μέσα στις δυνατότητες μας. Δεν είχαμε καμιά αμφιβολία ότι μέχρι το μεσημέρι θα είχαμε τελειώσει και θα βρισκόμαστε στην πλατεία Συντάγματος.

ΜΕ ΜΙΑ ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΗ ΟΜΩΣ, ότι δε θα μας χτυπούσαν πισώπλατα οι σκόμπυδες.

Αν συνέβαινε κάτι τέτοιο, δε θα είμαστε σε θέση να ξέρουμε το τελικό αποτέλεσμα, μια και δε γνωρίζαμε πόσες αγγλικές δυνάμεις είναι δυνατόν να αναμιχθούν στην όλη επιχείρηση και με ποια μέσα θα μας χτυπήσουν.

Και σ' αυτή την περίπτωση οι δυνάμεις τους στην Ακρόπολη θα έπαιζαν αποφασιστικό ρόλο στην έκβαση της επιχείρησης, μια και από την Ακρόπολη μπορούσαν να ελέγχουν απόλυτα και τη Διονυσίου Αρεοπαγίτου και την οδό Μητσαίων.

Τελικά αγνοήσαμε τον παράγοντα άγγλοι, μια και η ίδια η ΚΕ του ΕΛΑΣ τον αγνοούσε στη διαταγή που μας έδωσε και προχωρήσαμε με αισιοδοξία για την κατάληψη των στρατώνων, τη σύλληψη των 1000 περίπου χωροφυλάκων και γερμανοτσολιάδων, που είχαν συνεργαστεί με τον κατακτητή κι είχαν εξοπλιστεί ξανά με σύγχρονο οπλισμό απ' τους άγγλους.

Υπολογίζαμε και στη φοβερή δύναμη των ελαστών μας που όταν πραγματοποιούσαν έφοδο ξεσπούσε πραγματική θύελλα, που έσπερνε τρόπο στον εχθρό.

Έτσι πιστεύαμε να τελειώσουμε πριν προλάβουν να επέμβουν μαζικά οι άγγλοι.

Αυτό το τελευταίο ήταν λαθεμένος υπολογισμός, γιατί είχαμε χάσει από τις 3 του Δεκέμβρη οριστικά το στοιχείο του αιφνιδιασμού. Οι εχθροί μας περίμεναν προετοιμασμένοι και αναπτυγμένοι στις οχυρές θέσεις τους.

Επομένως, εφόσον θα είχε αποφασίσει ο Σκόμπυ (και το είχε αποφασίσει) να επέμβει, θα επενέβαινε αμέσως και με όσες δυνάμεις χρειαζόνταν για να αποτρέψει τη μοιραία πτώση του συγκροτήματος Μακρυγιάννη και τη σύλληψη της ψευτοκυβέρνησης της Σκομπίας στο ξενοδοχείο της Μεγάλης Βρετανίας στο Σύνταγμα.

Στο μεταξύ έχουν φθάσει οι διοικήσεις των τριών ταγμάτων του Ι^{ου} συντάγματος. Τους ανέλυσε ο Γύλος το σχέδιο επίθεσης. Τους μίλησα κι εγώ για την ιστορική σημασία της επικείμενης μάχης και τους κατέστησα προσεχτικούς στην πραγματοποίηση μέσα στη νύχτα, της ανάπτυξης των δυνάμεων μας εντελώς αθόρυβα. Επίσης τους ζήτησα να προωθήσουν στην πρώτη γραμμή και τους άοπλους ελαστίτες εφοδιασμένους με κασμάδες, λοστούς και βαριές για το τρύπημα των σπιτιών και των μαντρότοιχων.

Τελικά ζήτησαμε να στείλουν αναφορές μόλις ολοκληρώσουν την ανάπτυξη και να μας γνωστοποιήσουν το σταθμό διοίκησης κάθε τάγματος.

Ο Γύλος πήγε στην ταξιαρχία για το Βασίλη Βενετσανόπουλο, να τον κατατοπίσει και να εξασφαλίσει την επαφή μαζί του μέσω του Ιου τάγματος (Γιώργη). Έμεινα να επιβλέψω στη μεταφορά ολόκληρου του επιτελείου μας στο νέο σταθμό διοίκησης του Β' Συγκροτήματος στη Γαργαρέτα και κατόπιν ξεκίνησα να παραλάβω το τάγμα του Πειραιά στην Αγία Ελεούσα. Τους βρήκα εκεί στρατοπεδευμένους σε πλήρη ανάπτυξη. Σύστησα στον επικεφαλής Μπάμπη (σκοτώθηκε το πρωί στη μάχη) να δώσει τις σχετικές οδηγίες για μια αθόρυβη πορεία μέσω της πρώτης παραλλήλου της λεωφόρου Θησέως (σήμερα οδός Εσπερίδων) παίρνοντας όλα τα μέτρα ασφαλείας.

Τους προώθησα ως τη Γαργαρέτα και μετά πήρα τον Μπάμπη και πήγαμε στην οδό Μισαραλιώτου και στην οδό Ζήντρου, κοντά στην εκκλησία του Αη Γ'ιάννη, όπου βρίσκονταν οι ελαφρές δυνάμεις του λόχου Κουκακίου.

Επί τόπου καθορίσαμε τη διάταξη του τάγματος και κατόπιν στο σταθμό διοίκησης του ανέλυσα την αποστολή του τάγματος και του έδειξα στο χάρτη τις φωλιές αντίστασης του εχθρού.

Στη συνέχεια πήγα στο τάγμα του Γιώργη (Μουστάκια) στο σχολείο μεταξύ Ιλισού και λεωφόρου Συγγρού, στο ύψος της οδού Διάκου. Ανέλυσα και σ' αυτόν την αποστολή του τάγματός του και γύρισα στη Γαργαρέτα.

Είχε μαζευτεί πολύς κόσμος. Στον Ιο όροφο ήταν 5-6 αξιωματικοί του Α' Σώματος με επικεφαλής τον Αθηνέλη. Είχε γυρίσει κι ο Γύλος. Είχε εγκατασταθεί όλο το επιτελείο μας και η γραμματέας της 5ης αχτίδας της ΚΟΑ με το βοηθό της και τον Κοβίτη Καλλιθέας Μένιο Μανουρά (τον σκότωσαν οι χίτες μετά τη Βάρκιζα).

Στο ισόγειο είχε εγκατασταθεί η φρουρά και η ομάδα διαβιβάσεων. Ο Αχιλλέας έμεινε στο σταθμό διοίκησης του συντάγματος στη Νέα Σμύρνη, για να οργανώνει και να προωθεί προς τη Γαργαρέτα τα απομακρυσμένα τμήματα του Ιου τάγματος της Βούλας, Βουλιαγμένης, Γλυφάδας, καθώς και νέα τμήματα από τη Νέα Σμύρνη και το Φάληρο.

Ο Γύλος μού έδωσε τον ανθυπολοχαγό Αχιλλέα (ανιψιό του στρατηγού Μάντακα) και τον αντισημηνάρχο Μητσόπουλο. Με παρακάλεσε να πάω τον πρώτο να αναλάβει στρατιωτικός διοικητής στο τάγμα του Πειραιά, δίπλα στον Μπάμπη και τον δεύτερο σα στρατιωτικό διοικητή στη διλοχία της Καλλιθέας.

Στο δρόμο ο σημηνάρχος μου εξομολογήθηκε πως δεν ήταν σε θέση να διοικήσει μονάδα πεζικού μια κι ήταν αεροπόρος. Με παρακάλεσε να του δώσουμε ένα αυτόματο και να πολεμήσει σαν ελεύθερος σκοπευτής. Έτσι κι έγινε και πραγματικά αυτό το παλικάρι έκανε θραύση με το αυτόματό του ενάντια στις φωλιές αντίστασης του εχθρού.

Στις 4 το πρωί της 6ης Δεκέμβρη ήταν όλοι στις θέσεις τους.

Οι ελαστίτες είχαν αναπτυχθεί πειθαρχημένα, όπως ήξεραν απ' την κατοχή και τίποτε δεν έδειχνε πως μέσα στη χειμωνιάτικη νύχτα 1100 στρατιώτες είχαν πλησιάσει στα 50 μέτρα τα εχθρικά οχυρά.

Ο Γύλος στέλνει στις 5 και 45 'γραπτή την πρώτη συμπληρωματική διαταγή στα τάγματα της εφόδου για την επικείμενη μάχη. Η διαταγή αυτή διασώθηκε ατόφια, μέχρι σήμερα από το Γιάννη Κυριακίδη (Λευτέρη) και βρίσκεται στο αρχείο του.

Ήταν η πιο κάτω:

ΔΙΑΤΑΓΗ

Εν συνεχεία προς όσα ειπώθηκαν προφορικά ανακεφαλαιώνω στα βασικά της σημεία την αποστολή του μικτού μας αποσπάσματος.

1. Κεραυνοβόλος ενέργεια ταυτόχρονα με εξουδετέρωσιν και απασχόλησιν των γύρω προς τους στρατώνες αντιστάσεων και εξόρμησις εκ τριών σημείων μαγειρείων από τάγμα Λευτέρη και από κύρια είσοδον και παραθύρων των ταγμάτων Γιώργη και Αχιλλέα.

Τάγμα Βασίλη συνεχώς περίσφιξις και απασχόλησις δυνάμεων αντιστάσεως εχθρού προς τον σκοπό να μη συμβάλουσι εις την όλην ενέργεια των τριών ανωτέρω ταγμάτων.

2. Επιστώ την προσοχήν στην επιδίωξιν της επιτυχίας του αιφνιδιασμού και καθορίζω ώρα ταυτόχρονου εξορμήσεως την 6 και 30' μέχρι αυτήν την ώρα τα πυρά μας πρέπει να έχωσι αναγνωρίσει τους στόχους αντιστάσεως και να τους σφυρκοποιούν έχοντας τους καθηλωμένους, ώστε η εξόρμησις κεραυνοβόλως να επιτύχει χωρίς την ενόχλησιν του ελάχιστου απ' το σύνολον των αντιστάσεων.

3. Σύνθημα καθορίζω...

4. Προσοχή στη φειδώ πυρομαχικών να μην πηγαίνουν χαμένοι πυροβολισμοί.

Πειθαρχία πυρός και σύνδεσμος συνεχώς με διοίκηση αποσπάσματος και γειτονικών ταγμάτων. Αναφέρατε λήψιν και προβείτε σε άμεσον εκτέλεσιν.

Παραλήπται

I Ταξιαρχία

Λευτέρης, Γιώργης, Αχιλλέας, Βασίλης.

Η Διοίκηση
Γύλος

Μερικές διευκρινίσεις στην πιο πάνω συμπληρωματική διαταγή του Γύλου:

1. Ο Λευτέρης είναι το Ιο τάγμα του 1^{ου} συντάγματος και διλοχία Καλλιθέας.

Ο Γιώργης είναι το Ιο τάγμα 2^{ου} συντάγματος (Γ. Ζαφειρόπουλος).

Ο Αχιλλέας είναι το τάγμα Πειραιά.

Ο Βασίλης είναι το Ιιο τάγμα. 2^{ου} συντάγματος (Β. Βενετσανόπουλος).

2) Ο Γύλος στη συμπληρωματική του διαταγή άλλαξε κάπως την αποστολή του Ιου τάγματος του Βασίλη.

3) Η πιο πάνω διαταγή υποτιμά αρκετά τις οργανωμένες εξωτερικές φωλιές αντίστασης του εχθρού, που όπως θα δούμε στο επόμενο κεφάλαιο, χρειάστηκαν 4 ώρες για να καταληφθούν εκτός από 2 ισχυρές εστίες απέναντι απ' την κεντρική πύλη που υποστηρίχτηκαν απ' την αρχή από 2 αγγλικά τανκς και δεν έπεσαν.

4) Ο Γύλος αυτή τη συμπληρωματική διαταγή δεν την κοινοποιεί ούτε στο ΙΙιο τάγμα εφεδρείας στον Φιλοπάππου, ούτε στη διλοχία του Μήτια, στη Λεωφόρο Συγγρού, αλλά μόνο στα τάγματα που θα πραγματοποιήσουν την έφοδο.

5) Όπως θυμάμαι ο Βασίλης Βενετσανόπουλος, αυτή τη συμπληρωματική διαταγή δεν την έλαβε καθόλου.

Ύστερα από 3 τέταρτα της ώρας στις 6 και 30' ακριβώς ρίχτηκε η φωτοβολίδα. Η μάχη είχε αρχίσει!

4. 6 ΔΕΚΕΜΒΡΗ. Η ΠΡΩΤΗ ΕΦΟΔΟΣ ΣΤΟΥ ΜΑΚΡΥΓΙΑΝΝΗ. ΠΡΟΔΟΣΙΑ ΞΑΝΘΟΠΟΥΛΟΥ

«... Αθήνα, Αθήνα...

Ω, εσύ με το μακρύ σπαθί της λευτεριάς στη ζώνη που η αυγή με δάφνες από φως ορθή σε στεφανώνει και που κρατάς στα χέρια σου του ΕΛΛΑΣ τα' αστροπελέκι κι όλο το φως του σύμπαντος φρουρός σε παραστέκει...».

Γιάννης Ρίτσος

6 και 30' το πρωί. Ακόμη δεν έχει ξημερώσει. Το Ιο τάγμα μας μαζί με τους δυο λόχους της Καλλιθέας (Λευτέρης) και το τάγμα του Πειραιά (Αχιλλέας - Μπάμπης) έρχονται αμέσως σε επαφή με τον εχθρό.

Το Ιο τάγμα, 2ου συντάγματος (Γιώργης) κινείται και περνάει τη λεωφόρο Συγγρού, ενώ σύγχρονα ομάδες «θανάτου» μπαίνουν σα σίφουνας σε δυο προωθημένες φωλιές αντίστασης του εχθρού στη λεωφόρο Συγγρού και συλλαμβάνουν 20 αξιωματικούς και χωροφύλακες που εμποδίζουν το πέρασμα της λεωφόρου.

Το ενισχυμένο Ιιο τάγμα, 2^{ου} συντάγματος περνάει τη λεωφόρο Αμαλίας, εξουδετερώνει αστραπιαία τις φωλιές αντίστασης επί της λεωφόρου (Σημ.: τα σημάδια απ' τα βλήματα των ελαστικών υπάρχουν ακόμη και σήμερα), κυκλώνει με 3 λόχους το κτριακό συγκρότημα του παλιού Α' Σώματος Στρατού, ενώ παράλληλα ένας λόχος του κινείται προς το Β' αστυνομικό τμήμα της Πλάκας και το κυκλώνει.

Απ' την πρώτη κιόλας επαφή, διαπιστώσαμε, ότι όχι μόνο δεν αιφνιδιάσαμε τον εχθρό, αλλά αντίθετα τον βρήκαμε να μας περιμένει, καλά οργανωμένος σ' ολόκληρο σύστημα οχυρών γύρω απ' τους στρατώνες.

Κανένα δρόμο δεν έχουν αφήσει που να μην τον ελέγχουν απόλυτα με διασταυρούμενα πυρά πολυβόλων, οπλοπολυβόλων, αυτομάτων και χειροβομβίδων.

Η προώθηση των δυνάμεών μας δε γίνεται απ' τους δρόμους, αλλά με τρύπες, από σπίτι σε σπίτι, μέχρι τα οχυρά του εχθρού. Μετά μια ώρα διαπιστώνουμε πως δεν είναι δυνατή η κεραυνοβόλος ενέργεια μέσα στους στρατώνες, αν προηγουμένα δεν καταστρέψουμε όλες τις φωλιές αντίστασης του εχθρού. Οι απώλειές μας απ' τις πρώτες συγκρούσεις είναι σχετικά μικρές. Μπορεί να πει κανείς όμως, πως μάλλον ο εχθρός μας αιφνιδίασε κι όχι εμείς.

Κι αρχίζει το συστηματικό ξήλωμα όλων των εξωτερικών οχυρών.

Μέχρι το μεσημέρι είχαν καταληφθεί όλες οι φωλιές αντίστασης στην οδό Μητσαίων και στην οδό Χατζηχρήστου. Έμειναν ακόμη δυο ισχυρές, απέναντι από την κεντρική πύλη στην οδό Μακρυγιάννη, οι οποίες υποστηρίζονταν από 2 αγγλικά τανκς και από τα πυρά του στρατώνα και των βοηθητικών κτιρίων δίπλα απ' την κεντρική πύλη.

Οι απώλειες του εχθρού αυτό το πρωινό είναι πιο βαριές απ' τις δικές μας. Οι νεκροί τους, οι τραυματίες και οι αιχμάλωτοι υπερβαίνουν τους 150.

Αλλά, για να έχουμε μια πιο ολοκληρωμένη εικόνα της μάχης απ' τις 6 και 30' το πρωί ως τις 3 το απόγευμα, ας δούμε πώς εκτέλεσε κάθε τάγμα χωριστά την αποστολή του, βάσει της διαταγής του Β' Συγκροτήματος.

1) Για τη δράση του Ιου τάγματος και της διλοχίας της Καλλιθέας στο δυτικό τομέα, ο γιατρός Θωμάς Κουγιαγκάς (ανθυπολοχαγός της σχολής του βουνού), επιτελής του Ιου τάγματος Ιου συντάγματος και στρατιωτικός διοικητής διλοχίας Καλλιθέας, θυμάται:

«Με το ξεκίνημα της επίθεσης απ' την οδό Μισαραλιώτου (κοντά στο αρχαίο Κολωνάκι), η διλοχία μας αντιμετώπιζε πυκνά διασταυρούμενα πυρά από τα σπίτια όλης της περιοχής. Υποχρεωθήκαμε να ξεκαθαρίσουμε μια-μια, τις φωλιές αντίστασης του εχθρού. Μπαίναμε από σπίτι σε σπίτι και προχωρούσαμε τρυπόντας τις μεσοτοιχίες. Πιάσαμε και 10 αιχμαλώτους. Ήρθε ένα αγγλίζικο θωρακισμένο και ο άγγλος αξιωματικός μας ζήτησε να παραλάβει τους αιχμαλώτους και απειλούσε ότι σε άρνησή μας θα μας χτυπούσαν.

Τους απαντήσαμε ότι πρέπει να πάρουμε εντολή, γι' αυτό να ξανάρθουν να τους δώσουμε την απάντηση. Και πράγματι ο Β' γραμματέας της 5ης αχτίδας μας έδωσε εντολή να τους παραδώσουμε. Όταν ξανάρθαν τους πήραν. Τελικά γύρω στις 11 το πρωί φτάσαμε στα κτίρια κοντά στο μαντρότοιχο των στρατώνων στη συμβολή των οδών Χατζηχρήστου και Μητσαίων. Είμαστε ανακατεμένοι με τους Πειραιώτες, μα ακόμη και με τους μαχητές του Γιώργη του Μουστάκια. Ξαφνικά γύρω στις 1 μετά το μεσημέρι άρχισαν να φεύγουν οι ελασίτες του Μουστάκια και οι Πειραιώτες. Έφυγαν και αρκετοί δικοί μας απ' τη διλοχία. Εμείς στο σταθμό διοίκησης τα είχαμε χαμένα. Δεν ξέραμε τι να κάνουμε. Γύρω στις 4 ήρθε στο σταθμό διοίκησης ο Β' καπετάνιος του 1^{ου} συντάγματος Χάντζος Φλώρος (Θέμης) που μας έδωσε κουράγιο και μας είπε να μείνουμε στις θέσεις μας και να συνεχίσουμε τα πυρά μας ενάντια στα παράθυρα των στρατώνων.

Μέσα στη νύχτα έφτασαν δίπλα μας ξανά αρκετοί Πειραιώτες.

Ο Γιάννης Κυριακίδης, καπετάνιος του Ιου τάγματος και της διλοχίας, θυμάται:

«Εκτός απ' τις βασικές εξωτερικές εστίες αντίστασης του εχθρού αντιμετωπίζαμε και πολλούς ελεύθερους σκοπευτές, σ' όλα τα σπίτια γύρω απ' τους στρατώνες. Συστηματικά ξεκαθαρίζαμε όλες τις φωλιές κι όσους αιχμαλώτους πιάναμε τους στέλναμε με συνοδεία στην Ελβιέλα. Ο Θωμάς Κουγιαγκάς μου ζήτησε οδηγίες, τι να κάνει με τους 10 αιχμαλώτους που τον ζητούσαν οι αγγλίζοι. Του έδωσα διαταγή να μη τους παραδώσει, αλλά να τους στείλει στην Ελβιέλα. Εκείνος, δεν ξέρω για ποιο λόγο, ρώτησε και τον κομματικό υπεύθυνο της 5ης αχτίδας και με την έγκρισή του τους παρέδωσε στους αγγλούς. Ο ανθυπολοχαγός Αχιλλέας, που διοικούσε τους πειραιώτες εκτέλεσε 7 χωροφύλακες, που έβγαιναν από τα μαγειρεία για να παραδοθούν. Είχε αναγνωρίσει, στα πρόσωπα τους, τους βασανιστές συγγενών του στο χωριό τους. Μετά απ' αυτό το γεγονός εξαφανίστηκε, φοβούμενος την τιμωρία του και παρουσιάστηκε στην αντάρτικη μονάδα που ανήκε, χωρίς να αναφέρει στους ανώτερους του το πιο πάνω γεγονός... Αυτό το έμαθα πρόσφατα από το Νέστορα. Γύρω στο μεσημέρι οι δυνάμεις μου άνοιξαν μια μεγάλη τρύπα στην οδό Μητσαίων κοντά στα μαγειρεία κι άλλη μια με νάρκη στο μεσημβρινό μαντρότοιχο, σε ένα ταρτσάκι δεξιά απ' τον αδιέξοδο δρόμο της οδού Χατζηχρήστου. Αναφέραμε στη διοίκηση και περιμέναμε διαταγές. Στο μεταξύ καλούσαμε με τα χωνιά τους χωροφύλακες να παραδοθούν και ανταλλάσσαμε πυκνά πυρά. Γύρω στις 3 ή ώρα έφυγε ο Μουστάκιας κι οι Πειραιώτες».

Η Αθηνά Αρτοπούλου, επικεφαλής των συνδέσμων του συντάγματος, θυμάται:

«Παρέλαβα κατά τις 10 το πρωί ένα λόχο της Γλυφάδας - Βούλας γύρω στους 80 άνδρες από το Κουκάκι, για να τους προωθήσω στη δύναμη του Λευτέρη. Πήγαινα μπροστά με το λοχαγό τους το Μαργιπλή Γ. (Φώτη) και πίσω ακολουθούσε ο λόχος. Ξαφνικά μια χειροβομβίδα από ταράτσα έσκασε κοντά μας.

Ένα βλήμα με χτύπησε στο πρόσωπο. Μου έσπασε τα δόντια και μου έκοψε τα χείλη. Με πήρανε τα αίματα. Με πήγαν στο νοσοκομείο, που μου έβαλαν ράμματα.

Εγώ τόσκασα από κει και ξαναπήγα στου Μακρυγιάννη. Δεν ήθελα να χάσω το πανηγύρι της κατάληψης των στρατώνων».

2) Για τη δράση του τάγματος Πειραιά στο μεσημβρινό τομέα ο Ορέστης Μακρής (Γιάννης) θυμάται:

«Το πιο πάνω τάγμα με επικεφαλής τον Μπάμπη και τον ανθυπολοχαγό Αχιλλέα (ανιψιό του Μάντακα) και με τη βοήθεια του λόχου Κουκακίου – Πλάκας (Κώστας Βαμβακάς), όρμησαν σαν θεριά ενάντια στα νότια οχυρά του συγκροτήματος.

Τα ξήλωναν το ένα μετά το άλλο. Σε δυο ώρες έχουν φτάσει στην οδό Χατζηχρήστου κι ως το μεσημέρι κατέλαβαν όλα τα οικήματα που βρίσκονταν σε επαφή με το μεσημβρινό υψηλό μαντρότοιχο των στρατώνων. Ρίχνουν πλέον πυκνά πυρά στα παράθυρα του κτιρίου. Έχουν συλλάβει περίπου 50 αιχμαλώτους. Αρχισαν ν' ανοίγουν τρύπες στη μάντρα και καλούν με τηλεβόες τους χωροφύλακες να παραδοθούν.

Το αριστερό των πειραιωτών έχει ανακατευτεί με τη διλοχία της Καλλιθέας και το δεξιό με το τάγμα του Γιώργη (Μουστάκια). Αυτό το ανακάτεμα των δυνάμεων μας ήταν φυσικό να γίνει μια κι όσο προχωρούσαν τα αναπτημένα τμήματά μας προς το μαντρότοιχο των στρατώνων, που στένευε το μέτωπό μας.

Κατά το μεσημέρι έπεσε νεκρός ο καπετάνιος του τάγματος Πειραιά Μπάμπης, μαχόμενος ηρωικά στην πρώτη γραμμή με τους άνδρες του. Ο θάνατος του ήταν βαρύ πλήγμα, γιατί αυτό το παλικάρι ήταν η ψυχή του τάγματος. Στη θέση του ανέλαβε αμέσως

ο Γ' καπετάνιος του Ιού τάγματος μας Μιχάλης Παναγιώτηρης. Κι αυτό το τμήμα είχε σοβαρές απώλειες απ' τα διασταυρούμενα πυρά των εχθρικών οχυρών, πάνω από 18 νεκρούς και 40 τραυματίες».

3) Για τη δράση του Ιού τάγματος, 2^{ου} συντάγματος του ανατολικού τομέα (Γιώργης Ζαφειρόπουλος), παίρνω στοιχεία απ' το βιβλιαράκι της 6^{ης} αχτίδας της ΚΟΑ με τίτλο «Οι ανατολικές συνοικίες το Δεκέμβρη 44».

Είναι αξιόπιστη μαρτυρία, γιατί γράφτηκε μόλις λίγους μήνες μετά τα γεγονότα. στα 1945 και τα διασταυρώνω μ' όσα θυμάται ο ίδιος ο καπετάνιος του Γιώργης Ζαφειρόπουλος (Μουστάκιος) κι εγώ:

«Το πρωί της ίδιας μέρας (6.12.44) έχει αρχίσει μια απ' τις μεγαλύτερες μάχες του Δεκέμβρη. Η μάχη του Μακρυγιάννη που ήταν το ισχυρότερο οχυρό της αντίδρασης. Εκτός απ' τους 1300 χωροφύλακες (η πραγματική τους δύναμη ήταν 600 μέσα στο στρατόνα, 200 στα εξωτερικά οχυρά, 200 στο Α' Σώμα Στρατού, 100 στο τμήμα μεταγωγών και 30 περίπου αστυφύλακες στο Β' αστυνομικό τμήμα δηλαδή σύνολο 1130 που αποτελούσαν τη φρουρά του και ήταν οπλισμένοι με πολυβόλα, αυτόματα και βαρείς όλμους, είχαν οχυρωθεί και σε γειτονικά κτίρια (εννοεί τα οχυρά της οδού Μακρυγιάννη στον ανατολικό τομέα).

Το σωστό αυτό φρουριακό συγκρότημα φαινόταν απρόσβλητο. Ο ΕΛΑΣ όμως δε δίστασε να το προσβάλλει. Στις 6 και 30' ξέσπασε η θύελλα. Μέσα σ' ένα πανδαιμόνιο από εκρήξεις ο ΕΛΑΣ αρχίζει να εξουδετερώνει συστηματικά τα οχυρωμένα κτίρια. Είναι δύσκολο να περιγράψει κανένας τη σφοδρότητα της μάχης. Οι χαφιέδες, που διαθέτουν τεράστια δύναμη πυρός, θερίζουν κυριολεκτικά όλους τους δρόμους. Νομίζει κανείς πως βράζει η γη. Ο ΕΛΑΣ παρά τις μεγάλες απώλειες που έχει απ' την πρώτη στιγμή, πολεμάει με απερίγραπτη γενναϊότητα, ενάντια στο μισητό φρούριο του φασισμού, το χαφιεδικό σύνταγμα Μακρυγιάννη. Μέχρι τις 10 το πρωί έχουν ξεκαθαριστεί και τα οκτώ οχυρωμένα κτίρια κι όλες οι δυνάμεις στρέφονται ενάντια στο στρατόνα. Οι χαφιέδες έντρομοι ζητάνε βοήθεια απ' τους σκόμπυδες, που στέλνουν αμέσως τακς. [Σημείωση Ο.Μ.: Οι άγγλοι απ' την αρχή υποστήριζαν τα δυο οχυρά απέναντι α π' την κεντρική πύλη, που τελικά δεν καταλήφθηκαν]. Αυτή τη φορά βαράνε αμέσως στο ψαχνό, αλλά ο ΕΛΑΣ δεν πρόκειται να υποχωρήσει.

Οι λοχαγοί του 2^{ου} και 6^{ου} λόχου του Ιού τάγματος (Γιώργης Ζαφειρόπουλος σκαρφαλώνουν στα κεραμίδια ενός διπλανού κτιρίου και τινάζουν δέσμες δυναμίτη μέσα στο σύνταγμα (εννοεί τα καλά σπίτια στη γωνιά των οδών Μακρυγιάννη και Χατζηχρήστου). Στο μεταξύ απ' τις ηρωικές συνοικίες μας ξεκινάει μια άλλη φάλαγγα χωρίς τουφέκια κι αυτόματα, φορτωμένη με τσιγάρα, κονιάκ και γλυκά. Είναι ο λαός που πάει να βοηθήσει το μαχόμενο στρατό μας. Κορίτσια 12-15 χρόνων και γέροι εβδομηντάρηδες φτάνουν στις πρώτες γραμμές και έρποντας πλησιάζουν τους πολυβολητές, για να τους δώσουν το δώρο τους οι ίδιοι.

Αυτοχειροτονημένες νοσοκόμες 13 χρόνων φτάνουν στη νεκρή ζώνη και μεταφέρουν τραυματίες. Καμιά φορά δε γυρίζουν πίσω. μένουν νεκρές κρατώντας στην αγκαλιά τους τον τραυματία που πήγαν να γλυτώσουν. Ο ΕΛΑΣ ηλεκτρισμένος εξορμάει σε γενική επίθεση. Ο στρατόνας, φλέγεται. Τα τμήματα του Ιού τάγματος 1^{ου} συντάγματος (Γιάννης Κυριακίδης) έχουν γκρεμίσει τη βορειοδυτική πλευρά της μάντρας. Τη στιγμή που η νίκη είχε στέψει τα όπλα του λαού, από μακρινά φτάνει το μουγκρητό μιας άλλης μάχης. Οι ριμινίτες έχουν εξαπολύσει επίθεση ενάντια στην Καισαριανή!!

Κι ο καπετάνιος αυτού του τάγματος Γιώργης Ζαφειρόπουλος (Μουστάκιος) θυμάται:

«Μέσα στη νύχτα της 5ης προς 6η Δεκέμβρη 1944 ξεκίνησε το τάγμα μας απ' τις φυλακές Βουλαγαμένης προς την οδό Αναπαύσεως, μέχρι το σχολείο στην όχθη του Ιλισού. Χρέη στρατιωτικού διοικητή εκτελούσε ο Δ. Μεσολυράς, έφεδρος αναπολοχαγός - επιτελής του τάγματος και Β' καπετάνιος ο ήρωας Μήτσος Στριλάκος που το πρωί με 20 μαχητές της ομάδας «θανάτου» συνέλαβε 20 αξιωματικούς και χωροφύλακες, πρώτα στην προωθημένη φωλιά αντίστασης του εχθρού στη λεωφόρο Συγγρού και κατόπιν στη γωνία Μακρυγιάννη και Χατζηχρήστου, όπου συνέλαβε άλλους 30 αξιωματικούς και οπλίτες με έναν ταγματάρχη επικεφαλής.

(Στις 15.12.44, στην οδό Αλωπεκής, ο Μήτσος Στριλάκος, προσπαθώντας να αχρηστέψει ένα αγγλικό τακ, έπεσε νεκρός από ριπή άγγλων). Ως το μεσημέρι είχαμε ξεκαθαρίσει όλες τις εξωτερικές αντιστάσεις εκτός από δύο που βρίσκονταν απέναντι απ' την κεντρική πύλη, μια στο ξενοδοχείο και μια στη γωνία των οδών Μακρυγιάννη και Διονυσίου Αρεοπαγίτου. Δεν μπορούσαμε να τις καταλάβουμε, γιατί μπροστά στην πύλη βρίσκονταν δύο εγγλέζικα τακς, που τους υποστήριζαν. Είχαν εγκαταστήσει και πολυβόλα στα οικήματα της πύλης και είχαν στον έλεγχο τους όλους τους γύρω δρόμους. Τους χτυπούσαμε ανελέητα, αλλά ήταν αδύνατο να τους πλησιάσουμε. Όλο το πρωί έμπαιναν στην πύλη εγγλέζικα νοσοκομειακά αυτοκίνητα που δεν τα χτυπούσαμε. Έφερναν μέσα ενισχύσεις και βαρύ οπλισμό, όλμους και πολυβόλα και βγαίνοντας έπαιρναν τους τραυματίες χωροφύλακες.

Οι δυνάμεις μας είχαν σκαρφαλώσει στο φαρμακείο και στο τυπογραφείο Βραχωρήτη στη γωνία Μακρυγιάννη και Χατζηχρήστου. Από τα κεραμίδια, τις ταράτσες κι από τρύπες που ανοίξαμε στους μεσότοιχους χτυπούσαμε τους στρατώνες και με χειροβομβίδες και δυναμίτες εξοντώσαμε τους χωροφύλακες στο φυλάκιο της βοηθητικής πόρτας των στρατώνων. Οι δυνάμεις μας είχαν ανακατευτεί με τους πειραιώτες και τους μαχητές του λόχου Κουκακίου - Πλάκας του Κώστα Βαμβακά.

Η μάχη είχε ανάψει για καλά, όταν πήραμε διαταγή απ' την 1^η ταξιαρχία να αποσύρουμε αμέσως το τάγμα και να σπεύσουμε προς την Καισαριανή που κινδύνευε να καταληφθεί από τους Ριμινίτες».

4) Για τη δράση του Ιού τάγματος, 2ου συντάγματος (Βασίλης Βενετσάνοπουλος) στον βορεινό τομέα Πλάκας, παίρνω στοιχεία απ' το ίδιο βιβλιαράκι της 6ης αχτίδας της ΚΟΑ του 1945 και τα διασταυρώνω με όσα θυμάμαι ο ίδιος:

«...Στις 3 τα μεσάνυχτα ανακοινώνεται το σχέδιο επιχειρήσεων στους λοχαγούς και καπεταναίους. Μαζεμένοι γύρω απ' το γραφείο του ταγματάρχη (Β. Βενετσάνοπουλος) ακούνε προσεχτικά την ανάλυση του σχεδίου. Στα πρόσωπα όλων ζωγραφίζεται η αποφασιστικότητα. Το σχέδιο προβλέπει την κατάληψη του τμήματος Μεταγωγών του Α' Σώματος Στρατού και του Β' αστυνομικού τμήματος. Πρόκειται για ισχυρό συγκρότημα του εχθρού που είναι άριστα οχυρωμένο και επανδρωμένο.

Ξημερώνει. Στις 5 και 30' ακριβώς, σύμφωνα με το σχέδιο, συγκεντρώνονται στο σιντριβάνι του Ζαπείου ο 6^{ος} λόχος της Νέας Ελβετίας με επικεφαλής το λοχαγό Νικήτα και ο 3^{ος} της Γούβας με τον αείμνηστο λοχαγό Νάση (Γέρο). Το σύνθημα της επίθεσης θα δινόταν από τη διμοίρια πολυβόλων που είχε εγκατασταθεί στον Αρδηττό. Δίνεται το σύνθημα και οι δυο λόχοι αρχίζουν να

προελαύνουν. Πέρασε μισή ώρα και η μάχη μαινεται. Το Α' Σώμα είναι κυκλωμένο από παντού (το έχουν κυκλώσει ο 2^{ος}, ο 4^{ος} και ο 5^{ος} λόχος), αλλά είναι αδύνατο να πλησιάσει κανείς γιατί είναι καλά οχυρωμένο. Στο μεταξύ ο 6^{ος} λόχος πολιορκεί το Β' αστυνομικό τμήμα που αμύνεται με λύσσα. Ο 1^{ος} λόχος δοκιμάζει να ενισχύσει τον 3^ο και τον 6^ο λόχο αλλά χτυπιέται απ' τους εγγλέζους στο λαϊκό Γυμναστήριο και αναγκάζεται να αποσυρθεί προσωρινά.

Στο μεταξύ αγγλικά τανκς σχηματίζουν κλοιό κατά μήκος της λεωφόρου Αμαλίας - Σγγρού και οι λόχοι που πολιορκούσαν το εχθρικό συγκρότημα αποκόπτονται από την διοίκηση, που βρίσκεται στο Μετς. Απτόητοι όμως εξακολουθούν τη μάχη. Ο λοχαγός του 6^{ου} λόχου καλεί τηλεφωνικά το Β' αστυνομικό τμήμα να παραδοθεί, αλλά παίρνει αρνητική απάντηση. Τότε εξορμάει ο λόχος από όλα τα στενά με τις χειροβομβίδες. Το πεδίο της μάχης έχει γίνει σωστό ηφαιστειο και οι μπουραντάδες παραδίδονται. Αποπλίζονται σε διάστημα δευτερολέπτων και το χτίριο περνάει στα χέρια του ΕΛΑΣ. Η επιχείρηση αυτή είναι σωστό στρατιωτικό κατόρθωμα, γιατί ο ΕΛΑΣ δε διέθετε κανένα βαρύ όπλο για να ξετρυπώσει τους προδότες. Η ορμή όμως του λαϊκού αγωνιστή γκρεμίζει και τα ισχυρότερα φρούρια. Έτσι έπεσε το Β' αστυνομικό τμήμα στα χέρια του ΕΛΑΣ και μαζί μ' αυτό είχαμε άφθονα λάφυρα.

Με λίγα λόγια οι αμυνόμενοι είχαν τριπλάσια δύναμη πυρός απ' τους επιτιθέμενους, ήτανε άριστα οχυρωμένοι κι όμως νικήθηκαν. Ο ΕΛΑΣ είχε 1 νεκρό και 4 τραυματίες και οι προδότες 10 τραυματίες.

Χωρίς να πάρει ανάσα ο 6^{ος} λόχος ξεκινάει τροχάδην για τον επόμενο αντικειμενικό σκοπό, το τμήμα Μεταγωγών. Έρχεται και ο 1^{ος} λόχος σε βοήθεια κι η μάχη ανάβει. Κατά τις τρεις το απόγευμα το πεδίο της μάχης έχει γίνει σωστή κόλαση. Οι ελασίτες πολεμούν σα να βρίσκονται σε γυμνάσια, οι χωροφύλακες έχουν πανικοβληθεί. Ένας ανθυπομοίραρχος με 15 χωροφύλακες σηκώνουν τα χέρια και παραδίνονται. Μένουν άλλοι ογδόντα. Τη στιγμή που ετοιμάζεται η γενική επίθεση, οι άγγλοι μας χτυπάνε άλλη μια φορά πισώπλατα.

Αιχμαλωτίζουν τις δυνάμεις που πολιορκούσαν το Α' Σώμα και προσπαθούν να απομονώσουν ολόκληρο το τάγμα που μπροστά στον κίνδυνο να εκμηδενιστεί αναγκάζεται να υποχωρήσει στη γραμμή Ιλισού».

Παρατηρήσεις του Ορέστη Μακρή στην πιο πάνω περιγραφή της 6^{ης} αχτίδας το 1945, όπως θυμάται τα γεγονότα:

α) Δεν αιχμαλωτίστηκαν από τους άγγλους όλες οι δυνάμεις (δηλαδή τρεις λόχοι) που πολιορκούσαν το Α' Σώμα Στρατού, αλλά μόνο ο λόχος που είχε αναπτυχθεί στην ανατολική πλευρά, όταν χτυπήθηκε πισώπλατα απ' τη λεωφόρο Αμαλίας από 6 εγγλέζικα τανκς που απέκλεισαν όλους τους δρόμους, δηλαδή μια δύναμη γύρω στους 60 άνδρες.

β) Γύρω στις 3 το απόγευμα δόθηκε η διαταγή από την ταξιαρχία της αποχώρησης του τάγματος κι όχι με δική τους πρωτοβουλία, επειδή αντιμετώπιζαν δήθεν το πρόβλημα εκμηδενισμού του τάγματος.

γ) Η πιο πάνω περιγραφή είναι αντικειμενική και απεικονίζει σωστά τη δράση του Ηου τάγματος, 2^{ου} συντάγματος κατά την πρώτη έφοδο μας στον Μακρυγιάννη ως τη στιγμή της αποχώρησής του.

Απ' τα γραφόμενα φαίνεται καθαρά, όπως θυμάμαι κι εγώ, ότι από τις τρεις κύριες εστίες αντίστασης το τάγμα κατάλαβε τις δυο. Όμως η κυριότερη φωλιά που ήταν το Α' Σώμα, όχι μόνο δεν κατελήφθη, αλλά χάσαμε κι έναν ολόκληρο λόχο, εξ αιτίας της άμεσης ανοιχτής επέμβασης των αγγλικών θωρακισμένων από τη λεωφόρο Αμαλίας.

Ο Σκόμπυ ξεκίνησε τον ανοιχτό πόλεμο εναντίον μας, από την ίδια στιγμή της εφόδου μας στον Μακρυγιάννη, υποστηρίζοντας με τις θωρακισμένες δυνάμεις του τα σημεία εκείνα που είχαν αποφασιστική σημασία στην όλη εξέλιξη της μάχης. Αντιλήφθηκαν ότι, αν έπεφτε το Α' Σώμα Στρατού, η κύκλωση των στρατώνων θα ήταν ολοκληρωτική και θα έχαναν τον διάδρομο επαφής των στρατώνων με το κέντρο. Αλλά η τρομερότερη συνέπεια γι αυτούς από την πτώση του Α' Σώματος θα ήταν ότι οι 6 λόχοι του Ηου τάγματος ελευθερωμένοι θα έπεφταν σαν σίφουνας στους στρατώνες από τη βορεινή πλευρά της Διονυσίου Αρεοπαγίτου και την κεντρική πύλη, απ' όπου το χτίριο των στρατώνων ήταν ιδιαίτερα ευάλωτο.

Γι αυτούς τους πιο πάνω λόγους ο Σκόμπυ επιτέθηκε απ' την πρώτη στιγμή, με όσες δυνάμεις είχε συγκεντρώσει, ενάντια σε αυτό το τάγμα μας και κατόρθωσε να το αναχαιτίσει, ώστε να μην εκπληρώσει την κύρια αποστολή του, που ήταν η έφοδος ενάντια στους στρατώνες απ' τη Διονυσίου Αρεοπαγίτου. Εδώ πρέπει να τονίσουμε ότι, παρά την επέμβαση των άγγλων και την αιχμαλωσία του λόχου μας, το πιο πάνω τάγμα είχε όλες τις δυνατότητες να συνεχίσει τον αγώνα του στο Α' Σώμα, ώστε να διατηρεί τουλάχιστον κλειστό τον διάδρομο ενισχύσεων απ' το κέντρο προς τους στρατώνες.

Όμως η διαταγή της ταξιαρχίας για αποχώρηση είχε σαν αποτέλεσμα να μην εκπληρωθεί ούτε και αυτή η σοβαρή αποστολή του τάγματος στον Μακρυγιάννη. Έτσι το ενισχυμένο Ηο τάγμα του 2^{ου} συντάγματος δεν πίεσε καθόλου το κυρίως χτίριο των στρατώνων στην πρώτη μας έφοδο.

Στις δυο μετά το μεσημέρι, στο σταθμό διοίκησης του Β' Συγκροτήματος έχουμε πάρει τις τελευταίες αναφορές των ταγμάτων και καθόμαστε γύρω από ένα μεγάλο τραπέζι, ο Γύλος, ο Αθηνέλης, ένας συνταγματάρχης και δυο ακόμη αξιωματικοί του Α' Σώματος, η γραμματέας της 5ης αχτίδας της ΚΟΑ κι ο Ορέστης Μακρής (Γιάννης). Έχουμε σύσκεψη για να αναλύσουμε την κατάσταση, όπως έχει διαμορφωθεί, και να αποφασίσουμε για τον τρόπο ενέργειάς μας στην επόμενη αποφασιστική φάση, που είναι η τελική έφοδος μέσα στους στρατώνες.

Είχαμε συμφωνήσει όλοι, ότι η τελική έφοδος πρέπει να γίνει μόλις σκοτεινιάσει γύρω στις 7 το βράδυ, απ' το Ιο τάγμα του Λευτέρη αρχικά, όπως είχε σχεδιαστεί. Το σκοτάδι θα μας διευκόλυε πολύ, μια και οι άγγλοι απ' την Ακρόπολη θα είχαν ελάχιστη ορατότητα και τα τμήματα του Λευτέρη θα μπορούσαν να επιτεθούν και απ' τη Διονυσίου Αρεοπαγίτου. Ακόμη το βράδυ περιοριζόταν στο ελάχιστο η δράση των τανκς. Οι δε ελασίτες είχαν μεγάλη πείρα σε βραδινές επιθέσεις απ' την κατοχή. Επίσης συμφωνήσαμε το τάγμα του Γιώργη (Μουστάκια) να πιέζει ασφυκτικά με συνεχή κύματα επιθέσεων τις φωλιές αντίστασης γύρω από την κεντρική πύλη, ώστε να διευκολύνει το «ντου» του Λευτέρη, ώσπου να σπάσει η αντίσταση του εχθρού. Το ίδιο και το τάγμα του Πειραιά απ' τη νότια πλευρά και που στη συνέχεια θα χωνόταν απ' τις τρύπες μέσα στο γήπεδο για να βοηθήσει το Λευτέρη.

Όσο για το Βασίλη Βενετσάνοπουλο, θα του ζητούσαμε να συνεχίσει την πολιορκία του Α' Σώματος Στρατού και να προωθήσει σύγχρονα έσοτ κι ένα λόχο του προς το βορεινό τομέα, για ν' απασχολεί τον εχθρό στα παράθυρα του κεντρικού κτιρίου των στρατώνων.

Ο υπασπιστής του 1^{ου} συντάγματος Γ. Τζώρτζης (Νικήτας) άρχισε να γράφει τη διαταγή που του υπαγόρευε ο Γύλος. Αυτή όμως

έμεινε μισογραμμμένη. Μας πρόλαβε η ΜΕΓΑΛΗ ΚΕΡΑΜΙΔΑ. Απανωτές οι αναφορές.

Πρώτη του Λευτέρη. Αναφέρει ότι το τάγμα του Γιώργη (Μουστάκια) εγκατέλειψε τις θέσεις που κατείχε και υποχωρεί προς τις ανατολικές συνοικίες. Μαζί του παρέσυρε και το μεγαλύτερο μέρος των μαχητών του Πειραιά, που είχαν αναμιχθεί με τους μαχητές του Μουστάκια. Άλλη αναφορά μας πληροφορούσε πως και το τάγμα του Βασίλη είχε λύση την πολιορκία του Α' Σώματος και υποχωρούσε προς τον Αρδηττό και το Στάδιο.

Είχαμε αναστατωθεί και δεν ξέραμε τι ακριβώς συνέβαινε και πριν ξεκινήσω για ν' αντιληφθώ από κοντά την πραγματική κατάσταση του μετώπου, φτάνει λαχανιασμένος ο σύνδεσμος της Ι ταξιαρχίας και μας παραδίνει την πιο κάτω διαταγή:

Α' Σώμα
Ι Ταξιαρχία

Ωρα 2 και 30'

ΔΙΑΤΑΓΗ

Προς Β' Συγκρότημα

- 1) Ορεινή Ταξιαρχία και Ιερός Λόχος εξαπέλυσαν ισχυροτάτην επίθεση εναντίον Ζωγράφου - Καισαριανής - Ύψωμα Αράπη.
- 2) Αποσύρομεν προσωρινώς Ιο και ΙΙο τάγματα 2^{ου} συντάγματος δια να συγκαταθώμεν εχθρόν.
- 3) Γύλος να σπεύσει αμέσως εις σταθμό διοίκησης ταξιαρχίας.
- 4) Ο Γιάννης (Ορ Μακρής) να μείνει στη διοίκηση και να διατηρήσει τη φυσιογνωμία της μάχης στου Μακρυγιάννη συμπληρώνοντας τα κενά.

Η διοίκηση

Δεληβοριάς - Κοσμάς

Έτσι, ενώ το σχέδιο της ΚΕ του ΕΛΑΣ προέβλεπε σύγχρονα μες την επίθεση στου Μακρυγιάννη να διεξάγεται και η επίθεση ενάντια στην ταξιαρχία του Ρίμινι στο Γουδί από την ΙΙ μεραρχία (του Μούντριχα) και τα 2 τάγματα του 2^{ου} συντάγματος, έγινε το αντίστροφο. Η επίθεση στο Γουδί δεν πραγματοποιήθηκε μια και η ΙΙ μεραρχία δεν είχε φτάσει ακόμη. Το ένα σύνταγμα της επετέθη την επομένη μέρα χλιαρά, ενώ το άλλο (της Εύβοιας) έφτασε ακόμη πιο αργά και πολέμησε στο Μεταξουργείο και στους Αμπελόκηπους.

Βρήκε λοιπόν, την ευκαιρία ο Τσακαλώτος, ο οποίος ασφαλώς είχε κιόλας πληροφορηθεί τα σχέδια δράσης μας κι έκανε το στοιχειώδες αντιπερισπασμό για να μειώσει τη φοβερή πίεσή μας στου Μακρυγιάννη και για να προλάβει ν' αναπτυχθεί έξω από το Γουδί, ώστε ν' αποφύγει την κύκλωσή του απ' τη ΙΙ μεραρχία.

Να τι γράφει ο Τσακαλώτος:

«... Στις 6.12.44 η Ορεινή Ταξιαρχία επετέθη στο ύψωμα Ζωγράφου -Κοτοπούλη έως το άλσος Κουπονίων - νοσοκομείο Συγγρού και Αλεποβούνι προς αποφυγήν κυκλώσεώς της μέσα εις το Γουδί».

Και η εφημερίδα «Ακρόπολις» στις 21.2.80 γράφει για την Ορεινή Ταξιαρχία:

«... Ταυτόχρονα, εκείνη την ίδια μέρα συνετέλεσε αποφασιστικά στο να αποκρουστεί μια άλλη βιαιότατη επίθεση του ΕΛΑΣ κατά της χωροφυλακής στου Μακρυγιάννη και οι ελασίτες δεν χωράτευαν βέβαια. Ήταν αποφασισμένοι, φανατισμένοι, ακράτητοι...». Και δεν έφταναν οι ενέργειες του Τσακαλώτου, αλλά προστέθηκε και το πελάγωμα του καπετάνιου της Ι Ταξιαρχίας Κοσμά που πανικοβαλλόταν και με τον ελάχιστο κίνδυνο κύκλωσής του απ' τον εχθρό.

Και δεν έφτανε κι αυτό, αλλά προστέθηκε και η ΠΡΟΔΟΣΙΑ του επιτελάρχη της ταξιαρχίας Ξανθόπουλου, ο οποίος ήταν πράκτορας της Ιντέλιτζενς Σέρβις και εκμεταλλευόμενος τον πανικό του Κοσμά εκμείνεσε από τη διοίκηση της ταξιαρχίας την πιο πάνω «ΠΡΟΔΟΤΙΚΗ» διαταγή και την αυθαίρετη εντολή προς τα δυο τάγματα να αποχωρήσουν από τη μάχη, χωρίς καμιά προηγούμενη συνεννόηση μαζί μας.

Ο πιο πάνω προδότης αξιωματικός πήρε, μετά την συμφωνία της Βάρκιζας, παράσημο απ' τους άγγλους γι αυτή του την ενέργεια. Μέσα λοιπόν σε μισή ώρα απ' τα τέσσερα ενισχυμένα τάγματα κι ένα πέμπτο σε εφεδρεία, που ετοιμάζονταν για την τελική εξόρμηση, μας έμεινε μόνο το τάγμα του Λευτέρη, η διλοχία της Καλλιθέας ελαφρώς κουτσουρεμένη κι αυτή, λίγοι Πειραιώτες και το ΙΙο τάγμα μας της εφεδρείας στου Φιλοπάππου.

Το τραγικότερο σε όλη αυτή την ιστορία, ήταν ότι την ίδια στιγμή που πραγματοποιούσαμε εμείς τη σύσκεψη για την τελική βραδινή έφοδο, γινόταν μέσα στο στρατόνα μια άλλη σύσκεψη με το συνταγματάρχη Κωστόπουλο, το Σαμουήλ κι άλλους ανώτερους αξιωματικούς, για να παραδοθούν στον ΕΛΑΣ μια και οι άγγλοι δεν ήταν σε θέση να τους γλυτώσουν από τα χέρια μας κι ήταν όλο υποσχέσεις για βοήθεια. Είχαν τρομάξει κυριολεκτικά απ' τις θυελλώδεις επιθέσεις των ελασιτών. Είχαν χάσει 1/3 των δυνάμεών τους κι έτρεμαν τη νύχτα που πλησίαζε.

Όταν είδαν πως οι ελασίτες έφυγαν, ανάσαναν ανακουφισμένοι και πήραν νέα απόφαση να συνεχίσουν την άμυνα. έως ότου φτάσουν οι αγγλικές ενισχύσεις.

Αυτά μας τα ομολόγησαν αξιωματικοί τους που πιάστηκαν αιχμάλωτοι τις επόμενες μέρες. Η μάχη του Μακρυγιάννη είχε πλέον κριθεί. Ήταν η τελευταία ευκαιρία να πατήσουμε τους στρατώνες και τη χάσαμε κι αυτή. Ο σταθμός διοίκησης του Β' Συγκροτήματος ερήμωσε ξαφνικά. Έφυγαν όλοι σαν κνηνημένοι για την ταξιαρχία. Μείναμε η γραμματέας της 5^{ης} αχτίδας της ΚΟΑ, εγώ και το επιτελείο μας.

Στέλνω διαταγή προς το ΙΙο τάγμα μας στου Φιλοπάππου να μετακινήσει ένα λόχο του για να καλύψουμε το κενό που άφησε ο Γιάννης (Μουστάκιας).

Για το βορεινό τομέα, δηλαδή στο Α' Σώμα Στρατού στην Πλάκα ούτε λόγος δεν μπορούσε να γίνει. Δεν υπήρχαν δυνάμεις αρκετές για να σταλούν εκεί.

Στη συνέχεια αλλάζουμε, για λόγους ασφαλείας, το σταθμό διοίκησης και τον μεταφέρουμε στην έδρα του λόχου Κουκακίου, στην

οδό Ζαχαρίτσα και Τζίνη.

Αφήνουμε εκεί τον Β' καπετάνιο του Ιου συντάγματος Χάντζο Φλώρο (αεροπόρο) και ξεκινάμε η γραμματέας της 5ης αχτίδας και εγώ για κινητοποίηση της κομματικής οργάνωσης με σκοπό την επανασυγκέντρωση των πειραιωτών και καλλιθεατών μαχητών μας που παρασύρθηκαν κι αποχώρησαν απ' το μέτωπο. Τους περισσότερους τους βρήκαμε σε ομάδες και τους συγκεντρώσαμε ως το βράδυ στην ΕΛΒΙΕΛΑ της Καλλιθέας. Μας βοήθησε πολύ και ο λοχαγός των πειραιωτών Χρήστος Ιωακειμίδης (ένας μικρόσωμος, αλλά εξαιρετικά ευσυνειδητός και δραστήριος λαϊκός ηγέτης των πειραιωτών). Το ατύχημα ήταν, ότι είχε σκοτωθεί στη μάχη ο καπετάνιος του τάγματος Μπάμπης, ο δε Αχιλλέας είχε εξαφανιστεί μετά την εκτέλεση απ' τον ίδιο 7 χωροφυλάκων, που βγήκαν απ' τα μαγειρεία των στρατώνων με σηκωμένα ψηλά τα χέρια. Ήταν μια πράξη που τότε τη χαρακτηρίσαμε σαν προδοσία. Αυτή η αχαρηκτήριστη ενέργεια του είχε σα συνέπεια να σταματήσουν οι χωροφύλακες να παραδίδονται, μια και αντιμετώπιζαν το εκτελεστικό απόσπασμα.

Ως αργά το βράδυ καταφέραμε με υπεράνθρωπες προσπάθειες να κλείσουμε τα κενά στο μεσημβρινό και ανατολικό τομέα.

Και τα κενά μεν τα κλείσαμε, αλλά τα μάτια μας όχι! Ήταν η δεύτερη βραδιά, χωρίς καθόλου ύπνο. Έστω και για μισή ώρα. Στις 9 το βράδυ στέλνουμε αναφορά στην Ι ταξιαρχία, μια και είχαμε χάσει την επαφή μας με το Α' Σώμα Στρατού του ΕΛΑΣ και περιμέναμε διαταγές.

5. 7 ΔΕΚΕΜΒΡΗ. Η ΙΙ ΜΕΡΑΡΧΙΑ ΔΕΝ ΕΠΙΤΙΘΕΤΑΙ ΣΤΟ ΓΟΥΔΙ. ΜΑΤΑΙΩΣΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΑΝΤΙΠΕΡΙΣΠΑΣΜΟΥ ΤΗΣ Ι ΤΑΞΙΑΡΧΙΑΣ. ΜΑΖΙΚΗ ΕΠΕΜΒΑΣΗ ΑΓΓΛΙΚΩΝ ΘΩΡΑΚΙΣΜΕΝΩΝ ΔΥΝΑΜΕΩΝ ΣΤΟΥ ΜΑΚΡΥΓΙΑΝΝΗ

Στις 6.12.44 γύρω στις 11 το μεσημέρι στη Χασιά, την ώρα που είχαμε φτάσει στο μαντρότοιχο των στρατώνων του Μακρυγιάννη, η Κ.Ε. του ΕΛΑΣ σε μεγάλη σύσκεψη όπου πήραν μέρος και οι διοικήσεις της ΙΙ μεραρχίας και του Α' Σώματος Στρατού, αποφάσισε να ενεργήσει η ΙΙ μεραρχία επίθεση στο Γουδί το πρωί στις 5 η ώρα της 7.12.44. Η δε Ι ταξιαρχία μας να βοηθήσει με τις δυνάμεις της για την επιτυχία της.

Το Α' Σώμα διέταξε την Ι ταξιαρχία να χρησιμοποιήσει τα 2 τάγματα του 2^{ου} συντάγματος για επίθεση ενάντια στις δυνάμεις του Τσακαλώτου από την Καισαριανή - Ζωγράφου, τα δε Ιο και Ιο τάγματα του ίδιου συντάγματος να επιτεθούν για αντιπερισπασμό και να διεισδύσουν στο Σύνταγμα από στήλες Ολυμπίου Διός - Ζάππειο - Εθνικό Κήπο. Σ' αυτή την προσπάθεια να βοηθήσει και το Β' συγκρότημά μας με ισχυρή πίεση στου Μακρυγιάννη και με τις υπόλοιπες δυνάμεις του να προβεί σε διείσδυση προς την Πλάκα - Φιλελλήνων - Σύνταγμα.

Τα μεσάνυχτα της 6ης προς 7 του Δεκέμβρη παραλαβαίνουμε τη νέα διαταγή επιχειρήσεων από την ταξιαρχία, θυμάμαι το περιεχόμενό της σε γενικές γραμμές:

- 1) Μέσα στη νύχτα θα έφτανε η ΙΙ μεραρχία και θα άρχιζε αμέσως επίθεση ενάντια στην ταξιαρχία του Ρίμινι στο Γουδί, από Υμηττό και Σωτηρία, βοηθούμενη από τα δυο τάγματα του 2^{ου} συντάγματος της Ι ταξιαρχίας απ' την Καισαριανή και Ζωγράφου.
- 2) Τα δυο τάγματα (Ι και ΙΙ) του 2^{ου} συντάγματος (Μουστάκιας και Βασιλής) θα εξαπέλυαν επίθεση για κατάληψη της περιοχής Στήλες Ολυμπίου Διός - Ζάππειο - Εθνικός Κήπος - Αμαλίας - Σύνταγμα.
- 3) Το 1^ο σύνταγμα με το τάγμα του Πειραιά θα αποτελούσε το Β' συγκρότημα, κάτω από τη διοίκηση των Αχιλλέα-Γιάννη και θα προέβαινε με όσες δυνάμεις ήταν απαραίτητες σε περίσφιξη των στρατώνων Μακρυγιάννη και με τις υπόλοιπες δυνάμεις που θα συγκεντρώσει, να επιτεθεί στον άξονα Μακρυγιάννη - Α' Σώμα Στρατού - Φιλελλήνων - Σύνταγμα. Το όριο ενέργειας του Β συγκροτήματος ήταν το αριστερό της Βασ. Όλγας και λεωφόρου Αμαλίας μέσα στην περιοχή της Πλάκας.
- 4) Τέλος η διαταγή καθόριζε και τη στάση μας προς τα αγγλικά στρατεύματα, όπως αναφέρω πιο κάτω στη διαταγή μου προς τα τάγματα.

Από την προηγούμενη μέρα δεχόμασταν τις ομοβροντίες των αγγλικών τανκς και η ΚΕ του ΕΛΑΣ είχε ακόμη αμφιβολίες αν θα επέμβουν ή όχι οι Άγγλοι.

Είναι 1 η ώρα μετά τα μεσάνυχτα. Είμαι μόνος με τον υπασπιστή του συντάγματος Γ. Τζώρτζη. Του υπαγορεύω τη διαταγή προς τα τάγματα. Έχει διασωθεί κι αυτή ατόφια στο αρχείο του Γιάννη Κυριακίδη:

ΕΛΑΣ

Ι Ταξιαρχία

Ι Σύνταγμα.

ΔΙΑΤΑΓΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

- 1) Από τούδε οι δυνάμεις Ι/Ι συντάγματος, ΙΙ/Ι, ΙΙΙ/Ι και τάγμα Πειραιώς ονομάζονται Β' συγκρότημα υπό τη διοίκησιν Αχιλλέα - Γιάννη.
- 2) Αποστολαί: θα διατηρήσωμε τη φυσιογνωμία της μάχης Μακρυγιάννη, όσον το δυνατόν περισφιγγοντες περισσότερον τας παγιδευμένας δυνάμεις. Κατόπιν διαταγής της ταξιαρχίας θα συγκεντρώσει τας υπολοίπους δυνάμεις του εις τη βάση εξόρμησής του, περιοχή Γαργαρέττας και θα επιτεθεί κατά του άξονα Μακρυγιάννη - Πλάκα - Σύνταγμα προς κατάληψιν διαδοχικώς των αντικειμενικών σκοπών:
 - α) Στήλες Ολυμπίου Διός - Μακρυγιάννη - Πλατεία Πλάκας - Μητρόπολη.
 - β) Λεωφόρος Αμαλίας - Πλατεία Συντάγματος - Κύρια προσπάθεια Μακρυγιάννη - Α' Σώμα Στρατού - Φιλελλήνων - Σύνταγμα.
 - 3) Όρια ζωνών ενεργείας συγκροτήματος: Εις την δεξιά πτέρυγά μας μέχρι το αριστερό της Βασ. Όλγας και λεωφόρου Αμαλίας.
 - 4) Σύνδεσμοι - Διαβιβάσεις. Α' σταθμοί διοικήσεων:
 - α) Μέχρι της εκτοξεύσεως επιθέσεως χρησιμοποιούμενοι σταθμοί.
 - β) Μετά την εξόρμηση: Ταξιαρχίας ο εν χρήσει σταθμός διοικήσεως ΙΙΙ/2 Β' συγκροτήματος, ο εν χρήσει σταθμός λόχου Κουκακίου, ήτοι γωνία οδού Ζαχαρίτσα και Αναστασίου Τζίνη.
 - 5) Εκτέλεσις: Η ώρα επιθέσεως θα καθοριστεί δια νεωτέρας διαταγής.
 - 6) Τηρητέα στάσις προς τα αγγλικά στρατεύματα: Υπάρχουν μεγάλες πιθανότητες, ότι τα αγγλικά στρατεύματα, αν και δε θα προκληθούν, θα επέμβουν όμως στον αγώνα εναντίον μας. Στην περίπτωση αυτή θα αντιμετωπισθούν ως εχθρικά τμήματα. Προ

της εξορμήσεως να αναπτυχθεί τούτο σαφώς εις τους άνδρες, ίνα κατανοηθεί πλήρως και άνευ ουδεμίας αμφιβολίας.

Σ.Δ 7.12.44
Η Διοίκηση
Ορέστης Μακρής
υπ' όψιν
I και II τάγματα
Λευτέρη

Όλη τη νύχτα με υπεράνθρωπες προσπάθειες συγκεντρώνουμε δυνάμεις για την πρωινή διείσδυση στην Πλάκα. Απόψερα τους δυο λόχους του ΙΙου τάγματος απ' το λόφο του Φιλοπάππου που βρίσκονταν σε εφεδρεία, αφήνοντας εκεί μόνο μια διμοιρία. Ήταν μια δύναμη γύρω στους 120 άνδρες. Επίσης απέψερα και ένα λόχο απ' τη διλοχία του Μήτια (της Καλλιθέας) με δύναμη γύρω στους 80 άνδρες. Συνολικά συγκεντρώσαμε 200 άνδρες.

Ανάφερα στην Ταξιαρχία και ζητούσα να μου δοθεί η ώρα της επίθεσης.

Ήταν η 5 και 30 πρωινή. Δεν θα ξεκινούσαμε όμως, αν προηγούμενα δε μας έδιναν το σύνθημα της εξόρμησης. Επίσης μου συνέστησαν να έχω συνεχή επαφή με το Ιο τάγμα του Μουστακία απ' τα δεξιά μου μια και θα προχωρούσαμε παράλληλα στη λεωφόρο Αμαλίας προς το Σύνταγμα.

Η λεωφόρος Συγγρού είναι έρημη. Το ίδιο και η Διονυσίου Αρεοπαγίτου στη συμβολή της με την Πύλη του Αδριανού. Οι δυνάμεις μας χωρίστηκαν σε ομάδες και περιμένουν. Γύρω στις 6 το πρωί ειδοποιηθήκαμε απ' την ταξιαρχία ότι η επιχείρηση αναβάλλεται και να συνεχιστεί η περίσφιξη των στρατώνων, καθώς και η συγκέντρωση νέων δυνάμεων, μέχρι νεωτέρας διαταγής.

Εδώ πρέπει να σημειώσουμε ότι κι αυτή τη φορά η ΙΙ μεραρχία δεν επετέθη στις 5 το πρωί, όπως είχε διαταχθεί, αλλά στις 9 το πρωί, δηλαδή 4 ώρες αργότερα και με μόνο το ένα σύνταγμα της, το 34^ο. Το 7^ο σύνταγμα της Εύβοιας δεν είχε φτάσει ακόμη.

Αυτός ήταν και ο λόγος της αναβολής των επιχειρήσεων αντιπερισπασμού της ταξιαρχίας μας.

Στέλνω τα τμήματά μας στο στρατόπεδο της Ελβιέλας και επιστρέφω στο σταθμό διοίκησης στην οδό Ζαχαρίτσα και Τζίνη αναμένοντας νέες διαταγές.

Άρχισαν να φτάνουν αναφορές απ' το Λευτέρη για μαζική επέμβαση αγγλικών τανκς στου Μακρυγιάννη και για καταγιστικά πυρά πολυβόλων και όλμων από την Ακρόπολη. Τα τμήματά μας έχουν βαριές απώλειες γιατί προσπαθούν να εισχωρήσουν στα μαγειρεία των στρατώνων βάσει της αρχικής διαταγής, μια και δεν είχαν πάρει ακόμη την πιο πάνω διαταγή.

Ο Λευτέρης (Κυριακίδης Γ.) θυμάται:

«... Όταν πήρα τη διαταγή αυτή, ήταν κοντά μεσημέρι (το γιατί άργησε να την πάρει είναι αδύνατο σήμερα να ξεκαθαριστεί).

Είχαν προηγηθεί τουλάχιστον δυο δικές μου αναφορές. Μια κατά τις 7, όπου ανέφερα ότι χτυπιόμαστε απ' την Ακρόπολη κι είχαμε σοβαρές απώλειες απ' εκεί και μια κατά τις 9, όταν διαπίστωσα ότι ένας μεγάλος αριθμός πειραιωτών δεν ήταν στις θέσεις τους. Μέχρι το μεσημέρι τα τανκς ενεργούσαν εναντίον μας. Εμείς όμως δεν είχαμε διαταγή...».

Είμαι ακόμη μόνος στη διοίκηση του Β' συγκροτήματος. Ο Αχιλλέας (Τάσος Λάμπρου) δεν έχει εμφανιστεί. Η ταξιαρχία μου ζητάει αναφορά για τις θέσεις που κατέχουμε και τις δυνάμεις μας, εν όψει εξαπόλυσης νέας επίθεσης. Φυσικά μένω με την εντύπωση, πως η νέα αυτή επίθεση θα έχει τους ίδιους στόχους με την αναβληθείσα.

Στις 4 και 10' το απόγευμα στέλνω σημείωμα στο Λευτέρη να μου καθορίσει τις θέσεις του γύρω από το στρατόνα και τις θέσεις του εχθρού, για να συμπληρώσω την αναφορά μου προς την ταξιαρχία. Το σημείωμα αυτό υπάρχει στο αρχείο του Γιάννη Κυριακίδη:

Λευτέρη

Βάσει της διαταγής και των θέσεων τις οποίες έχεις, να ενεργήσεις τα δέοντα, όταν σου δοθεί το σύνθημα επίθεσης. Καθόρισε μας εσπευσμένως με αναφορά σου τις θέσεις που κατέχεις και τις θέσεις του εχθρού.

Σ.Δ. 7.12.44

Όρα 4 και 10'

Η διοίκηση
Ο καπετάνιος
Ορ. Μακρής

Γύρω στις 5 το απόγευμα έρχεται σύνδεσμος απ' την ταξιαρχία με νεότερη εντολή ν' αφήσω τη διοίκηση των δυνάμεων περίσφιξης του Μακρυγιάννη στον Γιάννη Κυριακίδη (Λευτέρη) και να σπεύσω στο Σ.Δ. της ταξιαρχίας. Έχει έρθει στο μεταξύ κι ο Αχιλλέας και γράφουμε πριν φύγουμε την πιο κάτω διαταγή προς το Λευτέρη. Κι αυτή υπάρχει απόφια στο αρχείο του Γιάννη Κυριακίδη.

ΕΛΑΣ

I Ταξιαρχία

I Σύνταγμα

ΔΙΑΤΑΓΗ

Από λήψεως παρούσης ο Λοχαγός καπετάνιος Λευτέρης, διοικητής του Ιου τάγματος αναλαμβάνει τη στρατιωτική διοίκηση των εις την επιχείρηση Μακρυγιάννη μαχομένων δυνάμεων Ιου τάγματος, ΙΙου τάγματος, ενός λόχου ΙΙΙ τάγματος και ενός λόχου τάγματος Πειραιώς. Ο ανωτέρω στρατιωτικός διοικητής να προβεί χωρίς καμιά καθυστέρηση, εις ανασύνταξιν όλων των ανωτέρω τμημάτων.

Κάθε ένα από τα ανωτέρω τμήματα να αναλάβει και ένα ορισμένο τομέα πάνω στη ζώνη επιχειρήσεων χωριστά. Το ανακάτεμα των μονάδων που παρουσιάζεται αυτή τη στιγμή πάνω στη ζώνη επιχειρήσεων πρέπει να εκλείψει αμέσως, γιατί δεν εξυπηρετεί την κατάσταση όπως θα δημιουργηθεί εντός της ημέρας εις την περιοχή σας.

Καλυφθείτε από τα πυρά της Ακροπόλεως και Φιλοπάππου ακόμα, τυχόν και των αεροπλάνων. Αναφέρατε λήψιν και εκτέλεσιν.

A12

7.12.44

Ωρα ...

Στην πιο πάνω διαταγή χρειάζεται να κάνω δυο παρατηρήσεις:

- 1) Καθιστούμε προσεχτικό το Λευτέρη για την πιθανότητα εχθρικών πυρών κι απ' το λόφο του Φιλοπάππου που κατέχουμε εμείς. Αυτό έγινε επειδή είχαμε ήδη αποσύρει το ΙΙο τάγμα απ' το λόφο κι είχαμε αφήσει μόνο μια διμοιρία, που δεν ήταν δυνατό να αντέξει σε μια πιθανή επίθεση αγγλικών δυνάμεων.
- 2) Ζητάμε απ' το Λευτέρη να αναδιοργανώσει τη δύναμή του, για κατάσταση που θα δημιουργηθεί εντός της ημέρας. Και τούτο, γιατί πιστεύαμε τότε, ότι η επείγουσα κλήση μας στην ταξιαρχία είχε σχέση με επικείμενη επιχείρηση. Γι αυτό στο τέλος του ζητάμε να αναφέρει λήψη και εκτέλεση, μια και θα γυρίζαμε αμέσως πίσω απ' την ταξιαρχία με τη διαταγή νυκτερινής επίθεσης. Μόλις στείλαμε τη διαταγή φύγαμε με κάποιο αυτοκίνητο για την ταξιαρχία.

Γι αυτή τη χρονική στιγμή ο Λευτέρης θυμάται:

«...Πήρα τη διαταγή αυτή μετά τις 6 το απόγευμα. Ο σύνδεσμος μου μετάρωσε προφορικά: «θα ρίχνετε συνέχεια και αραιά βολές, να μην πάρουν χαμπάρι πως φύγαμε. Νέες διαταγές θα πάρεις από την ταξιαρχία». Επειδή περιείχε ασάφειες, για να μην παντελώς έλλειψη αναφοράς στον τρόπο που θα έπαιρνα τις νέες δυνάμεις, που τη διοίκησή τους μου ανέθεσαν (δηλ. λόχο ΙΙΙου τάγματος και λόχο Πειραιά), έστειλα σύνδεσμο στο Σ.Α. του συντάγματος.

Σε μια ώρα ο σύνδεσμος γύρισε και μου είπε, πως δεν υπάρχει πια εκεί Σταθμός. Έφυγαν, δηλαδή διέκοψαν την επαφή. Έτσι έστειλα σύνδεσμο στην ταξιαρχία (για σιγουριά έστειλα τη Μαριώ). Ζητούσα ενίσχυση και εύφλεκτα (βενζίνη - πετρέλαιο - πίσσα) για να βάλουμε φωτιά στα κτίρια. Πίστευα ότι μέσα στη νύχτα οι φλόγες και κυρίως ο καπνός που θα τους έπνιγε, θα τους ανάγκαζε να φύγουν.

Είχα πειστεί ότι με την προστασία που τους έδιναν οι άγγλοι και με τις λίγες δυνάμεις τις δικές μου, το Μακρυγιάννη δεν κυριεύονταν.

Ο σύνδεσμος έφυγε στις 9 περίπου το βράδυ της 7.12. '44. Κατά τις 12 με 1 το πρωί της 8.12. '44. πλέον επέστρεψε και έφερε μαζί της:

- 1) Μια διαταγή της ταξιαρχίας που απευθυνόταν στο Λευτέρη, διοικητή του Α' συγκροτήματος (αυτό το επαναλαμβάνει σε τρία διαφορετικά σημεία και άρα αποκλείεται να είναι λάθος).
- 2) Μια ενίσχυση από πειραιώτες επικεφαλής των οποίων ήταν ο Βαγγέλης Κουρμούλης (Βασίλης). Οι Πειραιώτες ήταν γύρω στους 50 ως 60.
- 3) Προφορικά ο Βαγγέλης Κουρμούλης μου έφερε διαταγή της ταξιαρχίας να διατηρήσουμε την περίσφιξη με συνεχή και (φαιά) πυρά για να μην καταλάβουν τίποτα από μέσα. Αυτή ήταν και η προφορική εντολή του Β' συγκροτήματος που ήδη εφάρμοζα.
- 4) Η ταξιαρχία, χωρίς εμφανώς να αντικρούσει το σχέδιό μου, μου αναπτύσσει τις βασικές κατευθύνσεις του σχεδίου επίθεσης της επομένης (δηλαδή της 9.12/44).
- 5) Υπόσχεται αποστολή ενισχύσεων, εμπρηστικών και δυναμιτιστών (μέσω ΙΙου τάγματος). Τίποτα από αυτά δεν έγινε. Τα δε εμπρηστικά που αναφέρει, τα εννοεί τελείως διαφορετικά απ' ότι εγώ. Η διαταγή δεν έχει ώρα. Πρέπει όμως να γράφτηκε λίγο πριν τα μεσάνυχτα της 7.12. '44. γιατί η Μαριώ τότε έφυγε απ' την ταξιαρχία και πήγε στη Γούβα να περιμένει το Βασίλη (Βαγγέλη Κουρμούλη) και τους Πειραιώτες).

Στα χέρια μου έφτασε στις 3 περίπου το πρωί (8.12.44). όταν γύρισε η Μαριώ κι έφερε μαζί της το Βασίλη και τους Πειραιώτες...».

Γιάννης Κυριακίδης (Λευτέρης).

Ο Λευτέρης όλη τη μέρα σφυροκοπούσε με τις δυνάμεις του το στρατόνα κι είχε φέρει σε δύσκολη θέση τους χωροφύλακες που εξακολουθούσαν να αμύνονται απεγνωσμένα.

Το ηθικό τους όμως σιγά-σιγά αναπτερώνεται, όσο αυξάνουν τα πυρά των άγγλων από την Ακρόπολη με πολυβόλα και όλμους, και όσο βλέπουν 15 εγγλέζικα τανκς μέσα κι έξω απ' το προαύλιο των στρατώνων να αλωνίζουν και να χτυπούν με λύσσα τις θέσεις μας. Και δεν έφταναν αυτά, άρχισαν και τ' αεροπλάνα τους να ρίχνουν ρουκέτες και το πυροβολικό τους να ανασκαλεύει τα μετόπισθεν μας.

Παρά τη μαζική επέμβαση του Σκόμπυ μ' όλα τα βαριά του όπλα. Ο ΕΛΑΣ εξακολουθεί πεισματικά να βρίσκεται στην επίθεση. Πολεμάει με νύχια και δόντια, σαν τη γάτα που την έχουν κλείσει σε αδιέξοδο.

Το σούρουπο, όταν φτάσαμε στην ταξιαρχία, μας ανακοινώθηκε, ότι θα χτυπήσουμε αποφασιστικά στο Μακρυγιάννη τα ξημερώματα της 9.12.44. Η επιχείρηση θα γίνει με όλες τις δυνάμεις του Β' συγκροτήματος και με ένα ενισχυμένο τάγμα του 6^{ου} συντάγματος Κορίνθου (Βαζαΐος). Θα προηγηθούν της επίθεσης βολές πυροβολικού από δυο πεδινά πυροβόλα των 7,5 τα οποία έχουν έρθει και θα εγκατασταθούν στο ύψωμα των φυλακών Βουλιαγμένης με επικεφαλής το Ροζάκη. Η επιχείρηση έχει αποφασιστεί από το Α' Σώμα με την απόρρητη διαταγή 113.

Τη διεύθυνση της νέας μεγάλης επίθεσης την αναθέτει η ταξιαρχία πάλι στο Γύλο, με καπετάνιο το Γιάννη (Ορ. Μακρή).

Ο Αχιλλέας, μετά από έντονες διαμαρτυρίες του γι αυτήν την ανάθεση, αποφασίζεται να μείνει στην ταξιαρχία και να αναλάβει εκεί υπηρεσία, σαν επιτελάρχης.

Σε μένα προσωπικά ανατέθηκε:

- α) Η συγκέντρωση όσο το δυνατό περισσότερων δυνάμεων του Ι^{ου} συντάγματος μέσα στη νύχτα και η οργανωτική και ψυχολογική προετοιμασία τους.
- β) Η συγκέντρωση ολόκληρου του επιτελείου μας με τους συνδέσμους εφοδιασμένους με ποδήλατα, στο νέο σταθμό διοίκησης που ορίστηκε απ' το Γύλο στις φυλακές οδού Βουλιαγμένης, κοντά στα δυο πυροβόλα μας, γιατί ήθελε να διευθύνει προσωπικά τις βολές των πυροβόλων που διοικούσε ο Ροζάκης. Σε παρατήρησή μου, ότι θα είμαστε πολύ μακριά απ' τα μαχόμενα τμήματα,

ο Γύλος απάντησε:

«...Αν χρειαστεί θα προωθηθούμε στο Κουκάκι. Αλλά πρώτα θέλω για σιγουριά, να διευθύνω προσωπικά τις βολές των πυροβόλων...».

Ήταν ταγματάρχης πυροβολικού. Δεν επέμεινα.

γ) Το απόγευμα της 8.12. '44 να παραλάβω και το τάγμα των Κορινθίων στα Παλαιά Σφαγεία. Αφού τους βοηθήσω να αναπτυχθούν στο Κουκάκι, να συγκαλέσω σύσκεψη στελεχών του τάγματος και να τους κατατοπίσω για τις ιδιομορφίες του πολέμου που κάνουμε μέσα στην πόλη. Συγκεκριμένα πώς να προελαύνουν μέσα από τα σπίτια, από τρύπες στους τοίχους και μάντρες, πώς να αποφεύγουν τις κινήσεις τους στους δρόμους που βάλονται απ' τον εχθρό καταιγιστικά, πώς να αποφεύγουν τα τανκς καλυμμένοι στα σπίτια, χτυπώντας το πεζικό τους που επιχειρεί να προελάσει πίσω από τα τανκς.

Ζήτησα απ' τον Κοσμά πριν ξεκινήσω να κοιμηθώ μόνο μια ώρα, μια και ήμουν τελείως ξάγρυπνος για τρίτη κατά συνέχεια νύχτα. Έτσι κι έγινε πάνω σε μια καρέκλα κι ένα τραπέζι του ΣΔ. της ταξιαρχίας.

6. 8 ΔΕΚΕΜΒΡΗ. ΠΡΟΕΤΟΙΜΑΣΙΕΣ ΓΙΑ ΤΗ ΜΕΓΑΛΗ ΕΠΙΘΕΣΗ ΤΗΣ 9.12/44 ΣΤΟΥ ΜΑΚΡΥΓΙΑΝΝΗ

Γύρισα με το αυτοκίνητο στην Ελβιέλα της Καλλιθέας. Συνεργάστηκα με τον Β' καπετάνιο του συντάγματος Θέμη (Χάντζο Φλώρο). Του ανέθεσα να συγκεντρώσει ως το πρωί όλο το επιτελείο μας στο νέο σταθμό διοίκησης στις φυλακές της οδού Βουλιαγμένης και να εξασφαλίσει οπωσδήποτε ποδήλατα για τους συνδέσμους μας.

Στη συνέχεια συναντήθηκα με το Μήτσια, διοικητή του ΙΙου τάγματος, και τον Παναγιώτη Σαμπλίδη, καπετάνιο του ΙΙου τάγματος. Τους ζήτησα να κάνουν υπεράνθρωπες προσπάθειες για να συγκεντρώσουν όλες τις διαθέσιμες δυνάμεις, που έχουν ακόμη στις συνοικίες τους. Να τις στελεχώσουν με τα πιο ψυχωμένα παλικάρια, ζητώντας και τη βοήθεια των κομματικών τους οργανώσεων και να προετοιμάσουν τους μαχητές ψυχολογικά με ομιλίες για τη σκληρή και αποφασιστική αναμέτρηση που επίκειται. Ακόμη τους έδωσα οδηγίες, για να εντάξουν στις δυνάμεις τους και τις ομάδες των Πειραιωτών, που βρίσκονταν ακόμη σκορπισμένοι και επέστρεφαν απ' τον Πειραιά.

Τέλος τους κατέστησα προσεχτικούς στα μέτρα ασφάλειας που πρέπει να λάβουν. Να στρατοπεδεύσουν αναπτυγμένοι γύρω απ' την Ελβιέλα και στο ύψωμα Σικελίας, μέσα στα σπίτια, με διπλοσκοπιές. Συνεργάστηκα μετά με τον Γ' καπετάνιο του συντάγματος Μπάρμπα Γιάννη (Γ. Λαντούρη), για τα προβλήματα που είχε στον επισιτισμό των δυνάμεων της πρώτης γραμμής του μετώπου και των στρατοπεδευμένων δυνάμεών μας στην περιοχή της Ελβιέλα.

Τέλος συναντήθηκα και με τη γραμματέα της 5ης Αχτίδας ΚΟΑ απ' την οποία ζήτησα κινητοποίηση των κομματικών δυνάμεων για μαζική βοήθεια απ' το λαό των συνοικιών μας σ' όλους τους τομείς του αγώνα (νοσοκομεία - τροφοδοσία - συγκέντρωση πολλών ομάδων από εθελοντές για κατασκευή οδοφραγμάτων και μπουκαλιών με βενζίνη, για να εμποδίσουμε την κίνηση των τανκς του εχθρού). Ακόμη της ζήτησα να διαθέσει τα καλύτερα κομματικά στελέχη, για να ενταχθούν σαν ομαδάρχες στις δυνάμεις εφόδου.

Έμεινα ως τις 11 το πρωί και παρακολουθούσα την εκτέλεση των προετοιμασιών από τα στελέχη μας στις λεπτομέρειες τους.

Δεκέμβρης 1944:

Ομάδα πυροβολικού της ΙΙ μεραρχίας, με το πρώτο πυροβόλο που έφτασε στην Καισαριανή. Το αγκαλιάζουν με περηφάνια οι Καισαριανιώτες μαχητές.

Απ' τα ζημερώματα τα λιγοστά μας τμήματα στου Μακρυγιάννη, με το Λευτέρη επικεφαλής, μάχονται σα λιοντάρια. Ο ορμηγαδός

της μάχης από τις εκρήξεις των οβίδων των πυροβόλων των εγγλέζικων πολεμικών πλοίων, απ' το Φάληρο, των τανκς, των όλμων από την Ακρόπολη και τα κροταλίσματα των πολυβόλων των άγγλων ακούγεται πολλά χιλιόμετρα μακριά. Κι όμως δεν κατορθώνουν να εκτοπίσουν τους λίγους μαχητές της λευτεριάς, ούτε από ένα σπίτι! Το σφίξιμο των στρατώνων συνεχίζεται. Ο ΕΛΑΣ ανατρέπει όλους τους κανόνες του πολέμου. Ο Τσώρτσιλ τρέχει και δε φτάνει. Στέλνει συνέχεια καράβια με νέες θωρακισμένες ταξιαρχίες, εκατοντάδες τανκς (Σέρμαν) κι αεροπλάνα, για να πνίξει στο αίμα αυτά τα λιγοστά παιδιά της λαϊκής δημοκρατίας, που έχουν γαντζωθεί με τις αραβίδες τους στο λαιμό του «φωραλέου λέοντα της Βρετανικής Αυτοκρατορίας» και του κόβουν την αναπνοή.

Να τι γράφει ένας απ' τους αρχηγούς των αντιπάλων μας, ο στρατηγός Τσακαλώτος, στο βιβλίο του «40 χρόνια Στρατιώτης».

«... Στου Μακρυγιάννη οι κομμουνισταί επετέθησαν με άγριο φανατισμό. Πλείστα των κέντρων αντιστάσεως υπέκυψαν και εξοντώθησαν αγριώς οι υπερασπισταί. Στου Μακρυγιάννη αμύνθησαν επί εικοσαήμερον και αντιμετώπισαν οι χωροφύλακες τους επιτιθεμένους με λύσσα κομμουνιστάς. Έλυσαν την πολιορκία κάτω από την πίεση των εθνικών και ισχυρών αγγλικών δυνάμεων. Αι ισχυραί αγγλικά δυνάμεις από Κατσιπόδι - Συνοικισμό Υμηττού - Α' νεκροταφείο - Αρδηττό - Στάδιο προς Παγκράτι, αντεπετέθησαν για κύκλωση των δυνάμεών τους. Οι κομμουνισταί εμάχοντο υπέρ των εστιών των και των οικογενειών των. Γενικά διεξήχθη ο σκληρότερος αγών. Εκάστη οικία ήτο και φρούριον...».

Το μεσημέρι ανέφερα στην ταξιαρχία τα σχετικά και ότι έχουμε έτοιμους εκτός από τους 500 άνδρες που μάχονται αυτή τη στιγμή στον Μακρυγιάννη, άλλους 200 άνδρες του Ηου τάγματος με επικεφαλής το Μήτια, 200 άνδρες από το Ηπο τάγμα του Παν. Σαμπλίδη και περίπου 100 Πειραιώτες. Δηλαδή ένα σύνολο περίπου 1000 ανδρών.

Ο Κοσμάς με το Γύλο με κατατόπισαν για το σχέδιο επίθεσης και μου ανάθεσαν να παραλάβω το απόγευμα το ενισχυμένο τάγμα του 6^{ου} συντάγματος της Κορίνθου (Βαζαίος) με άλλους 500 άνδρες, με αρκετά καλό οπλισμό από πολυβόλα, όλμους και 2-3 αντιαρματικά ντουφέκια.

Το τάγμα αυτό έφτασε και στρατοπέδευσε αναπτυγμένο στα Παλαιά Σφαγεία, στην παλιά γραμμή Ιλισού. Ο καπετάνιος τους συγκέντρωσε όλα τα στελέχη του (μέχρι και τους διμοιρίτες) σε ένα σπίτι στο Κουκάκι. Ήταν ένας πάρα πολύ καλός ελασίτης με τη σχετική του γενειάδα. Δε θυμάμαι το όνομά του (θαρρώ πως λεγόταν Χαλικάς).

Τους μίλησα για την έφοδο που θα πραγματοποιήσουμε τα ξημερώματα, για τη σημασία της και τον κύριο κι αποφασιστικό ρόλο του τάγματος. Τους κάλεσα να τα δώσουν όλα, στελέχη και μαχητές, για να πετύχει ο σκοπός μας. Όσο μπορούσα τους κατατόπισα για τις ιδιομορφίες του πολέμου στο συγκεκριμένο κατοικημένο χώρο της μάχης, πώς να φυλάγονται απ' τα διασταυρούμενα πυρά του εχθρού στους δρόμους, πώς να προελαύνουν μέσα απ' τα σπίτια κι όχι από τους δρόμους, που τους ελέγχουν τα εγγλέζικα τανκς κλπ.

Όμως με μια απλή ομιλία δεν ήταν δυνατό να γίνει χτήμα τους η πείρα ενός χρόνου συνεχών μαχών των ελασιτών της Αθήνας. Έτσι αυτά τα ηρωικά παιδιά της Κορίνθου, όταν το πρωί πραγματοποίησαν την έφοδό τους, μέσα σε δύο ώρες είχαν 150 απώλειες από τα τανκς των άγγλων. Δε θα ξεχάσω ποτέ τον καπετάνιο αυτού του τάγματος, όταν μετά την έφοδο, έκλαιγε σα μικρό παιδί, απαρηγήρητος για τη φοβερή τραγωδία των 150 νεκρών και τραυματιών του τάγματός του απ' τα σιδερένια θηριά του Σκόμπυ.

Το βράδυ γύρισα στο νέο σταθμό διοίκησης του Β' συγκροτήματος μας στις φυλακές της οδού Βουλιαγμένης. Ο Θέμης έκανε καλή δουλειά. Όλο το επιτελείο μας με τους συνδέσμους κι έξι ποδήλατα είναι στη θέση τους. Ο Γύλος είναι έξω απ' τις φυλακές και επιβλέπει στην καλή τοποθέτηση των δύο πυροβόλων. Κάνει μετρήσεις που εμείς δεν καταλαβαίνουμε και μας λέει:

«... Έχουμε όλα - όλα 20 βλήματα. Πρέπει να υπολογίσω με ακρίβεια, ώστε να πέσουν όλα επάνω στους στρατώνες...».

Είναι αισιόδοξος και πιστεύει πως με τη βοήθεια των δύο πυροβόλων θα σπάσουμε την αντίσταση του φρουρίου.

Σύμφωνα με το σχέδιο της επίθεσης, το Ιο τάγμα του Λευτέρη θα εξαπολύσει έφοδο από την περιοχή των μαγειρειών (Μητσαίων - Διονυσίου Αρεοπαγίτου), καλυπτόμενο όσο είναι δυνατό απ' τα πυρά της Ακρόπολης και τα τανκς.

Το Ηο τάγμα του Μήτια, ήτοι η διλοχία του Θωμά Κουγιαγκά, ο λόχος των Πειραιωτών με επικεφαλής το Βαγγέλη Κουρμούλη και η διλοχία που έφερε μαζί του ο Μήτιας, ένα σύνολο 400 ανδρών, έχουν αποστολή, αφού ανατινάξουν με δυναμίτες κι άλλα σημεία του μεσημβρινού μαντρότοιχου (εκτός από την τρύπα που είχε ανοίξει ο Λευτέρης), να εισχωρήσουν στους στάβλους, που είναι πίσω απ' τη μάντρα και στη συνέχεια να ορμήσουν προς το κεντρικό κτίριο των στρατώνων.

Το Ηπο τάγμα του Παναγιώτη Σαμπλίδη θα πιάξει ασφυκτικά με αλληπάλληλα κύματα επιθέσεων τα οχυρά της κεντρικής πύλης στην οδό Μακρυγιάννη και Διονυσίου Αρεοπαγίτου, για να διευκολύνει τη δεύτερη έφοδο του τάγματος των Κορινθίων προς την κεντρική πύλη, απ' όπου θα ορμήσουν κι αυτοί προς το κεντρικό κτίριο.

Τέλος μια διμοιρία Κορινθίων με ένα πολυβόλο, μαζί με τη διμοιρία του Ηπου τάγματός μας στο λόφο του Φιλοπάππου θα βάλουν συνεχώς ενάντια στα πολυβόλα των άγγλων στην Ακρόπολη, σε μια προσπάθεια να τα σιγήσουν.

Τα μεσάνυχτα ξαναπήγα στο Κουκάκι και επέβλεψα στην προώθηση όλων των δυνάμεών μας στις θέσεις εξόρμησής τους. Τα ξημερώματα γύρισα στο Σταθμό. Για ύπνο ούτε κουβέντα. Η αγωνία για την επικείμενη μάχη δεν άφηγε κανέναν να κλείσει μάτι. Όλο ι κοιτάζουμε τα ρολόγια μας.

7. 9 ΔΕΚΕΜΒΡΗ. Ο ΕΛΑΣ ΜΕ ΤΑ ΛΙΑΝΟΝΤΟΥΦΕΚΑ ΕΞΑΠΟΛΥΕΙ ΟΡΜΗΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΣΗ ΕΝΑΝΤΙΑ ΣΤΙΣ ΙΣΧΥΡΕΣ ΘΩΡΑΚΙΣΜΕΝΕΣ ΔΥΝΑΜΕΙΣ ΤΩΝ ΑΓΓΛΩΝ ΠΟΥ ΚΑΛΥΠΤΟΥΝ ΤΟΥΣ ΣΥΝΕΡΓΑΤΕΣ ΤΩΝ ΓΕΡΜΑΝΩΝ ΣΤΟΥ ΜΑΚΡΥΓΙΑΝΝΗ

Ροδίζει η αυγή. Μόλις διακρίνονται οι στρατώνες. Ο Γύλος, ανεβασμένος στη δυτική σκοπιά των φυλακών της οδού Βουλιαγμένης, δίνει τα τελευταία παραγγέλματα στα δύο πυροβόλα μας. Ακούγεται το πρώτο «πυρ» και στη συνέχεια, κάθε τριάντα δευτερόλεπτα, τα δύο μας πυροβόλα ξερονούν φωτιά στους στρατώνες. Μέσα σε ένα τέταρτο έχουν πέσει επάνω στο

κεντρικό κτίριο και τα είκοσι βλήματα, που είχαμε. Ρίχνουμε τη φωτοβολίδα κι αρχίζουν όλα τα τμήματά μας την έφοδο.

Οι εκρήξεις των οβίδων των τανκς, των όλμων, του πυροβολικού, του στόλου και το κροτάλισμα των πολυβόλων του εχθρού, μαζί με τις ντουφεκιές των ελασιτών, δημιουργούν ένα χαρακτηριστικό δυνατό βουητό πάνω απ' τη μαρτυρική Αθήνα μας, που μοιάζει με εκτέλεση συμφωνικής ορχήστρας από χιλιάδες μέλη, μιας εμπνευσμένης σύνθεσης μεγάλου μουσουργού που αποδίδει τον Θεό Άρη σε όλο του το μεγαλείο.

Και ξαφνικά, δέκα λεπτά μετά την έναρξη της εφόδου, αρχίζουν να πέφτουν βροχή οι οβίδες στο λόφο των φυλακών Βουλιαγμένης. Μας έχουν εντοπίσει κι όλα τα καράβια τους στο Φάληρο, έχουν στρέψει τα κανόνια τους επάνω μας. Το ίδιο και τα ελαφρά πυροβόλα τους που έχουν ανεβάσει στον Παρθενώνα. Ρίχνουν συνεχείς ομοβροντίες και χτενίζουν όλο το λόφο των φυλακών. Συνολικά πρέπει να έριξαν τουλάχιστον 200 οβίδες στα κεφάλια μας.

Ολόκληρος ο λόφος και οι φυλακές φλέγονται. Οι φυλακισμένοι φωνάζουν απεγνωσμένα ζητώντας έλεος και βοήθεια. Ένας ελασίτης από τη φρουρά τους ανοίγει τις πόρτες και τους ελευθερώνει.

Ο Γύλος μας καλεί να καλυφθούμε σε ένα βοηθητικό χώρο των φυλακών και να περιμένουμε. Παρακολουθεί με τ' αυτί του τις βολές και κάποια στιγμή μας λέει:

«... Τώρα ρίχνουν ακριβώς από πάνω μας. Αν είμαστε «τυχεροί» και πέσει η οβίδα στην οροφή μας, «καλή αντάμωση στου Σκορδά το χάνι!..».

Και κάποια στιγμή ενώ εξακολουθούν να πέφτουν οι οβίδες, λέει:

«... Τώρα μπορούμε να βγούμε, πέρασε ο κίνδυνος...».

Όμως ο ΣΔ για μια ολόκληρη ώρα που κράτησε αυτό το πανηγύρι δε λειτουργούσε. Πέτυχαν και τα δυο κανόνια μας και τα χάλασαν. Δε μας πείραξε και πολύ μια και δεν είχαμε άλλα πυρομαχικά. Αποφασίζουμε τη μεταφορά του ΣΔ στο Κουκάκι, κοντά στα τμήματά μας, στον παλιό ΣΔ στην οδό Ζαχαρίτσα και Α. Τζίνη. Στέλνουμε σύνδεσμο να ειδοποιήσει τα τάγματα της εφόδου για αυτή την αλλαγή.

Φεύγω με το Θέμη και 8 συνδέσμους για το Κουκάκι, να βάλουμε σε λειτουργία το νέο Σταθμό. Ο Γύλος έμεινε να γράφει αναφορά στην ταξιαρχία και στη συνέχεια να έρθει και κείνος στο Κουκάκι.

Είναι 9 το πρωί. Φτάνουν οι πρώτες αναφορές. Η κατάσταση είναι συγκεχυμένη. Γράφουν συνεχώς για πολύ σοβαρές απώλειες. Για μεγάλο αριθμό τανκς που χτυπούν με λύσσα και για πολυάριθμο εγγλέζικο πεζικό που δεν πλησιάζει τις θέσεις μας. Τα αεροπλάνα τους κάνουν βουτιές σε χαμηλό ύψος και ρίχνουν ρουκέτες.

Ο Μήτιας με το Ιιο τάγμα μας έχει τινάζει στον αέρα σε δύο σημεία το μεσημβρινό μαντρότοιχο.

Σαλονικίδης Μήτιας
Ο ηρωικός καπετάνιος τάγματος της Καλλιθέας.
Σκοτώθηκε σε μάχη του Δημοκρατικού Στρατού με το βαθμό του ταγματάρχη.

Μπήκε με ισχυρές δυνάμεις του τάγματός του μέσα στους στάβλους, που ήταν σε επαφή με τη μάντρα, κι όταν έδωσε το σύνθημα για την έφοδο στο προαύλιο προς το κτίριο και ξεκίνησαν, οι πρώτοι 30 άνδρες του έπεσαν νεκροί απ' τα πυρά των πολυβόλων κι απ' τα ναρκοπέδια που είχαν τοποθετήσει οι άγγλοι στο εσωτερικό του τοίχου, γύρω - γύρω απ' το κεντρικό κτίριο. Το τάγμα των Κορινθίων στην προσπάθειά του να πλησιάσει την κεντρική πόλη θερίστηκε κυριολεκτικά απ' τα πολυβόλα και τα κανόνια των αγγλικών τανκς. Η οδός Μακρυγιάννη και οι κάθετοι δρόμοι είχαν γεμίσει από πτώματα ανταρτών και τραυματίες που βογκούσαν.

Έτσι γύρω στις 10 το πρωί η μάχη για την κατάληψη των στρατώνων είχε κριθεί οριστικά πλέον. Κάθε στιγμή που περνούσε ο εχθρός έφερνε άφθονες θωρακισμένες ενισχύσεις. Απ' το μεσημέρι οι άγγλοι προσπαθούν να περάσουν στην αντεπίθεση, αλλά αποκρούονται με επιτυχία.

Ο «Ριζοσπάστης» της επόμενης ημέρας γράφει:

«... το απόγευμα (9-12-44) αγγλικό πεζικό και χωροφύλακες ενισχυμένοι από 12 τανκς και 9 αεροπλάνα έκαναν επίθεση στον Μακρυγιάννη...».

Από αυτή τη στιγμή, παρά το επιθετικό πνεύμα που μας διέκρινε και παρά τις προσπάθειες μας να νικήσουμε τους σκόμπυδες και τους γερμανοπροδότες στην Αθήνα, ο αγώνας είχε πλέον εξελιχθεί αμυντικός εξ' αιτίας της γρήγορης αύξησης των δυνάμεων των άγγλων σε έμψυχο και άψυχο υλικό, σε αντίθεση με τις δικές μας που έφταναν με το σταγονόμετρο και απελπιστικά καθυστερημένα.

Κι όμως οι ελασίτες κι ο εξεγερμένος λαός δεν το βάζουν κάτω. Εξακολουθούν να πολεμούν με νύχια, δόντια, μπουκάλια με βενζίνη κι οδοφράγματα το σιδηρόφρακτο εχθρό, τραγουδώντας και κοροϊδεύοντας τους σκόμπυδες που κρύβονται πίσω από τα τανκς. Η πείνα και η ξαγρύπνια δε μας λυγάνε.

Έρχεται στο Σταθμό ο Γύλος. Αποφασίζει να κάνει ελιγμό αντιπερισπασμού, για να ανακουφίσει τις δυνάμεις μας στον Μακρυγιάννη.

Καλεί το Λευτέρη (Γ. Κυριακίδη) να πάει να παραλάβει απ' την Ελβιέλα 80 άνδρες που έχουν συγκεντρωθεί εκεί από το Ιο τάγμα του, της Νέας Σμύρνης και να ακολουθήσει τη διαδρομή Θησείο - Μοναστηράκι -Μητρόπολη προς Σύνταγμα, με σκοπό να

αναγκάσει ορισμένες αγγλικές δυνάμεις, που μάχονται στον Μακρυγιάννη, να στραφούν προς αυτόν.

Ο Λευτέρης γύρω στο μεσημέρι έφτασε στην Ελβιέλα, αφήνοντας στο τάγμα του υπεύθυνους το Μιχάλη Παναγιωτίδη και τον Τριαντάφυλλο.

Έβγαλε λόγο στους μαχητές - καταδρομείς στο προαύλιο της Ελβιέλας και ξεκίνησαν.

Στο Θησείο τους πρόλαβε με μια σακαράκα (φορτηγό) ο καπετάνιος της τριλογίας Βούλας - Βουλαγμένης Βαγγέλης Ελευθεριάδης με 30 μαχητές ακόμη. Έτσι έγιναν 110 συνολικά.

Προχωρούν προς Μοναστηράκι. Ανατρέπουν ελαφρές δυνάμεις άγγλων. Τραυματίζεται στο στήθος ο Βαγγέλης Ελευθεριάδης. Προχωρούν.

Φτάνουν στη Μητρόπολη (Ερμού και Αδριανού). Στα αριστερά τους πολεμούν οι δυνάμεις του τάγματος Προβελέγγιου Γιώργη. Προχωρούν προς το Σύνταγμα και την Πλάκα. Στο ύψος του σημερινού υπουργείου Παιδείας αντιμετωπίζουν πλέον ισχυρή αντίσταση. Έχουν απέναντι τους εγγλέζικο πεζικό και 4 τανκς. Οι μαχητές μας δεν κατορθώνουν να τους ανατρέψουν. Η μάχη συνεχίζεται σκληρή. Βάζουν φωτιά σ' ένα μεγάλο τανκ «Σέρμαν» και το αχρηστεύουν. Συνεχίζεται η ανταλλαγή πυρών. Πέφτει η νύχτα. Η μάχη στον Μακρυγιάννη κοπάζει. Οι εθνοπροδότες χωροφύλακες και τσολιάδες γλύτωσαν σήμερα, χάρη στα βαριά όπλα του Σκόμπυ, που έπνιξαν στο αίμα τα καλύτερα παλικάρια του λαού μας. Τα νοσοκομεία είναι γεμάτα τραυματίες.

Οι ελασίτες πεισμομένοι ετοιμάζονται να συνεχίσουν την επόμενη μέρα την έφοδό τους. Κάθε λόχος ετοιμάζει ειδικές ομάδες μπουρλοτιέρηδων για την εξουδετέρωση των αρμάτων μάχης με μουγκάλια βενζίνης και με ειδικούς σκοπευτές, για να πετύχουν τον οδηγό του τανκ απ' το παραθυράκι του!! Μα και η 5η αχτίδα της ΚΟΑ ετοιμάζει ομάδες κατασκευής οδοφραγμάτων, που έχουν πιάσει κιόλας δουλειά πίσω από το μέτωπό μας.

Οι χωροφύλακες είναι όλοι χωμένοι στο κεντρικό κτίριο των στρατώνων και περιμένουν με αγωνία την τύχη τους. Φοβούνται μήπως ο Σκόμπυ αποσύρει, έστω και για μισή ώρα, τα άρματα μάχης και τότε ποιος θα κρατήσει τους ελασίτες!...

Ο Σκόμπυ στο ανακοινωθέν του της 10-12-44 αναφέρει:

«... Πλησίον του κέντρου των Αθηνών αποφασιστικά επιθέσεις των στασιαστών κατά των στρατώνων της χωροφυλακής συνεκρατήθησαν...».

Η δε ΚΕ του ΕΛΑΣ τηλεγραφεί:

«Αριθ. ΑΠ. 163 ΟΜ. Μακεδονίας. Κοινοποίηση Γενικών ΣΤΟΠ. Κατάστασις Αθηνών παρουσιάζει έλλειψιν πυρομαχικών. ΣΤΟΠ. Προωθήσατε παν μέσον φυσίγρια παντός είδους, βλήματα όλμων, χειροβομβίδες, εκρηκτικές ύλες Λάρισα ΣΤΟΠ. Εκείθεν προωθηθώσι Αθήνας μερίμνη Γενικού ΣΤΟΠ. Μάντακας - Χατζημιχάλης - Σιάντος...».

Φυσικά τα πυρομαχικά αυτά θα έφταναν πολύ αργά, όταν πια θα είχε κριθεί η μάχη της Αθήνας.

8. 10 ΔΕΚΕΜΒΡΗ. ΣΥΝΕΧΙΖΟΝΤΑΙ ΟΙ ΕΠΙΘΕΣΕΙΣ ΜΑΣ ΚΑΙ ΟΙ ΑΝΤΕΠΙΘΕΣΕΙΣ ΤΩΝ ΑΓΓΛΩΝ. ΤΟ Α' ΣΩΜΑ ΑΠΟΦΑΣΙΖΕΙ ΔΕΥΤΕΡΟ ΕΛΙΓΜΟ ΣΤΗΝ ΠΛΑΚΑ

Ο Γύλος στέλνει διαταγή προς τα τμήματά μας να επιχειρήσουν, πριν ξημερώσει, διπλή έφοδο στον Μακρυγιάννη. Συγκεκριμένα:

- 1) Τα Ιο και Ιο τάγματα να εισχωρήσουν απ' τα μαγειρεία (Μητσαίων και Αρεοπαγίτου), απ' όπου το κτίριο είναι πολύ κοντά κι είναι απίθανο να υπάρχουν ναρκοπέδια.
- 2) Τμήμα του Ιου τάγματος με τον Απόλλωνα και το Νάσο Κουνενή, μαζί με τους Πειραιώτες και τον Κώστα Βαμβακά (Πλάκας-Κουκάκι) να απασχολούν τη μεσημβρινή πλευρά και
- 3) Το τάγμα της Κορίνθου με το ΙΙο τάγμα του Παν. Σαμπλίδη απ' την κεντρική πύλη, αφού πρώτα καταλάβουν τα οχυρά κτίρια του εχθρού απέναντι από την πύλη. Εδώ είναι σίγουρο πως δεν υπάρχουν ναρκοπέδια, μια και χρησιμοποιούν οι ίδιοι την είσοδο. Από τις 5 το πρωί άρχισαν τα τάγματα τις προσπάθειες τους. Ο εχθρός σήμερα είναι περισσότερο ενισχυμένος. Ως το μεσημέρι οι επιθέσεις μας είναι άκαρπες, παρόλο ότι καταφέραμε με τα μουγκάλια της βενζίνης να μειώσουμε τις επιθετικές κινήσεις των τανκς, που άρχισαν να φοβούνται το «νέο» όπλο μας.

Και οι απώλειές μας σήμερα είναι σχετικά μικρές. Ο Λευτέρης στη Μητρόπολη (Ερμού και Αδριανού) εξακολουθεί να μάχεται με τους άγγλους, που συνεχώς ενισχύουν την άμυνά τους.

Το βράδυ αποφασίζεται από το Α' Σώμα να πραγματοποιηθεί την επόμενη νύχτα και νέος ελιγμός (11-12-44), με διείσδυση δυνάμεών μας στην Πλάκα και παράλληλα να συνεχίζεται η πίεση στους στρατώνες.

9. 11 ΔΕΚΕΜΒΡΗ. ΒΡΑΔΙΝΗ ΕΠΙΘΕΣΗ ΣΤΟΥ ΜΑΚΡΥΓΙΑΝΝΗ. ΠΡΑΓΜΑΤΟΠΟΙΗΣΗ ΤΗΣ ΕΙΣΒΟΛΗΣ ΣΤΗΝ ΠΛΑΚΑ

Μετά τα μεσάνυχτα παίρνουμε τη διαταγή της Ι ταξιαρχίας για το νέο ελιγμό. Σε γενικές γραμμές είναι σχεδόν όμοια (στο περιεχόμενό της) με τη διαταγή της επιχείρησης της 7-12-44 που είχε αναβληθεί. Δηλαδή:

- 1) Περισιφιξη των στρατώνων με τις αναγκαίες δυνάμεις του συγκροτήματός μας.
- 2) Συνέχιση της προσπάθειας του Λευτέρη στη Μητρόπολη (Ερμού και Αδριανού).
- 3) Με υπόλοιπες δυνάμεις διείσδυση στην Πλάκα σε μια προσπάθεια συνένωσης με τις δυνάμεις του Λευτέρη σε σχήμα λαβίδας γύρω από την Ακρόπολη και στη συνέχεια προώθηση όλων για εγκατάσταση στην Πλατεία Συντάγματος.
- 4) Παράλληλα τα Ιο και Ιο τάγματα του 2ου συντάγματος θα ενεργούν από τα δεξιά της λεωφόρου Αμαλίας προς τις στήλες Ολυμπίου Διός - Ζάππειο - Εθνικός Κήπος - Σύνταγμα.

Ο Γύλος στέλνει τις σχετικές διαταγές στα τμήματά μας και αναθέτει προσωπικά σε μένα να συγκεντρώσω, όσο μπορώ, μεγαλύτερες δυνάμεις για το νέο ελιγμό μας προς την Πλάκα. Απ' τα ξημερώματα ξεκίνησα. Πήγα πρώτα στο Σ.Δ. του Ιου

τάγματος (Μήτιας). Εκεί βρήκα και το Λάμπη (Σόλωνα Ψωμιάδη), που είχε αποσπαστεί σε μας απ' το πρότυπο τάγμα της Καισαριανής. Συμφωνήσαμε με το Μήτια να στείλει ως το μεσημέρι στην Ελβιέλα 80 μαχητές με επικεφαλής το Λάμπη και να περιμένουν διαταγή.

Κατόπιν πήγα στο Σταθμό του ΙΙου τάγματος (Παν. Σαμπλίδη), συμφωνήσαμε να στείλει κι αυτός ένα λόχο του, περίπου 70 άνδρες, με επικεφαλής (αν θυμάμαι καλά) τον καπετάνιο Σφακιανάκη.

Τέλος συναντήθηκα στο Σταθμό του και με τον καπετάνιο του τάγματος της Κορίνθου. ο οποίος μου διέθεσε το 2^ο λόχο καταστροφών, γύρω στους 40 άνδρες, ειδικούς στις ανατινάξεις. Τώρα διαθέτουμε αρκετά εκρηκτικά.

Συγκέντρωσε κι ο Β' γραμματέας της 5ης αχτίδας άλλους 30 περίπου Πειραιώτες με επικεφαλής το Χρήστο Ιωακειμίδη.

Ήταν ένα σύνολο 220 ανδρών. Το απόγευμα της 11-12-44 οι πιο πάνω δυνάμεις μας, αφού έφαγαν και ξεκουράστηκαν, εφοδιάστηκαν και με τα σχετικά πυρομαχικά, ήταν έτοιμες πλέον για την επιχείρηση.

Γύρισα στο Σ.Δ., κατατόπισα το Γύλο για τις ενέργειες μου. Είχαν φέρε κι από την ταξιαρχία μια ποσότητα από δυνάμεις. Τους χωρίσαμε, για να παραλάβει κάθε τάγμα την αναλογία του. Κι άρχισε ο Γύλος να υπαγορεύει τη διαταγή για τη νυχτερινή μας επιχείρηση.

Η διαταγή αυτή διασώθηκε στο αρχείο του Γιάννη Κυριακίδη και την παραθέτω:

ΕΛΑΣ
I Ταξιαρχία
Αριστερό Συγκρότημα

Σ.Δ. 11-12-44
Ώρα 7 και 25'

ΔΙΑΤΑΓΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΑΡ. 3

Γενική κατάσταση: Αι επιχειρήσεις δια την 12ην Δεκεμβρίου θα συνεχισθούν προς ολοκλήρωσιν των καθοριζομένων αντιστοιχώς δια της υπ' αρ' Α.Π. 4 διαταγής 1^{ης} Ταξιαρχίας με τις κάτωθι συμπληρώσεις:

Ειδική κατάσταση: Αριστερό Συγκρότημα να γίνει κύριον περιοχής Μακρυγιάννη από λεωφόρο Συγγρού και Αρεοπαγίτου ενεργούντας αναγκαίας ανατινάξεις κτιρίων εντός και περίξ στρατωνισμού Μακρυγιάννη. Κατεδάφιση κτιρίων εις ά ευρίσκονται εγκατεστημένες φωλέες αντίστασεως δια την διείσδυσιν τμημάτων μας δια Πλάκας προς Πλατείαν Συντάγματος. Συγκρότημα εν συνεργασία με Πολιτική Οργάνωσιν να επιδιώξει μ' όλα τα μέσα την απόφραξιν των προς την περιοχήν του οδούσεων, ιδία λεωφόρου Συγγρού και Αρεοπαγίτου.

1) Τμήμα περίσφιξης δια Προβ... κατεδάφισιν... κτιρίων των στρατώνων.

2) Τμήματα δεξιού και αριστερού άτινα δια Πλάκας θα συγκλίνουν προς Πλατείαν Συντάγματος να ανατινάσσουν όλες τις φωλέες αντίστασης περιοχής Σώματος Στρατού, Ταχυδρομείου, Β' αστυνομικού τμήματος και τμήματος Μεταγωγών, ίνα διευκολυνθεί η προς τον αντικειμενικόν σκοπόν Πλατεία Συντάγματος προσέγγισις των και εγκατάστασις.

Οι διοικήσεις να αποστείλουν μαχητάς προς παραλαβήν εκρηκτικών υλών παρά της διοικήσεως συγκροτήματος προς χρήσιν εντός της νυχτός της σήμερον.

Κοινοποίηση
I Ταξιαρχία
Παραλήπται:

Η διοίκηση
Γύλος

Όταν τελείωσε την υπαγόρευση της διαταγής τέθηκε θέμα, ποιος θα αναλάβει τη διοίκηση των δυνάμεων διείσδυσης στην Πλάκα. Ο Γύλος πρότεινε το Λάμπη. Έφερα αντίρρηση. Ο Λάμπης ήταν λαμπρό παλικάρι. Έπεφτε στη φωτιά πρώτος. Ήταν δοκιμασμένος. Αλλά έκανε μόνο σαν αρχηγός μεγάλης ομάδας εφόδου. Σαν διοικητής μιας τέτοιας επιχείρησης, φοβόμουν μήπως δεν τα καταφέρει να αναπτύξει τις πρωτοβουλίες που θα χρειαστούν, μια και η επαφή με τη διοίκηση του συγκροτήματος μας θα ήταν δύσκολη, για να μην πω σχεδόν αδύνατη, ιδίως την ημέρα.

Πρότεινα να πάω ο ίδιος μαζί τους και να μείνει στο Σταθμό ο Γύλος με τον Β' καπετάνιο του 1^{ου} συντάγματος Χάντζο Φλώρο (Θέμη). Έτσι κι έγινε.

Αυτή την ίδια μέρα διεξάγονται σκληρές μάχες με τους άγγλους σ' ολόκληρη την Αθήνα.

Οι δυνάμεις της ΙΙ μεραρχίας πιέζουν το Γουδί. Η ΙΙ ταξιαρχία του Α' Σώματος με το 3^ο σύνταγμα της καταλαμβάνει τη Σχολή Ευελπίδων. Πέφτει το 4ο αστυνομικό τμήμα, η Τροχαία, το Πολυτεχνείο και η Γεωγραφική Υπηρεσία.

Μας παίρνουν κι αυτοί το νοσοκομείο «Σωτηρία», όπου αιχμαλωτίζεται ένα ολόκληρο τάγμα του ΕΛΑΣ. Τους μισούς, γύρω στους 130 άνδρες, τους έσφαζαν στο δρόμο οι σκόμπυδες με τους Έλληνες υποτακτικούς τους.

Καταλαμβάνουν και τη Σχολή Γυμναστικής Ακαδημίας. Στην Καισαριανή το μέτωπο σταθεροποιείται με εναλλασσόμενες επιθέσεις και αντεπιθέσεις. Γενικά η «Σκομπία» περισφίγεται αποπνιχτικά απ' τις δυνάμεις του ΕΛΑΣ.

Οι αντίπαλοί μας και μεις έχουμε ρίξει στον αγώνα και τις τελευταίες εφεδρείες.

Αυτή τη στιγμή, αν είχε φτάσει έγκαιρα μια ταξιαρχία απ' το βουνό να δημιουργήσει μια σφήνα στη μέση της «Σκομπίας» να τη χωρίσει στα δύο. ο Σκόμπυ κι ο Παπανδρέου θα ήταν αιχμάλωτοι του ΕΛΑΣ.

Όμως οι δυνάμεις του βουνού αργούν απελπιστικά να φτάσουν.

Οι άγγλοι έχουν ξεπεράσει τα όρια αντοχής τους. Αντιμετωπίζουν το ίδιο με μας πρόβλημα κι αυτοί. Έλλειψη πυρομαχικών. Τους έχουμε κλείσει και τους δυο δρόμους ανεφοδιασμού απ' τα καράβια τους, τη λεωφόρο Συγγρού και τη λεωφόρο Πειραιώς.

Είναι 9 η ώρα το βράδυ της 11-12-44. Τα τμήματα διείσδυσης στην Πλάκα είναι συγκεντρωμένα στην περιοχή του Αη Γιάννη της Γαργαρέτας. Σε μικρές ομάδες προωθούνται προς τη διασταύρωση Συγγρού και Διονυσίου Αρεοπαγίτου.

Στις 9 και 30' δίνεται απ' το Γύλο το σύνθημα της γενικής επίθεσης των δυνάμεων περίσφιξης των στρατώνων. Έτσι

απασχολείται ο εχθρός να αποκρούσει τους ελασίτες και βρίσκουμε εμείς την ευκαιρία να φτάσουμε ανενόχλητοι στη Διονυσίου Αρεοπαγίτου και Συγγρού.

Τα ταγκς έχουν συγκεντρωθεί γύρω απ' το στρατόνα και κυρίως στην κεντρική πύλη, για να αποκρούσουν την επίθεση του Πλου τάγματος (Παν. Σαμπλίδη) και του τάγματος των Κορινθίων. Μια φωλιά αντίστασης του εχθρού στο στρογγυλό πολυώροφο κτίριο, που βρίσκεται στη γωνία Διονυσίου Αρεοπαγίτου και Συγγρού (σήμερα έχει γίνει τράπεζα), μας εμποδίζει να περάσουμε στην Πλάκα απ' το δρόμο όπου βρίσκεται η Ευαγγελική Εκκλησία και απ' την οδό Φρυνίχου. Πλησιάζουν οι ομάδες δυναμιτιστών της Κορίνθου, τοποθετούν δυναμίτες μέσα στην είσοδο και βάζουν φωτιά.

Τρία λεπτά αργότερα βγαίνουν μέσα απ' τις φλόγες πανικόβλητοι 25 χωροφύλακες με 2 αξιωματικούς και παραδίνονται. Τους προωθούμε στην Ελβιέλα.

Γρήγορα μέσα στο σκοτάδι, με «σάλτα», περνούν οι ομάδες την Αρεοπαγίτου, μπαίνουν στα στενά της Πλάκας και φτάνουν αναπτυγμένοι σε μέτωπο ως τα τελευταία σπίτια προς την Ακρόπολη, στη μικρή πλατεία Λυσικράτη (φανάρι του Διογένη). Πιάσαμε τους δρόμους Κέκροπος-Χιλ-Κυδαθηναίων-Τριπόδων κι άλλους μικρούς δρόμους και την πλατεία της Πλάκας.

Οι αντιστάσεις του εχθρού είναι συγκεντρωμένες στο παλιό Α' Σώμα Στρατού-Νίκης-Φιλελλήνων-τμήμα Μεταγωγών κλπ. Στο δεξιά έχω το Λάμπη, από την πλατεία της Πλάκας ως τη λεωφόρο Αμαλίας. Επιτίθεται από τα νότια στο Α' Σώμα Στρατού, αλλά δέχεται καταγιστικά πυρά από το κυρίως κτίριο. Ένα ταγκ έχει μπει λίγα μέτρα στην οδό Βύρωνος απ' τη Διονυσίου Αρεοπαγίτου και θερίζει τη μικρή πλατεία Λυσικράτη (Φανάρι του Διογένη). Είμαστε καλά καλυμμένοι. Το ταγκ δεν προχωρεί, φοβάται τη νύχτα και τους στενούς δρόμους της Πλάκας.

Κάνουμε προσπάθεια να προωθηθούμε απ' την οδό Αδριανού προς τη Μητρόπολη χτυπώντας τα μετόπισθεν των άγγλων, που μάχονται ενάντια στο Λευτέρη.

Η προώθηση είναι αδύνατη. Οι άγγλοι έχουν πιάσει επίκαιρα σημεία κι από τις ταρατσες ρίχνουν χειροβομβίδες και ριπές πολυβόλων. Για να τους εκτοπίσουμε, χρειάζεται συστηματικό ξήλωμα των οχυρών τους.

Πριν ξημερώσει διαλέγουμε και μεις κατάλληλα οχυρά στα σπίτια της περιοχής, που έχουμε καταλάβει, για να αντιμετωπίσουμε το πρωί τα ταγκς του εχθρού. Έχουμε αφήσει και ελαφρές δυνάμεις πίσω μας, να μας καλύπτουν από την Διονυσίου Αρεοπαγίτου και να διατηρούν υποτιπώδικα ελεύθερη την επαφή μας με το Β' συγκρότημα.

Η ευκολία της ανάπτυξής μας μέσα στην εχθρική περιοχή, δείχνει πως ο εχθρός αιφνιδιάστηκε μ' αυτή μας την ενέργεια.

Τα ταγκς μέσα στα στενά της Πλάκας δεν μπορούν να κινηθούν και να μας πλησιάσουν. Ο εχθρός αισθάνεται αδύναμος να μας συγκροτήσει για πολύ. Ο ΕΛΑΣ σ' όλη την περίμετρο της «Σκομπίας» εξασκεί πίεση ασφυκτική για τους άγγλους.

Ο Τσακαλώτος γράφει στο βιβλίο του «40 χρόνια στρατιώτης» ότι στις 10 και 30' τη νύχτα της 11 προς 12 Δεκέμβρη έγινε σύσκεψη στην έδρα της 23^{ης} αγγλικής θωρακισμένης ταξιαρχίας στα Ιλίσια, στην οποία πήραν μέρος όλοι οι διοικητές αγγλικών μονάδων κι ο Τσακαλώτος, ο επιτελάρχης του Λάμαρης, ο διευθυντής επιχειρήσεων ταγματάρχη Καραδήμας, ο υπασπιστής του λοχαγός Μάνης κι ο διερμηνέας ανθυπολοχαγός Γλύπτης. Στη σύσκεψη ανακοινώθηκε η απόφαση του αγγλικού στρατηγείου για τη σύμπτυξη προς το Φάληρο. Πραγματικά η θέση των άγγλων στη «Σκομπία» ήταν δεινή. Αλλά δυνάμεις του ΕΛΑΣ για ένα αποφασιστικό χτύπημα, που περίμεναν οι άγγλοι, δεν υπήρχαν. Δεν είχαν φτάσει ακόμη απ' το βουνό. Σε αντίθεση με τις αγγλικές δυνάμεις που αποβιβάζονταν συνεχώς στο Φάληρο και μετά τρεις μέρες, στις 14-12-44 μετατράπηκαν σε πλημμυρίδα. Μια περίπτωση υπήρχε για να ξηλωθεί η «Σκομπία» απ' την πλατεία Συντάγματος αυτή την κρίσιμη μέρα.

Αν αφήναμε μέσα στη νύχτα ελαφρές μόνο δυνάμεις στα διάφορα οχυρά φρούρια της Σκομπίας και συγκεντρώναμε όλες τις δυνάμεις του Α' Σώματος και της 1ης μεραρχίας και προχωρούσαμε αποφασιστικά με το λαό από πίσω μας, με 3 σφήνες, μέσα στη νύχτα, κατευθείαν στην καρδιά της Σκομπίας στο Σύνταγμα, σίγουρα θα διαλυόταν.

Αυτή την άποψή μου την ενισχύει και το γεγονός, ότι μόνο οι 110 μαχητές του Λευτέρη στην οδό Ερμού-Μητροπόλεως και οι 220 του Γιάννη (Ορ. Μακρή) στην Πλάκα, έφτασαν σχεδόν σε απόσταση 300 μέτρων απ' την πλατεία Συντάγματος. Τι θα γινόταν λοιπόν, αν αυτοί οι 300 άνδρες, ήταν 3000;

Να μη ξεχνάμε όμως, ότι κι αν ακόμη είχαμε διαλύσει το «κράτος του Σκόμπυ», από τις 14-12-44 οι άγγλοι είχαν κάνει ισχυρά προγεφυρώματα στο Φάληρο κι έφερναν συνεχώς θωρακισμένες δυνάμεις από το ιταλικό μέτωπο. Τέτοιες και τόσες που θα ήταν αδύνατο να τις αντιμετωπίσουμε με τις δυνάμεις του Α' Σώματος, με τα λιανοντούφεκα και την κουτσουρεμένη 1η μεραρχία του ΕΛΑΣ.

Το μόνο που θα πετυχαίναμε σ' αυτή τη φάση θα ήταν, να δυσκολέψουμε την εφαρμογή του σχεδίου «Μάνα» του Τσώρτσιλ και να βρεθούμε σε ευνοϊκότερη διαπραγματευτική θέση.

10. 12 ΔΕΚΕΜΒΡΗ. Η 1^η ΤΑΞΙΑΡΧΙΑ ΔΙΑΤΑΣΣΕΙ ΤΗΝ ΕΠΙΣΤΡΟΦΗ ΤΩΝ ΔΥΟ ΑΠΟΣΠΑΣΜΑΤΩΝ ΔΙΕΙΣΔΥΣΗΣ ΣΤΙΣ ΒΑΣΕΙΣ ΤΟΥΣ

Ξημερώνει. Περιμένουμε επίθεση θωρακισμένων των άγγλων. Εκδηλώνεται πολύ χλιαρή. Ένα ταγκ στην οδό Βύρωνος, ένα στην οδό Αδριανού και δυο στη λεωφόρο Αμαλίας χτυπούν στο «γάμο του Καραγκιόζη». Δεν τολμούν να μπουν στα στενά δρομάκια της Πλάκας. Σύγχρονα βάλουν με πυκνά πυρά οι άγγλοι, με πολυβόλα απ' τα οχυρά τους (ταράτσες).

Εμείς δεν μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε άνετα τις ταρατσες, γιατί είμαστε εκτεθειμένοι στα πυρά της Ακρόπολης. Μας ρίχνουν και όλμους. Να μας πλησιάσουν όμως δεν τολμούν. Αλλά και οι δικές μας δυνάμεις είναι λίγες και δεν μπορούμε να προχωρήσουμε, όσο είναι μέρα. Περιμένουμε πάλι τη νύχτα.

Για να φέρουμε σε πέρας την αποστολή μας, δηλαδή να φτάσουμε στο Σύνταγμα, μας χρειάζεται τουλάχιστον ένα τάγμα ακόμη, εφοδιασμένο με άφθονα εκρηκτικά και εμπρηστικά.

Στις 9 το πρωί με καθυστέρηση δυο ωρών, παίρνω μια διαταγή του Γύλου. Δυστυχώς, έχει διασωθεί στο αρχείο του Γιάννη Κυριακίδη μόνο ένα κομμάτι της, που το παραθέτω:

ΔΙΑΤΑΓΗ

Αι Διοικήσεις Αριστερού Λευτέρης, Δεξιού Αχιλλέας Χαλικάς, τμήμα περίσφιξης υπολοχαγού... Γιάννης και 2ος λόχος αποσπάσματος καταστροφών, δις της ημέρας 6 και 30' το πρωί και 17 το απόγευμα να υποβάλλουσι αναφοράν...

Αμέσως στέλνω αναφορά και εκθέτω λακωνικά την κατάσταση και του ζητώ να ενεργήσει στην ταξιαρχία, ώστε το βράδυ να μου σταλεί ενίσχυση ενός τάγματος με «δυναμιτιστές» για να προχωρήσουμε προς Σύνταγμα.

Έχουμε αρκετούς τραυματίες. Τους προσφέρουμε τις πρώτες βοήθειες και περιμένουμε να βραδιάσει, για να τους περάσουμε απ' τη Διονυσίου Αρεοπαγίτου προς Κουκάκι.

Στις 10 το πρωί φτάνει ένας σύνδεσμος απ' το Λευτέρη με αναφορά του προς το Β' συγκρότημα, που ζητούσε οδηγίες. Ο σύνδεσμος δε βρήκε το Γύλο κι ύστερα από πολλές περιπέτειες έφτασε σε μένα. Αμέσως γράφω πίσω απ' την αναφορά του πρόχειρα, να μείνει εκεί που βρίσκεται και να συνεχίσει να μάχεται και καθιστώ υπεύθυνο το σύνδεσμο να επιστρέφει το ταχύτερο στο Λευτέρη. Το μεσημέρι είχε πάρει την απάντησή μου.

Αυτή τη διαταγή του την έδωσα, γιατί περίμενα θετική απάντηση απ' την ταξιαρχία. Ήμουν σίγουρος, ότι θα μου έστελναν το βράδυ ενισχύσεις, για να συνεχίσουμε την προσπάθεια προς το Σύνταγμα. Γελάστηκα. Το μεσημέρι έλαβα διαταγή της ταξιαρχίας να επιστρέφω με τις δυνάμεις της Πλάκας πίσω μόλις νυχτώσει, γιατί αδυνατούσε να στείλει ενισχύσεις και κινδυνεύαμε με κύκλωση και εξόντωσή μας. Είχαν αρχίσει μαζικές αποβάσεις άγγλων στο Φάληρο.

Όμοια διαταγή πήρε κι ο Λευτέρης από το Γύλο, για να επιστρέφει αμέσως στη βάση του. Έτσι ο Λευτέρης είχε δύο διαταγές. Μια τη δική μου να μείνει στη θέση τον και μια του Γύλου να επιστρέφει αμέσως.

Η απαγκίστρωση και επιστροφή των τμημάτων μας ήταν πιο δύσκολη από την προώθησή τους.

Γύρω στα μεσάνυχτα της 12-12-44 αναδιπλώθηκαν οι δυνάμεις της Πλάκας στη Γαργαρέττα με αρκετές απώλειες. Κι εγώ γύρισα στο σταθμό του Β' συγκροτήματός μας.

Οι μαχητές του Λευτέρη επέστρεφαν με πολύ δυσκολία στις 13-12-44 πριν ξημερώσει με αρκετές απώλειες και με βαριά τραυματισμένο τον ίδιο το Λευτέρη στο στήθος, που τον μετέφεραν σε νοσοκομείο της Νέας Σμύρνης.

II. 13 ΚΑΙ 14 ΔΕΚΕΜΒΡΗ. ΙΣΧΥΡΗ ΕΠΙΘΕΣΗ ΤΟΥ ΕΛΛΑΣ ΣΤΑ ΠΑΡΑΠΗΓΜΑΤΑ. Η ΧΙΙΙ ΜΕΡΑΡΧΙΑ ΕΠΙΤΙΘΕΤΑΙ ΣΕ ΑΓΓΛΙΚΟ ΠΡΟΓΕΦΥΡΩΜΑ ΣΤΟ ΜΟΣΧΑΤΟ. ΑΓΩΝΑΣ ΘΕΣΣΩΝ ΣΤΟΥ ΜΑΚΡΥΓΙΑΝΝΗ

«Η Λευτεριά είναι γυμνή
Η Λευτεριά η Δεκεμβριανή
είναι αλλιώςτικη θεά
ξέμπλεκα έχει τα μαλλιά
και πρόσωπο μαινάδας».
Γ. Σιδέρης

Στις 4 το πρωί της 13.12.44 εκδηλώθηκε αποφασιστική επίθεση της II ταξιαρχίας από Αμπελόκηπους, ενάντια στην 23η ταξιαρχία των άγγλων στο παλιό 1^ο σύνταγμα, στη λεωφόρο Κηφισίας. Πιάστηκαν αιχμάλωτοι πολλοί άγγλοι. Οι ελασίτες έφτασαν 30 μέτρα απ' τα κανόνια των άγγλων.

Την ίδια ώρα η I ταξιαρχία μας, έκανε επίθεση-σφήνα απ' τα Κουπόνια προς τα Ιλίσια, σε μια προσπάθεια να κόψει τις δυνάμεις του Τσακαλώτου απ' το κέντρο της Αθήνας.

Τελικά δεν κατόρθωσε ο ΕΛΛΑΣ να επιτύχει αυτόν τον αντικειμενικό του σκοπό.

Την επομένη τα ξημερώματα τμήματα της ΧΙΙΙ μεραρχίας, που είχε φτάσει στα παράλια της περιοχής Αττικής, επιτέθηκαν αιφνιδιαστικά στο προγεφύρωμα του Μοσχάτου και συνέλαβαν 120 άγγλους και ινδούς αιχμαλώτους.

Και ενώ ο Σκόμπυ ήταν έτοιμος να τα «μαζέψει» για το Φάληρο, μένει και περιμένει τις ενισχύσεις που έχουν αρχίσει να αποβιβάζονται και να μπαίνουν αμέσως στη μάχη.

Η διοίκηση της I ταξιαρχίας μας ανησυχεί απ' τις μαζικές αποβάσεις των άγγλων στο Φάληρο.

Το πρωί της 13 Δεκέμβρη καλεί το Γύλο, για να αναλάβει άλλους τομείς επιχειρήσεων. Μένω πάλι μόνος στη διοίκηση του Β' συγκροτήματος με την εντολή:

1. Να διατηρήσουμε με κάθε θυσία τις θέσεις μας γύρω απ' τους στρατώνες του Μακρυγιάννη.
2. Να ενισχύσουμε το λόφο του Φιλοπάππου.
3. Να διατηρήσουμε κλειστή τη λεωφόρο Συγγρού για τους άγγλους.

Η γραμματέας της 5ης αχτίδας εγκαθίσταται μόνιμα στο Σ.Δ. του συγκροτήματος και ουσιαστικά εκτελεί χρέη καπετάνιου, μια και εγώ έχω αναλάβει τη στρατιωτική διοίκηση των τμημάτων μας.

Ενόψει σκληρών αμυντικών μαχών προβαίνουμε σε ανακατανομή των δυνάμεών μας ως εξής:

1. Το Ιο τάγμα (Νέα Σμύρνη), με διοίκηση το Μιχάλη Παναγιωτίδη και τον Τριαντάφυλλο, δύναμη 300 ανδρών, θα παραμείνει στη δυτική πλευρά των στρατώνων.
2. Το ΙΙο τάγμα (Καλλιθέας), με διοικητή το Μήττα μαζί με τους Πειραιώτες και δύναμη 400 ανδρών, θα παραμείνουν στη μεσημβρινή πλευρά των στρατώνων.
3. Το ΙΙΙο τάγμα (Νέα Σφαγεία), με διοικητή τον Παναγιώτη Σαμπλίδη, μαζί με το τάγμα της Κορίνθου, συνολικής δύναμης 500 ανδρών, θα παραμείνουν στην ανατολική περιοχή των στρατώνων, από την οδό Μακρυγιάννη μέχρι και τη λεωφόρο Συγγρού.
4. Ένας λόχος από το τάγμα της Κορίνθου, δύναμης 100 ανδρών μεταφέρεται στο λόφο Φιλοπάππου για ενίσχυση των δυο

διμοιριών που βρίσκονται εκεί.

5. Οι 80 μαχητές του Λάμπη, που είχαν πάρει μέρος στη διείσδυση της Πλάκας, μαζί με άλλους 100 περίπου μαχητές που έχει συγκεντρώσει στην Ελβιέλα η Κομματική Οργάνωση, αναλαμβάνουν να κρατήσουν κλειστή τη λεωφόρο Συγγρού για τους άγγλους απ' το Ιωσηφόγλειο της Νέας Σμύρνης ως το Κουκάκι μισ τις κύριες δυνάμεις τους στη γέφυρα του Κουκακίου. Μαζί τους έχουν και μια ομάδα δυναμιτιστών της Κορίνθου, που τοποθετούν νάρκες και δυναμίτες στη λεωφόρο και στη γέφυρα του Κουκακίου.

6. Ελαφρές δυνάμεις (ελεύθεροι σκοπευτές) και των τριών ταγμάτων του 1^{ου} συντάγματος έχουν μείνει στη Γλυφάδα, Φάληρο και Τζιτζιφιές για να παρενοχλούν τα προγεφυρώματα των άγγλων.

Απ' το πρωί, όσο πραγματοποιούνται οι μετακινήσεις των τμημάτων μας, ο εχθρός κάνει προσπάθειες για αντεπίθεση που αποκρούεται με ευκολία στη γένεσή της απ' τις δυνάμεις περίσφιγξης του στρατώνα. Αυτές οι επιθέσεις τους καταλήγουν σε ανταλλαγή πυρών, χωρίς καμιά άλλη συνέπεια.

Το απόγευμα, τέσσερα τανκς απ' τη Διονυσίου Αρεοπαγίτου, στο ύψος του θεάτρου Ηρώδου Αττικού, παρενοχλούν με πυρά τις δυνάμεις μας στο λόφο του Φιλοπάππου. Σύγχρονα τρία αεροπλάνα ρίχνουν ρουκέτες κι απ' την Ακρόπολη, τα πολυβόλα των άγγλων στρέφονται προς το λόφο με συνεχείς ριπές.

Οι ελασίτες μας είναι καλά οχυρωμένοι σε πρόχειρα ορύγματα και απαντούν έχοντας ελάχιστες απώλειες. Ένας όλμος του λόχου των Κορινθίων κάνει καλή δουλειά. Υποχρεώνει τα τανκς να απομακρυνθούν.

Έτσι με το σούρουπο σταματάει εντελώς κάθε επιθετική ενέργεια κι απ' τις δυο μεριές. Το αγγλικό πεζικό δεν εμφανίζεται ακόμη. Όμως αυτή η απογευματινή τους ενέργεια προδίνει, ότι τους ενδιαφέρει πολύ ο λόφος του Φιλοπάππου. Και πράγματι, όποιος κατέχει το λόφο, είναι κύριος των περιοχών Γαργαρέττας-Κουκάκι.

Ο εχθρός προετοιμάζεται για επίθεση με τις δυνάμεις που περιμένει απ' τις αποβάσεις των πλοίων. Και σίγουρα η πρώτη του ενέργεια θα είναι εναντίον του λόφου Φιλοπάππου, για να μας πλαγιοβάλλει.

Μ' αυτές τις σκέψεις μέσα στη νύχτα στέλνω διαταγή να ενισχυθεί ο λόφος με έναν ακόμη λόχο των Κορινθίων.

Απ' την ταξιαρχία δεν έχω διαταγές για επιθετικές επιχειρήσεις. Αντίθετα μου στέλνουν οδηγίες για οργάνωση αμυντικού αγώνα και για σκληρή αντίσταση. Πρέπει να κρατήσουμε τις θέσεις μας πάση θυσία, χωρίς καμιά υποχώρηση.

Η Κομματική Οργάνωση έχει κινητοποιήσει μάζες λαού, που δουλεύουν μέρα-νύχτα με βάρδιες. Εθελοντές πεινασμένοι και ταλαιπωρημένοι φτιάχνουν οδοφράγματα πίσω απ' τις γραμμές μας, για να εμποδίσουν την προέλαση των τανκς. Η παραγωγή μπουκαλιών με βενζίνη έχει «βιομηχανοποιηθεί» απ' τους επονίτες και διαθέτουμε αρκετές ποσότητες απ' το νέο αντιαρματικό μας όπλο.

Τρία προβλήματα δεν μπορούσαμε να λύσουμε: την πείνα, το κρύο και τον ύπνο. Τα ξεπερνάμε με το τραγούδι και τα καλαμπούρια που δίνουν και παίρνουν.

Στις 14 Δεκέμβρη, η ΚΕ του ΕΛΑΣ στέλνει ραδιοτηλεγραφήματα προς τις Κομματικές Οργανώσεις όλης της Ελλάδας, που αναφέρει:

«Τμήματά μας αιφνιδίασαν αποβιβασθέντες άγγλους στο Φάληρο-Μοσχάτο. Διοικητήριο αγγλικού συντάγματος, μεγάλο εργοστάσιο με στρατωνισμένους και γκαράζ αυτοκινήτων, ανατινάχτηκαν στον αέρα. Πολυάριθμοι νεκροί και τραυματίες άγγλοι. Συλλάβαμε 120 άγγλους αιχμαλώτους, πήραμε πολλά όπλα, πυρομαχικά και άλλα εφόδια. Σήμερα ολόκληρη μέρα αγγλικό πυροβολικό, αεροπορία, βομβάρδισαν σφοδρά θέσεις μας και άμαχο πληθυσμό. Πολλά θύματα κυρίως αμάχων. Λαός Αθήνας - Πειραιά μαστίζεται πείνα. Ενεργήσατε πανελλαδικό έρανο ενίσχυσιν ΕΛΑΣ και λαού πρωτεύουσας».

14.12.44

Γέρος (Γιώργης Σιάντος).

Πραγματικά ύλη τη μέρα της 14 Δεκέμβρη δεχόμαστε οβίδες από τα πυροβόλα του στόλου, από ομαδικούς όλμους απ' την Ακρόπολη, ρουκέτες από τρία αεροπλάνα και βολές απ' τα πυροβόλα των 15 «Σέρμαν».

Οι άγγλοι περιμένουν τις νέες δυνάμεις τους απ' τις αποβάσεις για να εξαπολύσουν ισχυρή επίθεση εναντίά μας. Για την ώρα αντιμετωπίζουμε μόνο τα 15 τανκς, την Ακρόπολη και τους έγκλειστους χωροφύλακες με μικρές δυνάμεις πεζικού των άγγλων.

12. 15 ΔΕΚΕΜΒΡΗ. ΕΙΚΟΣΙ ΠΛΟΙΑ ΣΤΟ ΦΑΛΗΡΟ ΚΑΙ ΠΕΙΡΑΙΑ ΑΠΟΒΙΒΑΖΟΥΝ ΕΓΓΛΕΖΙΚΟ ΠΕΖΙΚΟ, ΚΑΝΟΝΙΑ ΚΑΙ TANKS «ΣΕΡΜΑΝ». ΝΕΟ ΠΡΟΓΕΦΥΡΩΜΑ ΣΤΟΝ ΙΠΠΟΔΡΟΜΟ. Ο ΕΧΘΡΟΣ ΠΕΡΝΑΕΙ ΣΤΗΝ ΕΠΙΘΕΣΗ

Απ' τις πρώτες πρωινές ώρες, με την κάλυψη των αγγλικών πολεμικών έχουν ακυροβολήσει στον Πειραιά και στο Φάληρο 20 πλοία που κυριολεκτικά «ζερνούν» συνεχώς στην παραλία εγγλέζικο πεζικό (ινδούς, νάνους και αραπάδες). Ξεφορτώνουν ακόμη κανόνια, αυτοκίνητα και πολλές δεκάδες ίσως και 100 βαριά τανκς «Σέρμαν».

Οι νέες αγγλικές δυνάμεις πιέζουν ισχυρά ολόκληρη την ημέρα τον Πειραιά. Το 6^ο σύνταγμα μας του Πειραιά, τους αντιμετωπίζει και δίνει σκληρές μάχες μαζί με την XIII μεραρχία του ΕΛΑΣ. Ο Σκόμπυ δε φοβάται πλέον την αιχμαλωσία του και με την 23^η ταξιαρχία του, ενισχυμένη με τανκς, περνάει στην αντεπίθεση στα παρατήγματα και στρώχνει τις δυνάμεις μας στη λεωφόρο Αλεξάνδρας, όπου διεξάγονται αιματηρές συγκρούσεις.

Παρένθεση. Το πατρικό μου σπίτι βρίσκεται 200 μέτρα πίσω απ' τη γραμμή του μετώπου, στον Αη Δημήτρη Αμπελοκήπων. Έχει μετατραπεί σε σταθμό πρώτων βοηθειών των τραυματιών μας. Η μάνα μου έγινε αυτοσχέδια νοσοκόμα. Έχει σκίσει σε λουρίδες όλα τα σεντόνια της. Γυρίζει στη γειτονιά και μαζεύει κι άλλα. Κάνει επιδέσμους, δίνει πρόχειρα τα τραύματα των παλικαριών μας. Κουβέρτες, στρώματα, παπλώματα, όλα στρωμένα στο πάτωμα και πάνω τους ζαπλωμένοι στη σειρά οι τραυματίες που ζητάνε λίγη ανακούφιση από τους πόνους τους. Ολόκληρο το σπίτι έχει γεμίσει από το άλικο αίμα των παιδιών του λαού μας.

Φέρνουν βαριά τραυματισμένο και τον καπετάνιο Κώστα Μιχαλόπουλο, (μηχανικό) συμμαθητή και φίλο μου. Σήμερα είναι Πρόεδρος του Δημοτικού Συμβουλίου Πετρούπολης). Μια σφαίρα «ντουμ-ντουμ» έχει κάνει κόσκινο το στήθος του. Η μάνα μου κλαίει. Προσπαθεί να τον σώσει, να σταματήσει την αιμορραγία. Παλεύει απεινωσμένα και δίνει κουράγιο στον εαυτό της με τη

σκέψη πως σίγουρα μια άλλη μάνα θα βρίσκεται πάνω απ' τους δυο γιούς της που μάχονται, ο ένας στου Μακρυγιάννη κι ο μικρότερος, ο Κώστας, στα προσφυγικά του Παναθηναϊκού.

Ο πατέρας μου δεν αντέχει να βλέπει τα αμούστακα παιδιά να πολεμούν το λυσσασμένο σιδερόφραχτο εχθρό. Κατατάσσεται μαχητής, κουβαλάει και μοιράζει πολεμοφόδια στην πρώτη γραμμή.

Έτσι πολεμούσαν σπίτια κι άνθρωποι, ολόκληρος ο λαός της Αθήνας και του Πειραιά τους άγγλους μπερλιαστές του Τσώρτσιλ, που αποδείχτηκαν τρισεπίτεροι απ' τους χιτλεροφασίστες της τετράχρονης σκλαβιάς.

Κλείνει η παρένθεση.

Απ' το πρωί αποθρασύνθηκαν οι χωροφύλακες, που ήταν στο παλιό Α' Σώμα Στρατού, μαζί με τους έγκλειστους στου Μακρυγιάννη. Τους συνοδεύουν ελαφρές δυνάμεις άγγλων με προκάλυψη 15 «Σέρμαν», 5 αεροπλάνων, των όλμων και των πολυβόλων της Ακρόπολης. Επιχειρούν ισχυρή επίθεση από την κεντρική πύλη και τη Διονυσίου Αρεοπαγίτου, ενάντια στο ΙΙο τάγμα μας και τα τμήματα του τάγματος της Κορίνθου, στην ανατολική πλευρά των στρατώνων.

Η διαταγή προς τα τμήματά μας είναι ξερή, χωρίς καμιά ασάφεια που να σηκώνει παρερμηνείες:

«... Καμιά υποχώρηση. Φωτιά στα τανκς. Καλοζυγισμένα βόλια στο πεζικό τους. Προβείτε σε ανατινάξεις κτιρίων στην πρώτη γραμμή για δημιουργία εμποδίων στα θωρακισμένα...».

Και η διαταγή αυτή εκτελείται στο ακέραιο απ' τους ηρωικούς υπερασπιστές της λευτεριάς. Τέσσερες ώρες κράτησε τούτο το πάλεμα. Οι απώλειες του εχθρού είναι βαριές. Ξεπερνάνε τους 50 νεκρούς και τραυματίες. Τα τανκς προχωρούν λίγα μέτρα μέσα στα στενά και ξαναγυρίζουν στις τρεις κεντρικές αρτηρίες (Συγγρού - Αρεοπαγίτου - Μακρυγιάννη). Τρία κτίρια στην οδό Μακρυγιάννη τινάζονται στον αέρα απ' τους δυναμιστές της Κορίνθου. Τα τανκς φοβούνται και δεν προχωρούν πιο κάτω απ' την πύλη.

Ένα οχυρό μας έπεσε στα χέρια τους. Πέντε οι νεκροί μας και εννιά αιχμάλωτοι με το διμοιρίτη τους. Τους έσφαζαν οι γερμανοτσολιάδες επιτόπου.

Νυχτώνει. Τα τμήματά μας περνούν στην αντεπίθεση. Ξαναπαίρνουμε το οχυρό μας στη Διονυσίου Αρεοπαγίτου και τους σπρώχνουμε προς την πύλη και την Πλάκα.

Το βράδυ οι χωροφύλακες «κούρνιασαν» πάλι μέσα στους στρατώνες, πίσω απ' τα τανκς του Σκόμπυ.

Ο «Ριζοσπάστης» της 16.12.44 γράφει:

«... Από χθες το μεσημέρι οι άγγλοι άρχισαν λυσσώδη επίθεση με τανκς και πεζικό εναντίον των τμημάτων του ΕΛΑΣ στου Μακρυγιάννη. Οι δυνάμεις του ΕΛΑΣ αμύνονται με επιτυχία και απόκρουσαν τις εχθρικές απόπειρες...».

Ο Σιάντος τηλεγραφεί στο Βαβούδη στη Σόφια:

«Μάχη πρωτεύουσας-Πειραιά συνεχίζεται μεγάλη ένταση. Προσλαμβάνει χαρακτήρα πολέμου διάρκειας. Παρ' όλες αποβάσεις άγγλων, ΕΛΑΣ έχει πρωτοβουλία αγώνα. Διαρκώς βελτιώνει θέσεις του. Άνδρες αγγλικών και κυρίως αποικιακών μονάδων προβαίνουν ωμότητες, βιασμούς γυναικών και λαφυραγωγούν αιχμαλώτους. Αγγλικό πυροβολικό, αεροπορία και στόλος συνεχίζουν σφοδρό βομβαρδισμό θέσεις ΕΛΑΣ και άμαχο πληθυσμό. Πολλές απώλειες. Παρ' όλη πείνα και κόπωση ηθικών λαϊκού στρατού και λαού πολύ καλόν».

15.12.44

Γέρος (Γιόργης Σιάντος)

Πίσω απ' τη μετωπική γραμμή μας ένας ολόκληρος λαός, μέσα στη νύχτα, σκάβει κάθετα όλους τους δρόμους και κάνει βαθιά και φαρδιά χαντάκια, για να πέφτουν μέσα τα τανκς και με τα μπάζα κι άλλα υλικά κατασκευάζει πιο πίσω οδοφράγματα.

Με τη νυχτερινή μου αναφορά προς την ταξιαρχία ζητάω οδηγίες για την αντιμετώπιση των νέων αγγλικών προγεφυρωμάτων στον Ιππόδρομο, όπου δεν υπάρχουν δυνάμεις μας, εκτός από ελάχιστους ελεύθερους σκοπευτές.

Σε μια ώρα επέστρεψε ο σύνδεσμος με την απάντηση:

«... Συνεχίστε με όλες σας τις δυνάμεις τον αγώνα στου Μακρυγιάννη. Μέσα στη νύχτα φτάνει το ΙΙ^ο σύνταγμα Τρίπολης, θα στρατοπεδεύσει στην περιοχή Καλλιθέας. Τις αποβιβαζόμενες αγγλικές δυνάμεις στην περιοχή Φαλήρου-Ιπποδρόμου αναλαμβάνουν να συγκρατήσουν οι δυνάμεις της ΧΠΙ μεραρχίας και τις ανωτέρω το Ιο σύνταγμα».

Μόλις πήρα την απάντηση πετάχτηκα ως την Καλλιθέα. Πραγματικά είχαν αρχίσει να φτάνουν οι δυνάμεις των ανταρτών. Ο λαός της Καλλιθέας ξάγρυπνος μαζεύεται στην πλατεία και στη λεωφόρο Θησέως. Βλέποντας τους αντάρτες ανακουφίζεται και αισιοδοξεί. Ζητωκρανάζει τους αντάρτες. Τους δίνει κουράγιο. Έχει πίστη στη νίκη. Όπως κατάφερε να τσακίσει τους χιτλεροφασίστες στην κατοχή, θα νικήσει και τους καινούργιους καταχτητές.

Έξω από το αμαξοστάσιο των τραμ, είναι συγκεντρωμένο το επιτελείο των αντάρτικων δυνάμεων. Αρχηγός τους ήταν ένας ψηλός γενειοφόρος, που τον έλεγαν Ερμή (όνομα και πράγμα). Ήταν λέει καπετάνιος της ταξιαρχίας.

Εμένα προσωπικά δε μου άρεσε, γιατί ήταν πολύ «φιγουρατζής». Μου θύμιζε τις πόζες και τις γκριμάτσες του Ναπολέοντα.

Γύρισα έτσι κι αλλιώς στο σταθμό μας πιο ήσυχος, γιατί ένιωθα εξασφαλισμένα τα νότα μας με τις αντάρτικες δυνάμεις στην Καλλιθέα, έστω και αργά. Τουλάχιστον Θα κρατήσουμε τον εχθρό μακριά απ' τις συνοικίες μας για αρκετό χρόνο ακόμη. Κι είπα μέσα μου «έχει ο Γιαραμπής».

13. 16 ΔΕΚΕΜΒΡΗ. ΟΙ ΑΓΓΛΟΙ ΕΛΕΓΧΟΥΝ ΤΗ ΛΕΩΦΟΡΟ ΣΥΓΓΡΟΥ ΚΑΙ ΕΤΟΙΜΑΖΟΥΝ ΙΣΧΥΡΗ ΕΠΙΘΕΣΗ ΣΤΗΝ ΚΑΛΛΙΘΕΑ ΚΑΙ ΜΑΚΡΥΓΙΑΝΝΗ

«Ταμπουρωθήκαμε στα κράσπεδα των λεωφόρων
στα παράθυρα, στις στέγες, στα μπαλκόνια
πίσω απ' όνα τζάμι, ένα λουλούδι, ένα φύλλο
πίσω απ' τις πέντε αχτίνες της καρδιάς μας».

Υστερα από το χθεσινό φιάσκο των άγγλων που απέτυχαν να εκτοπίσουν το ΙΙο τάγμα μας και τους Κορίνθιους απ' την ανατολική πλευρά των στρατώνων, σήμερα δεν επαναλαμβάνουν επίθεση. Περιορίζονται στην ανταλλαγή πυρών. Τους χρειάζονται δεκαπλάσιες δυνάμεις απ' αυτές που διαθέτουν, για να μας ξεγαντζώσουν απ' τις θέσεις μας. Το αγγλικό επιτελείο αποφασίζει να περάσει στο κέντρο της «Σκομπίας» άφθονες θωρακισμένες δυνάμεις από το προγεφύρωμα του Φαλήρου. Για το σκοπό αυτό πρέπει ν' ανοίξουν πρώτα τη λεωφόρο Συγγρού, που την κρατάμε ακόμα κλειστή γι αυτούς. Απ' το πρωί, με άφθονα τανκς και θωρακισμένα που τα ακολουθεί πεζικό, εξαπολύουν δυο επιθέσεις. Η μια ξεκίνησε απ' τον Ιππόδρομο προς το Ιωσηφόγλειο, στο ύψος της οδού Σκρα. Κάθε 50 μέτρα αφήνουν ένα τανκ με περιπόλους στα οικήματα κι απ' τις δυο πλευρές της λεωφόρου. Τελικά φτάνουν στο Ιωσηφόγλειο και εγκαθιστούν δυνάμεις, τις οποίες ενισχύουν διαρκώς και τις απλώνουν σ' όλη την περιοχή. Η δεύτερη ενέργειά τους πραγματοποιείται στη γέφυρα του Κουκακίου. Εκεί ρίχνουν στον αγώνα 20 τανκς «Σέρμαν» από το Φάληρο κι απ' το κέντρο και επιτίθενται σε δυο άξονες. Πρώτα ενάντια στις δυνάμεις του Λάμπη (Που τάγματος) που υποχρεώνονται να αναδιπλωθούν και να πάρουν θέσεις στο λόφο της Σικελίας, απέναντι απ' τον Άγιο Σώστη. Ο Λάμπης αγανακτισμένος που δεν μπορεί να τα βγάλει πέρα με τα σιδερένια θηρία του Σκόμπυ, τους βρίζει, τους μουντζώνει και φωνάζει: «Βρε κερατάδες, πριν έξι μήνες, εδώ στο ίδιο μέρος πολεμήσαμε τους γερμανούς φασίστες για να σώσουμε την Καλλιθέα μας. Κι ήρθατε σεις να μας «λευτερώσετε». Βρε άτιμοι, γιατί μας πολεμάτε με τα σιδερικά; Βγείτε από μέσα ρε, να πολεμήσετε σαν άντρες...».

Στη συνέχεια οι άγγλοι στρέφουν την επίθεση ενάντια στο συνοικισμό του Δουργουτιού, που τον υπερασπίζεται ένας λόχος του Ιου τάγματος, 2^ο συντάγματος. Και κει χτυπούν αλύπητα με τα κανόνια και τα πολυβόλα των τανκς. Το Δουργούτι καίγεται για δεύτερη φορά μέσα σε έξι μήνες. Τώρα αποτελειώνουν οι άγγλοι «ελευθερωτές», ό,τι απόμεινε από τους γερμανούς στο μαρτυρικό συνοικισμό.

Να τι γράφει η 6η αχτίδα της ΚΟΑ στο βιβλιαράκι έκδοσης 1945 γι αυτό το μακελειό:

«Στις 16-12-44 οι σκόμπυδες κάνουν επίθεση στο Δουργούτι μ' όλα τα μέσα. Ο ΕΛΑΣ δε διέθετε, παρά λιγοστές αραβίδες και χειροβομβίδες. Παρ' όλα αυτά κρατάει με ηρωισμό τους αγγλίζους, προξενώντας μεγάλες απώλειες. Σ' ένα οδόφραγμα μπροστά στις πολυκατοικίες οι ελασίτες Γ.Τ., Κ.Τ., Σ.Μ. κι ένας επωνύτης, διαθέτοντας 3 αραβίδες κι ένα αυτόματο πολέμησαν μόνοι τους 3 ολόκληρες ώρες. Οι γυναίκες και τα παιδιά προχωρούσαν μέσα απ' τη βροχή απ' τις σφαίρες και τους πήγαιναν νερό και τσιγάρα. Σε πολλές μάλιστα περιπτώσεις τους τάζαν, όπως ταΐζουν τα μωρά, γιατί τα χέρια των παλικαριών ήταν απασχολημένα με τις αραβίδες. Το εργοστάσιο ΕΘΕΛ το υπεράσπιζαν 4 ελασίτες και το κράτησαν ώρες ολόκληρες ενάντια σε εκατονταπλάσιες δυνάμεις. Μισή μέρα χρειάστηκαν οι σκόμπυδες, για να λυγίσουν την αντίσταση αυτής της φούχτας των ηρώων και να καταλάβουν τις πολυκατοικίες και την ΕΘΕΛ. Προσπάθειες όμως να εισδύσουν μέσα στη συνοικία ναυάγησαν οικτρά. Οι ντενεκεδένιες καλύβες του Δουργουτιού γίνηκαν φρουρία απόρθητα και κάθε απόπειρα των σκόμπυδων πληρωνότανε πανάκριβα. Σε μια απ' τις μάχες αυτές σκοτώθηκε σαν ήρωας και ο Β' καπετάνιος του Ιου τάγματος Μήτσος Στριλάκος απ' το Κατσιπόδι. Την ίδια μέρα έμεινε στα χέρια του ΕΛΑΣ το πτώμα ενός άγγλου στρατιώτη, που θάφτηκε μ' όλες τις τιμές».

Έτσι αυτή τη μέρα η λεωφόρος Συγγρού περνάει στα χέρια του εχθρού και ανεβάζουν συνεχώς με αυτοκίνητα προς την Αθήνα και με συνοδεία τανκς, ολόκληρη ταξιαρχία πεζικού, όλμους και πυροβολικό. Όταν νύχτωσε και συγκεντρώθηκαν τα τανκς στις δυο βάσεις που δημιούργησαν, η υπόλοιπη λεωφόρος ήταν πάλι κάτω απ' τον έλεγχο του ΕΛΑΣ. Οι δυνάμεις του ΙΙ^ο συντάγματος Πελοποννήσου αναπτύσσονται στην ανατολική πλευρά της Καλλιθέας για να αντιμετωπίσουν τους άγγλους, που συγκεντρώθηκαν στο Ιωσηφόγλειο και στη γύρω περιοχή. Απ' την πλευρά της Νέας Σμύρνης, στην περιοχή της οδού Ομήρου, είναι αναπτυγμένη η «Μεταξωτή» διμοιρία του Ιου τάγματός μας (Πάσχος Γ. και Μιχ. Θεοδωράκης). Οι φοιτητές μας πολεμούν σα λιοντάρια. Πόσο θα κρατήσουν τα λεφούσια των αποικιακών στρατευμάτων; Δε χτυπούν όμως γι αυτούς οι καμπάνες! Ο εχθρός θα στραφεί τελικά προς την Καλλιθέα. Το 2ο Γραφείο, μας πληροφορεί πως έχει στρατοπεδεύσει και μια διλοχία άγγλων στο Βουρλοπόταμο - Φάληρο. Παρακολουθώντας προσεχτικά τις κινήσεις και τις συγκεντρώσεις του εχθρού, διακρίνουμε πως έχει πρόθεση να καταλάβει την Καλλιθέα και τα Νέα Σφαγεία, ώστε, αφού ξεκαθαρίσει όλη την περιοχή που περιλαμβάνεται μεταξύ των Λεωφόρων Συγγρού και Πειραιώς, να επιτεθεί στη συνέχεια στην περιοχή Κουκάκι - Βεΐκου - Μακρυγιάννη - λόφο Φιλοπάππου, από βορρά, ανατολή και νότο, εγκλωβίζοντας όλες μας τις δυνάμεις, επιτυγχάνοντας έτσι την ένωση των προγεφυρωμάτων με το κέντρο της «Σκομπίας» και την απομόνωση των ανατολικών συνοικιών μας. Η κατάσταση σ' όλα τα μέτωπα είναι αρκετή περίπλοκη και γίνεται ακόμα πιο δύσκολη, όσο αυξάνουν με γεωμετρική πρόοδο οι δυνάμεις του εχθρού και περνάει η πρωτοβουλία των επιχειρήσεων σ' αυτόν. Από το πρωί στο Σ.Δ. του Β' συγκροτήματος, που είναι και Σταθμός του τάγματος της Κορίνθου, στην οδό Τζίνη και Ζαχαρίτσα (Κουκάκι), καθόμαστε στο τραπέζι μ' ένα χάρτη της περιοχής μπροστά μας, ο εκπρόσωπος της 5ης αχτίδας (κοβίτης της Καλλιθέας) Μένιος Μανουράς, εξοπνότετος και θαρραλέος αγωνιστής, που αντικαθιστά τη γραμματέα της 5ης αχτίδας, ο καπετάνιος του τάγματος Κορίνθου κι εγώ. Παίρνω πρωτοβουλία και τους ανακοινώνω, ότι οι τρεις μας από δω και πέρα θα αποτελούμε την επιτροπή άμυνας του Β' συγκροτήματος και θα παίρνουμε μαζί αποφάσεις για την εκτέλεση των διαταγών της ταξιαρχίας στις λεπτομέρειες τους, ανεξάρτητα αν η ταξιαρχία θεωρεί εμένα αποκλειστικά υπεύθυνο για τις επιχειρήσεις.

Οι στιγμές είναι κρίσιμες και χρειάζομαι την αμέριστη βοήθεια, σ' αυτή τη φάση των επιχειρήσεων, του μεν κόμματος για την πολύμορφη κινητοποίηση του λαού και την εξασφάλιση εφεδρειών σε μαχητές και στελέχη, ύστερα από τις βαριές απώλειές μας, τομέα που αναλαμβάνει υπεύθυνα ο Μένιος Μανουράς, του δε τάγματος της Κορίνθου, που με την πείρα του σε αγώνα υψωμάτων θα αναλάβει υπεύθυνα, μαζί με τις μικρές δυνάμεις μας του ΙΙου και ΙΙΙου τάγματος, να κρατήσει με κάθε θυσία το λόφο του Φιλοπάππου, που αποτελεί το κλειδί της αμυντικής μας διάταξης και κρατάει ανοιχτές για τις δυνάμεις μας τις περιοχές

Πετραλώνων και Θησειού προς Μεταξουργείο, τομέα που αναλαμβάνει υπεύθυνα ο καπετάνιος του τάγματος της Κορίνθου.

Το απόγευμα παίρνουμε μια διαταγή της ταξιαρχίας, με την οποία μας δίνει γενικές οδηγίες για την ταχτική που πρέπει να ακολουθήσουμε στις αμυντικές μας επιχειρήσεις, δεδομένου ότι η επαφή μας θα είναι δυνατή, μόνο κάθε νύχτα προσωρινά. Το περιεχόμενο της ήταν το πιο κάτω:

Βάσει της υπ' αρ. Α.Π. 183/16-22-44 διαταγής του Α' Σώματος Στρατού και της προβλεπομένης έντασης του αγώνα στις περιοχές μας:

ΕΛΑΣ
1 Ταξιαρχία

Σ.Δ
16.12.1944

ΔΙΑΤΑΓΗ

- 1) Αναπτύξτε πρωτοβουλία δια την καλύτεραν αντιμετώπισιν του εχθρού, λόγω σοβαρών δυσκολιών στον τομέα των διαβιβάσεων.
- 2) Υποχώρησις των δυνάμεών μας αποκλείεται.
- 3) Η αντιμετώπιση των αγγλικών επιθέσεων θα διεξάγεται με ελαστική ενεργητική άμυνα, με συνεχείς αντεπιθέσεις μικρές και μεγάλες. Αναπτύξτε πρωτότυπες και τολμηρές μέθοδους, για να παραλύετε την επιθετική ορμή του εχθρού.
- 4) Κανένα τμήμα μας δε θα αποσύρεται από τις θέσεις που κατέχει, αν δεν λάβει διαταγή απ' το τάγμα του ή και την ανώτερη ακόμη διοίκηση.
- 5) Τα τμήματά μας να ελίσσονται διαρκώς από σπίτι σε σπίτι, από οδόφραγμα σε οδόφραγμα, με μοναδικό σκοπό την αποφυγή των πυρών του εχθρού, όχι όμως και την παραχώρησι σ' αυτόν εδάφους.
- 6) Τυχόν υποχώρησι του παραπλεύρου τμήματός μας δεν θα πρέπει να συνεπάγεται και υποχώρησι του γειτονικού τμήματος.
- 7) Να οργανώνονται νυχτερινές αντεπιθέσεις για ανακατάληψη τυχόν χαμένων θέσεων, δεδομένου ότι τη νύχτα περιορίζεται η δράσι των τανκς και του πυροβολικού του εχθρού.
- 8) Αναπτύξτε εις το έπακρον συνεργασίαν εις το πεδίο της μάχης μεταξύ των μαχόμενων δυνάμεων της υπαίθρου και αυτών της πόλεως.

Η προσαρμογή των μονάδων του ορεινού ΕΛΑΣ εις τον αγώνα της πόλεως εγένετο με ταχύτητα ανωτέραν πάσης προσδοκίας. Και σήμερον ο ΕΛΑΣ των Αθηνών, με τον οποίον μάχονται οι αντάρτες παραπλεύρως αλλήλων αμιλλώμενοι ποιος θα εξασφαλίσει την μεγαλύτεραν επιτυχίαν, θα πρέπει να αναπτύξει στον ανώτατο βαθμό τας μεθόδους άμυνας των συνοικιών μας. όπως έπραξεν τούτο με επιτυχίαν ενάντια στους γερμανοφασίστες κατά τη διάρκειαν της κατοχής.

16.12.44

Η διοίκηση
Δεληβοριάς-Κοσμάς

Αρχίζουν οι δύσκολες μέρες για τον ΕΛΑΣ και το λαό της Αθήνας. Ο άφθαστος ηρωισμός, η αυταπάρνησι και καρτερία είναι τα όπλα μας ενάντια στη φωτιά και το σίδερο του Σκόμπυ και την πείνα που μαστίζει λαό και μαχητές.

Η πρωτοβουλία στο βόρειο μέτωπο της Αθήνας της II ταξιαρχίας μας και των δυνάμεων του ορεινού ΕΛΑΣ βρίσκεται στα χέρια μας. Στο νότιο όμως της I ταξιαρχίας μας έχει περάσει στον εχθρό, που επιτίθεται με λύσσα σ' όλα τα μέτωπα με το σύνολο σχεδόν των αποβιβαζόμενων θωρακισμένων μεραρχιών, ταξιαρχιών και συνταγμάτων τους, με άφθονα τανκς, όλμους, πυροβολικό, αεροπλάνα και τις ομαδικές ομοβροντίες των πολεμικών τους πλοίων.

Οι νότιες και ανατολικές συνοικίες μας κυριολεκτικά φλέγονται. Δε θα μας λυγίσουν. Αντίθετα η φωτιά και το σίδερο του Σκόμπυ ζεσταίνουν τις καρδιές μας και συνεχίζουμε πεισματικά τον αγώνα για τη λευτεριά και την ανεξαρτησία μας.

Φτάνουν το απόγευμα αναφορές απ' το IIIο τάγμα μας και τις δυνάμεις του Φιλοπάππου. Μας πληροφορούν πως παρατηρούν μεγάλες συγκεντρώσεις δυνάμεων πεζικού στην Πνύκα της Ακρόπολης, στην Πλάκα και στις στήλες του Ολυμπίου Διός ως το Ζάππειο. Τους καλύπτουν πολλά τανκς.

Είμαστε πια βέβαιοι, ότι τα ξημερώματα θ' αρχίσει το πανηγύρι. Φτάνει και ο Γύλος για να διευθύνει τη μεγάλη μάχη.

Με βάση την πιο πάνω διαταγή της ταξιαρχίας, εκδίδουμε σχετική διαταγή σε κάθε τάγμα χωριστά, δίνοντας οδηγίες ανάλογα με την ιδιομορφία των επιχειρήσεων του κάθε τάγματος στην περιοχή που κατέχει. Ιδιαίτερη προσοχή δώσαμε στη διαταγή προς τις δυνάμεις του λόφου Φιλοπάππου, που είναι βέβαιο πως θα δεχτεί καταιγισμό πυρών των βαριών όπλων του εχθρού.

Μεταφέραμε κι ένα λόχο του ΙΙου τάγματος της Καλλιθέας, περίπου 60 άνδρες, με επικεφαλής τον Θωμά Κουγιαγκά για ενίσχυσι του λόφου Φιλοπάππου.

Συνιστούμε σ' όλα τα στελέχη μας ψυχραιμία. Ελιγμούς από σπίτι σε σπίτι, από μάντρες σε μάντρες και μεσότοιχους, απομόνωσι των τανκς που προχωρούν μπροστά απ' το πεζικό τους. Φωτιά στα τανκς με τα μπουκάλια και βόλια ακρίβειας στο πεζικό τους, που θα προσπαθήσει να προωθηθεί.

Μικρούς ελιγμούς για την αποφυγή κύκλωσις των δυνάμεών μας. ΝΑΙ! Υποχώρησι. ΟΧΙ! Δεν έχουμε περιθώρια για μεγάλους υποχωρητικούς ελιγμούς. Αυτοί σημαίνουν μαρτύρια, σπλήψεις και θάνατο για το λαό των συνοικιών μας. Από μας περιμένει τη σωτηρία του και τα δίνει όλα για να μας βοηθήσει. Ηρθε η στιγμή της υπέρτατης θυσίας για τη λευτεριά της πατρίδας. Προβείτε σε σχετική προετοιμασία των τμημάτων μας με ομιλίες μέσα στη νύχτα. Διορθώστε τις τοποθετήσεις των δυνάμεων σε οχυρές θέσεις, για την καλύτερη αντιμετώπισι του εχθρού.

Την ίδια μέρα η ΚΕ του ΕΛΑΣ στέλνει με ραδιογραφήματα το ανακοινωθέν των επιχειρήσεων:

«Μάχη συνεχίζεται εντατικά. Αγγλοι αποβίβασαν νέες δυνάμεις πολλά σημεία Πειραιά. Λιμένας Φαλήρου και Πειραιά σταθεμούν είκοσι σκάφη πολεμικά, οπλιταγωγά και φορτηγά.

Περιέχουν αγγλικά και αποικιακά στρατεύματα και πολεμικό υλικό για απόβασι. Χθες και σήμερα ενεργούν επιθέσεις προς Αθήνα και Πειραιά, δια πεζικού υποστηριζόμενου υπό τανκς, πυροβολικού και αεροπορίας. Πειραιά αγγλοι κατόρθωσαν

καταλάβουν δεσπόζοντα σημεία διευκολύνοντα νέας αποβάσεις.
Λαϊκός στρατός και λαός αποφασισμένοι συνεχίσουν αγώνα μέχρις εσχάτων».
16.12.44

Γέρος (Γιώργης Σιάντος).

Το βράδυ, αφού τελειώσαμε τις προετοιμασίες μας, συμφωνήσαμε και οι τέσσερις να κοιμηθούμε με βάρδιες από 3 ώρες ο καθένας μας. Μεγάλο πρόβλημα η έλλειψη ύπνου. Προσωπικά απ' τις 3 του Δεκέμβρη έχω κοιμηθεί κατά μέσο όρο 1 ώρα κάθε νύχτα. Δηλαδή συνολικά 14 ώρες. Κάθε μέρα ανοίγω και μια καινούργια τρύπα στη ζώνη μου. Η πείνα και η αϋπνία τρώνε σαν αδηφάγα όρνια τις σάρκες μας. Όλοι μας έχουμε στα πρόσωπά μας το χρώμα του μολυβιού. Δεν διαφέρουμε σε τίποτα απ' τις φιογούρες των πεινασμένων του χειμώνα του '41, εκτός απ' τη ζωηράδα των ματιών μας και τις ζεστές καρδιές μας. Το πιο μεγάλο μας πρόβλημα δεν είναι η πείνα..., αλλά η έλλειψη πυρομαχικών. Χαρακτηριστική είναι η πιο κάτω επείγουσα αποστολή πυρομαχικών της ταξιαρχίας, σαν απάντηση στις εκκλήσεις του συντάγματος μας για πλήρη έλλειψη πυρομαχικών.

Μας έστειλαν 32 χειροβομβίδες και λίγες σφαίρες για να σταματήσουμε τις σιδερόφραχτες ορδές του Σκόμπυ!!

ΕΛΑΣ
1η ΤΑΞΙΑΡΧΙΑ
ΕΠΙΤΕΛΑΡΧΗΣ

Σ.Δ. 16.12.44
ΕΠΕΙΓΟΥΣΑ

Προς

Τον συναγωνιστή στρατιωτικόν διοικητήν αποσπάσματος Γύλον (Ταγματάρχην Ι. Κιλισμανή) και Α' Καπετάνιον Γιάννη (Ο Μακρήν).

Παρακαλώ άμα τη λήψει της παρούσης μας αναφέρετε την δύναμιν των μαχητών εις περιοχήν Μακρυγιάννη, τας ανάγκας των τμημάτων και γενικώς την όλην κατάστασιν του τομέως επιχειρήσεων. Με δύναμιν εφοδιασμού σας στέλνω 11 (έντεκα) κιβώτια πυρομαχικών και 32 (τριάκοντα δύο) χειροβομβίδας. Συστήσατε εις μαχητάς οικονομίαν πυρομαχικών.

Εντολή 1ης ταξιαρχίας

Ο

Επιτελάρχης

Αχιλλέας

Αναστ. Λάμπρου

Αντισυνταγματάρχης

14. 17 ΔΕΚΕΜΒΡΗ. ΑΠΟΚΡΟΥΣΗ ΕΠΙΘΕΣΗΣ ΤΩΝ ΑΓΓΛΩΝ ΣΤΟΥ ΦΙΛΟΠΑΙΠΟΥ ΚΑΙ ΣΤΗΝ ΠΤΕΡΥΓΑ ΜΑΣ ΣΤΟΥ ΜΑΚΡΥΓΙΑΝΝΗ

Χαράζει η αυγή. Ολόκληρο το Β' συγκρότημά μας, περίπου 1300 άνδρες, είναι με το δάχτυλο στη σκανδάλη. Έτοιμοι ν' αποκρούσουν τα λεφούσια του Σκόμπυ.

Και ξαφνικά ο λόφος του Φιλοπάππου, λες κι έγινε ηφαίστειο που κοχλάζει και τινάζει στον αέρα πέτρες, χόματα και δέντρα. Εκατοντάδες οβίδες ανασκαλεύουν τις πλαγιές. Τα πυροβόλα του στόλου, της αεροπορίας, των τανκς και οι όλμοι τους από την Ακρόπολη μια ολόκληρη ώρα χτενίζουν κάθε σημείο του λόφου.

Κι όταν βεβαιώθηκαν οι σκόμπυδες πως δεν μπορεί να υπάρχει πάνω στο λόφο ούτε ένα ζωντανό μερμήγκι, αρχίζουν να κινούν απ' την Διονυσίου Αρεοπαγίτου δέκα τανκς και πίσω τους μια δύναμη, γύρω στους τρεις λόχους πεζικού που ξεκίνησε από την περιοχή της Πνύκας.

Και να! Ο «πεθαμένος» λόφος σηκώνεται ολόρθος, σαν γίγαντας κι απαντάει με πυκνά πυρά οπλοπολυβόλων και αραβίδων ενάντια στο αγγλικό πεζικό και δυο όλμοι μας χτυπούν εύστοχα τα τανκς.

Ο εχθρός πανικοβλήθηκε. Ήταν κάτι έξω απ' τους κανόνες της στρατιωτικής τέχνης. Είχαν μεν την πείρα του ιταλικού μετώπου ενάντια στους υποχωρούντες γερμανούς. Είχαν γνωρίσει και τον ΕΛΑΣ στην επίθεση. Τώρα θα τον μάθαιναν καλά και στην άμυνα. Μπορεί να ρημάζανε τις συνοικίες μας με τα κανόνια και τ' αεροπλάνα τους, μπορεί να σφάζανε χιλιάδες αθώους πατριώτες, όμως κι ο ΕΛΑΣ έστειλε εκατοντάδες από δαύτους ν' αναπαυθούν για πάντα στην παραλία του Καλαμακίου (νεκροταφείο πεσόντων άγγλων).

Είχαν πιστέψει πως θα έκαναν έναν απλό περίπατο ως την κορυφή του λόφου, για να χαζέψουν και το αρχαίο μνημείο. Μέσα σε ένα τέταρτο της ώρας το αγγλικό πεζικό εξαφανίστηκε προς τα προπύλαια της Ακρόπολης.

Τα μισά αγγλικά τανκς τους ακολούθησαν και τα άλλα μισά έφυγαν προς το στρατόνα του Μακρυγιάννη.

Ύστερα από μισή ώρα άρχισαν πάλι τα πυροβόλα τους με μικρές διακοπές να σπέρνουν οβίδες. Τα παλικάρια μας της Κορίνθου και του 1^{ου} συντάγματος μας είναι καλά οχυρωμένα στα πρόχειρα ορύγματα που έχουν φτιάξει. Οι απώλειές μας μικρές. Κι αυτές απ' τα αεροπλάνα. Οι μαχητές είναι νευριασμένοι που τους χτυπάνε από μακριά και δεν μπορούν να δώσουν απάντηση στο μισητό εχθρό.

Σύγχρονα με την πιο πάνω επίθεση έχουν εξαπολύσει και μια δεύτερη απ' την Πλάκα-Πύλη Αδριανού και λεωφόρο Συγγρού, ενάντια πάλι στο ΙΙΙ τάγμα μας και τη διλοχία της Κορίνθου, που κατέχουν την ανατολική πλευρά των στρατώνων.

Εδώ αντί για πυροβολικό, χρησιμοποιούν από κοντά τα κανόνια των τανκς. Μόλις εμφανίζεται το πεζικό τους, δέχονται καταγιστικά πυρά και υποχωρούν.

Όλη τη μέρα τα αγγλικά τανκς προσπαθούν να εκτοπίσουν τους μαχητές μας απ' τα οχυρά τους, χωρίς αποτέλεσμα. Κατέλαβαν μόνο τα σπίτια που έχουν πρόσοψη στη λεωφόρο Συγγρού. Μετά το μεσημέρι κάνουν ελιγμό με 5 τανκς απ' την οδό Λεμπέση προς την οδό Μακρυγιάννη. Καταφέρνουν και κλείνουν το δρόμο.

Το ΙΙΙο τάγμα με ένα λόχο της Κορίνθου, περίπου 300 άνδρες κυκλώθηκαν μέσα σε 4 τετράγωνα. Πλησιάζει η νύχτα, αυτή η μεγάλη μας σύμμαχος. Τα τανκς ξαναβγαίνουν στη λεωφόρο Συγγρού. Φοβούνται τους μπουρλοτιέρηδες του ΕΛΑΣ.

Ένας σύνδεσμος του τάγματος φτάνει στο Σταθμό μας. Δίνει την αναφορά:

«Έχασαν 10 οχυρά σπίτια στη Συγγρού και Αρεοπαγίτου, έχουν 20 νεκρούς και αρκετούς τραυματίες που ετοιμάζονται να τους περάσουν απ' την οδό Λεμπέση προς το Κουκάκι. Ζητούν οδηγίες για την επόμενη μέρα που όλα δείχνουν πως θα είναι πολύ πιο δύσκολη. Έχουν έλλειψη πυρομαχικών και τροφίμων και ζητούν να τα περάσουμε μέσα στη νύχτα».

Υστερα από ψύχραιμη μελέτη της κατάστασης, όπως διαμορφώθηκε στον ανατολικό τομέα μας, που τα τμήματά μας κυκλωμένα αντιμετωπίζουν τον κίνδυνο εξόντωσής τους την επόμενη και με σύμφωνη γνώμη του Μένιου Μανουρά και του καπετάνιου του τάγματος της Κορίνθου, αποφασίζουμε γύρω στις 10 το βράδυ και στέλνουμε την πιο κάτω διαταγή στον Παναγιώτη Σαμπλίδη του ΙΙΙου τάγματος:

«Με προσωπική ευθύνη σου, να αναδιπλωθούν μέσα στη νύχτα όλες οι δυνάμεις απ' την ανατολική πλευρά των στρατώνων προς τους δρόμους Σπύρου Δοντά και Πετμεζά, μεταξύ του Αη Γιάννη και της Α. Συγγρού. Η αναδίπλωση να γίνει με μεγάλη προσοχή, ώστε να μην αντιληφθεί τίποτε ο εχθρός. Το πέρασμα από την οδό Λεμπέση να γίνει με αργό ρυθμό, σχεδόν πρηνηδόν. αθόρυβα και σε μικρές ομάδες. Πριν ξημερώσει πρέπει να έχει ολοκληρωθεί η αποχώρηση όλων των τμημάτων.

Εν συνεχεία να παραμείνουν οι δυο λόχοι της Κορίνθου στην Πετμεζά και Δοντά, το δε ΙΙΙο τάγμα να αναπτυχθεί κατά μήκος της οδού Φαλήρου με μέτωπο προς τη λεωφόρο Συγγρού, ώστε όλες οι δυνάμεις μας να ευθυγραμμιστούν σε ενιαία αμυντική διάταξη και προς το στρατόνα και προς τη λεωφόρο Συγγρού.

Καμιά υποχώρηση χωρίς την έγκρισή μας. Ιδιαίτερα καθιστούμε προσεχτικό τον Παναγιώτη Σαμπλίδη για τη σοβαρή αποστολή που του αναθέτουμε, να συγκροτήσει τις πλευρικές επιθέσεις των τανκς απ' τη λεωφόρο Συγγρού ως του Φιζ».

Η εκκένωση των τεσσάρων τετραγώνων έγινε με τέτοια μαστοριά, ώστε όταν την επόμενη τα ξημερώματα εξαπολύθηκε η γιγαντιαία επίθεση των άγγλων, έχασαν 4 ώρες στην προσπάθειά τους να καταλάβουν τα τέσσερα άδεια τετράγωνα της σφήνας μας στην ανατολική πλευρά των στρατώνων.

Ακόμη και οι σκιές μας πολεμούσαν και στέκονταν εμπόδιο στο σιδερόφραχτο ιμπεριαλισμό.

Αυτή τη νύχτα δεν κοιμηθήκαμε καθόλου. Γυρίζαμε στα τμήματά μας και τους μιλούσαμε με φλογερά λόγια για τον αγώνα μας, για το θαυμασμό των προοδευτικών ανθρώπων σ' όλον τον κόσμο και που με τη βοήθειά τους και με τη βοήθεια των ανταρτών, που συγκλίνουν στην Αθήνα θα λυγίσουμε τη «Σκομτία» και άλλα πολλά που δεν τα θυμάμαι πια.

Το ηθικό των μαχητών μας ήταν κάτι το ασύλληπτο. Είχαν γίνει όλοι τους ηρωικές μορφές. Δεν μπορούσες πια να τους ξεχωρίσεις. Πουθενά δεν άκουγες παράπονο ή βαρυγόμια. Γυρίσαμε στο Σ.Α. με το συναίσθημα, ότι έχουμε παρατάξει ενάντια στον εχθρό ένα φράγμα από γρανίτη, που δεν μπορεί να το ραγίσει και να το διαβεί, όση φωτιά και σίδηρο κι αν ρίξει επάνω του. Γύρω στις 3 τα ξημερώματα έφτασε σύνδεσμος απ' την ταξιαρχία που μας γνωστοποιούσε, ότι το πρωί θα δεχτούμε ισχυρότατη επίθεση του εχθρού, τόσο το Β' συγκρότημά μας, όσο και το ΙΙ^ο σύνταγμα Τρίπολης στην Καλλιθέα. Η διαταγή ήταν να κρατήσουμε τις θέσεις μας με κάθε θυσία.

Γράφουμε τις σχετικές διαταγές προς τα τάγματα και περιμένουμε άγρυπνοι. Για λίγο φύγαμε ο καπετάνιος της Κορίνθου στο λόφο του Φιλοπάππου και εγώ στο λόφο Σικελίας, στο Αύμη. Σκοπός μας να τονίσουμε στις τοπικές αυτές διοικήσεις τη σημασία που έχουν για την άμυνά μας οι δυο αυτοί λόφοι. Η διαταγή γι' αυτούς είναι άμυνα μέχρι εσχάτων.

Γι' αυτή τη μέρα το ανακοινωθέν του Σκόμπυ αναφέρει:

«Πρόσδος στον Πειραιά, αλλά γενικώς η κατάσταση εις τας Αθήνας παραμένει αμετάβλητος. Συγκρούσεις τοπικού χαρακτήρος».

Και ο Τσώρτσιλ τηλεγραφούσε προς τον Αλεξάντερ:

«Η πρόωθηση του ΕΛΑΣ προς το κέντρο της Αθήνας μου φαίνεται πολύ σοβαρό γεγονός και θα επιθυμούσα να γνωρίσω εάν κρίνετε ότι με τις ενισχύσεις που φτάνουν είμαστε ικανοί να κρατήσουμε τις θέσεις μας στην καρδιά της πόλεως και να χτυπήσουμε τον εχθρό. Έχετε υπ' όψιν σας νέες ενισχύσεις, εκτός από την 4^η μεραρχία, το σύνταγμα αρμάτων και τις δυο τελευταίες ταξιαρχίες της 46^{ης} μεραρχίας. Διατρέχουμε τον κίνδυνο να βρεθούμε μπροστά σε μια μαζική παράδοση των βρετανικών δυνάμεων, που είναι εντοιχισμένες μέσα στην πόλη της Αθήνας, ακολουθούμενη από σφαγή των Ελλήνων που μας υποστηρίζουν. Το πολεμικό συμβούλιο επιθυμεί να λάβει από σας μιαν αναφοράν επί της στρατιωτικής καταστάσεως υπ' αυτό το Πρίσμα».

Τέλος, ο Γιώργης Σιάντος στέλνει το παρακάτω ραδιογράφημα στις Κομματικές Οργανώσεις όλης της Ελλάδας:

«Μάχη συνεχίζεται μεγάλη ένταση. Βομβαρδισμοί, πυροβολισμοί αμάχου πληθυσμού συνεχίζονται. Σήμερα άγγλοι αποβίβασαν νέες σοβαρές δυνάμεις από Πειραιά μέχρι Καλαμάκι Παλαιού Φαλήρου. Άγγλοι εξασκούν μεγάλη πίεση κατά Πειραιά. Αναμένεται ισχυρότερη πίεση άγγλων. Τμήματά μας κατέρριψαν ένα αγγλικό αεροπλάνο Αμπελοκήπους. Ηθικό λαϊκού στρατού και λαού ακμαίον.

Εντείνατε λαϊκές κινητοποιήσεις δια ηθικήν και υλικήν ενίσχυσιν μαχομένης πρωτεύουσας».

17.12.44 Γέρος (Γιώργης Σιάντος)

Ο Σταθμός Διοίκησης του Β' Συγκροτήματος στην Πλατεία Γαργαρέττας. Σημερινή φωτογραφία.

15. 18 ΔΕΚΕΜΒΡΗ. ΓΙΓΑΝΤΙΑ ΕΠΙΘΕΣΗ ΤΩΝ ΑΓΓΛΩΝ ΣΤΟ ΝΟΤΙΟ ΜΕΤΩΠΟ

Με το χάραμα, κι ενώ στο βόρειο μέτωπο της Αθήνας ο ΕΛΑΣ διατηρεί την πρωτοβουλία των επιχειρήσεων με δυο σοβαρές επιτυχίες (κατάληψη φυλακών Αβέρωφ και σύλληψη 600 άγγλων στην Κηφισιά), αντίθετα, στο νότιο οι άγγλοι έχουν εξαπολύσει μια γιγάντια επίθεση με αντικειμενικό σκοπό, πρώτα, την κύκλωση και εξόντωση των δυνάμεων του Β' συγκροτήματος στο Μακρυγιάννη και, δεύτερο, ενάντια στο 11^ο σύνταγμα Τρίπολης στην Καλλιθέα.

Οι άγγλοι ρίχνουν σ' αυτή τη διπλή επιχείρηση σχεδόν όλες τις δυνάμεις, που έφεραν τις τρεις τελευταίες μέρες με τα καράβια τους απ' την Ιταλία. Ας δούμε λεπτομερειακά πώς ενήργησε ο εχθρός σε κάθε τομέα του μετώπου.

Οι άγγλοι, αφού βομβάρδισαν ανελέητα με πυροβολικό (του στόλου και της Ακρόπολης), με όλμους και με ρουκέτες από 10 αεροπλάνα τους λόφους Φιλοπάππου, Σικελίας και Αρδηττού, στη συνέχεια εξαπολύουν έξι επιθετικές σφήνες στο πρώτο σκέλος της επιχείρησης.

α) Ενάντια στο λόφο Φιλοπάππου με τανκς και πολυάριθμο πεζικό. Η βάση εξόρμησης ήταν η Πνύκα και η οδός Αρεοπαγίτου.

β) Στο λόφο Αρδηττού, που τον κατέχουν δυνάμεις του 2^{ου} συντάγματος. Η βάση εξόρμησης το Ζάππειο και οι στήλες του Ολυμπίου Διός.

γ) Ενάντια στην ανατολική πλευρά των στρατώνων μεταξύ των οδών Διονυσίου Αρεοπαγίτου - Συγγρού και Μακρυγιάννη. Βάση εξόρμησης ο στρατώνας, η Πλάκα και η λεωφόρος Συγγρού. Αυτόν τον τομέα τον έχουμε εκκενώσει τη νύχτα, χωρίς να το έχουν αντιληφθεί.

δ) Από τη λεωφόρο Συγγρού προς την οδό Λεμπέση - Πετμεζιά - Κοντούλη, με κατεύθυνση προς την οδό Μητσαίων - Μισαραλιώτου (περιοχή Αη Γιάννη Γαργαρέττας) και τελικό στόχο το λόφο Φιλοπάππου.

ε) Από του Φιζ προς τους δρόμους Τζίνη-Μπότσαρη, με κατεύθυνση πάλι προς το λόφο Φιλοπάππου.

στ) Από το Δουργούτι - ΕΘΕΛ ενάντια στο λόφο της Σικελίας. Φαίνεται καθαρά η πρόθεσή τους. Επιδιώκουν κατάληψη του Φιλοπάππου - Γαργαρέττας - Βεΐκου - Κουκακίου και Παλαιών Σφαγείων για την εξόντωση των δυνάμεων του Β' συγκροτήματος.

Το δεύτερο σκέλος της μεγάλης επίθεσης των άγγλων είναι η προσπάθεια να καταλάβουν την Καλλιθέα, που την υποστηρίζει το 11^ο σύνταγμα Τρίπολης.

Εκεί εξαπέλυσαν δυο μετωπικές επιθέσεις. Μια από τον Ιππόδρομο -Τζιτζιφιές και μια από τη λεωφόρο Συγγρού στο ύψος του Ιωσηφόγειου.

Σ' αυτή τη μεγάλη διπλή επιχείρησή τους έχουν διαθέσει, εκτός από το πυροβολικό, άφθονους όλμους, 10 αεροπλάνα και περίπου 80 τανκς Σέρμαν και θωρακισμένα αυτοκίνητα. Το δε πεζικό τους, ξεπερνάει τους 5.000 άνδρες.

Αυτή η μέρα μπορεί να χαρακτηριστεί, χωρίς υπερβολή, η πιο ματωμένη μέρα του Μεγάλου Δεκέμβρη. Οι απώλειες και από τις δυο πλευρές είναι τεράστιες.

Οι δρόμοι και τα σπίτια των συνοικιών μας βιάστηκαν με άφθονο αίμα και γέμισαν ερείπια. Η σύγκρουση ανάμεσα στο Δαβίδ και το Γολιάθ ήταν τρομαχτική σε ένταση. Από τη μια μεριά, το σίδηρο και η φωτιά των αδίσταχτων δολοφόνων του ιμπεριαλισμού, και από την άλλη τα ξυπόλητα και πεινασμένα παιδιά της λαϊκής δημοκρατίας, ζαναμμένα από το πάθος και τη φλόγα για τη λευτεριά που έκαψε στα στήθια τους κι έδιναν αφειδώλευτα τη ζωή τους για κάθε σπιθαμή γης που διεκδικούσαν οι εχθροί μας. Και πίσω από τους σκόμπυδες τα «σασκάλια» τους οι γερμανοτσολιάδες- χωροφύλακες, σ' ένα όργιο εκτελέσεων, βασανισμών και συλλήψεων των αθώων πολιτών που πέφτανε στα χέρια τους.

Γύρω στο μεσημέρι, κάτω από τα πλευρικά χτυπήματα του ΕΛΑΣ ο εχθρός χαλάρωσε, κουράστηκε και σιγά - σιγά σταμάτησε να χτυπάει. Του χρειαζόταν κι άλλο σίδηρο κι άλλη φωτιά, για να κάψει τα γυμνά στήθια των καλύτερων παιδιών του λαού μας.

Σήμερα νικητής αναδείχτηκε ο Δαβίδ. Είχε δαμάσει τις θωρακισμένες ορδές του χτηνώδικου εγγλέζικου ιμπεριαλισμού.

Χάσαμε το 1/3 των μαχητών μας και μερικούς δρόμους, όμως το μέτωπό μας δεν μπόρεσαν να το σπάσουν πουθενά.

Τα δυο στηρίγματά μας, ο λόφος του Φιλοπάππου απ' τα αριστερά και ο λόφος της Σικελίας στα δεξιά, έγιναν φρούρια άπαρτα. Χάθηκαν οι μισοί υπερασπιστές τους, όμως οι άλλοι μισοί πολεμούσαν για 10 ο καθένας.

Ο εχθρός έφτασε ως την οδό Βεΐκου. Οι μαχητές μας κρατούν τα τελευταία τετράγωνα στους πρόποδες του Φιλοπάππου, από Μισαραλιώτου στον Μακρυγιάννη, Γαργαρέττα, Βεΐκου ως το Κουκάκι και Παλαιά Σφαγεία, σε ένα ενιαίο συμπαγές μέτωπο ανάμεσα στα δυο στηρίγματα (Φιλοπάππου - Σικελίας).

Ο Σ.Δ. του Β' συγκροτήματος, στην οδό Τζίνη και Ζαχαρίτσα, βρίσκεται πλέον στην πρώτη γραμμή του πυρός. Ο καπετάνιος του τάγματος των Κορινθίων προτείνει να μεταφερθούμε προς τα Πετράλωνα. Η πρότασή του απορρίπτεται και από το Μέγιο Μανουρά και από μένα.

Η παραμονή μας εκεί, είχε μεγάλη σημασία για το ηθικό των μαχητών μας. Έδειχνε την πίστη της διοίκησης στις δυνάμεις μας και την απόφασή μας να μην υποχωρήσουμε ούτε ένα βήμα πίσω. Κι αυτό ήταν το βασικό κι όχι η απρόσκοπτη λειτουργία του Σταθμού μας. Τα λίγα τετράγωνα που μας πήρε ο εχθρός τα πλήρωσε πολύ ακριβιά. Είχαν πάνω από 200 απώλειες. Το ΙΙΙο τάγμα μας (Παν. Σαμπλίδη) έχει στο ενεργητικό του κι ένα λάφυρο. Είναι ένα θωρακισμένο αυτοκίνητο. Πέτυχαν με ριπή τον οδηγό του στο «δόξα πατρί» κι έπεσε το θωρακισμένο πάνω σε ένα τοίχο. Πετάχτηκε γρήγορα ένας μαχητής και έριξε μια «μιλς» χειροβομβίδα μέσα. Το αχρήστεψε σκοτώνοντας και το πλήρωμα, θυμάμαι πως του έγινε αυστηρή παρατήρηση, γιατί, αν δεν έριχνε τη χειροβομβίδα, θα μπορούσαμε να το χρησιμοποιήσουμε αμέσως ενάντια στους εχθρούς.

Οι Κορίνθιοι με αντιαρματικό τουφέκι είχαν αχρήστεψει άλλο ένα «Σέρμαν».

Στην Καλλιθέα το ΙΙ° σύνταγμα προσαρμόστηκε γρήγορα στον αγώνα της πόλης και μάχεται κι αυτό με επιτυχία. Αποκρούει τις επιθέσεις του εχθρού. Εκεί η μάχη συνεχιζόταν ως το απόγευμα. Τελικά κατόρθωσαν να συγκαταθήσουν τους άγγλους στην οδό Δήμητρας (σήμερα Δαβάκη) από τη λεωφόρο Συγγρού ως την πλατεία της Καλλιθέας.

Στις δυο μετά το μεσημέρι, ύστερα από μεγάλη περιπέτεια, περνάει τη λεωφόρο Συγγρού στο ύψος της οδού Αγίων Πάντων της Καλλιθέας ο σύνδεσμος της ταξιαρχίας και μου παραδίνει την πιο κάτω άκρως επείγουσα διαταγή:

ΕΛΑΣ 18.12.44

1 ταξιαρχία

ώρα 12 μεσημβρινή

ΔΙΑΤΑΓΗ

1) Από λήψεως της παρούσης ο Γιάννης να παραδώσει τη διοίκηση του Β' συγκροτήματος στη γραμματέα της 5ης Αχτίδας της ΚΟΑ.

2) Από τούδε το Β' συγκρότημα τίθεται στις διαταγές της ΙΙ ταξιαρχίας. Η διοίκηση να λάβει το ταχύτερο επαφή μέσω του τάγματος Πετραλώνων.

3) Το Ιο τάγμα Νέας Σμύρνης, με επικεφαλής το Γιάννη (Ορ. Μακρή) να περάσει το ταχύτερο τη λεωφόρο Συγγρού και να προωθηθεί στα νότια της Νέας Σμύρνης.

Αποστολή τάγματος: Με την ενίσχυση και των υπαρχουσών ολιγάριθμων τοπικών δυνάμεων των ελεύθερων σκοπευτών, να συγκαταθήσει τις ισχυρές δυνάμεις του εχθρού, που προωθούνται από Βυυρλοπόταμο προς Νέα Σμύρνη και δημιουργούν άμεσο κίνδυνο για την ταξιαρχία και τις ανατολικές συνοικίες γενικότερα.

4) Αναφέρατε λήψη - εκτέλεση και σταθμό διοίκησης του τάγματος.

Η διοίκηση
Δεληβοριάς - Κοσμάς

Ο σύνδεσμος με πληροφόρησε προφορικά, ότι εγγλέζοι και ινδοί έχουν καταλάβει το νεκροταφείο της Νέας Σμύρνης και προωθούνται προς την πλατεία Σκατζουράκη (ύψωμα), στη συμβολή των οδών Αρτάκης και Αγίας Σοφίας. Έχουν εμφανιστεί και 3 τανκς. Χωρίς να χάσω ούτε ένα λεπτό, στέλνω σύνδεσμο στο Ιο τάγμα του Μιχάλη Παναγιωτίδη και ζητάω να έρθει αμέσως και να φέρει μαζί του την ομάδα του Αλισάφη με το μυδράλιο αεροπλάνου που χειρίζεται ο ίδιος.

Άλλος σύνδεσμος φεύγει για να φέρει τη γραμματέα της 5ης αχτίδας, την «Κατσαρίδα».

Σύγχρονα συνεργαζόμαστε, ο Μανουράς, ο καπετάνιος των Κορινθίων, και εγώ και καθορίζουμε τις δυνάμεις που θα καλύψουν το κενό του τάγματος. Σε ένα τέταρτο έχει έρθει ο Μιχάλης με τον Αλισάφη. Δίνω οδηγίες στο Μιχάλη, πώς θα περάσει μόλις νυχτώσει το Ιο τάγμα από τη λεωφόρο Συγγρού στην οδό Αγίων Πάντων, πιο κάτω απ' τον Άγιο Σώστη, και πώς θα προωθηθούν

προς την πλατεία Σκατζουράκη, που θα τον περιμένω για νέες οδηγίες. Η δύναμη του τάγματός εκείνη τη στιγμή ήταν 230 άνδρες. Ήρθε και η «Κατσαρίδα», έλαβε γνώση της διαταγής και πήρε προσωρινά τη θέση μου.

Η ομάδα του Αλίσάφ (γύρω στους 10 άνδρες), με το μυδράλιο και με οδηγό το σύνδεσμο της ταξιαρχίας και επικεφαλής την αφεντιά μου, περάσαμε γύρω στις 4 το απόγευμα τη λεωφόρο Συγγρού. Ο σύνδεσμος έφυγε για την ταξιαρχία με την πρώτη λακωνική αναφορά μου. Φτάσαμε στην πλατεία Σκατζουράκη (σήμερα ονομάζεται πλατεία Ηρώων) στις 4 και 30'. Ο επικεφαλής των τοπικών δυνάμεων της Νέας Σμύρνης μου ανέφερε ότι έχει σε αραιή διάταξη γύρω στους 40 μαχητές και καμιά εικοσαριά της «Μεταξωτής» διμοιρίας (Πάσχος Γ. - Μιχ. Θεοδωράκης) στην οδό Ομήρου και Χρυσοστόμου Σμύρνης, στο πίσω μέρος του Ιωσηφόγλειου. Οι προφυλακές του εχθρού έχουν εγκατασταθεί 200 μέτρα πιο κάτω και οι κύριες δυνάμεις τους βρίσκονται στο νεκροταφείο και το χτήμα Κουβέλη.

Είναι άγγλοι και ινδοί αναπτυγμένοι σε μεγάλο μέτωπο. Προχωρούσαν πολύ αργά και προσεχτικά. Με τα κιάλια μου εντοπίζω από μια ταράτσα γύρω στους 150 άγγλους κοντά στο νεκροταφείο, που πάνε κι έρχονται προς ένα σταθερό σημείο. Πρέπει να είναι εγκατεστημένοι εκεί κάποιοι προωθημένοι σταθμός διοίκησης του εχθρού. Εκεί κοντά είναι σταθμευμένα και 2 τανκς. Η απόσταση που μας χωρίζει είναι γύρω στα 500 μέτρα.

Στήνουμε γρήγορα με τον Αλίσάφ το μυδράλιο σε κατάλληλο σημείο. Το σταθεροποιούμε και του δίνω τα κιάλια για να εντοπίσει καλά το στόχο και στη συνέχεια αδειάζει επάνω τους ολόκληρο τον κυλινδρικό γεμιστήρα. Εγώ με τα κιάλια μου παρακολουθούσα το αποτέλεσμα. Τουλάχιστον 30 άγγλοι και ινδοί τέθηκαν εκτός μάχης, νεκροί ή τραυματίες. Οι υπόλοιποι σκορπίστηκαν. Ο πανικός των άγγλων απ' αυτό το αναπάντεχο και ξαφνικό χτύπημα ήταν τέτοιος, που μέσα σε μισή ώρα τράπηκαν σε άταχτη φυγή, τόσο οι προφυλακές τους, όσο και οι κύριες δυνάμεις τους προς το Βουρλοπόταμο (Αμφιθέα). Η Νέα Σμύρνη γι αυτή τη νύχτα είχε σωθεί. Στις 9 το βράδυ έφτασε ο Παναγιωτίδης με το Ιο τάγμα μας.

Το κλειδί της άμυνας της συνοικίας είναι το μικρό ύψωμα της πλατείας Σκατζουράκη. Εκεί οχυρώθηκαν οι κύριες δυνάμεις μας. Το αριστερό μας ήταν ως τα τελευταία σπίτια στη ρεματιά και το δεξιό μας ως την Ελευθερίου Βενιζέλου. Στέλνουμε και μια διμοιρία ενίσχυση στον Πάσχο και το Μίκη Θεοδωράκη και έρχομαι αμέσως σε επαφή με τις πολιτικές μας οργανώσεις της Νέας Σμύρνης. Τους ζητάω να κινητοποιήσουν αμέσως μεγάλες ομάδες λαού με κασμάδες και φτυάρια και ν' αρχίσουν να φτιάχνουν οδοφράγματα στους κύριους δρόμους απ' τους οποίους θα προωθήσει ο εχθρός τα τανκς. Δίπλα στα οδοφράγματα και μέσα στα σπίτια έχουμε έτοιμες ομάδες μπουρλοτιέρηδων με μπουκάλια βενζίνης, θα τους εγκαταστήσουμε εκεί, μέσα στη νύχτα. Τώρα διαθέτουμε και αρκετές νάρκες. Αρχίσαμε κιόλας να τις τοποθετούμε γύρω στα 100 μέτρα μπροστά από την οχυρωμένη γραμμή μας.

Οργανώνω και Σ.Α. στην οδό Αρτάκης 123 (στην πλατεία Σκατζουράκη). Είναι από σύμπτωση το σπίτι που είχα νοικιάσει κι έμενα εκεί σ' όλη την περίοδο της απελευθέρωσης. Γράφω και την αναφορά μου προς την ταξιαρχία, συμπληρώνοντας με πληροφορίες από την Πολιτοφυλακή Νέας Σμύρνης - Φαλήρου για τον αριθμό και τη σύνθεση των εχθρικών δυνάμεων. Υπολογίζουμε ότι έχει συγκεντρωθεί στο Βουρλοπόταμο και Φάληρο περίπου ένα σύνταγμα ινδών και άγγλων με 15 τανκς. Είχαν αναπτυχθεί με μέτωπο προς τη Νέα Σμύρνη και προχωρούσαν πολύ αργά και μεθοδικά. Πίσω απ' αυτούς έφταναν συνεχώς νέες ενισχύσεις. Όλα έδειχναν πως προετοιμάζαν σοβαρή επίθεση από το νότο ενάντια στις ανατολικές συνοικίες μας. Ως τα ξημερώματα οργανώναμε την άμυνά μας με ικανοποιητικά αποτελέσματα.

Οι προφυλακές μας βρίσκονται κοντά στο νεκροταφείο. Οι νάρκες έχουν τοποθετηθεί. Αρκετά οδοφράγματα σε επίκαιρα σημεία έχουν τελειώσει.

Περιμένουμε τον εχθρό ψύχραιμοι κι αποφασισμένοι να τον σταματήσουμε. Η ΚΕ του ΕΛΑΣ στο δελτίο που δημοσίευσε στις 19.12.44 γράφει μεταξύ άλλων, για τις επιχειρήσεις της 18.12.44:

«Εχθρός σημείωσε ζωηρήν επιθετικήν δράσιν χθες 18-12 από κέντρον πόλεως Αθηνών προς διάφορα επίκαιρα δεσπόζοντα σημεία και από νότον προς Νέαν Σμύρνη και Καλλιθέαν στοπ. Ημέτερα τμήματα έτρεψαν φυγήν επιτιθεμένους και κράτησαν αποφασιστικά θέσεις των στοπ. Λόφος Φιλοπάππου και Αρδηττού ανακατελήφθησαν υπό ΕΛΑΣ. Εις λόφον Αρδηττού απόλεια εχθρού 50 νεκροί, 12 αιχμάλωτοι στοπ».

Στο δελτίο αναφέρεται εσφαλμένα ότι ανακατελήφθη και ο λόφος Φιλοπάππου, γιατί οι άγγλοι δεν μπόρεσαν να τον καταλάβουν καθόλου. Το πέτυχαν την επομένη μέρα στις 19-12, οπότε με αντεπίθεση τα τμήματά μας τους έδιωξαν.

Επίσης σε ραδιογράφημα προς Βαβούδη στη Σόφια ο Σιάντος αναφέρει:

«Μάχη συνεχίζεται μεγάλη ένταση. Μετά 16 ωρών συνεχή μάχη συνετρίβη μονάδα άγγλων αλεξιπτωτιστών διαμένουσα Κηφισίαν. Εκυριεύθησαν 7 πυροβόλα λάφυρα όπλων, πυρομαχικών, άλλων εφοδίων. Αθήνα - Πειραιά εβελτιώσαμε θέσεις μας. Φάληρον έφθασαν σήμερα ένα καταδρομικόν τέσσερα αντιτορπιλικά και επτά φορτηγά πλοία άπαντα αγγλικά. Μέχρι στιγμής αγνοούμε φορτίον φορτηγών πλοίων. Βομβαρδισμοί, πολυβολισμοί αμάχων από άγγλους εντείνονται.

Επιθέσεις άγγλων αποκρούονται με μεγάλες απώλειες. Τμήματά μας μάχονται συνεχώς 17 ημέρας με όλας δυνάμεις πρώτην γραμμήν πυρός. Απώλειες τμημάτων ΕΛΑΣ πάνω από 50%. Κενά αναπληρώνονται από εθελοντές. Πληθυσμός προ κινδύνου μαζικών θανάτων πείνας. Παρ' όλα αυτά ηθικόν λαού στρατού μας άριστον».

ΚΕ ΕΛΑΣ - ΣΙΑΝΤΟΣ

19.12.44

16. 19 ΔΕΚΕΜΒΡΗ. ΑΠΟΚΡΟΥΣΗ ΠΡΩΙΝΗΣ ΕΠΙΘΕΣΗΣ ΑΓΓΛΟΪΝΔΙΚΟΥ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΟΣ ΤΗΣ V ΜΕΡΑΡΧΙΑΣ ΑΠΟ ΦΑΛΗΡΟ - ΒΟΥΡΛΟΠΟΤΑΜΟ

Μόλις άρχισε να φέγγει, οι άγγλοι με νέες ενισχύσεις επιτίθενται στους λόφους Φιλοπάππου και Σικελίας, καθώς και στην Καλλιθέα. Οι ελασίτες εκεί κρατιούνται με μεγάλη δυσκολία. Οι δυνάμεις του εχθρού είναι πολλαπλάσιες απ' τις δικές μας, πέρα απ' το πυροβολικό και τα τανκς που τα έχουν «μονοπώλιο».

Στο καινούργιο μέτωπο, που μας δημιούργησαν στα νότια της Νέας Σμύρνης, οι προφυλακές μας ανέφεραν μισή ώρα πριν το ξημέρωμα ότι ακούνε θόρυβο από ερπύστριες τανκς που δυναμώνει.

Σε λίγο φάνηκαν καμιά δεκαριά «Σέρμαν» στα ανοιχτά του νεκροταφείου. Έχουν παραταχθεί σε οριζόντια διάταξη προς την κατοικημένη περιοχή της Νέας Σμύρνης. Την ίδια ώρα σφυρίζουν πάνω απ' τα κεφάλια μας δεκάδες οβίδες απ' τις ομοβροντίες των πυροβόλων του εγγλέζικου στόλου. Χτυπάνε αδιάκριτα τα σπίτια της νότιας Νέας Σμύρνης, αρκετά πίσω απ' την αμυντική μας γραμμή. Υπάρχουν αρκετά θύματα από τους άμαχους και μεγάλες ζημιές στα σπίτια. Τα τανκς δεν προχωρούν. Κάτι φοβούνται ή περιμένουν να πλησιάσει πίσω τους το πεζικό.

Γύρω στις 8 το πρωί κινούνται προς την αμυντική μας διάταξη.

Οι προφυλακές μας και πιο πίσω οι μπουρλοτιέρηδες των τανκς κοντά στα οδοφράγματα, στις ταράτσες και τα παράθυρα των σπιτιών, με επικεφαλής τον καπετάνιο Μιχάλη Παναγιωτίδη, έχουν εντολή: οι πρώτοι ν' αφήσουν τα τανκς να περάσουν και ν' ανοίξουν πυρ ενάντια στους πεζικάριους, που θα επιχειρήσουν να τα ακολουθήσουν, ώστε να τους καθιλώσουν. Οι δεύτεροι ν' αρχίσουν πυρ με τα μπουκάλια ενάντια στα τανκς, μόλις αυτά πλησιάσουν στα οδοφράγματα.

Οι προφυλακές μας πέτυχαν στην αποστολή τους. Το αποικιακό πεζικό δεν έχει ψυχή. Με τις πρώτες ριπές των μαχητών μας υποχωρούν και κρύβονται. Δεν μπορούν να ακολουθήσουν τα τανκς.

Ένα προωθημένο τανκ περνάει πάνω από μια νάρκη. Χοροπηδάει σαν «μπαλαρίνα» και δεν παθαίνει τίποτα από την έκρηξη, εξακολουθεί να προχωράει. Εκσφενδονίζονται τα μπουκάλια με τη βενζίνη. Δεν έχουμε επιτυχία, γιατί αποφεύγουν τα «Σέρμαν» να μπουν στους στενούς δρόμους.

Προσπαθούν κι αυτοί να εντοπίσουν τα οχυρά μας. Δυσκολεύονται όμως μέσα απ' τις πολεμιστρες τους να αντιληφθούν καλά, τι γίνεται γύρω τους. Όταν υποπτεύονται από πού τους έρχονται τα «ειδικά» βλήματά μας, χτυπούν λυσσασμένα με τα κανόνια τους. Προχώρησαν μόνο 200 μέτρα και κυκλοφορούν αργά εκεί γύρω. Δεν προχωρούν πιο μέσα. Φοβούνται, γιατί δεν τους ακολουθεί το πεζικό τους.

Φτάνει το μεσημέρι, φτάνει και το απόγευμα και πριν νυχτώσει μαζεύουν τα βρεμένα τους και γυρίζουν, τανκς και πεζικό, στις κύριες γραμμές τους κοντά στο νεκροταφείο και το χτήμα Κουβέλη.

Έτσι αντιμετωπίστηκε η πρώτη επιθετική τους ενέργεια. Μόνο με τις προφυλακές μας και τους μπουρλοτιέρηδες.

Σήμερα έλαμψε σ' όλο της το μεγαλείο η καινούργια ταχτική του λαϊκού στρατού μας, που πελάγωσε τους στρατιωτικούς αρχηγούς των αντιπάλων μας.

Είναι ανάγκη εδώ να κάνω μια παρένθεση, γιατί ο νέος αναγνώστης που δεν έζησε αυτά τα γεγονότα σίγουρα θα μένει με την απορία: «Μα πώς είναι δυνατό 10πλάσιες δυνάμεις πεζικού, με πυροβολικό, όλμους, τανκς και αεροπλάνα, να εμποδίζονται στην προέλασή τους από μια χούφτα ζυπόλητους αγωνιστές με τα λιανοτούφεκα και τα μπουκάλια. Μήπως όσα γράφονται είναι υπερβολές; Μήπως οι αγγλικές δυνάμεις ήταν μικρότερες από τις δικές μας;»:

Όχι, αγαπητέ αναγνώστη. Όσα γράφω δεν έχουν την παραμικρή δόση υπερβολής. Ίσως να είμαι πιο συγκρατημένος απ' όσο πρέπει και να μη καταφέρνω να αποδώσω τα πραγματικά γεγονότα σε όλη τους τη μεγαλοσύνη.

Θα προσπαθήσω πιο κάτω να σου εξηγήσω τη νέα νικηφόρα ταχτική άμυνας του λαϊκού στρατού, που ξεπήδησε από μόνη της στα μέσα του Δεκέμβρη. Ήταν γέννημα της πείρας του ελαστικού από τις ιδιόμορφες μάχες της κατοχής και της συνειδητής πειθαρχίας του, που έφτανε ως την πρόθυμη προσφορά της ζωής του για τη λευτεριά του αγωνιζόμενου λαού μας, που στεκόταν σύσσωμος στο πλευρό του.

Όταν ο Χίτλερ εξαπέλυσε το 2ο Παγκόσμιο Πόλεμο ενάντια στις ευρωπαϊκές χώρες, οι αστικές κυβερνήσεις αυτών των χωρών ερωτοτροπούσαν τότε με το φασισμό του Χίτλερ και του Μουσολίνι. Έτσι ο Χίτλερ βρήκε πρόσφορο έδαφος με ελάχιστη λαϊκή αντίσταση και εφάρμοσε με επιτυχία τον «κεραυνοβόλο πόλεμο». Δηλαδή μια καινούργια, για την εποχή,

ταχτική.

Εξορμούσαν μαζικά τα τανκς που έσπερναν τον τρόμο, διέλυναν τις απροετοίμαστες δυνάμεις των χωρών αυτών και ζοπίσσο ακολουθούσε το πεζικό τους, που κατελάμβανε με άνεση, χωρίς να πέσει τουφεκιά, ολόκληρες χώρες μέσα σε λίγες μέρες.

Φυσικά αυτή η ταχτική του Χίτλερ έγινε αργότερα μπουμέρανγκ εναντίον του. Την εφάρμοσαν οι σύμμαχοι του αντιφασιστικού αγώνα σε πιο αναπτυγμένη και πιο σίγουρη μορφή, γιατί συνδυάζονταν και με τους ένοπλους απελευθερωτικούς αγώνες των κατακτημένων λαών.

Όταν λοιπόν ο Τσώρτσιλ αποφάσισε την ιμπεριαλιστική του επέμβαση στην Ελλάδα κι έστειλε τις θωρακισμένες ορδές του Σκόμπυ στην Αθήνα, πίστευε πως με την ίδια ταχτική, που πρώτος διδάξαζαν ήταν ο Χίτλερ. Θα καταλάμβανε την Αθήνα σε 2-3 μέρες.

Υπήρχε όμως ένας παράγοντας, που δεν τον υπολόγισε ή δεν ήθελε να τον παραδεχτεί, το φανατισμένο τσακάλι του ιμπεριαλισμού κι ας φημιζόταν σαν ένας από τους μεγάλους πολέμαρχους του Β' Παγκοσμίου Πολέμου. Αγνόησε ότι πήγαινε να υποτάξει ένα βασανισμένο λαό, που λαχταρούσε να χαρεί τη λευτεριά του. Ένα λαό που είχε περάσει από τη φωτιά και το σίδερο του χιτλερικού επιδρομέα κι είχε βγει νικητής, ενωμένος και οργανωμένος, κάτω από τις τιμημένες σημαίες του ΕΑΜ - ΕΛΑΣ. Είχε γίνει αφέντης στον τόπο του, με άγρυπνο φρουρό της λευτεριάς του το λαϊκό στρατό, που είχε γεννηθεί μέσα απ' τα σπλάχνα του.

Αυτός ο αποφασιστικός παράγοντας έκρυβε μέσα του τέτοια δύναμη, ώστε οι 2-3 μέρες που υπολόγιζε ο Τσώρτσιλ έγιναν 33 ματωμένες μέρες και νύχτες και μπορούσαν να γίνουν 1033 μέρες ακόμη και μέσα και έξω από την Αθήνα, σε ολόκληρη την Ελλάδα, αν η ηγεσία μας είχε τότε την ανάλογη με την ιστορική στιγμή πείρα και το σωστό προσανατολισμό, για να προετοιμάσει και να διευθύνει από την αρχή νικηφόρα την άμυνα ενάντια στην ομή επέμβαση των άγγλων ιμπεριαλιστών.

Αυτός ο πιο πάνω παράγοντας ανάτρεψε κυριολεκτικά τα μέχρι τότε δεδομένα της ταχτικής του πολέμου.

Ο μεν Χίτλερ πέτυχε με τις θωρακισμένες δυνάμεις μπροστά και πίσω το πεζικό του, να διαλύει τις απροετοίμαστες δυνάμεις της Ευρώπης. Και αντίστροφα οι σύμμαχοι με την ίδια ταχτική πετύχαιναν την απελευθέρωση των κατακτημένων χωρών, βοηθούμενοι απ' τους εξεγερμένους λαούς.

Αυτή όμως η ταχτική ανατράπηκε στην Αθήνα. Δεν μπορούσαν ο στρατάρχης Αλεξάντερ και ο Σκόμπυ να προελάσουν. Ο ΕΛΑΣ άφηνε τα τανκς να «προχωρούν» μια και τα συγκρατούσε με μεγάλη δυσκολία, αλλά κόλλαγε σαν το «στρείδι στο βράχο» που δεν παρασύρεται απ' το κύμα και δεν άφηνε το πεζικό τους να προελαύνει. Κι ας μη ξεχνάμε, ότι τα αποικιακά στρατεύματα δεν

είχαν καμιά όρεξη να πολεμούν για μια τόσο βρώμικη υπόθεση. Έτσι τα τανκς του εχθρού υποχρεώνονταν το βράδυ να ζαναγυρίζουν στη βάση τους.

Όλες οι απώλειες του ΕΛΑΣ προήλθαν από τα τανκς, το πυροβολικό, τους όλμους και τ' αεροπλάνα και όχι από τους πυροβολισμούς του πολυάριθμου πεζικού τους. Όσα γράφω σε αυτή την παρένθεσή μου, επιβεβαιώνονται με επίσημα στοιχεία από τους αρχηγούς των αντιπάλων μας. Τα παραθέτω πιο κάτω, γιατί δείχνουν, κατά το φραστικό λογοπαίγνιο του Τσώρτσιλ, ότι:

«Ποτέ εις την ιστορίαν τόσο πολλοί και με τόσα μέσα δεν ρεζίλευτηκαν από τόσον ολίγους».

Στα απομνημονεύματά του ο Τσώρτσιλ (τόμος 6ος, βιβ. Ι σελ. 274) γράφει, μεταξύ άλλων, στις 22-12-44 προς τον Σμάτς:

«...Εάν όμως αι δυνάμεις του κακού κατισχύσουν εν Ελλάδι, ως τούτο ενδέχεται να συμβή, τότε θα πρέπει να είμεθα έτοιμοι να αντιμετωπίσουμε μίαν οιονεί μολοσεβικοποιημένη και υπό ρωσικήν επιρροήν τελούσαν Βαλκανικήν Χερσόνησον, καθεστώς το οποίον δύναται να επεκταθή εις Ιταλίαν και την Ουγγαρίαν. Προαισθάνομαι ότι η κατάστασις εις την περιοχίν αυτήν εγκυμονεί μεγάλους κινδύνους δι' ολόκληρον τον κόσμον, αλλά ουδέν το αποτελεσματικόν δύναμαι να πράξω, χωρίς να προκαλέσω κρίσιν εις τους κόλπους της κυβερνήσεως και να παρασυρθώ εις αντιγνωμίαις με την Αμερικήν. Ελπίζω ότι εντός των προσεχών ημερών θα προκόψει μια καλύτερα κατάστασις εις τον στρατιωτικόν τομέα, δημιουργουμένης ούτω μιας ατμοσφαιράς πλέον διανογούς. Αι ενισχύσεις μας εν τω μεταξύ καταφθάνουν και έχομεν αποκτήσει ήδη έναντι του ΕΛΑΣ μεγάλην αριθμητικήν υπεροχήν. Πάντως η κατάστασις δεν είναι και πολύ ευχάριστος».

Αλλά και μια βδομάδα πριν, στις 15-12-44, γράφει ο Τσώρτσιλ (τόμος 6ος, βιβ. Ι, σελ. 271).

«...Στας Αθήνας οι οδομαχίαι διεξήγοντο ολοένα με μεγαλύτερη ένταση και με αποτελέσματα που έκλειναν πότε προς το ένα, πότε προς το άλλο μέρος. Στις 15 Δεκεμβρίου με ειδοποίησε ο στρατάρχης Αλεξάντερ, ότι ήτο μεγίστη ανάγκη να επιτευχθεί γρήγορα κάποια συμφωνία και ο προσφορότερος τρόπος ήτο η λύσις του Αρχιεπισκόπου. «Αλλέως» τηλεγραφούσε, «φοβούμαι», ότι αν οι επαναστάται εξακολουθήσουν να αντιστέκονται με την ίδια ως εις το παρόν ορμήν, θα αναγκαστώ να αποστείλω μεγαλύτερας ενισχύσεις εκ του ιταλικού μετώπου δια να είμαι βέβαιος ότι θα κατορθώσω να εκκαθαρίσω όλην την περιοχίν Αθηνών-Πειραιώς, η οποία είναι οικοδομημένη εις έκτασιν πενήκοντα τετραγωνικών μιλίων».

Ο στρατάρχης Αλεξάντερ απαντάει στο μήνυμα του Τσώρτσιλ της 19-12-44:

«...Εις απάντησιν του από 19 Δεκεμβρίου μηνύματός σας, επιθυμώ κυρίως να καταστήσω υμάς ενήμερον της πραγματικής καταστάσεως, ως και του τι δυνάμεθα να πράξωμεν και τι όχι. Τούτο μου επιβάλλει το καθήκον μου. Πρέπει να γνωρίζετε την δυναμικότητα των βρετανικών εν Ελλάδι δυνάμεων και ποίας ενισχύσεις θα ηδυνάμην να στείλω εκ του ιταλικού μετώπου, εάν αι περιστάσεις με ανάγκαζαν να το πράξω.

Επί τη υποθέσει, ότι ο ΕΛΑΣ εξακολουθεί τον αγώνα, κρίνω ότι θα ήτο δυνατόν να εκκαθαρίσωμεν την πεδιάδα της Αττικής και τας πόλεις των Αθηνών και του Πειραιώς και μετά ταύτα να τας κρατήσωμεν ασφαλείς, αλλά τούτο δεν θα εσήμαινε την ήτταν και την συνθηκολόγησιν του ΕΛΑΣ. Δεν έχομεν αρκετάς δυνάμεις, δια να προχωρήσωμεν πέραν τούτων και να διεξάγωμεν επιχειρήσεις εις την υπόλοιπον Ελλάδα. Οι γερμανοί κατά την κατοχήν διετήρουν εις την ηπειρωτικήν Ελλάδα 5-6 μεραρχίας, εκτός 4 άλλων αίτινες ήσαν εγκατεστημένοι εις τας νήσους. Τους ήταν παρ' όλον τούτο, αδύνατον να έχουν μεταξύ των μονάδων την αδιάλειπτον επαφήν και δεν είμαι βέβαιος, εάν θα συναντήσωμεν ολιγώτερον σθεναράν και αποφασιστικήν αντίστασιν απ' όσην αντιμετώπισαν εκείνοι. Πιστεύω εν καταλήξει να γνωρίζετε ότι πάντοτε πράττω παν το δυνατόν δια την εκτέλεσιν των αποφάσεών σας, αλλά διακαώς ελπίζω, ότι θα κατορθώσετε να εξεύρετε μίαν πολιτικήν λύσιν εις το ελληνικόν πρόβλημα, δεδομένου ότι είμαι πεπεισμένος ότι περαιτέρω στρατιωτικά ένεργεια μετά την εκκαθάρισιν της περιοχής Αθηνών - Πειραιώς είναι υπεράνω των δυνάμεών μας...».

Όταν ήρθε ο Τσώρτσιλ τα Χριστούγεννα του 44 στην Αθήνα, για να επιβάλει τους όρους του και όχι για να σταματήσει το μακελειό, έστειλε επιστολή στον αντιπρόεδρο και τους υπουργούς του στην Αγγλία για να τους κατατοπίσει για την κατάσταση. Στην παράγραφο 2 της επιστολής αναφέρει:

«2) Ο στρατάρχης Αλεξάντερ μας ανέπτυξε κατά τρόπον ενθαρρυντικόν την υφισταμένην στρατιωτικήν κατάσταση, ήτις ήτο μεν ανησυχητική προ δεκαπενθήμερου, αλλά τώρα παρουσιάζεται κατά πολύ βελτιωμένη. Ο στρατάρχης είναι εν τούτοις πεπεισμένος, ότι όπισθεν των ομάδων του ΕΛΑΣ, υφίσταται ένας πυρήν αντιστάσεως αποτελούμενος από φανατικά άτομα κομμουνιστικής ιδεολογίας, οι οποίοι είναι περισσότερον ισχυροί απ' ό,τι φανταζόμεθα και τους οποίους θα δυσκολευθώμεν να εκριζώσωμεν. Και αν ακόμη επιτύχωμεν να αποθήσωμεν τας δυνάμεις του ΕΛΑΣ εκτός των ορίων των Αθηνών, θα έχομεν μετά ταύτα να αντιμετωπίσωμεν επίμοχθον έργον, εάν επιχειρήσωμεν να τους εκμηδενίσωμεν πλήρως».

Και τέλος ο αμερικανός δημοσιογράφος Λήλαντ Στόου, που παρακολούθησε από κοντά την ηρωική αντίσταση του λαού της Αθήνας και του Πειραιά ενάντια στην ιμπεριαλιστική επέμβαση των άγγλων, έγραφε:

«...Εάν το ΕΑΜ - ΕΛΑΣ δεν ήταν ο μοναδικός μεγάλος συνασπισμός που καθοδηγούσε τις μεγάλες μάζες του ελληνικού λαού, πώς θα κατόρθωνε ο ΕΛΑΣ να πολεμήσει επί 33 τρομερές μέρες στην Αθήνα τα αγγλικά στρατεύματα και τα αεροπλάνα; Παρ' όλη τη βοήθεια χιλιάδων «Ελλήνων» μοναρχικών και προδοτών, τα βρετανικά όπλα χρειάστηκε να καταλάβουν την Αθήνα δρόμο προς δρόμο. Μια τέτοια πλειοψηφία του λαού βοήθησε τον ΕΛΑΣ ως το τέλος...».

17. 20 ΔΕΚΕΜΒΡΗ. Η ΚΑΛΛΙΘΕΑ ΚΑΙ ΤΟ ΚΟΥΚΑΚΙ ΚΑΤΑΛΑΜΒΑΝΟΝΤΑΙ ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΑΓΓΛΟΥΣ. ΕΞΑΠΟΛΥΟΥΝ ΤΗΝ ΚΥΡΙΑ ΕΠΙΘΕΣΗ ΣΤΗ ΝΕΑ ΣΜΥΡΝΗ

Το Πο σύνταγμα συγκροτεί με δυσκολία την ασφυκτική πίεση του εχθρού στην Καλλιθέα. Με αναφορά του προς το Α' Σώμα ζητάει να υποχωρήσει προς Νέα Σφαγεία. Το αίτημά τους γίνεται αποδεχτό από το Σώμα, παρά το γεγονός ότι υπήρχαν ακόμη οι δυνατότητες να κρατηθούν στη συνοικία.

Τα υπολείμματα του Βου και ΙΙου τάγματος του Ιου συντάγματος μας υποχωρούν και αυτά υποχρεωτικά προς Πετράλωνα και στη συνέχεια στο Μεταξουργείο (ΒΙΟ) και εκεί ανασυγκροτούνται σε ένα απόσπασμα με την ονομασία Β' απόσπασμα της ΙΙ ταξιαρχίας. Στη διοίκησή του είναι ο Μένιος Μανουράς και ο Θωμάς Κουγιαγκάς.

Έτσι από σήμερα πλέον ολόκληρη η Ι ταξιαρχία μας είναι κυκλωμένη και αποκομμένη απ' τις υπόλοιπες δυνάμεις του ΕΛΑΣ στην Αθήνα. Η μόνη μας επαφή με το Α' Σώμα είναι ένας ασύρματος. Η κύκλωση αυτή αρχίζει από τις υπώρειες του Υμηττού, πάνω από την Καισαριανή - νοσοκομείο Συγγρού - Στάδιο - λόφος Αγίου Παντελεήμονα - Φιζ - Δουργούτι - Άγιος Σώστης - Ιωσηφόγλειο - νεκροταφείο Νέας Σμύρνης ως τις νότιες υπώρειες του Υμηττού (Ηλιούπολη).

Το βόρειο μέτωπο της Καισαριανής ως το Στάδιο - Αρδηττό, το κρατούν τρία τάγματα του 2^{ου} συντάγματος και ένα τάγμα (Κρόνος) του 34^{ου} συντάγματος.

Το δυτικό μέτωπο στον Άγιο Παντελεήμονα - Φιζ - Δουργούτι το κρατάει το Ιο τάγμα 2^{ου} συντάγματος (Γιώργης Ζαφειρόπουλος).

Το νότιο μέτωπο, από τον Άγιο Σώστη - Ιωσηφόγλειο - νεκροταφείο Νέας Σμύρνης το κρατάει το Ιο τάγμα 1^{ου} συντάγματος (Μιχάλης Παναγιωτίδης).

Στις νότιες υπώρειες του Υμηττού (Ηλιούπολη) έχει αναπτυχθεί ένας λόχος του τάγματος του Κρόνου.

Σήμερα έχουν την τιμητική τους το τάγμα του Γιώργη Ζαφειρόπουλου και το τάγμα της Νέας Σμύρνης.

Οδόφραγμα «τυπικό», υπό κατασκευή. Η πινακίδα γράφει «Λευτεριά ή Θάνατος - Έφεδροι Πολεμιστές Αλβανίας».

Το πρώτο αποκρούει με επιτυχία και με συνεχείς αντεπιθέσεις, τη σφοδρή επίθεση των άγγλων ενάντια στο λόφο του Αγίου Παντελεήμονα - Φυλακές στο Νέο Κόσμο - Λεύκα. Το τάγμα της Νέας Σμύρνης από το πρωί έχει εμπλακεί σε σκληρές μάχες, σώμα με σώμα, με ολόκληρο το σύνταγμα των άγγλων και ινδών, που υποστηρίζεται από 30 τανκς «Σέρμαν». Σύγχρονα δέχεται πιέσεις από την πλευρά της λεωφόρου Συγγρού (Ιωσηφόγλειο).

Τα αγγλικά τανκς έχουν προχωρήσει σε βάθος στην οδό Αρτάκης και Αγίας Σοφίας και έχουν αφήσει πίσω ακόμη και το σταθμό διοίκησής μας, στην πλατεία Σκατζουράκη.

Η κύρια γραμμή άμυνας του τάγματος άντεξε στη φοβερή πίεση και καθήλωσε το αγγλικό πεζικό. Ως τις 3 το απόγευμα οι άγγλοι είχαν κερδίσει έδαφος 300 μέτρων, αλλά δεν κατόρθωσαν να καταλάβουν το λοφίσκο της πλατείας Σκατζουράκη. Οι απώλειές μας ήταν αρκετά βαριές απ' τις πετυχημένες βολές των πυροβόλων των τανκς.

Καταστρέψαμε με τα μπουκάλια ένα τανκ, που έμεινε στα χέρια του εχθρού. Οι προφυλακές μας, παρά τις ηρωικές τους προσπάθειες, υποχρεώθηκαν να αναδιπλωθούν στην κύρια γραμμή άμυνας.

Γύρω στις 5 το απόγευμα αποσύρθηκαν τα τανκς του εχθρού πίσω από το πεζικό τους.

Ήρθε κι ο Μιχάλης Παναγιωτίδης για αναφορά. Ήταν μαύρος απ' τη μούτζούρα σαν μηχανικός αυτοκινήτων.

Στην παρατήρησή μου, γιατί υποχώρησαν οι προφυλακές, μου απάντησε:

«Καπετάνιε τα τανκάκια, τα τανκάκια! Είναι πολλά και δεν μπορούμε να τα κουμαντάρουμε εύκολα. Οι νάρκες μας είναι μικρές και δεν τα πιάνουν. Μόνο που χοροπηδάνε!».

Γελούσε και όπως ήταν χοντρός χοροπηδούσε κι ο ίδιος στο ένα του πόδι μ' έναν πολύ αστείο τρόπο, για να μας δείξει πώς χοροπηδούσαν τα τανκς. Αυτή η σκηνή με είχε τόσο πολύ εντυπωσιάσει, που μούμεινε από τότε ολοζώντανη στη μνήμη μου. Συμφωνήσαμε να κάνουμε τα μεσάνυχτα τρεις εφόδους στις προωθημένες θέσεις των ινδών, για να τους αναγκάσουμε να ζαναγυρίσουν στις παλιές θέσεις τους, στο νεκροταφείο.

Στο μεταξύ έφτασε σύνδεσμος από την ταξιαρχία και με καλούσαν να παρουσιαστώ στο Σ.Δ. επειγόντως. Έφυγε κι ο Μιχάλης για να οργανώσει τη νυχτερινή έφοδό μας.

Μόλις έφτασα στην ταξιαρχία, στη Νέα Ελβετία, με δέχτηκαν ο Στέφανος Γκιουζέλης, ο Κοσμάς κι ο αντισυνταγματάρχης Στάθης Δεληβοριάς. Ήταν εκεί και ο Γιώργης Ζαφειρόπουλος (Μουστάκιας) και ο καπετάνιος του ενισχυμένου λόχου του τάγματος του Κρόνου.

Με πληροφόρησαν στην αρχή ότι στο προγεφύρωμα του Παλαιού Φαλήρου αποβιβάστηκε και ένα δεύτερο σύνταγμα της V μεραρχίας των άγγλων με αρκετά τανκς, που σημαίνει ότι ο εχθρός έχει πρόθεση να μας πιέσει ασφυχτικά από το νότο.

Τέλος μου ανακοίνωσαν ότι μου αναθέτουν τη διοίκηση ολόκληρου του νότιου τομέα με τις παρακάτω δυνάμεις:

α) Το Ιο τάγμα της Νέας Σμύρνης (Μιχάλη Παναγιωτίδη), με δύναμη 330 ανδρών. Αποστολή του τάγματος να συγκρατήσει τις κύριες δυνάμεις του προγεφυρώματος Παλαιού Φαλήρου στη Νέα Σμύρνη.

β) Το Ιο τάγμα 2ου συντάγματος (Γιώργη Ζαφειρόπουλου) με δύναμη 300 ανδρών. Αποστολή του να συγκρατήσει τις δυνάμεις του εχθρού, που επιτίθενται, με στόχο τους τη διχοτόμηση των ανατολικών συνοικιών, στο Α' νεκροταφείο - Νέο Κόσμο - λόφο Αγίου Παντελεήμονα.

γ) Τον ενισχυμένο λόχο του Κρόνου στην Ηλιοπούλη, με δύναμη γύρω στους 150 άνδρες, με αποστολή να συγκρατήσει τις μηχανοκίνητες δυνάμεις του εχθρού, που είναι πιθανόν να επιχειρήσουν ελιγμό, για να αποκόψουν την οδό υποχώρησης της ταξιαρχίας προς τον Υμηττό.

Τέλος μου όρισαν σταθμό διοίκησης για το Β' συγκρότημα (έτσι το βάφτισαν), το σταθμό του τάγματος του Γιώργη Ζαφειρόπουλου (Ιο τάγμα) στο Φάρο του Κατσιποδιού (στα σύνορα με τη Νέα Σμύρνη).

Φύγαμε και εγκαταστάθηκα αμέσως με το Γιώργη (Μουστάκια). Δεν ήταν δύσκολο να μπούμε γρήγορα σε λειτουργία, μια και η οργανωτική μας διάρθρωση είχε πάλι απλοποιηθεί, όπως στην κατοχή.

Η διμοιρία εφεδρείας του Ιου τάγματος παρέμεινε σαν φρουρά στο σταθμό και σύγχρονα έκανε χρέη διμοιρίας διαβιβάσεων και εφεδρείας.

Η επιμελητεία μας είχε πλέον εναποτεθεί στην εθελοντική προσφορά των πολιτών που κατοικούσαν στα σπίτια της πρώτης γραμμής του πυρός και μοιράζονταν το λιγοστό φαγητό τους με τους πολεμιστές.

Κάλεσα και το Μιχάλη Παναγιωτίδη. Τον κατατόπισα για την προβλεπόμενη αύξηση της πίεσης του εχθρού για την επόμενη μέρα και μείναμε

σύμφωνοι να πραγματοποιηθεί αμέσως η νυχτερινή έφοδός μας για ανακατάληψη του χαμένου εδάφους των 300 μέτρων, ώστε να τους ξαναστείλουμε πάλι στο νεκροταφείο της Νέας Σμύρνης και να τους αποθαρρύνουμε. Έτσι κι έγινε κι είχε μεγάλη επιτυχία. Οι μαχητές μας εξόρμησαν σαν τα φαντάσματα μέσα στη νύχτα και με τις πρώτες ριπές και τις πολεμικές κραυγές και τα χωνιά οι ινδοί πήραν δρόμο και ξαναγύρισαν κοντά στα τανκς, στο ανοιχτό πεδίο του νεκροταφείου. Με λίγες μόνο ριπές ο ΕΛΑΣ ξαναπέρασε ότι είχαν κερδίσει ολόκληρη την ημέρα 30 τανκς κι ένα σύνταγμα πεζικού του εχθρού.

Μέσα στη νύχτα μας έστειλε η ταξιαρχία και μια προκήρυξη προς το λαό και τους μαχητές των ανατολικών συνοικιών της 3ης αχτίδας της ΚΟΑ σε 100 αντίτυπα για να μοιραστούν στους βαθμοφόρους και να διαβαστούν σε όλους τους μαχητές μας. Η προκήρυξη καλούσε το λαό να βοηθήσει μαζί στα οδοφράγματα τους αητούς της λευτεριάς, για να σταματήσουν τα σιδερένια φρούρια του Σκόμπυ και κατέληγε με έκκληση προς τους μαχητές να υπερασπίσουν με νύχια και δόντια τα σπίτια τους, τους γονιούς τους και τα παιδιά τους από την ολοκληρωτική καταστροφή. Κατήγγειλε ακόμη, ότι πίσω απ' τους άγγλους οι συμμορίες των τσακαλιών - συνεργατών των γερμανών σφάζουν, βασανίζουν και στέλνουν στα κάτεργα της Αφρικής τους συγγενείς μας, μέχρι και τρίτου βαθμού. Κάθε ένα μέτρο υποχώρησης σημαίνει 10 νεκρούς αθώους πολίτες και τέλος κατέληγε με τη λαϊκή εντολή

προς τους μαχητές:

«Ούτε βήμα πίσω!»

Την ίδια μέρα στις 20-12-44 με το ίδιο περιεχόμενο η ΚΕ του ΕΛΑΣ είχε εκδώσει προκήρυξη προς το λαό της Αθήνας - Πειραιά όπου ανέφερε:

«Η Αθήνα, ο Πειραιάς κι ολόκληρη η Ελλάδα κρατιούνται γερά στα χέρια του ΕΛΑΣ και του λαού. Όλοι οι φιλελεύθεροι λαοί και μεταξύ των πρώτων και ο αγγλικός είναι στο πλευρό μας. Η μεγάλη λαϊκή νίκη είναι πολύ κοντά».

Και κατέληγε: «Εμπρός όλοι στα οδοφράγματα. Για την τελική συντριβή του φασισμού: Για τη λευτεριά! Για την ανεξαρτησία! Για τη δημοκρατία!». Επίσης ο Σιάντος στέλνει το παρακάτω ραδιογράφημα προς Βαβούδη Νίκο.

«Μάχη συνεχίζεται εντατικά. Άγγλοι διεισδύσαντες μερικά σημεία νότιας πλευράς Αθήνας εξεδιώχθησαν δι' αντεπιθέσεως ΕΛΑΣ με μεγάλες απώλειες. Μεταξύ χθεσινών 600 άγγλων αιχμαλώτων είναι ταξιαρχος αρχηγός Αεροπορίας. Κατερρίφθη ένα αγγλικό αεροπλάνο και καταστράφηκαν δυο τανκς. Σκόμπυ απειλεί γενικό τρομοκρατικό βομβαρδισμό κατά αμάχου πληθυσμού, αύριο ώρα 9η».

Γέρος (Γιώργης Σιάντος)

20-12-44

18. 21 ΔΕΚΕΜΒΡΗ. Ο ΕΧΘΡΟΣ ΚΑΤΑΛΑΜΒΑΝΕΙ ΤΑ ΝΕΑ ΣΦΑΓΕΙΑ ΚΑΙ ΤΑ ΠΕΤΡΑΛΩΝΑ. Η Ι ΤΑΞΙΑΡΧΙΑ ΑΠΟΚΡΟΥΕΙ ΣΦΟΔΡΗ ΕΠΙΘΕΣΗ Σ' ΟΛΗ ΤΗΝ ΠΕΡΙΜΕΤΡΟ ΤΟΥ ΜΕΤΩΠΟΥ

Η VIII ταξιαρχία Πελοποννήσου συμπύχθηκε, ύστερα από πίεση των άγγλων, τόσο από τα Νέα Σφαγεία, όσο κι από τα Πετράλωνα, παρά τη διαταγή του Α' Σώματος να μείνουν στη θέση τους.

Το Α' Σώμα Στρατού με την Α.Π. 234 διαταγή του αναγκάστηκε να κάνει αυστηρές παρατηρήσεις στη διοίκηση της VIII ταξιαρχίας για τις εκδηλώσεις ανυπακοής τους στις διαταγές του Α' Σώματος.

Η κυκλωμένη Ι ταξιαρχία μας στις ανατολικές συνοικίες δέχτηκε τα ξημερώματα σφοδρή επίθεση σ' ολόκληρη την περίμετρο του

μετώπου.

Από το βορρά η ταξιαρχία του Τσακαλώτου επιτίθεται ενάντια στην Καισαριανή και αποκρούεται με επιτυχία απ' το πρότυπο τάγμα μας και το τάγμα του Κρόνου.

Ο Τσακαλώτος στο βιβλίο του δικαιολογείται για την αποτυχία του με τα πιο κάτω λόγια:

«Οι ελασίται ήρχισαν να χρησιμοποιούν και νάρκες και οι απώλειες μας καθημερινώς αυξάνουν...».

Στέφανος Τσάφος
Ήρωας της μεγάλης μάχης στην Καισαριανή, στις 15.6.44.

Και τώρα ας δούμε τι έγινε στον τομέα του Β' συγκροτήματος.

α) Ο Γιώργης Ζαφειρόπουλος (Μουστάκιας) μου αναφέρει:

«... Ο λόχος μας στον Άγιο Παντελεήμονα - Φυλακές δέχεται ισχυρή πίεση. Υποχρεώθηκε να εγκαταλείψει το λόφο, γιατί δέχεται καταγισμό πυρών πυροβολικού και όλμων κι έχει πολλές απώλειες. Μόλις σταματήσουν τα πυροβόλα τους, θα ανακαταλάβουμε το λόφο».

Πραγματικά, ως το μεσημέρι ξαναπήραν το λόφο.

Σφοδρές συγκρούσεις γίνονται και στην περιοχή του Α' νεκροταφείου (στα δεξιά) και στο Δουργούτι (αριστερά). Το τάγμα του Γιώργη αντιμετωπίζει ισχυρές δυνάμεις αγγλικού πεζικού με 10 τανκς «Σέρμαν».

Αλλά οι μεγάλες απώλειες του οφείλονται στο φοβερό μαπαράζ του εχθρικού πυροβολικού, που όπως δείχνουν τα γεγονότα έχει ενισχυθεί με μεγάλο αριθμό πυροβόλων όλων των διαμετρημάτων. Και οι απώλειες του άμαχου πληθυσμού είναι τρομαχτικές. Όλα τα Νοσοκομεία είναι γεμάτα. Επίσης σήμερα έχει αυξηθεί πολύ και η δράση των αεροπλάνων τους, που ρίχνουν με βουτιές από χαμηλό ύψος συνέχεια ρουκέτες.

β) Το Ιο τάγμα της Νέας Σμύρνης δέχεται το κύριο αποφασιστικό χτύπημα των άγγλων που έχουν ενισχυθεί κι εδώ το τελευταίο 24ωρο. Υπολογίζουμε ότι στην επίθεση παίρνουν μέρος μια ταξιαρχία πεζικού της V μεραρχίας, περίπου 2500 άνδρες, με όλμους,

ελαφρά πυροβόλα και 30 τανκς. Προχωρούν, τόσο απ' τα νότια, (Βουρλοπόταμο), όσο κι από τα δυτικά, (Ιωσηφόγλειο).

Ο Μιχάλης μου στέλνει αναφορά:

«... Οι άγγλοι έχουν μετατρέψει όλη την περιοχή του μετώπου μας σε κόλαση απ' τις εκρήξεις του πυροβολικού, τα τανκς και τους όλμους. Οι απώλειες μας είναι βαριές σε νεκρούς και τραυματίες. Κρατιόμαστε με μεγάλη δυσκολία στις θέσεις μας. Αχρηστέψαμε ένα τανκ. Οι άμαχοι εγκατέλειψαν τα σπίτια τους και τραβήχτηκαν προς το Φάρο του Κατσιποδίου. Ο σταθμός διοίκησης του τάγματος μεταφέρθηκε στην οδό Αρτάκης και Βαπορίδη...

Έφυγα αμέσως για το ΣΔ του Ιου τάγματος, σε μια προσπάθειά μου να το ενισχύσω ηθικά για να συγκροτήσουμε τον εχθρό τουλάχιστον στην πλατεία Σκατζουράκη (πλατεία Βασ. Σοφίας - σήμερα πλατεία Ηρώων).

Με μεγάλη δυσκολία κατόρθωσα να φτάσω στο Μιχάλη. Γευόμουν κι εγώ από κοντά την κόλαση, όπως μου την περιέγραφε στην αναφορά του.

Ένας όλμος έσκασε σε 10 μέτρα απόσταση. Ένωσα ένα ελαφρύ τσίμπημα στον αριστερό αγκώνα μου. Δεν έδωσα σημασία. Όταν έφτασα στο Σταθμό σήκασα το μανίκι μου κι είδα, ότι είχε σφηνωθεί επιφανειακά ένα μικρό θραύσμα από το βλήμα. Το τράβηξα με το χέρι μου κι αυτό ήταν όλο. Τις επόμενες μέρες, ιδιαίτερα στην υποχώρησή μας, μου δημιούργησε προβλήματα γιατί μολύνθηκε η πληγή και μεγάλωσε σαν εικοσάρικο, πρήστηκε και μούφερε πυρετό. Κι αντί να πέσω στο κρεβάτι, ήμουν υποχρεωμένος να βαδίζω με τα τμήματά μας 14 ώρες το 24ωρο.

Είναι Π το πρωί και η πίεση του εχθρού συνεχώς αυξάνει. Οι δυο διμοιρίες του Πάσχου με το Μιχάλη Θεοδωράκη πήραν νέες θέσεις στο ύψος της μεγάλης πλατείας της Νέας Σμύρνης. Τα τανκς έχουν καταλάβει την πλατεία Σκατζουράκη. Το πεζικό τους καθιλώθηκε 50 μέτρα πιο κάτω. Οι αναφορές των λόγων παρουσιάζουν μια τραγική εικόνα της κατάστασης.

Οι λόχοι δυσκολεύονται στις μετακινήσεις και δεν μπορούν να μεταφέρουν πίσω ούτε τους τραυματίες. Και στον Άγιο Σώστη η διμοιρία μας υποχώρησε στην περιοχή Σουλιώτικα Ταμπούρια.

Γύρω στο μεσημέρι κατορθώσαμε να συγκρατήσουμε την επίθεση στο ύψος της πλατείας Σκατζουράκη. Τα τανκς του εχθρού σταμάτησαν εκεί και κάλυπταν το πεζικό τους, που έφτασε ως εκεί. Σ' αυτή τη γραμμή οχυρώθηκαν σε βάθος όλες οι αγγλικές δυνάμεις.

Το τάγμα μας από το απόγευμα κΓ όλη τη νύχτα οργάνωνε τις νέες αμυντικές θέσεις, στην οδό Βαπορίδου ως την κεντρική πλατεία της Νέας Σμύρνης. Ο σταθμός διοίκησης έμεινε στην πρώτη γραμμή. Αρκετοί νέοι εθελοντές πήραν τις θέσεις των νεκρών και τραυματισμένων συντρόφων μας. Γύρισα στο ΣΔ του συγκροτήματος αρκετά ανήσυχος. Οι δυνάμεις μας στη Νέα Σμύρνη, σε σχέση μ' αυτές του αντιπάλου, ήταν πολύ μικρές, για να αντέξουν στην τρομαχτική δύναμη πυρός των άγγλων.

Σε σχετική αναφορά μου προς την ταξιαρχία, μου απέκλεισαν κάθε δυνατότητα αποστολής ενισχύσεων. Η μόνη βοήθεια που κατόρθωσα να δώσω στο Μιχάλη Παναγιωτίδη ήταν μια ομάδα με έναν ατομικό όλμο από το λόχο του Κρόνου, που ακόμη δε δεχόταν πίεση του εχθρού. Χειριστής του όλμου ήταν ο Νίκος Οικονομίδης (Ορφέας) - που έφτασε τα ξημερώματα κι άρχισε να ρίχνει αμέσως βλήματα στην πλατεία Σκατζουράκη, ανάμεσα σε χαριτωμένα ανέκδοτα που μας διηγούνταν στα διαλείμματα τη νύχτα.

Είχε φορτωμένο τον όλμο επάνω σ' ένα φορτηγάκι αυτοκίνητο και τον μετακινούσε γρήγορα από δρόμο σε δρόμο, για να δημιουργείται εντύπωση στον εχθρό ότι διαθέτουμε πολλούς όλμους. Σε συνεργασία με την κομματική οργάνωση της Νέας Σμύρνης, ζήτησα να επιστρατευθούν όλα τα μέλη του Κόμματος και να οργανώσουν μια δεύτερη γραμμή άμυνας με ότι όπλα διαθέτουν ακόμη στο ύψος της εκκλησίας Αγίας Φωτεινής και στην οδό Γρηγορίου του Ε'.

Συμφωνήσαμε και με το Μιχάλη να τους στηρίζουμε και με μια διμοιρία του, σαν εφεδρεία. Έτσι, αν αντιμετωπίσουν το πρωί ισχυρότερη πίεση, να μπορέσουν να κρατηθούν εκεί ως το βράδυ.

Στο μεταξύ κι' οι μαχητές μας αποχτούσαν πείρα για τη σωστή αντιμετώπιση της κατάστασης και συνήθισαν σιγά-σιγά την κόλαση που δημιουργούσε ο εχθρός με τη βροχή των οβίδων στα κεφάλια μας.

Διάλεξαν απυρόβλητες γερές θέσεις. Το ηθικό τους ήταν υπέροχο. Τραγουδούσαν και κορόιδευαν τους σκόμπυδες.

19. 22 ΔΕΚΕΜΒΡΗ. ΑΠΟΚΡΟΥΝΤΑΙ ΝΕΕΣ ΙΣΧΥΡΟΤΕΡΕΣ ΕΠΙΘΕΣΕΙΣ ΤΩΝ ΑΓΓΛΟ-ΙΝΔΩΝ

Πρωί-πρωί ξεκίνησαν οι άγγλοι συστηματικά τις επιθετικές τους δραστηριότητες σ' ολόκληρη την περίμετρο των ανατολικών συνοικιών. Εδώ έχει στραφεί ο κύριος όγκος των δυνάμεών τους. Επιδιώκουν την εξόντωση των κυκλωμένων ελαστικών, που στέκουν εμπόδιο στα σχέδιά τους, για την κατάληψη της Αθήνας, μια και κρατούμε καθηλωμένες τις κύριες δυνάμεις κρούσης του Σκόμπυ. Πρέπει πρώτα να λυγίσουν την αντίστασή μας και μετά να επιτεθούν μ' ύλες τους τις δυνάμεις στο βόρειο μέτωπο για την πλήρη κατάληψη της Αθήνας και του Πειραιά.

Οι μαχητές μας πολεμάνε καλύτερα από χθες. Οι απώλειες είναι μικρότερες. Κι ενώ χθες ο εχθρός κατόρθωσε να προχωρήσει, σ' όλο το μήκος του νοτιοδυτικού τομέα του Β' συγκροτήματος μας, γύρω στα 300 μέτρα, σήμερα δεν τον αφήσαμε να προχωρήσει ούτε ένα μέτρο.

Τα δυο τάγματα του Γιώργη και του Μιχάλη με αφάνταστη παλικαριά και καρτερία άντεξαν το χαλάζι των οβίδων, των όλμων, των τανκς και των αεροπλάνων του εχθρού.

Όσο για τα λεφούσια των ινδών και των άγγλων πεζικάριων δεν υπήρχε πρόβλημα. Ήταν του χεριού μας. Με λίγες ριπές τρέπονταν σε άταχτη φυγή.

Ο λόχος των ανταρτών (Κρόνος) στις υπόγειες του Υμηττού δεν δέχεται ακόμη πίεση.

Ο λαός των συνοικιών μας, σ' αυτές τις τραγικές στιγμές, έδειξε τέτοια καρτερία κι έδινε απλόχερα τέτοια βοήθεια στους πολεμιστές μας, που δεν είχε να ζηλέψει τίποτα απ' τους Σουλιώτες και τους Μεσολογγίτες του 1821.

Όλη τη νύχτα ομάδες «κομιάντος» του ΕΛΑΣ ξήλωναν μια σειρά εχθρικές αιχμές κι έπιασαν 5-6 αιχμαλώτους, που μας έδωσαν πολύτιμες πληροφορίες για τις πρόσθετες ενισχύσεις των άγγλων με τανκς, πυροβολικό και πεζικό και για την επικείμενη μεγάλη εξόρμησή τους εναντίά μας.

Σε μια τέτοια νυχτερινή έφοδο τραυματίστηκε θανάσιμα ο ιταλός αντιφασίστας Αυγουστίνο. Τότε όρμησε να τον γλυτώσει ο καπετάνιος του VI λόχου Νέας Σμύρνης Δεσύπρης Τριαντάφυλλος και έπεσε κι αυτός νεκρός απ' τα πολυβόλα του εχθρού.

Σύμφωνα μ' αυτές τις πληροφορίες, ο εχθρός είχε συγκεντρώσει 80 τανκς. Τα 30 στην περιοχή του Αγίου Παντελεήμονα και Νέου Κόσμου, άλλα 30 στη νότια Νέα Σμύρνη και 20 με αρκετά κάριερς, για τον κυκλωτικό ελιγμό μέσα απ' τα χωράφια, στην Ηλιούπολη - υπόγειες Υμηττού με σκοπό να αποκλείσουν την οδό πιθανών ενισχύσεών μας ή της διαφυγής μας. Αυτή την αποφασιστική τους ενέργεια την εκδήλωσαν ύστερα από λίγες ώρες, μόλις ξημέρωσε.

20. 23 ΔΕΚΕΜΒΡΗ. ΑΠΟΤΥΧΙΑ ΤΟΥ ΣΚΟΜΠΥ ΝΑ ΔΙΑΣΠΑΣΕΙ ΚΑΙ ΝΑ ΔΙΑΛΥΣΕΙ ΤΟ ΝΟΤΙΟ ΜΕΤΩΠΟ ΤΩΝ ΑΝΑΤΟΛΙΚΩΝ ΣΥΝΟΙΚΙΩΝ

Αυτό το πρωινό θα μείνει αξέχαστο σ' όλους όσους έταξε η μοίρα και ζουν ακόμη, να κρατήσουν με γυμνά στήθια τους τόνους των οβιδών του Σκόμπυ, που δεν έκαναν καμιά διάκριση ανάμεσα σε μαχητές, γέροντες, παιδιά και γυναίκες. Λίγα ήταν τα σπίτια, που δεν έπαθαν ζημιές απ' τους «ελευθερωτές» του Τσώρτσιλ. Όλη η περιοχή του μετώπου μας ήταν σκεπασμένη με πυκνό καπνό από τις εκρήξεις.

Το πάλεμα με τα σιδερένια θεριά δεν περιοριζόταν σε κάποιο μέτωπο.

Ολόκληρες συνοικίες σε μεγάλο βάθος ήταν πεδίο μάχης.

Σε πολλές περιπτώσεις τα τανκς και το πεζικό του εχθρού βρίσκονταν 500 μέτρα μπροστά κι οι μαχητές των δυο ταγμάτων μας πολεμούσαν στα μετόπισθεν των άγγλων.

Ο λόχος Νέου Κόσμου κρατούσε πεισματικά την περιοχή του λόφου στον Άγιο Παντελεήμονα - Φυλακών και οι άγγλοι, απ' τα αριστερά του με τανκς θωρακισμένα και πεζικό προσπαθούσαν να καταλάβουν το λόφο του Αη Γιάννη, στο Κατσιπόδι, ένα χιλιόμετρο πίσω απ' τις γραμμές μας.

Ακόμη, όταν δυνάμεις άγγλων είχαν καταλάβει το άλσος της Νέας Σμύρνης και προσπαθούσαν να φτάσουν στο Φάρο του Κατσιποδιού, οι κύριες δυνάμεις του Ιου τάγματος Νέας Σμύρνης απέκρουαν τις επιθέσεις των αγγλο-ινδών στην οδό Αρτάκης, κοντά στην πλατεία Σκατζουράκη.

Μέσα στη μέρα πολλές φορές τα εγγλέζικα «Σέρμαν» έφτασαν στα 30 μέτρα από το ΣΔ του Β' συγκροτήματος και γύριζαν πάλι πίσω.

Ήρθε το βράδυ, η μάχη κόπασε και οι άγγλοι αναγκάστηκαν να αποσυρθούν απ' όλες τις σφήνες που είχαν δημιουργήσει, φοβούμενοι τα πλευρικά νυχτερινά «γιουρούσια» των ελασιτών.

Δεν μπορούσαν να καταλάβουν τον ανορθόδοξο τρόπο, με τον οποίο τους αντιμετωπίζαμε. Γι αυτούς ήταν ακατανόητο το γάντζωμά μας στα σπίτια της συνοικίας και η αδιαφορία μας για όλες τις απόπειρες κύκλωσης των τμημάτων μας.

Σ' αυτή τη χωρίς υπερβολή σύγκρουση - που έμοιαζε με τη μάχη του Στάλινγκραντ - ανάμεσα στο Δαβίδ και το Γολιάθ είχαμε πολλούς νεκρούς και τραυματίες. Ανάμεσά τους ο Τακάκης Νίκος κι ο Σιταρίδης που έπεσαν δίπλα στο μυδράλιό μας, όταν τους εντόπισαν οι εχθροί μας.

Γύρω στο μεσημέρι μας ήρθε και μια αναπάντεχη ενίσχυση. Ο Γιάννης Κυριακίδης (Λευτέρης) τόσκασε απ' το νοσοκομείο με τους επιδέσμους ακόμη στο στήθος του, πριν αναρρώσει. παρουσιάστηκε κι ανέλαβε αμέσως τη διοίκηση του τάγματός του.

Το γεγονός αυτό βοήθησε πολύ στην αναπέρωση του ηθικού του ταλαιπωρημένου απ' τις συνεχείς μάχες, τάγματος της Νέας Σμύρνης.

Αυτή τη μέρα συνέβηκε απ' τα πράγματα και το πιο κάτω ανορθόδοξο γεγονός.

Τα δυο τάγματά μας ήταν παραταγμένα σε δυο τόξα συνεχόμενα, που οι αχτίνες τους είχαν συμπέσει στην περιοχή του Φάρου του Κατσιποδιού. Έτσι μέσα στο ίδιο σπίτι είχαμε το ΣΔ του Β' συγκροτήματος και τους ΣΔ των δυο ταγμάτων μας. Οι διαταγές δίνονταν πλέον προφορικά, χωρίς τη μεσολάβηση συνδέσμων και ο συντονισμός των επιχειρήσεων γινόταν στο ίδιο τραπέζι. Η διμοιρία διαβιβάσεων είχε μετατραπεί σε μάχιμη μονάδα μπροστά απ' το μικτό σταθμό διοίκησης.

Γραφτές διαταγές και αναφορές στέλναμε και παίρναμε μόνο απ' το λόγο του Κρόνου στην περιοχή της Ηλιούπολης. Κι αυτός ο λόχος είχε αποκρούσει με επιτυχία την πρώτη προσπάθεια των εγγλέζων να δημιουργήσουν κλοιό από τον Υμηττό. Έτρεψαν σε φυγή τα κάριερς που θέλησαν να εισχωρήσουν στην Ηλιούπολη. Τα τανκς δεν τόλμησαν να πλησιάσουν.

Όλη τη νύχτα οι ομάδες εφόδου και των δυο ταγμάτων μας ξήλωναν τους ινδούς, που είχαν οχυρωθεί σε προωθημένες θέσεις κατά τη διάρκεια της ημέρας. Αυτή ήταν σχετικά εύκολη δουλειά, μια και δεν είχαν την υποστήριξη των τανκς και του πυροβολικού τους.

21. 24 ΔΕΚΕΜΒΡΗ. ΕΥΡΥΣ ΕΛΙΓΜΟΣ ΑΓΓΛΙΚΩΝ ΜΗΧΑΝΟΚΙΝΗΤΩΝ ΣΤΗΝ ΗΛΙΟΥΠΟΛΗ ΩΣ ΤΟ ΑΣΤΕΡΙ ΓΙΑ ΠΛΗΡΗ ΚΥΚΛΩΣΗ ΤΗΣ 1ης ΤΑΞΙΑΡΧΙΑΣ

Συνεχίζεται η μεγάλη επίθεση των άγγλων στο νοτιοδυτικό τομέα μας.

Σήμερα, ενώ οι εχθροί έχουν χαλαρώσει τη δραστηριότητα τους σ' όλα τα μέτωπα της Αθήνας, αντίθετα εντείνουν την πίεσή τους στις περιοχές του Β' συγκροτήματος μας, όπου συνεχίζεται ο άγριος βομβαρδισμός του μετώπου και των αμάχων, σε συνδυασμό με τις συνεχείς εξορμήσεις των τανκς και του πεζικού τους. Προσπαθούν με κάθε θυσία να λυγίσουν λαό και στρατό, για να προχωρήσουν στη συνολική εκκαθάριση της ανατολικής Αθήνας.

Παράλληλα ενεργούν τον ευρύ ελιγμό κύκλωσης, που περιμέναμε, στις υπόγειες του Υμηττού.

Απ' τα ζημεράματα με αλληπάλληλα κύματα ενεργούν επιθέσεις στη βόρεια Νέα Σμύρνη και ενάντια στο λόφο του Αγίου Παντελεήμονα – φυλακών στο Νέο Κόσμο και στο λόφο του Αη Γιάννη - Κατσιπόδι. Επιδιώκουν να φτάσουν στο Φάρο Κατσιποδιού καταλαμβάνοντας όλα τα υψώματα της περιοχής. Πιστεύουν πως αν φτάσουν εκεί, θα διαλύσουν την αντίστασή μας και θα μπορέσουν να χτυπήσουν πισώπλατα το Βύρωνα και την Καισαριανή. Έχουν αντιληφθεί ακόμη πως οι ελασίτες που τους αντιστέκονται είναι λιγοστοί με ελαφρό οπλισμό.

Και πάλι βγήκαν γλασμένοι. Δεν κατάφεραν τελικά να μας ξεγαντζώσουν από τα οχυρά μας.

Να γιατί ο στρατάρχης Αλεξάντερ κάλεσε επειγόντως τον Τσώρτσιλ να κατέβει στην Ελλάδα, για να δώσει πολιτική λύση στο ελληνικό πρόβλημα, δηλαδή να ξεγελάσει για άλλη μια φορά την ηγεσία του αγώνα μας σαν «ειρηνοποιός». Και ανέφερε σ' αυτόν «για ομάδες φανατικών κομμουνιστών που αντιστέκονται με πείσμα, που δεν μπορούσαμε να φανταστούμε και να

προβλέψουμε».

Ο ελιγμός με τα μηχανοκίνητά τους στην Ηλιούπολη προσέκρουσε στην αντίσταση του ενισχυμένου λόχου μας (του Κρόνου) και υποχρεώθηκαν να σταματήσουν. Μόνο μερικά κάριερς απ' τα υψώματα ανέβηκαν ως το μοναστήρι Αστέρι και επέστρεψαν αμέσως πίσω.

Η απόπειρά τους για πλήρη κύκλωση είχε κι αυτή αποτύχει χάρη στη θαυμάσια τοποθέτηση του λόχου μας και στην παλικάριά των μαχητών του Κρόνου.

Γι αυτές τις συγκρούσεις ο «Ριζοσπάστης» της 25.12.44 γράφει:

«...Αγγλική επίθεση στη Νέα Σμύρνη αποκρούστηκε...». (Ιστορία Β. Γεωργίου σελ 1830).

22. 25 ΔΕΚΕΜΒΡΗ. ΣΥΝΕΧΙΖΕΤΑΙ Η ΣΦΟΔΡΗ ΕΠΙΘΕΣΗ ΤΩΝ ΑΓΓΛΩΝ. ΝΥΧΤΕΡΙΝΕΣ ΑΝΤΕΠΙΘΕΣΕΙΣ ΤΟΥ Β' ΣΥΓΚΡΟΤΗΜΑΤΟΣ Ής ΤΑΞΙΑΡΧΙΑΣ. ΑΦΙΞΗ ΤΩΝ ΤΣΩΡΤΣΙΛ, ΜΑΚ ΜΙΛΑΝ ΚΑΙ ΗΝΤΕΝ ΣΤΗΝ ΑΘΗΝΑ

Μετά από σχετική διαταγή της Ι ταξιαρχίας οργανώνουμε την τελευταία γραμμή άμυνας του συγκροτήματος μας. Στα δεξιά το Ιο τάγμα 2^ο συντάγματος (Γιώργης Ζαφειρόπουλος), θα κρατήσει το τόξο απ' το Α' νεκροταφείο - λόφο Φυλακών Βουλιαγμένης - λόφο του Αγ Γιάννη στο Κατσιπόδι και ανατολικό Δουργούτι.

Στο κέντρο το Ιο τάγμα του 1^ο συντάγματος (Γιάννης Κυριακίδης) θα κρατήσει το τόξο απ' τα Σουλιώτικα Ταμπούρια (πίσω απ' τον Άγιο Σώστη), στην οδό Τραπεζούντας στη Βόρεια Νέα Σμύρνη ως τη ρεματιά.

Στα αριστερά ο ενισχυμένος λόχος (του Κρόνου) θα κρατήσει τις οχυρές θέσεις του στον Άγιο Δημήτρη και την Ηλιούπολη ως τις υπώρειες του Ψιττού.

Η διαταγή είναι κοφτή. Απαγορεύεται κάθε υποχώρηση από τα οχυρά μας. Θα μείνουμε εκεί και θα πέσουμε ως τον τελευταίο.

Σύγχρονα κινητοποιήθηκε η κομματική οργάνωση των Ανατολικών συνοικιών, σε μια έσχατη προσπάθεια πολύμορφης βοήθειας του ΕΛΑΣ απ' τον οργανωμένο λαό των συνοικιών μας, που ξεπερνάει τους 100.000 κατοίκους.

Οι λαϊκές επιτροπές με υπεράνθρωπες προσπάθειες λύνουν το πρόβλημα της τροφοδοσίας λαού και στρατού. Οι υγειονομικοί καλύπτουν όλες τις ανάγκες των τραυματιών (μαχητών και αμάχων). Χιλιάδες πεινασμένου λαού σε μεγάλες ομάδες των 200 ατόμων η καθεμιά δουλεύουν νύχτα μέρα στην κατασκευή οδοφραγμάτων. Οι καλλιτέχνες ψυχαγωγούν μαχητές και τραυματίες. Τα χωνιά δουλεύουν νύχτα μέρα και πληροφορούν το λαό μας για τις νίκες μας, για την πορεία των πολιτικών εξελίξεων, για τις νίκες του Κόκκινου Στρατού, που χτυπά το θεριό του χιτλερισμού στην καρδιά του.

Ακόμη έχουν καλύψει με το παραπάνω όλες τις βοηθητικές υπηρεσίες του ΕΛΑΣ, έτσι που εμείς να ασχολούμαστε μόνο με τον πόλεμο.

Η πιο πάνω διαταγή περιείχε κι ένα μήνυμα αισιοδοξίας, ότι, παρά τις προσωρινές δυσχέρειες, η κατάσταση θα ανατραπεί σε βάρος του εχθρού στο άμεσο μέλλον και ότι η νίκη των όπλων μας πλησιάζει. Και μας καλούσε να οργανώσουμε νυχτερινές επιθέσεις σε σχήμα σφήνας ενάντια στην καρδιά των εχθρικών δυνάμεων, με κύρια προσπάθεια προς την πλατεία Σκατζουράκη στη Νέα Σμύρνη.

Φυσικά ήταν διατυπωμένη με υπερβολική αισιοδοξία, σε σχέση με τις δυνάμεις που διαθέταμε. Φαίνεται όμως πως ήταν απόρροια ή της επικείμενης ανατίναξης του στρατηγείου του Σκόμπυ στο Σύνταγμα, που τελικά δεν έγινε ή της πληροφορίας για την επικείμενη άφιξη του Τσώρτσιλ στην Αθήνα.

Το σίγουρο πάντως είναι ότι δεν είχε καμιά σχέση με άφιξη ισχυρών ανταρτικών δυνάμεων από το βουνό για ενίσχυσή μας.

Εμείς από τη θέση που βρισκόμαστε, χωρίς γενικότερη πληροφόρηση, δε βλέπαμε φως.

Όσο περνούσαν οι ώρες, διαπιστώναμε ότι δε θα μπορούσαμε για πολύ χρόνο ακόμη να κρατήσουμε την πλημμυρίδα των εχθρικών δυνάμεων, έστω κι αν θυσιαζόμασταν όλοι.

Παρ' όλα αυτά εκτελέσαμε τη διαταγή, όσο πιο τέλεια μπορούσαμε, προσφέροντας και την τελευταία ικμάδα των δυνάμεών μας.

Αφού παλέψαμε απεγνωσμένα ολόκληρη την ημέρα και κόβαμε τα κεφάλια της «Λερναίας Ύδρας», της τρομερής πολεμικής μηχανής του στρατάρχη Αλεξάντερ, όταν ήρθε το βράδυ, αντί να ξεκουραστούμε απ' τον ολοήμερο αγώνα, όπως έκαναν οι αντίπαλοί μας, οργανώσαμε νυχτερινή έφοδο με μια διλοχία της Νέας Σμύρνης, έχοντας το μυδράλιο τρία οπλοπολυβόλα και τον όλμο του Ν. Οικονομίδη (Ορφέα).

Τα τμήματά μας έφτασαν 50 μέτρα από την πλατεία Σκατζουράκη κι ο Οικονομίδης έριξε περίπου 15 βλήματα στην πλατεία, όπου ήταν συγκεντρωμένα τα τανκς του εχθρού και ο ΣΔ των αγγλικών δυνάμεων όλης της περιοχής.

Τα ξημερώματα υποχρεώθηκε η διλοχία μας να επιστρέψει στην κύρια γραμμή άμυνας, γιατί είχε εισχωρήσει βαθιά στο εχθρικό μέτωπο και κινδύνευε να κυκλωθεί και να εξοντωθεί από τα τανκς του εχθρού την ημέρα.

Στο δεξιά μας το τάγμα του Ζαφειρόπουλου, αφού απέκρουσε όλη την ημέρα όλες τις προσπάθειες των άγγλων να καταλάβουν το Α' νεκροταφείο και το λόφο των φυλακών στη Λεύκα, τη νύχτα ανακατέλαβε με έφοδο τις χαμένες θέσεις μας.

Έτσι όλες οι προσπάθειες του εχθρού να διασπάσει το συμπαγές μέτωπο της Ι ταξιαρχίας μας, σ' ολόκληρη την περίμετρο, απέτυχαν.

Για τις επιχειρήσεις αυτής της ημέρας, η «Ελεύθερη Ελλάδα» (εφημερίδα του ΕΑΜ) γράφει στην έκδοσή της 29.12.44 τα παρακάτω:

«Τι ανακοινώνουν».

Ο ραδιοσταθμός του Λονδίνου ανέφερε χτες ότι οι άγγλοι με πραιτοριανούς της «Ορεινής» ενήργησαν επίθεση με τρεις αιχμές. Μια προς το Α' νεκροταφείο, δεύτερη προς το λόφο του Αρδηττού και τρίτη προς Καισαριανή. Η μάχη διήρκεσε όλη τη χτεσινή ημέρα (25.12.44). Οι εχθρικές δυνάμεις δεν μπόρεσαν να διασπάσουν τις αμυντικές γραμμές του ΕΛΑΣ σε κανένα σημείο. Η μάχη συνεχίζεται.

Επίθεση έκαναν οι άγγλοι και στη Νέα Σμύρνη με σημαντικές δυνάμεις. Ο ΕΛΑΣ έκανε αντεπίθεση. Απ' τους εχθρικούς όλμους σκοτώθηκαν πολλοί άμαχοι».

Στις 3 το απόγευμα έφτασε με αεροπλάνο στο Ελληνικό, ο Τσώρτσιλ και ο Ήντεν και στις 5 το απόγευμα μαζί με το στρατάρχη Αλεξάντερ και το Σκόμπυ, με ισχυρή συνοδεία, επιβιβάστηκαν στο αντιτορπιλικό «Αιτζακς».

Το βράδυ ο Σκόμπυ έστειλε πρόσκληση στον ΕΛΑΣ να λάβει μέρος σε συνομιλίες με 4 αντιπροσώπους για την επόμενη. Οι απόψεις του στρατάρχη Αλεξάντερ για την αποφασιστική αντίσταση του λαού της Αθήνας - Πειραιά, οι εκδηλώσεις συμπαράστασης προς τον ελληνικό λαό και η καταδίκη της αγγλικής επέμβασης των χωρών της αντιφασιστικής συμμαχίας, ακόμη και του ίδιου του βρετανικού λαού, έφεραν σε δύσκολη θέση το λάκο του ιμπεριαλισμού κι αναγκάστηκε να κατέβει στην Ελλάδα, για να βρει «λύση» με «πολιτικά μέσα» στο ελληνικό πρόβλημα.

Επιδιώκοντας όμως να συζητήσει με τον ΕΛΑΣ από «θέση ισχύος», είχε μεταφέρει, πριν έρθει, στο τρίτο δεκαήμερο του Δεκεμβρη, από το ιταλικό μέτωπο, συνολικά 60.000 άνδρες εφοδιασμένους με όλα τα σύγχρονα όπλα, περίπου 200 βαριά τανκς «Σέρμαν», πολλές μοίρες αεροπλάνων και δεκάδες πολεμικά πλοία στο φαληρικό όρμο και στον Πειραιά. Παραμονές της άφιξής του είχε εξαπολύσει τις ορδές του μ' όλη τη δύναμη πυρός που διέθεταν για να σπάσουν την αντίστασή μας και το ηθικό μας.

Ο Τσώρτσιλ, αυτή η αλεπού, ήρθε στην Αθήνα με τη μάσκα του «ειρηνοποιού», για να αποπροσανατολίσει την παγκόσμια κοινή γνώμη και αφού «λύσει» το ελληνικό πρόβλημα στα δικά του μέτρα, επιβάλλοντας τους δικούς του όρους, με την απειλή των κανονιών του αδιάσταχτου χασάπη Σκόμπυ, να πάει με «καθαρά χέρια» στη Γιάλτα. Έπρεπε να δώσει γρήγορη λύση στην αντίστασή μας, γιατί ήταν υποχρεωμένος να εμφανιστεί στην επικείμενη Διάσκεψη της Γιάλτας, χωρίς το «αγκάθι» της Ελλάδας. Αλλιώς θα βρισκόταν στη θέση του κατηγορούμενου για τα εγκλήματα του ενάντια στο βασανισμένο λαό μας και θα κινδύνευε να χάσει το «παιχνίδι» που 'χε ξεκινήσει.

23. 26 ΔΕΚΕΜΒΡΗ. Ο ΤΣΩΡΤΣΙΛ ΣΕ ΣΥΣΚΕΨΗ ΜΕ ΤΗΝ ΗΓΕΣΙΑ ΜΑΣ ΚΑΙ ΤΑ ΑΣΤΙΚΑ ΚΟΜΜΑΤΑ. ΔΥΝΑΜΩΝΕΙ Η ΕΠΙΘΕΣΗ ΤΩΝ ΑΓΓΛΩΝ ΣΤΙΣ ΑΝΑΤΟΛΙΚΕΣ ΣΥΝΟΙΚΙΕΣ

«Ξένε μου, όπου πας και περπατάς τη γη μας,
να πατάς σεμνά και να αλαφροδιαβαίνεις.
τ' είναι ο τόπος μας αιματοποτισμένος.
κάθε δρασκελιά κι από 'νας σκοτωμένος».
Β. Ρώτας

Στο τραπέζι των διαπραγματεύσεων, την ώρα που ο Τσώρτσιλ παριστάνει τον «κοκοβιό» και αποχωρεί απ' την αίθουσα. Λέει: Ορίστε, καθίστε μόνοι σας οι αντιπρόσωποι των κομμάτων να τα βρείτε μεταξύ σας. Εγώ, δεν ανακατεύομαι στα εσωτερικά σας...».

Αυτή την ίδια ώρα έχει δώσει διαταγή στο Σκόμπυ να κάψει με φωτιά και σίδερο τις μαρτυρικές συνοικίες μας. Έχει ρίξει στη μάχη τόσες δυνάμεις, που σε άλλη περίπτωση, θα ήταν αρκετές για να καταλάβει σε 24 ώρες ολόκληρη την Ελλάδα.

Συγκεκριμένα:

- α) Στην Καισαριανή επιτίθεται με την «Ορεινή Ταξιαρχία» του Τσακαλώτου και 2 τάγματα «εθνοφυλακής» (δηλαδή γερμανοτσολιάδες και χίτες) με συνολική δύναμη γύρω στους 3.500 άνδρες με πυροβολικό και τανκς.
- β) Στην περιοχή Αρδηττού - Σταδίου - Α' νεκροταφείου χτυπάει με την II KRRC μεραρχία, με δύναμη 5.000 ανδρών.
- γ) Στην περιοχή Δουργούτι - Άγιο Σώστη - Νέα Σμύρνη - Ηλιούπολη έχουν παρατάξει την V μεραρχία (ινδική) με άλλους 5.000 άνδρες περίπου.
- δ) Τις πιο πάνω δυνάμεις τις πλαισιώνει η 23^η θωρακισμένη ταξιαρχία με 100 περίπου τανκς «Σέρμαν», με το ανάλογο πυροβολικό, 50 αεροπλάνα «Σπιτφάιερ» και τις ομοβροντίες του στόλου τους στο Φάληρο.

Για τις πιο πάνω δυνάμεις των άγγλων σ' αυτή τη μεγάλη επίθεσή τους, που συνεχιζόταν μέρες τώρα και που τελικά υποχρεώθηκαν απ' τη σθεναρή αντίστασή μας να ριζούν στη μάχη ενισχύσεις με την 4^η μεραρχία τους, γράφει ο Σκόμπυ στο ημερολόγιό του. που δημοσιεύτηκε στην «Ακρόπολη» στις 9-1-1983, τα παρακάτω:

«Παρασκευή 29 Δεκεμβρίου.

Άλλη μείζων επίθεση άρχισε κατά τη διάρκεια της νύχτας. Η II KRRC κατά του Αρδηττού από τη δύση και άλλη (εννοεί την V μεραρχία), επιτιθέμενη νοτιοδυτικά στα δεξιά της. Η 4η μεραρχία κινείται προς το νεκροταφείο. Η 23^η ταξιαρχία τεθωρακισμένων προέλασε περιορισμένα και η ελληνική Ορεινή Ταξιαρχία στην Καισαριανή από βορειοδυτικά και νοτιοδυτικά. Πολύς θόρυβος!...».

Αυτό το ανθρωπόμορφο χτήνος, το μόνο που βρήκε να γράψει στο ημερολόγιό του για τη φοβερή σφαγή του λαού μας ήταν «πολύς θόρυβος». Αυτό τον ενοχλούσε, ο θόρυβος απ' τις εκρήξεις των βομβών του πάνω στα κεφάλια 100.000 ανθρώπων στις ανατολικές συνοικίες, που είχαν κάνει το φοβερό έγκλημα να ζητούν ελευθερία και ανεξαρτησία.

Τον τεράστιο όγκο των αγγλικών δυνάμεων η 1^η ταξιαρχία μας κατορθώνει εδώ και μέρες να τον κρατάει μακριά από τις συνοικίες.

Στην Καισαριανή και στον Αρδηττό το Α' συγκρότημα, δηλαδή τα 3 τάγματα του 2^{ου} συντάγματος, με ένα τάγμα του Κρόνου και με συνολική δύναμη γύρω στους 1200 άνδρες ελαφρά οπλισμένους, κρατάει σταθερή γραμμή άμυνας απ' τις αρχές του Δεκεμβρη. Στο Α' νεκροταφείο - Κατσιπόδι (Αη Γιάννη) - Δουργούτι - Νέα Σμύρνη - Ηλιούπολη αμύνεται το Β' συγκρότημά μας με τη διοίκηση του καπετάνιου Γιάννη (Ορ. Μακρή) και αποτελείται από το τάγμα Νέας Σμύρνης (Γιάννης Κυριακίδης) το τάγμα Κατσιποδίου (Γιώργης Ζαφειρόπουλος) και τον ενισχυμένο λόχο (του Κρόνου), συνολικής δύναμης 750 περίπου ανδρών με ελαφρό οπλισμό.

Τα αυτόματα κι οι αραβίδες των ελαστών έχουν ανάμει. Αποκρούονται τα κύματα των επιτιθέμενων ασταμάτητα. Οι μαχητές μας δεν προλαβαίνουν ούτε τσιγάρο να καπνίσουν.

Να πώς περιγράφονται αυτές οι συγκρούσεις στο βιβλιαράκι της 6^{ης} αχτίδας που εκδόθηκε τρεις μήνες μετά τα γεγονότα, στις αρχές του 1945:

«... Η ανατολική Αθήνα απομονώνεται. Δημιουργείται έτσι ένα καινούργιο μέτωπο, που πρέπει να επανδρωθεί με κάθε θυσία,

ενώ ο εχθρός εξασκεί τρομαχτική πίεση παντού. Και επανδρώνεται με τα υπολείμματα του τάγματος Νέας Σμύρνης, τμήματα του Ιου τάγματος (Γ. Ζαφειρόπουλου) και από μικρές δυνάμεις του Κρόνου. Μέχρι τις 26-12-44 οι σκόμπυδες θερίζουν τις συνοικίες, Αη Γιάννη - Κατσιπόδι - Φάρο με πυροβολικό και ρουκέτες, αλλά δεν τολμάνε να προχωρήσουν, παρ' όλο που οι δυνάμεις που αντιμετωπίζουν είναι ασήμαντες. Στις 26 του Δεκέμβρη ένα θωρακισμένο αυτοκίνητο φορτωμένο με εγγλέζους δοκιμάζει να διασπάσει τις γραμμές του ΕΛΑΣ. Οι αντάρτες του Κρόνου το καταστρέφουν, εξοντώνοντας όλους τους σκόμπυδες. Τη νύχτα της 26ης προς 27η οι εγγλέζοι προσπαθούν να διασπάσουν τις γραμμές μας στο Φάρο. Καταφέρνουν μάλιστα να κυκλώσουν ένα φυλάκιο. Καλούν τους ελασίτες να παραδοθούν, αλλά αυτοί ξεκαρδίζονται στα γέλια. Πού ακούστηκε να παραδίνεται ΕΛΑΣ στους σκόμπυδες! Οι σκόμπυδες λυσσασμένοι τους χτυπάνε από παντού, αλλά οι ελασίτες καταφέρνουν να ξεφύγουν μέσα απ' τα χέρια τους. Τα ξημερώματα ένα εγγλέζικο ταγκ προσπαθεί να περάσει τη γέφυρα των Καλογήρων, αλλά πυρπολείται απ' τον αντάρτη Στ. Νικολάου, παρ' όλο που ήτανε βαριά τραυματισμένος.

Κατά τις 10 π.μ. ο εχθρός παίρνει το λόφο τον Αη Γιάννη. Ο κίνδυνος είναι μεγάλος. Ξεκινάει ο λόχος του Νέου Κόσμου, για να τον ανακαταλάβει. Στην κορφή του λόφου οι σκόμπυδες έχουν εγκαταστήσει 4 ταγκς, αλλά ποιος τα λογαριάζει... Ένας ελασίτης χτυπώντας ένα ταγκ με... το αυτόματό του, γυρίζει και λέει στον αξιωματικό: «Δεν τρυπάει το ρημάδι, καπετάνιε!». Κι όμως σε λίγη ώρα τα «ρημάδια» κι οι σκόμπυδες κατακυλούσαν την πλαγιά κι ο λόφος του Αη Γιάννη βρισκότανε ξανά στα χέρια του ΕΛΑΣ.

Την ίδια μέρα γίνηκε ισχυρότατη επίθεση εναντίον της Καισαριανής απ' τη μεριά των Κουπονίων. Οι ριμινίτες στην επίθεση χρησιμοποίησαν εκτός από τα ταγκς και τα αεροπλάνα και καπνογόνα. Κάνανε λυσσασμένες προσπάθειες να διασπάσουν τις γραμμές του ΕΛΑΣ και να εισχωρήσουν στη συνοικία. Οι υπερασπιστές όμως κράτησαν τις θέσεις τους, θαμμένοι κάτω απ' τα ερείπια που σώριαζαν τα ταγκς και τα αεροπλάνα και θέριζαν τις τάξεις του εχθρού».

Γύρω στο μεσημέρι ο λόφος του Αη Γιάννη στο Κατσιπόδι, κατελήφθη ο μισός από εμάς κι ο άλλος μισός από τον εχθρό. Τα ταγκς έχουν πλησιάσει το σταθμό διοίκησής μας. Στη μάχη παίρνει μέρος και η διμοιρία διαβιβάσεων του Β' συγκροτήματος. Φτάνει ο σύνδεσμος της ταξιαρχίας με διαταγή «να εξαπολύσουμε γενική επίθεση εναντίον των εχθρικών δυνάμεων, μόλις νυχτώσει».

Η διαταγή αυτή δόθηκε απ' το Α' Σώμα Στρατού για όλη την Αθήνα - Πειραιά, σε αντιπερισπασμό στις πιέσεις που εξασκούσε ο Τσώρτσιλ στην αντιπροσωπεία μας κατά τη συζήτηση.

Έτσι το βράδυ, σαν τους Μεσολογγίτες του 21. εξαπολύουμε αντεπίθεση εναντίον του άλλου μισού λόφου του Αη Γιάννη, μια και σ' αυτό τον τομέα η προσθήκη του εχθρού δημιουργούσε σοβαρά προβλήματα για ολόκληρη την αμυντική μας διάταξη. Η επίθεση πραγματοποιήθηκε από ένα λόχο του Γιάννη Κυριακίδη κι ένα λόχο του Γιώργη Ζαφειρόπουλου, με το «βαρύ οπλισμό μας», το μυδράλιο και τον όλμο του Ν. Οικονομίδη.

Σε μια ώρα είχαμε ανακαταλάβει ολόκληρη την περιοχή του Αη Γιάννη. Τέτοια ήταν η ορμή των παλικαριών του ΕΛΑΣ, που μια ομάδα από 14 άγγλους με επικεφαλής επιλοχία δεν πρόλαβε να υποχωρήσει και ταμπουρώθηκε σ' ένα διώροφο σπίτι. Τους κυκλώσαμε, αλλά αμύνονταν λυσσασμένα.

Ότε το οπλοπολυβόλο, ούτε ο όλμος του Ν. Οικονομίδη έφερναν αποτέλεσμα. Και μόνο όταν τους ρίξαμε δύο μπουκάλια με βενζίνη και φούντωσε η φωτιά στα ντουβάρια του σπιτιού, βγήκαν οι άγγλοι φωνάζοντας απεγνωσμένα με σηκωμένα τα χέρια ψηλά. Έτρεμαν κι οι 14 κίτρινοι απ' το φόβο τους. Τους πήραμε στο ΣΔ του συγκροτήματος. Ήταν ντυμένοι όλοι τους σαν τα «σκόρδα».

Απ' την πρώτη στιγμή το μάτι μας κόλλησε στις βαριές χλαίνες τους, γιατί όλοι μας είμαστε ακόμη με τα καλοκαιρινά σακάκια, χωρίς πουλόβερ και τουρτουρίζαμε.

Μόλις τελειώσαμε τη διανομή του οπλισμού τους στους μαχητές μας, 6 αυτόματα, 8 τουφέκια και αρκετές χειροβομβίδες «φιλις», τους καθίσαμε σ' ένα πάγκο τους κέρασαμε νεράκι για να σταματήσουν να τρέμουν. Μέσα στο δωμάτιο ήταν ο Γιάννης Κυριακίδης, ο Γιώργης Ζαφειρόπουλος, ο Νίκος Οικονομίδης, ένας μαχητής που ισχυρίστηκε ότι ξέρει εγγλέζικα κι εγώ.

Ρώτησα: - Γιατί μας πολεμάτε με τόση λύσσα; Τι σας έχουν πει για μας οι αξιωματικοί σας;

Απάντηση: - Μας λένε πως είσατε οι οπισθοφυλακές των γερμανών και ότι είσατε φασίστες - τροτσκιστές...

Φτύσαμε τρεις φορές τον κόρφο μας και γελάσαμε με την καρδιά μας. Όταν τους είπαμε να βγάλουν μόνο τις χλαίνες τους, για να τις φορέσουν οι μαχητές μας που είναι ντυμένοι καλοκαιρινά και κρυώνουν, ο διερμηνέας μας τα έκανε μούσκεμα και τους μετέφρασε πως θέλουμε να μας κάνουν «στριπ-τιζ». Κι αυτοί πρόθυμοι γρήγορα-γρήγορα άρχισαν να γδύνονται. Τότε άρχισε και τα «σόκιν» καλαμπούρια του ο Νίκος Οικονομίδης και αφού γελάσαμε πάλι, τους εξήγησαμε με νοήματα πως θέλουμε μόνο τις χλαίνες τους. Στη συνέχεια τους στείλαμε με συνοδεία στην ταξιαρχία.

Η εφημερίδα «Ελεύθερη Ελλάδα» στις 29-12-44 (βλ. Ιστορία Β. Γεωργίου σελ. 1837) γράφει γι αυτούς.

«... Με αντεπίθεση του ΕΛΑΣ ανακαταλήφθηκε το ύψωμα τον Αη Γιάννη στο Κατσιπόδι. Πιάστηκαν 14 άγγλοι αιχμάλωτοι και κυριεύτηκαν 6 αυτόματα. Ο εχθρός υπέστη μεγάλες απώλειες. Ανακαταλήφθηκε επίσης το ύψωμα Σπινθάμι...».

Φυσικά δεν επαναπαυθήκαμε στις «δάφνες» μας. Αφού διαπιστώσαμε πως έχουν βάλει στόχο τους τα υψώματα του Κατσιποδιού, που πραγματικά στηρίζουν ολόκληρη την αμυντική μας διάταξη και προβλέποντας, ότι το πρωί θα μας ξαναχτυπήσουν με μεγαλύτερες δυνάμεις, φέραμε και μεις ενισχύσεις από άλλους τομείς, που δεν δέχονταν μεγάλη πίεση και τους περιμέναμε.

24. 27 ΚΑΙ 28 ΔΕΚΕΜΒΡΗ. ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΣΗ ΜΕΓΑΛΩΝ ΔΥΝΑΜΕΩΝ ΓΙΑ ΑΠΟΦΑΣΙΣΤΙΚΗ ΕΝΕΡΓΕΙΑ ΤΟΥ ΕΧΘΡΟΥ. ΣΥΝΕΧΕΙΣ ΕΠΙΘΕΣΕΙΣ ΤΩΝ ΑΓΓΛΩΝ ΣΕ ΕΝΑΛΛΑΣΣΟΜΕΝΕΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ ΤΟΥ ΜΕΤΩΠΟΥ

Αυτές τις δυο μέρες και νύχτες μείναμε όλοι ξαγρυπνοι. Δε μας άφησαν ούτε λεφτό ήσυχους. Τα ταγκς ενεργούσαν διαρκώς σαν «έμβολα». Δημιουργούσαν σφήνες, κι όταν δεν κατόρθωναν να ξεκολλήσουν τους ελασίτες ξαναγύριζαν πίσω για νάρθουν πάλι

ύστερα από μερικές ώρες.

Όταν διαπίστωναν σε κάποιο τομέα αδύνατη αντίσταση από τον ΕΛΑΣ, τότε έφερναν πίσω τους και το πεζικό.

Αυτές οι ενέργειές τους έδειχναν καθαρά πως επεδίωκαν να μας καταπονήσουν.

Παράλληλα έφταναν πληροφορίες πως πίσω από τις μονάδες κρούσης του εχθρού συγκεντρώνονταν τεράστιες δυνάμεις αρμάτων και πεζικού. Οι διαπραγματεύσεις για μια συμφωνία με τον Τσώρτσιλ ναυάγησαν κι ο εχθρός ετοιμαζόταν πλέον να δώσει το αποφασιστικό χτύπημα ενάντια στις ανατολικές συνοικίες της Αθήνας.

Οι μαχητές μας με αφάνταστη αντοχή και καρτερία αποκρούουν με επιτυχία όλες τις απόπειρες διείσδυσης των άγγλων. Μεγάλα τμήματά μας, λόχοι ολόκληροι κυκλώνονται, αλλά μένουν στις θέσεις τους. Το βράδυ, όταν αποχωρούν τα τανκς, αποχτούν αυτόματα πάλι επαφή μαζί μας.

Ας δούμε όμως καλύτερα πώς περιγράφει τις μάχες αυτών των ημερών ο Τσακαλώτος:

«...Οι ισχυρές αγγλικές δυνάμεις ενεργούν από Κατσιπόδι – Συνοικισμό Υμηττού - Α' Νεκροταφείο - Αρδηττό - Στάδιο προς Παγκράτι για κύκλωση των δυνάμεών τους. Οι κομμουνιστάι εμάχοντο υπέρ των εστιών των και των οικογενειών των, γι' αυτό διεξήχθη ο σκληρότερος αγώνας. Εκάστη οικία ήτο και φρούριον...».

Κι ο Σκόμπυ στο ημερολόγιό του γράφει στις 27.12.44: «Απόψε αρχίζει μεγάλη 48ωρη επίθεση ανατολικά του δρόμου Φαλήρου-Αθηνών (σημ. εννοεί ανατολικά της Λεωφόρου Συγγρού)...».

Και στις 28.12.44 συμπληρώνει:

«... Η επίθεση που άρχισε χτες βράδυ, πήγε εξαιρετικά καλά και βάσει των σχεδίων...».

Τέλος και η ΚΕ του ΕΛΑΣ ανακοινώνει στις 28.12.44 τα πιο κάτω:

«... Δελτίο 28.12.44. Μάχη Αθήνα - Πειραιά συνεχίζεται άγριαν μορφήν. Αγγλικά τανκς με ισχυράν προστασίαν πυροβολικού και αεροπορίας προσπαθούν αδιάκοπα να διεισδύσουν γραμμές μας. Επιθέσεις εχθρού αποκρούονται με βαρύτατες απώλειες εκατέρωθεν. Πολλά αγγλικά τανκς αχρηστεύτηκαν. Αγγλικός στόλος εβρομβάρδισε και πυρπόλησεν συνοικισμόν Περιστεριού, θύματα άμαχου πληθυσμού 100. Όπου κατορθώνει να περάσει ο εχθρός, σφάζει οπαδούς ΕΑΜ. άγγλοι εξετόπισαν πολλές χιλιάδες οπαδών μας Αφρικήν, παρά αγριότητα μέσων χρησιμοποιούμενων από άγγλους και αντιδραστικούς, ηθικό λαού παραμένει ακλόνητον.

Τρία τέταρτα δυνάμεων Ζέρβα διαλύθησαν. Υπολείμματα έφυγαν διωκόμενα προς Πρέβεζαν. Τσώρτσιλ και ακολουθία του ανεχώρησαν. Ελληνική αντίδρασις στηριζόμενη όπλα άγγλων εξακολουθεί δεικνύει αδιαλλαξίαν».

ΚΕ ΕΛΑΣ.

Μέχρι σήμερα αντέξαμε, λαός και στρατός, την κόλαση του Λάντη, που μας χάρισαν οι σύμμαχοί μας οι σκόμπυδες. Αν όμως ρίξουν αύριο και τις νέες ταξιαρχίες και μεραρχίες που συγκεντρώνουν, πώς θα τα καταφέρουμε;

Έχουμε κιόλας ξεπεράσει κατά πολύ τις δυνατότητες μας, χωρίς καμιά ενίσχυση από πουθενά και με τα πυρομαχικά μας να βρίσκονται πια στο τέλος τους. Περιμένουμε πλέον το βέβαιο θάνατο. Κι όμως κανείς δεν το λογαριάζει. Τα τραγούδια και τα πειράγματα δίνουν και παίρνουν. Τα πυρά μας στρέφονται στο Μιχάλη Παναγιωτίδη που παρά την πείνα μας κι ενώ έχουμε γίνει όλοι σαν τον Γκάντι, εκείνος εξακολουθεί να διατηρεί την ολοστρόγγυλη κοιλίτσα του. Του λέγαμε πως θα βάλομε το 2ο Γραφείο να

τον παρακολουθήσει να δούμε σε ποιο ρεστοράν πολυτελείας πάει και τρώει.

Είναι βράδυ γύρω στις 11, όταν φτάνει λαχανιασμένος ο σύνδεσμος της ταξιαρχίας με μια διαταγή που την υπογράφει μόνο ο καπετάνιος Κοσμάς.

Μου γράφει:

«Γιάννη, πάρε την ομάδα με το μυδράλιο κι έλα στο σταθμό της ταξιαρχίας το ταχύτερο δυνατό, γιατί οι ριμινίτες κατεβαίνουν απ' την πλαγιά του Αράπη και κινδυνεύει να συλληφθεί ολόκληρη η διοίκηση, μια και δε διαθέτουμε δυνάμεις στις παρυφές της Νέας Ελβετίας.

Κοσμάς».

Σ' ένα τέταρτο φτάσαμε με αυτοκίνητο στο σταθμό και αμέσως πιάσαμε τα τελευταία σπίτια της Νέας Ελβετίας προς τον Αράπη. Η χειμωνιάτικη νύχτα είναι θεοσκότεινη. Δε διακρίνουμε τίποτα στην πλαγιά. Για μια στιγμή ρίχνεται φωτοβολίδα από την ταξιαρχία και διακρίνουμε με τα κιάλια τους ριμινίτες στην κορφή του λόφου να τρέχουν από δω κι από κει. Δεν παίρνουν προφυλάξεις, αφού δε βάλλονται από πουθενά.

Ξεκινάμε τις ριπές με το μυδράλιο. Τα βλήματα είναι τροχιοδεικτικά και αυτό βοηθάει να πηγαίνουν όλα στο στόχο με ακρίβεια.

Οι εχθροί καλύφτηκαν αμέσως πίσω από την κορφή.

Περιμένουμε περίπου μια ώρα μέσα σε απόλυτη ησυχία. Πηγαίνω στο σταθμό και αναφέρω. Ήταν εκεί και ο Στέφανος Γκιουζέλης. Μόλις άκουσε τι είχε συμβεί, έβαλε άγρια κατσάδα στον Κοσμά, που με απόσπασε απ' τη διοίκηση του συγκροτήματος σε τόσο κρίσιμες στιγμές. Μετά γύρισε σε μένα και με διέταξε να επιστρέψω αμέσως με την ομάδα στο Σταθμό μου. Και πραγματικά σε λίγες ώρες, πρωί - πρωί, ξέσπασε η μεγάλη θύελλα που περιμέναμε.

Στο Στέφανο έθεσα το πρόβλημα των πυρομαχικών. Μου απάντησε:

«Οικονομία, δεν υπάρχουν άλλα. Περιμένουμε φορτία απ' το Κορωπί μέσω Υμηττού. Αν έρθουν, θα σας στείλουμε».

25. 29 ΔΕΚΕΜΒΡΗ. Η ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ ΜΑΧΗ ΤΗΣ 1ης ΤΑΞΙΑΡΧΙΑΣ

«Όλα τελείωσαν
και το αίμα πάγωσε
δίπλα στα κορμιά μας.
Τέλειωσαν οι σφαίρες

τέλεψαν οι επίδεσμοι
κι η φωνή μας παγωμένη
έμεινε μες τα χωνιά».
Γ. Σιδέρης

Ξημερώνει. Τα τμήματά μας, καλά τοποθετημένα, περιμένουν τη μεγάλη επίθεση των άγγλων. Μας λείπουν τα πυρομαχικά. Σ' αυτές τις στιγμές είναι το μόνο άλυτο πρόβλημα που έχουμε. Όση οικονομία κι αν κάνουμε, είναι ζήτημα αν θα μας φτάσουν ως το μεσημέρι.

Η ταξιαρχία δε διαθέτει πλέον ούτε μια σφαίρα στις αποθήκες της. Έχουν διανεμηθεί στις μονάδες της πρώτης γραμμής. Και ξαφνικά άρχισαν να σφυρίζουν χιλιάδες οβίδες πάνω απ' τα κεφάλια μας. Μέσα σε μισή ώρα σκεπάστηκε με ένα πυκνό σύννεφο σκόνης και καπνού ολόκληρη η ανατολική Αθήνα, θαρρείς και ξαναγεννήθηκε ο Νέρωνας κι ήρθε να κάψει την Αθήνα. Μας χτυπούν τουλάχιστον 100 πυροβόλα, εκτός απ' τις ομοβροντίες του εγγλέζικου στύλου, τους όλμους, τις οβίδες των τανκς και τις ρουκέτες των αεροπλάνων. Τα γυναικόπαιδα κατεβαίνουν στα υπόγεια των σπιτιών για να προφυλαχτούν. Οι ζημιές στα χτίρια και οι απώλειες σε ανθρώπους είναι τεράστιες.

Ο Σκόμπυ ξέρει καλά τη δουλειά του και πραγματοποιεί αυτό, που δεν τόλμησαν οι γερμανοί στην κατοχή. Ο κύριος εχθρός του είναι ο λαός των ανατολικών συνοικιών. Αυτόν πρέπει να λογίσει. Αυτόν πρέπει να εξοντώσει πρώτα, για να κατορθώσει να ξεγαντζώσει τα ελαστικά απ' τα οχυρά τους.

Όσο ο λαός αντέχει και δεν υποτάσσεται στους καινούργιους φασίστες -καταχτητές, τόσο κρατούν οι μαχητές μας τα οχυρά τους ως το θάνατο.

Στις 9 το πρωί ξεκινούν κατά μάζες τα τανκς. Χωρίς υπερβολή είναι πάνω από εκατό. Περνούν τις γραμμές μας. Όμως η αντίσταση δε σταματά.

Κανείς δε σκέφτεται την υποχώρηση. Μόλις πλησιάζει το πεζικό τους, δουλεύουν ασταμάτητα τα οπλοπολυβόλα μας, τα ντουφέκια, τα αυτόματα και οι χειροβομβίδες.

Έχουμε ανακατεντεί με τους εγγλέζους. Ούτε αυτοί, ούτε εμείς ξέρουμε πού είναι η μετωπική γραμμή. Ολόκληρες συνοικίες, Ηλιούπολη - Κατσιπόδι - Δουργούτι - Νέος Κόσμος - Α' Νεκροταφείο - Αρδηττός - Στάδιο - Μετς - Καισαριανή κατέχονται σύγχρονα και απ' τους ελασίτες κι απ' τους εγγλέζους με τα θωρακισμένα τους.

Πού στο διάβολο βρέθηκαν τόσο πολλοί εγγλέζοι; Αν όλοι αυτοί χτυπούσαν τους γερμανούς κι όχι εμάς, θάχαν φτάσει στο Βερολίνο πριν από τον Κόκκινο Στρατό.

Στις 3 το απόγευμα άρχισε να χαλαρώνει η επιθετική ορμή. Κουράστηκαν φαίνεται κι αποφάσισε το στρατηγείο τους να συνεχίσει την επόμενη.

Δε βιάζονται, θα μας κάμουν σιγά-σιγά ως τον τελευταίο, για να ικανοποιήσουν και τα σαδιστικά τους ένστικτα. Αυτή είναι εξάλλου και η φύση των κάθε λογής φασιστάδων.

Οι τελευταίες αναφορές απ' τα τμήματα λένε πως έχουν κυκλωθεί για καλά τρεις λόχοι μας.

Στέλνω αναφορά στην ταξιαρχία στις 4 το απόγευμα. Με λίγα λόγια εκθέτω την τραγική κατάσταση του μετώπου και την πλήρη έλλειψη πυρομαχικών.

Η διοίκηση της ταξιαρχίας, ύστερα από μια δραματική σύσκεψη με την κομματική οργάνωση των ανατολικών συνοικιών, αποφασίζει την αποχώρηση των δυνάμεων μας στον Ύμηττό - Αστέρι προς Κορωπί και Λιόπεσι. Η απαγκίστρωση θ' αρχίσει, μόλις σουρουπώσει, προς τη Νέα Ελβετία, όπου θα παραταχτούν και οι οπισθοφυλακές.

Έτσι κι έγινε. Μόνο που οι κυκλωμένοι λόχοι μας χρειάστηκε να δώσουν μάχη, για να ξεφύγουν απ' τους άγγλους και να ενωθούν με τις κύριες δυνάμεις.

Στις 10 το βράδυ άρχισε η πορεία προς τον Ύμηττό μέσα σε χιονοθύελλα. Το ελεύθερο πέρασμα για τις δυνάμεις μας μέσα απ' τη λαβίδα των άγγλων είχε πλάτος περίπου 300 μέτρα! Γι αυτό δόθηκαν αυστηρές οδηγίες να μην καπνίσει κανείς και να μη μιλάμε καθόλου.

Τελικά πέρασαν αρκετές χιλιάδες λαϊκοί αγωνιστές των πολιτικών μας οργανώσεων και οι δυο χιλιάδες μαχητές της 1ης ταξιαρχίας, χωρίς να αντιληφθεί τίποτα ο εχθρός. Τόσο πολύ φοβούνταν τον ΕΛΑΣ, που τους χρειάστηκαν μετά άλλες τρεις μέρες για να μπουν στις ανυπεράσπιστες συνοικίες κι έγραφαν στα ανακοινωθέντα τους, ότι συνέλαβαν 800 αιχμάλωτους μαχητές, όταν εμείς κοιμόμαστε στο Κορωπί!!! Οι 800 αιχμάλωτοι ήταν απλοί πολίτες.

Ο διοικητής του πρότυπου τάγματος Καισαριανής Ορέστης Βαλαλάκης με τον καπετάνιο του Παναγιώτη Αρόνη και τις διοικήσεις των λόχων. Με το βέλος ο ασυλένιος υπερασπιστής της Καλλιθέας Σόλων Ψωμιιάδης (Λάμπης).

Το Α' συγκρότημα του Βενετσανόπουλου — Λάμπρου, μαζί με τη διοίκηση της ταξιαρχίας που αποτελούνταν πλέον από το Γιάννη Κιλιμανή (Γύλο) και το Στέφανο Γκιουζέλη, στρατοπέδευσαν στο Λιόπεσι και το Β' συγκρότημά μας στο Κορωπί. Ας δούμε πώς περιγράφει η 6η αχτίδα της ΚΟΑ την τελευταία αυτή μάχη στο βιβλιαράκι της έκδοσης 1945, όταν οι μνήμες ήταν ακόμη νωπές:

«... Έτσι έφτασε η 29η Δεκέμβρη. Οι ανατολικές συνοικίες έχουν μεταβληθεί πια σε σωστό ηφαίστειο. Η γη χοροπηδάει και κομματιάζεται σε κάθε μέτρο. Τα σπίτια σωριάζονται κατά δεκάδες. Η υπεροχή του εχθρού είναι αδύνατο πια να υπολογιστεί. Τα ξημερώματα εξαπολύεται γενική επίθεση προς τις γραμμές Αη Γιάννη - Κατσιπόδι - Δουργούτι - Γούβα. Την επίθεση υποστηρίζουν 80 βαριά τανκς, δεκάδες ρουκετοβόλα και πυροβόλα κάθε διαμετρήματος. Από τις βόμβες και τα καπνογόνα οι συνοικίες Αη Γιάννη - Γούβα - Δουργούτι και ο λόφος του Αρδηττού φλέγονται, σκεπασμένα μ' ένα αδιαπέραστο σύννεφο καπνού. Οι θέσεις του ΕΛΑΣ δέχονται σωστό καταγισμό πυρός και οι δυνάμεις του Β' συγκροτήματος αναγκάζονται να πάρουν νέες θέσεις κατά μήκος της οδού Ηλιουπόλεως.

Εκεί ο διμοιρίτης Α. Π. του λόχου Κατσιποδιού παίρνει διαταγή να ανακαταλάβει το λόφο του Αη Γιάννη, για να ελαφρύνει η πίεση του εχθρού, που απειλεί να κυκλώσει σοβαρές δυνάμεις. Διαλέγει 15 μαχητές, ανάμεσα στους οποίους και το γιο του και ξεκινάει αμέσως. Το λόφο τον κατέχουν εκατό σκόμπιδες που διαθέτουν 6 τανκς, 3 όλμους και άφθονο αυτόματο οπλισμό. Και αρχίζει τότε μια μάχη μοναδική και ανορθόδοξη. Οι 15 ελασίτες επιτίθενται και οι 100 εγγλέζοι... αμύνονται απειγνοσμένα. Αρχίζουν μάλιστα να παραδίνονται ομαδικά. Τα πυρομαχικά όμως του ΕΛΑΣ σώνονται και η διμοιρία αναγκάζεται ν' αποσυρθεί.

... Τα τανκς μη βρίσκοντας κατοικημένες περιοχές έχουν προχωρήσει (στην Ηλιούπολη) μέσα στα χωράφια και απειλούν να κυκλώσουν ολόκληρο το συγκρότημα.

Στη φάση αυτή της μάχης έχουν αποκλειστεί μέσα στο Δουργούτι - Νέο Κόσμο ο 5^{ος} και ο 6^{ος} λόχος του Ιου τάγματος (Γ. Ζαφειρόπουλος), καθώς και στο Στάδιο ο λόχος τον Παγκρατίου. Η θέση τους είναι κρισιμότερη. Με ηρωική έφοδο κατορθώνουν να διασπάσουν τον κλοιό του εχθρού και να ενωθούν με τον κύριο όγκο του τάγματος. Η επιχείρηση αυτή ήταν σωστό θαύμα που κατορθώθηκε χάρη στην ανδρεία του ΕΛΑΣ. Στην προσπάθεια να σπάσουν τον κλοιό πολεμάνε σαν τα λιοντάρια ο Χ. Κατσιλάς από το Κατσιπόδι, που γλυτώνει μια διμοιρία περνώντας μπροστά από τα τανκς κι ο καπετάνιος Παναγιώτης Φ. που περνάει ένα φορτηγό γεμάτο εκρηκτικές ύλες μέσα απ' το φραγμό πυροβολικού για να μην πέσει στα χέρια του εχθρού. Έτσι στις 9 και 30 το βράδυ δίνεται το σύνθημα της υποχώρησης με κατεύθυνση τον Υμηττό. Με δάκρια στα μάτια ΕΛΑΣ και λαός άφηναν τα άγια χώματα της ανατολικής Αθήνας. Τα χώματα τα ποτισμένα με τόσο αίμα και δάκρια. Οι στρατιωτικές μονάδες υποχωρούν σε πλήρη τάξη, χωρίς ν' αφήνουν στα χέρια του εχθρού ούτε μια σφαίρα.

Η ένδοξη στρατιά των λαϊκών αγωνιστών περνώντας μπροστά απ' τις μπουέκες των πολυβόλων και των πυροβόλων του εχθρού αρχίζει ν' ανεβαίνει τον Υμηττό μέσα σε πυκνή χιονοθύελλα. Μαχητές με το πολυβόλο βοηθούν τους γέροντας και τις γριές να σκαρφαλώσουν τα κατσάβραχα. Νοσοκόμες και γιατροί μεταφέρουν μέσα στο χιόνι τους τραυματίες που σφίγγουν τα δόντια τους, για να μην τους ξεφύγει ούτε ένα βογγητό. Αετόπουλα 10-15 χρονών φορτώνονται τις κάσες με τα πυρομαχικά κι αγκομοχάνε μέσα στη χιονοθύελλα. Σε κάθε φωτοβολίδα όλος αυτός ο λαός πέφτει πρηνηδόν απάνω στα χιόνια και τις λάσπες, για να μην τον επισημάνει ο εχθρός. Έτσι αδερφωμένοι, σφιχτοδεμένοι, λαός και στρατός προχωράνε, αφήνοντας πίσω τους τα σπίτια τους, τις αδούλωτες ανατολικές συνοικίες της Αθήνας...».

Ας σταχυολογήσουμε τώρα και τα γραφτά κείμενα των αντιπάλων μας γι αυτή την τελευταία σκληρή μάχη των ανατολικών συνοικιών.

Ο Τσακαλώτος γράφει:

«Στην Καισαριανή σημειώθηκε ο σκληρότερος αγώνας των Δεκεμβριανών...».

Επίσης γράφει και μια προκήρυξη που μας την έριξε με αεροπλάνο, σε μια προσπάθειά τους να σπάσουν το ηθικό μας. Αξίζει να την αναφέρουμε γιατί είναι το άκρον-άωτον της «εθνικοφροσύνης».

«... Υπακούετε ακόμη εις τους Γερμανούς, Ιταλούς και Βουλγάρους, που έχετε εις τας τάξεις σας; Χθες το ραδιόφωνο εξήγγειλε ότι οι Άλβανοί βαδίζουν εναντίον της Ηπείρου, ότι 300 Βούλγαροι εισήλθον εις την Δυτικήν Μακεδονίαν και σφάζουν. Σεις προστατεύετε τους λωποδύτας, τους εμπρηστάς, τους δολοφόνους, τους πάσης φύσεως κακοποιούς και παίρνετε επαίνους από το Χίτλερ.

Ημείς όμως, ως γνήσιοι Έλληνες και παιδιά του λαού, θα επιβάλωμεν το κράτος του νόμου, θα αποδώσωμεν τας ελευθερίας του λαού και θα εκδιώξωμεν τους γερμανοβούλγαρους από το πάτριον έδαφος. Είτε το θέλετε, είτε όχι...».

Φυσικά οι γνήσιοι Έλληνες και τα παιδιά του λαού που επέβαλαν το κράτος του νόμου, ήταν ο Σκόμπυ, ο Τσώρτσιλ και οι θωρακισμένες μεραρχίες τους.

Ας παρακολουθήσουμε και το Σκόμπυ στο ημερολόγιό του των ημερών:

29-30-31 Δεκέμβρη:

«Παρασκευή 29 Δεκεμβρίου

Άλλη μείζων επίθεσις άρχισε κατά τη διάρκεια της νυκτός. Η II KRKC κατά του Αρδηττού από τη δύση και άλλη επιτιθέμενη νοτιοδυτικά στα δεξιά της.

Η άλλη μεραρχία κινείται προς το νεκροταφείο. Η 23^η ταξιαρχία τεθωρακισμένων προέλασε περιορισμένα και η ελληνική ταξιαρχία στην Καισαριανή από ΒΔ και ΝΔ. Πολύς θόρυβος!...».

«Σάββατο 30 Δεκεμβρίου:

Ραγδαία βροχή τη νύχτα και το πρωί. Ο Τσώρτσιλ έστειλε τα καλά νέα για το διορισμό από το βασιλέα των ελλήνων του αρχιεπίσκοπου ως αντιβασιλέα. Εξαιρετη πρόοδος κατά τη διάρκεια της ημέρας. Καθάρισαν η Καισαριανή και η Συγγρού. Το Στάδιο και το Νεκροταφείο είναι στα χέρια μας. Το Παγκράτι είναι τώρα εγκλωβισμένο και οι έξοδοι διαφυγής φρουρούνται. Ο εχθρός δέχτηκε πολλές απώλειες. Συνελήφθησαν 800 αιχμάλωτοι και πιάστηκε ποσότητα υλικού...».

Εμείς είμαστε στο Κορωπί και στο Λιόπεσι κι ο Σκόμπυ νομίζει πως μας έχει κυκλώσει στο Παγκράτι. Έπιασε και 800 απλούς πολίτες, που τους βάφτισε ελασίτες.

Και συνεχίζει:

«Κυριακή 31 Δεκεμβρίου:

Οι επιχειρήσεις συνεχίστηκαν επιτυχώς χθες ως τη νύχτα και ένα μεγάλο μέρος του Παγκρατίου έχει καθαρίσει...».

26. ΥΠΟΧΩΡΗΣΗ. ΣΥΜΦΩΝΙΑ ΤΗΣ ΒΑΡΚΙΖΑΣ. ΑΦΟΠΛΙΣΜΟΣ

Στο Κορωπί και στο Λιόπεσι ξεκουραστήκαμε τρεις μέρες. Μας κάλυψαν δυνάμεις της II μεραρχίας. Στις 2 του Γενάρη 1945 το πρωί μπήκαμε σε πορεία προς τα ανάκτορα του Τατοΐου. Εκεί στρατοπεδεύσαμε και με διαταγή του Τζήμα αναπτυχθήκαμε στις 4 Γενάρη στην περιοχή των ανακτόρων, για να καλύψουμε την υποχώρηση των δυνάμεων της Αθήνας, που άρχισαν να κινούνται προς την Πάρνηθα. Φτάνουν και τα υπολείμματα των άλλων ταγμάτων του 1^{ου} συντάγματος (11ο Καλλιθέας και 11ο Νέων Σφαγείων).

Εκεί ξανασυγκεντρώθηκαν όλες οι δυνάμεις μας ενισχυμένες τώρα και με το Ιο τάγμα (Γιώργης Ζαφειρόπουλος-Μουστάκιας) του 2^{ου} συντάγματος και μπήκαν πάλι κάτω απ' τη διοίκηση του 1^{ου} συντάγματος με διοικητή τον καπετάνιο Γιάννη (Ορ. Μακρή). Πραγματοποιήσαμε μια πρώτη ανασυγκρότηση των διοικήσεων των ταγμάτων, μέχρι και διμοιρία. Η δύναμη του συντάγματος αυτή την ημέρα ήταν 780 άνδρες. Υποχρεωθήκαμε να εκδώσουμε αυστηρές διαταγές για πειθαρχία, μια κι είχαμε αρκετά κροδάματα χαλάρωσής της.

Συγκεκριμένα, μαχητές και στελέχη του τάγματος Γ. Ζαφειρόπουλου, με την ανοχή του ίδιου και παρά τις αυστηρές συστάσεις του Τζήμα να μην πειράζουμε τίποτα από τα ανάκτορα του Γλύξμπουργκ, μπήκαν μέσα στα κοτέτσια του βασιλιά, πήραν φραγκόκοτες, τις έψησαν και με ένα κουβά ανέβασαν παλιό κρασί από μια υπόγεια στέρνα των ανακτόρων και μερικοί μέθυσαν. Εδώ που τα λέμε και εγώ παραβίασα τη διαταγή. Έβγαλα ένα κάλυμμα από μια πολυθρόνα του βασιλιά και το έκανα τρεις λουρίδες, για να δένω το χέρι μου, όταν έκανα αλλαγές στη μολυσμένη πληγή και το υπόλοιπο κομμάτι το έκανα μαντήλι για το συνάχι που είχα αρπάξει.

Τα τανκς των άγγλων εμφανίστηκαν για πρώτη φορά στις 5 του Γενάρη, αλλά δεν προχώρησαν προς τις θέσεις μας. Στις 7 του Γενάρη μετά από διαταγή της ταξιαρχίας τεθήκαμε σε πορεία προς Μαλακάσα μέσω Πάρνηθας. Μας δόθηκε και οδηγός, για να μη χαθούμε απάνω στο χιονισμένο βουνό.

Απ' εδω αρχίζει το μεγάλο μαρτύριο για τους μαχητές του 1^{ου} συντάγματος. Στη μεγάλη πορεία απ' την Αθήνα ως το Πλατόστομο, κοντά στη Λαμία, μέσα από μονοπάτια, βουνά και λαγκάδια, το σύνταμά μας έχασε τα 2/3 της δυναμής του απ' τις φοβερές κακουχίες. Η υποχώρηση ήταν μια άλλη μάχη, ακόμη πιο δύσκολη από τη σύγκρουση των 33 ημερών της Αθήνας. Οι αετοί της Αθήνας ήταν ασυνήθιστοι κι απροετοίμαστοι για τέτοιες πορείες κι ύστερα μάλιστα απ' το θανάσιμο αγώνα τους με την αγγλική αυτοκρατορία.

Χωρίς ρούχα, χωρίς αρβύλες, οι περισσότεροι ζυπόλητοι, αδύνατοι, γεμάτοι ψείρες και ψώρα, κρυολογημένοι, μέσα στα χιόνια δεν άντεξαν τις καθημερινές δωδεκάωρες νυχτερινές πορείες στα κατσάβραχα των βουνών της πατρίδας. Σ' όλο το διάστημα της σύντομης πορείας ζετυλίγονταν συγκινητικές και δραματικές σκηνές αλληλοβοήθειας, ανάμεσα σε εκείνους που άντεχαν και κείνους που είχαν σακατευτεί. Κι όμως το τραγούδι και τ' αστεία δεν έλειψαν ούτε λεφτό απ' τη φάλαγγα των οδοιπόρων. Όταν φτάσαμε έξω από τη Χαλκίδα, από την πλευρά της Αττικής και στην προσπάθειά μας να περάσουμε μεσημέρι κάθετα το δρόμο Αθήνας - Χαλκίδας, μας χτύπησαν αγγλικά τανκς, που είχαν φτάσει εκεί από την Αθήνα. Είχαμε δυο νεκρούς μαχητές -

νοσοκόμους. Μας σκότωσαν και το μοναδικό αθώο ζώακι που μας βοηθούσε, έναν γαϊδαράκο, που ήταν φορτωμένος το φαρμακείο της υγειονομικής υπηρεσίας μας. Η γιατρέσα μας, η Κατίνα, έκλαιγε σα μωρό παιδί πάνω απ' το χτυπημένο ζώακι που ψυχορραγούσε. Φορτώθηκαν τα φάρμακα οι μαχητές και προχωρήσαμε. Το γαϊδαράκο το φώναζαν «Σκόμπυ», παρά τις διαμαρτυρίες μου, ότι με αυτό το όνομα που το φώναζαν πρόσβαλαν την αξιοπρέπεια του γαϊδαράκου.

Τελικά τα τανκς πήραν όδρομο προς τα πίσω, γιατί στην περιοχή είχε αναπτυχθεί ένα τάγμα του ΕΛΑΣ Μακεδονίας με ομαδικούς όλμους, που με τις βολές του στρίμωξε τους άγγλους.

Αυτό το τάγμα αποτελούσε τις προφυλακές των ενισχύσεων στη μάχη της Αθήνας. Πόσο αργά έφτανε αλήθεια!..

Το ρεκόρ αντοχής σ' αυτή την πορεία έσπασε η 16χρονη Αθηνά (σήμερα σύζυγος Αρτοπούλου) από την Καλλιθέα, αξιωματικός διαβιβάσεων του 1^{ου} συντάγματος. Από την Πάρνηθα ακόμη πέταξε τα παπούτσια της κι έφτασε ξυπόλυτη ως το Πλατύστομο, χωρίς να σταματήσει στιγμή το τραγούδι κι ας είχε ακόμη νωπό το τραύμα στο στόμα από τη μάχη του Μακρυγιάννη.

Θυμάμαι μετά το χωριό Μαρτίνο. Είχα πυρετό κι η Αθηνά πήγε και μου βρήκε ένα άλογο και τόφερε μαζί με τα' αφεντικό του, για να μπορέσω να συνεχίσω την πορεία. Τελικά όπως ήμουν ανίδεος από άλογα, ύστερα από 10 χιλιόμετρα, κατέβηκα, γιατί είχα χτυπήσει το κούτελό μου σ' ένα χοντρό κλαδί δέντρου. Βλέπεις το άλογο δεν πήρε τα μέτρα του γιατί χώραγε να περάσει. Έλα όμως που δεν χωρούσα κι εγώ. Έτσι προτίμησα να κάνω κουράγιο και να βαδίζω κι εγώ όπως όλοι μας. Τι θάκανε ο πυρετός, στο τέλος θα υποχωρούσε. Όπως κι έγινε.

Όταν χτύπησα στο κλαδί, μου πονούσε το κεφάλι μου και δεν μπορούσα να ακούω την Αθηνά να τραγουδάει συνέχεια. Γυρίζω και της λέω:

«Μωρή Αθηνά, που βρίσκεις το κουράγιο και τραγουδάς συνέχεια- Δε σου πονάνε τα πόδια σου που περπατάς ξυπόλυτη;».

Απάντηση:

«Τώρα, καπετάνιε, έχω φτιάξει σόλες τις πατούσες μου κι όσο πάνε χοντραίνουν...» και γυρίζει το πόδι της, που πράγματι, είχε γίνει από κάτω σαν παπούτσι.

Υστερα από αρκετές μέρες φτάσαμε στο Πλατύστομο, όπου ήταν η έδρα του Α' Σώματος Στρατού. Εκεί ανασυγκροτηθήκαμε σε μάχημη αντάρτικη μονάδα. Μετρηθήκαμε κι είχαμε μείνει μόνο 350 ικανοί για να συνεχίσουμε τις πορείες και τον αγώνα.

Έτσι το 1^ο σύνταγμα έγινε ένας αντάρτικος λόχος καλά οπλισμένος και με μαχητές δοκιμασμένους και στη μάχη και στις κακουχίες στα χιονισμένα βουνά της Αττικοβοιωτίας και της Ρούμελης.

Η ίδια κατάσταση επικρατούσε και στα άλλα συντάγματα του Α' Σώματος, γι' αυτό η διοίκησή του υποχρεώθηκε να συγκροτήσει τελικά από τα υπολείμματά τους ένα σύνταγμα αξιόμαχο, που διατάχτηκε να πάρει θέσεις στην περιοχή Ναυπάκτου.

Έδρα του νέου αυτού συντάγματος ήταν η Ναύπακτος, με διοικητή το Μαυροθαλασσίτη και καπετάνιο το Νικανδρο Κεπέση.

Ο λόχος μας, με διοικητή το Γιάννη (Ορ. Μακρή), αναπτύχθηκε στο τρίγωνο Παλιοζάρι - Ευπάλιο - Μοναστηράκι, με έδρα το Ευπάλιο, απέναντι απ' τις ακτές του Αιγίου που κατείχαν οι άγγλοι.

Η δεύτερη μεγάλη πορεία μας απ' το Πλατύστομο προς τη Ναυπακτία, δια μέσου του αυχένα του βουνού Οίτη, ήταν ακόμη πιο δύσκολη και πιο επίπονη.

Το χιόνι εκεί ψηλά έφτανε τα δυο μέτρα. Εκεί θαύμασα τα πόδια του διοικητή μας Μαυροθαλασσίτη. Μόνο για τα δυνατά του πόδια άξιζε να είναι διοικητής του συντάγματος. Έτρεχε σαν το κατσίκι και πότε βρισκόταν στην αρχή της φάλαγγας, πότε στο τέλος.

Στον αυχένα της Οίτης, που τον περάσαμε νύκτα, πολλές φορές άκουγες απεγνωσμένες φωνές:

«... Σταματήστεεεε!... Κόπηκε η φάλαγγαα!».

Κάποιοι καθυστερούσε, δεν μπορούσε να βαδίσει και ζέκοβε απ' τη φάλαγγα κατ' άνδρα που προχωρούσε μπροστά του και γανόταν μέσα στα έλατα. Ακούγονταν από μακριά τα ουρλιαχτά των πεινασμένων λύκων.

Υστερα από πολλές περιπέτειες φτάσαμε στο ορεινό χωριό Παύλιανη, όπου μείναμε 24 ώρες για ανάπαυση.

Στην Παύλιανη αφήσαμε άλλους 80 μαχητές, που είχαν υψηλό πυρετό και πληγισμένα πόδια. Εκεί έμεινε κι ο τραυματίας καπετάνιος Γιάννης Κυριακίδης.

Τελικά στο Ευπάλιο φτάσαμε 270 άνδρες απ' τον καινούργιο λόχο μας και μείναμε εκεί ως τη συμφωνία της Βάρκιζας, που μας υποχρέωνε να παραδώσουμε τα τιμημένα όπλα μας.

Ξαναγυρίσαμε στην Αθήνα άοπλοι και αρχίσαμε πάλι τον αγώνα ξεκινώντας απ' το μηδέν.

Αλλά αυτή είναι μια άλλη σελίδα της ένδοξης ιστορίας της αντίστασης της Αθήνας.

Χρειάζεται πολύχρονη προσπάθεια, συγκέντρωση στοιχείων και πληροφοριών, για να γραφτεί από τους ιστορικούς μας η εποποιία της ανασυγκρότησης του λαϊκού κινήματος στην πρωτοπόρα Αθήνα κάτω απ' τις βάρβαρες συνθήκες, που δημιούργησαν οι άγγλοι κατακτητές και οι λογής -λογής δοσίλογοι συνεργάτες των γερμανών. που πήραν την εξουσία χάρη στα εγγλέζικα όπλα του Σκόμπυ.

Κι αυτός ο άνισος αγώνας στοίχισε πολύ αίμα στο χιλιοβασανισμένο λαό μας.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Το 1940, όταν εισέβαλαν στην Ελλάδα οι φασίστες του Μουσολίνι, η βασιλομεταξική δικτατορία με τους πεμπτοφαλαγγίτες (προδότες) στρατηγούς αποφάσισαν να ρίξουν μερικές τουφεκίες για την τιμή των όπλων και να παραδώσουν, (όπως έκαναν αργότερα), τον ελληνικό λαό και στρατό δέσμιο στο φασισμό του Μουσολίνι και του Χίτλερ.

Δεν μπορούσαν να διανοηθούν τότε, σαν φασίστες που ήταν κι αυτοί, ότι τα στρατευμένα παιδιά του λαού μας, με τους τίμιους πατριώτες αξιωματικούς και χωρίς καμιά πολεμική προετοιμασία από τους απατεώνες που λυμαινόνταν την εξουσία τέσσερα ολόκληρα χρόνια, θα κατόρθωναν να ανατρέψουν τους φασίστες εισβολείς και να τους διώξουν από τα ιερά χόματα της πατρίδας μας.

Ολόκληρος ο ελληνικός λαός, σύσσωμος πολέμησε τον ξένο εισβολέα, μα σύγχρονα γκρέμιζε και τον ντόπιο φασισμό κι έσπαγε τις αλυσίδες της βασιλομεταξικής κλίκα.

Κι ήρθε η γερμανοφασιστική κατοχή στη χώρα μας, η πείνα, η εξαθλίωση και η συστηματική γενοκτονία του λαού μας.

Σ' αυτή την περίοδο η ηγεσία της εργατικής τάξης, το ΚΚΕ, έδειξε ωριμότητα, κατόρθωσε να συλλάβει σωστά το νόημα του αγώνα ενάντια στους εγκληματίες καταχτητές και σήκωσε μόνο του τη σημαία της αντίστασης. Με την ορθή στρατηγική του, δηλαδή τη μαζική πάλη για την επιβίωση του λαού, για την απελευθέρωσή του απ' τους χιτλερικούς καταχτητές, για μια Ελλάδα ελεύθερη, ανεξάρτητη, λαοκρατούμενη, αντιφασιστική, κατόρθωσε να ξεσηκώσει ολόκληρο τον ελληνικό λαό, ενωμένο σ' ένα κοινό μέτωπο πάλης, το ΕΑΜ, σε επικούς και πρωτοφανέρωτους αγώνες. Οργάνωσε και καθοδήγησε τον ηρωικό λαϊκό στρατό, τον ΕΛΑΣ, που απελευθέρωσε την πατρίδα από τους βάρβαρους καταχτητές και έγραψε λαμπρές σελίδες δόξας στα βουνά και στις πόλεις, ισάξιες των προγόνων μας του 1821. Όταν άρχισε να διαγράφεται στον ορίζοντα η νίκη των αντιφασιστικών δυνάμεων των συμμάχων, ΑΡΧΙΖΕΙ και η μεταπολεμική τραγωδία του πολυβασανισμένου λαού μας.

Η ηγεσία του λαϊκού κινήματος στάθηκε τώρα ανήμπορη να συλλάβει τις ραγδαίες επερχόμενες μεγάλες αλλαγές στον τόπο μας και σε παγκόσμια κλίμακα.

Δεν μπόρεσε να προβλέψει πως ο εγγλέζικος και ο αμερικάνικος ιμπεριαλισμός δεν επρόκειτο να μείνουν για πολύ ακόμα πιστοί στην αντιφασιστική συμμαχία.

Δε συνέλαβε έγκαιρα τους σκοπούς και τα σχέδια της βρώμικης αλεπούς, του Τσώρτσιλ.

Ξέχασε πως οι ιμπεριαλιστές σύρθηκαν κυριολεκτικά (από ανάγκη) στην αντιχιτλερική συμμαχία και ότι, όταν θα γονάτιζε ο Χίτλερ, θα έκαναν το παν, για να διατηρήσουν με τη βία την επικυριαρχία τους στις χώρες που είχαν κάτω από τον έλεγχό τους προπολεμικά.

Ξέχασαν ακόμη οι ηγέτες μας και την ίδια τη φύση του ιμπεριαλισμού, όπως τη δίδαξε ο Λένιν. Πίστευαν πως οι λύκοι θα εξακολουθούσαν να παριστάνουν τα πρόβατα και μετά τη νίκη της αντιφασιστικής συμμαχίας.

Τους άγγλους τους έβλεπαν σα «συμμάχους», ακόμη κι όταν μας χτυπούσαν ανοιχτά, λυσσασμένα και ζετσίπωτα.

Πίστευαν πως μοναδικός εχθρός και εμπόδιο για μια ελεύθερη, ανεξάρτητη και λαοκρατούμενη Ελλάδα ήταν οι γερμανοί καταχτητές, τα ελληνόφωνα προδοτικά τάγματα Ασφαλείας και οι μισθοφόροι του βασιλιά, ο Ζέρβας και οι «συν αυτό».

Η πραγματικότητα όμως ήταν άλλη. Ο μοναδικός εχθρός μας, μετά το διώξιμο των καταχτητών ήταν ο εγγλέζικος ιμπεριαλισμός του Τσώρτσιλ. Οι υπόλοιποι θα διαλύονταν και θα εξαφανίζονταν με την ήττα των αφεντικών τους.

Η ηγεσία μας, απ' την αρχή επίμονα ΑΛΛΟΙΘΩΡΙΖΕ προς την Αίγυπτο και έκλεινε τα μάτια στον Τολμπούχιν, που ροβολούσε με τους κόκκινους τανκίστες κι ελευθέρωνε τα Βαλκάνια.

Σ' αυτές τις πιο πάνω αράδες κλείνεται ολόκληρη η μεταπολεμική τραγωδία του εξεγερμένου λαού μας. Ενώ είχε τη δυνατότητα σ' αυτές τις ιστορικές στιγμές, όταν ο συσχετισμός των δυνάμεων (μέσα κι έξω) ήταν με το μέρος του, να ολοκληρώσει τους πόθους του, που μένουν ανεκπλήρωτοι από το 1821, τελικά δεν το κατόρθωσε, γιατί η ηγεσία του δεν είχε σωστή στρατηγική και δεν έκανε την αποφασιστική κίνηση στη δοσμένη κρίσιμη στιγμή. Δεν προετοιμάστηκε έγκαιρα και κατάλληλα γι' αυτήν.

Και αυτό που λένε μερικοί για δήθεν συμφωνία του Τσώρτσιλ και του Στάλιν να μείνει η Ελλάδα κάτω απ' την επικυριαρχία του εγγλέζικου ιμπεριαλισμού και ότι δεν μπορούσαμε να τα βγάλουμε πέρα με τη σουρομαδημένη εγγλέζικη αυτοκρατορία, είναι αερολογήματα ανιστόρητων ανθρώπων, που δε διάβασαν, ούτε το αλφαβητάριο του μαρξισμού-λενινισμού και δεν κατάλαβαν ή δε θέλουν να καταλάβουν τίποτα από τους νόμους που διέπουν την εξέλιξη των κοινωνιών και των εθνών.

Φυσική συνέπεια της λαθεμένης στρατηγικής του κινήματος μας ήταν τα συνεχή τακτικά λάθη που σήμερα μας φαίνονται σαν αφέλειες μικρών παιδιών και όμως διαπράχθηκαν από σοβαρούς και δοκιμασμένους ηγέτες.

Εννοείται, ότι όλα αυτά τα λέμε τώρα, ύστερα από 40 χρόνια, οπότε φαίνονται καθαρά τα γεγονότα της εποχής εκείνης. Τώρα που έχουμε μπροστά μας ανοιχτά τα αρχεία με τα έγγραφα εκείνης της εποχής. Γι αυτό δε θα 'ναι σωστό να κάνουμε τον έξυπνο εκ των υστέρων και να σπεύσουμε να βγάλουμε «ανίκανους» ή «χαφιέδες» τους ηγέτες μας της εποχής εκείνης.

Τότε τα γεγονότα έτρεχαν μ' έναν ιλιγγιώδη ρυθμό. Δε γνωρίζαμε τίποτα για τις προθέσεις του εχθρού. Δεν υπήρχε δίκτυο γρήγορης πληροφόρησης, όπως έχει εξελιχθεί σήμερα. Ήταν δύσκολη, σχεδόν αδύνατη η επαφή μας με τη Σοβιετική Ένωση. Η κατάσταση ήταν πολύπλοκη, μπερδεμένη.

Δε δινόταν μεγάλη σημασία στη συλλογική καθοδήγηση. Αλλά και μια σειρά άλλοι δυσμενείς παράγοντες, όπως η βαριά παρανομία των οργανώσεών μας, ο διασκορπισμός της ΚΕ και του ΠΓ σ' ολόκληρη την Ελλάδα, η δυσκολία να αφουγκραστούν τα ηγετικά στελέχη τις απόψεις της βάσης, η μη λειτουργία των οργάνων του κόμματος, δυσκόλευαν την ομαδική σκέψη για μια ξεκάθαρη ορθή προοπτική.

Να λοιπόν, γιατί δεν πήραμε την εξουσία ή μάλλον γιατί αφήσαμε να μας πάρουν την εξουσία μόλις έφυγαν οι γερμανοί. Να γιατί χάσαμε τη μεγάλη μάχη του Δεκέμβρη κι αφήσαμε τους άγγλους ιμπεριαλιστές να εγκαταστήσουν στην εξουσία τους δοσίλογους της κατοχής, που αλυσόδεσαν και βασάνισαν 40 ολόκληρα χρόνια τον περήφανο λαό μας.

Αυτό, φυσικά, δε σημαίνει ότι χάθηκε κι η επανάσταση στην Ελλάδα, όπως υποστηρίζουν μερικοί νεοφώτιστοι «σοσιαλιστές».

Χάθηκε τότε μια μοναδική ευκαιρία. Χάθηκε μια μεγάλη μάχη, που μπορούσε να έχει νικηφόρο αποτέλεσμα.

Όμως ο πόλεμος για εθνική ανεξαρτησία, λαϊκή κυριαρχία, ειρήνη, συνεχίζεται και θα συνεχιστεί ως την τελική νίκη του λαού μας.

Απ' αυτή τη χαμένη ευκαιρία πρέπει να βγάλουμε τα αναγκαία διδάγματα για τους επερχόμενους πιο δύσκολους αγώνες, που αργά ή γρήγορα θα χρειαστεί να δώσουμε ενάντια στον αφηνιασμένο διεθνή ιμπεριαλισμό, που κλωτσάει τυφλά, όσο νιώθει να φεύγει το έδαφος κάτω από τα πόδια του, όσο πλησιάζει ο χρόνος της οριστικής εξαφάνισής του από προσώπου γης.

Η κριτική των λαθών μας σ' αυτή την αποφασιστική ιστορική περίοδο είναι χρέος μας.

Εκεί που διαφωνώ μ' ορισμένους συναγωνιστές, είναι το ΓΙΑ ΠΟΙΟ ΣΚΟΠΟ πρέπει να κάνουμε την κριτική των λαθών μας.

Μήπως για να αποκηρύξουμε το μαρξισμό-λενινισμό, υποστηρίζοντας ότι φταίει η «λαθεμένη» και «ξεπερασμένη» κοσμοθεωρία μας που μας οδήγησε στα λάθη και στην ήττα. Τότε φτιαχίζουμε ένα άλλο κόμμα με ρωμιούς «θεωρητικούς», που αναθεωρούν και διορθώνουν το Μαρξ και τον Λένιν, που «φταίνει» για τα δικά μας λάθη και προχωρούμε κι ακόμη παραπέρα ως τον άκρατο αντισοβιετισμό! Ή μήπως για να βρούμε μερικοί την ευκαιρία να «αναδειχτούμε» σε ανώτατα καθοδηγητικά στελέχη ενός άλλου «αριστερού» κόμματος, που θα εγκλωβίζει τον αγώνα του λαού μας μέσα στα πλαίσια της συνεργασίας και του συμβιβασμού με

τους εχθρούς του;

Έτσι και αρχηγοί είμαστε και δεν κινδυνεύουμε να έχουμε την τύχη του Μπελογιάννη, του Πλουμπίδη και των χιλιάδων μαρτύρων του ΚΚΕ.

Καλοπροαίρετα κάνω έκκληση, σ' όλους τους συναγωνιστές, παλιούς και νέους να συναισθανθούν τις ευθύνες που έχουν απέναντι στο χιλιοβασανισμένο λαό μας και να πάψουν να σκέφτονται έτσι. Να ενταχθούν κι αυτοί στη μεγάλη στρατιά της λαϊκής δημοκρατίας και της ειρήνης στη χώρα μας.

Η ξεχωριστή τοποθέτησή τους σε λαθεμένο δρόμο δεν είναι μονάχα ένα μεγάλο λάθος, αλλά και προκαλεί τέτοια ζημιά στο λαϊκό κίνημα, που οι εχθροί του λαού τρίβουν τα χέρια τους.

Τέτοιους αντισοβιετικούς συμμάχους, που χτυπούν από τα μέσα τον υπαρκτό σοσιαλισμό και τον αγώνα του λαού μας, στον ουρανό τους γύρευαν και στη γη τους βρήκαν.

Αγαπητοί συναγωνιστές, η κοσμοθεωρία που μας άφησαν κληρονομιά ο Μαρξ, ο Ένγκελς και ο Λένιν είναι ΜΙΑ και ολοζώντανη. Κάθε μέρα που περνάει τα γεγονότα επιβεβαιώνουν την ορθότητα της.

Δεν της χρειάζεται καμιά «αναθεώρηση». Εκείνο που χρειάζεται είναι να μάθουμε να την εφαρμόζουμε ζωντανά και σωστά στις συνθήκες της πατρίδας μας. Και επειδή ΕΝΑΣ είναι ο σκοπός μας και μια η μέθοδος που θα μας φέρει στην ολοκλήρωσή του, ΕΝΑ πρέπει να είναι και το κόμμα της εργατικής τάξης, του μοχλού που θα τον πραγματοποιήσει. Αν υπάρχουν διαφορετικές απόψεις πάνω στη στρατηγική και τακτική του κόμματος, μόνο με τη συλλογική μελέτη και επιστημονική έρευνα μέσα στο ένα και μοναδικό κόμμα της εργατικής τάξης και μέσα στην εξελικτική πορεία των αγώνων της μπορούμε, σε κάθε μεγάλο σταυροδρόμι του αγώνα, να βρίσκουμε τον ΕΝΑ και μοναδικό σωστό δρόμο, για να φτάσουμε στο νικηφόρο τέρμα.

Δεν υπάρχουν ούτε πρώτος, ούτε δεύτερος, ούτε τρίτος δρόμος για το σοσιαλισμό, αλλά μόνο ΕΝΑΣ και μοναδικός, ο δρόμος του επιστημονικού σοσιαλισμού.

Η λειτουργία κομμάτων και ομάδων έξω από το κόμμα μόνο διάσπαση και δυσκολίες μπορεί να φέρει και καθυστέρηση στην πραγματοποίηση των πιο ευγενικών πόθων του λαού μας.

Μ' αυτές τις σκέψεις, που εκθέτω) πιο πάνω, δε θέλω να νομίσεις, αγαπητέ αναγνώστη μου, ότι θέλω να πουλήσω εξυπνάδα. Ούτε θέλω να παραστήσω τον ηγέτη ή τον ήρωα, γιατί δεν είμαι ούτε το ένα, ούτε το άλλο.

Τα γράφω γιατί πονάω το κίνημα του λαού μας και γιατί κι εγώ κάποια στιγμή, στα 1960, χωρίς καμιά πίεση σταμάτησα την πολιτική μου δράση (σταμάτησα να «κουφεκάω» κατά την έκφραση του καπετάν Νέστορα) και ασχολήθηκα επαγγελματικά με την κατασκευή πολυκατοικιών... Έμεινα απλός οπαδός του ΚΚΕ... Πολύ αργότερα κατάλαβα πως η ζημιά που έκανα στο Κόμμα, μ' αυτή την ξαφνική μου ενέργεια, ήταν χίλιες φορές μεγαλύτερη απ' την προσφορά μου στους δύσκολους αγώνες του κόμματος, όπου αφιέρωσα το μεγαλύτερο μέρος της ζωής μου, με τη δράση μου ενάντια στη δικτατορία του Μεταξά, ενάντια στη γερμανοφασιστική κατοχή απ' τις γραμμές του ΕΛΑΣ, ενάντια στην αγγλοαμερικάνικη κατοχή της χώρας μας, με τις σκληρές ανακρίσεις, το στρατοδικείο, τα δέκα χρόνια φυλακή και τον ένα χρόνο εξορίας...

Σαν αγωνιστής της Εθνικής Αντίστασης έκανα απλά το χρέος μου εκεί που με έταξε ο αγωνιζόμενος λαός. Όπως το ίδιο έκανε η συντριπτική πλειοψηφία του ελληνικού λαού.

Σα στέλεχος όμως του Κόμματος, δεν εκπλήρωσα το χρέος μου στο ακέραιο. Γιατί ενώ είχα μια σειρά άλλες ικανότητες μου έλειψε η πιο βασική. ΑΥΤΗ ΠΟΥ ΜΕΤΡΑΕΙ!... Η απεριόριστη, η ανεξάντλητη ψυχική αντοχή και πίστη, κάτω από οποιεσδήποτε δυσμενείς συνθήκες, που φτάνει ως τη Ουσία της ζωής όχι μόνο για μια φορά, όχι μόνο για μια μεγάλη περίοδο, αλλά για πάντα ως την τελευταία πνοή του αγωνιστή!

Σήμερα το Κόμμα μας μεγαλόψυχα με τιμάει και με δέχεται στις γραμμές του σαν αγωνιστή πιστό στα μεγάλα ιδανικά του μαρξισμού-λενινισμού. Αυτό όμως δε σημαίνει ότι θα συγχωρήσω τον εαυτό μου γι αυτή μου την ενέργεια. Αντίθετα αυτή θα αποτελεί τον μπουσούλα που θα καθορίζει την πολιτική μου δραστηριότητα στο υπόλοιπο της ζωής μου.

Τελειώνοντας, απ' τη δική μου πικρή πείρα, σαν απόμαχος αγωνιστής του ΚΚΕ δίνω μια συμβουλή στα καινούργια στελέχη του Κόμματος.

Προσέχτε, με ορισμένες θεωρητικές γνώσεις και ικανότητες οργανωτικές που μπορεί να έχετε, είναι εύκολο σε ομαλές συνθήκες να καθοδηγείτε το λαό μας. Πριν όμως το αποφασίσετε κι αναλάβετε ευθύνες, μετρήστε τον εαυτό σας αν έχετε αυτό το πιο πάνω βασικό στοιχείο, που είναι ο σκελετός της συγκρότησης του νέου τύπου λαϊκού ηγέτη. Μετρήστε καλά αν μπορείτε να γίνετε Μπελογιάννηδες, όταν χρειαστεί κι όσες φορές κι αν χρειαστεί και μετά προχωρήστε. Όλους τους άλλους παράγοντες μπορείτε στην πορεία του αγώνα να διορθώσετε, να τους σμιλεύσετε, με την ατομική σας προσπάθεια.

ΑΥΤΟΝ όμως ΟΧΙ!

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι

Σύνθεση της 1ης ταξιαρχίας Αθήνας

ΣΥΝΘΕΣΗ 1ης ταξιαρχίας Αθήνας.

Ο πιο κάτω πίνακας περιέχει τα ονόματα των νεκρών και επιζώντων στελεχών και μαχητών της 1^{ης} ταξιαρχίας που διακρίθηκαν στις μάχες ενάντια στους γερμανοφασίστες και τους άγγλους ιμπεριαλιστές του Σκόμπυ

1^η ταξιαρχία — Α' Σώματος

ΕΛΑΣ Αθήνας.

Διοίκηση και Επιτελείο.

Στρ. Διοικητής: Δεληβοριάς Στάθης (Πάτροκλος) αντισυνταγματάρχης πυροβολικού.

Καπετάνιος: Λογοθέτης Γιάννης (Κοσμάς). Αντισυνταγματάρχης ΠΕΕΑ. Αυτοκτόνησε.

Β' καπετάνιος: Σπανός Γιώργης.

Επιτελάρχης: Ξανθόπουλος ταγματάρχης. Στις 7-12-44 αντικαταστάθηκε από το Λάμπρου Τάσο (Αχιλλέα), αντισυνταγματάρχης ιππικού.

Επιτελείο: Βαλυράκης, ταγματάρχης πεζικού, Λαμπαδαρίδης Χρυσόστομος, υπολοχαγός πεζικού κλπ. Η ταξιαρχία είχε δύο συντάγματα το 1^ο και το 2^ο.

1^ο Σύνταγμα

Διοίκηση και επιτελείο.

Στρ. Διοικητής: Φίλιππας, αντισυνταγματάρχης, ως την απελευθέρωση.

Μετά ανέλαβε ο Λάμπρος Τάσος ως τις αρχές του Δεκέμβρη 1944.

Καπετάνιος: Μακρής Ορέστης (Γιάννης), ταγματάρχης ΠΕΕΑ. Στην περίοδο της κατοχής διατέλεσαν περιοδικά καπετάνιοι οι Κ. Τσιρίκος (Θεμιστοκλής), Θ. Αργυροηλιόπουλος (Λάμπρος), ταγματάρχης ΠΕΕΑ και Κώστας Μακαρόνας, που δολοφονήθηκε στην Καισαριανή από τραμπούκους της Δεξιάς μετά τη συμφωνία της Βάρκιζας.

Β' καπετάνιος: Χάντζος Φλώρος (Θέμης), αεροπόρος. Πριν από τον Χάντζο ήταν ο Ορέστης Μακρής.

Υπασπιστής: Τζώρτζης Γιώργος, έφεδρος ανθυπολοχαγός, δικηγόρος.

2^ο Γρ Πληροφοριών: Ο Ηρακλής ως την απελευθέρωση. Μετά ανέλαβε ο Κώστας Σαράφης (Νικηφόρος), σημαγός.

Επιμελητεία: Ο Γιάννης Λαντούρης με βοηθό του τον Αντώνη.

Οικον. επιθεωρητής: Ο Νίκος, μόνιμος ανθυπολοχαγός διαχείρισης.

Υγειονομική υπηρεσία: Ο γιατρός Ανδρέας ως την απελευθέρωση. Μετά ανέλαβε η γιατρός Κατίνα Γούναρη από την Πλάκα.

Διαβιβάσεις: Αθηνά. συζ. Αρτοπούλου, απ' την Καλλιθέα. Τραυματίστηκε στη μάχη του Μακρυγιάννη.

Διοικητής φρουράς: Ο Κώστας. Ήταν και οδηγός του επιταγμένου αυτοκινήτου της διοίκησης του συντάγματος.

Υπεύθυνος διατροφής αξιωματικών: Η Τριανταφυλλιά Μουρατίδου. Τραυματίστηκε στο μάτι από βλήμα αυτομάτου.

Το 1^ο σύνταγμα στις 12-10-44 είχε τρία τάγματα δύναμης 600 έως 800 ανδρών το καθένα.

Μετά τον αφοπλισμό των αστυνομικών τμημάτων, των μονάδων εθνοφυλακής, την κατάληψη του Θησείου και των φυλακών Συγγρού, τα 2/3 των ανδρών του συντάγματος ήταν οπλισμένα με αραβίδες, αρκετά αυτόματα, 4 οπλοπολυβόλα, δύο μυδράλιο αεροπλάνου με κυλινδρικούς γεμιστήρες χωρίς βάση, λίγους δυναμίτες, χειροβομβίδες, πιστόλια και τρεις νάρκες.

Το 1^ο τάγμα του 1^{ου} συντάγματος:

Είχε στον έλεγχο του, τη Νέα Σμύρνη, Βουρλοπόταμο, Φάληρο, Αγία Βαρβάρα, Γλυφάδα, Βούλα ως τη Βουλιαγμένη. Το τάγμα αυτό μετά την απελευθέρωση στις 29.10.44 είχε στρατιωτικό διοικητή, τον έφεδρο λοχαγό Δημητράκο Παναγιώτη, καπετάνιο τάγματος το Γιάννη Κυριακίδη (Λευτέρη), Β' καπετάνιο το Δεληγιάννη Γ. (Κίτσο), ο οποίος μετατέθηκε ύστερα από μερικές μέρες στην κομματική οργάνωση Πλάκας. Γ' Καπετάνιο, τον Παναγιωτίδη Μιχάλη. Επιτελή του τάγματος το Χριστοδούλου Λέοντα, του 2^{ου} Γραφείου τον Ζώη Απόστολο, της επιμελητείας το Σκαλτσούνη Κώστα, του υγειονομικού το γιατρό Χινόπουλο Λευτέρη, των διαβιβάσεων τη Μαριώ, σύζυγο Γιάννη Κυριακίδη. Πριν την απελευθέρωση υπηρέτησαν κατά περιόδους στο επιτελείο του τάγματος και στη διοίκησή του οι πιο κάτω:

- 1) Κώστας (Παλής), Α' καπετάνιος τάγματος,
- 2) Γρατσίας (Νικηφόρος). Α' καπετάνιος τάγματος.
- 3) Λεβεντέας Χρήστος. Α' καπετάνιος τάγματος
- 4) Ζαμάνος Στέλιος, Β' καπετάνιος τάγματος,
- 5) Σαλονικίδης Δημ. (Μήτσιας), Α' καπετάνιος τάγματος,
- 6) Κουρμούλης Βαγγέλης, επιτελής,
- 7) Σκευοφύλακας Γιάννης, επιτελής,
- 8) Αγγελόπουλος. γιατρός.
- 9) Παπαχρήστου Δημοσθένης.

Το πιο πάνω τάγμα στην απελευθέρωση είχε στη δύναμή του την τριλογία της Βουλιαγμένης - Βούλας - Γλυφάδας, δηλαδή τους 1^ο, 2^ο και 3^ο λόχο, τον 4^ο λόχο της Αγίας Βαρβάρας, τον 5^ο λόχο του Φαλήρου, τον 6^ο λόχο Νέας Σμύρνης, τον 7^ο λόχο Νέας Σμύρνης. Τέλος διέθετε και την ανεξάρτητη «Μεταξωτή» διμοιρία των φοιτητών, που στις μάχες του Δεκέμβρη αποδείχτηκε ΣΙΔΕΡΕΝΙΑ. Κράτησε παλικαριά την επίθεση των άγγλων στο Ιωσηφόγειο της Νέας Σμύρνης στη λεωφόρο Συγγρού.

Τριλογία Βουλιαγμένης - Βούλας - Γλυφάδας:

- 1) Ελευθεριάδης Βαγγέλης, καπετάνιος τριλογίας.
- 2) Σταμέλος Βασίλης, στρατιωτικός διοικητής, ανθυπολοχαγός της σχολής του βουνού.

1ος λόχος Βουλιαγμένης:

- 1) Καταγερίτης Νίκος, καπετάνιος του λόχου, σκοτώθηκε στη μάχη του Μακρυγιάννη.
 - 2) Στεργίου Κώστας, στρατιωτικός διοικητής.
 - 3)... Κώστας επιλογίας, σκοτώθηκε στη μάχη του Μακρυγιάννη.
- Ο λόχος είχε τρεις διμοιρίες. Η συνολική δύναμή του ήταν 80 άνδρες (φρουραρχείο 25 άνδρες).

2ος λόχος Βούλας:

- 1) Κασιμάτης Στέλιος, καπετάνιος του λόχου (πριν απ' αυτόν ήταν ο Οικονόμου Κώστας).
- 2) Τιμόγλου Άγγελος, στρατιωτικός διοικητής,
- 3) Ζωσιμάς Νώντας, επιλογίας.

Διμοιρίτες και καπετάνιοι διμοιρίας ήταν:

- 1) Ζευγώλης Γιώργος, 2) Δελιβοριάς Υάκινθος, 3) Σπυράτος Σπίρος, 4) Νικολάου Α., 5) Δενδρινός Δημήτριος, 6) Δροσάκης Κώστας, 7) Κοτάκης Βασίλειος, 8) Γραλίτσας Χρήστος, 9) Σαρρής Γιώργος, 10) Τσάμης Αλεξ. (εκτελέστηκε). Η δύναμη του

λόχου ήταν περίπου 100 άνδρες (φρουραρχείο 35 άνδρες).

3ος λόχος Γλυφάδας

1) Χατζημήτσος Θάνος (δάσκαλος), καπετάνιος του λόχου, τον σκότωσαν οι χωροφύλακες στις 23-12-44 με βασανιστήρια, 2) Ανδρουλάκης Σταύρος στρατιωτικός διοικητής, 3) Οικονόμου Κώστας, επιλοχίας.

Διμοιρίτες και καπετάνιοι διμοιρίας:

1) Μαρίνης Σπύρος, 2) Κερμιτζόγλου Κώστας, 3) Γιάνου Ευάγγελος, 4) Καραπαναγιώτης Αντώνιος, 5) Μανουσάκης Μιχάλης, 6) Καλούπης Δημήτριος, 7) Ροπαλίδης Βασίλειος, 8) Χριστοφάκης Γιώργος, 9) Σάνινος Γιώργος, 10) Διαμαντής Αντώνης, 11) Φωτόπουλος Νικόλαος, 12) Αντωνόπουλος Γιάννης, 13) Αλοίμονος Γιώργος.

Η δύναμη του λόχου ήταν περίπου 100 άνδρες (φρουραρχείο 30 άνδρες).

4ος λόχος Αγίας Βαρβάρας

1) Χυτίρογλου Γιώργος, καπετάνιος λόχου, σκοτώθηκε στο Μακρυγιάννη στις 15.12.44. 2) Νικολάρας Νίκος, σμηνίας, στρατιωτικός διοικητής, 3) Γιασεμής Μήτσος, επιλοχίας.

Διμοιρίτες και καπετάνιοι διμοιρίας:

1) Πετζαρόπουλος Γιώργος, 2) Τσιτσάνης Νίκος, 3) Πατρίτος Βασίλης, 4) Χατζάκης Μανώλης, 5) Σπύρος Μπατούνας.

Η δύναμη αυτού του λόχου ήταν 180 άνδρες (φρουραρχείο 50 άνδρες).

5ος λόχος Φαλήρου

1) Μαγριπλής Γιώργος (Φώτης), καπετάνιος λόχου. 2) Κροντηράς Γιώργος, στρατιωτικός διοικητής. 3) Παύλου Παύλος, επιλοχίας.

Διμοιρίτες και καπετάνιοι διμοιρίας:

1) Γιαννόπουλος Γιώργος, 2) Γαλιτόπουλος Γιώργος, 3) Αδαμόπουλος Τάκης, 4) Παπαδάκης Κυριάκος, 5) Χρυσάνθουπουλος, 6) Χασάπης Μήτσος, 7) Χινόπουλος Γιώργος.

Η δύναμη του λόχου ήταν περίπου 180 άνδρες (φρουραρχείο 46 άνδρες).

6ος λόχος Νέας Σμύρνης

1) Δεσπύρης Τριαντάφυλλος, καπετάνιος λόχου, σκοτώθηκε, στις 22.12.44 στη μάχη Νέας Σμύρνης, 2) Πασχάλης Κώστας, στρατιωτικός διοικητής, 3) Μαθιάσος Περικλής, επιλοχίας. 4) Δομνηνός Λευτέρης, φροντιστής.

Διμοιρίτες και καπετάνιοι διμοιρίας:

1) Κωνσταντινίδης Ανδρέας, 2) Πασχαλάκης Κώστα, 3) Κεφάλας Δημήτριος, 4) Ζουλάκης Εμμανουήλ, 5) Πασαρέας Γιώργος, 6) Ζαχαριάδης Βασίλης, 7) Πάνου Νίκος, 8) Πάλλας Γρηγόρης, 9) Ψαρόπουλος Γιώργος, 10) Φωτιάδης Θανάσης, 11) Σμυρναίος Τάκης.

Ο λόχος είχε δύναμη περίπου 250 άνδρες (φρουραρχείο 92 άνδρες).

7ος λόχος Νέας Σμύρνης

1) Ελευθεριάδης Άγγελος, καπετάνιος λόχου. 2) Μέμμηγκας Ελευθέριος, στρατιωτικός διοικητής. 3) Βουλαλάς Βενιζέλος, φροντιστής.

Διμοιρίτες και καπετάνιοι διμοιρίας:

1) Βεζιρτζής Κίμων, 2) Πασχάλης Μιχάλης, 3) Γεωργιάδης Μάριος, 4) Ταλιαδούρος Ιωάννης, 5) Κοφινάς Μίμης, 6) Τσόπελας Γιάννης, 7) Παπακώστας Τιμολέων, 8) Λαρδής Σπύρος, 9) Λεοκράτης Γιώργος, 10) Σωτηρέλος Ηλίας, 11) Κοφινάς Αλβέρτος.

Ο λόχος είχε δύναμη περίπου 180 άνδρες (φρουραρχείο 108 άνδρες).

Ανεξάρτητη «Μεταξωτή» διμοιρία

1) Πάσχος Γιάννης, καπετάνιος διμοιρίας, 2) Θεοδωράκης Μιχάλης (Μίκης - ο μουσικοσυνθέτης), στρατιωτικός διοικητής, 3) Μπάτζακλας (Νίκος Πάσχος) 4) Τσόμος Μιχάλης.

Άλλοι βαθμοφόροι και μαχητές του 6ου και 7ου λόχου και της «Μεταξωτής» διμοιρίας ήταν:

1) Κατσιός Θεόφιλος, 2) Χαλκυρπιάδης Αρίστος, 3) Τσαπέρας Γιώργος, 4) Φώσκολος Γιάννης, 5) Τζίνης Ζαφείρης, 6) Νικολαΐδης Γιώργος, 7) Κερκουλάς (εκτελέστηκε), 8) Κατσουλίδης Κώστας, 9) Πρωτονοτάριος Μιχάλης, 10) Βαρδόπουλος Κώστας, 11) Τζοβάνι... (ιταλός αντιφασίστας - ήρθε τελευταία από την πατρίδα του και επισκέφτηκε τους παλιούς συμπολεμιστές του), 12) Αυγουστίνιο... (ιταλός αντιφασίστας - σκοτώθηκε στη μάχη της Νέας Σμύρνης στις 22.12.44), 13) Γαρμπής Ηλίας, 14) Κούκας Στράτος, 15) Βασιλόπουλος Λάκης, 16) Τακάκης Νίκος (σκοτώθηκε στις 23.12.44 στη μάχη της Νέας Σμύρνης), 17) Κατσουλίδης Κώστας, 18) Αλισάφης Χρ., 19) Αλισάφης Νίκος, 20) Τόλης Κώστας, Ιατρόπουλος Δημήτριος, Καζαναράκης Γιάννης και Καρμπούκ (σκοτώθηκαν στη μάχη του νεκροταφείου Νέας Σμύρνης), 21) Αδαμόπουλος Αλέκος, 22) Χούμης Μήτσος, 23) Βαπορίδης Γιώργος (σκοτώθηκε στις 3.12.44), 24) Κουνάδης Αργύρης, 25) Σπανός Γιώργος, 26) Σκουλικίδης Τάκης, 27) Λεβεντέας Χρήστος - διοικητής λόχου (πιάστηκε στην Καλλιθέα και εκτελέστηκε το Σεπτέμβρη 1944), 28) Παπαδόπουλος Β. (σκοτώθηκε στο Μακρυγιάννη στις 11.12.44), 29) Σιταρίδης Γιώργος (σκοτώθηκε στη μάχη Νέας Σμύρνης στις 23.12.44), 30) Μπαλόγλου Ευστράτιος (σκοτώθηκε στο Μακρυγιάννη τις 6.12.44), 31) Αρναουτάκης Βασ.

Το Ηο τάγμα του Ιου συντάγματος:

Είχε στον έλεγχο του, την Αγία Ελεούσα, Τζιτζιφιές, Καλλιθέα, Χαροκόπου, Παλαιά Σφαγεία, Κουκάκι και Πλάκα. Στρατιωτικός διοικητής ως την απελευθέρωση ήταν ο Σόλων Ψωμάδης (Λάμπης). Εκτελέστηκε μετά τη Βάρκιζα. Στην απελευθέρωση αποσπάστηκε στο πρότυπο τάγμα Καισαριανής και στη θέση του ανέλαβε ο Σαλονικίδης (Μήτσιας), που σκοτώθηκε στο Δημοκρατικό Στρατό. Ο Μήτσιας ήταν και καπετάνιος του τάγματος. Επιτελής ήταν ο Θωμάς Κουγιαγκάς - φοιτητής της ιατρικής - ανθρωπολογαγός της σχολής αξιωματικών ΕΛΑΣ. Πριν γίνει επιτελής ήταν στρατιωτικός διοικητής του λόχου Καλλιθέας.

Αξιωματικός επιμελητείας ο Δημάκης Τάκης. Ο καπετάνιος λόχου Χάρης Ταυρόπουλος είχε σκοτωθεί ηρωικά στη μεγάλη μάχη της Καλλιθέας και ο Β' καπετάνιος του τάγματος Τάσος Αναστασίου είχε σκοτωθεί στη μάχη της 24.8.44.

Στελέχη και μαχητές που διακρίθηκαν στις μάχες:

1) Μάριος - διμοιρίτης, σκοτώθηκε απ' τους γερμανούς μέσα στην εκκλησία της Καλλιθέας, ύστερα από προδοσία του παπα-Στίκη, 2) Μησέας Χρήστος διμοιρίτης, ανήκε στην ΕΛΔ, 3) Ραυτόπουλος Γιάννης (ψευδώνυμο Υποπτος), διμοιρίτης σκοτώθηκε στη μάχη του Μακρυγιάννη, 4) Ευθυμίου Γιώργος (Ιταλός) διμοιρίτης, 5) Μαυρομάτης Γιαννακός, καπετάνιος λόχου, σκοτώθηκε στη μάχη των φυλακών Συγγρού, 6) Η Αθηνά από τα Παλαιά Σφαγεία, 7) Η Αθηνά σύζυγος Αρτοπούλου, της Καλλιθέας, τραυματίστηκε στον Μακρυγιάννη. 8) Μαρίτσας Παναγιώτης, διμοιρίτης, στήθηκε στο εκτελεστικό απόσπασμα απ' τους γερμανούς με τους 22 στην Καλλιθέα στις 25.8.44 και επέζησε με τραύματα, 9) Λυχούνας Αάζαρος, φρούραρχος Καλλιθέας, σκοτώθηκε ηρωικά στην έφοδο για την κατάληψη των φυλακών Συγγρού, 10) Ιταλός Ηλίας, διμοιρίτης, πέθανε απ' τις κακουχίες, 11) Σαμπλίδης Αλέκος, καπετάνιος λόχου, 12) Τσολακίδης Γιούρας, καπετάνιος λόχου, ανθυπολοχαγός με διαταγή της ΠΕΕΑ, 13) Παναγιωτάκος Διαμαντής, επιλοχίας, σκοτώθηκε στη μάχη της Καλλιθέας στις 24.8.44, 14) Ζανής Μιλτιάδης, καπετάνιος λόχου, εκτελέστηκε όταν πιάστηκε βαριά τραυματισμένος από τους γερμανούς στις 25.8.44, 15) Πέτρος... (φοιτητής), καπετάνιος λόχου, 16) «Κώστας» γερμανός κομμουνιστής φαντάρος που προσχώρησε στον ΕΛΑΣ. Τα ΕΣ-ΕΣ του είχαν εκτελέσει τον πατέρα του, 17) Γιουρούκος Γιώργος, λοχαγός, εκτελέστηκε με τους 15 του φρουραρχείου στην Αγία Ελεούσα, 18) Απόλλων... διμοιρίτης, 19) Κουνενής Νάσος, λοχαγός, 20) Δραμιτινός Στέλιος (Ποδιάς) διμοιρίτης, σκοτώθηκε στη μάχη Παλαιών Σφαγείων, 21) Τζιμόπουλος Κώστας, διμοιρίτης, πέθανε απ' τις κακουχίες των φυλακών, 22) Ψαλιδόπουλος Γιώργος, διμοιρίτης. Σήμερα είναι πρόεδρος Δημοτικού Συμβουλίου Καλλιθέας και αντιπρόεδρος του Ελληνοσοβιετικού συνδέσμου, 23) Παυλίδου Αλεξάνδρα, διμοιρίτισσα, 24) Βασιλειάδης Μανώλης, 25) Γεωργιάδης Γιώργος, καπετάνιος λόχου, σκοτώθηκε στη μάχη Παλαιών Σφαγείων, 26) Κωστακίδης Κώστας και Οργανίδης Κώστας.

Πιάστηκαν και οι δυο απ' τον διοικητή του αστυνομικού τμήματος Καλλιθέας, σε διαδήλωση στους Αγίους Πάντες. Τους παρέδωσε στους γερμανούς που τους εκτέλεσαν,

28) Βακαλόπουλος Ερρίκος, 29) Βαμβακάς Κώστας, καπετάνιος στην Πλάκα, 30) Λαζαρίδης. Σκοτώθηκε απ' τους γερμανούς σε συμπλοκή στο Κουκάκι στις 24.8.44, 31) Κυριακίδης Σάββας. Πιάστηκε αιχμάλωτος και εκτελέστηκε σε στρατόπεδο της Γερμανίας, 32) Αμηνάς Σταύρος, 33) Αμηνάς Γιάγκος, διμοιρίτης, εκτελέστηκε από τους γερμανοτσολιάδες το Σεπτέμβριο 1944, 34) Αμηνάς Όμηρος, αξιωματικός φρουραρχείου Καλλιθέας, οπλοδιορθωτής, 35) Εξαρχόπουλος... φιλόλογος. Εκτελέστηκε στις 24.8.44 με τους 18, 36) Γενάδης Μιχάλης, διμοιρίτης, δολοφονήθηκε από αστυνομικούς το 1946, 37) Γενάδης Παναγιώτης, ομαδάρχης, 38) Βογιατζής Νίκος (Παπαγάλος) ομαδάρχης, 39) Βαρλιάρης Σάββας, ομαδάρχης Παλαιών Σφαγείων, 40) Τικόφ Βασίλης, ομαδάρχης Παλαιών Σφαγείων, 41) Καζαντζίδης Σάββας, μαχητής. Εκτελέστηκε απ' τους χίτες το 1945, 42) Σαλονικίδης Πέτρος (αδελφός του Μήτια), εκτελέστηκε με τους 22 στο μπλόκο της Καλλιθέας στις 21.8.44, 43) Αλευρίδης Λεωνίδας, διμοιρίτης Παλαιών Σφαγείων. Σκοτώθηκε στο Δημοκρατικό Στρατό, με το βαθμό του ταγματάρχη. 44) Καραμυχάλης Νίκος, μαχητής, 45) Παλαμάρης Μάριος, μαχητής, 46) Φουντουκίδης Γιάννης, μαχητής, 47) Λαζαρίδης Γιάννης, μαχητής. Σκοτώθηκε στην οδό Αθηνάς, στη μάχη της Καλλιθέας της 24.8.44, 48) Γκαβέας... σκοτώθηκε στον Μακρυγιάννη, 49) Πολατίδης Κώστας, μαχητής 50) «Αλέξης»... ρώσος αιχμάλωτος που τον απελευθερώσαμε – ομαδάρχης φρουραρχείου Τζιτζιφιών, 51) Αριστείδης... σκοτώθηκε στον Μακρυγιάννη, 52) Παπαδόπουλος Θόδωρος. Πιάστηκε αιχμάλωτος στη μάχη της 24.8.44 της Καλλιθέας και εκτελέστηκε με τους 22 στις 25.8.44 στην οδό Σπάρτης, 53) Βαμβακάς Κώστας, καπετάνιος λόχου Κουκακίου - Πλάκας, 54) Πιθαμίτσης Γρηγ., 55) Σαραντόπουλος Κώστας, 56) Καλαμύτσης Δαμιανός.

Ακόμη: Τα 11 παλικάρια του Μπιζανίου

1) Αλεξίου Θανάσης, 2) Βασιλειάδης Δημήτριος 19 χρόνων, 3) Βιτσέντζος Στέλιος 20 χρόνων, 4) Γυμνόπουλος Γιώργος 21 χρόνων - διμοιρίτης.

Τον Ιούνιο του '44, ένα μήνα πριν το δικό του θάνατο, οι γερμανοί είχαν κάψει ζωντανό τον τραυματισμένο αδελφό του στο σπίτι τους στα Νέα Σφαγεία επειδή είχε κρύψει δυο γερμανούς αντιφασίστες στρατιώτες, 5) Γαλιάτσος Δημήτριος 19 χρόνων, 6) Ιωακειμίδης Γιάννης 17 χρόνων, 7) Λιγνόπουλος Παύλος, 8) Μυριδινός Γαβριήλ 25 χρόνων, 9) Μουσιδής Παναγιώτης. 10) Παπαδόπουλος Ιορδάνης 20 χρόνων, 11) Χατζηπουλημένος Σπύρος 17 χρόνων.

Τα 15 παλικάρια του φρουραρχείου της Αγίας Ελεούσας – Τζιτζιφιών που πιάστηκαν από τους γερμανούς στις 31.8.44 στο «τρελάδικο» της Αγίας Ελεούσας την ώρα που κοιμούνταν και εκτελέστηκαν επί τόπου, μαζί με άλλους 7 αγωνιστές του ΕΑΜ:

1) Βάνιας... ρώσος αιχμάλωτος που τον ελευθερώσαμε, 2) Κόλιας... ρώσος αιχμάλωτος επίσης, 3) Κυρίκος Δημήτρης, 4) Γιουρούκος Γιώργος - λοχαγός, 5) Βασιλάς Γιώργης, 6) Καλογήρου Αντώνης, 7) Παπαδημητρίου Δημήτρης. 8) Γρίσπος Πέτρος. 9) Ευθυμίου Δημήτρης, 10) Νιχλής Χρήστος, 11) Καραγιώργης Γιώργος, 12) Γεωργιάδης... 13) Γεωργιάδου Ελπινίκη (η μάνα του). 14) Τσιμπίδης Αναστάσιος, 15) Κοριφίδης Στέλιος, 16) Διακολίδης Ηλίας, 17) Τριανταφυλλίδης Απόστολος, 18) Παπαδημητρίου Θανάσης, 19) Γελεκίδης Απόστολος, 20) Γελεκίδου Ουρανία, 21) Τσιμπίδου Μαρία, 22) Τσαραμιάδου Κατίνα. Ακόμη οι πέντε ελασίτες που εκτελέστηκαν στη γέφυρα του Κουκακίου, στις 28-8-44.

Και τέλος οι:

1) Κώστας Δημητριάδης (Πέτρος), 2) Κούλα Αγγελή, 3) Μάρκος Γαβαλάς. 4) Πέτρος Καποτάς, 5) Παύλος Παπαναστασίου και 6) Τάσος Ιωαννίδης, πιάστηκαν ύστερα από προδοσία και εκτελέστηκαν στις 29.8.44 στη γέφυρα του Κουκακίου και εκατοντάδες άλλοι ανώνυμοι μαχητές που έπεσαν για τη λευτεριά της πατρίδας.

Το 3^ο τάγμα του 1^{ου} συντάγματος:

Είχε στον έλεγχό του τα Νέα Σφαγεία (Ταύρος). Καπετάνιος του τάγματος ήταν ο Παναγιώτης Σαμπλίδης (εκτελέστηκε). Επιτελής του τάγματος ο Σκευοφύλακας Γιάννης (εκτελέστηκε). Το τάγμα αυτό είχε τρεις λόχους.

Αξιωματικοί - υπαξιωματικοί - καπετάνιοι - μαχητές στους λόχους του τάγματος:

- 1) Ρούσσοσ Σταύροσ — λοχαγόσ — σκοτώθηκε από τουσ χίτεσ στην απελευθέρωση,
- 2) Αρβανιτάκησ Σταμάτιοσ - φρουράρχοσ,
- 3) Χόντζογλου Γιώργησ — καπετάνιοσ λόχοσ,
- 4) Ζαφειριού Μάνοσ — καπετάνιοσ λόχοσ,
- 5) Τσακίρησ Νικόσ - διμοιρίτησ,
- 6) Δημάκοσ Νικόσ - διμοιρίτησ,
- 7) Σφακιανάκησ Μήτσοσ, - καπετάνιοσ λόχοσ,
- 8) Δημόπουλοσ Βασίλειοσ - διμοιρίτησ,
- 9) Τάσοσ... (Κοντόσ),
- 10) Βαγγέλησ...
- 11) Μαρούγκασ Κώστασ — τραυματίστηκε ςτισ φυλακέσ Συγγρού.
- 12) Κάρολοσ, Νικόσ, Δομίνικοσ — τρία αδέρφια. Ο πρώτοσ σκοτώθηκε το Δεκέμβρη. Η μάνα τουσ ήταν γερμανίδα και ο πατέρασ τουσ γάλλοσ,
- 13) Μπόννησ Μιχάλησ - διμοιρίτησ,
- 14) Κρυσταλίδησ Μάρκοσ - λοχαγόσ,
- 15) Δημάκοσ Θόδωροσ,
- 16) Φοκάσ Λευτέρησ,
- 17) Μωυσίδησ Παν.,
- 18) Ελευθεριάδησ Χρ. (εκτελέστηκε), και άλλοι Αξιωματικοί και μαχητέσ του φρουραρχείου:
- 1) Τομαράσ Κώστασ, κρεμάστηκε ςτο Πικέρμι,
- 2) Κρεούζησ Νικόσ (Καπετάν Μαύροσ), σκοτώθηκε,
- 3) Τσαμπήσ Λευτέρησ, σκοτώθηκε από γερμανική περίπολο,
- 4) Λαμπρίδησ Γρηγόρησ, πιάστηκε αιχμάλωτοσ ςτισ φυλακέσ Συγγρού και δολοφονήθηκε από τσολιάδεσ.
- 5) Καραϊσκοσ Σάββασ (Φον Κατάσκοποσ),
- 6) Μαμούνησ Μιχάλησ,
- 7) Φραγκίσκοσ Νικόσ (Κοντονικολήσ) — καπετάνιοσ λόχοσ, σκοτώθηκε,
- 8) Μπάρτζογλου Λουκάσ,
- 9) Βουγιούσ Βασίλειοσ,
- 10) Γυμόπουλοσ Δημήτριοσ. Έκρυβε ςτο σπίτι του δύο γερμανούσ αντιφαςίστεσ. Τον πρόδωρε μια πόρνη και οι γερμανοί έκαπαν ολόκληρο το τετράγωνο και το σπίτι του. Έκαπαν και τον ίδιο ζωντανό τραυματιςμένο. Ο αδερφόσ του Γιώργησ σκοτώθηκε λίγο αργότερα ςτο Μπιζάνι,
- 11) Αράπησ Γιάννησ,
- 12) Μακρήσ Μιχάλησ, τραυματίστηκε ςτισ φυλακέσ Συγγρού,
- 13) Χασαπίδησ Χάρησ,
- 14) Χασαπίδησ Παναγιώτησ, σκοτώθηκε ςε μάχη,
- 15) Χασαπίδησ... εκτελέστηκε.

2° Σύνταγμα

Διοίκηση και επιτελείο

Στρ. Διοικητήσ: Ο Κιλιςμανήσ Γιάννησ (Γύλοσ), ταγματάρχησ πυροβολικού.

Το Δεκέμβρη του 1944 ανέλαβε τη διοίκηση ο Βασίλησ Βενετιςανόπουλοσ, αξιωματικόσ πεζικού.

Καπετάνιοσ: Ο Αργυροηλιόπουλοσ Θόδωροσ (Λάμπροσ), ταγματάρχησ ΠΕΕΑ. Πέθανε το 1978. Πριν από το Λάμπρο για λίγο διάστημα ήταν ο Κ. Τσιρίκοσ.

Β' καπετάνιοσ: Ο Τάσοσ Πλουόμησ (πέθανε πρόσφατα). Μετά ήταν ο Ορέστησ Μακρήσ (Γιάννησ) και στην απελευθέρωση ανέλαβε ο Τάσοσ Ρασιάσ.

Υπασπιςτήσ: Ο Νικήτασ, έφεδροσ ανθυπολοχαγόσ.

Στο επιτελείο του συντάγματοσ ςτην περίοδο της απελευθέρωσησ και το Δεκέμβρη 1944 ήταν και οι Μακαρόνασ Κώστασ, Μπούρμποσ Σωτήρησ, Σιδέρησ Γιώργησ κλπ.

Ιο Τάγμα 2^{οο} συντάγματοσ

- 1) Κυριακίδησ Γιάννησ (Λευτέρησ), ςτρατιωτικόσ διοικητήσ τάγματοσ.
- 2) Ζαφειρόπουλοσ Γιώργησ (Μουστάκιασ), καπετάνιοσ τάγματοσ,
- 3) Μαυρόπουλοσ Κώστασ, Β' καπετάνιοσ τάγματοσ,
- 4) Κουρμούλησ Βαγγέλησ (Βασίλησ) επιτελήσ του τάγματοσ.

Λόχοσ Νέου Κόσμου - Δουργούτι

- 1) Αντρανίκ... καπετάνιοσ λόχοσ,
- 2) Μουράτ... διμοιρίτησ — σκοτώθηκε από γερμανοτςολιάδεσ ςε μάχη,
- 3) Ταςουνίδησ Κλεάνθησ, επιλοχίασ,
- 4) Σαρκί... σκοτώθηκε ςτισ 4-8-44 ςε ειδική αποςτολή ςτα Πατήηια,
- 5) Δελακούρησ Μήτσοσ,
- 6) Γαβαλάσ Γιώργησ, διμοιρίτησ,
- 7) Γαβαλάσ Γιάννησ - διμοιρίτησ,
- 8) Σακκέτου Μαρία (αργότερα σύζυγοσ Γιάννη Κυριακίδη),

9) Μαμίδα Τασία

10) Καραπάνος Θεόδωρος (Λάκης), διμοιρίτης και άλλοι...

Λόχος Κατσιποδιού

1) Βένος Κώστας, καπετάνιος λόχου,

2) Βένος Χρήστος, καπετάνιος
λόχου,

3) Τζιμόπουλος Νίκος, κάτοικος Υμηττού — σκοτώθηκε σε μάχη σε σπιτάκι στο Μπραχάμι τον Ιούλη 44,

4) Τσακμακόπουλος Πέτρος, σκοτώθηκε την πρωτομαγιά του 44 σε μάχη με γερμανοτσοβιάδες,

5) Τσακμακόπουλος Μάκης,

6) Στεφανάτος Νίκος,

7) Ρούσος Γιώργης (Κροκόδειλος),

8) Τσεβάς Γιάννης — δολοφονήθηκε από ΕΣ-ΕΣ,

9) Μιχαηλίδης Γιώργος — τραυματίστηκε το Δεκέμβρη,

10) Κωστόπουλος Νικήτας,

11) Μαυρόπουλος Νίκος,

12) Μαρκεσίνης Τάσης,

13) Μαρκεσίνης Γιώργος,

14) Αθανασίου Γιώργος,

15) Αθανασίου Μήτσος,

16) Μαλάκης Θανάσης,

17) Βουζουναράς Λεωνίδα,

18) Βουζουναράς Μιλτιάδης,

19) Θεοχάρη Ευαγγελία,

20) Βασιλείου Βάσης,

21) Βασιλείου Αργυρή και άλλοι

Λόχος Αη Γιάννη - Λεύκα

1) Στιρλάκος Μήτσος (Β' καπετάνιος του τάγματος το Δεκέμβρη) — σκοτώθηκε στη μάχη του Μακρυγιάννη από αγγλικό ταγκ,

2) Συρίγος Νίκος, καπετάνιος λόχου,

3) Ρενιέρης Χρήστος, καπετάνιος λόχου,

4) Παπάζογλου Νίκος (Καραγκιόζ),

5) Μακαρώνας Ηλίας,

6) Νίκος... (Παντρεμένος),

7) Μαΐλης Μικές,

8) Κυριακίδης Βύρων,

9) Πρωτόγερας Γιάννης,

10) Γιούλος Νίκος,

11) Παρτσαλιάς,

12) Παρτσαλιάς... αδέρφια,

13) Μπιμπίκος Κώστας και άλλοι...

11ο τάγμα 2^ο συντάγματος.

Ο Γιάννης Κυριακίδης ήταν καπετάνιος του τάγματος ως τις αρχές του Ιούνη 1944. Τότε μετατέθηκε σε στρατιωτικός διοικητής του 1ου τάγματος και στη θέση του ανέλαβε ο Σπύρος Μπούσιας (Παύλος) που αργότερα όταν πιάστηκε πέρασε στο στρατόπεδο του εχθρού.

Το 11ο τάγμα έδωσε κι αυτό βαρύ τίμημα σε νεκρούς στον τιτάνιο αγώνα του λαού μας.

α) Οι ήρωες του κάστρου του Υμηττού:

1) Αυγερίης Δημήτρης, διμοιρίτης, 2) Φολτόπουλος Κώστας, 3) Κιοκμενίδης Θανάσης.

β) Οι 11 μαχητές που εκτελέστηκαν στο μπλόκο του Βύρωνα την 7-8-44:

1) Μανώλης Καπιτσικάς 18 χρόνων, 2) Διαμαντόπουλος Γιώργης, 25 χρόνων, 3) Καλίτσας Βαγγέλης, 25 χρόνων 4) Κασιμάτης Παναγιώτης, 20 χρόνων, 5) Κλειδάς Γιώργης, 35 χρόνων, 6) Μερκουριάδης Ιάκ., 18 χρόνων, 7) Χατζηωάννου Ιπποκρ., 23 χρόνων, 8) Κεσέρογλου Ιωάννης, 17 χρόνων, 9) Μουρίκης Κ., 19 χρόνων, 10) Μαλαμούκης Γιώργης, 22 χρόνων, 11) Μυλωνάς Λευτέρης, 22 χρόνων.

γ) Οι 35 ανώνυμοι μαχητές του λόχου Βύρωνα που εκτελέστηκαν στο μπλόκο του Δουργουτιού στις 9-8-44.

Σημείωση: Δεν κατόρθωσα να συγκεντρώσω τα ονόματά τους, γιατί σε ποσοστό 90% ήταν παράνομοι αγωνιστές από άλλες συνοικίες που είχαν καταταγεί στο λόχο του Βύρωνα. Πολλά ονόματα έχουν συγκεντρώσει οι Δήμοι της περιοχής.

ο) Οι αζέχαστοι:

1) Κολλημένος Γιώργης, 2) Μαρτάκης Βαγγέλης (Μαύρος), 3) Τσιφλάκος Αριστομένης (Καμπούρης), μηχανικός και εκατοντάδες άλλοι αγωνιστές του ΕΛΑΣ που εξοντώθηκαν στα γερμανικά στρατόπεδα ή εκτελέστηκαν από τις μεταδεκεμβριανές κυβερνήσεις. Επίσης διακρίθηκαν στις μάχες ιδιαίτερα οι πιο κάτω αξιωματικοί του τάγματος:

1) Χαλαρής Π., καπετάνιος-λόχου, 2) Λουκάς Λευτέρης, στρατιωτικός διοικητής λόχου, 3) Λέτσος Νίκος, 4) Πρέκας Γιάννης (Φακίρης), 5) Μαχαίρας Νίκος, 6) Μαχαίρας Μιχάλης, 7) Βούρος... 8) Παναγιωτόπουλος Νίκος, 9) Αλεβίζος, 10) Πούλος Νίκος, λοχαγός, 11) Νικολαΐδης Κώστας – λοχαγός Αη Γιάννη, 12) Καραθανάσης Αντώνης, 13) Κυριακίδης Μιχάλης, 14) Κυριακίδης Πρόδρομος, 15) Κασσιανή... 16) Κατριτζόγλου (τρία αδέρφια), 17) Καλούδης Αδριανός, καπετάνιος λόχου Γούβας - Νέας

Ελβετίας. 18) Αντωνόπουλος, λοχαγός, εκτελέστηκε, 19) Νικήτας... λοχαγός Νέας Ελβετίας. 20) Γιώργος (Καλαβρινός), 21) Μωάμεθ, διμοιρίτης, 22) Θεοφίλου Σάββας, διμοιρίτης, 23) Μπόκος, λοχαγός, και άλλοι...

IIIο τάγμα

Το αποτελούσαν, οι 1^{ος} και 2^{ος} λόχοι της Καισαριανής και ο 3^{ος} λόχος του Ζωγράφου – Κουπονίων - Ιλισίων.

Καπετάνιος ως τις αρχές Μάρτη 1944 ήταν ο Σπύρος Βελούδης. Μετά παρέλαβε ως τα μέσα του Ιούνη 1944 ο Ορέστης Μακρής και παρέδωσε στη συνέχεια στο Σταύρο Πρασά.

Στην απελευθέρωση σχηματίστηκε και το πρότυπο τάγμα Καισαριανής με στρ. διοικητή τον Ορέστη Βαλαλάκη (λοχαγό) και καπετάνιο τον Αρώνη Παν. Ο 1^{ος} λόχος (Κάτω Καισαριανή) είχε καπετάνιο το Γιάννη Σταθάτο (Ορέστη) σκοτώθηκε το Δεκέμβρη και ο 2^{ος} λόχος (Άνω Καισαριανή, το Λεωνίδα Σιδέρη (πέθανε).

A. ΝΕΚΡΟΙ ΑΓΩΝΙΣΤΕΣ ΣΤΙΣ ΜΑΧ ΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΥΠΕΡΑΣΠΙΣΗ ΤΗΣ ΚΑΙΣΑΡΙΑΝΗΣ του 1^{ου} και 2^{ου} λόχου:

1) Αθανασάκης Στ., 2) Αδραμίτογλου Πρόδ., 3) Αμίλητος Στ., 4) Αμίλητος Γιάννης, 5) Αραμπατζής Αντ., 6) Βενιέρης Σωτ., 7) Βισβίκης Αντ., 8) Γεωργόπουλος Π., 9) Γιαννόπουλος Α., 10) Γκιρλάκης Β., 11) Γουρουνάς Στέφ., 12) Δαυλάκος Άρης (Απόλλων), 13) Κουλάκας Θανάσ., 14) Καλαμπαλικής Μπ., 15) Καλφάκης Τασ., 16) Καραγιάννης Τρ., 17) Καραπιπέρης Ιάκ., 18) Κεφαλάς Πέτρ., 14) Κεφαλάς Δημ., 20) Κεχαγιάς Νικ., 21) Κιόρογλου Κυρ., 22) Κουκουλάς Γ., 23) Κρυσταλάτος Ανδρ., 24) Κοχυλάκης Ιδομενέας, 25) Καρβέλας Τ., 26) Λουσέρνας Θ., 27) Μενεγάκης Μ., 28) Μουρμούρας Λευτ., 29) Μπερμπεριάν Λουμπ., 30) Παπαθανασίου Βαγ., 31) Γιασιάδης Αγγ., 32) Πολεμαρχάκης Γ., 33) Ρούγκας Γεώργ., 34) Στεφανόπουλος Στ., 35) Σαλιάγκας Γεώργ., 36) Σαρρηπαναγιώτης Σ., 37) Σανιάκος Γ., 38) Σπανός Απόστ., 39) Σταυρινίδης Χαρ., 40) Σταμπούλος Νικ., 41) Στεφριάν Μ., 42) Τιεμάς Θ., 43) Τριάρχης Γ., 44) Τσάφος Στ., 45) Τσάφος Μαν., 46) Τουρνάς Δημ., 47) Φελλός Ανδρ., 48) Φιρλίγγος Γιαν., 49) Φωτάκης Γεώργ., 50) Φωτιάδης Νικηφ., 51) Χασάπης Δημ., 52) Χατζίκος Μ., 53) Φούνης Γεωργ., 54) Φούνης Μαν., 55) «Ορέστης» (Γιάννης Σταθάτος) καπετάνιος 1^{ου} λόχου — σκοτώθηκε το Δεκέμβρη ήταν λοχίας στο αλβανικό μέτωπο.

B. ΑΓΩΝΙΣΤΕΣ ΤΗΣ ΚΑΙΣΑΡΙΑΝΗΣ ΠΟΥ ΕΚ ΤΕΛ ΕΣ ΤΗΚΑΝ Ή ΣΚΟΤΩΘΗΚΑΝ ΕΞΩ ΑΠ' ΤΗ ΣΥΝΟΙΚΙΑ

56) Αγγελικάκης Αλ., 57) Αλατσατιανός Μαν., 58) Αλεξάκης Γ., 59) Αλεξιάδης Αλ., 60) Αζιώτης Σαβ., 61) Ασκαθαρέλης Νικ., 62) Βάζος Γ., 63) Αλεξίου Γιαν., 64) Βενέτης Απ., 65) Βουγιούκας Γ., 66) Βούκας Θ., 67) Βούρος Δ., 68) Γερμανός, 69) Γκόγης Γ., 70) Δανός Στ., 71) Δίγκας Δημ., 72) Δολομίτης Δημ., 73) Ζώρος Δημ., 74) Καγάμης Γιαν., 75) Καμπακόπουλος Γ., 76) Καμπούρης., 77) Κάντζος Γ., 78) Καραγιαννόπουλος Γ., 79) Καμπούρης Δ., 80) Καραγιαννόπουλος θ., 81) Καραγιώργης Μ., 82) Καραμπέτσος Μ., 83) Κοντώσης Κ., 84) Κουνελιέρης Γεωργ., 85) Κουτρουλέρης Δημ., 86) Κουτουρούδης Κωστ., 87) Κωνσταντινίδης Νικ., 88) Λαζόπουλος Γ., 89) Λάσκαρης Μ., 90) Μαγνησάκης Χρ., 91) Μακαρόνας Κώστας, 92) Μακρίδης Ορέστης, 93) Μαντάκης Γεωργ., 94) Μπάγλας Γ., 95) Μαρίνος Λαμπ., 96) Μιχαηλίδης Σπ., 97) Μουτάφης Μ., 98) Μπερδέσης Κ., 99) Νανέρης Παν., 100) Νάσκος Γεωργ., 101) Νταλιάνης Νικ., 102) Οικονομίδης Γ., 103) Παγίδης Σαβ., 104) Πανατζής Δημ., 105) Παρασκευόπουλος Στ., 106) Παντεράκης Θ., 107) Πέτρον Τριαντ., 108) Πίσσαρης Λαμπ., 109) Στεφανόπουλος Ακύλας, 110) Σαρρηπαναγιώτου Ν., 111) Σαρρή Αβ., 112) Σαρρηκιοσές Νικ., 113) Σεβαστός Στρ., 114) Σκαφίδης Ύσ., 115) Σκεπαθιανός Γ., 116) Σταυρόπουλος Μ., 117) Σωτηρόπουλος Ν., 118) Ταμπακόπουλος Γ., 119) Τζανετής Αλεκ., 120) Τζανετής Λευτ., 121) Τουσούνιδης Λευτ., 122) Ταβουλίδης Λευτ., 123) Τσακιτζής Κ., 124) Τσερτζεβίλης Γ., 125) Τσιρτσής Γ., 126) Τσοπανάκος Ευθ., 127) Τουρνάς Κώστας, 128) Φερεντίνος Κυρ., 129) Χαρικιόπουλος Σπ., 130) Χατζημικάκος Μ., 131) Χατζηλευτέρης Σ., 132) Δαβιρώνης Μάρκος, 133) Καλλιόπη Ιωάννα. 134) Πέπος Καλαμπαλικής

Γ. ΑΓΩΝΙΣΤΕΣ ΠΟΥ ΧΑΘΗΚΑΝ ΠΡΟΩΡΑ ΑΠΟ ΤΙΣ ΚΑΚΟΥΧΙΕΣ

135) Σιδέρης Λεωνίδα (καπετάνιος λόχου Άνω Καισαριανής), 136) Μακρίδης Μήτσος (καπετάνιος λόχου). 137) Μουρμούρας Λευτέρης, 138) Αργυρώ Σιδέρη. Πέθανε από ζυλοδαμούς, ήταν αδερφή του Λεωνίδα Σιδέρη.

Από τους ελάχιστους καπετάνιους και μαχητές που ζουν ακόμη στην Καισαριανή διακρίθηκαν ιδιαίτερα στην άμυνα της συνοικίας οι:

1) Τζανετής Νίκος. 2) Φουρναράκης Αντώνης — έφυγε το Μάρτιο του 1944 για το βουνό, 3) Δουλής Παναγιώτης (Μαύρος), 4) Μήλας Σπύρος - λογοτέχνης, 5) Βαρδάκη Ξένη, 6) Αγγελικάκης Ελευθέριος (Βενιζέλος), 7) Ευτυχία Μουρίκη - έχει 33 τραύματα, 8) Σταυριανίδης Γιάννης - δημοτικός σύμβουλος, 9) Επέογλου Λώλος, 10) Βλαντής Δημήτριος. 11) Λαγογιάννης Νικόλαος, 12) Θαναασάκης - Φρούραρχος, 13) Φώφη..., 14) Βυζανιάρης Στέλιος, λοχαγός, 15) Αμβράζης Γιάννης - Αστραπόγιαννος, 16) «Ντουφέκης», 17) «Κοντόγιαννος», 18) Λιάπης Γιάννης 19) Αμοριανός Κυριάκος, 20) Κουλίτσας Θεοδ., 21) Αναστασιάδη Πόπη, 22) Βάζος Βασίλειος, 23) Μανούκος Μανώλης, 24) Γουρουνάς Νίκος. 25) Καλογερόπουλος Στέλιος, 26) Κουντουλέρης Γιώργος, 27) Κορδογιάννης Μήτσος, 28) Κουρούκλης Μήτσος, 29) Εύα (Μονόφθαλμη) - εξαφανίστηκε μετά το Δεκέμβρη, 30) Κατιμερτζής Ιωακείμ, 31) Κουβά Μαρία, 32) Παπάζογλου Γιώργος και Παπάζογλου Κώστας- οπλοδιορθωτές, 33) Μπέμπος Παρασκευάς, 34) Παπαθανασίου Νίκος. 35) Ρακιτζόγλου Βαγγέλης, 36) Σεραφίδης Σάββας, 37) Σαρρηπαναγιώτης Γιάννης, 38) Μιχαηλίδης Σπύρος, 39) Βουβουδάκης Κώστας. 40) Λουίζος..., 41) Τσικάραβος..., 42) Ανδρικήδης Γιώργος, 43) Βουδούρης, 44) Βασίλης... (Αρμενάκης), 45) Καμπούρης Λευτέρης, 46) Στέλιος Διαμαντόπουλος... 47) Αρώνης Παν. (καπετάνιος πρότυπο τάγματος), 48) Λουμπάρ Καραμπετιάν, 49) Στεφανόπουλος. 50) Κουκάκης, 51) Καραγκιόζης, 52) Κουτσούρης, 53) Παρασκευοπούλου Μαίρη, 54) Καλαϊτζής Δημ.. 55) Κουλουμπής Κώστας, 56) Τσούσης, 57) Κατσάνης Γιώργος, 58) Φιρλίγγος Γιάννης, 59) Μαραβέας, 60) Κουριώτης, 61) Καρδής, 62) Τρεπεκλής, 63) Σιδέρης Γιώργος, 64) Τσάτσουλης Λευτέρης, 65) Χατζηλευθερίου Βασ. 66) Τζανετής Λευτέρης, 67) Γκιρλάκης Βαγγέλης, και άλλοι...

3ος λόχος Ζωγράφου - Κουπόνια – Ιλίσια.

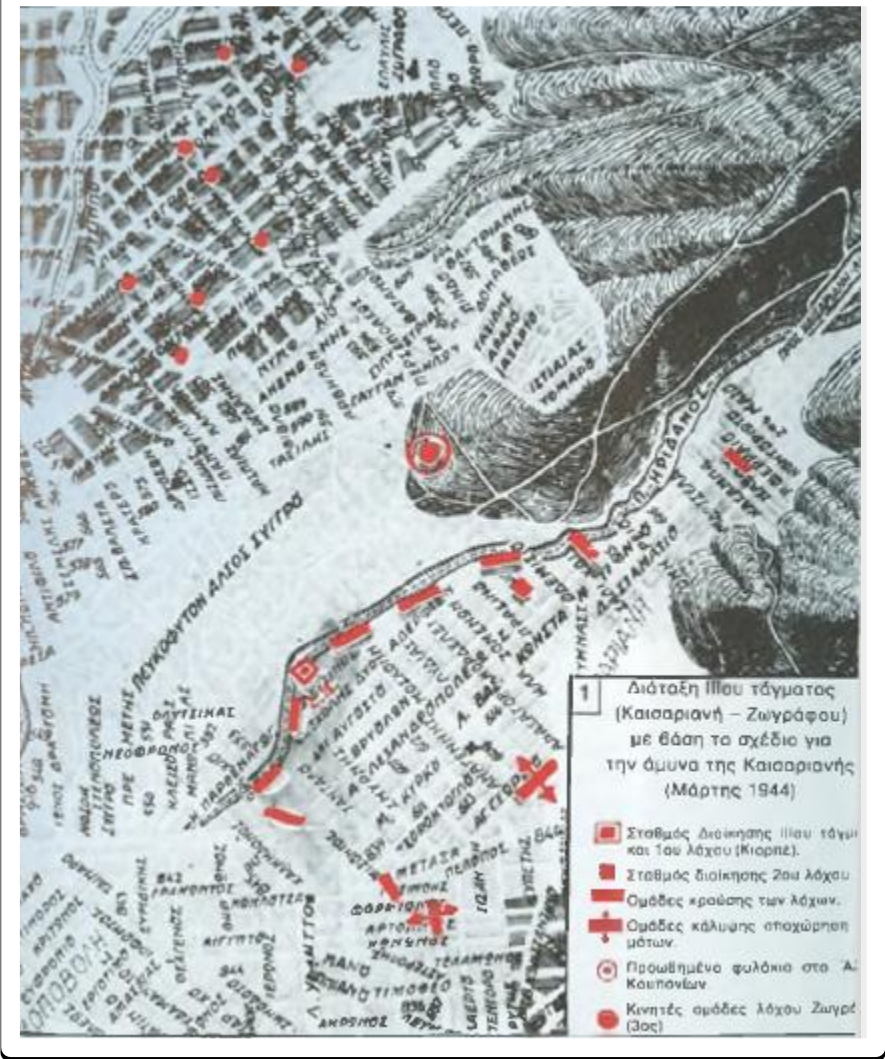
Βαθμοφόροι αυτού του λόχου στην περίοδο των μαχών της κατοχής ήταν:

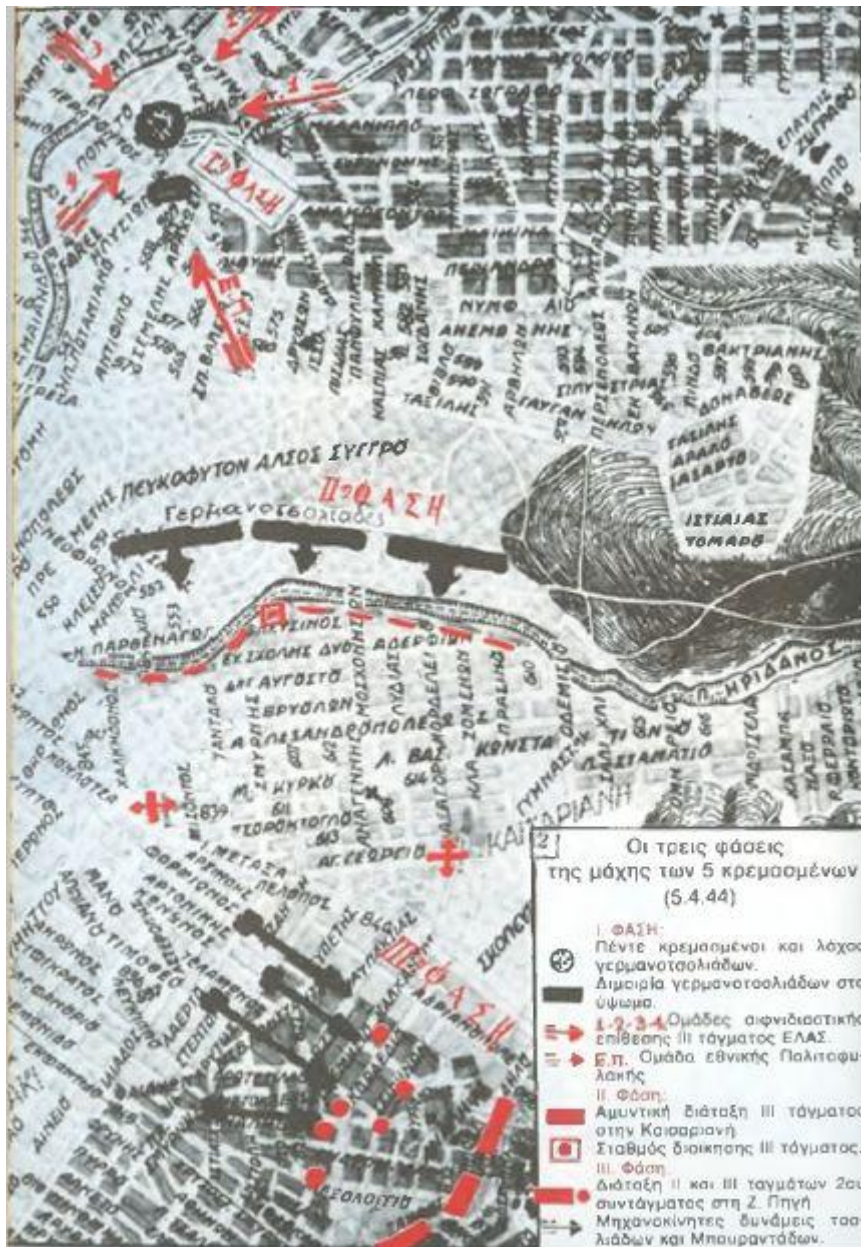
- 1) Καραβίδας Κώστας - τραυματίστηκε.
- 2) Ασπασία Παπαθανασίου (ηθοποιός) ήταν γραμματέας της ΚΟΒ Κουπονίων και συγχρόνως στέλεχος του ΕΛΑΣ. Αργότερα έγινε καπετάνισσα του τάγματος Γκύζη.
- 3) Μαραμπότας Νίκος, διμοιρίτης - εκτελέστηκε στην Κέρκυρα,
- 4) Βασσάλος Νίκος, καπετάνιος λόχου μετά από μένα,
- 5) Χαρλαύτης Παναγιώτης (Άρης), λοχαγός της Εθνικής Πολιτοφυλακής - σκοτώθηκε,
- 6) Ζώργας Παναγιώτης, διμοιρίτης,
- 7) Βουδούρης Θανάσης - εκτελέστηκε,
- 8) Παπαδάμ Κική, μαχήτρια,
- 9) Κονόκου Χρυσάνθη, μαχήτρια,
- 10) Παπαδάμ Βηθλεέμ, μαχήτρια
- 11) Δελαβίνιας Μανούσος, διμοιρίτης - εκτελέστηκε.
- 12) Κοσώνης Πάνος, διμοιρίτης,
- 13) Γεννηματάς Γιώργος, διμοιρίτης.
- 14) Ξανθούλα, μαχήτρια.
- 15) Βασιλάκης Μ. - διμοιρίτης.
- 16) Καμπάνης - σκοτώθηκε.
- 17) Ξένια, μαχήτρια,
- 18) Τσακαρδάνης,
- 19) Μουρκούσης Κώστας (ο αδελφός του Ανδρέας σκοτώθηκε σε διαδήλωση στις 5-3-43 και ο πατέρας του Χαράλαμπος εκτελέστηκε στο Σκοπευτήριο στις 10-5-44),
- 20) Άγγελος Ευαγγελάτος,
- 21) Χρήστος Γιαννόπουλος (Μανιαμούνιας),
- 22) Γεράσιμος Μολφέτας.
- 23) Κώστας Μιχαλόπουλος και άλλοι.

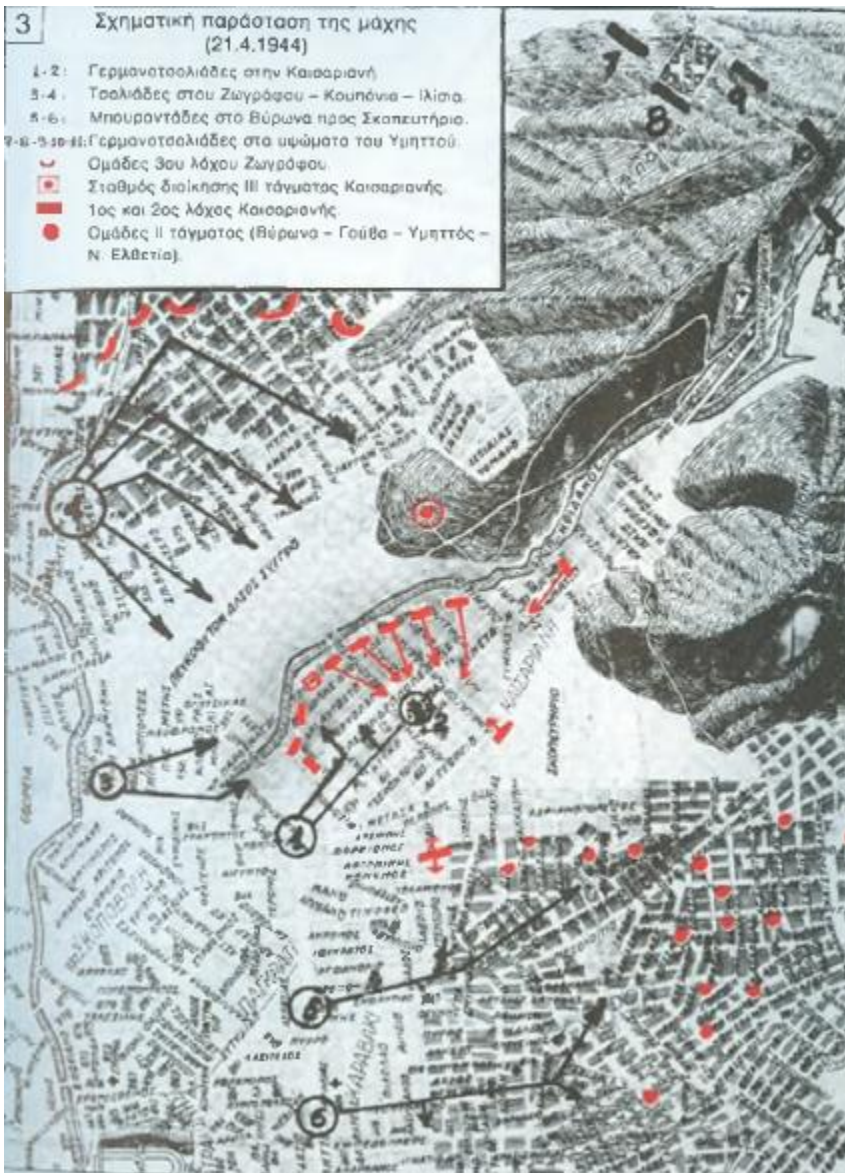
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙ

Χάρτες και σχεδιαγράμματα μαχών

1. Διάταξη ΙΙο υ τάγματος (Καισαριανή - Ζωγράφου) με βάση το σχέδιο για την άμυνα της Καισαριανής (Μάρτης 1944)
2. Οι τρεις φάσεις της μάχης των 5 κρεμασμένων (5.4.44)
3. Παράσταση της μάχης 21.4.44
4. Σχεδιάγραμμα επιθετικής ενέργειας του Ιου τάγματος, 2ου συντάγματος της 18.6.44'
5. Αιφνιδιαστικό χτύπημα του ΕΛΑΣ στους στρατώνες των γερμανοτσολιάδων (21.6.44)
6. Τοπογραφικό σχεδιάγραμμα Καλλιθέας. Διάταξη δυνάμεων πριν τη μάχη. Ιη φάση (23 και 24.7.44)
7. Τοπογραφικό σχεδιάγραμμα Καλλιθέας. Ιη φάση (23 και 24.7.44)
8. Διάταξη των δυνάμεων του ΕΛΑΣ πριν από την επίθεση στο Θησείο (4.12.44)
9. Διάταξη δυνάμεων Β' συγκροτήματος στις 6.12.44 πριν από την έφοδο στο συγκρότημα Μακρυγιάννη
10. Διάταξη δυνάμεων Β' συγκροτήματος στις 9.12.44 κατά την έναρξη της εφόδου των τμημάτων του ΕΛΑΣ
11. Ελιγμοί δυνάμεων Β' συγκροτήματος (10.12.44)
12. Διάταξη δυνάμεων Ιης ταξιαρχίας ΕΛΑΣ κατά την έναρξη της γιγάντιας επίθεσης των Άγγλων στο τελευταίο δεκαήμερο του Δεκέμβρη '44.

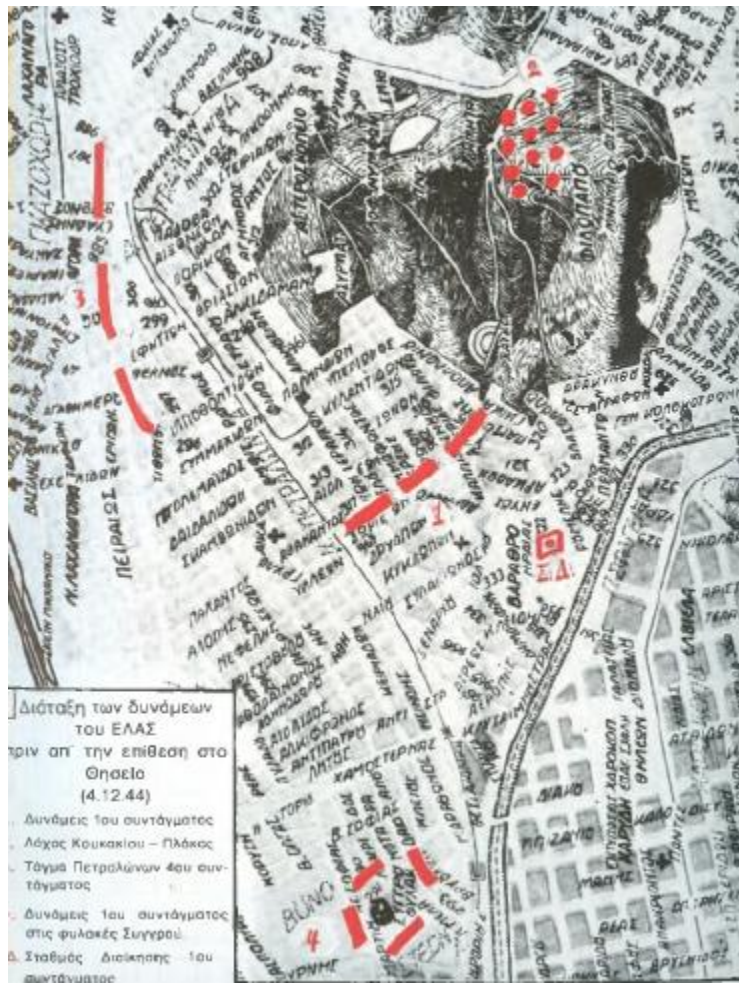

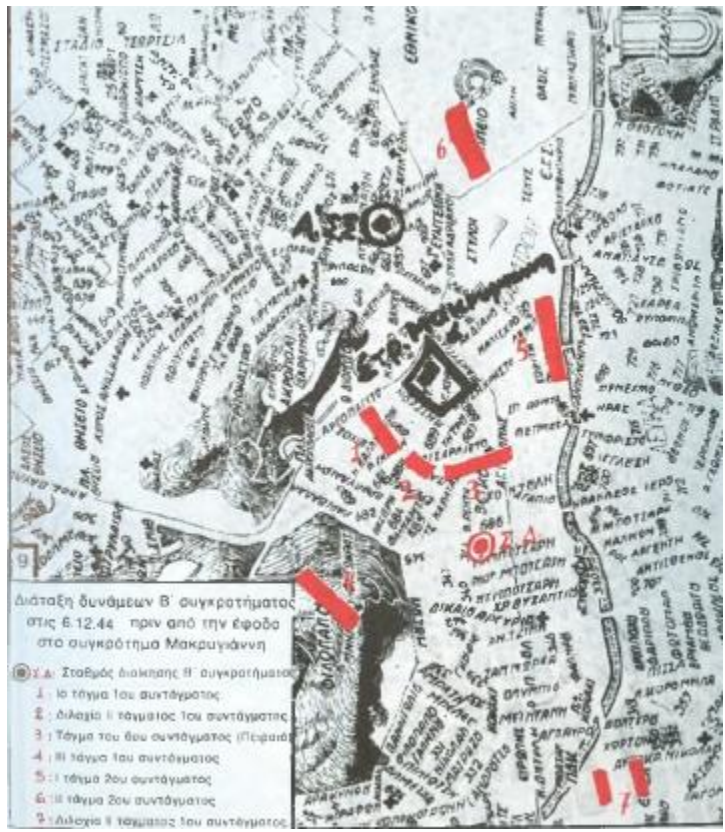

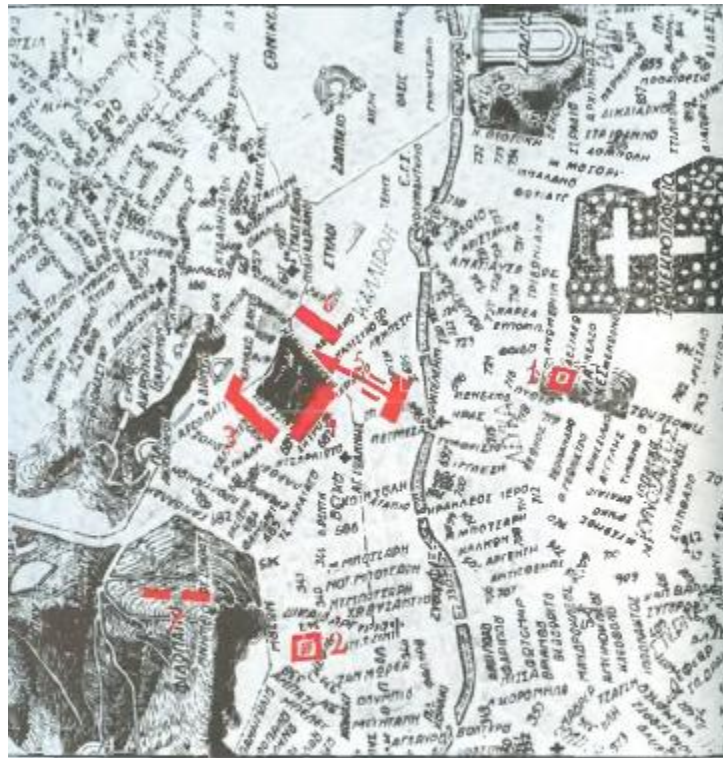
5

Το αιφνιδιαστικό χτύπημα του ΕΛΑΣ στους στρατώνες των γερμανοτσολιάδων (21.6.44)

- I** Ομάδα Γιάννη Κυριακίδη (Λευτέρη).
- II** Ομάδα Ντίνου Μαυρέπουλου.
- III** Ομάδα τού Αντράνικ.

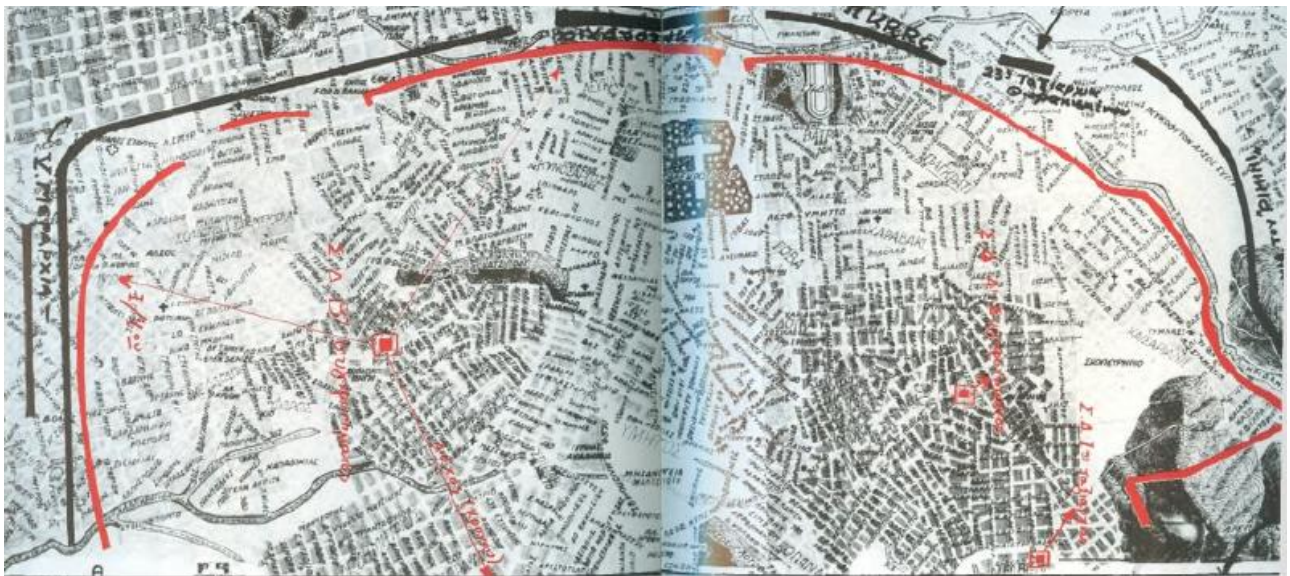

10

Διάταξη δυνάμεων Β' συγκροτήματος στις 9.12.44
κατά την έναρξη της εφόδου των τμημάτων του ΕΛΑΣ

- 1 : Σταθμός διοίκησης Β' συγκροτήματος μέχρι την έναρξη εφόδου
- 2 : Σταθμός διοίκησης Β' συγκροτήματος μετά την έναρξη εφόδου
- 3 : I τάγμα του Συντάγματος
- 4 : II τάγμα του συντάγματος και τμήμα Περαίωντων
- 5 : III τάγμα του συντάγματος (Κορινθιοί)
- 6 : III τάγμα του συντάγματος
- 7 : Δύο δωδεκάρες (Αθήνας - Κορινθίου) σταυρού Φιλιάδων

12

Διάταξη δυνάμεων
στο τελευταίο δεκαήμερο του Δεκέμβρη 44

I Ταξιαρχία ΕΛΑΣ
κατά την έναρξη της γιγάντιας επίθεσης των Άγγλων

ΨΗΦΙΑΚΟ ΑΡΧΕΙΟ karhergr